

Dorota Krystyna Rembiszewska
Janusz Siatkowski

Dziewiętnastowieczne materiały gwarowe z obszaru Warmii, Mazur i terenów sąsiednich. Część I

Schulort:	Kreis etc.:	Reg.-Bez. oder Landdrostei:	Staat:
<i>Angermünde</i>	<i>Angermünde</i>	<i>Gumbinnen</i>	<i>Preussen</i>
Name des Lehrers	Geburtsort im Reg.-Bezirk etc., Staat		
<i>Carl Friedl</i>	<i>Angermünde, Reg.-Bezirk Angermünde in Preussen</i>		

Fragen. (Als Beantwortung genügt Durchstreichen des Nichtzutreffenden.)

1. Gesah die Uebersetzung durch Schüler oder durch den Lehrer? *aus dem 2. 1880.*
2. Lautet in dem in Ihrer Schulgemeinde vorkommenden Dialekte das **g** im Anfange der Wörter (z. B. in den mundartlichen Wörtern für gut, gehen, groß, graben, glauben, glücklich) wie **h**, oder wie lautes **g**, oder wie lautes **gh**?
3. Ist ein deutlicher Unterschied zwischen dem **g** in Angel, Augen, fragen und dem **g** in Angel, kriegen, biegen, zeigen, oder sind diese **g** sämtlich in der Aussprache fast gleich?
4. Lautet **h**, **ph** in den mundartlichen Wörtern für Heil, helfen, sprechen, Epistel etc. wie **hst**, **hph** oder wie **ht**, **hp**?
5. Ist **gh** in den mundartlichen Wörtern für Hagen, wahren, Hölche etc. ein rumpiger Laut, oder lautet es getrennt wie **ghen**, **ghche** etc.?
6. Sind in Ihrem Schulorte Nichtdeutsche (Dänen, Polen, Lithauer etc.) in grösserer Zahl ansässig? und welche? und wie stellt sich etwa das Zahlenverhältnis in diesem Falle?
Es sind hier aus dem Kaiserthum russisch, ein russischer Bauer, ein russischer Bauer, ein russischer Bauer.
7. Haben die Einwohner Ihres Schulorts noch eine ausgeprägte Volkssprache?
a) die Männer? *Es gibt hier eine russische Volkssprache.* b) die Frauen?

Dziewiętnastowieczne
materiały gwarowe
z obszaru
Warmii, Mazur
i terenów sąsiednich. Część I

Język na Pograniczach [Borderland Languages]

49

Redaktor Naczelna [Editor-in-Chief]

prof. dr hab. HELENA KRASOWSKA,
Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, Polska
[Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences, Warsaw, Poland]

Rada Naukowa [Scientific Board]

dr hab. EWA DZIĘGIEL, prof. inst., Instytut Języka Polskiego Polskiej
Akademii Nauk, Kraków, Polska [Institute of Polish Language, Polish
Academy of Sciences, Cracow, Poland]

dr. sc., izv. prof. TETYANA FUDERER, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb,
Hrvatska [University of Zagreb, Zagreb, Croatia]

Prof. Dr. BJÖRN HANSEN, Universität Regensburg, Regensburg,
Deutschland [University of Regensburg, Regensburg, Germany]

dr hab. KAZIMIERZ JURCZAK, prof. ucz., Uniwersytet Jagielloński
w Krakowie; Uniwersytet Warszawski, Kraków–Warszawa, Polska
[Jagiellonian University in Kraków; University of Warsaw,
Cracow–Warsaw, Poland]

докт. філол. наук, професор НАТАЛІЯ КОЛЕСНИК, Чернівецький
національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, Україна
[Dokt. filol. nauk, profesor Nataliia Kolesnyk, Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University, Chernivtsi, Ukraine]

INSTYTUT SŁAWISTYKI
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
1954-2024

Dorota Krystyna Rembiszewska
Janusz Siatkowski

Dziewiętnastowieczne
materiały gwarowe
z obszaru
Warmii, Mazur
i terenów sąsiednich. Część I

*Instytut Sławistyki
Polskiej Akademii Nauk
Fundacja Sławistyczna*

Warszawa 2024

Recenzje wydawnicze [Editorial Reviews]

prof. dr hab. Halina Karaś
Uniwersytet Warszawski, Warszawa, Polska
[University of Warsaw, Warsaw, Poland]

prof. dr hab. Jerzy Reichan, emeritus
Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków, Polska
[Institut of Polish Language, Polish Academy of Sciences, Cracow, Poland]

Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Dokonała Nauka II – wsparcie monografii naukowych” w ramach projektu nr MONOG/SN/0062/2023/01

[The work was co-financed from the state funds granted by the Polish Minister of Education and Science under the Programme “Excellent Science II – Support for Scientific Monographs”, Project No. MONOG/SN/0062/2023/01]

**Dokonała
Nauka**

**Ministerstwo
Edukacji i Nauki**

Projekt okładki i stron tytułowych [Cover, Half-title and Title Page Design]
Barbara Grunwald-Hajdasz

Na okładce: Fragmenty ankiety do *Niemieckiego atlasu językowego* G. Wenkera.
[Cover: A passage from G. Wenker's questionnaire for the German Linguistic Atlas
(*Deutscher Sprachatlas*)].

Redakcja i korekta [Editing & Proofreading]
Olga Kowalczyk

Skład [Typesetting]
Dariusz Górski

© Copyright by Dorota K. Rembiszewska, Janusz Siatkowski, 2024

This is an Open Access book distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the book is properly cited.

ISBN: 978-83-66369-59-7 [e-book]

ISBN: 978-83-66369-95-5 [druk]

ISSN: 1230-1302 (Język na Pograniczach)

DOI: <https://doi.org/10.11649/978-83-66369-59-7>

Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk
[Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences]
ul. Jaracza 1, 00-378 Warszawa,
tel. +48 22 827 17 41
wydawnictwo@ispan.edu.pl, www.ispan.edu.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	19
KOMENTARZ DO EDYCJI ANKIET	22
SKRÓTY	27
PRZEGLĄD CECH JĘZYKOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH W POLSKICH ANKIETACH	
GEORGA WENKERA	28
Ortografia	28
Fonetyka	30
Morfologia	31
Składnia	31
Leksyka	32
BIBLIOGRAFIA	33
ANKIETA GEORGA WENKERA Z 40 ZDANIAMI DO TŁUMACZENIA	36
ALFABETYCZNY WYKAZ NIEMIECKICH NAZW MIEJSCOWOŚCI	41
ALFABETYCZNY WYKAZ POLSKICH NAZW MIEJSCOWOŚCI	47
ANKIETY GEORGA WENKERA DO <i>NIEMIECKIEGO ATLASU JĘZYKOWEGO</i>	
Z OBSZARU MAZUR, WARMII I TERENÓW SĄSIEDNICH	53
KREIS ANGERBURG (POWIAT WĘGORZEWSKI)	53
Pietzarken, Kr. Angerburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	53
KREIS LÖTZEN (POWIAT GIŻYCKI)	54
Faulhörden, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	54
Schwiddern, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	55
Camionken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	57
Pierkunowen (Perkunen), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	58
Spiergsten, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	59
Sulimmen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	60
Campen (Kampen), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	62
Groß Upalten, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	63
Weydicken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	64
Orlen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	65

Trossen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	66
Jesziorken (Jeziorken), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	68
Skoppen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	69
Szyballe, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	70
Staschwinnen (Stasswinnen, 1938–1945 Eisermühl), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	72
Milken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	73
Czyprken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	74
Lipiensken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	76
Schedlisen (Dankfelde), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	77
Schemionken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	78
Radzien, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	79
Wensowken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	81
Lawken (1938–1945 Lauken), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	82
Groß Konopken (1938–1945 Hanffen), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	83
Danowen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	85
Klein Konopken [Kl. Konopken] (1929–1945 Waldfließ), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	86
Okrongeln, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen	87
KREIS SENSBURG (POWIAT MRAŃOWSKI)	89
Grabowen (1938–1945 Grabenhof), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	89
Sgonn, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	90
Rosoggen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	91
Maradtken, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	92
Ribben, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	94
Langendorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	95
Krummendorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	96
Carwen (Karwen), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	97
Wiersbau, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	99
Jacobsdorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	100
Alt Proberg (Proberg), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	101
Kossewen (Rechenberg, Koschouen), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	102
Ober Kossewen (1938–1945 Oberrechenberg) Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	104
Lindendorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	105
Lubiewen (1938–1945 Grünbruch), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen ...	106

Prawdowen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	107
Wierzba, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	109
Crutinnen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	110
Isnothen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	111
Kerstinowen (1938–1945 Kersten), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	112
Weissenburg, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	114
Kotzargen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	115
Rudowken, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	116
Salpia, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	117
Alt Bagnowen (1938–1945 Althöfen), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	118
Klein Bagnowen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	120
Mertinsdorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	121
Polschendorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	122
Czerwanken, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	123
Muntowen (1938–1945 Muntau), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	125
Faszen (1938–1945 Fasten), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	126
Schaden, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	127
Talten, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	128
Wosnitzen (1938–1945 Julienhöfen), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	130
Grabowken, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	131
KREIS JOHANNISBURG (POWIAT PISKI)	132
Kurzontken (Kurziontken, 1938–1945 Seeland), Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	132
Thurowen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	134
Klein Spalienen (1938–1945 Spallingen), Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	135
Karpa, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	136
Lupken, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	138
Rybittwen (1938–1945 Ribitten), Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	139
Skodden (1938–1945 Schoden), Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	140
Konopken (1938–1945 Mühlengrund), Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	142
Sulimmen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	143

Pawlozinnen (1938–1945 Paulshagen), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	144
Lissen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	145
Dmussen (1938–1945 Dimussen), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	147
Groß Rogallen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	148
Groß Kurwien, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	149
Erdmannen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	150
Heydick, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	152
Mittel Pogobien (1938–1945 Mittelpogauen), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	153
Piskorzewen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	154
Schiast [Szast], Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	155
Dziadowen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	157
Lipnicken, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	158
Sawadden (1938–1945 Ottenberge), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	159
Dziubiellen (1904–1945 Zollerndorf), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	160
Chmielewen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	162
Tuchlinnen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	163
Eckersberg, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	164
Gutten (1938–1945 Seegutten), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	165
Sdorren (1938–1945 Dorren), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	167
Pilchen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	168
Rostken, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	169
Ruhden, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	170
Nittken, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	172
Groß Pogorzellen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	173
Bzurren (1938–1945 Surren), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen ...	174
Groß Rosinsko (1938–1945 Großrosen), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	175
Dybowen (1938–1945 Diebau), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen ...	177
Olschewen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	178
Glombowsken (Ossranken), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	179
Krzywinsken, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	180
Sastrosnen, Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	182
Gurra (1938–1945 Gebürge), Kr. Johannsburg, Reg.-Bez. Gumbinnen	183

KREIS ORTELSBURG (POWIAT SZCZYCIEŃSKI)	184
Schwirgstein, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	184
Lehlesken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	185
Wallen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	187
Lucka (1938–1945 Luckau), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	188
Fuerstenwalde, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	189
Paterschobensee, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	191
Roglas, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	192
Wessolowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	193
Glauch, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	194
Kutzbürg, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	196
Klein Schiemanen [Kl. Schiemanen], Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	197
Schiemanen (Groß Schiemanen), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg ...	198
Kolodzieygrund, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	199
Jeschonowicz (Jeschonowitz, 1938–1945 Eschenwalde), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	201
Nowojowitz, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	202
Zabiellen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	203
Jacobswalde, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	204
Wessolygrund (1933–1945 Freudengrund), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	206
Groß Radzienen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	207
Lipowitz (1936–1945 Lindenort), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	208
Kelbassen (1935–1945 Wehrberg), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	209
Zielonygrund, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	211
Wujaken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	212
Liebenberg, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	213
Willamowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	214
Zawoyken (1934–1945 Lilienfelde), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	215
Friedrichshof, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	217
Groß Blumenau, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	218
Groß Spalienen (1938–1945 Neuwiesen), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	219
Kowallik, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	220
Kannwiesen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	222
Klein Prezdzienk (Klein Dankheim), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg .	223

Groß Przedzienk (1900–1945 Groß Dankheim), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	224
Gross Piwnitz [Groß Piwnitz] (1938–1945 Großalbrechtsort), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	226
Waldpusch, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	227
Wolka, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	228
Sendrowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	229
Kiparren, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	231
Alt Werder, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	232
Borken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	233
Groß Latana, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	234
Groß Leschienen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	236
Suchorowitz (1938–1945 Deutschwalde), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	237
Baranowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	238
Wyseggen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	239
Scienciel (Czenczel, 1928–1945 Rodefeld), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	241
Montwitz, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	242
Opaleniec [Opaleniets] (1904–1945 Flammberg), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	243
Waplitz, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	244
Nareythen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	246
Michelsdorf, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	247
Passenheim, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	248
Passenheim, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	249
Anhaltsberg, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	250
Leinau, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	252
Groß Schöndamerau, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	253
Adlig Jablonken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	254
Neu Keykuth, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	255
Zielonken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	257
Alt Keykuth, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	258
Marxöwen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	259
Klein Jerutten, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	260
Powalczyn, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	262
Piassutten (1938–1945 Seenwalde), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	263
Groß Puppen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	264
Seedanzig, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	265

Materschobensee, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	267
Schodmak (1938–1945 Wiesendorf), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	268
Beutnerdorf, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	269
Lehmanen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	270
Worfengrund, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	272
Plohsen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	273
Wawrochen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	274
Baerenbruch, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	275
Groß Jerutten, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	277
Schwentainen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	278
Gruenwalde [Grünwalde], Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	279
Gawrzyalken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	280
Bialygrund (1934–1945 Weißengrund), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	282
Alt Czayken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	283
Langenwalde, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	284
Wystemp, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	285
Wysokigrund, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	287
Rummy (1938–1945 Rummau), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	288
Bottowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	289
Haasenberga, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	290
Rudzisken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	292
Groß Borken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	293
Kobulten, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	294
Ruttkowen (1938–1945 Ruttkau), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	295
Pfaffendorf, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	297
Moythienen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	298
Rogallen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	299
Krzywonoggen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	300
Groß Rauschken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	302
Samplatten, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	303
Kukukswalde, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	304
Adlig Malschöwen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	305
Wappendorf, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	307
Szczepanken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	308
Mensguth, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	309
Olschoewken (Olschöwken, 1938–1946 Kornau), Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	310

Theerwisch, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	312
Erben, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	313
Mingfen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	314
Kallenczyn, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	315
Rheinswein, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	317
Groß Jellinowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg	318
KREIS NEIDENBURG (POWIAT NIDZICKI)	319
Layss, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	319
Gardinen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	320
Heinrichsdorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	322
Hohendorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	323
Thurau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	324
Orlau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	325
Likusen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	327
Jablonken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	328
Zimnawoda, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	329
Wallendorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	330
Omuleföfen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	332
Groß Dembowiec [Dembowitz], Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg ...	333
Malgaofen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	334
Rekownitza, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	335
Skottau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	337
Klein Schläfen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	338
Lissaken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	339
Salusken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	340
Sierokopass, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	342
Napiwoda, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	343
Bartoschken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	344
Magdalenz, Kreis Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	345
Modlken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	347
Wientzkowen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	348
Muschaken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	349
Gross [Groß] Grabowen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	350
Sawadden, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	352
Jaegersdorf [Jägersdorf], Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	353
Ulleschen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	354
Wichrowitz, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	355
Puchallowen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	357
Roggen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	358

Borchersdorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	359
Klein Koslau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	360
Pilgramsdorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	361
Saberau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	363
Bartkengut, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	364
Camerau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	365
Groß Lenske, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	366
Przellenk, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	368
Polnisch Sakrau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	369
Kischienen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	370
Narzým, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	371
Illowo, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	373
Bialutten, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	374
Napierken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	375
Balden, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	376
Malschoewen [Malschöwen], Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	378
Gimmendorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	379
Groß Nattatsch, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	380
Schwarzenofen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	381
Burdungen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	383
Dluszek (1938–1945 Hartigswalde), Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	384
Jedwabno (1938–1945 Gedwangen), Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	385
Narthen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	387
Braynicken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	388
Neu Borowen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	389
Schuttaschen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	390
Schuttaschenofen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	392
Neuhoff, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	393
Ittowken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg	394
KREIS RÖSSEL (POWIAT RESZELSKI)	395
Neudims, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg	395
Raschung, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg	397
Willims, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg	398
Rothfliess, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg	399
Rochlack, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg	401
Rydbach [Ridbach], Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg	402
Wengoién, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg	403

Striewo, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg	404
Bredinken, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg	406
Stanislewo, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg	407
KREIS ALLENSTEIN (POWIAT OLSZTYŃSKI)	409
Woritten, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	409
Göttkendorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	411
Klein Kleeberg, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	412
Dietrichswalde, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	413
Wiranden, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	414
Stabigotten, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	416
Plautzig, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	417
Friedrichstädt, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	418
Wuttrienen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	419
Neu Kaletka, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	421
Deuthen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	422
Alenstein, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	423
Micken, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	424
Fittigsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	426
Lengainen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	427
Groß Kleberg, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	428
Skaibotten, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	430
Mokainen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	431
Hirschberg, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	432
Kirschlainen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	433
Daumen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	435
Groß Bartelsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	436
Nerwigk, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	437
Krämersdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	438
Neu Märtinsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	440
Hermsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	441
Schoenbrück, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	442
Dorotowo, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	443
Thomsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	445
Reussen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	446
Groß Bertung, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	447
Jommendorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	448
Patricken, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	450
Alt Maertinsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	451
Groß Purden, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	452

Preylowen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	453
Gillau, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	455
Groß Lemkendorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	456
Sauerbaum, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	457
Groß Bössau, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	458
Diwitten, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	460
Rosenau, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	461
Groß Damerau, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	462
Tollack, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	464
Jadden, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	465
Alt Wartenburg, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	466
Ottendorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	468
Reuschhagen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	469
Wieps, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	470
Groß Ramsau, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg	471
KREIS OSTERODE (POWIAT OSTRÓDZKI)	473
Thomareinen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	473
Arnau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	474
Kraplau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	475
Döhlingen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	477
Thomascheinen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	478
Frödau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	479
Groß Pötzdorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	480
Elgenau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	482
Groß Lehwalde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	483
Heeselicht, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	484
Seemen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	486
Ostrowitt, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	487
Jankowitz (1938–1945 Sassendorf), Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg ...	488
Tannenberg, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	489
Thurowken (1938–1945 Turauken), Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg ...	491
Seythen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	492
Januschkau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	493
Waplitz, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	494
Wittmannsdorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	496
Seelesen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	497
Rauschken, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	498
Theuernitz, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	499
Röschken, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	501

Groß Nappern, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	502
Jonasdorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	503
Schildeck, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	504
Reichenau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	506
Sophienthal, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	507
Gilgenau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	508
Mörken [Moerken], Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	510
Ketzwalde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	511
Marienfelde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	512
Kernsdorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	513
Froegenau [Frögenau], Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	515
Groß Kirsteinsdorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	516
Dröbnitz, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	516
Ohmen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	518
Mühlen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	519
Königlich Lichteinen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	520
Paulsguth, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	521
Neudorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	523
Mispelsee, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	524
Kunchenguth, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	525
Lautens, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	526
Schwirgstein, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	528
Schwedrich, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	529
Groß Maransen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	530
Lindenwalde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	531
Persing, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	533
Kurken, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	534
Dembenofen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	535
Klein Gehlfeld, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	536
Bogunschewen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	538
Sallewen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	539
Bieberswalde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	540
Thierau [Thyrau], Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	542
Thierberg, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	543
Hirschberg, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	544
Tafelbude, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	545
Biessellen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	547
Manchengut, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	548

KREIS LÖBAU (POWIAT LUBAWSKI)	549
Schwarzenau, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	549
Wonno, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	550
Radomno, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	552
Zielkau, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	553
Grabau, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	554
Waldeck (1865–1939 Waldek, 1939–1945 Waldeck), Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	556
Skarlin, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	557
Chrośle, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	558
Brattian, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	559
Neumark, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	561
Tyllitz, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	562
Targowisko [Tergewisch], Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	563
Montowo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	565
Pronikau, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	566
Londzyn, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	567
Zwiniarz (Zwinarz, Swiner), Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	568
Stephansdorf, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	570
Marwalde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg	571
Truszczyn, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	572
Rumian, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	573
Deutsch Brzozie, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	575
Nelberg, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	576
Kauernick, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	577
Krzemieniewo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	579
Gwiździn, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	580
Mroczno, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	581
Mroczenko, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	582
Grodziczno, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	584
Kielpin, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	585
Hartowitz, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	586
Bielitz, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	587
Lekarth (Lekartk), Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	589
Nikolaiken, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	590
Nawra, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	591
Paceltowo [Petzelsdorf], Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	592
Samplawa, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	594
Wulka, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	595

Swiniarc, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	596
Omulle, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	598
Rommen, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	599
Naguszewo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	600
Czychen, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	601
Terreszewo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	603
Sugainko, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	604
Jeglia, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	605
Rybno, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	606
Jamielnik, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	608
Kazanitz, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	609
Bischwalde, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	610
Loebau, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	611
Zlottowo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	613
Rosenthal, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder	614
KREIS STRASBURG IN WESTPREUSSEN (POWIAT BRODNICKI)	615
Pokrzidowo, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	615
Polnisch Brzozie, Kr. Strasburg, Reg.-Bez. Marienwerder	616
Bolleszyn, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	618
Lautenburg, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	619
Wonpiersk, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	620
Jellen, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	621
Ciborz, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	623
Jastrzembie, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	624
Górzno, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	625
Górzno, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	627
Schwarz Brinsk, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder ...	628
Neuwelt, Kr. Strasburg in Westpreußen Reg.-Bez. Marienwerder	629
Lezno, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	630
Neuhoff, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder	631
SPIS ILUSTRACJI	633
O AUTORACH. ABSTRAKT	634
ABOUT THE AUTHORS. ABSTRACT	635

WSTĘP

Ankiety do *Niemieckiego atlasu językowego* stanowią ważne źródło do badań gwar zarówno niemieckich, jak i innych, funkcjonujących na terenie Cesarstwa Niemieckiego w drugiej połowie XIX wieku (por. Mitzka, 1952; Rembiszewska, 2021). Ułożonych przez marburskiego bibliotekarza Georga Wenkera (1852–1911)¹ 40 zdań w języku niemieckim, które należało przetłumaczyć na miejscową gwara, pozwoliło na zgromadzenie bogatego zbioru wyrazów i form charakterystycznych dla poszczególnych wariantów dialektalnych. Mimo że ankiety miały służyć do analizy dialektów niemieckich, to jednak zapisy w innych odmianach regionalnych wielu języków (m.in. polskiego, kaszubskiego, łużyckiego, litewskiego, francuskiego) przynoszą interesujące informacje o stanie gwar nieniemieckich. Ankiety wypełnione po polsku (ponad 2000) pochodzą ze Śląska, z Poznańskiego, Pomorza (razem z Kaszubami) oraz z Mazur, Warmii i Ostródzkiego.

Ankiety były rozsyłane do szkół na terenie Rzeszy Niemieckiej w latach 1876–1887 wraz z instrukcją ich wypełniania. Piszący (nauczyciele lub uczniowie) mieli za pomocą powszechnie używanego alfabetu („allgemein gebräuchliche Alphabet”) zanotować zdania w miejscowej gwarze (por. *Wenkerbogen*, b.d.). Poza zdaniami, na drugiej stronie ankiety, znajdowały się pytania o wymowę poszczególnych głosek oraz formy miejscownika od nazwy wsi. Ponadto należało jeszcze podać informacje dotyczące miejscowego stroju ludowego, lokalnych zwyczajów.

Polskim dialektologom badania G. Wenkera były od dawna znane. Na przykład Kazimierz Nitsch wspominał o nich przy okazji prośby o wsparcie badań nad gwarami polskimi w dawnych Prusach Królewskich:

W Niemczech Wrede rozpoczął niedawno osobne wydawnictwo „Deutsche Dialektgeographie” w związku z nie wydany jeszcze atlasem dialektycznym

¹ Georg Wenker (1852–1911) – marburski bibliotekarz. Wymyślone przez siebie ankiety z 40 zdaniami do tłumaczenia przesłał do miejscowości na terenie Cesarstwa Niemieckiego. Dzięki temu zebrał materiał z około 30 000 miejscowości.

Niemiec Wenkera, do którego urzędowo niemal dostarczali materiału także nauczyciele ludowi (Nitsch, 1911–1913/1954, s. 401).

Kazimierz Feleszko i Janusz Siatkowski w latach osiemdziesiątych XX wieku czynili starania o udostępnienie szerszemu gronu materiałów polskich z ankiet Wenkera. Janusz Siatkowski za własne fundusze kupił mikrofiszę, które następnie zostały wydrukowane w formacie A4. Ten sam badacz na ankietach z Kaszub, Warmii, Mazur i obszarów sąsiadujących ustalił lokalizację punktów na podstawie wykazu miejscowości w *Deutscher Wortatlas*, Band 22 (Mitzka & Schmitt, 1980). Sygnatury te zostały za zgodą dyrekcji *Atlasu* wpisane ołówkiem bezpośrednio na pierwszej stronie kwestionariuszy w prawym górnym rogu.

O polskich materiałach gwarowych w ankietach G. Wenkera pisali: Gerald Stone (1990, 1996), Kazimierz Feleszko (1999a, 1999b), Kazimierz Feleszko i Janusz Siatkowski (Feleszko & Siatkowski, 1994), Janusz Siatkowski (2017), Hanna Popowska-Taborska i Ewa Rzetelska-Feleszko, Robert Hammel (2020), Małgorzata Iżykowska (2020), Janusz Siatkowski, Dorota K. Rembiszewska (Siatkowski & Rembiszewska, 2016).

Kazimierz Feleszko opublikował 6 tekstów z powiatu prudnickiego na Górnym Śląsku z miejscowości: Prężynka, Józefów, Żabnik, Oracze, Zwiastowice, Strzeleczy (Feleszko, 1999b). Materiały te są tym bardziej cenne, że stanowią uzupełnienie źródłowe do dwutomowej monografii Feliksa Pluty poświęconej gwarze głogóweckiej (Pluta, 1963, 1964). Dwuautorskie opracowanie Hanny Popowskiej-Taborskiej i Ewy Rzetelskiej-Feleszko (Popowska-Taborska & Rzetelska-Feleszko, 2009) stanowi szczegółowe omówienie ankiet kaszubskich.

Robert Hammel (2020) w swoim artykule nakreślił ogólną charakterystykę ankiet polskich i kaszubskich. Podał też zestawienie kilkuset kwestionariuszy (numery 55 047–55 522), wypełnionych w Polsce w czasie II wojny światowej (Hammel, 2020, ss. 419, 421). Potwierdza to wcześniejsze przypuszczenie Janusza Siatkowskiego (Siatkowski, 2000, s. 132, 2013, s. 192, 2015, s. 27, 2020, ss. 144–147), że na pewnych mapach atlasowych niemieckich, zwłaszcza autorstwa Waltera Mitzki, niezwykle aktywnego działacza partii hitlerowskiej NSDAP, zostały umieszczone punkty, zapisane najpewniej dopiero w czasie wojny. Kwestionariusze te nie mają drugiej Wenkerowskiej strony zawierającej informacje dotyczące sytuacji językowej w przedstawianej miejscowości. Wiadomości na ten temat można wydobyć jedynie z załączanej, nieraz ściśle datowanej, korespondencji nauczycieli wypełniających ankiety. Sporządzenie tych ankiet stanowi kompletne zaprzeczenie szlachetnych intencji Wenkera, który polecał przedstawianie ogólnej sytuacji językowej danej wsi i sporządzanie kwestionariuszy w miejscowych językach. Dzięki R. Hammelowi zostało wreszcie wyjaśnione ich zagadkowe pochodzenie.

Dorota K. Rembiszewska zajęła się ankietami z obszaru Mazur, Warmii i terenów sąsiednich. Opracowała szczegółowo ankiety ze wschodnich powiatów Mazur – etckiego, gołdapskiego i oleckiego (Rembiszewska, 2011d, 2020b, 2021) oraz przedstawiła zasięgi niektórych wyrazów na Mazurach, Warmii

i w Ostródzkiem (Rembiszewska 2010a, 2010c, 2011b, 2011c, 2012a, 2012b, 2020a). Również na podstawie ankiet przeanalizowała realizację spółgłosek wargowych miękkich (Rembiszewska, 2010b, 2011c) oraz samogłosek nosowych (Rembiszewska, 2012c). W jednym z tekstów wskazała wpływ języka niemieckiego (Rembiszewska, 2015). Ponadto wykazała przydatność ankiet Wenkera do badania miejscowych zwyczajów i tradycji (Rembiszewska, 2010c, 2011a).

Obecnie wszystkie ankiety do *Niemieckiego atlasu językowego*, w tym polskie, są dostępne online. W Centrum Badawczym Niemieckiego Atlasu Językowego w Marburgu realizowano projekt *Digitalizacja atlasu Wenkera*, którego głównym zadaniem była publikacja i naukowe uporządkowanie *Atlasu językowego Państwa Niemieckiego*. W pierwszej fazie projektu (lata 2001–2003) opublikowano 1653 oryginalnych map z wymienionego *Atlasu*, które zostały udostępnione online (*Digitaler Wenkeratlas*, b.d.).

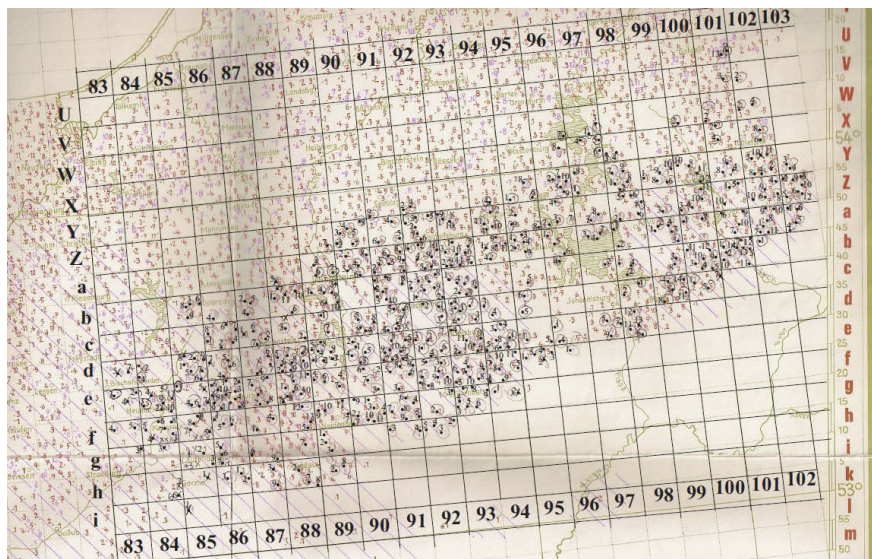
Publikacja jest pierwszą częścią dwutomowego opracowania dotyczącego dziewiętnastowiecznych gwar z obszaru Warmii, Mazur i terenów sąsiednich, to znaczy: ziemi chełmińskiej oraz ziemi lubawskiej. W części pierwszej są wydane materiały zebrane do *Niemieckiego atlasu językowego* z wymienionych obszarów, według podziałów administracyjnych, ówczynie obowiązujących; z powiatu węgorzewskiego – 1, giżyckiego – 27, mrągowskiego – 35, piskiego – 41, szczycieńskiego – 106, nidzickiego – 54, reszelskiego – 10, olsztyńskiego – 50, ostródzkiego – 60, lubawskiego – 52, działdowskiego – 7, brodnickiego – 13; w sumie **456** ankiet.

Wśród ankiet wypełnianych po polsku znajdują się również takie, które zapisano we wsiach obecnie nieistniejących. Dla przykładu można tu wymienić miejscowości z powiatów wschodnich i środkowych Mazur, na terenie obecnej gminy Pisz (Worobiec, 2022): Schiast (Szast), Dziadowen (Dziadowo), Lipnicken (Lipniki); gminy Biała Piska: Ossranken (Glombowsken, później Osranks, Głębowski); gminy Orzysz: Lipinsken (od 1935 r. Seebrücken, później Lipińskie), gminy Prostki: Hellmahnen (Chochołki/Helmany), gminy Wielbark: Wolka (Wólka Wielbarska).

KOMENTARZ DO EDYCJI ANKIET

Każda ankieta zawiera tłumaczenia 40 niemieckich zdań na miejscową gwargę.

Zastosowano jednolity układ zapisu materiału. Najpierw podano niemiecką nazwę miejscowości, ówczesny powiat (Kreis – Kr., np. Kr. Lötzen) i regencję (Regierungsbezirk – Reg.-Bez., np. Reg.-Bez. Gumbinnen), następnie obecną nazwę miejscowości, jej przynależność do gminy i powiatu. Zapisano, kto tłumaczył – nauczyciel lub uczniowie – oraz miejsce urodzenia nauczyciela (z kwestionariusza nazwę niemiecką i odpowiednik polski – jeśli było możliwe zlokalizowanie miejscowości). Po tym jest numer ankiety według sygnatury Archiwum Atlasu Niemieckiego (np. 57 209) podany rosnąco w obrębie powiatów (wyjątek stanowią podwójne kwestionariusze z tej samej miejscowości,

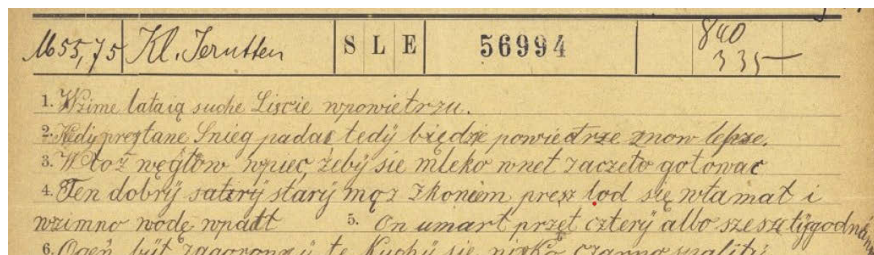

Fot. 1. Fragment mapy sporządzonej przez G. Wenkera do *Niemieckiego atlasu językowego* z punktami według wprowadzonego układu współrzędnych (współrzędne naniesione przez D.R. i J.S.), Mitzka & Schmitt, 1980

np. Pasym), w dalszej kolejności znajdują się współrzędne miejscowości z map wyrysowanych przez Georga Wenkera (np. [W 96,7]).

Kryterium układu są współrzędne geograficzne podane na mapie Wenkera. W obrębie kwadratów (np. a 95) zachowujemy kolejność numeracji (np. a 95,1, a 95,2), a nie układ przestrzenny.

Zespół *Niemieckiego atlasu językowego* dla niektórych ankiet polskich podał transliterację, jednak nie ukazuje ona wszystkich niuansów graficznych (por. ankiet z Jerutek, patrz poniżej).

Fot. 2. Początek ankiety ze wsi Jerutki, Wenkerbogen-App,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2066>

WS1:	Wzime lataią suche Liscie wpowietrze.
WS2:	Kedi prestane Snieg padas tedy będzie powiedrze snow lebbe.
WS3:	Włóż węglów wpiec, zeby sie mleko wnet zaczęło gotowac
WS4:	Ten dobry stary mōz zkonem presz lod sie włamał i wzimno wodę wpał
WS5:	On umarł przęt cztery albo szesz tygodnani.
WS6:	Ogen był zagorony, te kuchy sie nisko czarno spaliły.

Fot. 3. Przykład transliteracji polskiej ankiety do *Niemieckiego atlasu językowego* ze wsi Jerutki, sporządzonej w Forschungszentrum Deutscher Sprachatlas w Marburgu, Wenkerbogen-App, <https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2066>

Przyjęliśmy sposób zapisu najbardziej oddający rzeczywiste znaki z ankiet. Uwagę zwraca różny sposób zapisu, szczególnie w odniesieniu do samogłosek. Uderza duża liczba znaków diakrytycznych, zazwyczaj niemających cech

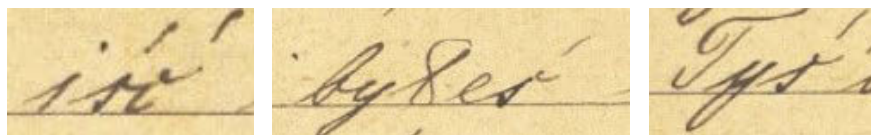
dystynktywnych. Zwyczajowo używa się ich jednak niezwykle często, są wprost charakterystyczne dla tych tekstów. Należy podkreślić, że nierzadko w tym samym kwestionariuszu występuje nawet kilka zapisów z różnymi wariantami znaków diakrytycznych.

Używane nad literą *y* znaki diakrytyczne wykazują wielką różnorodność. Zachowujemy zapisy *ȳ, ȳ̇, ȳ̈, ȳ̉, ȳ̊, ȳ̋, ȳ̌, ȳ̍, ȳ̎, ȳ̏, ȳ̐, ȳ̑, ȳ̒, ȳ̓, ȳ̔, ȳ̕, ȳ̖, ȳ̗, ȳ̘, ȳ̙, ȳ̚, ȳ̛, ȳ̜, ȳ̝, ȳ̞, ȳ̟, ȳ̠, ȳ̡, ȳ̢, ỵ̄, ȳ̤, ȳ̥, ȳ̦, ȳ̧, ȳ̨, ȳ̩, ȳ̪, ȳ̫, ȳ̬, ȳ̭, ȳ̮, ȳ̯, ȳ̰, ȳ̱, ȳ̲, ȳ̳, ȳ̴, ȳ̵, ȳ̶, ȳ̷, ȳ̸, ȳ̹, ȳ̺, ȳ̻, ȳ̼, ȳ̽, ȳ̾, ȳ̿, ȳ̿̄, ȳ̿̅, ȳ̿̆, ȳ̿̇, ȳ̿̈, ȳ̿̉, ȳ̿̊, ȳ̿̋, ȳ̿̌, ȳ̿̍, ȳ̿̎, ȳ̿̏, ȳ̿̐, ȳ̿̑, ȳ̿̒, ȳ̿̓, ȳ̿̔, ȳ̿̕, ȳ̖̿, ȳ̗̿, ȳ̘̿, ȳ̙̿, ȳ̿̚, ȳ̛̿, ȳ̜̿, ȳ̝̿, ȳ̞̿, ȳ̟̿, ȳ̠̿, ȳ̡̿, ȳ̢̿, ỵ̄̿, ȳ̤̿, ȳ̥̿, ȳ̦̿, ȳ̧̿, ȳ̨̿, ȳ̩̿, ȳ̪̿, ȳ̫̿, ȳ̬̿, ȳ̭̿, ȳ̮̿, ȳ̯̿, ȳ̰̿, ȳ̱̿, ȳ̲̿, ȳ̳̿, ȳ̴̿, ȳ̵̿, ȳ̶̿, ȳ̷̿, ȳ̸̿, ȳ̹̿, ȳ̺̿, ȳ̻̿, ȳ̼̿, ȳ̿̽, ȳ̿̾, ȳ̿̿, ȳ̿̿̄, ȳ̿̿̅, ȳ̿̿̆, ȳ̿̿̇, ȳ̿̿̈, ȳ̿̿̉, ȳ̿̿̊, ȳ̿̿̋, ȳ̿̿̌, ȳ̿̿̍, ȳ̿̿̎, ȳ̿̿̏, ȳ̿̿̐, ȳ̿̿̑, ȳ̿̿̒, ȳ̿̿̓, ȳ̿̿̔, ȳ̿̿̕, ȳ̖̿̿, ȳ̗̿̿, ȳ̘̿̿, ȳ̙̿̿, ȳ̿̿̚, ȳ̛̿̿, ȳ̜̿̿, ȳ̝̿̿, ȳ̞̿̿, ȳ̟̿̿, ȳ̠̿̿, ȳ̡̿̿, ȳ̢̿̿, ỵ̄̿̿, ȳ̤̿̿, ȳ̥̿̿, ȳ̦̿̿, ȳ̧̿̿, ȳ̨̿̿, ȳ̩̿̿, ȳ̪̿̿, ȳ̫̿̿, ȳ̬̿̿, ȳ̭̿̿, ȳ̮̿̿, ȳ̯̿̿, ȳ̰̿̿, ȳ̱̿̿, ȳ̲̿̿, ȳ̳̿̿, ȳ̴̿̿, ȳ̵̿̿, ȳ̶̿̿, ȳ̷̿̿, ȳ̸̿̿, ȳ̹̿̿, ȳ̺̿̿, ȳ̻̿̿, ȳ̼̿̿, ȳ̿̿̽, ȳ̿̿̾, ȳ̿̿̿, ȳ̿̿̿̄, ȳ̿̿̿̅, ȳ̿̿̿̆, ȳ̿̿̿̇, ȳ̿̿̿̈, ȳ̿̿̿̉, ȳ̿̿̿̊, ȳ̿̿̿̋, ȳ̿̿̿̌, ȳ̿̿̿̍, ȳ̿̿̿̎, ȳ̿̿̿̏, ȳ̿̿̿̐, ȳ̿̿̿̑, ȳ̿̿̿̒, ȳ̿̿̿̓, ȳ̿̿̿̔, ȳ̿̿̿̕, ȳ̖̿̿̿, ȳ̗̿̿̿, ȳ̘̿̿̿, ȳ̙̿̿̿, ȳ̿̿̿̚, ȳ̛̿̿̿, ȳ̜̿̿̿, ȳ̝̿̿̿, ȳ̞̿̿̿, ȳ̟̿̿̿, ȳ̠̿̿̿, ȳ̡̿̿̿, ȳ̢̿̿̿, ỵ̄̿̿̿, ȳ̤̿̿̿, ȳ̥̿̿̿, ȳ̦̿̿̿, ȳ̧̿̿̿, ȳ̨̿̿̿, ȳ̩̿̿̿, ȳ̪̿̿̿, ȳ̫̿̿̿, ȳ̬̿̿̿, ȳ̭̿̿̿, ȳ̮̿̿̿, ȳ̯̿̿̿, ȳ̰̿̿̿, ȳ̱̿̿̿, ȳ̲̿̿̿, ȳ̳̿̿̿, ȳ̴̿̿̿, ȳ̵̿̿̿, ȳ̶̿̿̿, ȳ̷̿̿̿, ȳ̸̿̿̿, ȳ̹̿̿̿, ȳ̺̿̿̿, ȳ̻̿̿̿, ȳ̼̿̿̿, ȳ̿̿̿̽, ȳ̿̿̿̾, ȳ̿̿̿̿*. Nie sposób oddać wszystkich detali pisma w odniesieniu do tej litery, z tego powodu przyjęto, że za pomocą dwóch ostatnich znaków *ȳ̿̿̿̽* i *ȳ̿̿̿̾* oznaczamy najrozmaitsze jeszcze inne, zazwyczaj trudne do określenia, elementy nad *y* (wężyk poziomy, czyli tylda: ~, wężyk pionowy itp.), kreska nad *y* pozioma, nieraz bardzo długa, ukośna itp.).

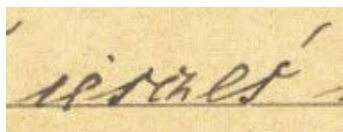
Nad spółgłoskami są stosowane łuczek, haczyk, kreska i kropka. W wielu wypadkach trzeba rozstrzygać arbitralnie, jakiego znaku użyć. Szczególnie charakterystyczne jest występowanie kilku znaków diakrytycznych. Łuczek, brewis (krótki łuczek), haczyk, a nad nimi ukośna kreska. W związku z tym należało przyjąć pewne uogólnienie, przy założeniu oddania jak najwierniej zapisów.

Szczególnie skomplikowane są znaki diakrytyczne przy literach *c*, *s*, *z*.

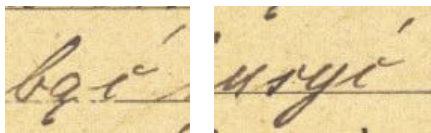
Przy literach *c* i *s* zapisywane są one zarówno nad literą, jak i w przedłużeniu górnej części tych liter, a nawet oddzielnie tuż po literze. Zupełnie wyjątkowo kreska pojawia się przed literą. Występują tu różnego rodzaju łuczki z wierzchołkami skierwanymi do góry, nieraz w postaci stosowanego w drukach czeskich „haczyka”. Zapisujemy tu z czeska *č* i *š*. Poza tym występują kreski, zazwyczaj ukośne, ale też pionowe, nieraz w postaci przecinka, wreszcie kropki. Łuczki oraz kropki są często używane obocznie. Przy piśmie mniej starannym trudno określić, z jakim znakiem mamy do czynienia, przy czym trudno odróżnić kreskę od kropki, a także łuczek od dwóch pozostałych znaków. Z górną częścią litery występuje też nieraz znak podobny do zaokrąglonego przecinka, zapisywany jako *c'* i *s'*. Dla *č* i dla *š* najczęściej używa się jednego znaku *ž*. Poza tym dla *ž* stosowane jest też *z* z nadpisanym przecinkiem (*ẓ̌*), a dla *ž* nieraz użyto znaku *z* z haczykiem (*ẓ̌*).

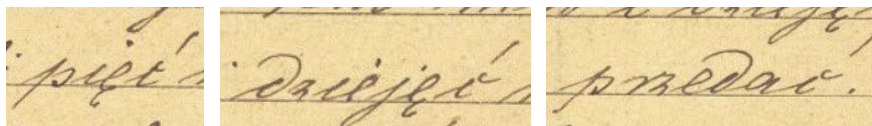
Fot. 4. Zapisy *č* i *š* z Pogobia Średniego, zdanie 15,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2112>

Fot. 5. Zapis *ž* z Pogobia Średniego, zdanie 16,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2112>

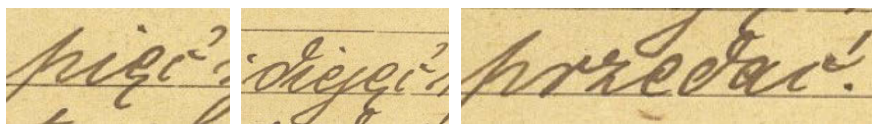
Fot. 6. Zapisy *ć* z Pogobia Średniego, zdanie 17,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2112>

Fot. 7. Zapisy *ć* z Pogobia Średniego, zdanie 37,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2112>

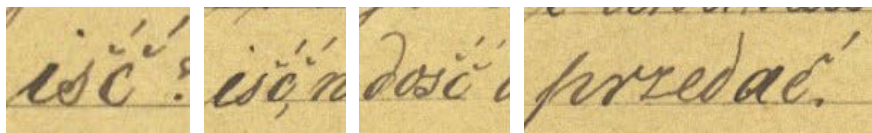

Fot. 8. Zapis *ś* ze wsi Pilchy, zdanie 15,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57184>

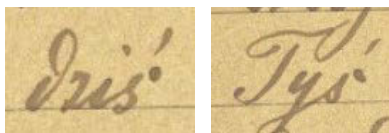
Fot. 9. Zapisy *ć* ze wsi Pilchy, zdanie 37,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57184>

W jednej z ankiet zapisano bardziej ostry łuczek:

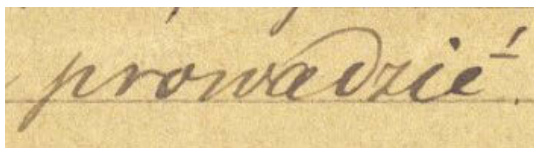
Fot. 10. Zapisy *ś*, *ć* ze wsi Szymanki, zdania 12, 15, 16, 37,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/56888>

Niekiedy pojawia się także zwykła kropka, nieraz ledwie widoczna:

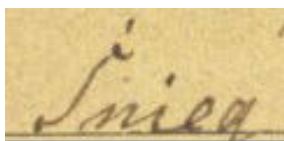

Fot. 11. Zapisy *ś* z Łysej Góry, zdanie 15,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/56986>

Sporadycznie zapisywano poziomą kreskę, nad nią zaś akut (znak ostrego akcentu). Może się pojawić z prawej, ale nigdy z lewej.

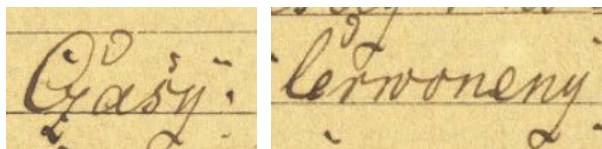

Fot. 12. Zapis ě z Linowa, zdanie 28,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/56987>

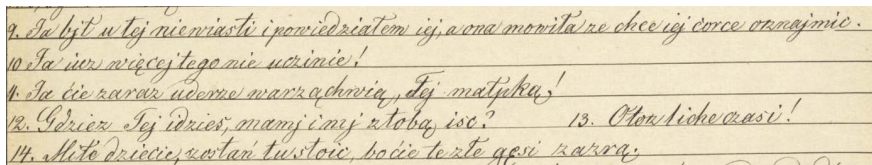
Fot. 13. Zapis š z miękkością ze wsi Lipińskie, zdanie 25,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57243>

Duże litery zwyczajowo mają u góry „haczyk”, np. Č, Š, Ž, ale używane są też w funkcji c, s, z. Zachowujemy ten zapis, chociaż nie wnosi on właściwie żadnej informacji o wymowie, a nieraz wprowadza tylko zamieszanie.

Fot. 14. Zapis c ze wsi Karwie, zdania 13, 26,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57109>

Zgodnie z zasadami dawnej kaligrafii z ma wydłużoną kreskę z przodu, co znajduje odzwierciedlenie w niektórych ankietach. Przyjmujemy zapis zwykłego z, bez dodatkowych elementów.

Fot. 15. Zapis z ze wsi Jemiołowo, zdania 9–14,
<https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57025>

SKRÓTY

gm.	– gmina
Kr.	– Kreis ‘powiat’
pow.	– powiat
Reg.-Bez.	– Regierungsbezirk ‘rejencja, regencja; okręg administracyjny’
zd.	– zdanie, zdania

PRZEGLĄD CECH JĘZYKOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH W POLSKICH ANKIETACH GEORGA WENKERA

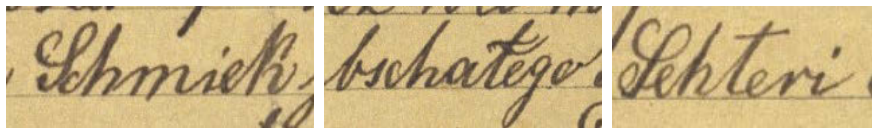
W części drugiej naszego opracowania będą przedstawione zagadnienia ortograficzne, fonetyczne, morfologiczne, syntaktyczne i leksykalne. Zostanie również scharakteryzowana sytuacja narodowościowa na obszarach, z których pochodzą ankiety. W krótkim zarysie poniżej prezentujemy przegląd niektórych zagadnień.

Ortografia

W zakresie ortografii uwidacznia się duża różnorodność i niekonsekwencja zapisów, o czym wspomniano wyżej¹.

Interesująco przedstawiają się zapisy głoski *j*. W niektórych kwestionariuszach, według dawnej tradycji pisowniowej (zgodnej ze średniowiecznym wzorem łacińskim), na oznaczenie *j* używa się *g*.

W zakresie pisowni ankiet zaznacza się wpływ ortografii niemieckiej. Zapisy *z* zamiast *c* stosowane są zazwyczaj doraźnie w pojedynczych wyrazach. Jest także *tz* zamiast *c*. Zapisy *z* użytym pod wpływem niemieckim *sch* mogą oznaczać różne głoski. Np. w Starych Kiejkutach można przypuszczać, że mamy tu różne formy gwarowe, np. *š* lub *ś*, a nawet *ž*, *č*:

Fot. 16. Zapisy *sch* ze wsi Stare Kiejkuty, zdania 5, 25, 32, <https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/56992>

Ponadto zostało wielokrotnie zapisane połączenie *tsch* zamiast *ć*, *ci*, *dź*.

¹ O ortografii i pisowni w ankietach Wenkera z obszaru Mazur środkowych por. Rembieszewska (2022).

Na uwagę zasługuje mieszanie spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych (w języku niemieckim słabych i mocnych). Pojawia się ono raczej sporadycznie, a oto kilka przykładów: w powiecie mrągowskim z Wierzbowa *hłob* 'chłop', w *simno wode* 'w zimną wodę', *drzy* 'trzy', *poczegacz* 'poczekać', *Ieko* brat 'jego brat', *pjendz* 'pięć', *srobjy* 'zrobi'; w powiecie szczycieńskim z Lipowca: *budżem* 'pujdziemy', *piełego* midła; ze wsi Stachy: włoż *wękli* w piecz, nogi me mocno bolo, *bewno m* 'pewno' iech pzeleczat; ze wsi Lesiny Wielkie: stoio *drzi* jablonki, w wasem ogrodzie *popudowac*, w Nowych Kiejkutach: w wajem Ogrodzie *popudowac*, ze wsi Sąpłaty tak bŷ ono bŷło wcale inacŷ *wŷbadło*.

Szczególnie częste, oczywiście pod wpływem niemieckim, jest zapisywanie spółgłoski z za pomocą litery *s*: *s* – *z*. Ponadto pisownię *s* zamiast *z* egzemplifikują zapisy postaci gwarowych z *ž* < *vž* < *ŷ*.

Należy zwrócić uwagę na częste oznaczanie nieistniejącej nosowości, zarówno samogłoski przedniej, jak i tylnej, np. ze wsi Okrągłe w powiecie giżyckim: fuche *Liščie*, *Uftanie* śnieg padać, tedy *będzie*, nogi mi bolo *barzq*, niech *Łodzinie* *usyie*, to by się *byłq* *inaćie* działo, gory *nie* są *barzq* wysokę, *białęq* midła, chćze *šobie* dwa *pienkę* Domy budować, z *Ludziamię* w *Sytq* poyechał; ze wsi Dmusy w powiecie piskim: furajo *szuchę liście*, on *ję* jajka *zawszę* przez soli, mów *siostrzie*, ona miała *odzienię matcę* uszyć, stoją *piękne* jablonki, *naszę* gorŷ nieszą *bardziq wŷokie*, *waszę* wŷsszę, brat *chće* *šobie* *nowę* domŷ zbudować, *słowq* *przŷsłq* mu sszerca; ze wsi Michałki w powiecie szczycieńskim: *przestanię* kurzic, na *lodzie*, *wpsŷęcu* napalono, bes *psŷępszu*, nosŷne *posiędał* 'powiadał', wnocŷ *śniega* nasiąło, ze wsi Piasutno w powiecie szczycieńskim: furają *szuchę liście*, *przestanię* śnieg padać, będzie *powietrzę* znowu *lepŷzę*, *musicie* głośni mowić, brat chce *nowę* budinki w *ogrodzie* budować; ze wsi Jerutki w powiecie szczycieńskim: *stojqłq* 'stało' itd.

Samogłoski nosowe oznaczano ortograficznie przez *q* i *ę*. Zapisy rozłożonej nosowości notowane są dosyć rzadko. Na uwagę zasługuje występujący w wielu powiatach w kilkunastu/kilkudziesięciu kwestionariuszach zapis fonetyczny samogłoski *o*, np. w Jabłonce, pow. szczycieński: *mōz*, *gorōczŷ*, *warzōchwo*, gęŷŷ *zakōszo* cie do umoru, *bōdz* takŷ dobrŷ, mamŷ *pragnōczke*, ludzie *șō* dziś, czy w Jerutkach, pow. szczycieński: *mōz*, *zagorōnczŷ*, nogi mię *bolō*, *warzōchsiō*, czy mŷ *ztoō* pōydzimŷ, gęŷi *pokōsaio* cie, *rosnōč*, przed *swoio* matkę, *historio* powiadał, mamŷ *pragnōcke*, *siedzō* ptaski namurku, przez *łōkie* pojechał.

Nad literą *z* rzadko pojawia się kropka. Przeważnie dla *ž*, ale także dla *ž* używany jest znak z ukośną kreską (*ž*). Poza tym często występują zapisy typu *ž* dla *ž* oraz *ž* dla polskiego ortograficznego *ž*.

Konsekwencją używania szwabachy w tekstach polskich wydawanych na terenie Prus Wschodnich jest pisownia w ankietach długiego *f* na przemian z *s* krótkim.

Za przejaw wpływu języka niemieckiego można by uznać pisownię wielkich liter w rzeczownikach. Jednakże wielkimi literami zapisywano nie tylko rzeczowniki (liczne poświadczenia).

Litera *z* oznaczająca *z* jest udokumentowana w kilku kwestionariuszach z powiatów giżyckiego i piskiego.

Powszechnie stosowana do XIX wieku pisownia z podwojonymi literami (Bajerowa, 1986, s. 39) znalazła odzwierciedlenie zaledwie w kilku zapisach z podwojonym *ll*.

Pisownia */s* oznacza etymologiczne *s* oraz *sz* będące konsekwencją mazurzenia.

W ankiecie ze wsi Karwie, powiat mrągowski wystąpiło kreskowanie spółgłosek *s*, *c* przez użycie półokrągłego przecinka.

Litera *č* pojawia się także zamiast *ć* (*c*), szczególnie w formach bezokolicznikowych.

Często, nawet w tym samym kwestionariuszu, używane są obocznie np. *č*, *ć* i *cz*, co może świadczyć, że znaki diakrytyczne wskazują tu na *cz*, ale też obocznie *c'*, *č*, *ć* i *ć*, co zdaje się sugerować, że te znaki diakrytyczne odnoszą się do miękkiego *ć*. Z kropkami u góry litery te są używane w wielu tekstach. Niestety, nie widać w tym szerszej prawidłowości, ale może dla pewnych tekstów będzie można ustalić jakieś rozróżnienie.

Niekonsekwentnie stosowana jest pisownia łączna i rozdzielna, m.in. w odniesieniu do *nie* z czasownikami.

Podobnie, nierzadko oddzielane są przedrostki od podstawy czasownikowej oraz w przymiotnikach w stopniu najwyższym, np. w ankiecie ze wsi Sąpląty, pow. szczycieński: Nogi bolą, zem ie **po od dła**biał; Kobuły, pow. szczycieński: ale to szani **z rob**ily, Śnieg dziśay ręną **s tala**ł; Rutkowo, pow. szczycieński: Nie moziecie na nas **za cze**ka; Kałęczyn, pow. szczycieński: w tó zimną wodę **w pat**, Nogy me boló, pewniem je sobie **prze sorowa**ł, **naj** więcej się uczuł, kieby odzienie wajej matcze **do sy**ła i szotką **wy** czyściła, Śnieg dzis reno **roz** topiuł się.

Fonetyka

W zakresie fonetyki godne zauważania są cechy archaiczne i charakterystyczne dla dialektów mazowieckich:

- przejście *ra-* w *re-*: *reno* (ponad 100 poświadczeń, w tym np. Fuleda, pow. giżycki; Karwie, pow. mrągowski; Rybitwy, pow. piski; Kucbork, pow. szczycieński; Jabłonka, pow. nidzicki);
- dawna postać wyrazu *serce*: *sierca* (Węgój, pow. olsztyński, Naprom, pow. ostródzki), *śērča* (Lubiewo, pow. mrągowski), *serca* (Spaliny Małe, pow. piski; Wojaki, pow. szczycieński), *śzerča* (Ciesina, pow. piski), *sśerča* (Przedzięk Wielki, pow. szczycieński);
- mazurzenie, tak charakterystyczne dla obszaru Mazur, według zapisów z ankiet nie jest bezwyjątkowe. Trudność sprawia także rozstrzygnięcie, czy mamy do czynienia z zastępowaniem *sz*, *ż*, *cz*, *dż* przez *s*, *z*, *c*, *dz*, gdyż te spółgłoski dźwiękowe bywają różnie oznaczane;
- dość dobrze poświadczona jest asynchroniczna wymowa spółgłosek wargowych miękkich. W większości ankiet została udokumentowana ta

cecha. Uwagę zwraca różny stopień asynchronii zapisany w tych samych ankietach, np. *robzi, pożedał, rozuneie, Ziele 'wiele', ludziani* (Stachy, pow. szczycieński), *kobjeti, mośuła, jencey, ważonchsiq, żina* (Olsztyn, pow. olsztyński).

Morfologia

W zdaniu 32 w wielu kwestionariuszach zapisano postaci dawnego dualu, np. *Nie znaleśliście wy* (Fuleda), *Nie znaleśliście* (Wejdyki, Maradki, Rybno, Dłużec), *Nienaleschliste* (Wierzbowo), *Nie nalezliste* (Koczarki), *Nienaleźliście* (Tałty).

Składnia

W zakresie składni najbardziej znamienne są wpływy konstrukcji niemieckich. Przykładów na dosłowne odtworzenie wzorów niemieckiej składni jest wiele, poniżej podano wybrane z całego omawianego obszaru:

- *hier unten stehn* (zd. 14) – w kilkudziesięciu ankietach, np. *zoſtan tu stoić* (Świdry), *zoſtań tu nizko ſtoieć* (Kamionki), *nyſko ſtoić* (Radzie, pow. giżycki), *zostoń na dole stoić* (Kukułczyn, pow. brodnicki), *zoſtan tu miſko ſtoiec* (Marcinkowo, pow. mrągowski), *zostan ty tu stoić* (Chwalibogi, pow. piski), *zostań tu niſko ſtoieć* (Leleszki, pow. szczycieński), *zostan na dole stojcz* (Rasząg, pow. reszelski), *łostan tu na dole stoić* (Prejłowo, pow. olsztyński), *zostań tu nizko stoić* (Ornowo, pow. ostródzki);
- *liegen geblieben* (zd. 25) – *zoſtał lezeć* (Kamionki), *leząc zoſtał* (Konopki), *zoſtał leząc* (Kosewo Górne), *leżeć zoſtał* (Grabowo, pow. mrągowski), *leżeć zoſtał* (Szkotowo, pow. nidzicki), *łostał leszycz* (Rasząg, pow. reszelski), *zoſtał leżeć* (Prejłowo, pow. olsztyński), *leżyć zoſtał* (Ornowo, pow. ostródzki);
- *sollte die Kleider für eure Mutter fertig* (zd. 17) – *odzień przed Matke waſſo zgotować* (Siedliska, pow. giżycki), *odzień przed wasze matke uszyć* (Leleszki, pow. szczycieński), *kleydy przed waſzą matkie fertig zrobić* (Szkotowo, pow. nidzicki);
- *Bürste rein machen* (zd. 17) – *ćysto zrobicz* (Siedliska, pow. giżycki), *szczotko czyſto zrobiła* (Grabowo, pow. mrągowski);
- *haben Durst* (zd. 23) – *mamy pragnienie* (np. Górzno, Kukułczyn, Nowy Dwór i w kilkudziesięciu ankietach we wszystkich powiatach), *pragnący sośmy* (Leleszki, pow. szczycieński), *mawa pragnączka* (Prejłowo, pow. olsztyński), *pragnienie mamy* (Ornowo, pow. ostródzki);
- *waren fest am schlafen* (zd. 24) – *byli wtwardem spiku* (Orło), *były w twardem spiku* (Jeziorko), *byli wtwardem spiku* (Orło, pow. giżycki), *byli w twardem spaniu* (Rasząg, pow. reszelski);

- *Seife für mich auf meinem Tische gefunden* (zd. 32) – *białego mydła przede mie na stole* (Miłki, pow. giżycki), *białego midła przedemię na stole* (Siedliska, pow. giżycki), *na moim stoliku kawałek białego mydła przedemnie* (Szkotowo, pow. nidzicki), *białego mýdła przed mię na mojem stole* (Ornowo, pow. ostródzki);
- *vor das Dorf gebracht* (zd. 37) – *przyprawdzili [...] przed wieś* (Kukułczyn, pow. brodnicki), *przyprawdzili [...] przed wieś* (Orło, pow. giżycki), *wyprowadzili przed wgeś* (Siedliska, pow. giżycki), *przed Wies i przyprowadzili* (Radzie, pow. giżycki), *przed wsią stawili* (Grabowo, pow. mrągowski), *przed jeś przyprowadzili* (Konopki, pow. piski), *przyprawdzili [...] przed wieś* (Leleszki, pow. szczycieński), *wyprowadzili [...] przed zieś* (Szkotowo, pow. nidzicki), *mieli przyprowadzone [...] przed w szo* (Rasząg, pow. reszelski), *przed wieś byli wýprowadzili* (Ornowo, pow. ostródzki).

Leksyka

W ponad 40 ankietach odnotowano (w różnych wariantach fonetycznych) archaizm *dłabić* (zd. 8), np.: *oddłabił* (np. Maradki, pow. mrągowski; Wężówka, pow. giżycki; Sasek Mały, pow. szczycieński), *oddłabiut* (Bagienice, pow. mrągowski; Sulimy, pow. piski), *pooddłabiał* (Muntowo, Woźnice, pow. mrągowski), *dłabił* (Kołodziejowy Grąd, pow. szczycieński).

Staropolskie rezyduum, które ma niemieckie źródło, ale zachowało się w niektórych dialektach, to *draszować* ‘młócić’. W ankietach Wenkera pojawia się jako derywat tego czasownika – *do draszowania* i występuje w Ostródzkim, na Warmii i na północy środkowych Mazur.

Na omawianym terenie *wurst* (zd. 30) ma niemalże powszechny zasięg, chociaż widać na całym obszarze wyraźny wpływ ogólnopolskiego wyrazu *kiełbasa*.

Północnopolski wyraz *białka* ‘kobieta’ (*u kobiety*, zd. 9) zapisano w powiatach: giżyckim, reszelskim, szczycieński, mrągowskim, lubawskim.

Czasownik *brukować* ‘potrzebować’ (zd. 15) jest charakterystyczny dla omawianego terenu. W ankietach Wenkera, dla analizowanego obszaru, odnotowano go na ziemi chełmińsko-dobrzyńskiej oraz na Mazurach w części środkowej. Nieliczna reprezentacja w materiałach Wenkera nie musi świadczyć o bardzo wąskim rozprzestrzenieniu wyrazu, a dowodzi jego obecności, być może w momencie, gdy już miał status archaizmu.

Z kwestionariuszy wynika, że nazwa *gbury* (w różnych wariantach fonetycznych), zd. 27, występuje na całym badanym terenie i przeważa wobec innej – *gospodarze*. Dość liczne potwierdzenia wyrazu *gospodarz* biorą się bez wątpienia z wpływu polszczyzny ogólnej.

BIBLIOGRAFIA

- Bajerowa, I. (1986). *Polski język ogólny XIX wieku: Stan i ewolucja: T. 1. Ortografia, fonologia z fonetyką, morfonologia*. Uniwersytet Śląski.
- Digitaler Wenkeratlas (DiWA)*. (b.d.). Philipps-Universität Marburg. Pobrano 30 września 2022, z <https://www.uni-marburg.de/de/fb09/dsa/projekte/abgeschlossene-projekte/digitaler-wenkeratlas-diwa>
- Feleszko, K. (1999a). Charakterystyka punktów prудnickich w archiwum Deutscher Sprachatlas. *Prace Filologiczne*, 44, 173–178.
- Feleszko, K. (1999b). Sześć tekstów prудnickich z archiwum Wenkera. W B. Wyderka (Red.), *O kształcie języka: Studia i rozprawy* (ss. 65–73). Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Feleszko, K., & Siatkowski, J. (1994). Polskie XIX-wieczne materiały gwarowe w Marburgu. *Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*, 45, 52–57.
- Hammel, R. (2020). Das Polnische und Kaschubische in der Fragebogenerhebung Georg Wenkers. W J. Fleischer, A. Lameli, C. Schiller, & L. Szucsich (Red.), *Minderheitensprachen und Sprachminderheiten: Deutsch und seine Kontaktsprachen in der Dokumentation der Wenker-Materialien* (ss. 413–474). Georg Olms Verlag.
- Iżykowska, M. (2020). Zur polnischen Lexik anhand der Wenkerbogen aus dem ober-schlesischen Raum. W J. Fleischer, A. Lameli, C. Schiller, & L. Szucsich (Red.), *Minderheitensprachen und Sprachminderheiten: Deutsch und seine Kontaktsprachen in der Dokumentation der Wenker-Materialien* (ss. 485–515). Georg Olms Verlag.
- Mitzka, W. (1952). *Handbuch zum Deutschen Sprachatlas*. Elwert.
- Mitzka, W., & Schmitt, L. E. (1980). *Deutscher Wortatlas* (T. 22). Schmitz.
- Nitsch, K. (1954). Zachodnio-pruski kwestionariusz gwarowy. W K. Nitsch, *Wybór pism polonistycznych: T. 3. Pisma pomoroznawcze: Z 5 mapami* (ss. 400–408). Zakład Narodowy im. Ossolińskich. (Przedruk z: „Zachodnio-pruski kwestionariusz gwarowy”, 1911–1913, *Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu*, 2, 33–39).
- Pluta, F. (1963). *Dialekt głogówecki: Cz. 1. Fonetyka*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Pluta, F. (1964). *Dialekt głogówecki: Cz. 2. Słowotwórstwo, fleksja, teksty gwarowe*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Popowska-Taborska, H., & Rzetelska-Feleszko, E. (2009). *Dialekty kaszubskie w świetle XIX-wiecznych materiałów archiwalnych: Prezentacja i opracowanie kaszubskich materiałów językowych zebranych przez Georga Wenkera w latach 1879–1887*. Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk (Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy).
- Rembiszewska, D. K. (2010a). *Siła wurstu brukuje białka i gbur? O niektórych wyrażach w XIX-wiecznych materiałach Georga Wenkera z obszaru Mazur, Warmii*

- i Ostródzkiego. *Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego*, 55, 195–211.
- Rembiszewska, D. K. (2010b). Spółgłoski wargowe miękkie w XIX-wiecznych materiałach Georga Wenkera z obszaru Mazur. W H. Sędziak & D. Czyż (Red.), *Polszczyzna regionalna: Cz. 6. Polszczyzna północno-wschodniego Mazowsza* (ss. 215–223). Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika.
- Rembiszewska, D. K. (2010c). Wartość XIX-wiecznych kwestionariuszy Georga Wenkera do badania przeszłości ludności mazurskiej. *Studia Łomżyńskie*, 21, 121–136.
- Rembiszewska, D. K. (2011a). Duchowość Mazurów na podstawie XIX-wiecznych źródeł Georga Wenkera. W E. Golachowska & A. Zielińska (Red.), *Konstrukcje i destrukcje tożsamości: T. 1. Wokół religii i jej języka* (ss. 201–207). Instytut Sławiastyki Polskiej Akademii Nauk (Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy).
- Rembiszewska, D. K. (2011b). Okamgniętko czyli chwileczka – o jednym z wyrazów w XIX-wiecznych ankietach Georga Wenkera. *Prace Filologiczne: Seria Językoznawcza*, 62, 249–253.
- Rembiszewska, D. K. (2011c). Spółgłoski wargowe miękkie we wschodniej części Mazur w ankietach Georga Wenkera. *LingVaria: Półrocznik Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego*, 6(1(11)), 215–225.
- Rembiszewska, D. K. (2011d). Wpływ niemieckich zdań Georga Wenkera na ich polskie tłumaczenia. *Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego*, 57, 179–188.
- Rembiszewska, D. K. (2012a). Gwary mazurskie w świetle materiałów Georga Wenkera. W M. Korytkowska, H. Popowska-Taborska, Z. Rudnik-Karwatowa, & J. Siatkowski (Red.), *Językoznawstwo: Prace na XV Międzynarodowy Kongres Sławistów w Mińsku 2013* (ss. 135–141). Komitet Słowianoznawstwa PAN.
- Rembiszewska, D. K. (2012b). Nazwy 'ubrania' w XIX-wiecznych ankietach Georga Wenkera z obszaru Mazur, Warmii i Ostródzkiego. *Poradnik Językowy*, 2012(8(697)), 67–75.
- Rembiszewska, D. K. (2012c). Samogłoski nosowe w ankietach Georga Wenkera. *Studia Łomżyńskie*, 22, 115–122.
- Rembiszewska, D. K. (2015). Niemieckie pożyczki leksykalne w dziewiętnastowiecznych materiałach Georga Wenkera z obszaru Warmii i Mazur. *Gwary Dziś*, 7, 231–238.
- Rembiszewska, D. K. (2020a). Die Wenkerbögen zu den polnischen Mundarten in Ermland und Masuren. W J. Fleischer, A. Lameli, C. Schiller, & L. Szucsich (Red.), *Minderheitensprachen und Sprachminderheiten: Deutsch und seine Kontaktsprachen in der Dokumentation der Wenker-Materialien* (ss. 475–484). Georg Olms Verlag.
- Rembiszewska, D. K. (2020b). *Gwary Mazur wschodnich w XIX wieku (na podstawie ankiet Georga Wenkera do Niemieckiego atlasu językowego)*. Instytut Sławiastyki Polskiej Akademii Nauk. <https://hdl.handle.net/20.500.12528/1786>
- Rembiszewska, D. K. (2021). Metody opracowywania historycznych materiałów gwarowych na przykładzie ankiet Georga Wenkera. *Gwary Dziś*, 14, 35–43. <https://doi.org/10.14746/gd.2021.14.4>
- Rembiszewska, D. K. (2022). Ortografia i pisownia w ankietach Georga Wenkera do Niemieckiego atlasu językowego z obszaru środkowych Mazur. *Gwary Dziś*, 15, 93–100. <https://doi.org/10.14746/gd.2022.15.10>
- Siatkowski, J. (2000). Regionalne słowniki niemieckie jako źródło językowych materiałów słowiańskich. W B. Czopek-Kopciuch (Red.), *Język – człowiek – kultura: Rozprawy*

- i artykuły: *Księga pamiątkowa poświęcona profesorowi Marianowi Jurkowskiemu* (ss. 129–142). Naukowe Wydaw. Piotrkowskie przy Filii Akademii Świętokrzyskiej.
- Siatkowski, J. (2013). Regionalne słowniki niemieckie. W J. Migdał & A. Piotrowska-Wojaczyk (Red.), *Cum reverentia, gratia, amicitia...: Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Bogdanowi Walczakowi* (T. 3, ss. 189–196). Wydawnictwo Rys.
- Siatkowski, J. (2015). *Studia nad słowiańsko-niemieckimi kontaktami językowymi*. Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej.
- Siatkowski, J. (2017). *Czesko-polskie pogranicze językowe w świetle ankiet Georga Wenkera*. Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej.
- Siatkowski, J. (2020). O zagadkowych materiałach do Niemieckiego atlasu językowego z czasów II wojny światowej. *Język Polski*, 100(1), 144–147. <https://doi.org/10.31286/JP.100.1.10.c>
- Siatkowski, J., & Rembiszewska, D. K. (2016). Georg Wenker, *Schriften zum Sprachatlas des Deutschen Reichs, Gesamtausgabe, Bd. 1: Handschriften: Allgemeine Texte. Kartenkommentare 1889–1897*, hrsg. und bearb. von Alfred Lameli, 2013, S. XXXII, 466; Bd. 2: *Handschriften: Kartenkommentare 1898–1911. Druckschriften: Veröffentlichungen 1877–1895*, hrsg. und bearb. von Alfred Lameli, 2013, S. XII, 467–976; Bd. 3: *Erläuterungen und Erschließungsmittel zu Georg Wenkers Schriften*, von Alfred Lameli. Unter Mitarbeit von Johanna Heil und Constanze Wellendorf, 2014, S. XIV, 310. – Hildesheim ; Zürich ; New York: Georg Olms Verlag [Recenzja]. *Rocznik Sławistyczny*, 65, 151–158.
- Stone, G. (1990). Polskie materiały dialektyczne w archiwum Niemieckiego atlasu językowego w Marburgu. *Język Polski*, 70(3–4), 124–127.
- Stone, G. (1996). Kaszubszczyzna w archiwum „Niemieckiego atlasu językowego”. W E. Rzetelska-Feleszko (Red.), *Symbolae slavisticae dedykowane Pani Profesor Hannie Popowskiej-Taborskiej* (ss. 281–286). Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk (Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy).
- Wenkerbogen. (b.d.). Forschungszentrum Deutscher Sprachatlas. Pobrano 1 marca 2020, z <https://regionalsprache.de/wenkerbogen.aspx>
- Wenkerbogen-Katalog. (b.d.). Wenkerbogen-App. Pobrano 1 grudnia 2023, z <https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogen/1?spatialFilter>
- Worobiec, K. A. (2022). *Zagubione wioski Puszczy Piskiej: Nieznana historia mazurskiego pogranicza* (T. 1–2). Austeria.

ANKIETA GEORGA WENKERA Z 40 ZDANIAMI DO TŁUMACZENIA

Georg Wenker podstawą do zbierania materiałów dialektalnych, w tym z obszaru Prus Wschodnich i Prus Zachodnich, uczynił 40 zdań zapisanych w literackim niemieckim do przetłumaczenia na miejscową gwarę. Nazwał je *Die 40 Sätze Nord- und Mitteldeutschlands sowie der späteren Erhebung Süddeutschlands*¹.

1. Im Winter fliegen die trocknen Blätter durch die Luft herum.
2. Es hört gleich auf zu schneien, dann wird das Wetter wieder besser.
3. Thu Kohlen in den Ofen, daß die Milch bald an zu kochen fängt.
4. Der gute alte Mann ist mit dem Pferde durch's Eis gebrochen und in das kalte Wasser gefallen.
5. Er ist vor vier oder sechs Wochen gestorben.
6. Das Feuer war zu stark/heiß, die Kuchen sind ja unten ganz schwarz gebrannt.
7. Er ißt die Eier immer ohne Salz und Pfeffer.
8. Die Füße thun mir sehr weh, ich glaube, ich habe sie durchgelaufen.
9. Ich bin bei der Frau gewesen und habe es ihr gesagt, und sie sagte, sie wollte es auch ihrer Tochter sagen.
10. Ich will es auch nicht mehr wieder thun!
11. Ich schlage Dich gleich mit dem Kochlöffel um die Ohren, Du Affe!
12. Wo gehst Du hin? Sollen wir mit Dir gehn?
13. Es sind schlechte Zeiten.
14. Mein liebes Kind, bleib hier unten stehn, die bösen Gänse beißen Dich todt.
15. Du hast heute am meisten gelernt und bist artig gewesen, Du darfst früher nach Hause gehn als die Andern.
16. Du bist noch nicht groß genug, um eine Flasche Wein auszutrinken, Du mußt erst noch ein Ende/etwas wachsen und größer werden.
17. Geh, sei so gut und sag Deiner Schwester, sie sollte die Kleider für eure Mutter fertig nähen und mit der Bürste rein machen.
18. Hättest Du ihn gekannt! dann wäre es anders gekommen, und es thäte besser um ihn stehen.

¹ Zdania te znajdują się na stronie internetowej Archiwum Niemieckiego atlasu językowego (*Wenkerbogenkatalog*, b.d.).

a 34,3 d-d

Nr 8	Carwen	S L E	57109	850 345
------	--------	-------	-------	------------

1. Wyjme spadzio sucho Liscie bar' Pogotrze w koto.
2. Arestai Karwie to bentze pogotrze zas' lepe.
3. Wzys' Wengly w' Pile ze by sji slisko pientko zamazito.
4. Dory' Star' Chlop z' Honim bis tot sic wlamat osremno wole myna
An Piles' stozima abo sedzima Tiedniani' Umert.
6. Azen but za goronij to Tudyh' nisko cile darna zbroniatniatij.
7. On, ie' Faika zaryn' oprow' Polj i' Popoku.
8. Naga mie' bary' bala iz' misle rem' ich' zamodno starbowat.
9. Za but' kole' Fonj i' mogutem' iez' a ona' Hogita z' smowej' Onie opoga
10. Za niechij' gas' to' cini'.
11. Za' iez' Pale' Wazronke' niecz' Alby, ty' statno.
12. Gora' ty' iezos' mam' ia' stoba' isel' 13. So' Liche' Gady.
14. Hoz' mite' Dyzie' zastan' tu' nisko' stozel' rebj' iez' pte' Gony' nadmied' nupatnyj.
15. Lis' Dyzisaj' namienid' sic' uiet' i' bizes' spokoinemu' sta' tego' mas' proz
uiez' do' Lomy' iez' ich' Gady. 16. Lis' iez' nie' iest' dosi' bary' rebes'
Butelke' Wina' wipiat' musis' iez' troche' roznone' i' genkijem' bis
17. Ze' abini' taki' dory' aman' trwoj' siostry, rebj' ona' wipienie' pored' chat
ke' fortij' usita' iszta' jisto' zrobita. 18. Rebis' ty' go' znata,
toby' inajez' bito' Dyzisto' to' bi' Lonyej' iniem' bito
19. Telo' moj' Wios' z' Kiensem' ukrotke
20. On' taki' Czinut' iez' bi' go' do' Drafomania' obstatynano' inij' ale' sany'
ta' zro' bitij' 21. Lomy' on' to' nowo' ristorante' Pogebat.
22. Musis' Glosno' wital' gis' in' Kierzunisic' omij
23. Ali' So' z' ematone' i' mamy' Traquencie. 24. Zeh' onj' wiazaj' Gez
ier' nayat' do' Lomu' Fyzisaj' to' fozely' iuz' dudy' w' Lozu' itly' moin' pient.
25. Dyzisidz' Reij' Schmitz' zostat' fozel' ale' Dyzisaj' reno' iuz' otzplint.
26. Zazasen' Donem' ftois' torj' pientke' Feltlinky' z' Grownenij' Zelfkashany
27. Kinyozis' w' Oka' magnieniu' nadas' lekat' i' i' my' z' mowy' Lufzem.
28. Yi' nimaies' takogo' Dyzinstra' prowadzic
29. Gory' nas' niesz' bary' wiozke' gaju' so' gele' wiozki.
30. Gele' funton' Wozton' i' gele' Chleba' w' gielie'
31. Za' Kierzunisic' mam' my' troche' glosnij' gadat' musis'
32. Cile' mi' kamathos' kiatogo' mieta' na' mojem' Stole' niesnadeszlj'
33. Zego' brat' gele' ona' Pientke' nowo' budzinki' mowiem' ogroze' budonae.
34. So' stowa' pypisto' iemu' s' Licia 35. So' bity' prage' odenigo.
36. Co' tam' siez' za' ploskij' wiozke' namucelju.
37. Gazy' mity' Pienty' Wotow' iez'ogony' Wotow' i' Dwanasidz' cyzikon
pored' Ges' pizipronadzily' i' shio' iez' poredat.
38. Ludy' So' Dyzisaj' wsiel' namowia' i' Lno' na' Polu.
39. Wz' tily' ten' bratanij' Pies' to' nie' nieuwiny.
40. Za' but' z' Ludy' tam' w'gle, i' bez' tenke' w' stowwie' chat

Fot. 17. Pierwsza strona ankiety do Niemieckiego atlasu językowego ze wsi Carwen (Karwie) ze zbiorów Forschungszentrum Deutscher Sprachatlas w Marburgu, <https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57109>

19. Wer hat mir meinen Korb mit Fleisch gestohlen?
20. Er that so, als hätten sie ihn zum dreschen bestellt; sie haben es aber selbst gethan.
21. Wem hat er die neue Geschichte erzählt?
22. Man muß laut schreien, sonst versteht er uns nicht.
23. Wir sind müde und haben Durst.
24. Als wir gestern Abend zurück kamen, da lagen die Andern schon zu Bett und waren fest am schlafen.
25. Der Schnee ist diese Nacht bei uns liegen geblieben, aber heute Morgen ist er geschmolzen.
26. Hinter unserm Hause stehen drei schöne Apfelbäumchen mit rothen Aepfelchen.
27. Könnt ihr nicht noch ein Augenblickchen auf uns warten, dann gehn wir mit euch.
28. Ihr dürft nicht solche Kindereien treiben!
29. Unsere Berge sind nicht sehr hoch, die euren sind viel höher.
30. Wieviel Pfund Wurst und wieviel Brod wollt ihr haben?
31. Ich verstehe euch nicht, ihr müßt ein bißchen lauter sprechen.
32. Habt ihr kein Stückchen weiße Seife für mich auf meinem Tische gefunden?
33. Sein Bruder will sich zwei schöne neue Häuser in eurem Garten bauen.
34. Das Wort kam ihm von Herzen!
35. Das war recht von ihnen!
36. Was sitzen da für Vögelchen oben auf dem Mäuerchen?
37. Die Bauern hatten fünf Ochsen und neun Kühe und zwölf Schäfchen vor das Dorf gebracht, die wollten sie verkaufen.
38. Die Leute sind heute alle draußen auf dem Felde und mähen/hauen.
39. Geh nur, der braune Hund thut Dir nichts.
40. Ich bin mit den Leuten da hinten über die Wiese ins Korn gefahren.

Oprócz zdań do tłumaczenia G. Wenker na drugiej stronie zamieścił dodatkowe pytania dotyczące systemu fonetycznego, informacji o wsi oraz o lokalnych tradycjach i zwyczajach. W ankietach z roku 1887 podano 10 pytań:

Fragen (Als Beantwortung genügt Durchstreichen den Nichtzutreffenden)².

1. Geschah die Uebersetzung [Übersetzung] durch Schüler oder durch den Lehrer?³
2. Lautet in dem in Ihrer Schulgemeinde ortsüblichen Dialekte das *g* in Anfange der Wörter (z. B in den mundartlichen Wörtern für *gut*, *geben*, *groß*, *graben*, *glauben*, *glücklich* wie *j*, oder wie leises *k*, oder wie leises *ch*, oder wie hartes *ch*)⁴?

² Jeśli wystarczy odpowiedź, to proszę o skreślenie niewłaściwego wyrazu.

³ Tłumaczył uczeń czy nauczyciel?

⁴ Czy w miejscowym dialekcie *g* wymawia się na początku wyrazów (np. w wyrazach gwarowych dla *gut*, *geben*, *groß*, *graben*, *glauben*, *glücklich*) jak *j*, słabe *k*, słabe *ch* lub mocne *ch*?

3. Ist ein deutlicher Unterschied zwischen dem *g* in *Kugel, Augen, fragen* und dem *g* in *Kegel, kriegten, biegen, zeigen*, oder sind diese *g* sämtlich⁵ in der Aussprache fast gleich?⁶
4. Lautet *ft, fp* in den mundartlichen Wörtern für *Stall, stellen, sprechen, Spiel* etc. wie *fcht, fchp*, oder wie *ßt, ßp*?⁷
5. Ist *fch* in den mundartlichen Wörtern für *fischen, wafchen, Flafche* etc. einziger Laut, oder lautet es getrennt wie *fißchen, Flaßche*?⁸
6. Wird das *r* in *roth*⁹, *rund* mit der Zungenspitze oder *hinten* im Munde gebildet¹⁰?
7. Unterscheiden die Schüler von selbst oder erst, nachdem sie ausdrücklich darauf aufmerksam gemacht worden sind, folgende Laute¹¹:
 - a) *g* und *ch* in *zeigen* und *Zeichen*, von selbst? nein¹²?
 - b) *f* und *ß* in *reifen* und *reißen*, von selbst? nein¹³?
 - c) *dr* und *tr* in *drehen, drüber* und *treten, trauen* von selbst? nein¹⁴?
 - d) *gr* und *kr* in *Greiß* und *Kreiß* von selbst? nein¹⁵?
8. Sind in Ihrem Schulorte **Nichtdeutsche** (Dänen, Polen, Lithauer [Litauer] etc.) in grösserer Zahl ansässig? und welche? und wie stellt sich etwa das Zahlenverhältniss [Zahlenverhältnis] in diesem Falle¹⁶?
9. Haben die Einwohner Ihres Schulorts noch eine ausgeprägte Volkstracht?
 - a) die Männer?
 - b) die Frauen¹⁷?
10. Wie lautet der Name des Schulorts in dortiger Mundart? und zwar¹⁸:
 - a) alleinstehend¹⁹
 - b) in dem Satze: er wohnt in ... =²⁰

⁵ Dzisiaj: *sämtlich*.

⁶ Czy występuje wyraźna różnica między *g* w *Kugel, Augen, fragen* i *g* w *Kegel, kriegten, biegen, zeigen*, czy też wszystkie te *g* są w wymowie takie same?

⁷ Czy połączenie *st, sp* w wyrazach gwarowych *Stall, stellen, sprechen, Spiel* itd. brzmi jak *fcht, fchp*, czy też jak *ßt, ßp*?

⁸ Czy *fch* w wyrazach gwarowych *fischen, wafchen, Flafche* itd., to jest jeden dźwięk, czy też to brzmi jako rozdzielone *fißchen, Flaßche*?

⁹ Dzisiaj: *rot*.

¹⁰ Czy *r* w *roth, rund* jest tworzone za pomocą czubka języka, czy tyłem języka?

¹¹ Czy uczniowie sami z siebie, czy też dopiero po zwróceniu im na to wyraźnej uwagi, rozróżniają następujące dźwięki?

¹² *g* i *ch* w *zeigen* i *Zeichen*, tak, nie.

¹³ *f* i *ß* w *reifen* i *reißen* tak, nie.

¹⁴ *dr* i *tr* w *drehen, drüber* i *treten, trauen*, tak, nie.

¹⁵ *gr* i *kr* w *Greiß* i *Kreiß* tak, nie.

¹⁶ Czy w waszej miejscowości, gdzie jest szkoła, stale zamieszkują nie-Niemcy (Duńczycy, Polacy, Litwini itd.) w większej liczbie i w jakiej, i jak w danym wypadku przedstawia się stosunek liczbowy?

¹⁷ Czy mieszkańcy miejscowości, w której jest szkoła, noszą jeszcze charakterystyczny strój ludowy? a) mężczyźni b) kobiety

¹⁸ Jak brzmi nazwa miejscowości, w której jest szkoła, w miejscowym dialekcie?

¹⁹ „stojąca oddzielnie”, tzn. Nom.

²⁰ W zdaniu on mieszka w...

NB Alle sonstigen Notizen über besondere Eigenthümlichkeiten in Sitte, Hausanlage, Lebensgewohnheiten u s. w. sind sehr willkommen. Immer aber bleibt di Ueberfetzung, dann die obigen **Fragen** die **Hauptfache**, auf die es ankommt! Sollte in Ihrem Schulorte eine deutsche Mundart gar nicht ortsüblich sein, so bitte ich, die Sätzchen in die ortsübliche **fremde** Sprache durch Eingeborne übersetzen zu lassen²¹.

²¹ Wszystkie pozostałe informacje o szczególnych osobliwościach w zwyczajach, rozkładzie domu, przyzwyczajeniach życiowych itd. są bardzo pożądane. Zawsze jednak pozostaje **tłumaczenie**, a zatem powyższe pytania to podstawowa sprawa, o którą chodzi. Gdyby w waszej miejscowości, gdzie jest szkoła, nie używano gwary niemieckiej, to proszę polecić autochtonom przetłumaczenie tych zdań na miejscowy język **obcy**.

ALFABETYCZNY WYKAZ NIEMIECKICH NAZW MIEJSCOWOŚCI

W wykazach nazw miejscowości – według nazw niemieckich i polskich – podano obie wersje oraz sygnaturę Archiwum Atlasu Niemieckiego i stronę, na której znajduje się ankieta z danej miejscowości. W ankietach w różny sposób podawano typowe elementy onimimiczne, typu *Groß* (*Gr.*, *Gross*, *Groß*), *Klein* (*KL.*, *Klein*). W wykazie miejscowości ujednolicono je do *Groß*, *Klein*. Nazwy zapisane w nawiasie kwadratowym podają wersję z kwestionariusza.

Adlig Jablonken (Jabłonka) [56989], s. 254
 Adlig Malschöwen (Małszewko) [57170], s. 305
 Allenstein (Olsztyn) [57077], s. 423
 Alt Bagnowen, Althöfen (Bagienice, Stare Bagienice, Stare Bagnowo, Bagnowo) [57286], s. 118
 Althöfen p. Alt Bagnowen
 Alt Czayken (Stare Czajki) [57063], s. 283
 Althöfen p. Alt Bagnowen
 Alt Keykuth (Stare Kiejkuty) [56992], s. 258
 Alt Maertinsdorf (Marcinkowo) [57161], s. 451
 Alt Proberg (Proberg) (Probark) [57112], s. 101
 Alt Wartenburg (Barczewko, Stary Wartembork) [57269], s. 466
 Alt Werder (Ostrowy) [56941], s. 232
 Anhaltsberg (Łysa Góra) [56986], s. 250
 Arnau (Ornowo) [53662], s. 474
 Baerenbruch (Niedźwiedzie) [57057], s. 275
 Balden (Bałdy) [56980], s. 376
 Baranowen (Baranowo) [56953], s. 238
 Bartkengut (Bartki) [56951], s. 364
 Bartoschken (Bartoszeki) [56921], s. 344
 Beutnerdorf (Bartna Strona) [57052], s. 269
 Bialutten (Białuty) [56965], s. 374
 Bialygrund, Weißengrund (Biały Grunt) [57062], s. 282
 Bieberswalde (Liwa) [57145], s. 540
 Bielitz (Bielice) [56849], s. 587
 Biessellen (Biesal) [57150], s. 547
 Bischwalde (Byszałwałd) [57010], s. 610

Bogunschewen (Boguszewo) [57143], s. 538
 Bolleszyn (Boleszyn) [53710], s. 618
 Borchersdorf (Burkat) [56947], s. 359
 Borken (Borki Wielbarskie) [56942], s. 233
 Bottowen (Botowo) [57095], s. 289
 Brattian (Bratian) [53681], s. 559
 Braynicken (Brajniki) [57043], s. 388
 Bredinken (Bredynki, Bredynek) [57281], s. 406
 Burdungen (Burdąg) [57039], s. 383
 Bzurren, Surren (Bzury) [57189], s. 174
 Camerau (Komorowo) [56952], s. 365
 Camionken (Kamionki) [57216], s. 57
 Campen, Kampen (Kąp) [57220], s. 62
 Carwen, Karwen (Karwie) [57109], s. 97
 Chmielewen (Chmielewo) [57120], s. 162
 Chrośle (Chrośle) [53680], s. 558
 Ciborz (Cibórz) [53714], s. 623
 Crutinnen (Krutyna) [57181], s. 110
 Czenczel p. Scienciel
 Czerwanken (Czerwonki) [57290], s. 123
 Czychen (Ciche) [56909], s. 601
 Czyprken (Czyprki) [57242], s. 74
 Dankfelde p. Schedlisen
 Danowen (Danowo) [57301], s. 85
 Daumen (Tumiany) [57088], s. 435
 Dembenofen (Dąb) [57036], s. 535
 Dembowitz p. Groß Dembowiec
 Deuthen (Dajtki) [57076], s. 422
 Deutsch Brzozie (Brzozie Lubawskie) [53696], s. 575

- Deutschwalde p. Suchorowitz
 Diebau p. Dybowen
 Dietrichswalde (Gietrzwałd) [53659], s. 413
 Dimussen p. Dmussen
 Diwitten (Dywity) [57264], s. 460
 Dluszek, Hartigswalde (Dłużek) [57040], s. 384
 Dmussen, Dimussen (Dmusy) [57006], s. 147
 Dorotowo (Dorotowo) [57154], s. 443
 Dorren p. Sdorren
 Döhringen (Durąg) [53664], s. 477
 Dröbnitz (Drwęck) [57019], s. 516
 Dybowen, Diebau (Dybowo) [57191], s. 177
 Dziadowen (Dziadowo) [57073], s. 157
 Dziubiellen, Zollerndorf (Dziubiele) [57119], s. 160
 Eckersberg (Okartowo) [57122], s. 164
 Elgenau (Elgnowo) [56859], s. 482
 Erben (Orzyny) [57176], s. 313
 Erdmannen (Ciesina) [57068], s. 150
 Eschenwalde p. Jeschonowiec
 Fasten p. Faszen
 Faszen, Fasten (Faszcz) [57292], s. 126
 Faulhöden (Fuleda) [57209], s. 54
 Fittigsdorf (Wójtowo) [57079], s. 426
 Flammberg p. Opaleniec
 Freudengrund p. Wessolygrund
 Friedrichshof (Rozogi) [56904], s. 217
 Friedrichstädt (Pokrzywy) [56978], s. 418
 Fröda (Sławkowo) [53706], s. 479
 Frögenau [Froegenau] (Frygnowo) [57017], s. 515
 Fürstenwalde [Fuerstenwalde] (Księży Lasek, Nowa Wieś) [53707], s. 189
 Gardinen (Gardyny) [53693], s. 320
 Gawrzyalken (Gawrzyjałki) [57061], s. 280
 Gebürge p. Gurra
 Gilgenau (Elgnówko) [56974], s. 508
 Gillau (Giławy) [57165], s. 455
 Gimmendorf (Zgniłocha) [57035], s. 379
 Glauch (Głuch) [56886], s. 194
 Glombowsken, Ossranken (Głębowskie, Osranki) [57193], s. 179
 Göttkendorf (Gutkowo) [53653], s. 411
 Górzno (Górzno) [53717, 53718], s. 625, 627
 Grabau (Grabowo) [53674], s. 554
 Grabowen (Grabowo) [53655], s. 89
 Grabowken (Grabówka) [57297], s. 131
 Grodziczno (Grodziczno) [53703], s. 584
 Großalbrechtort p. Groß Piwnitz
 Groß Bartelsdorf (Bartołty Wielkie) [57089], s. 436
 Groß Bertung (Bartąg) [57157], s. 447
 Groß Blumenau (Kwiatuszk Wielkie) [56905], s. 218
 Groß Borken (Borki Wielkie) [57098], s. 293
 Groß Bössau (Biesowo) [57228], s. 458
 Groß Damerau (Dąbrowka Wielka) [57266], s. 462
 Groß Dankheim p. Groß Przedzienk
 Groß Dembowiec, Dembowitz (Dębowiec Duży) [56880], s. 333
 Groß [Gross] Grabowen (Grabowo) [56926], s. 350
 Groß Jellinowen (Jeleniowo) [57180], s. 318
 Groß Jerutten (Jeruty) [57058], s. 277
 Groß Kerstinsdorf (Kiersztanowo) [57018], s. 516
 Groß Kleberg (Kleberg Wielki, Klebark Wielki) [57081, 57082], s. 428
 Groß Konopken (Konopki Wielkie) [57300], s. 83
 Groß Kurwien (Karwica, Kurwia) [57067], s. 149
 Groß Latana (Łatana Wielka) [56943], s. 234
 Groß Lehwalde (Lewałd Wielki) [56861], s. 483
 Groß Lemkendorf (Łamkowo) [57226], s. 456
 Groß Lenske (Wielki Łęck) [56959], s. 366
 Groß Leschienen (Lesiny Wielkie) [56944], s. 236
 Groß Maransen (Maróz) [57030], s. 530
 Groß Nappern (Naprom) [56969], s. 502
 Groß Nattatsch (Natać Wielka) [57037], s. 380
 Groß Piwnitz, Großalbrechtort (Piwnice Wielkie) [56936], s. 226
 Groß Pogorzellen (Pogorzel Wielka) [57188], s. 173
 Groß Pötzdorf (Pacółtowo) [53676], s. 480
 Groß Przedzienk, Groß Dankheim (Przedzięk Wielki) [56935], s. 224
 Groß Puppen (Spychowo, Pupy) [56997], s. 264
 Groß Purden (Purda, Purda Wielka) [57162], s. 452
 Groß Radzienien (Zieleniec) [56896], s. 207
 Groß Ramsau (Ramsowo) [57273], s. 471
 Groß Rauschken (Rusek Wielki) [57166, 57167], s. 302
 Groß Rogallen (Rogale Wielkie) [57007], s. 148
 Groß Rosinsko, Großrosen (Różyńsk Wielki) [57190], s. 175
 Großrosen p. Groß Rosinsko
 Groß Schöndamerau (Trelkowo) [56988], s. 253
 Groß Spalienen, Neuwiesen (Spaliny Wielkie) [56906], s. 219
 Groß Upalten (Upały) [57221], s. 63
 Grünwalde [Gruenwalde] (Kolonja) [57060], s. 279
 Gurra, Gebürge (Góra) [57299], s. 183
 Gutten (Nowe Guty) [57123], s. 165
 Gwiżdzin (Gwiżdżiny) [53700], s. 580
 Haasenbergl (Labuszewo) [57096], s. 290
 Hartowitz (Hartowiec) [53705], s. 586

- Heeslicht (Leszcz) [56862], s. 484
 Heinrichsdorf (Płośnia) [53715], s. 322
 Hermsdorf (Cegłowo) [57152], s. 441
 Heydick (Hejdyk) [57069], s. 152
 Hirschberg (Idzbark) [57148], s. 432
 Hirschberg (Jedzbark) [57086], s. 544
 Hohendorf (Wysoka) [53720], s. 323
 Illowo (Hłowo-Osada) [56964], s. 373
 Isnothen (Iznota) [57182], s. 111
 Ittowken (Witówko) [57048], s. 394
 Jablonken (Jablonka) [56876], s. 328
 Jacobsdorf (Jakubowo) [57111], s. 100
 Jacobswalde (Jakubowy Borek) [56894], s. 204
 Jadden (Gady) [57268], s. 465
 Jägersdorf [Jaegersdorf] (Jagarzewo) [56928], s. 353
 Jamielnik (Jamielnik) [57008], s. 608
 Jankowitz, Sassendorf (Jankowice) [56865], s. 488
 Januschkau (Januszkowo) [56870], s. 493
 Jastrzembie (Jastrzębie) [53716], s. 624
 Jedwabno, Gedwangen (Jedwabno) [57041], s. 385
 Jeglia (Jeglia) [56912], s. 605
 Jellen (Jeleń) [53713], s. 621
 Jeschonowicz, Jeschonowitz, Eschenwalde (Jesionowicz) [56891], s. 201
 Jeschonowitz p. Jeschonowicz
 Jesziorken, Jeziorken (Jeziorko) [57236], s. 68
 Jeziorken p. Jesziorken (Jeziorko)
 Jommendorf (Jaroty) [57158], s. 448
 Jonasdorf (Jankowicz) [56970], s. 503
 Julienhöfen p. Wosnitzen
 Kallenczyn (Kałęczyn) [57178], s. 315
 Kannwiesen (Chwalibogi) [56933], s. 222
 Karpa (Karpa) [56908], s. 136
 Kauernick (Kurzętnik) [53698], s. 577
 Kazanitz (Kazanice) [57009], s. 609
 Kelbassen (Kiełbasy) [56898], s. 209
 Kernsdorf (Wysoka Wieś) [57016], s. 513
 Kerstinowen (Kiersztanowo) [57229], s. 112
 Ketzwalde (Jagodziny) [57014], s. 511
 Kielpin (Kiełpiny) [53704], s. 585
 Kiparren (Kipary) [56940], s. 231
 Kirschlainen (Kierzliny) [57087], s. 433
 Kischienen (Kisiny) [56962], s. 370
 Klein Bagnowen (Nowe Bagienice) [57287], s. 120
 Klein Dankheim p. Klein Przezdzienk
 Klein Gehlfeld (Gil Mały) [57142], s. 536
 Klein Jerutten (Jerutki) [56994], s. 260
 Klein Kleeberg (Klebar Mały) [53654], s. 412
 Klein Konopken, Waldfließ (Konopki Małe) [57302], s. 86
 Klein Koslau (Kozłówek) [56948], s. 360
 Klein Przezdzienk, Klein Dankheim (Przezdzięk Mały) [56934], s. 223
 Klein Schiemanen (Szymanki) [56888], s. 197
 Klein Schläffen (Sławka Mała) [56916], s. 338
 Klein Spalienen, Spallingen (Spaliny Małe) [53695], s. 135
 Kobulten (Kobuły) [57099], s. 294
 Kolodzieygrund (Kołodziejowy Grąd) [56890], s. 199
 Königlich Lichteinen (Lichtajny) [57022], s. 520
 Konopken, Mühlengrund (Konopki) [57002], s. 142
 Koschouen p. Kossewen
 Kossewen, Rechenberg, Koschouen (Kosewo) [57113], s. 102
 Kotzargen (Koczarki) [57231], s. 115
 Kowallik (Kowalik) [56907], s. 220
 Krämersdorf (Kromerowo) [57091], s. 438
 Kraplau (Kraplewo) [53663], s. 475
 Krummendorf (Krzywe) [57108], s. 96
 Krzemieniewo (Krzemieniewo) [53699], s. 579
 Krzywinken (Krzywińskie) [57194], s. 180
 Krzywonoggen (Krzywonoga) [57164], s. 300
 Kukukswalde (Grzegorzówka) [57169], s. 304
 Kunchenguth (Kunki) [57026], s. 525
 Kurken (Kurki) [57033], s. 534
 Kurzontken, Seeland (Kurzątki) [53669], s. 132
 Kutzburg (Kucbork) [56887], s. 196
 Langendorf (Dłużec) [57107], s. 95
 Langenwalde (Długi Borek) [57064], s. 284
 Lauken p. Lawken
 Lautenburg (Lidzbark, Lidzbark Welski) [53711], s. 619
 Lautens (Łutynowo) [57027], s. 526
 Lawken, Lauken (Ławki) [57293], s. 82
 Layss (Łąjs) [53666], s. 319
 Lehlesken (Leleszki) [53668], s. 185
 Lehmanen (Lemany) [57053], s. 270
 Leinau (Linowo) [56987], s. 252
 Lekarth, Lekarth (Lekarty) [56850], s. 589
 Lekarth p. Lekarth
 Lengainen (Łęgajny) [57080], s. 427
 Lezno (Wielkie Leżno) [56946], s. 630
 Liebenberg (Klon) [56901], s. 213
 Likusen (Likusy) [56875], s. 327
 Lilienfelde p. Zawoyken
 Lindendorf (Lipowo) [57115], s. 105
 Lindenort p. Lipowitz
 Lindenwalde (Lipowo Kurkowskie) [57031], s. 531
 Lipiensen (Lipińskie) [57243], s. 76
 Lipnicken (Lipniki) [57074], s. 158

- Lipowitz, Lindenort (Lipowicz) [56897], s. 208
 Lissaken (Łysakowo) [56917], s. 339
 Lissen (Lisy) [57005], s. 145
 Loebau (Lubawa) [57011], s. 611
 Londzyn (Łążyn) [53687], s. 567
 Lubiewen (Grünbruch, Lubiewo) [57116], s. 106
 Lucka, Luckau (Łuka) [53694], s. 188
 Luckau p. Lucka
 Lupken (Łupki) [56999], s. 138
 Magdalenz (Magdaleniec) [56922], s. 345
 Malgaafen (Niedźwiedź [obecnie poligon]) [56881], s. 334
 Malschöwen [Malschoewen] (Małszewo) [56981], s. 378
 Manchengut (Mańki) [57151], s. 548
 Maradtken (Maradki) [57104], s. 92
 Marienfelde (Glaznoty) [57015], s. 512
 Marwalde (Marwałd) [53690], s. 571
 Marxöwen (Marksewo, Marksoby) [56993], s. 259
 Materschobensee (Sasek Wielki) [57050], s. 267
 Mensguth (Dźwierzuty) [57173], s. 309
 Mertinsdorf (Marcinkowo) [57288], s. 121
 Michelsdorf (Michałki) [56984], s. 247
 Micken (Myki) [57078], s. 424
 Milken (Miłki) [57241], s. 73
 Mingfen (Miętkie) [57177], s. 314
 Mispelsee (Jemiotowo) [57025], s. 524
 Mittelpogauen p. Mittel Pogobien
 Mittel Pogobien, Mittelpogauen (Pogobie Średnie) [57070], s. 153
 Modlken (Módłki) [56923], s. 347
 Mokainen (Mokiny) [57085], s. 431
 Montowo (Montowo) [53685], s. 565
 Montwitz (Mącice) [56956], s. 242
 Mörken [Moerken] (Mierki) [56975], s. 510
 Moythienen (Mojtyny) [57102], s. 298
 Mroczenko (Mroczenko) [53702], s. 582
 Mroczo (Mroczo) [53701], s. 581
 Mühlen (Mielno) [57021], s. 519
 Mühlengrund p. Konopken
 Muntau p. Muntowen
 Muntowen, Muntau (Muntowo) [57291], s. 125
 Muschaken (Muszaki) [56925], s. 349
 Naguszewo (Naguszewo) [56860], s. 600
 Napierken (Napierki, Dąbrówka) [56966], s. 375
 Napiwoda (Napiwoda) [56920], s. 343
 Nareythen (Narajty) [56983], s. 246
 Narthen (Narty) [57042], s. 387
 Narzym (Narzym) [56963], s. 371
 Nawra (Nawra) [56852], s. 591
 Nelberg (Nielbark) [53697], s. 576
 Nerwigk (Nerwik) [57090], s. 437
 Neu Borowen (Nowe Borowe) [57044], s. 389
 Neudims (Najdymowo) [53650], s. 395
 Neudorf (Nowa Wieś Ostródzka) [57024], s. 523
 Neuhooff (Nowy Dwór) [56958], s. 631
 Neuhooff (Nowy Dwór) [57047], s. 393
 Neu Kaletka (Nowa Kaletka) [57034], s. 421
 Neu Keykuth (Nowe Kiejkuty) [56990], s. 255
 Neu Märtingsdorf (Nowe Marcinkowo) [57092], s. 440
 Neumark (Nowe Miasto Lubawskie) [53682], s. 561
 Neuwelt (Nowy Świat) [53721], s. 629
 Neuwiesen p. Groß Spalienen
 Nikolaiken (Mikołajki) [56851], s. 590
 Nittken (Nitki) [57187], s. 172
 Nowojowitz (Nowojowiec) [56892], s. 202
 Ober Kossewen (Oberrechenberg) (Kosewo Górne) [57114], s. 104
 Ohmen (Omin) [57020], s. 518
 Okrongeln (Okragłe) [57303], s. 87
 Olschewen (Olszewo) [57192], s. 178
 Olschöwken [Olschoewken], Kornau (Olszewki) [57174], s. 310
 Omulefofen (Kot) [56879], s. 332
 Omulle (Omule) [56857], s. 598
 Opaleniec [Opaleniets] Flammberg (Opaleniec) [56957], s. 243
 Opaleniets p. Opaleniec
 Orlau (Orłowo) [56874], s. 325
 Orlen (Orło) [57233], s. 65
 Ossranken p. Glombowsken
 Ostrowitt (Ostrowite) [56864], s. 487
 Ottenberge p. Sawadden
 Ottendorf (Radosty) [57270], s. 468
 Paceltowo, Petzelsdorf (Pacółtowo) [56853], s. 592
 Passenheim (Pasym) [53546, 53547], s. 248, [56985], s. 249
 Paterschobensee (Sasek Mały) [56883], s. 191
 Patricksen (Patriki) [57159, 57160], s. 450
 Paulsguth (Pawłowo) [57023], s. 521
 Pawlozinnen (Pawłocin) [57004], s. 144
 Perkunen p. Pierkunowen
 Persing (Brzeźno Łyńskie) [57032], s. 533
 Petzelsdorf p. Paceltowo
 Pfaffendorf (Popowa Wola) [57101], s. 297
 Piassutten, Seenwalde (Piasutno) [56996], s. 263
 Pierkunowen, Perkunen (Pierkunowo) [57217], s. 58
 Pietzarken (Pieczarki) [57211], s. 53
 Pilchen (Pilchy) [57184], s. 168

- Pilgramsdorf (Pielgrzymowo) [56949], s. 361
 Piskorzewen (Piskorzewo) [57071], s. 154
 Plautzig (Pluski) [56977], s. 417
 Plohsen (Płozy) [57055], s. 273
 Pokrzydowo (Pokrzydowo) [53708], s. 615
 Polnisch Brzozie (Brzozie) [53709], s. 616
 Polnisch Sakrau [Poln. Sakrau] (Zakrzewo) [56961], s. 369
 Polschendorf (Polska Wieś) [57289], s. 122
 Powalczyn (Powałczyn) [56995], s. 262
 Prawdowen (Prawdowo) [57117], s. 107
 Preylowen (Prejłowo) [57163], s. 453
 Pronikau (Prątnica) [53686], s. 566
 Przellenk (Przełęk) [56960], s. 368
 Puchallowen (Puchałowo) [56931], s. 357
 Radomno (Radomno) [53672], s. 552
 Radzien (Radzie) [57246], s. 79
 Raschung (Rasąg) [57094], s. 397
 Rauschken (Ruszkowo) [56914], s. 498
 Rechenberg p. Kossewen
 Reichenau (Rychnowo) [56972], s. 506
 Rekownitz (Rekownica) [56882], s. 335
 Reuschhagen (Ruszhajny) [57271], s. 469
 Reussen (Ruś) [57156], s. 446
 Rheinswein (Rańsk) [57179], s. 317
 Ribben (Rybno) [57106], s. 94
 Ribitten p. Rybittwen
 Ridbach p. Rydbach
 Rochlack (Rukławki) [57276], s. 401
 Rodefelf p. Scienciel
 Rogallen (Rogale) [57105], s. 299
 Roggen (Róg) [56932], s. 358
 Roglas (Róklas) [56884], s. 192
 Rommen (Rumienica) [56858], s. 599
 Röschen (Reszki) [56968], s. 501
 Rosenau (Różnowo) [57265], s. 461
 Rosenthal (Rożental) [57013], s. 614
 Rosoggen (Rozogi) [57103], s. 91
 Rostken (Rostki) [57185], s. 169
 Rothfliess (Czerwonka) [57275], s. 399
 Rudowken (Stara Rudówka) [57235], s. 116
 Rudzissen (Rudziska) [57097], s. 292
 Ruhden (Ruda) [57186], s. 170
 Rumian (Rumian) [53692], s. 573
 Rummau p. Rummy
 Rummy, Rummau (Rumy) [57093], s. 288
 Ruttkau p. Ruttkowen
 Ruttkowen, Ruttkau (Rutkowo) [57100], s. 295
 Rybittwen, Ribitten (Rybitwy) [57000], s. 139
 Rybno (Rybno) [56913], s. 606
 Rydbach (Rzeck) [57277, 57278], s. 402
 Saberau (Zaborowo) [56950], s. 363
 Sallemen (Zalewo) [57144], s. 539
 Salpia (Prażmowo) [57239], s. 117
 Salusken (Załuski) [56918], s. 340
 Samplatten (Sąpląty) [57168], s. 303
 Samplawa (Samplawa) [56854], s. 594
 Sassendorf p. Jankowitz
 Sastrosnen (Zastrużne) [57298], s. 182
 Sauerbaum (Zerbuń) [57227], s. 457
 Sawadden, Ottenberge (Zawady) [57075], s. 159
 Sawadden (Zawady) [56927], s. 352
 Schaden (Stare Sady) [57294], s. 127
 Schedlissen, Dankfelde (Siedliska) [57244], s. 77
 Schemionken (Siemionki) [57245], s. 78
 Schiast, Szast (Szast) [57072], s. 155
 Schiemanen (Groß Schiemanen) (Szymany) [56889], s. 198
 Schildeck (Szyldek) [56971], s. 504
 Schoden p. Skodden
 Schodmak, Wiesendorf (Siódmak) [57051], s. 268
 Schoenbrück (Sząbruk) [57153], s. 442
 Schuttchen (Szuć) [57045], s. 390
 Schuttchenofen (Piduń) [57046], s. 392
 Schwarz Brinsk (Czarny Bryńsk) [53719], s. 628
 Schwarzenau (Szwarcenowo) [53670], s. 549
 Schwarzenofen (Czarny Piec) [57038], s. 381
 Schwedrich (Swaderki) [57029], s. 529
 Schwentainen (Świątajno) [57059], s. 278
 Schwiddern (Świdry) [57210], s. 55
 Schwirgstein (Dźwiersztyny) [53667], s. 184
 Schwirgstein (Świerkocin) [57028], s. 528
 Scienciel, Czenczel, Rodefelf (Ścięciel) [56955], s. 241
 Sczyballen (Szczybały) [57238], s. 70
 Sdorren, Dorren (Zdory) [57183], s. 167
 Seedanzig (Sędańsk, Sedańsk) [57049], s. 265
 Seeland p. Kurzontken
 Seeliesen (Żelazno) [56873], s. 497
 Seemen (Samin) [56863], s. 486
 Seenwalde p. Piassutten
 Sendrowen (Sędrowo) [56939], s. 229
 Seythen (Sitno) [56869], s. 492
 Sgonn (Zgon) [56998], s. 90
 Sierokopass (Szerokopaś) [56919], s. 342
 Skaibotten (Skajboty) [57084], s. 430
 Skarlin (Skarlin) [53679], s. 557
 Skodden, Schoden (Szkody) [57001], s. 140
 Skoppen (Skop) [57237], s. 69
 Skottau (Szkotowo) [56915], s. 337
 Sophienthal (Rychnowska Wola) [56973], s. 507
 Spallingen p. Klein Spalienen
 Spiergsten (Spytkowo) [57218], s. 59
 Stabigotten (Stawiguda) [56976], s. 416

- Stanislewo (Stanclewo) [57282–57285], s. 407
 Staschwinnen (Staświny) [57240], s. 72
 Stephansdorf (Szczepankowo) [53689], s. 570
 Striewo (Stryjowo) [57280], s. 404
 Suchorowitz, Deutschwalde (Suchorowiec) [56945], s. 237
 Sugainko (Sugajenko) [56911], s. 604
 Sulimmen (Sulimy) [57003], s. 143
 Sulimmen (Sulimy) [57219], s. 60
 Surren p. Bzurzen
 Swiner p. Zwiniarz
 Swiniarc (Świniarc) [56856], s. 596
 Szast p. Schiast
 Szczepanken (Szczepankowo) [57172], s. 308
 Tafelbude (Kątno) [57149], s. 545
 Talten (Tały) [57295], s. 128
 Tannenber (Stębark) [56866], s. 489
 Targowisko, Tergewisch (Targowisko Górne) [53684], s. 563
 Tergewisch p. Targowisko
 Terreszewo (Tereszewo) [56910], s. 603
 Theerwisch (Targowo) [57175], s. 312
 Theuernitz (Turznica) [56967], s. 499
 Thierau, Thyrau (Tyrowo) [57146], s. 542
 Thierberg (Zwierzewo) [57147], s. 543
 Thomareinen (Tomaryny) [53658], s. 473
 Thomascheinen (Tomaszyn) [53665], s. 478
 Thomsdorf (Tomaszkowo) [57155], s. 445
 Thurau (Turowo) [56867], s. 324
 Thurowken (Turówko) [56868], s. 491
 Thurowen (Turowo) [53678], s. 134
 Thyrau p. Thierau
 Tollack (Tuławki) [57267], s. 464
 Trossen (Tros) [57234], s. 66
 Truszczyn (Truszczyń) [53691], s. 572
 Tuchlinnen (Tuchlin) [57121], s. 163
 Tyllitz (Tylice) [53683], s. 562
 Ulleschen (Ulesie) [56929], s. 354
 Waldeck (Wałdyki) [53675], s. 556
 Waldfließ p. Klein Konopken
 Waldpusch (Stachy) [56937], s. 227
 Wallen (Wały) [53677], s. 187
 Wallendorf (Wały) [56878], s. 330
 Waplit (Waplewo) [56871], s. 494
 Waplit (Waplewo) [56982], s. 244
 Wappendorf (Łupowo) [57171], s. 307
 Wawrochen (Wawrochy) [57056], s. 274
 Weissenburg (Wyszembork) [57230], s. 114
 Weißengrund p. Bialygrund
 Wengoi (Węgój) [57279], s. 403
 Wensowken (Węzówka) [57247], s. 81
 Wessolowen (Wesołowo) [56885], s. 193
 Wessolygrund, Freudengrund (Piecuchy) [56895], s. 206
 Weydicken (Wejdyki) [57232], s. 64
 Wichrowitz (Wichrowiec) [56930], s. 355
 Wientzkowen (Więckowo) [56924], s. 348
 Wieps (Wipsowo) [57272], s. 470
 Wiersbau (Wierzbowo) [57110], s. 99
 Wierzba (Wierzba) [57118], s. 109
 Wiesendorf p. Schodmak
 Willamowen (Wilamowo) [56902], s. 214
 Willims (Wilimy) [57274], s. 398
 Wiranden (Wyrandy) [53660], s. 414
 Wittmannsdorf (Witramowo) [56872], s. 496
 Wolka (Wólka Wielbarska) [56938], s. 228
 Wonno (Wonna) [53671], s. 550
 Wonpiersk (Wąpiersk) [53712], s. 620
 Worfengrund (Czarkowy Grąd) [57054], s. 272
 Woritten (Woryty) [53652], s. 410
 Wosnitzen, Julienhöfen (Woźnice) [57296], s. 130
 Wujaken (Wujaki) [56900], s. 212
 Wulka (Wielka Wólka) [56855], s. 595
 Wuttrienen (Butryny) [56979], s. 419
 Wyseggen (Wyżegi) [56954], s. 239
 Wysokigrund (Wysoki Grąd) [57066], s. 287
 Wystemp (Występ) [57065], s. 285
 Zabiellen (Zabiele) [56893], s. 203
 Zawoyken, Lilienfelde (Zawojki) [56903], s. 215
 Zielkau (Zielkowo) [53673], s. 553
 Zielonken (Zielonka) [56991], s. 257
 Zielonygrund (Orzeszki) [56899], s. 211
 Zimnawoda (Zimna Woda) [56877], s. 329
 Zlottowo (Złotowo) [57012], s. 613
 Zollerndorf p. Dziubiellen
 Zwinarz p. Zwiniarz
 Zwiniarz, Zwinarz, Swiner (Zwiniarz), s. 568

ALFABETYCZNY WYKAZ POLSKICH NAZW MIEJSCOWOŚCI

- Bagienice, Stare Bagienice, Stare Bagnowo, Bagnowo (Alt Bagnowen, Althöfen) [57286], s. 118
- Bagnowo p. Bagienice
- Baldy (Balden) [56980], s. 376
- Baranowo (Baranowen) [56953], s. 238
- Barczewko, Stary Wartemborg (Alt Wartenburg) [57269], s. 466
- Bartąg (Groß Bertung) [57157], s. 447
- Bartki (Bartkengut) [56951], s. 364
- Bartna Strona (Beutnerdorf) [57052], s. 269
- Bartołty Wielkie (Groß Bartelsdorf) [57089], s. 436
- Bartoszek (Bartoschken) [56921], s. 344
- Białuty (Bialutten) [56965], s. 374
- Biały Grunt (Bialygrund, Weißengrund) [57062], s. 282
- Bielice (Bielitz) [56849], s. 587
- Biesal (Biessellen) [57150], s. 547
- Biesowo (Groß Bössau) [57228], s. 458
- Boguszewo (Bogunschewen) [57143], s. 538
- Boleszyn (Bolleszyn) [53710], s. 618
- Borki Wielbarskie (Borken) [56942], s. 233
- Borki Wielkie (Groß Borken) [57098], s. 293
- Botowo (Bottowen) [57095], s. 289
- Brajniki (Braynicken) [57043], s. 388
- Bratian (Brattian) [53681], s. 559
- Bredynek p. Bredynki
- Bredynki, Bredynek (Bredinken) [57281], s. 406
- Brzeźno Łyńskie (Persing) [57032], s. 533
- Brzozie (Polnisch Brzozie) [53709], s. 616
- Brzozie Lubawskie (Deutsch Brzozie) [53696], s. 575
- Burdąg (Burdungen) [57039], s. 383
- Burkat (Borchersdorf) [56947], s. 359
- Butryny (Wutttrienen) [56979], s. 419
- Byszwałd (Bischwalde) [57010], s. 610
- Bzury (Bzurren, Surren) [57189], s. 174
- Cegłowo (Hermsdorf) [57152], s. 441
- Chmielewo (Chmielewen) [57120], s. 162
- Chrośle (Chrośle) [53680], s. 558
- Chwalibogi (Kannwiesen) [56933], s. 222
- Cibórz (Ciborz) [53714], s. 623
- Ciche (Czychen) [56909], s. 601
- Ciesina (Erdmannen) [57068], s. 150
- Czarkowy Grąd (Worfengrund) [57054], s. 272
- Czarny Bryńsk (Schwarz Brinsk) [53719], s. 628
- Czarny Piec (Schwarzenofen) [57038], s. 381
- Czerwonka (Rothfliess) [57275], s. 399
- Czerwonki (Czerwanken) [57290], s. 123
- Czyprki (Czyprken) [57242], s. 74
- Dajtki (Deuthen) [57076], s. 422
- Danowo (Danowen) [57301], s. 85
- Dąb (Dembenofen) [57036], s. 535
- Dąbrówka Wielka (Groß Damerau) [57266], s. 462
- Dąbrówko p. Napierki
- Dębowiec Duży (Groß Dembowiec, Dembowitz) [56880], s. 333
- Długi Borek (Langenwalde) [57064], s. 284
- Dłużec (Langendorf) [57107], s. 95
- Dłużek (Dluszek, Hartigswalde) [57040], s. 384
- Dmusy (Dmussen, Dimussen) [57006], s. 147
- Dorotowo (Dorotowo) [57154], s. 443
- Drwęck (Dröbnitz) [57019], s. 516
- Durąg (Döhringen) [53664], s. 477
- Dybowo (Dybowen, Diebau) [57191], s. 177
- Dywity (Diwitten) [57264], s. 460
- Dziadowo (Dziadowen) [57073], s. 157
- Dziubiele (Dziubiellen, Zollerndorf) [57119], s. 160
- Dźwiersztyny (Schwirstein) [53667], s. 184
- Dźwierzuty (Mensguth) [57173], s. 309
- Elgnowo (Elgenau) [56859], s. 482
- Elgnowko (Gilgenau) [56974], s. 508
- Faszcz (Faszen, Fasten) [57292], s. 126

- Frygnowo (Frögenau, Froegenau) [57017], s. 515
 Fuleda (Faulhöden) [57209], s. 54
 Gady (Jadden) [57268], s. 465
 Gardyny (Gardinen) [53693], s. 320
 Gawrzyjałki (Gawrzyalken) [57061], s. 280
 Gietrzwałd (Dietrichswalde) [53659], s. 413
 Gil Mały (Klein Gehlfeld) [57142], s. 536
 Giławy (Gillau) [57165], s. 455
 Glaznoty (Marienfelde) [57015], s. 512
 Głabowskie, Osranki (Glombowsken, Ossranken) [57193], s. 179
 Głuch (Glauch) [56886], s. 194
 Góra (Gurra, Gebürge) [57299], s. 183
 Górzno (Górzno) [53717, 53718], s. 625, 627
 Grabowo (Grabowen, Grabenhof) [53655], s. 89
 Grabowo (Grabau) [53674], s. 554
 Grabowo (Groß [Gross] Grabowen) [56926], s. 350
 Grabówka (Grabowken) [57297], s. 131
 Grodziczno (Grodziczno) [53703], s. 584
 Grzegrzółki (Kukukswalde) [57169], s. 304
 Gutkowo (Göttkendorf) [53653], s. 411
 Gwiżdżyny (Gwiżdżin) [53700], s. 580
 Hartowiec (Hartowitz) [53705], s. 586
 Heydyk (Heydick) [57069], s. 152
 Idzbark (Hirschberg) [57148], s. 544
 Iłowo-Osada (Illowo) [56964], s. 373
 Iznota (Isnothen) [57182], s. 111
 Jabłonka (Adlig Jablonken) [56989], s. 254
 Jabłonka (Jablonken) [56876], s. 328
 Jagarzewo (Jaegersdorf, Jägersdorf) [56928], s. 353
 Jagodziny (Ketzwalde) [57014], s. 511
 Jakubowo (Jacobsdorf) [57111], s. 100
 Jakubowy Borek (Jacobsvalde) [56894], s. 204
 Jamielnik (Jamielnik) [57008], s. 608
 Jankowice (Jankowitz, Sassendorf) [56865], s. 488
 Jankowiec (Jonasdorf) [56970], s. 503
 Januszkowo (Januschkau) [56870], s. 493
 Jaroty (Jommendorf) [57158], s. 448
 Jastrzębie (Jastrzembie) [53716], s. 624
 Jedwabno (Jedwabno, Gedwangen) [57041], s. 385
 Jedzbark (Hirschberg) [57086], s. 432
 Jeglia (Jeglia) [56912], s. 605
 Jeleniowo (Gross Jellinowen) [57180], s. 318
 Jeleń (Jellen) [53713], s. 621
 Jemiołowo (Mispelsee) [57025], s. 524
 Jerutki (Klein Jerutten) [56994], s. 260
 Jeruty (Groß Jerutten) [57058], s. 277
 Jesionowiec (Jeschonowiec, Jeschonowitz, Eschenwalde) [56891], s. 201
 Jeziorko (Jesziorken, Jeziorken) [57236], s. 68
 Kałęczyn (Kallenczyn) [57178], s. 315
 Kamionki (Camionken) [57216], s. 57
 Karpa (Karpa) [56908], s. 136
 Karwica, Kurwia (Groß Kurwien) [57067], s. 149
 Karwie (Carwen, Karwen) [57109], s. 97
 Kazanice (Kazanitz) [57009], s. 609
 Kąp (Campen, Kampen) [57220], s. 62
 Kątno (Tafelbude) [57149], s. 545
 Kiełbasy (Kelbassen, Wehrberg) [56898], s. 209
 Kiełpiny (Kielpin) [53704], s. 585
 Kiersztanowo (Groß Kirsteinsdorf) [57018], s. 516
 Kiersztanowo (Kerstinowen, Kersten) [57229], s. 112
 Kierzliny (Kirschlainen) [57087], s. 433
 Kipary (Kiparren) [56940], s. 231
 Kisiny (Kischienen) [56962], s. 370
 Klebark Mały (Klein Kleeberg) [53654], s. 412
 Klebark Wielki, Kleberg Wielki (Gross Kleberg) [57081, 57082], s. 428
 Klon (Liebenberg) [56901], s. 213
 Kobuły (Kobulten) [57099], s. 294
 Koczarki (Kotzargen) [57231], s. 115
 Kolonia (Grünwalde [Gruenwalde]) [57060], s. 279
 Kołodziejowy Grąd (Kolodzieygrund) [56890], s. 199
 Komorowo (Camerau) [56952], s. 365
 Konopki (Konopken, Mühlengrund) [57002], s. 142
 Konopki Małe (Klein Konopken, Waldfließ) [57302], s. 86
 Konopki Wielkie (Groß Konopken, Hanffen) [57300], s. 83
 Kosewo (Kossewen, Rechenberg, Koschouen) [57113], s. 102
 Kosewo Górne (Ober Kossewen, Oberrechenberg) [57114], s. 104
 Kot (Omulefoten) [56879], s. 332
 Kowalik (Kowallik) [56907], s. 220
 Kozłówek (Klein Koslau) [56948], s. 360
 Kraplewo (Kraplau) [53663], s. 475
 Kromerowo (Krämersdorf) [57091], s. 438
 Krutyni (Crutinnen) [57181], s. 110
 Krzemieniewo (Krzemieniewo) [53699], s. 579
 Krzywe (Krummendorf) [57108], s. 96
 Krzywińskie (Krzywinsken) [57194], s. 180
 Krzywonoża (Krzywonoggen) [57164], s. 300
 Księży Lasek, Nowa Wieś (Fürstenwalde) [53707], s. 189
 Kucbork (Kutzborg) [56887], s. 196
 Kunki (Kunchenguth) [57026], s. 525

- Kurki (Kurken) [57033], s. 534
 Kurwia p. Karwica
 Kurzątki (Kurzontken, Kurziontken, Seeland) [53669], s. 132
 Kurzętnik (Kauernick) [53698], s. 577
 Kwiatuskzi Wielkie (Groß Blumenau) [56905], s. 218
 Labuszewo (Haasenberg) [57096], s. 290
 Lamkowo (Groß Lemkendorf) [57226], s. 456
 Lekarty (Lekarth, Lekartk) [56850], s. 589
 Leleszki (Lehlesken) [53668], s. 185
 Lemany (Lehmanen) [57053], s. 270
 Lesiny Wielkie (Groß Leschienen) [56944], s. 236
 Leszcz (Heeselicht) [56862], s. 484
 Lewańd Wielki (Groß Lehwalde) [56861], s. 483
 Lichtajny (Königlich Lichteinen) [57022], s. 520
 Lidzbark, Lidzbark Welski (Lautenburg) [53711], s. 619
 Likusy (Likusen) [56875], s. 327
 Linowo (Leinau) [56987], s. 252
 Lipińskie (Lipiensken) [57243], s. 76
 Lipniki (Lipnicken) [57074], s. 158
 Lipowiec (Lipowitz, Lindenort) [56897], s. 208
 Lipowo (Lindendorf) [57115], s. 105
 Lipowo Kurkowskie, Lipowo (Lindenwalde) [57031], s. 531
 Lisy (Lissen) [57005], s. 145
 Liwa (Bieberswalde) [57145], s. 540
 Lubawa (Loebau) [57011], s. 611
 Lubiewo (Lubiewen, Grünbruch) [57116], s. 106
 Łajs (Layss) [53666], s. 319
 Łatana Wielka (Groß Latana) [56943], s. 234
 Ławki (Lawken, Lauken) [57293], s. 82
 Łążyń (Londzyn) [53687], s. 567
 Łęgajny (Lengainen) [57080], s. 427
 Łuka (Lucka, Luckau) [53694], s. 188
 Łupki (Lupken) [56999], s. 138
 Łupowo (Wappendorf) [57171], s. 307
 Łutynowo (Lautens) [57027], s. 526
 Łysa Góra (Anhaltsberg) [56986], s. 250
 Łysakowo (Lissaken) [56917], s. 339
 Magdaleniec (Magdalenz) [56922], s. 345
 Małszewko (Adlig Malschöwen) [57170], s. 305
 Małszewo (Malschöwen [Malschoewen]) [56981], s. 378
 Mańki (Manchengut) [57151], s. 548
 Maradki (Maradtken) [57104], s. 92
 Marcinkowo (Alt Maertinsdorf) [57161], s. 451
 Marcinkowo (Mertinsdorf) [57288], s. 121
 Marksewo, Marksoby (Marxöwen) [56993], s. 259
 Marksoby p. Marksewo
 Maróz (Groß Maransen) [57030], s. 530
 Marwańd (Marwalde) [53690], s. 571
 Mącice (Montwitz) [56956], s. 242
 Michałki (Michelsdorf) [56984], s. 247
 Mielno (Mühlen) [57021], s. 519
 Mierki (Mörken [Moerken]) [56975], s. 510
 Miętkie (Mingfen) [57177], s. 314
 Mikołajki (Nikolaiken) [56851], s. 590
 Miłki (Milken) [57241], s. 73
 Mojtyny (Moythienen) [57102], s. 298
 Mokiny (Mokainen) [57085], s. 431
 Montowo (Montowo) [53685], s. 565
 Módłki (Modlken) [56923], s. 347
 Mroczenko (Mroczenko) [53702], s. 582
 Mroczo (Mroczo) [53701], s. 581
 Muntowo (Muntowen, Muntau) [57291], s. 125
 Muszaki (Muschaken) [56925], s. 349
 Myki (Micken) [57078], s. 424
 Naguszewo (Naguszewo) [56860], s. 600
 Najdymowo (Neudims) [53650], s. 395
 Napierki, Dąbrówka (Napierken) [56966], s. 375
 Napiwoda (Napiwoda) [56920], s. 343
 Naprom (Groß Nappern) [56969], s. 502
 Narajty (Nareythen) [56983], s. 246
 Narty (Narthen) [57042], s. 387
 Narzym (Narzym) [56963], s. 371
 Natać Wielka (Groß Nattatsch) [57037], s. 380
 Nawra (Nawra) [56852], s. 591
 Nerwik (Nerwigk) [57090], s. 437
 Niedźwiedzie (Baerenbruch) [57057], s. 275
 Niedźwiedź (Malgaofen) [56881], s. 334
 Nielbark (Nelberg) [53697], s. 576
 Nitki (Nittken) [57187], s. 172
 Nowa Kaletka (Neu Kaletka) [57034], s. 421
 Nowa Wieś p. Księży Lasek
 Nowa Wieś Ostródzka (Neudorf) [57024], s. 523
 Nowe Bagienice (Klein Bagnowen) [57287], s. 120
 Nowe Borowe (Neu Borowen) [57044], s. 389
 Nowe Gut (Gutten) [57123], s. 165
 Nowe Kiejkuty (Neu Keykuth) [56990], s. 255
 Nowe Marcinkowo (Neu Märtinsdorf) [57092], s. 440
 Nowe Miasto Lubawskie (Neumark) [53682], s. 561
 Nowojowiec (Nowojowitz) [56892], s. 202
 Nowy Dwór (Neuhoff) [56958], s. 631
 Nowy Dwór (Neuhoff) [57047], s. 393
 Nowy Świat (Neuwelt) [53721], s. 629
 Okartowo (Eckersberg) [57122], s. 164
 Okrągłe (Okrongeln) [57303], s. 87
 Olszewki (Olschöwken [Olschoewken], Kornau) [57174], s. 310

- Olszewo (Olschewen) [57192], s. 178
Olsztyn (Allenstein) [57077], s. 423
Omin (Ohmen) [57020], s. 518
Omule (Omulle) [56857], s. 598
Opaleniec (Opalienec, Opalienetz, Flammberg) [56957], s. 243
Orło (Orlen) [57233], s. 65
Orłowo (Orlau) [56874], s. 325
Ornowo (Arnau) [53662], s. 474
Osranki p. Głębowskie
Orzeszki (Zielonygrund) [56899], s. 211
Orzyny (Erben) [57176], s. 313
Ostrowite (Ostrowitt) [56864], s. 487
Ostrowy (Alt Werder) [56941], s. 232
Pacóltowo (Groß Pötzdorf) [53676], s. 480
Pacóltowo (Paceltowo, Petzelsdorf) [56853], s. 592
Pasym (Passenheim) [53546, 53547], s. 248, [56985], s. 249
Patriki (Patricken) [57159, 57160], s. 450
Pawłocin (Pawlozinnen, Paulshagen) [57004], s. 144
Pawłowo (Paulguth) [57023], s. 521
Piasutno (Piassutten, Seenwalde) [56996], s. 263
Piduń (Schuttchenofen) [57046], s. 392
Piecuchy (Wessolygrund, Freudengrund) [56895], s. 206
Pieczarki (Pietzarken) [57211], s. 53
Pielgrzymowo (Pilgramsdorf) [56949], s. 361
Pierkunowo (Pierkunowen, Perkunen) [57217], s. 58
Pilchy (Pilchen) [57184], s. 168
Piskorzewo (Piskorzewen) [57071], s. 154
Piwnice Wielkie (Groß Piwnitz, Großalbrechtsort) [56936], s. 226
Pluski (Plautzig) [56977], s. 417
Płośnia (Heinrichsdorf) [53715], s. 322
Płozy (Plohsen) [57055], s. 273
Pogobie Średnie (Mittel Pogobien) [57070], s. 153
Pogorzel Wielka (Groß Pogorzellen) [57188], s. 173
Pokrzydowo (Pokrzydowo) [53708], s. 615
Pokrzywy (Friedrichstädt) [56978], s. 418
Polska Wieś (Polschendorf) [57289], s. 122
Popowa Wola (Pfaffendorf) [57101], s. 297
Powałczyn (Powalczyn) [56995], s. 262
Prawdowo (Prawdowen) [57117], s. 107
Prażmowo (Salpia) [57239], s. 117
Prątnica (Pronikau) [53686], s. 566
Prejłowo (Preyloven) [57163], s. 453
Probark (Alt Proberg, Proberg) [57112], s. 101
Przełęk (Przellenk) [56960], s. 368
Przeddziek Mały (Klein Przeddzienk, Klein Dankheim) [56934], s. 223
Przeddziek Wielki (Groß Przeddzienk, Groß Dankheim) [56935], s. 224
Puchałowo (Puchallowen) [56931], s. 357
Pupy p. Spychowo
Purda, Purda Wielka (Groß Purden) [57162], s. 452
Radomno (Radomno) [53672], s. 552
Radosty (Ottendorf) [57270], s. 468
Radzie (Radzien) [57246], s. 79
Ramsowo (Groß Ramsau) [57273], s. 471
Rańsk (Rheinswein) [57179], s. 317
Rasząg (Raschung) [57094], s. 397
Rekownica (Rekownitz) [56882], s. 335
Reszki (Röschken) [56968], s. 501
Rogale (Rogallen) [57105], s. 299
Rogale Wielkie (Groß Rogallen) [57007], s. 148
Rostki (Rostken) [57185], s. 169
Rozogi (Friedrichshof) [56904], s. 217
Rozogi (Rosoggen) [57103], s. 91
Rożental (Rosenthal) [57013], s. 614
Róg (Roggen) [56932], s. 358
Róklas (Roglas) [56884], s. 192
Różnowo (Rosenau) [57265], s. 461
Różyńsk Wielki (Groß Rosinsko, Großrosen) [57190], s. 175
Ruda (Ruhden) [57186], s. 170
Rudziska (Rudzisken) [57097], s. 292
Rukławki (Rochlack) [57276], s. 401
Rumian (Rumian) [53692], s. 573
Rumienica (Rommen) [56858], s. 599
Rumy (Rummy, Rummau) [57093], s. 288
Rusek Wielki (Groß Rauschken) [57166, 57167], s. 302
Ruszajny (Reuschhagen) [57271], s. 469
Ruszkowo (Rauschken) [56914], s. 498
Ruś (Reussen) [57156], s. 446
Rutkowo (Ruttkowen, Ruttkau) [57100], s. 295
Rybitwy (Rybittwen, Ribitten) [57000], s. 139
Rybno (Ribben) [57106], s. 94
Rybno (Rybno) [56913], s. 606
Rychnowo (Reichenau) [56972], s. 506
Rychnowska Wola (Sophienthal) [56973], s. 507
Rzeck (Rydbach, Ridbach) [57277, 57278], s. 402
Samin (Seemen) [56863], s. 486
Samplawa (Samplawa) [56854], s. 594
Sasek Mały (Paterschobensee) [56883], s. 191
Sasek Wielki (Materschobensee) [57050], s. 267
Sapłaty (Samplatten) [57168], s. 303
Sędańsk (Sedańsk) (Seedanzig) [57049], s. 265

- Sędrowo (Sendrowen) [56939], s. 229
Siedliska (Schedlisen, Dankfelde) [57244], s. 77
Siemionki (Schemionken) [57245], s. 78
Siódmak (Schodmak, Wiesendorf) [57051], s. 268
Sitno (Seythen) [56869], s. 492
Skajboty (Skaibotten) [57084], s. 430
Skarlin (Skarlin) [53679], s. 557
Skop (Skoppen) [57237], s. 69
Sławka Mała (Klein Schläfken) [56916], s. 338
Sławkowo (Frödau) [53706], s. 479
Spaliny Małe (Klein Spalienen, Spallingen) [53695], s. 135
Spaliny Wielkie (Groß Spalienen, Neuwiesen) [56906], s. 219
Spychowo, Pupy (Groß Puppen) [56997], s. 264
Spytkowo (Spiergsten) [57218], s. 59
Stachy (Waldpusch) [56937], s. 227
Stanclewo (Stanislewo) [57282–57285], s. 407
Stara Rudówka (Rudowken) [57235], s. 116
Stare Bagienice p. Bagienice
Stare Bagnowo p. Bagienice
Stare Czajki (Alt Czayken) [57063], s. 283
Stare Kiejkuty (Alt Keykuth) [56992], s. 258
Stare Sady (Schaden) [57294], s. 127
Staświny (Staschwinnen, Stasswinnen, Eiser-mühl) [57240], s. 72
Stawiguda (Stabigotten) [56976], s. 416
Stębark (Tannenberg) [56866], s. 489
Stryjowo (Striewo) [57280], s. 404
Suchorowiec (Suchorowitz, Deutschwalde) [56945], s. 237
Sugajenko (Sugainko) [56911], s. 604
Sulimy (Sulimmen) [57003], s. 143
Sulimy (Sulimmen) [57219], s. 60
Swaderki (Schwedrich) [57029], s. 529
Szast (Schiast, Szast) [57072], s. 155
Sząbruk (Schoenbrück) [57153], s. 442
Szczepankowo (Stephansdorf) [53689], s. 570
Szczepankowo (Szczepanken) [57172], s. 308
Szczybały (Szczyballen) [57238], s. 70
Szerokopas (Sierokopass) [56919], s. 342
Szkody (Skodden, Schoden) [57001], s. 140
Szkotowo (Skottau) [56915], s. 337
Szuc (Schuttchen) [57045], s. 390
Szwarzenowo (Schwarzenau) [53670], s. 549
Szyldak (Schildeck) [56971], s. 504
Szymanki (Klein Schiemanen) [56888], s. 197
Szymany (Schiemanen, Groß Schiemanen) [56889], s. 198
Ścieciel (Scienciel, Czenczel, Rodefeld) [56955], s. 241
Świdry (Schwiddern) [57210], s. 55
Świerkocin (Schwurgstein) [57028], s. 528
Świątajno (Schwentainen) [57059], s. 278
Świniarc (Swiniarc) [56856], s. 596
Tałty (Talten) [57295], s. 128
Targowisko Górne (Targowisko, Tergewisch) [53684], s. 563
Targowo (Theerwisch) [57175], s. 312
Tereszewo (Terreszewo) [56910], s. 603
Tomaryny (Thomareinen) [53658], s. 473
Tomaszkowo (Thomsdorf) [57155], s. 445
Tomaszyn (Thomascheinen) [53665], s. 478
Trelkowo (Groß Schöndamerau) [56988], s. 253
Tros (Trossen) [57234], s. 66
Truszczyń (Truszczyń) [53691], s. 572
Tuchlin (Tuchlinnen) [57121], s. 163
Tuławk (Tollack) [57267], s. 464
Tumiany (Daumen) [57088], s. 435
Turowo (Thurau) [56867], s. 324
Turowo (Thurowen) [53678], s. 134
Turówko (Thurowken) [56868], s. 491
Turznica (Theuernitz) [56967], s. 499
Tylice (Tyllitz) [53683], s. 562
Tyrowo (Thierau, Thyrau) [57146], s. 542
Ulesie (Ulleschen) [56929], s. 354
Upałty (Groß Upalten) [57221], s. 63
Wałdyki (Waldeck) [53675], s. 556
Wały (Wallen) [53677], s. 187
Wały (Wallendorf) [56878], s. 330
Waplewo (Waplitiz) [56871], s. 494
Waplewo (Waplitiz) [56982], s. 244
Wawrochy (Wawrochen) [57056], s. 274
Wąpiersk (Wonpiersk) [53712], s. 620
Wejdyki (Weydicken) [57232], s. 64
Wesołowo (Wessolowen) [56885], s. 193
Węgój (Wengoien) [57279], s. 403
Węzówka (Wensowken) [57247], s. 81
Wichrowiec (Wichrowitz) [56930], s. 355
Wielka Wólka (Wulka) [56855], s. 595
Wielki Łęck (Groß Lenske) [56959], s. 366
Wielkie Leżno (Leżno) [56946], s. 630
Wierzba (Wierzba) [57118], s. 109
Wierzbowo (Wiersbau) [57110], s. 99
Wieckowo (Wientzkowen) [56924], s. 348
Wilamowo (Willamowen) [56902], s. 214
Wilimy (Willims) [57274], s. 398
Wipsowo (Wieps) [57272], s. 470
Witówko (Ittowken) [57048], s. 394
Witramowo (Wittmannsdorf) [56872], s. 496
Wonna (Wonno) [53671], s. 550
Woryty (Woritten) [53652], s. 409
Woźnice (Wosnitzen, Julienhöfen) [57296], s. 130

- Wójtowo (Fittigsdorf) [57079], s. 426
Wólka Wielbarska (Wolka) [56938], s. 228
Wujaki (Wujaken) [56900], s. 212
Wyrandy (Wiranden) [53660], s. 414
Wysoka (Hohendorf) [53720], s. 323
Wysoka Wieś (Kernsdorf) [57016], s. 513
Wysoki Grąd (Wysokigrund) [57066], s. 287
Występ (Wystemp) [57065], s. 285
Wyszembork (Weissenburg) [57230], s. 114
Wyżegi (Wyseggen) [56954], s. 239
Zabiele (Zabiellen) [56893], s. 203
Zaborowo (Saberau) [56950], s. 363
Zakrzewo (Polnisch Sakrau) [56961], s. 369
Zalewo (Sallewen) [57144], s. 539
Załuski (Salusken) [56918], s. 340
Zastrużne (Sastrosnen) [57298], s. 182
Zawady (Sawadden, Ottenberge) [57075], s. 159
Zawady (Sawadden) [56927], s. 352
Zawojki (Zawoyken, Lilienfelde) [56903], s. 215
Zdory (Sdorren, Dorren) [57183], s. 167
Zerbuń (Sauerbaum) [57227], s. 457
Zgniłocha (Gimmendorf) [57035], s. 379
Zgon (Sgonn) [56998], s. 90
Zieleniec (Groß Radzienen) [56896], s. 207
Zielkowo (Zielkau) [53673], s. 553
Zielonka (Zielonken) [56991], s. 257
Zimna Woda (Zimnawoda) [56877], s. 329
Złotowo (Zlottowo) [57012], s. 613
Zwierzewo (Thierberg) [57147], s. 543
Zwiniarz (Zwinarz, Swiner) [53688], s. 568
Żelazno (Seelesen) [56873], s. 497

ANKIETY GEORGA WENKERA DO NIEMIECKIEGO
ATLASU JĘZYKOWEGO Z OBSZARU MAZUR, WARMII
I TERENÓW SĄSIEDNICH

Kreis Angerburg (powiat węgorzewski)

Pietzarken, Kr. Angerburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Pieczarki, gm. Pozezdrze, pow. węgorzewski

Tłumaczył dożywotnik Dzubiel [durch den Altsitzer Dzubiel]

Nazwisko nauczyciela: W. Matull, miejsce urodzenia: Kieselnehmen, Reg.-Bez. Gumbinnen

57 211 [W 97,3]

1. Wiesień liś od drzewa odpadnie i upadnie na ziem.
2. Sniek przestał padać i ieft dopiero pienknie ześ.
3. Zrob ogien wpieczu zagrzeý mleko.
4. Čzłowiek sie nalodzie włamał i wpad w wode wpad.
5. Ten Čzłowiek tak czterý albo sfzesć niedzel pomeř.
6. Zamoćno napalono bo sie Kuchý spalilý.
7. On ie warzone laýka oprocz szolý.
8. mie nogý mocno bolo bom zachizo lećał.
9. Ia uteý białki bułem i ieý mowiałum ona swojeý Čorče mowiłam.
10. Ia tego daley niebzde robiuł.
11. Ia tobie miałpo warzęcho wlep dam.
12. Gdzie tý i dziejš mamý ztobo isć?
13. Liche Čzafzý.
14. Maie dziecie stoý tutaý boćie geęsi za grizo.
15. Tis sie dziś dobrze uczuł i buleş fpokoini to mozes isć dodomů.
16. Tis iefzće nie wielký dosć flase wina wipić mûsis co więkzi będzeeřz.
17. Gdz mow tewoieý [!] siořtrze čzo matczine odzienie zgotu i obczisć.
18. Kiebis tý go znał to bý inaczey wýřzlo i z niem bý lepie biło.
19. Kto mie moý Koš znięęřzem [!] ukrat?
20. Wiscie go do drařzowania obřtalowalý a řzani sćie zrobilý.
21. Komus tý to nowine powie dział?
22. Muřze głośno wrzesćzeć bo mięce nierorozunuico [?].

23. Mý zmęczone chćzesie nam pić.
24. Iack mý wczoraý do domu przisły to iuz drugie dawno spały.
25. Ten snieck dziseýfzeý noćzý spat i reno rostopniał.
26. Za najzem domem stoio trzy iebłonký s ćerwonemi iebkoma.
27. Niemozeta wý iefzcie chilke czekać to bich z wani posły.
28. Wý niemusita tak robic iak dzieci.
29. Najze gori nie takie wýfzokie tamte fzo wífzse.
30. Sila funtow worstý i siła chleba chćzeta?
31. Ia wam nierozumieie musicie głośno gadać.
32. Nienalezlista Kawałek białego midła na moiem ftole?
33. Jego brat chće dwa nowe domý wmoiem ogrodzie budować.
34. Te słowo przifło zescerego Sercza.
35. To dobrze od wafz.
36. Čzo tam zaptaský siedzo na tem murze?
37. Gburi przyprowadziły 5 wołow 9 Krowý 12 Owieć przed wies i chiećły [!] przdać.
38. Ludzie wfzifkie napolu i sieko.
39. Jdz ten bronatný pies ći nicz niezrobý.
40. Ja zteni ludzioma wfłek bez łonkie iechałem wfzito.

Kreis Lötzen (powiat giżycki)

Faulhöden, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Fuleda, gm. Giżycko, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Sławski, miejsce urodzenia: Widminnen [Wydminy, gm. Wydminy, pow. giżycki]

57 209 [W 96,7]

1. W Żime lataią fsuche Liscze przez Powiatrze.
2. Przestanie wnet śnieg padać, wtedy będzie Powiatrze zasie lepsze.
3. Wrzuć węgli wpieć, zebý Mleko poczeło się wnet warzyć.
4. Ten dobry fтары Mąż werwał się na Lodzię i wpad wzimną Wode.
5. On przed czteroma albo seścioma tigodnioma umarł.
6. Ogien był za gorąci, kuchy podzpodý się carno opaliły.
7. On ie zawsze layka oprocz Solý i Pieprzu.
8. Mnie barzo Nogi bołą, ia mniemam, zem ie sobie przelatał.
9. Ja bułem u Białki i mowgułem iey, a ona mowgiła, ze chćiała to i iey Čorce mowić.
10. Ja nie chce tez tego wiefzey czynić.
11. Ja tobież zaraż Warzącho po ufach dam, ty Małpo.
12. Gdzie ty idzies, mami mi ftobo iść?
13. Są lyche cafzy.

14. Moię mniłe dziecė, zoftań tu nizko, złe gęsi zakąfzaią ćie.
15. Tyś sie dziśay nawięczey ucuł i buleś fstateczny, mozeżf prędzey do domu iść niź owte.
16. Tyś ejcze nie dość gelki, zebýś mog Butele Gina wypicz, Ty muśifz iejcze kawał urosnąć i gękfem być.
17. Jdz, bądź taki dobri a mow twoiey Sioftrze, ona mńała Kleydy przed wafzą Matke gotowo ufzić i Szotko czýsto zrobić.
18. Kedy byś go znał, to by było inaczey przifzło, i zniem by było lepiey.
19. Chto ni moy Kofz znęfem ukrad?
20. On tak robi iak by był do drafswowania opftalowany, ale ony to fzani uczinili.
21. Komu on to nowo Hystorią powieđał?
22. Trzeba mozno wrzęczeć, bo naf nie będzie rozuniał.
23. My się utrudzili i się nam chće Pić.
24. Jekem wcoray Gecor wzad przyšli, to owte iuz włozu lezely, i byli iuz we fpiku.
25. Sniek u nafś wnoći zoftań lezecź, ale dziśay reno ftaiał.
26. Za nafzem domem ftoią trzy piękne Jebłonki czerwoneńi Jebkani.
27. Mozeta na nafz okamgnienie poczekacz, tedy i mi zwama pudzem.
28. Wy nie muśita takego dziećinfstwa robić.
29. Nafze gori nie fzą barzo wyżzoke, wafze fzo wiele wyfsze.
30. Jek wiele Funtow Kełbafzý, i iek gele Chleba chćeta nieć?
31. Ja wafz nie rozunieye, muśita troche głośniey gadać.
32. Nie znałeśliśta wy zadnego kawałka białego Midła przedemńie na moiem Stole?
33. Jego Brat chće fzobie dwa piękne nowe domy w waiu Ogrodzie budować.
34. Słowo przifło mu od Serca!
35. To było prawie od wafz.
36. Čo tam za Ptafeczki śedzą wyfzoko na Murku?
37. Gbury wyprowadzýli za Geś pięć Wołów i dziegęć Krow i dwanaście Ogeczkow, te chcieli przedać.
38. Ludzie fzo dzisay, wfzyscy na dworzu napolu i śeko.
39. Jdz tło, ten bronatny Pieś ći nyć nie robi.
40. Ja iechał zmoieni ludzani tam wtýle przez łąke w Zyto.

Schwiddern, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Świdry, gm. Giżycko, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: F. Prandzio, miejsce urodzenia: Prinowen, Kr. Angerburg
[Prynowo, gm. Węgorzewo, pow. węgorzewski]

57 210 [W 97,1]

1. w zieme furaio suche liśce w powiatrz.
2. Zaraź przeftanie schniek padać, tedy będzie lepzy czas.

3. Węgle w łoż w piecz, ze mleko začnie wrzeč.
4. dobry ſtary mąs z Koniem w łamał na lodzie i wpadł w wodę.
5. Stery albo sieść tygodnie mýneły gdy on umarł.
6. Ogięń był za gorąci Kuchy podspodý spalone w czale czarne.
7. Iaia on ie beż soli i beż pieprzu.
8. Nogi mie bolo, wierze zem ie lataiáč przewinoł.
9. Ia u tey białky byłem, ia iey mowułem, a ona powiedziała ia powiem czorce moiey też.
10. Ia więcey tego nie uczynie.
11. Ia čie warągo w uszy udrze, ty małpo!
12. Gdzie idzież mamy z tobo iszč?
13. Barzo liche czaszy.
14. Dziećie moie mýle zořtan tu stoič mnisko złe gęsi do smierci cie zařro.
15. Dziszay naywięčey uczyleś sie i byłeś spokojny wprzod do domu dzis pudzis niz drugie.
16. tý iesces nie dość duszy zebys wina butelke wipieł, iesze mufzis pierw więcey rosnąć.
17. bądź taki dobry idz i mow siostrze twey, ona ma odzienie waszey matce uszić gótowo i żotko obczysčić.
18. Gdy bys ty go znał to by było inačzey przysło, i lepiej sie mu dzieło.
19. Kto my Koś z mięsem ukradł.
20. Czyni tak, iak by go drąsowania powołały oni ale Samiy to uczynili.
21. Komu to nowo historio powiadział.
22. głośno wrzesčić muszy bo nam on nie rozumieye.
23. ustalym i mamy pragnienie.
24. Gdy my wzoray wieczor w zad przyżli lezely iuz drudzy w łożu i spali.
25. Sniek tey nocy zořstał leząc, ale dzis rano roz taiał.
26. za domem naszym stoio trzy piękne iabłąky z iabłuskami čerwonemy.
27. nie čhćiećie chwilkie czekač, to poidzem z wami.
28. takie dziećinne zabawi opusćie.
29. nasze gorý nie so takie wielkie, wasze więkse.
30. iak wiele funtow worsty i wiele chleba chcećie.
31. nie rozumnieie, troche głośniey gadayćie.
32. nie znalezlićie kawałek midła na moiem stole dla mie.
33. iego brat chce sobie dwa domy piękne w ogrodzie budowač.
34. z serca mu te słowo przysło.
35. Sprawiedliwie to odwas było.
36. Čzo za ptaski siedzo wysoko na murku?
37. Gbury pięć wołow i dziewięć Krow i dwanasćie owieč przed wieś przyǵnali, przedać ie chćeli.
38. ludzie dzis wszistkie nadworzu w polu i szeko.
39. idz bronatny pieś czyń nič nie učzyny.
40. ia z ludzami wtyle beż onke w iechał w zyto.

Camionken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Kamionki, gm. Giżycko, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gustav Sbrzesny, miejsce urodzenia: Liesken, Kr. Oletzko
57 216 [X 96,8]

1. Wźime lataią fuche Lyście przez Powiatrze.
2. Przestanie wnet śnieg padać, wtedy będzie Powiatrze zasie lepsze.
3. Wrzuć węgli w pieć, zeby Mleko poczeło się wnet warzyć.
4. Ten dobry ſtari Mąż werwał się na Lodzie i wpad wzimną Wode.
5. On przed czteroma albo seśćoma tygodnioma umarł.
6. Ogień był za gorąci, kuchni podzputy się carno opaliły.
7. On ie zewzdy Jayka oprocz Soly i Pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, ia niemam, zem ie sobie przelatoł.
9. Ja bułem u białki i mogułem iey, a ona mogiła, ze chciała to i iey Corce mogić.
10. Ja nie chće tez tego węczey czynić.
11. Ja ci zaraż Warzacho po ufzach dam, ty Małpo.
12. Gdzie ty idzes, mamy my ztobo iść?
13. Są lychy cafzż.
14. Moię kochane dziećie, zoſtań tu nizko ſtoieć, złe Gęsi cie zakąfzaią.
15. Tyś się dziśay naywęczey ucuł i buleś ſtatecznem, mozeſz przędzy do domu iść, niż owte.
16. Tyś iefcze nie dość gelki, zebyś mog Butele Gina wypić, Ty muſiſz iefcze kawał urosnać i gękfem być.
17. Jdz, bądź tak dobri i mow twoiey Siostrze, ona miała Kleydy przd wafzą Matke gotowo ufić i Szcotko cýsto zrobić.
18. Kedy byś go znał, to by było inaczey przyſło, i zniem by było lepiey.
19. Chto ni moy Kofz znięfem ukrad?
20. On tak robi iek by był do draſsowania obſtalowany; ale wy ſćie to jani uczynili.
21. Komu on to nowo Hyſtórią pogedał.
22. Muſi mocno wrzesczeć, bo tak naſz nie rozunieie.
23. My ſie utrudzili i ſię nam chće Pić.
24. Jekem wcoray Gecor wzad przyſli, to owte iuz włozu lezely i byli iuz we ſpiku.
25. Śnieg u naſz wnoci zoſtal lezeć, ala dzisay reno ztaił.
26. Za naſzem Domem ſtoią trzy piękne Jebłonki z cerwonemi Jebkami.
27. Mozeta na naſz okamgnienie poczekać, tedy i my zwama pudzem.
28. Wy nie muſita takowego dziećinſtwa robić.
29. Naſze Gory nie ſzą barzo wyfokie, wafze ſzo wiele wyſze.
30. Jek wiele Funtow Kełbafzy, i iek wiele Chleba chceta mieć?
31. Ja wafz nie rozumieie, muſita troſkie głoſniey gadać.
32. Nie znaleźliſta wy kawałek białego Mydła przedemie na moiem Stole?

33. Jego Brat chce jobie dwa piękne nowe Domŷ w waiu Ogrodzie budowač.
34. Słowo przysło mu od Serca.
35. To było prawie od wafz.
36. Czo tam za Ptafeczki siedzą wyfzoko na Murku.
37. Gbury wyprowadzŷli za Gesch pięć Wołow i dziegć Krow i dwanaście Ogeczkow, te chcieli przedać.
38. Ludzie fzo dzisiay wfzyscy na dworzu na polu i kofzą.
39. Jdz tylo, ten bronatny Pies ći nŷć nie uczyni.
40. Ja poiechałem zmoieni ludzani tam wtyle przez łake w Zyto.

Pierkunowen (Perkunen), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Pierkunowo, gm. Giżycko, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Benjamin Warda, miejsce urodzenia: Spiergsten, Kr. Loetzen [Spytkowo, gm. Giżycko, pow. giżycki]

57 217 [X 97,4]

1. Wźime latają suchę liscie w powietrzu.
2. Przestaje zaraz śnieg kurzić, tedy będzie powietrze zasie lepsze.
3. Włoz węgli w pieć ze mleko zaraz wrac pocznie.
4. Dobry stary mąż włamał się z koniem przez lód i wzimną wodę wleciał.
5. On umarł przed cteroma lub sześćoma niedzielami.
6. Ogien był za gorąci, kuchi są ocpódy wcale czarno spalone.
7. On je jajka zawzdy bez śoli i bez pieprzu.
8. Nogi mie mocno bołą, ja mysle zem jech ulatał.
9. Ia bułem u białki i mowiłem iey, a ona mowiła, ze chce i swey corce powiedzieć.
10. Ia niechce więczey tego czynić.
11. Ia uderze cie zaraz warząchą przez ufzŷ ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mamy my ztobą isć?
13. Są lichie czafŷ.
14. Moje miłe dziecie, zostan tu niszko stoic, złe gęsi zagryzą cie do smierćŷ.
15. Tys dzis naywięczey się uczył pokornim byłeś, mozes prędzey do domu isć jak drugie.
16. Tys jefzce nie iest dosć wielgi, butele wina wŷpic, ty mufzis przod jefzce kawalek rosnąc i większym byc.
17. Idź, bądź taki dobry i mow twojey siostrze, zeby odzienie dla wafzey matkŷ ufziła i z scotką czysto zrobiła.
18. Byłbys ty jego znał, tedy bŷ było inaczeŷ przŷszło, i lepiej by z nim stojało.
19. Kto mi moy kofs z miészŷm ukradł?
20. On uczynił tak, jakby go do draszowania obstalowali, oni ale to sami zrobili.
21. Komu on tą nową Historiją powieđał?
22. Mufzi głośno wrzesczec, bo on nafz nie zrozumieje.

23. My są zpraczowane i mamy pragniąckie.
24. Iak my wczoray wieczor nazad przyslim, to lezeli owci juz włożu i byli mocno wspiku.
25. Śnieg tą noc u nas lezec został, ale dziś reno stiał.
26. Za naszym domem stoją trzy pięknie jeblonecky z czerwonymi iablkami.
27. Nie mozeta wy jefzce okamgnienia na nas czekać, tedy pudzem z wami.
28. Nie mufzita takiego dzieczinstwa prowadzić.
29. Najze gorŷ nie są mocno wyszoke, wafze są wiele wyższe.
30. Wiele funtow worŷti i wiele chleba chceta mieć.
31. Ia nie rozumieje wafsz, wy mufzita troszke głoszney gadać.
32. Nie znalazlista kawałka bjałego mydła dla mie na mojem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa pięknie nowe domŷ w wafzym ogrodzie budowac.
34. To słowo przysło jemu z serca.
35. To było prawie od waŷzeći.
36. Co siedzą tam za ptaszecki wyszoko na murecku?
37. Gburŷ przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krowow i dwanasce owieckow przed wies, te chceli oni przedac.
38. Ludzie są dziszay wfzyscy na polu i szieką.
39. Idź tło, brunatny pies ci nić nie uczŷni.
40. Ia byłem z ludzami tam wtyłku przez łąkie wŷŷto wiechałem.

Spiergsten, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Spytkowo, gm. Giżycko, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel z pomocą uczniów [Durch den Lehrer mit Hilfe der Schüler]

Nazwisko nauczyciela: Wandkowski, miejsce urodzenia: Muhlack, Kr. Rastenburg

[Muławki, gm. Kętrzyn, pow. kętrzyński]

57 218 [X 97,5]

1. W zime łataŷio szuche Liszcie przez powietrze.
2. Przestanie zaraz kurzŷcz, to będzie piękny czaŷ.
3. Włoz węgle w pieć, co sie pocnie młeko wnet warzŷć.
4. Ten starŷ dobrŷ chłop iest z koniem bez łod włamanŷ i w zimno wode wleconŷ.
5. On przed sterŷ abo sieszć niedziel umer.
6. Ogien buł zagoroncŷ, bo Kuchŷ so odspodŷ wcale carne zpalone.
7. On ie te gaŷka zawzdŷ oproć solŷ i pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolo, ia myŷzlam, ze ia ich przeleciałem.
9. Ia u zonŷ byłem i ieŷ to mowiulem, a ona mowiła, ze chce ieŷ corce mowić.
10. Ia i to wićeŷ czynić nie chce!
11. Ia pale cie zaraz z warzáchwo przez usi, tŷ malpo!
12. Gdzie tŷ idzies, mamŷ mŷ ztobo isc?
13. Šo liche caŷŷ.
14. Moŷie miłe dziecie, zotan tŷ tu misko stoić te złe gęsi cie zakonso.

15. Tř dziszau na więceř sie uczuřes i statecnř buřes, tř prędzey do domu isc mozeř iak te drugie.
16. Třs iesce nie wielkř dosc, abysz butelke wina wřpuř, tř muřzisz iesce Kawalek rosnąc i więksi zostać.
17. Jdz, bądź takř dobrř i mow twoieř siostrze, ona ma odzienie przed waszo matke uszic i zczotko cřsto zrobić.
18. Kiedř tř go buřes znař, to bř inakř břřo przřsřo, i lepieř znim sie břřo stoařo.
19. Kto mie moř Koř z mięsem ukrad?
20. On robuř tak, iakbř go do drařbř stařowalř; oni ale sami to zrobilř.
21. Komu on to nowo Geschichte powiedař?
22. Muřzi mocno wrzesic, bo nie rozumnieie nam.
23. Mř so z mordowane i sie nam chce pic.
24. Jek mř wcorař wiecor wzad przyřřym, to te drugie iuz w řozu lezelř i břřo mocno wspiku.
25. Snieg teř nocř u nařz zostař lezic, ale dziszau z rana roztopnoř.
26. Za nařzem domem stořio trřř piķne iabřonkř z czerwonemi iabluskamy.
27. Nie mozeta w chilke na nařz czekac, to mř pořdzem z wami.
28. Wř nie potrzebuiecie take dziecinstwo treibowac.
29. Nasze gorř nie řa tak řego wřsoke, wařze wiele wřřzsze řzo.
30. Iak siřa Funtow Worstř i iak siřa chleba pořařdata.
31. Nie rozumnieię wam, muszřta troske řłosnieř gadac.
32. Czřsta kawalek biařego midla prze demie na mořim stole znaleřlř?
33. Jego brat chce sobie dwa piķne domř w wařzem ogrodzie pobudowac.
34. Te slowo mu przřsřo z serca!
35. Bo břřo rzetelnie od waszci!
36. Čzo sziedzio tam za ptasiecki na murku?
37. Gburř mieliř piķć wořow, dziewięć krow i dwanasce owieczkow przed wsio zgromadzano, bo chćieliř ich przedac.
38. Ludzie dziszau wřřřřczř w polu i szeko.
39. Jdz třo, ten bronatnř pieř tobie nic nie robi.
40. Ja z ludziami tam w třle bez řonke w zřřo w iechařem.

Sulimmen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Sulimy, gm. Giřycko, pow. giřycki

Tłumaczyř nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Zielasko, miejsce urodzenia: Bodschinghen

57 219 [X 97,6]

1. W zime lataio suche řiřcie w powietrzu.
2. Snieg przeřtaie padać, będzie wnet lepsř czas.
3. Wřřs węgle w piec, zebř mlķko się wnet zawarřřo.
4. On dobrř starř chłop z kořiem na łodzie się wřamař i w zimno wode w padř.

5. Przed czterë albo sześć niedziel umarł.
6. Ogień był za tęgı, kuchi na ocpodku się czarno spalili.
7. On ié iaŷka zawzdŷ bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bolo, zapewnie ie odparzŷł.
9. U pańi byłem i ieŷ powiedziałem, a ona mie mowiła, ze ieŷ czórcie powie.
10. Ia to nigdi nię uczŷnię.
11. Doftanies zaras warzóncho po uszach tŷ małpo!
12. Gdzie idzies, mamŷ i mŷ z tobo przŷść?
13. Liche czaśŷ!
14. Moie miłe dziecie zostań tu niśko, złe geśi bŷ ciebie zakąśali.
15. Tŷ dŷŷ się naŷlepieŷ uczŷleś i posłusnem bŷleś, tŷ mozes prędzieŷ do domu iść, niz drudzŷ.
16. Tŷś ieście za małŷ, cało butelke wina wŷpić, muszŷs ieście cokolwiek rosnonć i więsiem się stać.
17. Idŷ, bądź taki dobrŷ i mów twoieŷ siostrze, óna ma odzienie waseŷ málkcie [!] zgotować i ię z szczotko wŷciścić.
18. Gdŷbŷŷ tŷ go znał, wtedŷ bŷsie i inaŷy stało i z niem sie lepiej miało.
19. Któz mi moŷ koś z mięsem ukradł?
20. On czynił, iakbŷ oni go do draszowania obśtalowali, oni ale to sani uczŷnili.
21. Komus on tó nową Hyŷtorŷiä powiedział?
22. Głośnio muŷzŷ być wołano, bo on nasz nie rozumieę.
23. Mŷ się umięcili i nam się pić chce.
24. Iak mŷ wcoräŷ wieczor nazad przŷšli, to owczŷ iuz w łozu leŷeli i fest spali.
25. Śnieg dŷŷ przez noć u nasz lezał, ale rano stopniał.
26. Za naszym domem ŷtoia trŷŷ ślicne iabłäki z czerwonemi iabkami.
27. Mozecie okamgnienie na nas czekać, wtedŷ bŷŷmŷ z wami pošli.
28. Nie muszŷcie take dziecinske rzeczŷ pendzŷć.
29. Nasze górz nię so take wŷsoke, wasze so wŷszie.
30. Iak wiele funtow wórstŷ i chleba chciecieŷ?
31. Ia was nie rozumieę, muŷzŷcie troche głośnieŷ gadać!
32. Nię znaleŷliście kawałek białego mŷdła przed mie na mŷm ŷtole?
33. Ięgo brat chce sobie dwa pieńkne nowe domŷ w waszem ogrodzie zbudować.
34. Te ŷłowä mu przŷšlo z szerca.
35. To dobrze bŷło od nich!
36. Cóz za ptasecki siedzio tam wŷsoko na murku?
37. Gburŷ wŷprowadzili pieńć wołów, dziewienć krów i dwanaście owiećkow przed wieś, te chćeli przedać.
38. Ludzię so dzŷŷs wŷzŷstcŷ na polu i szeko.
39. Idŷ! bronatnŷ pieś tobie nic nie uczŷni.
40. Ia z ludziami tam w tŷle przez łäke w żyto poiachał.

Campen (Kampen), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Kap, gm. Giżycko, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Iwanowski, miejsce urodzenia: Benkheim [Banie Mazurskie, gm. Banie Mazurskie, pow. gołdapski]

57 220 [X 98,3]

1. W ziemia lataio słucho liščyż prześ powietrze.
2. Iuz przesstań sńieg padac', tedy będzie Czas lepiey.
3. Włoz więgła w pieczu, zeby mleko przętko wraio.
4. Ten dobry stary Chłop się włama z Koniem i wpad wode.
5. On umarł przed 4 albo 6 niedziel.
6. Ogien było za gorączy, Kuchi i nisko ąle Ćzarny.
7. On iey ialky prześ sol i pieprze.
8. Nogi mi barzo boło, mię zdaie iei uch oddwabiulem.
9. Ią bylem u Panny i iey mowylem, ona chiala swoye Czorka mowić.
10. Ią to nie chće więczyey Czynić'.
11. Ią tobie dam warzachow obkoło uszy tỹ małpa.
12. Gdzie ty idzieś, mamy ztobo idz.
13. Lychi Czafzy.
14. Mili dzieczie zostan tu nisko, bo te zły geży zakonczaiło cię.
15. Ty dzysay się nalepiy uczuies, moześ przydziy do domu iesc'?
16. Ty ieszcze z małem, aby mogłeś butelko wino wypiec', ty ieszcze mufzyc' więkcy rosniąc.
17. Idz mow w twoye fiostra, aby Kleity przed twoye matky uzywa i Cziotko wyżyśczia.
18. Kedys ty go znaie Kto by naży było i znym byl było lepiey.
19. Kto mię ukradł moy Kofś zmierzem?
20. On czyni tak, iak byl go do drefowania obftellował, alle ony to fami czyniły.
21. Komu on te nowe hystorią powiedział?
22. Mufzem głośno wołac', bo najz nię rozumnieło.
23. My uftalim i mamy pragniały piec'.
24. Iak mi wczoray wieczor nazad przysłym iuz lezely i fest spali.
25. Śnieg wtey noży unaz lezay, rano alle rostopmiał.
26. Za najzem domem stoyu trzy łeblonky i mało czerwone łebky.
27. Nie mozeć wchilki czekać, tedy pudzym zwami.
28. Nię mieczes taky dziecząky rozum.
29. Najze Gore nię so taky wysokie iak waiu.
30. Iak wiele funty Wursty i iak wiele Chleby chzeć.
31. Ią wam nię rozumię mufzycię głośno gadac'.
32. Nię nalezyliscie Kawalek biale mydło na stole przedemię?
33. Iego brat chzie zaby dwa nowe piekny domi wani ogrod budowac'.
34. Te słowa przysło ąłego fercza.
35. To było dobrze od wafz.

36. Co tam śiędzy za ptafek wyfoko na mur?
37. Te burzy miely 5 Woyi, 9 Krowy i 12 Owiec' dopprzedania.
38. Ludzy dzysay wżyszcy na polu i śieko.
39. Ędz ten brunatń pieś, nić nię robył.
40. Ęa z ludziami wtyle przes Lonka po Zyto iechałem.

Groß Upalten, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Upały, gm. Giżycko, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: A. Thal, miejsce urodzenia: Kl. Strenglen [?]

57 221 [X 98,4]

1. W ziema lataio śłuche Liszcy prześ powietrze.
2. Ęuz przesśtaie Śnieg padac', tedy będzie Czas liepiy.
3. Włoz wigle w pieciu, zeby mleka prędko wraia.
4. Ten dobry śtarŷ Chłop się wlama z Koniem iwpad wode.
5. On umarł przed 4 albo 6 niedziel.
6. Ogien bylo za gorące, Kuchi nisko ęałe Czarney.
7. On ie iałky prześ sol i pieprz.
8. Nogi mi barzo boło, mię się zdaie ia oddwawiulem.
9. Ęa byłem u Pani i iey mowiłem, ona chęała swoge Corke mowic.
10. Ęa to niechće więcey czynic'.
11. Ja tobie dam warzachew obkoło ufzy, ty mała.
12. Gdzie ty idzieś mam i z tobo iść?
13. Lychi Czafy.
14. Miłe dziecze, zostan tu niesko, bo te złe gięzię zakonczaio cię.
15. Ty dzysay nalepeŷ się uczuleś mozes przydzey do domu iescz.
16. Ty iestze za małe, aby mogeś butelke Wyna wipiec ty ieszcze mufzys trzy Rozy [?] rośniuncz.
17. Ędz mow wtwoye siostry, aby Kleity przed twoye matka uzyia i z Cjótka wyczyszyia.
18. Kiedyś ty go znayo kto by naćzey było i znym by było lepiej.
19. Kto mię ukradł moy Koś z mieżzem?
20. On czynŷ tak, iak był go do dreszowania obstellowaly.
21. Komu on te nowe hystorie powiedzial?
22. Mufzy glosno woyłac', bo naŷ nię rosumnie.
23. Mŷ ustalim i chzemy piecz.
24. Ęak mi wczoraŷ wieczor nazad przyslim iuz lezełim i iuz fest spaly.
25. Śnieg wtey noczy unaz lezaŷ rano alle rostopenu.
26. Za nażem domem śtoiu trzŷ łeblonky i maio Čzerwone łebky.
27. Czekay ta wchilko na naŷ, to pudzim zwamny.
28. Nię mie ta takŷ dzeŷczientkŷ roszum.
29. Naŷe gore nię fo takŷ wyfoke, iak waiu.

30. Iak wiele funty Wursty i iak wiele chleba chżeceŷ.
31. Ia wam nię rofumneie mufzys troski głofny gadac’.
32. Wŷ nalezliścię kawalek biały midłwo na stole przed mię?
33. Ięgo brat chcee jobię dwa nowe domŷ wafzem ogrodem budowac’.
34. Te słowa przysła całęgo fercza.
35. To było dobrze od wafz.
36. Co tam siędzo za ptaskŷ wyfoko na mur?
37. Te zburzy miely 5 Woły, 9 Krowŷ i 12 Owiec’ do przedania przed dowfzŷ.
38. Ludzię wfzystczy na pole i fiekio.
39. Jdz ten brunatny pies nić nię robŷ.
40. Ia z ludzieny wtykem prześ łonka po zyto iechalem.

Weydicken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Wejdyki, gm. Ryn, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Kolodzieyczyk, miejsce urodzenia: Drygallen [Drygały, gm. Biała Piska, pow. piski]

57 232 [Y 95,6]

1. W żime furało suche liście w powietrzu.
2. Śnieg zaraz przestanie padać, tedy zaś lepsze powietrze będzie.
3. Włoz węglow w piecz, zeby mleko zawrało.
4. On dobry stary chłop na lodzie sie w łamał i w żimno wodę wpad.
5. On tak ctery miedziele umarł.
6. Łogień był zagoronczy, one kuchy się opalili, ze az czarne szo.
7. On łąga zawsdy oprócz soli i pieprzu łe.
8. Nogi mie tak mocno bolo, pewnom je sobie obfordził.
9. Byłem u oneł białki im jej mowił, myślę ze ona i czorce swej powie.
10. Ia juz tez tego niechce więcej czynić.
11. Dostaniesz mi zaraz warzońcho po uszach, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, czy i my mamy z tobo iść.
13. Szo liche czaszy.
14. Moje miłe dziecie, postój tu niszko, bo te złe gięsi cie na śmierć pokąsało.
15. Tyś dziś nawięcéj sie wyuczył, iść cicho był, ty mozez prędzej do domu iść jak owci.
16. Tyś jeszcze za mały abyś butele wina wypił, ty jeszcze musisz kawałek podroznąć.
17. Idz, bądź takim dobrym, a mow twojéj siostrze, zeby odzine matcze fertig uszyła i szczotko wyczyściła.
18. Byś ty go był znał, to by jenaczéj się stała i by z niem lepiéj dziś było.
19. Kto mi moł kos z męzym ukradł?
20. On tak czynił, jak kieby go do drazby obstalowali, ale oni to sami czynili.
21. Komu on to nowo historio powiadział?

22. Musiem głośno wrzeszczyć, bo nam nie rozumieje.
23. Iestemy zturbowane i się nam chce pić.
24. Iak my wczorał na zad przyšli, to juz owci lezeli i fest spali.
25. Śnieg bez noc polezał, ale rano zkinoł (rostał).
26. Za naszo izbo stoło trzy piégne łębłonki z czerwoneni łepkani.
27. Niemozeta jeszcze chiłke na nasz prockać, my bym przyśl z wami.
28. Wy niemuśita tak robić jak małe dzieci.
29. Nafse gory nie szo bardzo wyfsokie, wału szo wiele wyszsze.
30. Iak wiele funtow wursty i chleba chceta?
31. Ia wama czale nierozumieł, wy muśita troskie głośniej gadać.
32. Nie znaleśliśta kawałek białego mydła przedemie na mojem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe piégne budingi w wału ogrodzie zbudowac'.
34. Te słowa z serca mówił!
35. To był dobrze z wasz!
36. Co tam za ptaseczki wysoko na murku siedzo?
37. Gburi wyprowadzili przed wieś pięć wołów, dziewięć krow i dwanaście łowiecz, oni jech chcieli przedać.
38. Ludzie dziś szo na polu i tną.
39. Idź tylko, ten bronatny pies ci nic nie zrobi.
40. Ia z ludzioma tam wtyle przez łongie w zyto włechał.

Orlen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Orło, gm. Ryn, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Meisterknecht, miejsce urodzenia: Driviaten [?]

57 233 [Y 96,2]

1. W zime lataią suche liście przez powietrze wokoło.
2. zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie powietrze znowu lepsze.
3. włoż węgla w piec, żeby mleko wnet poczęło się warzyć.
4. ten dobry stary mąż z koniem się przez lod przełamał i w zimną wodę wpadł.
5. on przed czteroma albo szeszcżoma tygodniami pomarł.
6. ogień był zagorący, to kuchyń nisko się wcale carno spaliły.
7. on ie jaýko zawždy bez soli i pieprzu.
8. mnie bolą bardzo nogi, ia wierzam, zem iech przelatał.
9. ia był u pani i ia iey to mówił, a ona mówiła, że ona chce to też swoiey corce mowić.
10. ia niechce to też znowu więcey czynić.
11. ia ciebie udrze zaraz warząchwią przez uszy, ty małpo.
12. gdzie ty idziesz, mamy i my z tobą iść?
13. liche są czasý.
14. moje miłe dziecie zostań tu nisko, bo te złe gęsi zakąsaiać cię do śmierci.

15. tyś dzisiaj się naywięcey uczył byłeś spokojny, ty możeż prędzey do domu iść iak te druge.
16. ty ieszczęś nie dość wielki, zebyś butele wina wypił, ty musiz nayprzod ieszczę kawał rosnąć i więksem być.
17. idź, bądź taki dobry a mow twoiey siostrze ona ma odzienie przed waiu matke zgotować i scotką czysto zrobić.
18. gdybyś ty go znał, tedŷ by to inaczey było przysło i lepiej by to dla niego było.
19. Kto mi moy koś z mięsem ukradł?
20. on tak czynił, iakby go oni do drasowania zpewnili, oni to ale sami uczynili.
21. Komu on te nowe dzieie powiadał?
22. musi być głośno wrzescano, bo on nam nierozumnieie.
23. my są utrudzeni i mamy pragnienie.
24. iak my wcoraŷ wiec'zor nazad przuśli, to lezeli te drugie iuz w łozu i byli wtwardem spiku.
25. dzisieysej noci śnieg u nas leżał, ale dziś rano zplynoł.
26. w tyle za nasem domém stoia trzy piękne iabłonuski z cerwonemi iabłuskami.
27. niegolibyśta ieszczę iedne okamgnienie na nasz cekač, wtedy bym zwami pošli.
28. niemata takiego dziecinstwa prowadzić.
29. nase gory są nie bardzo wysokie, waiu są wiele wyszse.
30. iak wiele funtow worzty i iak wiele chleba chceta wy mieč.
31. ia wam nierozumnieie, wŷ musita troskie głośniey gadač.
32. nie znaleźlista wŷ kawałka białego mŷdła dla mie na moiem stole?
33. iego brat chce sobie dwa piękne nowe domŷ w waiu sadzie budowač.
34. te słowo przysło mu od serca.
35. to było prawie od was.
36. co tam za ptasecki siedzą wysoko na murku?
37. gbury przyprowadzili pięć wołow i dziesięć krow, dwanaście owieckow przed wieś, to oni chcieli przedač.
38. ludzie są dzisiaŷ wszystkie na polu i zniwuią.
39. Idź tło, ten bronatny pies tobie nič nie uczyni.
40. ia z ludzioma tam w tyle przez łakie w zyto wiečał.

Trossen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Tros, gm. Ryn, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Piechotka, miejsce urodzenia: Milufsin, Kr.

Lyck [Miłusze, gm. Prostki, pow. etcki]

57 234 [Y 96,5]

1. W żyme padają suche liftki z drzewa i furają po powietrzu.

2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie lepszą (piękniejszą) powietrze.
3. Wrzuć węgla w piec, aby mleko prędko się za warzyło.
4. Ten stary, dobry chłop włamał się z Koniem w lót i w zimną wodę padł.
5. Przed trzema albo czterema tygodniami umarł.
6. Ogień był za goroncy, to Kuchy się popalili.
7. Iajka je on zawždy oproć soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołą, pewnie jch przebrałem.
9. Byłem u tey białki i powiadałem, a ona mówiła, że i swojęć córce powie.
10. Ia tego nie uczynie.
11. Zaraż cię warzónchią wypale ty małpó.
12. A to gdzie idziesz mamy takze z tobą isć?
13. Lyche czaśy!
14. Miłe dziećcie, zostan tu nizko stoić, bo cie te złe gęsi pokósają.
15. Dzisiay się najwięcey wyuńczy, grzećnem był, a tak prędzie moześ do domu jść.
16. Ty jeszcze za mały abyś butele winna wypił, jeszcze musiś Kawałek rość i większy być.
17. Idź, bądź taki dobry twojej siostrze mówić, że ma odzienie przed matkę uszyć scotką wyczysić.
18. Gdybys jego był poznał, to by inaczey było wiszło, a o niego lepiej by stojało.
19. Kto mię Koź z mięszem ukradł?
20. On tak czynił, jak by jego do drażby obśtalowali, lecz óni to sami uczynili.
21. Komuz ón tą nową historiją powieđał?
22. Głośno muśi wrześć, bo nierozumie naś.
23. Zturbowanem i pić się chęc.
24. Iak my wcoraj wiecór nazad przybyli, to owci już lezeli, i fest spali.
25. Dziszeyszey noćy śnieg lezeć został, ale dzieś rano to z tajał.
26. Za domem najzem stoją trzy piękne jabłónki z ćerwoneni jabkani.
27. Zaćekayta wchilke to i my zwani poydźem.
28. Takiech zartów nie trejbuja.
29. Gory naszę to nie są tak wysoke jak waju.
30. Wiele funtów worsty (kełbasy) i chleba chćeta?
31. Nierozumieje, troske głośniey gada.
32. Nieznalezlista kawałka mydła na mojem stole przedemię?
33. Waszem ogrodzie to jego brat chcę dwa nowe budinki stawiać.
34. Z serća te słowo jemu wyszło.
35. Bardzo dobrze to było.
36. Czoś to za ptaseczki na murku siedzią?
37. Gburey za wieś przyprowadzili pięć wołow, dziewięć krów i dwanasćie owieć, które przedać chcieli.
38. Dzisiay wszczyści ludzie na polu i tną (albo kosą).
39. Idź, ten bronatny piesz nic tobie nie zrobi.
40. Iam z ludziani w tyłku przez łonke w zyto wjechał.

Jesziorken (Jeziorken), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Jeziorko, gm. Ryn, pow. giżycki

Tłumaczyli miejscowi [Durch Eingeborene]

Nazwisko nauczyciela: Ludwig Sakowski, miejsce urodzenia: Prinowen [Prynowo, gm. Węgorzewo, pow. węgorzewski]

57 236 [Y 96,7]

1. w zime lataią suche liscie prez powietrze wokoło.
2. zaraz przestanie snieg padać, wtedy będzie powietrze znowu lepsze.
3. włóż węgle w piec', zeb'y mleko wnet pocelo się warzyć.
4. ten dobry star'y mąż z koniem się przez lod przełamał i w zimną wodę wpadł.
5. on przed czteroma albo sešcoma t'ygodniamni pomarł.
6. ogien był zagorący to kuchi nisko się wcale carno opaliły.
7. on ie ja'yko zawzd'y bez soli i pieprzu.
8. mnie bolą bardzo nogi, ia wierzam, ze ia iech przelatał.
9. ia był u panie'y i ia ie'y to mowił, a ona mowiła, ze ona chce to tez swoje'y corce mowić.
10. ia niechce to tez znowu więce'y czyńić.
11. ia ciebie uderze zaraz warzáchwią przez usz'y, ty małpo.
12. gdzie t'y idziesz, mam'y i m'y ztobą isć?
13. liche są czas'y.
14. moje miłe dziecie zostan tu nisko, bo te złe gęsi zakąsaia cię dosmierci.
15. t'ys dzisia'y się naywięcey ucz'ył i byles spokojn'y, t'y mozesz prędzey do domu isć iak te drugie.
16. t'y ieszczes nie dosć wielki, zeb'yś flaszę wina wypił, t'y musisz nayprzod ieszcze zuchel rosnać i więksem być.
17. idz, bądź taki dobry a mow twoie'y siostrze ona ma odzienie przed waiu matkie zgotować i scotką cz'ysto zrobić.
18. gd'ybysz t'y go znał wtedy b'y to inace'y b'yło prz'yšlo i lepie'y według niego b'y to było.
19. kto mnie moy Kos z mięsem ukradł?
20. on tak czynił, iak by go oni do drasowania obstalowal'y, oni to ale samni ucz'ynil'y.
21. Komu on te nowe dzieie powiadał?
22. musi być glosno wrzescano, bo on nam nie rozumnie.
23. my są utrudzeni i mamy pragnienie.
24. iak my wcora'y wieczor nazad przisl'y, to lezely te drugie iuz wlozu i byly w twardem spiku.
25. Dzise'yse'y noci snieg u naz lezał, ale dzis rano zplynoł.
26. w tyle za nasem domem stoia trz'y piękne iablonuski z cerwonemi iabluskami.
27. niemoglib'ysta iecze iedno okamgnienie na nas czekac, wtedy b'y'm zwami posl'y.
28. niemata takiego dziecinstwa treibowac.
29. nase gor'y są nie bardzo w'sokie, waiu są wiele w'szsze.

30. iak wiele funtow worstŷ i iak wiele chleba chceta wŷ mniec?
31. ia wama nie rozumnieie, wŷ musita troskie głośnieŷ gadac.
32. nie naleŷlysta wy Kawałka białego mŷdła dla mnie moiem stole?
33. iego brat chce sobie dwa piękne nowe domŷ w waiu sadzie budowac.
34. te słowo przysło u od serca.
35. to było prawie od was.
36. co tam za ptasecki siedzą wŷsoko na murku?
37. Gburŷ przŷprowadziły pięć wołów i dziewięć krow dwanasce owieckow przed wies, te oni chcieliŷ przedać.
38. te ludzie są dzesay wszystkie na polu i zniwuią.
39. idz tło, ten bronatnyŷ pies tobie nic nie uczŷni.
40. ia zludzoma tam wtŷłe przez łakie w zŷyto wiechał.

Skoppen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Skop, gm. Ryn, pow. giŷycki

Tłumaczenie z udziałem starszych członków społeczności [Mit Zuziehung älterer Gemeindemitglieder]

Nazwisko nauczyciela: Berthold Leu, miejsce urodzenia: Sokolken, Kr. Lyck [Sokółki, gm. Prostki, pow. ełcki]

57 237 [Y 96,10]

1. W ŷyme latają (auch furają) ŷuche listki drzewa w powietrzu (nicht powia-trzu)!
2. Zaraz przestanie śnieg padać, będzie lepsze (lepŷe) powietrze.
3. Włoz węgli w pieć, ze mleko się przęzey zawarzy (oft: zawra).
4. Ten stary porządny ćlowiek sie włamał (Ort: na rzece, iezierzie) z koniem w ŷymną wodę.
5. Tak cztery (cz spr. sch.) albo sesć tygodni (niedziel) jak zdech.
6. Otwu [...?] Piec był za gorący, fladki (kołaće oft) cale carne (auch sie spalili).
7. Łayka on zawŷe oproć pieprzu i soli je.
8. Nogi mi (auch me) barzo (rz = r z) bolą, pewniem sobie poobcierał.
9. Bułem u tey kobiety i mowiułem jey; objęcała mi, i swey corce powiedzieć.
10. Iuŷ tego więcey nigdy nie ucynie.
11. Dam ci warzáchwią, po usach, ty małpo.
12. Gdzie idzies, mamy z tobą iŷć?
13. To utrudnione časy.
14. Miłe dziećie, zostań tu nizko; złe gęsi ćie tam zas(ŷ)cypią.
15. Dziŷ sieŷ najlepiey mi ucył i byleŷ statecny, dla tego ćie przęziy do domu pusćę, jak owtych.
16. Iescs (sch) ty zamały, butelkę wina wypić, jescs muŷiŷ(ŷ) kawał urosnąć, byŷ więkŷy był.
17. Idŷ, bądź taki dobry, a mów twej siostrze, zeby odzienie dla matkŷ uŷyła i ŷćotką wyćeŷała.

18. Zebys go była znała, to by się zniem lepiej miało, a tak daleko być z niem nie przyszło.
19. Ktoz ze mi ukradł (vulgo: wzięł) Kośik z mięsem?
20. Tak robił, jakby go kto do draśowania (oft: młócenia) zawołał, ale oni to i sami učinili.
21. Komuz on tą nową (statt tę nowę) historiją powiedział?
22. Trzeba głośno krzyć, bo nie zrozumie (vulg. nieusłysy).
23. Takim zpracowane, a pić się nam chce.
24. Iakiem wcoray wieczor się wrócili, to wszyscy już w łozu byli i fest spali.
25. Przez noc śnieg u nas został, ale reno (statt rano) z tajał.
26. Unas za izbą (oft. za domem) stoją trzy ślicne jabłónuski z czerwonymi jabkami.
27. Niemozeta (statt cie) okamgnienie (oft momęt) na nasz pocekać, to bym pošli z wami.
28. Takiego głupstwa jak małe dzieci, nie prowadzta.
29. Unas gory nie takież wysokie, u was daleko więkse.
30. Iak wiele fuńtow worśtki i wiele chleba chćecie?
31. Cale nic wam nie rozumięję, gadaycie głośniey.
32. Čyście (statt čyliście) nie znaleźli na mojem stole dla mię kawałek białego mydła?
33. Iego brat chce sobie dwa ślicne domy wystawić (auch budować) w wasem ogrodzie.
34. To z serca wyrzekł (oft: wymowił).
35. Toście dobrze zrobili (słusnie ucynili).
36. Coz siedzą za ptasecki na murku?
37. Gospodarze wyprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owcąt za (auch przed) wieś i chćą je przedać.
38. Dziś kazdy na polu (statt draussen) i śieką.
39. Idź tło (offer [?]: nie boy sie) ten bronatny pieś tobie nić nie zrobi (oft: nie uczyny).
40. Ia z ludziani (gebrauchlich: mý pojechalim) piechał pozatyle przez łakę (oft: bielaskę, bagno, gródź, auch mit dem Dativ also: bielaską, łaką) do żyta.

Szczyballen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Szczybały, gm. Giżycko, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Rattay, miejsce urodzenia: Rogonnen, Kr. Oletzko
[Rogajny, gm. Dubeninki, pow. gołdapski]

57 238 [Y 97,8]

1. W zimę lataią suche liście po powietrzu.
2. Zaraz przestanie kurzić, teđy będzie zaras (zaś) lepszy czaś.
3. Włoz węgli wpiec, ze mleko prędko pocznie wrzac'.

4. Ten dobri stari chłop zkoniem (przez lót) się werwał i wzimno wodę wpadł.
5. On tak 4 albo 6 niedziel umarł (zdech) 2. gebräuchlicher 'częściej używane'.
6. Ogień był zagorący, kuchi są nizko wcale czarno spalone.
7. Ón ie (iada) jaŷka zawsze (zawzdŷ) opróc (przez) pieprziu i soli.
8. Nogi me (mię) bardzo (mocno) bolą, mię się zdaie, iam iech obśował.
9. Ia uteŷ białki byłem i ieŷ to mowiłem, i óna mowiła, óna chciała to ieŷ córce powiedzieć.
10. Ia to i nigdi niechce czyńić.
11. Ia rzne (uderze) cię zaraz warzącą po uszach, ti małpo!
12. Gdzie ti idziesz, mamŷ mŷ ztobą iść?
13. To są lichę czaśŷŷ.
14. Moię miłe dziecie, ustań tu nisko, te złe gęszŷ zazro cię.
15. Tŷś dziś naŷwięceŷ się uczŷł i byleś spokoinŷ, ti prędzeŷ poŷdziez do domu niz owci (te drugę).
16. Tŷś iesce nie wielki dość, butelę wina wŷpić, tŷ musziz iesce kawał (Stück) rosnąć i więksem być.
17. Idŷ, bądź taki dobri i mów twoieŷ siostrze, ona miała odzienie przed waszą matkę uszŷć i scotką wŷczyścić.
18. Byłbŷś ti go znał! tedŷ by było inaczeŷ przŷszło i by lepiej znim stoiało.
19. Kto mi (mię) moŷ kosz (koszŷk) zmięsem ukradł?
20. On tak czynił (robił), iak by go oni do draszowania (młoczenia) obśtalowali; oni to sami zrobili.
21. Komu on tą nową historiją powiadał? (Perfectum)
22. Muszŷ głośno być wrzescano, bo (gdŷz) tak ón nasz nierozumieje.
23. Mŷ iestemŷ młę, i mamŷ upagnienie (chce się pić).
24. Iak mŷ wcoraŷ wieczor nazad przŷślim, to iuz ofci (oftę) włoŷu leŷeli i mocno spali.
25. Śnieg dzieŷeŷszeŷ nocŷŷ unasz leżał, ale (leć) dziś rano ztopniał (zginoł) [verscho...?].
26. Za naszym domem stoią 3 piękne iabłonki z czerwoneni iabłuszkami.
27. Niemozeta wŷ iesce iednę okamgnię (furfilbe „chen” 'fehlt 'brakuje') na nasz cekać, tedŷ poŷdziem zwami.
28. Für Kindereien existirt kein Ausdruck, man drückt es mit głupie rzeczŷ 'dumme dinge' aus.
29. Nasze góri nię tęgo (bardzo oder mocno) wŷsoke, waszę szą wŷszszę.
30. Iak śiła (wiele) funtów worzti i iak wiele chleba chceta (zadata) begehren.
31. Ia nierozumieje wasz, wŷ muszŷta troskę (kruszŷnke) głośnieŷ gadać.
32. Nieznaleŷlišta kawałka mŷdła przedemię na stole?
33. Ięgo brat chce sobię dwa piękne nowę domŷ w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo przŷsło mu zserca!
35. To było dobrze (gut) znich.
36. Czo tam siedzą za ptaszeczki wŷsoko na murku?
37. Gburi wŷprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wieś, te chcieli przedać.

38. Ludzie są dziś wszyscyż na dworziu na (w) polu i koszą (sieką).
39. Idź tło, ten brónatnŷ pieś ci nicz nie uczyni (zrobi).
40. Ią zteni ludzioma tam wtiłku przez łąkę w żyto (w) poiechał.

Staschwinnen (Stasswinnen, 1938–1945 Eisermühl),
Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Staświny, gm. Miłki, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Jacob Jeziorowski, miejsce urodzenia: Lyck [Ełk]

57 240 [Y 98,7]

1. W zimę lataią liście suchę w powietrzu.
2. Przestanię wnet kurzeć, a będzie wtedy powietrze lepfżę.
3. Włoż węglów w piec, ażeby mleko wnet wrało.
4. Stary a dobry mąż przełamał ż koniem przeż lod a wpadł w zimną wodę.
5. On umarł tak cztery albo fześć tygodni.
6. Ogień był za tęgi, bą kołaczę pocpody się zpałyły.
7. On iada iaka oprócz fżoli i pieprzu zawzdy.
8. Nogi mi bardzo bołą, pewną ię opsowałem.
9. Byłem u niewiasty (białki) i mowiłem iey, ażeby i czorcżę swoiey też mowiła.
10. Ią niechcę więczey tego czynić!
11. Damci warziąchą po łbie, ty małpą!
12. Gdzie ty idziesz, czyli mamy ztobą iść?
13. Są lichę czafzy!
14. Moię kochanę dziecię, zostań się tu niszka, bą złę gęsi ciebie zakąsaia.
15. Tyś dzisiay nawięczy się uczył i byłeś pokornem, mozesz dlatego prędney do domu iść niż ŷnsi.
16. Nię iesteś wielkiem dość, abyś butelę winą mogł wypić, ty musis czokolwiek rość i więksem być.
17. Idż, bądź taki dobry, a mow twoię siostrżę ażeby odzienię dla matki wajzey zgotowała i opczała.
18. Byś go był znał, w tedy by y naczey wysłą i lepiey z niem by stoiała.
19. I ktoż mi moi kofz z mięsem ukradł?
20. On tak robił, iakby go do drazby wołali, ale oni tą sami czynili.
21. Komu on tą nową hystorią powiedział?
22. Musi mu głośną (głosną) wołać, bą nas nię rozumieię.
23. My spracowanę a mamy pragnąckię.
24. Iak my wczoray we wieczor się wrocili, lezeli owci iuz w łozu i spali twardą.
25. Śnieg tey nocy u nasz został leżąc, ale raną rostopnia.
26. Za nafzem domem trzy piękne iabłonki stoia z czerwonemi iabłkami.
27. Nię mozeta ieszcżę okamgnienię iednę na nafz czekać, wtedy by poślim za wami.

28. Nię musicie takich zartów prowadzić.
29. Nasę gory nię są za bardzą wyfzokię, wafzę są wielę wyfzse.
30. Iak wielę funtow kiełbasy i iak wielę chleba chczecie?
31. Nię rozumieie wam, musicie głośniey gadać.
32. Nię znaleźliście mydła białego dla mię na stole?
33. Brat iego chcę dwa pięknech budynków sobię w ogrodzę wafzem budować.
34. Tę słową wysło mu s serca!
35. Tą było dobrzę od wafz!
36. Czofz za ptafzecki siedzą wysoką na murzę?
37. Gburzi pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owiecków za wieś wypro-
wadzili, aby ich zprzedali.
38. Ludzię dziś są wszystkię na dworzu wpolu i sieką.
39. Idź, pies brunatny ci nic nię robi.
40. Ia z ludziami tam w tylę przeż łąki w zyta poiachał.

Milken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Milki, gm. Miłki, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Sadowski, miejsce urodzenia: Lucka, Kr. Koenigsberg
[Łuka, gm. Rozogi, pow. szczycieński]

57 241 [Y 98,1]

1. W zime leczą suche liscie przez powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać tedŷ będzie lepsze powietrze.
3. Wrzuć węglow w piec, co się wnet pocznie mleko warzyć.
4. Dobrŷ fтары chłop włamał z koniem na lodzie i wpadł w żimną wodę.
5. Przed czteroma albo sescioma niedzielami (zdechł) umarł.
6. Ogień był za tęgi, kuchŷ na ocpodku cale carno się spaliły.
7. On ie iaika zawdŷ przez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bolą, mysle com za tego leciał.
9. Bułem u kobietŷ (białki) i mowiłem ieŷ, a ona mowiła, co swoieŷ corcze powie.
10. Ia tez iuz więceŷ tego nie uczynie (zrobie).
11. Ia ci zaraz dam warzáchwią po usach, tŷ małpo.
12. Gdzie idziesz, czŷ i mŷ z tobą mamŷ isc?
13. Są liche czasŷ.
14. Kochane dziecie, ostanie nisko, złe gęsi cie zakąsaią do śmierci.
15. Tyś dzisiaŷ nawieceŷ sie uczył, i byłeś (bułeś) cichŷ, ty mozesz prędzeŷ isc
do domu, iek drugie.
16. Tys za małŷ, cobys mogł butelkie wina wypic, ty musisz ieszcze podrosc.
17. Idź, bądź taki dobrŷ i mow twoieŷ siostrze, ona miała odzienie przed wasze
matkie uszyć i szczatką wyszycić.
18. Zebŷs go znał, to bŷ inaczeŷ (ienaczeŷ) ftało a dzis bŷ sie lepieŷ miał.
19. Kto mi kosz z mięszem ukradł?

20. On tak robiuł, iek bŕ go do draszowania (młoczenia) obstalowalŕ, ale oni to sami zrobilŕ.
21. Komu on te nową historiå (powiesc) powiedział?
22. Musi głoŕno wrzesczec, bo nie zrozumiecie.
23. Zmordowalym się i się nam chce pic.
24. Iekiem wczorŕ wieczor nazad przysłŕ, to iuz owci lezelŕ w łozu i mocno zasnelŕ.
25. Śnieg w tą noc u nasz ostał lezec, ale dziś reno zginął.
26. Za naszym domem stoiaŕ trzy piękne Iebłonki z czerwonymi Iebkami.
27. Nie możeta na nasz cokolwiek poczekać, to pudziem tez z wama.
28. Nie mozeta takiego głupstwa robic.
29. Nasze gorŕ nie bardzo wysokie, u waiu så wyszse.
30. Šiła fuńtow worstŕ i iek wiele chleba chceta?
31. Iå wama nie rozumiecie, mušita cokolwiek głoŕnieŕ gadac.
32. Nie znalezlista kawalek białego mydła przede mie na stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowé domŕ w waszym ogrodzie pobudować.
34. Te słowo mu z serca przyszło.
35. To było dobrze od niech.
36. Co to za ptaski siedzå wysoko na murku?
37. Gburŕ wyprowadzilŕ pięć wołów, dziewięć Krow i dwanasce owieckow za wies, i ich chcielŕ ie sprzedać.
38. Ludzie så dzis wszyszczŕ na polu i šiekå.
39. Idŕ tyło, bronatnŕ pies ci nic nie robi.
40. Ia z ludziami w tyle przez łåkie w zytom poiechał.

Czyprken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Czyprki, gm. Miłki, pow. giŕzycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Lukanow, miejsce urodzenia: Masuchowken [Mazuchówka, gm. Wydminy, pow. giŕzycki]

57 242 [Y 98,8]

1. W zimie wieyå sie szuche lišcie w powietrzu.
2. Zaraz odpocznie šniek kurzyc, tedy będzie czas zaš lepszy.
3. Włoz węgli w piecz, aby mleko wnet warzŕ poczeło.
4. Ten dobry stary człowiek šię z koniem brzez łod werwał i wpadł w zimno wodę.
5. On przed cztery abo sešć tygodniow umarł.
6. Ogień był zagoråczy, kołacze šię wczale czarno zpaliły.
7. On ie zawsze iayka przez szoly i przez pieprzu.
8. Nogy mnie tak mocno bolå, pewniem ie przeleciał.
9. Ia u tey niewiasty byłem i powiadałem iey, a ona mowiå, ze i iey czorce to powie.

10. Ią niechce tego więczy czynić.
11. Ią uderze ciebie warzącho niedzy uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idzies, mamy my ztobą iść?
13. Czaszy są lichę.
14. Moie miłe dziecie, zostań tu nisko stoieć, te złe gęsi cie zakąszią.
15. Tyś dziś się naywięczy wyuczył i statecznem byłeś. Ty prędney mozes do domu iść, iek te druge.
16. Tyś iesce nie dość wielki, abyś butelke wina wypił, ty musisz iesce czały kawał rosnąc i więksem być.
17. Jć, bąć taki dobry i mów twoiey siostrze, ona ma odzienie przed waszą matkie uszyć i szotką ią obczyścić.
18. Kiebyś ty go był znał! tedy by to inaczey było, a teraz iuz lepiej by z niem stoiało.
19. Kto mie moy kos z mięszem ukrat?
20. On tak czynił, iek by oni go do draszowania obstałowaly; oni ale to szani uczynili.
21. Komu on to nowo historią powiadał?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo on nas by nierozumiał.
23. My są zemglałe i mamy pragnączkie.
24. Iek my wczoray wieczor nazad przysly, to druzi iuz lezeli w łozu i byli mocno w spiku.
25. Śniek został tey noczy u naś lezeć, ale dzis ztayał.
26. Za naszym domem stoiały trzy piękne iabłonki z czerwonemi iabłkami.
27. Niemozeta ieszcze okamgnienie na nasz czekać, tedy z wami poidzemy.
28. Wy niemusita takie głupstwa prowadzić.
29. Nasze gory nieszą takie wyszokie, wasze są wyszsze.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chczeć?
31. Ja wasz nierozumieie, wy musita troche głośniey gadać.
32. Nieznalezlista kawałek białego mydła przedemie na moiem stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne domy w waszem ogrodzie pobudować.
34. To słowo przysło mu od serca!
35. To było dobrze od waś.
36. Czo tam za ptaski siedzą wyszoko na murku.
37. Gburey przyprowadzyli pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczkow przed wieś, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie są wszystkie dziś na polu i sieką.
39. Jdz tylko, ten bronatny pies ci nicz niezrobi.
40. Ja zteni ludzani tam wtyłe przez łonke w zitom poiechał.

Lipiensken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Lipińskie, gm. Miłki, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Sulga, miejsce urodzenia: Drosdowen, pr. Mierunskén
[Drozdowo, gm. Kowale Oleckie, pow. olecki]

57 243 [Y 98,9]

1. W zimie suche liście wiatr gania.
2. Śnieg przetanie wnet padacz, to będzie czas lepszy.
3. Włoz węglów w piecz, co mleko prędzey zawra.
4. Ten dobry stary chłop z Koniem się na lodzie włamał i zimno wode wpadł.
5. On przed czteroma albo sześcioma niedzieloma umarł.
6. Ogień buł za gorący, to Kuchi się na oczpotku spaliły.
7. On iada iayka zawzdy bez soly i bez pieprzu.
8. Nogy mie mocno bolo, ia myślę, com ie przebrał.
9. Ia bułem u Kobiety i mowiulem iey, a ona mowiła, ona chciała swoiey corce mowicz.
10. Ia niebende więczey czyniul.
11. Čiebie warząkwio rzne bez ufzy, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy stobą iść?
13. Szą liche czafzy!
14. Moie miłe dziecie, zostan tutaj nisko, złe gęsi cię zazro.
15. Ty się dzisiay naywięczey uczyłeś i byłeś stateczny, ty brukuiez prędzey do domu iść iak owte.
16. Tyś nie iest doścż wielki, butelke wina wypicz, musisz troche rosnać i więkży bycz.
17. Idź, bądź taki dobry i mow twoiey śosztrze, ona miała odzienie przed waiu matke gotową usycz i fzcotko obcyscić.
18. Był byś go znał, toby była inacz inacz [!] przyszło, to by było lepiej zniem stoiało.
19. Kto mi moy Kosz z miészem ukradł?
20. On czynił tak, iak by oni go do dreszowania obśtallowali, oni ale sami czynili.
21. Komu on to nowo hystorio powiadał?
22. Musi głośno wrzeszczec, bo on nama nie rozumieję.
23. My się śiłowali i mamy pragniączke.
24. Iak my wczoray wieczor nazad przyślim, to lezeli owci włożu i byli mocno wszpiku.
25. Śnieg to noć unasz leząc zostal, ale dzisiay rano roztopniał.
26. Za najzym domem stoia trzy piękne iablonki z czerwonymi iabluskoma.
27. Niemozeta okamgnienia na nasz czekać, tedy pudziem zwami.
28. Wy niebrukuieta takiego dziecinstwa prowadzić.
29. Nafze gory nieszo bardzo wyfzoke, waiu fzo wiele więkżze.
30. Iak wiele funtow worśtow i chleba chceta miecz?

31. Ia wama nie rozumieię, wy musita troske głośniey gadać.
32. Nienależlišta wy białego Kawałka mydła przeddemie na moiem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne domy w wafzym Sadku budować.
34. Słowo mu przyfzło od serca!
35. To było wprawdzie zniech!
36. Co tam siedzo za ptafeczki na tym murzyku?
37. Te gburi mieli pięcz wołow i dziewięcz Krow i dwanaście owiecz przed wieś przyprowadzono, te chcieli oni przedacz.
38. Dzisiay ludzie wfzystkie na polu i sieko.
39. Idź tło, bronatny pieś tobie nicz nieuczyni.
40. Ia złudzioma tam wtyłku przez łąkie w zyto wiechał.

Schedlisen (Dankfelde), Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Siedliska, gm. Wydminy, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Fr. Kraik, miejsce urodzenia: Camionken [Kamionki, gm. Giżycko, pow. giżycki]

57 244 [Y 98,3]

1. Wzýme wiewaią się suche liścię w powiętrzu.
2. Zaraz przesłaię śnieg padać, wtedy będzie powiętrze lepsze.
3. Włoz węgli wpiecz, zebý się mleko wnet zawarzýło.
4. Dobri sftarý człowiek werwał się skoniem i wpadł wzýmno wodę.
5. On przed 4 albo 6 tygodnioma pomeřł.
6. Ogień był zagorący, Kuchi się nisko wczale czarno popaliłi.
7. On ię iayka zawzdyđ oproć Soli i Pieprzu.
8. Nogi mi tęgo bolo, wiarzam, zem ię odparzýł.
9. Byłem u Białki i mówiłem ieý, a ona mowiła, ze chce to swoiey czorce powiedzieć.
10. Iuz więczeý tego nię uczýnie.
11. Uderze cię zaraz Warzoncho po usfach, tý Małpo!
12. Gdzie, idzieš, mami stobo przýść.
13. Teras lýche czařsý.
14. Moie miłe dziecze, postoy nisfko, aby cię złe geřý niezazerłý.
15. Tyś się dzyś nawięczeý wýłuczýł, byłeš pokornem, tý mozes prędeý do domu iść nis owte.
16. Iesceš nie doś wielki, abyś butele Wina wypchuł, iesce muszýs Kawał rošnoć i więksfem być.
17. Idz, bądź taki dobrý i mow siostrze twoieý, ze ma odzięnie przed Matke wařso zgotować i szotko ćysto zrobicz.
18. Gdý byś go znał! było by się inaceý stało, i lepiej bý się miał.
19. Ktoz mi moý Koř z mieřsem ukradł?
20. Tak czýnił, iakoby go do drasowania obstalowali, oni to ale sfani uczýnili.

21. Komu on to nowo ristorio powieðał?
22. Trzeba głoŝno wołać, bo nie rozumieje nić.
23. Mŷ som mdle i picz się nama chce.
24. Iakem wczoraŷ wzað przŷsli, to iuz owczŷ w łozu lezeli i twardo posneli.
25. Snieg nocŷ teŷ został lezec, ale dzŷŷ rano zplinoł.
26. Za domem naŷsem stoio trzŷ iabląki z czerwonei iablčkoma.
27. Nie mozeta okamgnienie na naŷŷ czekacz, potem poydzem zwama.
28. Nie potrzebuieta Dzieczŷnstwa czŷnicz.
29. Naŷse gorŷ nie so bardzo wŷŷfoke, waiu sŷo wiele wŷŷse.
30. Iak wiele Fenikow, Kełbaŷ i chleba chceta?
31. Ia waiu nie rozumnieie, wŷ musŷŷta troche głoŝney gadać.
32. Nie znaleŷliŷta kawałek białego midła przedemią na stole moiem?
33. Brat iego chce sobię dwa piękne Domŷ w waŷsem ogrodzie zbudować.
34. Słowo przŷsło mu z ferca.
35. To było prawie od waŷŷ!
36. Czo za ptasfeczŷŷ ŷiędzo tam wŷŷoko na murku?
37. Gburi wyprowadzŷli przed wgeŷ pięć Wołow, dziewięć Krow i dwanaŷcie Owieć, te przedać chcelŷ.
38. Dzŷŷ so wŷŷŷtke ludzie na polu i ŷeko.
39. Idz tŷlko, bronatŷŷ Piesf czy nić nie uczŷni.
40. Ia z ludzioma tam wtyłku przeŷŷ łónke w zŷŷtom po iechał.

Schemionken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Siemionki, gm. Wydminy, pow. giŷycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Tabel, miejsce urodzenia: Guhsen, Kr. Oletzko [Guzy, gm. Kowale Oleckie, pow. olecki]

57 245 [Y 99,7]

1. W ŷzŷŷme łataio ŷuche łŷŷŷcie w powŷŷetrzu.
2. Wnet przestanie padacz, to potem bęðzie czas łępsŷ.
3. Włoz węğłow wpiecz, zebŷŷ młeko poczeło zaraz warzŷcz.
4. Ten dobrŷŷ stary człowiek sie s koniem prez lod włamał a wŷzŷŷmno wode wpadł.
5. On predz sterŷ albo ŷescz niedzieł umarł.
6. Ogien bŷł zagoraczŷŷ a Kuchŷŷ ŷo nŷŷsko czałe czarno spalone.
7. On ie iaŷka zawsðŷ oprocz solŷ i pŷŷeprzu.
8. Nogŷŷ mnŷŷ barzo bolo, ia wierze, zem ia ie przebrał.
9. Ia bŷłem u teŷŷ bŷałŷŷŷ i iey powiedziałem, a ona mowŷŷła, ona chciała i swoiey czorcze powiedziecz.
10. Ia nechce więczy tego, znowu czŷnić.
11. Ia tobie zaraz warąio prez uŷzŷŷ dam, tŷŷ małpo.
12. Gdzie idzŷŷŷ tŷŷ, mamŷŷŷ i mŷŷ stobo iscz?

13. Tocz so ƚe czajŷ!
14. Moŷe mŷle dzieczie, stoŷ tu nŷsko, te ƚe gęsŷ ciebie do smierczy pokąsaio.
15. Tŷ dzŷsŷaŷ naywięczeŷ sie uczył i był statecznŷ, tŷ mozes prędieŷ do domu iscz niesz drugie.
16. Tŷ ieszcze nie doscz wielki, abys iedno butełke wyna wŷpiuł, tŷ musŷ ieszcze troche więkŷ u rośnącz.
17. Idz, bądź takŷ dobrŷ i mow twoieŷ ŷchostrze, ona niała odzienie predz waŷo matkie usŷcz a tez ŷczotko czŷsto zrobicz.
18. Zebys tŷ iego tŷlko był znał, tobŷ było inaczey przysło, i bŷ łepieŷ znem stoiało.
19. Kto mnŷ moŷ Kofz z męsem ukradł?
20. On tak czŷnŷł, iak bŷ go do drasowania obstałowałŷ; onŷ ale samnŷ to czŷnŷłŷ.
21. Komu on to nowo geschichte powiedzŷał?
22. Musy głoŷno wrzeŷczeć, bo on naz nŷcz nierofunieie.
23. My iestemŷ utrudzone i mamŷ pragniene do pŷcia.
24. Iak my wcoray gieczor nafad przysłŷ, to łezely owte iuz w łozu i były mocno uŷnełŷ.
25. Schniek tey noczŷ u naf łezał, ale dzŷsiaŷ rano on stayał.
26. Za nafem domem stoio trzy pięknie iałłakŷ ŷczzerwonieny iałłuskoma.
27. Niemoŷeta wy ieszcze iedne okamŷnienie na nas czekacz, potem pudziem my zwamny.
28. Wam się niegodzy take dzieczynskie zarty sprawowacz.
29. Nase gory nie so tak wysokie, waŷze so wiele wyŷze.
30. Wiele funtow kełbaŷŷ i wiele chłeba chczeŷa wy mniecŷ?
31. Ia waŷz nie rozumnieŷ, wy muŷŷta iedno Krufŷnke głoŷnieŷ gadacz.
32. Czŷ wy nie Kawałka białego mŷdła predz mie na moyem stołe nieznałezŷ?
33. Iego brat chce ŷobie dwa pięknie nowe domy waŷzem ogrodzie budowacz.
34. Te ŷłowo przŷsło mu ŷzercza.
35. To było pragie odwaŷz.
36. Czo siedzio tam za ptaŷeczky wysoko na tem murku?
37. Te gbury miełŷ piecz wołow i dziewięcz Krowow i dwanaszcze owyeczkow predz wyes przyprawadzono, te chczełŷ ony przedacz.
38. Ludzie ŷo dzŷsay wszyczy na dworzu na połu i ŷieko.
39. Idz tło, tęŷ bronatny pieŷz czy nycz niezroby.
40. Ia iest ƚtenŷ łudzioma tam wtyłku prez łake w ŷzyto wyechał.

Radzien, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Radzie, gm. Wydminy, pow. giŷycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Bahło, miejsce urodzenia: Okrongeln [Okraęte, gm.

Wydminy, pow. giŷycki]

57 246 [Y 99,8]

1. W zime lataiaŷ fuche Liŷcie w Powietrzu.

2. Przeftanie zaras Sznek padac, to będzie lepsi czas.
3. Włoz Węgłi w Pieć, zebŷ Mleko sie pocelo warzyć.
4. Ten dobri ſtarŷ Mąz złamał się z Koniem przez lot i wpad w zymnio Wode.
5. Iuz on tak cztery albo jescz Niedziel umarł.
6. Ogien był zagorący, to Kuchi na oćpotku się ſpaliły.
7. On ię Iayka zawfze oproć Solŷ i Pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołą, ia myślę ze ia ich przebrał.
9. Ia był uteŷ Zoni i jeŷ mowiłem, a ona chcała i ſwoiēŷ Corcie mowić.
10. Ia niechcie tego wieŷcēŷ czynic.
11. Ia uderze cię zaraz Warzącho, tŷ Małpo!
12. Gdzie tŷ idziez, mamŷ mŷ ſtobą idźć?
13. Teraz ſą lŷche Caŷŷ.
14. Moiē miłe dziecie zostało tu nyŷko ſtoiać te złe geŷŷ pokajaią cię do ſmeryć.
15. Tyś dziŷ naywiećŷ sie ućŷł i byleś ſtatecznem, Ty mozes prędzēŷ do domu iŷć niz owte.
16. Tŷz ieſcie wiele zamały, iedno butele Wina wŷpić, ty muŷzŷŷ ieſcie kawał roſnać i więksem być.
17. Idz, a bądź taki dobri i mow twoieŷ Szoftrze, ze ona ma odzienie dla waiu Matki uŷŷć i ſczotkę wyczęſać.
18. Zebŷŷ ty go znał! to by inaczeŷ przŷŷł, i było by lepcheŷ znem.
19. Kto mię moŷ Koŷ znęŷzem ukrał?
20. On tak czynił iakbŷ onŷ go do draŷowania ſtalowali, ale oni ſanŷ uczŷynili.
21. Komu on tą nową powiaŷtkę powiedział?
22. Muŷŷŷ głoſno wrzeŷcić, bo on nam nie rozumieie.
23. Mŷ ſą ſłabe i chcē sie nama pić.
24. Iak my wcoraŷ gecor wzad przŷŷłŷ, to lezełŷ iuz owcŷ i byli wpełnem ſpiku.
25. Sznek teŷ nocŷ unaŷ leżał, ale dzyŷ rano ſtaiaŷ.
26. Za naſem domem ſtoiał trŷŷ Ieblonuzki z ćerwonemi iebluŷkami.
27. Nie mozeta ieſcie nednego Okamgnienia na naŷ czekac, to my pudziem zwami.
28. Wy nie muŷita takego dziecinfŷwa popełnać.
29. Naŷe Gorŷ nie ſą take wyŷokę, te waiu ſą wiele fŷŷie.
30. Wiele funtow Worŷtŷ i wiele Chleba chćzeta mieć?
31. Ia wama nie rozumie, wy muŷyta głoſnio mowic.
32. Cŷ wysta zadnego kawałka białego midła na moiem ſtole niezn[a]leżłŷ?
33. Iego Brat chce ſobie dwa pienknech noweŷ domow w waiu Ogrodzie popudowac.
34. To ſłowo wyŷło mu z ſerća!
35. To było pnawie [!] od waŷ.
36. Co ſziedzią tam za ptaŷiecki wyŷoko na murku?
37. Te gburŷ pienc wołow i dziewięć Krowow dwanaŷcie Owieckow przed Wies przŷŷprowadzili, i chceli ie przedać.
38. Ludzie ſą dŷŷŷzaŷ wŷŷŷŷtkę na polu i ſzekaŷ.

39. Idz tylko, ten bronatn̄ Pies ci nic nie uczyn̄.
 40. Ia z ludzan̄ tam wt̄yle przez Onke w z̄yto wiechał.

Wensowken, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Wężówka, gm. Wydmyny, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Neumann, miejsce urodzenia: Reufzen [?]

57 247 [Y 99,9]

1. W zimę wiewają się fuchę liście przez powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy powietrze będzie zaś lepsz.
3. Wrzuć węgli w piec, żeby mleko prędko zawrzało.
4. Dobri, stari chłop koniem sie werwał (przez lod) i w zimną wodę wpadł.
5. On przed cztermi albo fześć tygodni umarł.
6. Ogień był za goroncy, kuchić sie nizko wcale czarno przypalił.
7. On jada jaja zawfze oprocz soli i pieprzu.
8. Nogi mi bardzo bołą, niemam, zem je oddłabił.
9. Byłem u białki i mówiłem jey, a ona mówiła, ona chce to tez fwojey corce powiedzieć.
10. Ja niechce tego tez więcey uczynić.
11. Ja uderze cie zaraz warząchwią po ufzach, ti małpo!
12. Dokąd ti idziez, mamyz z tobą idsz?
13. Są lichę czafy!
14. Moje miłę dziecie, zostań tu nizko stojąc, złe gęsi cie do smierci zakąfzają.
15. Tiś dziś naywiecey sie nauczył i statecznym byłeś, wolno tobie prędzey do domu iść, nizeli drugiem.
16. Tiś jeszcze nie dość wielkiem, abyś butele wina wypił, ti musisz kawał większym urofnąć.
17. Idź, bądź tak dobrym, a powiedz siostrze twojej, aby odzienie matce ufżyła, a fzcotką wyczyściła.
18. Zebyś ti go znał! wtediby to inaczej przyfło, a wtediby mu lepiey było.
19. Ktoz mi kos z mięfem ukradł?
20. On czynił tak, jakoby go do młóczenia wołali, oni ale to fami uczynili.
21. Komu on tą nową historiją powiedział?
22. Musi głośno wrzeszczyć, inaczej on nam nie zrozumieje.
23. My upraczeni a mamy pragnienie.
24. Gdym wcora w wieczór nazad przyśli, leżali juz owci w łozu a twardo zafneli.
25. Śnieg tey noc̄y u nas leżąc został, ale dziś rano ztopniał.
26. Za nałą izbą (nafym domym) stoją trzi piękne jabłonuski z czerwonymi jabłuskami.
27. Niemożecie jeszcze okamgnienia na nasz czekać, wtedy poydziem z wami.
28. Nie wolno wam, takich dziecinnych spraw peñić.
29. NaŹe gori fą nie tak wyfokimi, waŹe wiele wyŹze.

30. Jak wiele funtow kiełbafzy i jak wiele chleba chcecie mieć?
31. Ja wam nie rozumieje, musicie trochę głośniej gadać.
32. Nie znaleźliście dla me kawalka białego mydła na mym stole?
33. Jego brat chce sobie dwa pięknę nowę domy w wajzym ogrodzie budować.
34. Te słowo wyflo mu z ferca!
35. To było prawie od nich!
36. Čož za ptaski siedzą na murku?
37. Gburi pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owic przed wieś wyprowadzili, tych chcieli oni sprzedać.
38. Ludzie fą dziś wszysczy na polu i kofzą.
39. Idź tylko, brunatny pies ci nic nie uczyni.
40. Ja z ludziami tam w tile bez łakę w zyta pojachał.

Lawken (1938–1945 Lauken), Kr. Lötzen,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Ławki, gm. Ryn, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Mathisick, miejsce urodzenia: Muntowen [Muntowo, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]

57 293 [Z 96,4]

1. W zime furaia suche liscie w powietrzu.
2. Przestanie zaraz kurzyć, tedy będzie lepsze powietrze.
3. Włoz węgli w piecz, co się mleko wnet zawarzy.
4. Ten stary nieborak z koniem przez lod się werwał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed 4 albo 6 niedziel pomarł.
6. Ogień był za gorący, to się kuchy nizko cale carno spaliły.
7. On ię iayka zawzdy bez soli i pieprzu.
8. Nogi mę mocno bołą, mie się widzi, com ich poobmykał.
9. Byłem u pani i mowiłem iey, a ona mowiła, ze chciała to corcze mowić.
10. Nie chcę iuz tego więcey zrobic.
11. Trzasnę cię warzągwia po uszach, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mamy iść z tobą?
13. Liche czasy.
14. Moie kochane dziecie, postoy tu nisko, bo cię te złe gęsi zazrą.
15. Tys dzisiay się naywięcey wyuczuł i cichos siedział, ty mozes prędzey do domu iść niz drudzy.
16. Tyś ieszcze nie dość duzy, cobys mogł butelkie wina wypić, ty musisz ieszcze kawał rosnąć i większym być.
17. Idz, bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, coby odzienie przed waszą matkie fertich uszyła i ze szczotką obczysciła.
18. Kiebys go buł znał! toby się było inaczey stało, a iemu by się inaczey powodziło.

19. Kto mi moy kos z mięsem ukradł?
20. On tak robiuł, iakby go do drasowania obstalowali, oni to ale sani zrobili.
21. Komu on to nową historyią powiedział?
22. Trzeba mocno wrzesczyć, bo nas nie zrozumiecie.
23. My się spracowali i chce się nam pić.
24. Iakiem wcoray wieczor nazad przyšli, to iuz owci w łozu lezeli i mocno spali.
25. Śnieg tey nocy u nasz przelezał, ale dzisiay reno ztopniał.
26. Za naszym domem stoią trzy piękne iebłonki z czerwonymi iebłuskami.
27. Niemozeta aby iednego okamgnienia (chiłeczki) na nas poczekać, toby z wama pošli.
28. Nie musita takiego głupstwa prowadzić.
29. Nasze gory nie za wysokie, wasze są siła wyzsze.
30. Siła funtow worsty i siła chleba chceta?
31. Nie rozumię wasz, musicie troche głośniey gadać.
32. Nie znalezysta kawałek białego mydła przedemnie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe piękne domy w waiem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo mu z serca wyszło.
35. Toscie dobrze zrobili.
36. Co to tam za ptaszeczki na onem murku wysoko siedzą?
37. Gbury wyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanasce owieczkow przed wieś, oni ich chcieli przedać.
38. Ludzie są dzisiay wszysczy na polu i zniwuią (sieką).
39. Idz tło, ten bronatny pies nic ci nie robi.
40. Ia z ludziami tam w tyle przez łąkiem do zniwam poiechał.

Groß Konopken (1938–1945 Hanffen), Kr. Lötzen,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Konopki Wielkie, gm. Miłki, pow. giżycki

Przetłumaczyli uczniowie, spisał nauczyciel [Die Schüler haben ortsüblich übersetzt, der Lehrer hat geschrieben]

Nazwisko nauczyciela: Michael Dombrowski, miejsce urodzenia: Burnien, Kr. Lyck [Burnie, obecnie część wsi Krzyżewo, gm. Kalinowo, pow. ełcki]

57 300 [Z 98,5]

1. W zimę rozlatywaia się fuchie liście przez powietrze.
2. Przystanie zaraz śnieg padać, tedy będzie zaś piękny czas.
3. Włóż węgli w piecz, żeby się mleko wnet poczęło warzyć.
4. Dobry, stary chłop z koniem się przez łąd włamał i wpadł w zimną wodę.
5. On umer przed czteroma albo sześcioma tygodniami.
6. Ognie buł za gorący, kuchy są nisko cale czarno spalone.
7. On ię iayka zawfzedy bez szoli bez pieprzu.
8. Nogi mię mocno bołą, wierzę (ia myślę) iam ich przebrał.

9. Ȧa bułem kole białki i iey mowiulem a ona mogiła, ona chciała to iey czorce
mogie.
10. Ȧa nie chcę tez tego zasie gięcey czynić.
11. Ȧa trzasne cię zaraz warzącą po ufzach, ty małpo!
12. Gdzie idziefz mamy my tez z tobą iść?
13. Są lichie czasy.
14. Moie miłe dziecie, zoftań tu nisko i ftoy, złe gęsi cię zakąsaią do śmierci.
15. Tyś się dzisiay naygęczy wyuczuł i bułeś fłateczny, ty możefz prędzey iść
do domu niż owte.
16. Tyś iefzcie nie dość gielgi, abyś wypiuł butelkie gina, ty musifz iefzcie
kawał rosnać i giękfzem być.
17. Idź, bądź taki dobry (wieblich: taka dobra) i mów twoiey siostrze, ona
miała odzienie przed waiu (wafzą) matkę ufzyć i fzcotką czysto zrobić.
18. Kiebyś ty go znał, to by to inaczey przyszło i by lepiej z nim ftoiało.
19. Chto (Kto) mnie moy kofz z niefzem ukrat?
20. On tak robiuł, tak iek by go do drafowania obfłalowali; oni ale do fani
czynili.
21. Komu on tą nową pogiastkę pogiedział?
22. Musim głośno wrzeszczeć, bo on nama nie rozumieie.
23. My ieftemy zmęczone i mamy pragniąckę.
24. Jek my wczoray gieczor nazad przyślim, to leżeli owci iuż w łożu i byli
mocno we fpiku.
25. Śniek tey nocy u nas leząc został, ale dzisiay reno się rozpuściuł.
26. Za nafzem domem ftoią trzy piękne iebłonuski z czerownemi iebłuskami.
27. Nie możeta wy iefzcie okamgnienie na nas czekać, to my pudziem z wama.
28. Wy nie musita takiech dziecińskich rzeczy broić.
29. Nafze gory nie są barzo wysokie, waiu są wiele wyżfze.
30. Giele funtów wurśty i giele chleba chczeta mieć?
31. Ȧa wama nie rozumieię, wy musita troskę głośniey gadać.
32. Nie znaleślišta zadnego kawałka białego mydła przedemnie na moim ftole?
33. Ȧego brat chcę fobie dwa piękne nowe budynki w waiu ogrodzie budować.
34. Te fłowo przyfzło mu z fzerca.
35. To było prawie od niech.
36. Co siedzą tam za ptafzecki wysoko na murku?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów i gdziegięć krów i dwanaście ogiecków
przed gieś, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie są wfzyscy dzisiay na polu i sieką.
39. Ȧdz lo, bronatny pies nie zrobi ci nicz.
40. Ȧa iechałem z ludziami tam w tułku bez łonkę w zyto.

Danowen, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Danowo, gm. Miłki, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Kommorowski, miejsce urodzenia: Kl. Stuerlach
57 301 [Z 98,9+]

1. W zimę furają suchę liście w powatru.
2. Przystanie zaraz kurzyć, tedý będzie czas zaś lepszy.
3. Włoz węglow w piec, zebý mleko prętko poczeło wrać.
4. Dobry starý chłop w łamał się z koniem w lod i wleciał w zimną wodę.
5. Umarł przed czteroma albo seścioma niedzieloma.
6. Ogień buł za gorący, kołacze się nisko czarno spalili.
7. On je jajka zawzdý przez soli i pieprzu.
8. Nogi mié mocno bolą, ja myślam, zem jech przebrał.
9. Ia bułem u tej białki i jej powiedziałem, a ona mowiła, ze chcę i swojej czorcze powiedzieć.
10. Ia więczej tego niebędę czynił.
11. Ia ciebie trzase zaraz warziącho w uszy, ty małpo.
12. Gdzie ty idzez, czy mamý stobą iść?
13. Szą liche czaszy.
14. Moje miłe dziecie, zostan tu nisko stojeć, te złe gęsi zakonszają cię do śmierci.
15. Tyś dzýś się najwięcej uczýł i byłeś czycho, mozes tez w przod do domu iść niz owte.
16. Iesceś nie dość wielki, zebýś butelkie wina wypił, ty musisz jescze kawałek rosnąć i większem być.
17. Idz, bądź taki dobry i mow twojej siostrze, ona miała odzienie przed waszą matkie uszyć i scotką czysto zrobić.
18. Kieby tyś go był znał, to by było inaczej przýsło, i by się z nim lepiej działo.
19. Kto mié moj kos z niészem ukrad?
20. Robi tak, jakbygo do młoczenia opstalowali, ale oni tego nieuczýnili.
21. Komu to nowo rýstoryją powiedział?
22. Trzeba mocno wołać, bo nas nierozumieję.
23. My są słabe i chcę się nam pić.
24. Iak my wczoraj nazad przýsli, to lezeli owte juz w łozu i mocno zasneli.
25. Śnieg w tą noc u nas lezeć został, ale dziś rano się rostopił.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonuski z czerwonymi jabłuskami.
27. Czy niemoszeta jescze okamgnienie na nas czekać, tedý pujdziem z wami.
28. Nie potrzebujeta takiego dziecinstwa prowadzić.
29. Nasze gory nie są bardzo wýsokie, wasze są wiele wýzsze.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ja wasz nierozumnieje, musicie troskie głośniej gadać!
32. Czy nienależlišta zadnego kawalka białego mydła na mojem stole leżące?
33. Iego brat chcę sobie dwa piękne nowe domý w waszem ogrodzie postawić.

34. Słowo przysło mu z serca.
35. To było pięknie od wasz.
36. Czos za ptaseczki siedzio tam wýszoko na mureczku?
37. Gburý wýprowadzýli pięć wołow i dziewięć krowow i dwanaście owieczkow przed wieś, te chcieli przedać.
38. Ludzie szą wszystkie na dworziu na polu i chcą trawę ciąć.
39. Idz týlko, bronatný piesz ci nicz niezrobi.
40. Ia z ludziami tam w týle przez łonkie w zýto pojechał.

Klein Konopken [Kl. Konopken] (1929–1945 Waldfließ),
Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Konopki Małe, gm. Miłki, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Malesja, miejsce urodzenia: Lipiensken [Lipińskie, gm. Miłki, pow. giżycki]

57 302 [Z 98,6]

1. Wzime lataią suche liście przez powietrze dokoła.
2. Przystanie zaraz śnieg padac tedý będzie powietrze lepfze.
3. Właz węgle wpiec aby mleko prętko wrzec poczeło.
4. Ten dobrý fтары chłop z koniem przez ląt sie przełamał i wzimną wodę wpađł.
5. On przed 4 albo fsesciąma Tigodnamný umarł.
6. Ogien był zagorąci kuchý fą na od zpatku cale czarno spalóne.
7. On iie Jaika zawzdý łoproc z folý i Pieprzu.
8. Nogi mie barzo bolą ia wierzam ze zawiele leciałem.
9. Ja byłem u Paniei iiei mąwiłem, iona mąwiła ona chce tez ieý corce mąwic.
10. Ja niechcze tego więczeý zas czynic.
11. Ja rzne ciebie warząchlą zaraz po ufzach ty małpo.
12. Gdzie tý idziefsz? Mamý imý ztobą isć.
13. Są liche czafzý.
14. Moie mniłe dziecie zoftań tu niżzko te złe Gęsi ciebie od smierci zakafzaią.
15. Tis sie dzisiaý najwięceý uczył ibýłes grzecznem mozez prędzeý do domu isć niz druge.
16. Tý iefzzcze iefstes nie dosc wielký iedną butele wina wipic, tý iefzzcze musiz kawał rofsnąć iwiękfzem być.
17. Jć bąd taký dobrý amow w twojeý fziestrze cobý ona odzienie waszeý matce do fzyła i fczotką wýczyściła.
18. Kiebiś ty go znał toby było inaczeý przýfszł, i byłoby lepiej koło niego ftoiało.
19. Kto mnie moi kofz zmięsem ukradł?
20. On tak uczýnił jakkbý go oný do drasowania obftalowalý, oný to ale fami uczynilý.

21. Komu on tą nową Hýftorią powiadał?
22. Musi głośno wrzeszczeć, bo on nas nie rozumnieie.
23. Mý są zmordowane imamý pragnienie.
24. Jak mý wczoraý wieczor nazad przifzlim, to lezelý drugie iuz włożu ifpalý mocno.
25. Śnieg teý noci unas leząc zoftał ale dzisaý iuz roztopniał.
26. Za naszym domem ftoią trzy piękne Jabłonkowe drzewa zczzerwánemi Jebłuskaný.
27. Niemozeta wý abý iedne okamgnienie na nas czekać, to mý poidzem zwama.
28. Nie musita takego dziecinstwa prowadzić.
29. Nasze gorý nie są barzo wýfokę, te wasze są wiele wýfzfe.
30. Jak wiele funtow wårftý i iak wiele chleba chczeć wý mnieć?
31. Ja wama nie rozumnieie wý musita krusinke głośnieý gadać.
32. Czy wýsta zadnego kawałka, białego midła przed mnie na moim ftole nie nalezły?
33. Jego brat chce fobie dwa piękne nowe domý wważem ogrodzie budować.
34. Te słowo mu przýfzło od fercza.
35. To było prawie od wasci.
36. Co tam za ptáfseczký siedzą na mureczku?
37. Gburý pięć woław i dziewięć krów i dwanasie owiecz, przed wies przyprowadziły ichciely iech przedać.
38. Te Ludzie są dzisaý wfzýftke na dworzu na polu sieką.
39. Jć tylko, ten brąnatný Pies cý nic nie czyný.
40. Ja ztimni Ludziamni ztiłu przez Łanke wzyto wiechałem.

Okrongeln, Kr. Lötzen, Reg.-Bez. Gumbinnen

Okragłe, gm. Wydminy, pow. giżycki

Tłumaczył uczeń

Nazwisko nauczyciela: Eduard Huhn, miejsce urodzenia: Widminen [Wydminy, gm. Wydminy, pow. giżycki]

57 303 [Z 98,8]

1. Wzime lataią fuche Liścię w powietrzu opkołą.
2. Uftanię zarafs śnieg padać, tedy będzie Czas zarafs lepsy.
3. Włof Węglow w pieć, aby Mleko prętko warziżć še počzeło.
4. Ten dobry stary Człowiek werwał, się z Koniem prześ Lot w śimno Wode.
5. On przed čteroma albo sešoma Tigodniamy umarł.
6. Ogen był sagoraći kuchi się niesko čarną popaliły.
7. On ie Iaika sawsdy przeż zolý i Pieprzu.
8. Nogi mi bolo barzą, ia wierzam iam ie sobie przeleczą.
9. Ia był u tey Białki i iiy powiedzałem a ona mowyla się chćzała to i ieý Czorcię powiedzić.
10. Ia to więczey iuš nigdy nie ućzýnię.

11. Ia čzebię saras Warzącho, obkołą łusov uderze, ty Małpą!
12. Gdzie ty idźeś? mamy my stobą isć?
13. To są liche čzaśy!
14. Moye mniłe Dziecę softan tu niską stając te złe Gęśy čie zagryso do śmier[cy].
15. Ty dziśay się na więczey wyłučzył i byłeś pokornem, ty mąses prędzey do domu isć nis łowčzy.
16. Tiś ieszcze nię duzy, dościč, abyś ty iedno butelkę Wina wypił. ty musiś iescie kawał rosnąć i więkfem się stačz.
17. Ičz bąč taki dobry a mow twoyey Sostrze niech ona Łodzinę dla wasey Matki gotową usyie i ię Sčzotką čzystą srobiy.
18. Biś ty go był snał, to by się była inacie działo i snim by się lepiej stała.
19. Ktą mnię moy Kof z nięsem ukradł?
20. On tak robił, tak iak byście go do drasowania opstalowały, wyście to to [!] ale śamni uczynily.
21. Komu on to nową Hystorią powiedział?
22. Muśem głośney krzyčič, bo on nam nię rozumnieię.
23. My so zpračowanę, amamy pragniaskię.
24. Iak my wčzoray wieczor nasat przyśly to iuś owčzy w łozu lesely i byly močzną kole spieku.
25. Śnieg dzieiseię Nočzy unas leseč został, ale dzyś raną stopniał.
26. Za nasem Domem stoyo trzy piękne Iabłonki z čzerwanęmny Iabłuskami.
27. Nie moseta iesče wy Okamgnienie na nas čzekač to my puýdzem z wamnię.
28. Wy nię brukueta takę Dzěčenstwą prowadzyč.
29. Nase gory nię są barzą wysokę, wase są wiele wyszę.
30. Iak wiele Funtow i wårstow i iak wiele Chleba chčzeta wy mniečz?
31. Ia wam nię rosumnię wy muśyta trochę głošchney gadač!
32. Czyšta wy dlamnię kawałek białęgą Midła na moyem stole nię naleśly?
33. Jego Brat chče sobię dwa pienknę nowe Domy w wasem ogrodze budowač.
34. Te Słową mu przisła od Serčza.
35. To było od waś dobrzę.
36. Czo tam śiedzią sza Ptasečzki, wyśoką na Murečzku?
37. Te Gbury mniely pienč Wołow, dziwiens Krowy i dwanscie Owiečzkow przed dewśio, te chčzely ony przidačz.
38. Te Ludzię są dzieśay wsyščzy nadworzy w Polu i sieką.
39. Idz lą, ten bronatny Piesz czy nieč nič nię nie [!] śrobię.
40. Ia dziśay z Ludziami tam wtyłek bes łonke w Sytą poyechał.

Kreis Sensburg (powiat mrągowski)

Grabowen (1938–1945 Grabenhof), Kr. Sensburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Grabowo, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Karl Heinrich Ianis, miejsce urodzenia: Marggrabowa
[Olecko]

53 655 [a 94,1]

1. W Zimę suche liście w powietrzu lataią.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie powietrze lepsze.
3. Wrzuć węgli wpiec, zeby mleko sie wnet poczęło warzić.
4. Dobry stary chłop z koniem na lodzie zarwał się i wpadł w zimną wodę.
5. On przed trzema albo sześcioma tygodniami pomarł.
6. Ogień był za goroncy, dlatego kuchni niżko przysmaliłi się.
7. On ię iayka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bolo barzo, myślę, ze ię przebrałem (podbiłem).
9. Ja byłem u białki i powiedziałem iey to, a ona (mowiła) powiedziała, ze chce to i swoiey corce powiedzieć.
10. Ja nie chce to iuz więcey czynić.
11. Trzasne cię zaraz warzącą po uszach, ty małpo!
12. Gdzież idziesz, mamy i my z tobą iść?
13. Są liche czasy!
14. Moie miłe dziecie, stań tu niżko, złę gięsi zakąsaią cię do smierci.
15. Ty dziś naywięcey nauczyłeś się i byłeś porządnem, ty możesz przędzey iść do domu niż owte.
16. Nie iesteś dość wielki, byś całą butelkie wina wypił, musisz ieszcze koniuszek rosnać i większym się stać.
17. Idź, bądź taki dobry a mow twoiey siostrze, zeby odzienie dla matki wafzey gotowo uszyła i szczotko czysto zrobiła.
18. Byś go był znał, tedyby to było inaczey się stało i by było lepiej z nim.
19. Ktoż mi moy kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robił, iakby go oni do draszowania obstalowali; oni ale to sami zrobili.
21. Komuż on tą nową powieść powieđał?
22. Trzeba głośno wrzeszczeć, innaczeyby nas nie zrozumiał.
23. Iesteśmy uturbowane a mamy pragnienie.
24. Gdym wczoray wieczor sie wrocili, to iuz owci byli w łozu i mocno spali.
25. Śnieg tey nocy u nas leżeć został, ale dzisiay rano stopniał.
26. Za domem najzem stoią trzy piękne iabłonuszki z czerwonemi iabłuszkami.
27. Nie moglibyscie ieszcze troszkie na nasz zaczekać, tedy poydziem z wami.
28. Takich dziecinskiach rzeczy nie godzi się wam czynić.

29. Gory nasze nie za tego są wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtow kielbaszy i wiele chleba byście chcieli? (wiele chleba chcecie?).
31. Ia was nierozumiem, wy musicie troche głośniej gadać.
32. Nieznaleźliście kawałka białego mydła dla mie na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie zbudować.
34. To słowo wysło mu od serca!
35. To było prawie od nich!
36. Coż to za ptaszeczki siedzą wysoko na murku?
37. Gburŷ pięć wołow i dziewięć krow i dwanaście owieczuchnow przed wsią stawili, te chcieli oni sprzedać.
38. Dziś wszyscy ludzie na dworzu w polu sieką.
39. Idź tylko, bronatny pies ci nic nie zrobi.
40. Ia złudziami tam wtyle przez łąkie w zyta poiachalem.

Sgonn, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Zgon, gm. Piecki, pow. mrągowski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Karl Wendik, miejsce urodzenia: Kamionken, Kr. Goldap
[Kamionki, gm. Gołdap, pow. gołdapski]

56 998 [c 95,6]

1. W Zimę furają suche (das ch weich) liście w pojeźrze.
2. Tera juz wnet przestanie kurzyć, tedy będzie pojeźrze lepsze.
3. Włós węglów w piecz, ze się młeko wnet zawarzy.
4. Ten dobry stary chłop s kóniem na lodzie sie włamał i w zimno wode w leciał.
5. On przed śteróma albo przed seścioma niedzielami umer.
6. Ogeń był za tęgi, kuchy są toć niszko cale czarno spalone.
7. On jé zawzdy jaka [!] bez soły i pez pieprzu.
8. Nogi mie mocno bołą, ja myśle, ze je oddjabiłem.
9. Ja u téj białki buł i jój mójuł, a ona mójyła, co ona i swojej czorce będzie mójyła.
10. Ja niechcze téz tego juz jencój czynić.
11. Ja cię rznę zaras warzoncho bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idzies, pudziem i my z tobą?
13. Są liche czasy.
14. Moje miłe dziecie, zostań tu nisko, te złe gęsi cię zadro.
15. Tyś dzisiaj najęczęj się uczył i spokojnyś buł, ty mozesz iść prędjéj do domu niz owci.
16. Tyś jesce nie dość duży, butelkie jyna wypić, ty musis jesce kawał rosznąć i większy być.
17. Idź, bądź taki dobry i mów twojój siostrze, ona miała odzienie przed waszą matkie uszyć i szczotko wyczeszać.

18. Kebyś ty go znał! toby się i naczěj stało i by lepiěj z nim było.
19. Kto mie mój kos z niészem ukradł?
20. On tak robił, jaby go do draszowania obśtalowali, ale oni to szani zrobili.
21. Komu on tą nową rystoryją pojedział?
22. Musi głośno krzyczeć, bo on nie rozunieje nama.
23. My są zmęczóne i chce się nama pić.
24. Jak my wczoraj jeczor wzad przyšli, to juz owci lezeli i byli mocno w spiku.
25. Śnék téj noczy został lezeć, ale dzisiaj réno się roztopił.
26. Za naszą izbo stoją trzy piękne jebłonuski z czerwóneni jebłuskami.
27. Nie mozeta wy na nas jesce łokamniéko czekać, to pudziemy i my z wama.
28. Wy nie musita takie dziecinstwa prowadzić.
29. Nase gory nieszą mocno wysokie, waju są siła wysze.
30. Siła funtow worztow i siła chleba chceta nieć?
31. Ja nie rozunieje wama, wy musita troskie głośniej gadać.
32. Bjajego kawaka mydła przed demnie na mojem stole nie znaleźliśta?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowę budinki w wasem ogrodzie budować.
34. Te słowo przysło mu z sercza.
35. To było praje od was.
36. Čo to za ptaszeczki siedzą wysoko na mureczku?
37. Te gbury przyprowadzili piędz wół i dziejęć krów i dwanaście ojeczków przed jeś, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie są dzisiaj wsyszcy na dworzu w polu i sieko.
39. Idz, ten brónatny pies ci nic nie robi.
40. Ja z ludziami tam w tyłku bez łokie w zyto pojechałem.

Rosoggen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Rozogi, gm. Sorkwity, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gottlieb Bolz, miejsce urodzenia: Sollmahnen, Kr. Angerburg [może: Soltmahnen – gm. Kruklanki, pow. giżycki]

57 103 [a 93,6]

1. W źime furaia suche liście w powietrzu.
2. Śnieg zaras padać przestanie, wtedy powietrz zaś lepsze będzie.
3. Włos węglow w piec, zebý te mleko wnet warzyć sie pocelo.
4. Ten dobrý starý chłop z konim sie przez lot włamał i w padł w zimną wodę.
5. On przed czteroma albo siescioma týgodniami umarł.
6. Ten ogień był za gorący, te kuchi z otzpodka wczale czarną spalone są.
7. On iaýka zawsze oproc soli i pieprzu ie.
8. Nogi mie barzo bolo, ia miemam zem ich oddłabił.
9. Ja u teý biały byłem i ieý to mowiłem, a ona mowiła ze sweý corce to powiedzieć chcała.
10. Ja tego tes wienceý uczýnić niechce.

11. Ja ciebie zaras warziągwo po uszach uderze, tŷ małpą.
12. Gdzie tŷ idzies, mamŷ stobo iść?
13. To so liche czasŷ.
14. Moie miłe dziecie zostań tu nisko stoić, te złe gęsi cie do śmierci zasro ['zażrą'].
15. Tŷs sie dzis naŷwieniecŷ uczŷł i bŷłeś spokoŷnim, tŷ mozes prędzieŷ do domu iść nis owte.
16. Tŷs iesce niedość wielki butele wina wŷpic, tŷ iesce musziś kawał rosnąc a wienksim być.
17. Jdz, bądź taka dobra a mow twoieŷ śiostrze, ona ma przed waszą matkie odzienie doszŷc, i szotko obczŷszczŷć.
18. Gdŷ bŷs tŷ go znał! bŷło bŷ inacieŷ przŷsło, i z niem bŷ lepieŷ stoiała.
19. Kto mi moŷ kos z mięszŷm ukradł.
20. On tak czŷnił iak bŷ go do drazbŷ żadał, lecz oni to sami uczŷnili.
21. Komu on to nową historiā powiadział?
22. Muszi głośno wrześczieć, bo nam nŷc nie zrozumieie.
23. Mŷ iestemŷ zmęczone i mamy pragniāczkie.
24. Jakiesmŷ wcorāŷ wiecor nazad przŷsli to ius te drugie w lozu lezeli i twardo spali.
25. To noć unas śnieg sostał lezecz, lecz dziś rano stiaał.
26. Za naszym domem stoiā trzi piękne iabłāki z czerwonemi iabłuskami.
27. Niemozeta iesce okamgnienie na nasz cekac, wtedy poŷdziem zwami.
28. Wam nie wolnā takiech dzieczŷnskich spraw czŷnić.
29. Nasze gorŷ nieszo barzo wŷszokie, wasze ŷo wiele wŷzsze.
30. Jak wiele funtow kełbaszŷ i iakwiele chleba chceta wŷ?
31. Ja wam nie rozumie, wŷ muszŷta troche głośnieŷ gadać.
32. Nie znalezišta zadnego kawałkia białego mŷdła przedemie na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa pienkne nowe domŷ w waszem ogrodze budowac.
34. Te słowa mu z serca wŷsło.
35. To bŷło prawie od was (nich).
36. Čos tam za ptasenta siedzo wŷszokā na murku?
37. Te gburŷ piēc wołów, dziewięć krow i dwienasce owieckow przed wies wŷprowadzili i chcieli ie przedać.
38. Dzis wszŷstkie ludzie na polu śieko.
39. Jdz tŷlko, ten bronatŷ pies ci nŷc nie robi.
40. Ja ztemi ludzami tam w tŷłku przes łākie w zŷto wiechałem.

Maradtken, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Maradki, gm. Sorkwity, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Fritzenwalde, miejsce urodzenia: Perkusten [?]

57 104 [a 93,5]

1. W zime furaiā suche liście w powietrzu.

2. Przestanie żaraż kurścić, tedy powietrze będzie lepfze.
3. Włofż węgiel w piec ze się mleko wnet zawarży.
4. Dobry stary chłop z koniem przez łót się przełamał i w zimną wodę wpadł.
5. Cztery albo sześć niedziel temu iak on umarł.
6. Ogień był za gorący, bo kuchy nisko cale carno żpalone.
7. On jie iayka zawże oproć soli i pieprzu.
8. Nogi mię bolą bardżo ia myśle zem ich sobie oddłabił.
9. Byłem u białki i mowiłem iey to i ona mowiła ze iey corce to też mowić będzie.
10. Iuż więcey tego nie ucynie.
11. Trząśsne cię łyską od iedżenia między ufsy, ty małpo.
12. Gdzie idziejs? mamy my z tobą idź.
13. Są liche czafsy.
14. Moie miłe dziećcie, zostań tu nisko stoić złe gęsi cie zazrą.
15. Ty dziśay nay więciey sie uczyłeś i spokojnem byłeś ty mozesz prędzey do domu iść niż drudzy.
16. Nie iesteś ieszcze dość duży zebyś butelke wina wypił, iefsze troske rosznać i większem być muśisz.
17. Jdź bądź taki dobry i mow twoiey siostrze zeby odzienie przed wafzą matke doszyła i z czotką ie obcyściła.
18. Gdy byś go był znał, inac by sie stało i iemu by sie lepiej prowadziło.
19. Kto mi kosz z mięyszem ukradł?
20. Tak czynił iakby do drazby go żądali, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on tą nową hystorią powiedział?
22. Muśi głośno wrzesceć, bo on nam nie zrosumieye.
23. My są umęczone i pić sie nama chce.
24. Iak my wcoray wieczor wfsad przyšli iuż wszyscy w łożu lezeli i twardo spali.
25. Śnieg w tey nocy u nafs lezeć został, ale rano zginał.
26. Za nafzem domem stoią trzy piękne iabłonki z cerwonemi iabkami.
27. Nie mozeta okamgnienie na nafz czekać, tedy puydziem z wama.
28. Wama nie wolno takich dzieczynskich spraw prowadzić.
29. Nafze gory nie są bardzo wysokie, wafze są wiele wyszse.
30. Wiele funtow kełbaszy i wiele chleba mieć chceta.
31. Ia wama nie zrosumieye troske głośniey gadać muśita.
32. Nie znaleśliśta kawałek białego mydła przedemię na moim stole?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe budynki w wafzem sadzie pobudować.
34. Te słowo mu z serca przyszło.
35. To było dobrze od nich.
36. Coż tam za ptaszki wysoko na murku siedzą?
37. Gbury pięć wołów, dziewięć krow i dwanasce owieckow przed wieś przyprowadźeli, ktorzych chcieli przedać.
38. Ludzie dziś wszyscy na polu i zną.

39. Idź tylko brunatny pieszcý nic nie zrobi.

40. Ia z ludziami tam w tyle bez łąke w zyto wjechał.

Ribben, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Rybno, gm. Sorkwity, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Julius Raschdorf, miejsce urodzenia: Groß Borken [Borki Wielkie, gm. Biskupiec, pow. olsztyński]

57 106 [a 93,7]

1. W žime suche lišćie w powietrzu furaia.
2. Kurzawa zaraš przestanie, wtedy powietrze znowuŷ lepsze będzie.
3. Čžyn wągłe w piec, ze šie mleko wnet zawaržŷ.
4. Ten starŷ dobrŷ chłop z koniem przez łót šie włamał i w zimną wodę wpadł.
5. Čztery albo szešć niedziel temu, iak on umarł.
6. Ogień był za gorąčŷ, bo kuchŷ nisko cale čarno spalone.
7. On jie iaŷka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie mocno bolo, ia mŷšle, zem iech sobie oddłabił.
9. Byłem u białki i mowiłem ieŷ to, a ona mowiła, ze chćiała corce swojeŷ tego tez mowić.
10. Ia tego znowu uczŷnić nie chce.
11. Uderze ćie zaraš warzągwo po uszach, tŷ małpo.
12. Do kąd tŷ idziesz, mamŷ ztobą iść?
13. Są liche caszŷ.
14. Moie miłe dziećie, zostań tu nisko stoić, złe geši ćie zazrą.
15. Tŷ džišaŷ naŷwiećieŷ sie uczyłeš i spokoinem byłeš, tŷ mozesz prędzieŷ do domu iść niz drudzŷ.
16. Nieiesteš ieszce došć duzŷ, zebŷš butelke wina wŷpił, ieszce troske rosnač i większem być mušisz.
17. Idź, bądź taki dobrŷ i mow twoieŷ šiostrzie, zebŷ odzienie przed waszo matkie dosziła i z sztoką [!] ie občŷšćia.
18. Gdŷbyš go był znał, inač by šie stało, a iemu by šie lepiej powiodło.
19. Kto mi moŷ kosz z mięszem ukradł?
20. Tak czynił, iak by go do drazbŷ żądali, ale oni sami tego czynili.
21. Komu on to nowo historią powiedział?
22. Muši mocno być wrzeszcono, bo tak by naš nie zrozumiał.
23. Mŷ są umęczone i mamŷ pragniaćke.
24. Iak mŷ wcoraŷ wieczor nazad przŷšli, wtedy iuz te drugie w łozu lezeli i twardo spali.
25. W džišeyszeŷ nocŷ ieszce u naš śnieg lezał, leć rano iuz po nim było.
26. Za naszem domem trzŷ piękne iabłonki stoio z czerwonini iabłkami.
27. Nie mozeta ieszce okamgnienie na nasz czekać, wtedy zwama puŷdziem.

28. Nie wolno wama takich dziedzińskich spraw prowadzić.
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtow kełbaszŷ i wiele chleba mieć chceta?
31. Ia wama nie zrozumieie, troske głośnieŷ gadać muśita.
32. Nie znaleśliśta kawałek białego mydła przed mie na moiem stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe budŷynki w sadzie waszem postawić.
34. Te słowo iemu z serca przŷszło.
35. To było dobrze od niech.
36. Čo tam wyszoko na tem murku za ptaszki śiedzo?
37. Te gburŷ pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owieckow przed wies wyprowadzili, te chcieli oñi przedać.
38. Ludzie dziś wszŷyscy na polu i zną.
39. Idz tŷlko, ten bronatnŷ pies čŷ nić nie robi.
40. Ia z ludziami bez tylny łakie w zŷyto wjechał.

Langendorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Dłużec, gm. Piecki, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Fricod, miejsce urodzenia: Kruglanken [Kruklanki, gm. Kruklanki, pow. giżycki]

57 107 [a 94,4]

1. Wŷyme lataio suche liscie w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie czaś lepszy.
3. Włoz węgle w piec, co mleko wnet zawra.
4. On dobry stary chłop na lodzie z koniem sie werwał, i wpad wzmno wode.
5. On przed czteroma albo šeścioma niedzielami umarł.
6. Ogien był za gorący, kuchy na podspotku sie cale spalili.
7. On ie zawsdy iayka bez śoly i pieprzu.
8. Nogi mie tęgolo bolo, ia myśląm, co ia ich przebrałem.
9. Ia byłem u zony i mowiłem iey, a ona mowiła, co one iey córce będzie mowiła.
10. Ia tez iuz tego więcey robić nie chce.
11. Ia ci zaraz dam zwarzoncho wlep, ty małpo!
12. Gdzie idzieś, mamy z tobo iść?
13. So liche czasy.
14. Moie kochane dziecie, ostań tu nisko, bo złe gęsi ciebie zakonsaio.
15. Tyś sie dzyś na lepiey uczył i cichiś był, ty poydziesz prędzey do domu niz iowci.
16. Tyś iesce za mały, butelke wina wypić, ty musis iesce kawał rosnąc i więksem byc.
17. Bądź taki dobry a idź do sioistry a mow iey, ona ma przed matke odzienie uśyć i ie wycesać.

18. Kebyś ty go znał, toby inacej było, a iemu lepiej by było.
19. Kto mie ukradł moy kòś z mięsem?
20. On tak zrobił, iakby go do drazby obśtalowały, oni ale zami to zrobili.
21. Komu on to nowo powiastke powieđał?
22. Musiem głośno wołać, bo on nam nie rozumieie.
23. My są zpracowane i chce sie nam pic.
24. Iak my wczoray wieczor wzađ przyslym, lezely owci iuz w łozu i spaly.
25. Śnieg w nocy u nas leżał, ale dzyś rano zginoł.
26. Za nasem domem stoio trzy piękne iebłonuski i maio czerwone iebłuska.
27. Nie mozeta iesce fiłke pocekać na nas, to bym pošli z wami.
28. Nie prowadzta (nie robta) głupstwa.
29. Nase gory nie są take wysokie iak wasfe.
30. Szyła funty woršty i chleba chceta?
31. Ia was nie rozumieie, musita troche głośnief gadać.
32. Nie znalešlišta zadnego kawałka białego mydła na moim stole?
33. Iego brat chce w waszem ogrodzie dwa nowe piękne domy budować.
34. To on gada z serca.
35. [Brak tekstu.]
36. Co tam za ptasecki śiedzo na murku?
37. Gbure przyprowadzili przed wies pięć woły, dziewięć krow i dwanasie owiecki, to oni chcieli przedać.
38. Ludzie wszystkie dzyśiay na polu i sieko.
39. Iđz tło, bronatny pieś nic ci nie robi.
40. Ia wiechał z ludziami w tyle przez łake wszyto.

Krummendorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Krzywe, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył miejscowy [Durch einen Eingeborenen]

Nazwisko nauczyciela: Julius Raschdorf, miejsce urodzenia: Groß Borken [Borki Wielkie, gm. Biskupiec, pow. olsztyński]

57 108 [a 94,8]

1. W zimę furają suche liście w powietrzu.
2. Zaraż przeftanie kurzic, to będzie powietrze zaraż lepšze.
3. Włóż węgle w piecz, co się mleko wnet zawarzy.
4. Ten dobrŷ starŷ chłop z koniem przez lót się włamał i wtą zimną wodę wpadł.
5. On przed czteroma albo šeścioma tŷgodnami umarł.
6. Ogień był za goracŷ, to kuchŷ na oczpodku się czale czarną špaliły.
7. On jé jaika zawzdŷ oproc soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo mocno bołą, ia mŷšle, zem je odleciał.
9. Ja był u teŷ białki i mowiłem jéj, a ona mowiła ze chce to i swojej czorce mowić.

10. Ia tego iuz węcój nie chce czýnić!
11. Ia cię uderze zaraż warząchą po uszach, tŷ małpą.
12. Gdzie tŷ idziesz, mamŷ stobą iść?
13. Šą liche czasŷ!
14. Moie miłe dziecie, ostan tu niŷko, te źle geŷi cie zakąsają.
15. Tŷś ŷie dzis najwięcej wŷuczył i byŷes cichŷ, tŷ mozesz prędzěj do domu iść, niŷ drudŷŷ.
16. Tŷś ieszcze nie iest dość duŷŷ, iedno butelkę wina wŷpić, tŷ muŷisz ieszcze kawalek rosznąć i większŷ być.
17. Idz, bądź taki dobrŷ i mow twoiei ŷiostrze, ona miała odzienie przed waszą matke doŷić i ŷzczotką wŷczyŷić.
18. Kedŷ bys go znał, tedŷby było inaczej przŷšlo i źniem bŷ lepiěj stojało.
19. Kto mni moi koŷŷk z mnięszem ukradł?
20. On czŷnił tak, iakby go do draszowania obŷtalowali, oni to ale sami uczŷnili.
21. Komu on tą nową powieŷć powiadał?
22. Muŷi głoŷno wrzeszczeć, bo nas nie rozumieje.
23. Mŷ są słabe i mamŷ pragnąkę.
24. Iak mŷ wcoraj wieczor wŷad przŷšli, to leŷeli iuz drudŷŷ w łożu i byŷli mocno w ŷpiku.
25. Śnieg wto noc u nas leŷeć został, ale dziŷ raną on ztajał.
26. Za naszem domŷm stoją trŷŷ piękne jabłaki zczzerwonemi jabkami.
27. Nie możeta na nas jeszcze okamgnienie czekać, to mŷ pujdziem zwami.
28. Wŷ nie muŷita takiego dziecinstwa prowadzić.
29. Nasze gorŷ nie bardzo wŷszoke, wasze są wŷszŷe.
30. Iak wiele funtow worsty i jak wiele chleba chcŷeta?
31. Nie rozumiejé waz, muŷicie troche głoŷniěj gadać.
32. Nie znaleŷliŷcie zadnego kawalka białego mŷdła przede mnie na stole?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe piękne domŷ w waszem sadzie budować.
34. Te ŷłowo przŷszło mu z ŷerca!
35. To byŷło dobrze z waz!
36. Čo to za ptaski tam wŷsoko na murku ŷiedzą?
37. Gburŷ byli pićć wołow i dziewięć krow i dwanaŷcie owieck przed wieŷ przŷprowadzili chćzeli je przedać.
38. Te ludzie są dziŷaj wŷŷŷczŷ na polu i ŷieką.
39. Idz tŷlko, ten bronatŷ piesz ci nicz nie uczŷni.
40. Z temi ludzami byŷłem tam wtŷlku przeŷ łakę w ŷŷto jachałem.

Carwen (Karwen), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Karwie, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Neumann, miejsce urodzenia: Sensburg [Mrągowo]

57 109 [a 94,9]

1. W zime spadaio (furaio) suche Lis'c'e bes' Pogetrze wkoło.
2. Przes'taie Kurzic' to bendze pogetrze zaś leps'e.
3. Włós' Wenglŷ w Piec ze bŷ sie Mleko prentko zawarziło.
4. Dobrŷ starŷ Chłop s Koniem beš lôt sie włamał i w simno wode wpad.
5. On Przed sterôma abo Seśc'oma Tigodnianŷ Umerł.
6. Ogen buł za gorônc'ŷ to Kuchŷ niško c'ale c'arno zbrôniatniałŷ.
7. On ie łaika zawdŷ opróc' Solŷ i Pieprzu.
8. Nogŷ mie barzo bolô ia mis'le zem iech zamoc'no Sturbował.
9. Ia buł kole Zonŷ i môgułem iej, a ona Mogiła c'o swojeŷ Corc'e opoge.
10. Ia niehc'e zaś to c'inic'.
11. Ia c'ie Pale Warzôngwo [?] niedzŷ Us'ŷ, tŷ Małpô.
12. Gdzie tŷ idzes mam ia stobô isc'?
13. šo Liche C'zas'ŷ.
14. Moie miłe Dzec'e zostan tu nisko stoiec' zebŷ c'ie złe Gensŷ nasmierc' niepokonjały.
15. Tis Dzis'aiŷ nawienec'eŷ sie uc'ił i biłes' s'pokoinem, dla tego mas' prendzeŷ do Domu isc' iek drudzŷ.
16. Tis ies'c'e nie iest dosc' duzŷ, zebis' Butelke Wina wipiuł, mušis' iešc'e troche rošnônc' i genkšem bic'.
17. Ic abônc' takŷ dobrŷ, amow twoieŷ s'iostrze, zebŷ ôna odzienie przed Matke fertig ušila išcôtko c'isto zrobiła.
18. Kebiš tŷ go znała, tobŷ inac'eŷ biło przisło. to bi Lepgeŷ s'niem biło.
19. Chto moŷ Koš z Niensem ukrat?
20. On tak Czinuł, iek bŷ go do Drafowania obštalowano, ônŷ ale sãnŷ to Zrobilŷ.
21. Komu ôn to nowo ristoriio Pogedał?
22. Mušis' głošno wôlac', gdiš ôn Nerozunieie.
23. Mi Sô zemdlône i mamŷ Pragnienie.
24. Ęk mŷ wc'oraŷ Gec'or nazat do Domu Przisłŷ, to lezelŷ ius drudzŷ w Łozu ibilŷ moc'no spiônc'e.
25. Dzis'eis'eŷ Nočŷ Schniek został lezec', ale Dzis'aŷ reno iuš rosplinoł.
26. Zanašem Domem štoioł trzŷ pienkne Ębłônky š C'erwonenŷ Ębluskanŷ.
27. Niemozec'ie w Oka mgnieniu nanaš c'ekac', to i mŷ zwanŷ Pudzem.
28. Wi nimac'ie takogo Dziec'instwa prowadzic'.
29. Gorŷ nas'e niesô barzo wisoke, waiu sô gele wišŷe.
30. Gele funtow Worztow i gele Chleba wi giec'ie?
31. Ia nierozunieie wam, wŷ troske głošnieŷ gadac' music'ie.
32. Cisc'e wi kawałka białogo [!] midła na moiem Stole niešnalesłŷ?
33. Ęgo Brat gc'e dwa Pienkne nowe budinkŷ wmoiem ogrodze budowac'.
34. Te słowo przisło iemu š Serc'a.
35. To biło prage odniogo [!].
36. Co tam s'iedzo za ptas'ki wis'oko namurec'ku?
37. Gburŷ nielŷ Pienc'z Wołow, idzegenc' Krowow i Dwanasc'ie ogec'kow przed Geš przeprowadzilŷ i chco iech przedac'.
38. Ludze šô Dzišaŷ ws'isc'ŷ na dworzu i Znô na Polu.

39. Idz tilo, ten bronatny Pies tobie nic' nieuc'in'y.
 40. Ia buł z ludzan'y tam wtyle, i beś lonke wsitom wiechał.

Wiersbau, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Wierzbowo, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Czerwonka, miejsce urodzenia: [brak informacji]
 57 110 [a 94,11]

1. Wzime furajo listki w powietrzu.
2. Przestaie zaras kurzyicz ted'y bendze powietrze zaras lepsze.
3. Włoz węgle wpiec, ze by mleko sie zaras warzyc poczeło.
4. Ten dobry stari hłob sie skoniem werwał i w simno wode wpatł.
5. On przed steroma albo sescoma tygodnamy sdech.
6. Ten ogien buł za goron'y, kuchi sie niesko az czarno popalili.
7. On iey jaika zewzd'y bez šoli i pieprzu.
8. Nogi mnie mocno bolą, ja wierze zem jech przebrał.
9. Ia buł u białki i iey mogułam, a ona mogiła, zebanedia [!] jiy corce mogiła.
10. Ia niechce drugeraz tego ciniecz.
11. Ia czebie trzafsnie warzogcho bez łep, ty małpo.
12. Gdzie ty iczeš, mamy my stobą iscz?
13. So liche czafsy.
14. Ty miłe dzieczie zostain tu miško stoiecz bo te złe genschi zazro cie.
15. Tys dz'y schay sie nalepiey uczuł i bylesch spokojny, ty mozes prędzey do domu iscz jek drudzy.
16. Tysch jest jisce nie dosc duzy abyś jeną butelkie jina wypiuł, jezczel [!] muřsyz trochie urosnoncz i wieřsem byc.
17. Idz bocz taka dobra i mow twogie siostrze, čo by ona odzénie przed waso matke usuła i scotko wyczyszczyła.
18. Poznał byřs ty iego, to by ono inaczej przysło, i by lepchey sie zniem miało.
19. Kto mie moy koz z nięzem ukradł?
20. On tak czynił, jak by oni jego do drařsowania obstalowali, oni ale to sanie uczynili.
21. Komu on to nową Hifstorio pojedział!
22. Muřsi głořsno wrzeszcz, bo on namą nierozumnieję.
23. My so mdłe i mamy pragnencke.
24. Łek my wcoruł jecor nazad przisli, to lezeli owczy juz włozu i spali mocno.
25. Schnek w tey noczy został u nas lezcz, ale zeřřsal rano sie rostopjuł.
26. Za nasem domem stojo drzy pienkne łebłonki scerwonem'y jebłuskoma.
27. Nie mozeta na nas okamgnienie pocegacz, tedy pudzem z wamn'y.
28. Nie brukujeta take dzeeczinstwo prowaczicz!
29. Nase gori nieso mőcno wysokie, wase so syla wřřse.
30. Schiła funtow worztow i chleba chceta wy niecz.

31. ƒa wama nierozumneje wy muƒsita troske głośniey gadacz.
32. Nienaleschlista wy kawałka midła przedemnie na moiym stole.
33. ƒeko brat chce sobie dwa pienkne nowe domi w waƒsem ogroziee postagicz.
34. Te słowo przysło mu od serca.
35. To biło dobrze od niech.
36. Co za ptaski siedzo wiƒsoko na tem murku?
37. Gburý wyedli pjendz wołow dzejencz krow i dwanasdze owiec, te chczeli oni przedacz.
38. Ludze so dzysaj wsisci na polu i zno.
39. ƒdz tło ten bronatny pies tobie nic nie srobjý.
40. ƒa stenie ludzani tam wtile przez ołnke w zyto wiechał.

Jacobsdorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Jakubowo, gm. Piecki, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gotllieb Woytenitz, miejsce urodzenia: Faulhoeden
[Faulhöden – Fuleda, gm. Giżycko, pow. giżycki]

57 111 [a 95,2]

1. W zimę latają suche liście w powietrzu.
2. Przestaję zaraz kurzycz, tedy będzie powietrze zaraś lepsę.
3. Włos węgli w pieć, ze by mleką się zaraś warzyć pocetą.
4. Ten dobry stary chłop się s koniem werwał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed czteroma albo seścioma tygodniami zdechł.
6. Ten ogień buł za gorący, kuchi się nisko az czarną popalili.
7. Onje jaika zawzdy oproć soli i pieprzu.
8. Nogi mię moćną bolą ja wierze zem jech przebrał.
9. ƒa byłem u biaki [sic!] i m jey mojił, a ona mojiła, ze będzie jey cziorcę mojiła.
10. ƒa niechće juz więcej czynic.
11. ƒa čziebię trzafsę warzącho zaraś bes łep, ty małpą.
12. Gdzie ty idzieś, mamy my stobą iść?
13. So lychę čzafsy.
14. Ty miłe dziećnię zostain tu nisko stojeć, tę złe gęsy zazrą čzie.
15. Tys się dzysay naywięcey ućył i byłeś spokojnem, ty mozes przedzey do domu jak owczy iscz.
16. Tyś jecze nie dosc duzy jestes, abys butekie wina wypiuł, muśyš jesće kawał rosnąc i wyęksem być.
17. ƒdź bądź taki dobry i mów twojej siostrze, ona niała odzięnie przed wają matkie usyć i sćotką wycesać.
18. Poznał byś ty jego! to by oną inaczey byłą, i by lepchey się z nim niała.
19. Kto mię moy koz z nięsem ukradł?
20. On tak czynił, jak by oni jego do drazby obstalowali, oni ałę to sani uczynili.

21. Komu on to nową hystorią powiedział?
22. Muśy głośną wzresceć, bo on nam niezrozumieję.
23. My so młdę [!] i mamy pragniąckie.
24. Iak my wćoray wiećior nazad przysli, to lezeli owćy juz włożu, i spali moćną.
25. Sniek tey noćy zoślał u nafs lezeć, ale dzisay reną się rostąpił.
26. Za nafssem domem stoją trzy piękne jebiaki s ćzerwaniemi jebłuškoma.
27. Nie mozeta na nasz okamgnienie pocekać, tedy pudzem z wami.
28. Nie brukujeta takie dziećzynstwą (głupstwą) prowadzyć.
29. Nafsę gory nie fo moćno wyfsokie, wafse so siła wyfsę.
30. Śiła funtow worsty i chleba wy miec chćeta?
31. Ia wama nierozumieję wy musyta trochie głośney gadać!
32. Nie nalezišta wy kawałka białego mydła dla mie na mojem stole?
33. Jegą brat chćę sobie dwa nowe domy wafsem ogrodię pobudować.
34. Tę słową przyśło mu od jserca.
35. To była dobrzę od niech.
36. Co za ptaski siędzą wyfsoką na tem murku?
37. Te gbury wywiedli pięć wołów, i dziewięć krów i dwanasćię ojec przed jesch, tę chćeli przedac.
38. Ludzię so dzyśag wfsysćy na polu i zną.
39. Idz tło, ten bronatny pies tobię nic nieuczyny.
40. Ia stemi ludziami tam wtyle prześ łąkie w zyto wyjechał.

Alt Proberg (Proberg), Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Probark, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: [imię nieczytelne] Pofalla, miejsce urodzenia: Nicolaiken [Mikołajki, gm. Mikołajki, pow. mrągowski]

57 112 [a 95,1]

1. W zime leczo suche liście w powietrzu około.
2. Przestanie zaraz kurzyć, tedy będzie znowu lepsze powietrze.
3. Włoz węgle w piecz, ze mlęko wnet zawra.
4. Dobry starý chłop z koniem się włamał, i w zimno wodę wpadł.
5. On przed czteroma niedzielami pomarł.
6. Ogień był za gorący, kuchi się niszko czale spalili.
7. On je iakka [!] zawzdý przez szoli i pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolo, ia miśle, zem ich odpárzył.
9. Iu teý białki był i ieý mowił, a ona mowiła, ze i fweý corce chce powiedzieć.
10. Iu to więcęý nie chce czynić.
11. Iu cie zaraz uderze warącką bez ufszý tý małpą.
12. Gdzie tý idziesz, mami i my z tobą iść?
13. Iu lichie czászý.
14. Moie miłe dziećie, zostań tu niszko stoieć, te złe gęsi cie zázro.

15. Tyś dzisiaŕ sie naywięceŕ uczŕł, tŕ mozesz prędzeŕ do domu iść niz owci.
16. Tyś iefcze nie dość duŕŕ, abŕś butelkie winna wipił, tŕ muśisz naŕprzod kawalek rosznąc.
17. Idŕ bądź taki dobri i mow twoieŕ fiostrze, ze ma odzienie przed moią matkie doszić.
18. Bŕś tŕ go znał, byłoby i naŕczyeŕ przŕsł, i by lepiej z niem stojało.
19. Kto mi moŕ kofz z mieŕzem ukradł?
20. On czŕnił tak, ani by go do drafzowania obftalowali.
21. Komu on tą Historiia powiedział?
22. Muśiem głośno wrzeszczć, bo nam nie rozumieia.
23. Mŕ fą umięcone i mamŕ prągnienie.
24. Gdŕ mi wcoraŕ nazad przŕśli, to iuz owci w łozu lezeli, i byli mocno w spiku.
25. Śnieg teŕ noci u nafs lezeć został, ale dziś reno sie rozpuścił.
26. Za nafzem budŕnkiem stoia trzi pie [!] jabłonki z cerwoniami iabłuskami.
27. Nie mozeta na nafs iefcze okamgnienia czekać, tedŕ pudziem z wami.
28. Wi nie mata takie dziecinstwo prowadzić.
29. Nafse gori nie fą bardzo wifzokie, wafze fą wiele wifzsze.
30. Wiele funtow worztŕ i iak wiele chlebá chceta?
31. Ia wam nie rozumie, muśita trochie głośneŕ gádać.
32. Czŕśta kawalká midła białego na moiem stole nie znalezli?
33. Iego brat chce fobie dwa nowe budŕnki w nafzem ogrodzie budować.
34. Te słowo mu przŕsło z szerca.
35. To było prawie od wás.
36. Czo tam fiedzo za ptaŕzecki na tem murku?
37. Gburŕ pieć wołow, dzieięć krow i dwanaście owiecz przed wieś przŕprowadzili i chcieli ich przedać.
38. Ludzie fą dzisiaŕ wszystkie na polu i sieko zŕto.
39. Idŕ, nie boŕ sie ten piesz ci nic nie uczŕni.
40. Ia z ludziami tam w tŕle bez łonke w zŕto poiechał.

Kossewen (Rechenberg, Koschouen), Kr. Sensburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Kosewo, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Radziwik, miejsce urodzenia: Faulhöden [Fuleda, gm. Giżycko, pow. giżycki]

57 113 [a 95,3]

1. W zimę leczo suche liście w powietrzu około.
2. Przestanie zaras kurŕć, tedŕ będzie znowu lepsze powietrze.
3. Włoz węgle w piecz, ze mleko wnet zawra.
4. Dobrŕ, starŕ chłop z koniem się na lodzie włamał i w zimno Wode wpat.
5. On przed czteroma albo śescioma niedzielani pomarł.

6. Ogien buł za gorączy, kuchi się niszko czale zpalylŷ.
7. On je jaŷka zawdŷ przeŷ zolŷ i pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolo, ja mŷśle, zem jech odparzŷł.
9. Ɔa u teŷ białki bŷł i jeŷ mowił, a ona mowiła ze i zweŷ czorcze chce powiedzić.
10. Ɔa to więczeŷ niechce czŷnić.
11. Ɔa cię zaraz uderze warzągio beŷ łuzŷ tŷ małpą.
12. Gdzie tŷ idziesz mamŷ i mŷ stobo iść?
13. szo liche czasŷ!
14. Moie miłe dziećię zostań tu niszko stoić, te złe gięsi cie zaszro.
15. Tŷ dzisiaŷ się nawięczeŷ uczŷł, tŷ możesz prędzeŷ do domu iść niz owci.
16. Tŷś ieszcze nodość [!] duszŷ, abŷś butelkie wina wypiuł, tŷ musisz naŷprzod kawalek rosznąć i większem zostać.
17. Idŷ, bądź taki dobrŷ i mów twojeŷ siostrze, ze ma odzienie przed waszą matkie do sŷć i z czotko wŷczeszać.
18. Bŷś tŷ go znał, bŷło bŷ, inaczeŷ przŷsło, i bŷ lepieŷ źniem stojało.
19. Kto mi moŷ kosz z nięzem ukrat?
20. On czŷnuł tak, ani bŷ go do draszowania obśtalowalŷ, ale oni to zami uczŷnilŷ.
21. Komu on tą nową historiją powiedział?
22. Musiem głośno wrzeszczŷć, bo nam nie roznije.
23. Mŷ szo umęczone i mamŷ pragnienie.
24. Gdŷ mŷ wczoraŷ wieczor nazad przŷśłŷ, to juz owci w łozu lezelŷ i bŷłŷ mocno w spiku.
25. Śnię teŷ nocŷ u nas leŷć zoštał, ale dziś renó się rospuścił.
26. Za naszŷm budŷnkiem stojo trzŷ jebląki z czerwoneni jebluszkani.
27. Nie mozeta jeszcze okamgnienie na nas czekać, tedŷ pudziem z wani.
28. Wŷ niemata takie dziecinstwo prowadzić.
29. Nasze gorŷ nieszo barszo wŷzokie, wasze szo wiele wŷzsze.
30. Wiele funtow worśtŷ i jak wiele chleba chceta?
31. Ɔa wam nie rozunieje, musita troche głośnieŷ gadać.
32. Czŷśta kawalka białego mŷdla przed demie na mojem stole nie naleśłŷ?
33. Ɔego brat chce zobie dwa nowe budŷnki w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo mu przŷsło z serca.
35. To bŷło pragie odwaś.
36. Czo tam siedzo za ptazeczki na tŷm murku?
37. Bgurŷ pięć wołow, dziegęć krow i dwanaście owieczkow przed wieś przŷprowadzilŷ i chcielŷ jech przedać.
38. Ludzie szo dzisiaŷ wszŷtkie na polu i sieką.
39. Ɔdŷ tło, bronatny piesz tobię nicz niezrobi.
40. Ɔa z ludziani tam w tŷle beŷ łonke w zŷto pojechał.

Ober Kossewen (1938–1945 Oberrechenberg)
Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Kosewo Górne, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Schaefer, miejsce urodzenia: Lijsen [Lisy, gm. Banie Mazurskie, pow. gołdapski]

57 114 [a 95,4]

1. W žime furaią fuche liście bez powietrze tam i jam.
2. Przestanie zaraz śnieg padać, to będzie piękne powietrze.
3. Uczeń węgli w piec, żeby się mleko wnet zawarziło.
4. Ten dobri fтары mąż w łamał się przez lod z koniem i wpadł w zimno wode.
5. On przede czteroma albo feściami tygodniami pomer.
6. Ogieć był za tęgi, kuchi nisko wcale czarno spalone.
7. On iaŷka zawŷse oproć foli pieprzu iada.
8. Nogi mi bardzo bolo, wierzam zem ie wcale przechodził.
9. Ia u oneŷ kobiety byłem i ieŷ to powiedziałem, ona mowiła ze to i ŷwei czorce powie.
10. Ia tego więczeŷ nie ucznińie.
11. Uderze cie warzáchwio po ufach, ti małpo.
12. Gdzie ti idzeš, mamŷ i mŷ z z tobo iść?
13. Szo liche czaŷŷ!
14. Moie miłe dziecie zoŷtań tu nisko, bo cie te złe geŷi zakafaiio.
15. Ti dziš naŷwieceŷ się uczileš i ŷtatecnem byleš, ti prędzei do domu iść mozeš niz drudzi.
16. Tiš nie duzem došć, do wŷpicia butelki wina, mušis ieszcze kawał więkšem bŷć.
17. Idz, bądź taki dobri i mow twoieŷ šioftrze, ona bŷ odzienie waŷei matce gotowo ufŷŷta iie ŷczotko čŷŷte zrobiła.
18. Bŷš ti go bŷł znał! wtedi bŷ inač przifło, a lepieŷ bŷ nim bŷło.
19. Kto mi moŷ kof z mieŷem ukrad?
20. On tak čŷŷnił, iak bŷ go do młoceńia upewnili, leč ońi to ŷami uczŷynili.
21. Komu on to nowo hiŷtoriio opowiadał?
22. My iestemŷ młdte [!] i mamŷ pragniacke.
23. Iak mŷ wczorai wieczor wzat przŷšli lezałi drudzi iuz w łozu.
24. Śnieg teŷ nocŷ unas zoŷtał ležąc, ale dziš rano ztopńiał.
25. Za naŷem domem ŷtoio trzi piękne iabłonuski z čerwonemi iabłuskami.
26. Musi głošno wrzesceć, bo nie rozumieie nam.
27. Nie mozeie okamgńmieńia na nas czekać, to puŷdzim z wami.
28. Nie potrzebno wam takego dziecięstwa broiŷć.
29. Naŷe gori nie ŷo bardzo wŷfokie, waŷe ŷo wiele wŷŷze.
30. Iak wiele funtof kełbafi i iak wiele chleba chcecie?
31. Nie rozumieie wam, muŷicie troche głošnieŷ mowić.

32. Nie znaleźliście dla mnie kawałek białego midła na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym fadzie budować.
34. Te słowa przyszło mu z serca.
35. To prawie od niech było.
36. Co tam siedzą za ptafecki na murecku?
37. Gburzy pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owieckow przed wies przignali i chco ie sprzedać.
38. Ludzie wszyscy dziś w polu i kofó.
39. Idz tilko, ten brunatny pieś ci nýč nie uczýni.
40. Ia z temi ludzami tam w tile przez łake w zýto wiechałem.

Lindendorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Lipowo, gm. Piecki, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Michael Buciek, miejsce urodzenia: Turoscheln [Turośl, gm. Pisz, pow. piski]

57 115 [a 95,9]

1. W zimę furają suche liscie przez powietrze.
2. W krótkce przestanie śnieg padać, potem będzie zaś lepsze powietrze.
3. Włóż w piec węgla, ażeby się mleko wnet zawarzyło.
4. Ten dobry, starý człowiek z kóniem się na lodzie włamał i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed czteroma, albo sescióma tygodniami.
6. Pewnie było za tego napalono, bo fładka na podspódku spalóna.
7. On ją iajka zawsze bez soli, bez pieprzu.
8. Bardzo mi nogi bołą, i widzi mi się, zem ię oddłabił.
9. Ia byłem u teý zóný i mówiłem ieý to, a on [!] powiedziała, ze to i swoieý corcę oznaýmić chcę.
10. Iuz ia tez tego więceý nie uczýnie.
11. Tobie tu zaraz warząchwią po uszach dam, tý małpo.
12. Gdzie idziesz, mami tez z tobą iść?
13. Liche czafý.
14. Mię dziecko, zostań tu nisko, tę złę gęsi na smierc ciebie pokąsaia.
15. Tys się dzisiaý naýwięceý uczýł i iesteś grzeczný, tý mozes prędzeý do domu iść, iak owci inni.
16. Týś iefzczę nie do [!] wielki, ażebyś butelkę wina wipić mógl, tý musisz jefzczę trochę rosnąc i więkzsem się stać.
17. Idź, bądź tak dobrý a powiedz twoieý siostrze, ażeby przýodzienie dla waszeý matki gotowo uszýła i jzczotką wýczýściła.
18. Gdybýs tý go býł znał to bý było i inaczeý wýsło, i lepieý bý z niem stoiało.
19. Kto mi moý koś z mięsem ukradł?
20. O [!] tak czýnił, iakbý býł do drazbý naięty, lecz oni to sami uczýnili.

21. Komu on to nowine powiedział?
22. Potrzebno głośno krzyczyc, bo inaczej on najz nie rozumię.
23. Mý są ze mdlałę i chcę się nam pić.
24. Gdým wcora wieczor nazad przýšli, to iuz owci iuz býli w łozu lezeli i twardo spali.
25. Teý noczyż został unaś snieg lezyć, ale dziś rano iuz sie roztopił.
26. Za najzem domem stoią trzy piękne iablónkowę drzewa z czerwonemi iablkami.
27. Nie moglibýsta iefzcze okamgnienie na najz zaczekać, to i mi z wami poidziem.
28. Nie mata wý takich dziecinstw wýrządzać.
29. Najzę góry nie są barzo wýfokie, wazę tez nie wiele wýzję.
30. Wielę funtow kielbafzy i wielę chleba chceta?
31. Ia waiu nie rozumię, wý musita głośnieý gadać.
32. Nie znalezysta zadnego kawałka białego mýdła dla mię, na moim stole?
33. Iego brat chcę sobię dwa piękne nowę domý w waiem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo wýsło iemu z serca.
35. To býło od nich prawie.
36. Čóz to za ptafzeta tam wýsoko na murku siedzą?
37. Gburý przýprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanasce owieczek przed wieś, te chcieli oni przedać.
38. Wfzýstkie ludzie są disiaý na polu przy kofzeniu.
39. Idz týlko, ten brunatný pieś tobie nicz nie uczýni.
40. Ia poiechałem z ludziami przez łónkę w tylne zýto.

Lubiewen (1938–1945 Grünbruch), Kr. Sensburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Lubiewo, gm. Mikołajki, pow. mrągowski

Tłumaczyli uczniowie – z łatwością [Geschah durch die Schüler mit Leichtigkeit]

Nazwisko nauczyciela: Ernst Volkmann, miejsce urodzenia: Krzyfaynen
[Krzysahnen – Krzyżany, gm. Ryn, pow. giżycki]

57 116 [a 96,1]

1. Wźime furaią suche Liście przez powietrze.
2. Wnet przestanie kurzyč, wtedy lepsze powietrze będzie.
3. Włoz węgle wpieć, aby sie mleko wnet zwarzył.
4. Dobry stary chłop z konim na łodzi sie włamał ý wpad w żyłmo wode.
5. On przed 4 niedzielami pomarł.
6. Za gorący był ogień, bo się kuchy żniza popaliły.
7. On spożywa iaia przez folly i Pieprzszu.
8. Nogi mie bolą, bo miemam iżem ich nater.
9. Ia był u kobietý i ieý im to mówił, to powiedziała iż čorce mowić będzie.
10. Ia tak więcęý czynić niechce.

11. Zara czie warżakšą pafne, tŷ Małpo!
12. Gdzie idzieś, iże zatobą iść mamŷ.
13. Bardżą lŷche czasŷ.
14. Dziećcie moie zostań tu, bo čzie złe gešŷ pokąsaia.
15. Tŷs sie dŷŷs naŷwieczey uczŷł i ŷtatecznŷ bŷleš.
16. Iešcie nie došŷč duŷŷ, abŷ čała butele winna wŷŷarł, mušŷš iešcie więksŷŷ rošnač.
17. Iđŷ a bądŷ takŷ dobrŷ a mow tweŷ ŷiostrze, abŷ odzienie przezd [!] matke zgotowała i czotką wŷczy[šciła].
18. Gdŷbŷs go bŷł znał, tobŷ wszo [?] inač bŷła i lepiej ŷię ŷnim miała.
19. Kto mi moŷ kós z mięsym ukradł?
20. Tak robi iak bŷ go do drezbŷ opŷtalowaną, oni ale sami to uczŷnily.
21. Komu to Hŷstoriia powiedział?
22. Trzeba głašno gadač bo on nama nie rozumie.
23. Mŷ są uturbowane a pič ŷie chce.
24. Iak im [!] wcóraŷ wieczor przŷŷłŷ, to iuŷ owte włoŷu leŷelŷ i twardo ŷpalŷ.
25. Śnieg wto noč upadł, ale dŷŷs rano ztałniał.
26. Za naŷem domu ŷtoia 3 piękne iabląkŷ z ŷčerwonemi łapkami.
27. Nie moŷeta na naŷ okamknienie čekač, to bŷm zwami poŷłŷ.
28. Wŷ nie muŷita dzieczŷnŷstwa prowadzŷč.
29. Naŷe gorŷ nie takie duŷe, waiu ŷo większe.
30. Šiła funtow worstow i ŷiła chleba chcēta?
31. Nieroŷumiecie wam, muŷiecie głoŷnieŷ gadač.
32. Czŷŷta kawałka mŷdła białego na moim ŷtole nienalezłŷ?
33. Iego brat chce 2 nowe piękne budŷnki waiu ogrodzie budowač.
34. Te ŷłowo mu z šērča przŷŷła.
35. To prawda od waŷ była.
36. Co za ptakŷ siedzią wŷŷaką na murku?
37. Gburŷ mieliŷ 5 Wołow, 9 Krow i 12 owieč przed wieŷ wŷprowadzŷly i przedač ččielŷ.
38. Ludzie wŷŷŷčŷ dzŷsaŷ na dworzu i na polu i zniwuią.
39. Iđŷ tlo ten pies czŷ nič nieuczŷni.
40. Ia z ludziami ŷtŷlu przez łakie do ŷŷta przeszedł.

Prawdowen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Prawdowo, gm. Mikołajki, pow. mrągowski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Karki, miejsce urodzenia: Buddern [Budry, gm. Budry, pow. węgorzewski]

57 117 [a 96,5]

1. W zime furają suche liście przez powietrze około.
2. Przetanie zaraz śmieć padać, wtedy będzie powietrze znowu lepsze.

3. Čzynj węgli w piec, zebŷ mleko wnet zawrzało.
4. Dobrŷ starŷ chłop z koniem przez lud się przełamał i wpadł w zimną wodę.
5. On przed cterŷ albo sešć tŷgodni pomarł.
6. Ogień był za gorąčŷ kuchŷ są mnisko wcale czarne opalóne.
7. On je jajka zawse bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolą, ja myśląm ja jě sobie przeleciał.
9. Ia był u białki i jej mowił, a ona mowiła, ze to i swojej czórce muwić chciała.
10. Ia to tez więcej niechće čzynić.
11. Ia ciebie zaraz warząchą około usŷ bić będe, tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ idzes mamŷ mŷ stobą iść?
13. Są liche czasŷ.
14. Moje miłe dziecie, ostań tu nisko stojęc, złe gęsi ciebie zakąsają.
15. Tiš się dzisiaj najwięcej uczŷł i posłusny był, tŷ mozes prendzej do domu iść, niz drudzŷ.
16. Ty nie jesteš jesce wielki došć, abŷš butelkie wina wŷpił, tŷ musis jesce kawał rosnąc i więksem się stać.
17. Idŷ, bądź taki dobrŷ, a mów twojej siostrze, óna miała odzienie waszej matce zgotować a scotką wŷčŷścić.
18. Bŷł byš tŷ go znał, wtedŷ bŷ było ŷnac przŷsło, a lepiej bŷ zniem stojało.
19. Kto mię mój kos z nięsem ukrat?
20. On tak robi, jako bŷ go do młócenia stalowali, ale oni to sani czynili.
21. Komu on tą nową hŷstorŷją powiedział?
22. Musi być mocno wrzesczáno, bo on nam nię rozumieje.
23. Mŷ jestemŷ mdłe i mamŷ pragnienie.
24. Iak mŷ wcoraj wieczor nazat przyšli, lezeli juz drudzŷ i byli mocne w spiku.
25. Šmieł tó noc u nas ostał leząčŷ, ale dziś reno potajał.
26. Za naszym domem stoją trzŷ piękne jebłaki z cerwónemi jepkami.
27. Nie mozeta jesce okamgnienie na nas czekać, wtedŷ pudziem zwami sobą.
28. Wŷ niemata takich dziecinstwów robić.
29. Nase gorŷ nie są bardzo wŷsokie, wase są wiele wŷssze.
30. Siła funtów wórštŷ i chleba chceta mieć?
31. Ia wam nie rozumniěje musita cokolwiek głošniej gadać.
32. Nie naleŷlišta wŷ kawałka białego mŷdła dla mie na mojem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domŷ w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo przŷsło mu z serca.
35. To było prawie od wasz.
36. Čo siedzą tam za ptasecki na tem murecku wysoko?
37. Gburŷ mieli pienć wołów i dziewięć krowów i dwanašć owieckow przed wieš przŷ prowadzóno, te chcieli przedać.
38. Ludzie są dzisiaj wšŷscŷ nádworzu na polu i sieką.
39. Idz tŷlo, ten bronatny piesz tobie nic nie robi.
40. Ia złudziani tam wtŷle bez łąkie wŷŷto pojechał.

Wierzba, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Wierzba, gm. Ruciane-Nida, pow. piski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Reinhardt, miejsce urodzenia: Neuendorf [Jabłonowo, gm. Kowale Oleckie, pow. olecki]

57 118 [a 96,6]

1. W zime furają suche liście prze powietrze.
2. Przestanie zaraz kurzyć, tedy powietrze będzie lepsze.
3. Włóż węgla w piec, ze mleko prętko się warzyć napocznie.
4. Dobry stary mąż z koniem przez łód się włamał i w zimno wodę wpadł.
5. On przed czterema, sześćma tygodni umarł.
6. Ogień był zagończy, kuchy są niszko czarno spalane.
7. On je jajka bez soli i pieprzu.
8. nogi mi tego bolo, myślę, że ja je przeleciał.
9. Byłem u Białki i mówiłem jej, ona mówiła, ona chciała jęj czorcze mówić.
10. Chce téż tego więcej nie czynić.
11. Trzaskie cie warzonchwie po uczach, mało.
12. Gdzie idziesz, mamy stobą iść?
13. Są liche Czafzy.
14. Miłe Dziecie soston niszko stojeć, złe gęsy zazro cie.
15. Tys się dzyś nawięcej uczył i byłeś spokojny, mozesz prędzej do domu iść jak owci.
16. Tyś jeszcze nie dość wielki, butele wina wpić, musisz kawał różnoć i więksty być.
17. Idz, bądź taka dobra i mo [!] siostrze ono [!] ma odzienie waszej matczce uszyć i szczotko czysto zrobić.
18. Znał byś ty go, przysło by inaczy i lepij by on niego stojało.
19. Kto mi moj kosz zmieszem ukradł?
20. On tak czynił, jak by go do draszowania wzięli, oni ale to szani czynili.
21. Komu on to nową historią powiadał?
22. Muśi głośno wrzeszczec, bo nierozumnieje naz.
23. Zemglanem i mamy pragniączkę.
24. Jak wczoraj wieczor nazad przysłem, leżeli owcy włoszku i byli zaszneli.
25. Śneg tej noży leżący został, ale dzyś rano roztopniał.
26. Za nązsem domem stoją trzy piękne jabłónki z czerwónem [!] jabkami.
27. Nie mozeta okamgnuśzczka czekać, tedy my pudziem zwami.
28. Nie muśeta takiego dziecynstw [!] prowadzić.
29. Nafze góry nie są takie wyszokie, wafze wiele wyszszę.
30. Wiele funtów kełbaszy i chlema [!] chceta?
31. Nierozumie wafz muśita troche głośniej gadać.
32. Nie znaleźliśta kawałka białego midła na mojem sztole?
33. Jego brat chce sobie w wafzem ogrodzie dwa piękne domy budowac.
34. Te słowo przyszło z szercza.

35. Było praje od niech.
36. Cosz siedzo za ptafzeczki na onym mureczku wyszokiem?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krowów i dwanaście owiecz-
kow przed wieś, i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie dzisiaj wszyszczy na dworzu na polu i koczą [!].
39. Idz ze, tén brónatny piefz ci nicz nie uczyni.
40. Ja wiechałem z Ludziamy nam wtyłku przeżz łąke w zyto.

Crutinnen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Krutyń, gm. Piecki, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Tanski, miejsce urodzenia: Lissen, Kreis Angerburg
[Lisy, gm. Banie Mazurskie, pow. gołdapski]

57 181 [b 95,5]

1. W zime furaio szuche liście bes powietrśche.
2. Przetanie saras schnieg padać, a tedy bendo [!] saśch lepsc poietrśche.
3. Sip wengle w piez, co śie mleko pocnie warschić.
4. Ten stary dobry chłop sche skoniem sche włamay w łod i pat w schimno wode.
5. On przed schtery abo šeschtsch niedzielow umer.
6. Ogein był za gorąnci, dla tego kuch nisko sche spaluł.
7. On je iaika sawsze bes sol i Pieprsch.
8. Nogi me motzno bolo, bez mało ia iech odparschuc.
9. Ia i [!] tey białki buł i iei poieday, a ona mowia, se to i swoyey corze ma
poiedać.
10. Ia to wienzey niechze czinitsch.
11. Ia tobie saras warschoncho dam bez łep, ti Maypo.
12. Gdzie ty idzies, mamy s tobo ischtsch?
13. Liche czasi.
14. Miłe dzezko, sostay niesko, bo te swe [?] genschi cie zagonzało.
15. Tisch dzisch sche na lepiei wiuciła dla tego moses prendzey do domu ischć
nis te druge.
16. Tysch iesze sa mały butelke gina wipić, as starsi bendsches i genksi uro-
schnies.
17. Itsch, mow twojej schostri, ona niaia odzenie wafsey matki usitsch i szotko
wizischtzić.
18. Sebisch go była snała, to by innacej by było, i iemu lepiei by było.
19. Kto mie kofs z niensfem ukrat?
20. [Brak tekstu.]
21. Komu to nowo pojastke pojeday?
22. Muschi głoschno gadać, bo nam nie rosunieie.
23. Mi umentzone i pić sche nam sche chze.
24. Gek mi wzoray do domu przyschli, to ofci us w łosu leseli i spali.

25. Schnieg tey noci u nas lesay, ale reno sginol.
26. Sa najzo isbo ſtoyo trschy iebłonka s cerwonieni łepkani.
27. Nie mojeta chiłezke na nas cekatsch, w tey i mi by saras przyschli.
28. Take głupstwa nie muschita czyńgč.
29. Nafse gory nie sa wiſsoke, wafse wyfse.
30. Schiła funty worschty i chleba chzeta?
31. Ia wam nie rozunieie, muschita głoschniey gadać.
32. Zi schta na moyem stole nie snaleschli kawayek białego midła?
33. Iego brat sobie chze dwa pienkne nowe budinki w wasem ogrodsche postagitsch.
34. Te słowo mu przysi s serzu.
35. To dobrsche od was!
36. Zo tam so ptasek na tem murku schedschi?
37. Gburi przyprowadzili pienć wołi, dziegensch krów i dwanaschcie ogietz przed wiesch i chtscheli iech przedatsch.
38. Ludsche dschischag wsytke na polu scheko.
39. Itsch tło, ten bronatny pieſs tobie niz nie srobi.
40. Ia s ludschani tam w tyle bes łonke w sito w iechay.

Isnothen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Iznota, gm. Ruciane-Nida, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: L.R. Wiśniewski, miejsce urodzenia: Chelchen, Kreis Marggrabowa [Chełchy, gm. Kowale Oleckie, pow. olecki]

57 182 [b 96,4]

1. W zime lataią szuche liście po powietrziu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie powietrze zaż lepsze.
3. Wszyp węgli wpieć, zebyp mleko wnet zawrzało.
4. Staryp, dobry człowiek sie skonim bez lot włamał, i wzmıną wode wleciał.
5. On przed pięcioma albo sęścome tygodnia pomarł.
6. Ogien był zagoraczyp, kołacz iest niszka wczale czarnyp spalony.
7. On sawsze ie iaka przez solyp i pieprziu.
8. Nogyp mie mocno bolą, ia myślą, ia ie sobie oddłabił.
9. Ja byłem u niewiastyp, i ieyp mowilem, a ona mowila, ze chciała swojeyp czorcze mowić.
10. Ja tez i nie chce więczeyp czynić.
11. Ja rzne ciebie zaraz około uszow, typ małpo.
12. Gdzie idzieś, mamyp i myp stobą iść?
13. Lypche czasyp!
14. Moie miłe dziecie, stoy tu nisko, te złe gęsi ciebie zakąsaią.
15. Tys dziś naywięczeyp sie uczyp i byes [!] cicho, typ mozesz przeyp do domu iść niz owte.

16. Tys ieszcze nie wielki dość, zebys butelke Wina wypil, ty musis ieszcze kawal roznać i wieksem byc.
17. Jdz, badz takj dobry i mow twoiej siostrze, zebj ona klejdj waszej matcze doszyla i z czotka wyczesała.
18. Kebys ty byl go zna! tedj inaczej by bylo przyslo, i nim by lepiej sie miało.
19. Kto mi moj kosz zmieszem ukrat?
20. On czynil tak, gdyby go byli do dreszowania opstalowali, oni ale to szani czynili.
21. Komu tą nową nowine powiedział?
22. Musi glosno wrzeczecz [?], bo nie zrozumie naz.
23. My sa utrudzone i mamy pragniaczke!
24. Gdyś my wczoraŷ we wieczor na zad przysli, tedj owci ius spali.
25. Śnieg tej noczy u nasz zostal lezeć, ale dzis rana stopniat.
26. Za naszym domem stoia trzy piękne iablonki szczerwoneni iabkami.
27. Nie moziecie ieszcze w chilke na nasz czekać, tedj my zwani pojdzem.
28. Wy nie musita take dziecinstwa prowadzić.
29. Nasze gorj nie sa bardzo wyszoke, wasze sa wiele wysze.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba wy chczeta?
31. Ja wasz nie zrasumieie, wy musita czokolwiek glosnej gadać.
32. Nimata kawalek biaego [!] mydla mego na stole znaydzonego?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy waszem ogrodzie budować.
34. Te slowo przyslo mu szercza.
35. To bylo dobrze zwaćci [?].
36. Dla czego siedza tam ptaszeczki wyszoko na tej murawcze?
37. Gospodarze mielj piec wołow i dziewięć krow i dwanaście owieczkow przed wieś przyniesione, te chcielj przedać.
38. Ludzie sa dzisiaj wszysczy na dworzu na polu i sieka.
39. Jdz tylko bronatny piesz ci nic nie robi.
40. Ja zludziani bylem tam wtylku bez lońke wzyto iechałem.

Kerstinowen (1938–1945 Kersten), Kr. Sensburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Kiersztanowo, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Schwulera, miejsce urodzenia: Sonntag [Zyndaki, gm. Sorkwity, pow. mrągowski]

57 229 [Y 94,4]

1. Wzyme furaią suche lyszcie przez powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać tedj powietrze zaraz lepfse będzie.
3. Włoz Węglj w piecz, ze mleką wnet sie warzyć pocnie.
4. Ten dobry starj chłop skoniem przez lot sie przełamał i w zymną wode wpadł.

5. On przed cteroma albo sešcioma tygodni umarł.
6. Ten Ogien był za gorący, Kołacze są misko całe czarną spaloną.
7. On iada łaie zawfse procz soly i pieprzu.
8. Nogý mie bolą, ia wierzam zem ie przeleciał.
9. Iam u tey pańi był i mowiłem iey, i ona rzekła, ona to chce i ieý corcze mowić.
10. Ią tego iuz więczeý tez niechcze czyńgć.
11. Ią uderze ciebie zaraz zwarsągwią około usfow, ty małpą.
12. Dokąd ty idzes, mamý i mý stobą isc?
13. Są lýche Czasý!
14. Moie miłe dziecie, zostań tu misfko stoieć, te złe Gęsý zakąsfaią cie do smierci.
15. Tys sie dziś naýwięczeý wýuczýł i stateczným býles, ty mozes przedzeý do domu isc nýzely te drugie.
16. Tys ieszcze niedość wielký, abyś butele Wina wýpýł, ty musis wprzod ieszcze kawał rośnać i więkšym być.
17. Idz, bądź tak dobrý i mow siostrze twoieý, ona ma Kleyty przed matke wafśą gotową ufşýć i ze scotko czysto uczýńýć.
18. gdybýs ty go znał był, tobý to było inaczeý przysło, i stoiałoby lepiey onym.
19. Kto mie moý koś z mięšym ukradł?
20. On to tak uczýnił, iakbý iego do drezby býły żadały, oni to ale sami uczýńýły.
21. Komu on te nowe dzieie powiedział?
22. Muşý głośno wrzešceć, bo on nam nicz niezrozumieł.
23. Mý iestešmý utrudzone i mamy pragniączke.
24. Iak mý wczoraý wewieczor nazad przyslym, lezeły te drudzi iuz włożu i byli moczną przý spaniu.
25. Snieg tey noczy został unaś lezeć, ale dzyś rano sie rozstopił.
26. Za naśým stoia trzy piękne łałonezký z czerwonemi łałuskami.
27. Nie mozećie ieszcze iedne Okamgnienie na naś czekać, tedý poýdzemy zwami.
28. Wý niepotrzebuiecie takie dziecýnstwa pędzić.
29. Naśe Gorý nieszą bardzo wýszoke, wafse ją wiele wysfe.
30. Iak wiele funtow Kifski i iak wiele funtow chleba chcećie mieć?
31. Ią wam nicz nie rozumieie, wý muşýćie trosfkie głośnieý gadać.
32. Nie znalezyšcie zadnego kawała mýdła białego przedemie na stole moiem?
33. Brat iego chce sobie dwa piękne nowe Domý wogrodzie wafşym budować.
34. Te słową mu od sercza przýsło!
35. To býła prawie od wafş.
36. Czo tam za ptasfeczki siedzą wýsfoką na tym murku?
37. Te Gburzy býły pięć Wołow i dziewięć Krow i dwanašcie owieczkow przed wieś przýprowadzyli i przedać ie chczely.
38. Ludzie dzyś są wfsýłkie na polu i sieką.
39. Idz tylko, ten bronatný pies tobie nicz nie uczýni.
40. Iam z temi ludzioma tam wtyle przez te łaký wýżyto iachał.

Weissenburg, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Wyszembork, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: August Koschorek, miejsce urodzenia: Grondischken [Grądyński, gm. Budry, pow. węgorzewski]

57 230 [Y 95,1]

1. W zime furaia suche lyscie przez powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, to powietrze zaraz lepsze będzie.
3. Włóż węglę wpiecz, żeby mleko wnet zawrzało.
4. Ten dobry stary chłop skoniem się przez lot włamał i wzymno Wode wpadł.
5. On przed sješcioma Tygodny umarł.
6. Ogień był zagorący, Kołaczę czale czarne mnysko spalone.
7. On iada laie zawsfe procz soly i pieprzu.
8. Nogy mie bardzā bolā, ia mysle, iam ie przeleczāł.
9. Iam u tey Pańy był, i iey to mowiłem, a ona rzekła, że ona to chce i iey Corcze mowić.
10. Ia więczey tego nie chce zaśie uczynyć.
11. Ia ciebie uderze zaraz z warzāgiā okoł ufsow, ty Małpo.
12. Gdzie idzesz ty, mamy my stobā iszcz?
13. Szā lychē Czasfj.
14. Moie miłe dziecie, zostań tu miskā stoieć, złe Gęšy do smiercy cie zakāsJaiā.
15. Tyś sie dzyś najwięczey wŷuczyl i statecznym byleś, ty mozesz prędey do domu isć, nyzely cy drugie.
16. Tys ieszcze nie dosć wielky, abyś butele Wina wypil, ty musisz wprzod kawał większym być.
17. Idz, bądź tak dobry i mow twoiey Jiostrze, ona ma te Odzienie przed matke gotowo usfyć i ze szcotkā czyste uczynyć.
18. Gdybyś iego był znał, było by to inaczeý przysło i lepiej by sie znym stoiāł.
19. Kto mie moý koś z miēsłym ukradł?
20. On czynyl tak, iakby oni iegā do drezby zawoalyl, ony to sami uczynyl.
21. Komu on te nowe dzieie powiedzial?
22. Muśy glosnā wrzeszczeć, bo niezrozumieie nam nycz.
23. My iestesmy utrudzone i mamy pragniaczke.
24. Iak my wczoray wewieczor nazad przyslym, to lezelyl cy drugie iuz wlozu i byly močno przy spaniu.
25. Śnieg tey noczy unaś został lezeć, ale dziś rano sie rostopiul.
26. Za nafsym Domem stoiā trzy piekne Iabloneczky s czerwonym Iabluskoma.
27. Nie moziecie ieszcze iednego Okamgnienia na nasz czekać, to zwamy pogdzemy.
28. Nie macie takie dzieczyństwa pedyć.
29. Nafse gory niesā bardzo wysfokie, wafse są wiele wysfe.
30. Iak wiele funtow kiszki i iak wiele funtow chleba chcecie mieć.
31. Ia wam niezrozumieie, wy musita troske glosniey gadać.

32. Nie znaleźlysście zadnego kawałka mydła białego przedemie na moiem stole?
33. Brat iego chce sobie dwa piękne nowe Domŷ we swoim ogrodzie zbudować.
34. Te słowā przysło mu od fercza.
35. To było prawie od niech.
36. Czo tam za ptaski siedzą wŷsŷoko na tym murku?
37. Gburzŷ były pięć Wołow i dziewięć Krow i dwanasćie Owieczkow przed wies przŷprowadzylŷ, chćelŷ ie sprzedać.
38. Ludzie sŷą dzŷŷ wŷsystkie na polu i siekŷ.
39. Idz tŷlko, ten bronatny Pieŷ tobie nŷcz nŷcz nie uczŷnŷ.
40. Iam stemi ludzioma tam wtyle przeŷ łŷke wzŷto iachałem.

Kotzargen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Koczarki, gm. Kętrzyn, pow. kętrzyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Johann Stanzel, miejsce urodzenia: Rudwangen
[Rydwagi, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]

57 231 [Y 95,8]

1. Wzime lataiŷ fuche liscie w Powietrzu.
2. Zaraz przestanie kurzic wtedy będzie Powietrze zas lepsze.
3. Włoz węgli wpiec, ze mléko wnet warzŷc się pocznie.
4. Dobrŷ starŷ mŷz przed lod sie włamał i w wode zimno wpał.
5. On przed czteroma albo ŷzescioma Niedzieloma zdech.
6. Ogien był zagorŷczŷ Kuchy się ocpodŷ wcale carne opalilŷ.
7. On ie Iaika zawzdŷ bez Solŷ i Pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolo, ia mysle ze ia ich zlatał.
9. Ia buł u Zonŷ i mogiulem ieŷ, a ona mogiła, ze chćiałŷ i ieŷ Corce mogic.
10. Ia niechce to wićcieŷ zas czŷnic.
11. Ia uderze cie zaraz Warzŷchiŷ w uszy, ty Małpo.
12. [Brak tekstu.]
13. So liche Czasŷ.
14. Miłe me Dziecie, zostan tu nisko stoiecz, złe Gęŷy pokonsaiŷ cie do sierci.
15. Tys się dzis naywićczyey uczył, i byłes spokoŷnŷ, ty mozeŷz prćdzeŷ do domu isc niz druge.
16. Tyŷ niewielky dosc, bŷs Butelke Wina wŷpiuł, ty musisz iefzcznie roŷnŷcz i wićkŷzŷm bŷdz.
17. Idz, bŷdz taki dobrŷ a mow twoiey Siostrzie ona miała Odzienie przed wŷzŷŷ Matke usicz i ŷczotko czŷsto zrobic.
18. Kiebyŷ go znał, tobŷ inaczeŷ przŷsło i lepieŷ bŷ okolo niego było.
19. Kto mi moi Kos z niesem ukrat?
20. On czŷnił tak iakbŷ go do drasowania obŷtalowanio, oni ale to sami zrobili.

21. Komu on to nowo Hýstoryio powiedział?
22. Mufzŷ mocno wrzeszczecz, bo on nie rozumieie nic.
23. [Brak tekstu.]
24. Iakym mŷ wczoraŷ Wieczor nazad przysłŷ, to lezełŷ owte iuz włozu i twardo spali.
25. Śnieg tey nocŷ u nas lezec został, ale dzis reno potaiiał.
26. Za nafzym Domy m stoiaŷ trzi pienkne Ieblonki zczzerwonemi Iebluskami.
27. Nie mozeta wy okamgnienie na nas czekac, to pudziem z wani.
28. Nie muszyta takiego Dzieczŷnstwa czŷynicz.
29. Nafze Gorŷ nie sŷ tak bardzo wysokie, wafze sŷ daleko wŷszsze.
30. Wiele funtow Worstŷ i wiele Chleba chcieta wŷ?
31. Ia nie rozumieie was, musyta troche głośnieŷ gadacz.
32. Nie nalezlista kawałek Mydła przedemie na moiem stole?
33. Iego Brat chce sobie dwa pienkne nowe Dómy w wafzym Ogrodzie budowac.
34. Te słowo przysło mu z Šerca.
35. To bylo dobrze z was.
36. Czos za Ptaski siedzo wŷsoko na tym Murku?
37. Gburzi pięć Wołów i dziegiecz Krow i dwanasce Owieckow przed to Wies przyprowadziły i chciely i przedac.
38. Ludzie só dzis wŷzŷsŷy na Polu i tno.
39. Idz tyłko ten bronatny Pies nie uczyni tobie nic.
40. Ia z Ludzioma tam wtyle przez Lónke w Zyto w iechałem.

Rudowken, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Stara Rudówka, gm. Ryn, pow. giżycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Herrm. Matthes, miejsce urodzenia: Guhsen [Guzy, gm.

Kowale Oleckie, pow. olecki]

57 235 [Y 96,9]

1. W szŷme lataio szuche liscie po powietrzu.
2. Przestanie zaras̃ schniek padać, wtedy będzie powietrze zasie lepse.
3. Załoš węgle w pietz abi sie mleko prędzei zawarzyło.
4. Ten dobrŷ starŷ Człowiek werwał sie z koniem przeš lod i wpad w szymno wode.
5. Umarł przed czterŷ albo sesch niedziel.
6. Za mocno było napalono, fladki aš sie czarno popaliłŷ.
7. Jada iaika zawsdŷ bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolo, pewniem ie od parzuł.
9. Bułem u szonŷ i iey powiedziałem, a ona mowiła, ze i czorce sweŷ chciała bŷ to powiedzieć.
10. Ja niechcze więczei tego szas̃ czŷnic̃.
11. Ja cie uderze warzoncho zaraz po uszach, ty małpo!

12. Gdze tŷ idzes̃, mamŷ stobo iscz?
13. Toz so liche czasŷ!
14. Mniŷ dziecie, zostan tu niesko, bo złe Gęsŷ szasro cie do smnierczy.
15. Tyš dzŷschai naŷwiecei sie wyucuł, i byleš spokoŷni, ty moszeš prŷdzej isč do domu iak owte.
16. Tŷš iesce nie iestes̃ dosc̃ wielki, iedno butelke wina wipic̃, muschiš iecze kawałek rosnonč i wiŷksŷ byč̃.
17. Jdz, bondz tak dobry', i mow twei Šchiostrze, abŷ odzienie przed waszo Matka sgotowała, i szodtko czŷsto szrobŷła.
18. Biš był ti go sznał, to bŷ se inaceŷ stało, a szniem bŷ lepchei ŷtoiało.
- 19–40. [Brak tekstu.]

Salpia, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Prażmowo, gm. Ryn, pow. giŷycki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Klein, miejsce urodzenia: Peitschendorf [Piecki, gm. Piecki, pow. mrągowski]

57 239 [Y 97,1]

1. W zimę lataiŷ suche liscie w powietrzu.
2. Zaraz przestanie snieg padac, wtedy powietrze bŷdzie lepŷse.
3. Wŷzip węgłow w pieč, ze mleko wnet pocznie sie warzič.
4. Ten dobry stari cŷłek (chłop) s koniem sie przez łod werwał i wzymno wode wpadł.
5. On przed czteroma albo sieszoma [?] niedzielani umarł.
6. Ogień był zagorąci, to kuchni na odzpotku sie wczale czarno spalili.
7. On ie iajka zawŷze bez ŷoli i pieprzu.
8. Nogi mi mocno bolŷ, myŷlam ze ich przebrałem.
9. Byłem u tey kobiety, i iey mowiłem, a ona mowiła, ze chce i iey czorcze mowic.
10. Ia tego nie chce juz wiŷcey czynić.
11. Ia cie palne zaras warzaciŷ niedzy uŷzy, ty małpo.
12. Gdzie ty idzeŷz, mamy my ztobŷ iść?
13. To lyche czaŷzy.
14. Moie miłe dziecie, zostań tu niŷzko, te złe gęsi cie do smierci zazro.
15. Ty dŷŷay sie naywiŷcey ucził i byleš grzeci, ty mozeš prŷdzej do domu iść iak drudzi.
16. Ty iešeš za mały, butelke wina wypić, iesce muŷziš kawałek rosnŷ i wiŷkŷzem byc.
17. Idz, bądź taki dobry a mow twoiey siostrze, zeby ona odzienie przed waŷzŷ matke gotowo uŷziła i szotko czysto zrobia [!].
18. Kiebyš ty go znał! toby inaczey przyŷzło, a zniem by lepziej stoało.
19. Kto moy koŷz znięsem ukradł?

20. On czynił tak, iakby ony go do drafzowania obstalowały; ońy ale to samy zrobili.
21. Komu on to nową hystorię powiadał?
22. Mużiemy glosno wrzesceć, bo on najz nie rozumieie.
23. My sō spraczowane i mamy pragniōckce.
24. Iak my wczoray nazad przyslym, to lezely tamci juz w łozu i mocno (twardo) spali.
25. Snieg tey noczy u najz został lezec, ale dzyś rano ztajał.
26. Za najzem domem stoją trzy piękne iabłoneczki z czerwonymi iabłuskami.
27. Nie mozeta iesce na najz chwilke czekac, wtedy puidzim zwami.
28. Wy nie muśita takich głupstwow dziecinskih czynić.
29. Najze gory sō nie bardzo wyzoke, waiu wiele więkzje.
30. Iak wiele funtow wōrztzy i iak wiele chleba chczecie mieć?
31. Ia waiu nie rozumieie, wy mużyza troske głosney gadać.
32. Nie znależyłsta kawałek białego midła przed mie na moiem stolé?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domi w waiu ogrodzie budować.
34. Te słowo mu przyżzło od serca.
35. To było dobrze od iech.
36. Czo tam siedzō za ptaski wiżzoko na murku?
37. Gburi przyprowadzili pięć wołow i dziewięć krów i dwanasce owieckow przed wieś, te ony chczeli przedać.
38. Ludze sō dzyśai wszysci na polu i śiekō.
39. Idz tlo, ten bronatni pies cy nić nie zrobi.
40. Ia zteńi ludzani tam wtyle przez łokie w zyto iachałem.

Alt Bagnowen (1938–1945 Althöfen), Kr. Sensburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Bagienice (Stare Bagienice, Stare Bagnowo, Bagnowo), gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: P.C. Leścinski, miejsce urodzenia: Czychen [Cichy, gm. Świątajno, pow. olecki]

57 286 [Z 94,4]

1. W zime lataią liście suche przez poietrze.
2. Przestanieć prędko kurzić, a będzie tedy poietrze lepsze.
3. Włóż węglow w piec, ze mleko prędko zawra.
4. On dobry stary chłop w łamał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On około czterech czy seściu tygodni umer.
6. Ogień buł za tęgi, to fladki się z oczpódka spalili.
7. On iaiko zawsfe ie oprócz soli i pieprzu.
8. Nogi me mocno bolą, pewniem ie oddłabiut.

9. Já buł u oney białki i mójułem iey, a ona mójiła, ze i ćzórće swoiey to będzie mojiła.
10. Ja tego tez i jęczey nie uczynie.
11. Ja cię zaraz warząchą po usach wytłuke małpo!
12. Gdzie idzies, mamy z tobą iść?
13. Są liche czafy.
14. Kochane dziecie, zostań tu nisko, bo te złe gęsi cię zazrą.
15. Tyś dzisiay najjęczey się wyuczuł i bułeś statecznem, dla tego mozes pędzey do domu iść niz tamci.
16. Tyś ieszcze nie dość duży, butelke jina wypić, muśisf ieszcze kawał urosfnąć i jęksem być.
17. Idź, bądź taki dobry a mów siostrze twoiey, ona niała odzienie matczę nasfey usfyć i z szczotką ie wyczyścić.
18. Kebyś go znał, toby inaczey przysło i lepiej by się żnim niało.
19. Čhto mię mói kos z nięsem ukrad?
20. On tak się uczyniuł, iekby go do drasowania śtalowali, aleć óni sani to zrobili.
21. Komu ón tą nową rystorią pojeđał?
22. Trzeba mocno wołać, bo nie rozunieie nas.
23. My ustali i mamy pragniącke.
24. Jekem wczoray jeczór nazad przyšli, to owći iuz lezeli w lozu i byli twardo posneli.
25. Śniek został tey noczy u nas lezeć, ale dziś w zarenku z topniał.
26. Za naszą izbą stoią trzy piękne iebłaki z czerwóneni iebłuskani.
27. Nie mozeta ieszcze małe okamgnienie na nas cekać, tedy pudżem z wani.
28. Ni mata takich dziecinskih chigłów stroić.
29. Naiu góry nie są barzo wyzoke, waze są jele wysfze.
30. Jele funtów wórśty i jele chleba chczeta nieć?
31. Ja was nie rozunieie, musita troche głośniey gadać.
32. Nie znaleźliśta wy kawałka białego mydła przedemie na moiem stole?
33. Jego brat chće sobie dwa piękne nowe budynki w wasem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo mu z šerča przysło!
35. To było źniech dobrze.
36. Čo tam za ptasecki siedzą wysoko na murku?
37. Gburzy byli pięć wołów i dziejęć krów i dwanaście oječków przed jes przyprowadzili, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie są dzisiay wfysfczy na polu i sieką.
39. Idź ze, ten bronatny pies ci niź nie uczyni.
40. Ja z ludziani buł tam w tyle przez łónke w zyto wiechał.

Klein Bagnowen, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Nowe Bagienice, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Borisfs, miejsce urodzenia: Dannowen, Kr. Loetzen
[Danowo, gm. Miłki, pow. giżycki]

57 287 [Z 94,11]

1. W zimę furają suche liście po powietrzu.
2. Zaraś przestanie kurzyć, tedy będzie znowu lepszy czas.
3. Włóż węgli w piec, co się mleko wnet zawarzy.
4. Ten dobry stary chłop był z koniem się werwał i w zimną wodę wpadł.
5. On był tak cztery abo seć niedziel umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy są na odspotku czale czarno spalone.
7. On jé jajka zawždy oproc soli i pieprzu.
8. Nogi mie barzo bołą, wierzam, zem je odleciał.
9. Byłém u tý białky i mowiłém jéj, a ona mowiła, ze to swojej corcę chciała mowić.
10. Tego niechce więczéj czynić!
11. Palę cie żaraż warząchą w uszy, ty małpa!
12. Gdzie idziesz, mamy stobą iść?
13. Są lichę czaszy!
14. Moję miłę dziecię, zostań tu nisko stoic, te źłę gęsi zakasają cie.
15. Tyś się dziś najwięczéj uczył i byłés spokojny, mozesz prędzéj do domu iść niżeli drugę.
16. Tyś jeszcze nie dość wielki, jedną butele wina wypić, musisz jeszcze kawał urość i większy być.
17. Idź, bądź taki dobry i mów twojéj siostrzę, ona miała odzienie przed waju matkę do syć i z scotką wyczyścić.
18. Kebyś był go znał, to by było inczér wysło, i by było lepiér z nim stojało.
19. Kto mi mój kos zmięśém ukradł?
20. Ón tak robił, jakby go do draszowania opstalowali, ale to oni sami uczynili.
21. Komu on tą nową hystoryją powiadał?
22. Musi głośno wrzeszczć, bo on nama nie rozumieje.
23. My są z turbowane i mamy pragnąkę.
24. Iak my wcora wieczor nazad przyśli, to lezeli już owci w łozu i byli mocno w spiku.
25. Śniég został u nasz tej nocy lezeć, ale dzisiaj rano rostopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi japkami.
27. Nie mozeta jeszcze na nasz okamgnienie poczekać, to z wama pujdziem.
28. Nie musita takeg [!] dzieciństwa robić.
29. Nasze gory nie są barzo wysokie, waju są wiele wysszë.
30. Iak wiele funtów woszty i jak wiele chleba chcżeta?
31. Nie rozumieję waju, musita troche głośniér gadać.
32. Nie znaleźliśta kawałek białego mydła przedemnie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waju ogrodzie budować.

34. Te słowo wysło mu z serca.
35. To było dobrze z wasz.
36. Čo to za ptasecky tam wysoko na tém murecku siedzą?
37. Gburey byli pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiecków przed wieś przyprowadzili, oni chcieli te przedać.
38. Dziśaj są wszyscy ludzie na polu i sieką.
39. Idź tylko, ten brónatny pies ci nic nieźrobi.
40. Z témi ludziami byłem tam wtyle przez łakę w żyto jachałem.

Mertinsdorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Marcinkowo, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Samusch, miejsce urodzenia: Schedliskén [Siedliska 1.

gm. Wydminy, pow. giżycki lub 2. gm. Ełk, pow. ełcki]

57 288 [Z 94,10]

1. Wźime furaio suche liscie w powiatrzu.
2. Ius przeſtaie kurzyć, to będzie lepſzy czas.
3. Włos węgli wpiec, aby mleko prędzej się zawarzyło.
4. Dobri, stari mąs werwał się zkoniem wzmno wodę.
5. On tak czterci albo sześć tygodni umierł.
6. Ogen był za mocny, bo kuchi się wodzpodku czale czarn zapalił.
7. On iaýka zawdi obroc foli zpoziié.
8. Nogi mie mocno bolo, misle, zem ie pooddľubial.
9. Ia bulem u bialki i mowilem iey, a ona mowila, ze będzie fwoieý czorce mowila.
10. Wienczeý tego niezrobie.
11. Zaras cie zpale warzacho po usach.
12. Gdzie ti idzes, ci i mý ztobo puidzem.
13. Liche czaszy.
14. Kochane dziecie, zoſtan tu misko ſtoiec, bo cie psi zazro.
15. Tis dzis wiele się uczyl i byles ſpokoýni, mozes dla tego prendzeý isc do domu nizeli inný.
16. Tis zamali, abyś butelke wina wýpiul, muszys troche podrość i wiékfzym się ſtać.
17. Idz, bac taki dobri a mow twoieý sioſtrze, zebý ona te przejedze [?] nie przed wafzo Matke zrobila i ſczotko wýczisćila.
18. Gdýbýs go byl znal, to bý się inaczeý ſtalo, i lepiej bý zniem býlo.
19. Kto mi moý kosz zmienszem ukradł?
20. On tak czynil, iak gdi bý go drasować obſtalowali, oni ala to ſzami uczýnili.
21. Komu on to nowo powiatstke powiadal?
22. Muszy glosno wolać, bo bý on nić niezrozumial.
23. Mi so zrobieni ichce się nam pić.
24. Iak mi wcoray wieczor wzad przýsli, lezeli owci ius wlozu i twardo ſpali.

25. Śnieg wnoci unas zoftal lezeć, ale dzis rano rostopniał.
26. Za najzem domem ftoio trzŷy pienkne iablŷki zczzerwonemi iabkami.
27. Niemogli bis cie okamgnienia na nas czekać, lo bŷm zwami posli.
28. Nie robta takiego glubftwa.
29. Najze gori nie take wŷfzoke, wafze wŷfze.
30. Wiele funtow kielbaszŷy i wiele chleba wi chceta.
31. Ia wam nierozumieŷe, musita glosneŷy gadać.
32. Czŷsta kawalka pialego Midla naftole dla mie nieznalezli.
33. Iego brat chce dwa pienkne domŷy wwaszem Ogrodzie zbudować.
34. Te fflowo mu szerca wŷrosło.
35. To bŷło tobrze [!] od nich.
36. Czos tam za ptasenta siedzo na murze?
37. Gburi pienc wolow i dziewienc Krow i dwanasce owieckow przed wies wŷprowadzili, i chceli iech przedać.
38. Ludze so dzŷsaŷy wszŷsci na polu i sieko.
39. Idz tilko, ten bronatnŷy pies tobie nic niezrobi.
40. Ia ztemi Ludzami tam wtile pez łŷke wŷŷto poiachal.

Polschendorf, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Polska Wieś, gm. Mrŷgowo, pow. mrŷgowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Kossack, miejsce urodzenia: Lyck [Ełk]

57 289 [Z 94,12]

1. W ŷimę furaiŷ szuche liŷcie po pogetrzu (powietrzu).
2. Wnet przeftanie śnieg padać, tedy będzie pogetrze (powietrze) znowu lepsze.
3. Włoz węgle w piec, co się mleko wnet zawarŷy.
4. On dobry fтары mŷz z koniem się na lodzie włamał i w ŷimnŷ wodę wpad (wpadł).
5. On przed ŷterŷy (czterŷy) tygodniami zdech (umarł).
6. Ogien buł (był) za gorŷcŷ, toć kuchŷ na odspodku wcale czarno się spaliłŷ.
7. On iada iaŷka zawŷze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię (mi) barzo (bardzo) bolŷ, ia mŷŷle, zem ie natargał.
9. Ia u teŷ zŷny bułem (byłem)i iey to pogedziałem (powiedziałem), a ŷna mogiła (mowiła) ze fweŷy corce tez to powie.
10. Ia to tez gęceŷy (więceŷy) czynić niechcze.
11. Ia cie tu zarasz warŷŷchŷ uderŷie przez uszŷy, tŷ małpo!
12. Gdzie tŷ idziesz, mamŷy z tobŷ iŷć?
13. Sŷ liche czasŷy!
14. Moie kochane dziecie, zostan tu řizko stoić, złe gęŷi cie zakŷsaia.
15. Tyŷ się dzŷŷ nŷy gęceŷy (najwięceŷy) uczuł (uczyl) i spokojny bułeŷ (byłeŷ), tŷ mozesz prędzeŷy do domu iŷć, řiz owte.

16. Tyś ieszcze nie dość duży, abyś butelke gina (wina) wypiuł (wypił), ieszcze muśysz kawał roznąć i gęłfzŷm (większym) bŷć.
17. Idz, bądź taki dobrŷ a mów twoieŷ siostrze, óna niała (miała) odzienie przed waiu matke gotowo uszyć i szotką oczyścić.
18. Kiebyś ty go buł (bŷł) znał! tedŷ inaceŷ by było przŷsło, a lepiey by się żniem niało (miało).
19. Chto (kto) mię (mi) moŷ kosz z niefem (miefem) ukrad (ukradł)?
20. On zrobił tak, iakby óni go do drasowania obśtalowali, óni ale to jańi (jami) zrobili.
21. Komu on tą nową hystorią pogedział (powiedział)?
22. Trzeba głośno wrzesceć, bo tak ón nasz nie rozunieie (rozumieie).
23. My są spracowane i mamŷ pragniącke.
24. Jak mŷ wcoraŷ geczor (wieczor) nazad przŷśli, tedŷ lezeli owte iuz w łozu i byli mocno w spiku.
25. Śnieg tą noc u nasz lezeć został, ale dzŷs reno (rano) iuz ztaiał.
26. Za naszym domem ſtoią trzŷ piękne iabląki z czerwonymi iabluzkami.
27. Nie mozeta wy ieszcze chwilecke na nasz czekać, tedŷ pudziemy (poŷdziemy) z wama.
28. Wy nie mata takie dziecinskie rzeczŷ prowadzić.
29. Nasze gorŷ nie są barzo wŷsokie, waiu są daleko wŷŷsze.
30. Wiele funtow wórŷty i iak wiele chleba chczeć nieć (mieć)?
31. Ia nie rozuńieie (rozumieie) waiu, wŷ muśita troskie głośnieŷ gadać.
32. Nie znaleźliŷta wŷ kawałek mydła przede mię na moiem ſtole?
33. Ięgo brat chce ſobie dwa piękne nowe domŷ w waiu ogrodzie budować.
34. Te słowo poſło mu od ſerca!
35. To było dobrze od nich!
36. Co to tam za ptasecki ſiedzą wŷsoko na murku?
37. Gburŷ pięć wołow i dzieięć (dziewięć) Krów i dwanaście ogeckow (owiec-kow) przed geſ (wieſ) przyprowadzŷli, te chcieli óni przedać.
38. Ludzie są dzyŷiay wŷŷŷŷŷ na dworzu w polu i ſieką.
39. Idź tło (tylko) bronatnŷ pieſ ći nicz nie robi.
40. Ia z ludziańi (ludziami) tam wtyle przez łąke w zyto poiachałem.

Czerwanken, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Czerwonki, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Hilger, miejsce urodzenia: Drengfurt, Kr. Rastenburg
[Srokowo, gm. Srokowo, pow. kętrzyński]

57 290 [Z 95,9]

1. W zimę furają suche liście po powietrzu.
2. Zaraż przestanie kurzyć, tedy bęćcie znowu lepszy czas.
3. Włóż węgli w pieć, co sie mleko wnet zawarzy.

4. Ten dobry stary chłop był z koniem się werwał i w zimną wodę wpadł.
5. Ón był tak stery abo seść niedziel umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy są odspotku czale czarno spalone.
7. On jé jajka zawzdy oproc soli i pieprzu.
8. Nogi mie barzo bolą, wierzami, zem je odleciał.
9. Byłem u tey białky i mowiłem jój, a ona mowiła, ze to swojej corcę chciała mować.
10. Tego niechce więczej czynić.
11. Palę cie zaraż warząchą w uszy, ty małpą!
12. Gdzie idziesz, mamy stobą iść?
13. Są lichę czaszy!
14. Moje miłę dziećię, zostań tu nisko stoić, te źłę gęsi zakasają cię.
15. Tyś się dziś nawięcej uczył i byłeś spokojny, mozesz prędzěj do domu iść niżeli drugę.
16. Tys jeszcze nie dość wielki, jedną butele wina wypić, musisz jeszcze kawał urość i większy być.
17. Idź, bącz taki dobry i mów twojój siostrzē, ona miała odzienie przed waju matkę do syć i z scotką wyczyszcic.
18. Kebys był go znał, to by było inaczej wysło, i by było lepiěj z nim stojało.
19. Kto mi mój kos zmięśem ukradł?
20. Ón tak robił, jakby go do draszowania opstalowali, ale to oni sami uczynili.
21. Komu on tą nową hystoryją powiadał?
22. Musi głośno wrzeszczć, bo on nama nie rozumieje.
23. My są zturbowane i mamy pragnackę.
24. Iak my wcora wieczor nazad przyšli, to lezeli już owci w łozu i byli mocno w spiku.
25. Śnięg został u nasz tēj nocy lezeć, ale dzisiaj rano rostopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi japkami.
27. Nie mozeta jeszcze na nasz okamgnienie poczekać, to zwama pujdziem.
28. Nie musita takey dziecinstwa robić.
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, waju są wieli wysszē.
30. Iak wiele funtów woszty i jak wiele chleba chcze?
31. Nie rozumieję waju, musita troche głośniěj gadać!
32. Nie znaleźlišta kawałek białego mydła przedemnie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waju ogrodzie budować.
34. Te słowo wysło mu z serca.
35. To było dobrze z wasz.
36. Co to za ptasecky tam wysoko na tēm murecku siedzą?
37. Gburey byli pięć wołów i dziewięć krow i dwanoście owiecków przed wieś przy prowadzili, oni chcieli te sprzedać.
38. Dziśaj są wszyscy ludzie na polu i sieką.
39. Idź tylko, ten bronatny pies ci nic nie zrobi.
40. I [!] tēmi ludziami byłem tam wtyle przez łakę wżyto jechałem.

Muntowen (1938–1945 Muntau), Kr. Sensburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Muntowo, gm. Mrągowo, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Klimmeck, miejsce urodzenia: Schimonken [Szymonki,
gm. Ryn, pow. giżycki]

57 291 [Z 95,2]

1. W zime furają szuche liście w powietrzu.
2. Już przestaje kurzyć, to będzie lepszy czas.
3. Przyłóż węgiel wpieć, aby mleko prędzej poczęła się warzyć.
4. Dobry i stary mąż werwał się z koniem i wpadł w zimną wodę.
5. On zdechł tak cztery albo sześć niedziel.
6. Za mocno było napalono, bo kuchni się podczopodku czale po paliły.
7. On ją jajka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie mocno boła, myślę, że je pooddłabiał.
9. Byłem u białki i mojułem jej, a ona mojała, że będzie swojej córce mojić.
10. Więcej tego nie zrobię!
11. Zaraz cię małą rżnie warzonką wypyszk!
12. Gdzie idziesz, wezmiesz nasz szobą?
13. Liche czaszy!
14. Kochane dziecię, zostań tu niszko stojeć, bo by cię złe gęsi zagryzły.
15. Diszaj się nawiczej uczyłeś, byłeś i cichy, mozesz dlatego prędzej do domu iść, jak owci.
16. Tyś zamały, abyś butele giną wypił, muszysz trochę podrość i większym być.
17. Idź, bądź taki bobry [!] a mów twojej siostrze, ona ma wajej matcze odzienie doszić i je z ciotką opczeszać.
18. Gdybyś go buł znał! to by było inaczej się stała, i lepiej by z nim było.
19. Kto mnie moi kosz zmięszym ukrat?
20. On tak robił, jakby go oni do draszowania obśtalowali, oni to ale szamy uczynili.
21. Komu on to nową historyją pojedział?
22. Musziem głośną wrzeszczeć, bo by nam nierozuniał.
23. My są zrobione i pić się nam chcę.
24. Jek my wczoraj wieczor wzał przyśli, to leżeli owte włożu i mocno spali.
25. Sniek w noczy kurzył, ale dziś reno ztajął.
26. Za naju domim stoją trzy piękne jebloneczki z czerwonej jebluszkani.
27. Nie mozeja jeszcze chiłke na naju poczekać, my zaraz z wama pudziem.
28. Nie mata takego głubstwa robić.
29. Naju gory nie są bardzo duże, waju są wiele wysze.
30. Siła funtów worsty i siła chleba chceta?
31. Nie rozumniję wam, muszyta torchę [!] głośniej gadać.

32. Znaleźliśta moj kawalek mydła biały, na mojem stole?
33. Brat jego chce sobie dwa nowe domy wogrodzę wajem budować.
34. Słową te wyszło mu z serca!
35. To dobrze jest od wasz!
36. Co to za ptaszki siedzią wyszoko na murku?
37. Gbury wyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieć przed wieś i chcieli je sprzedać.
38. Wszyszczy ludzie są na polu i koszą.
39. Idz tło, bronatny piesz ci nicz niezrobi.
40. Pojechałym ludzioma w zyto za onką.

Faszen (1938–1945 Fasten), Kr. Sensburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Faszcze, gm. Mikołajki, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Roemer, miejsce urodzenia: Stawisken
[Stawiska, gm. Węgorzewo, pow. węgorzewski]

57 292 [Z 95,8]

1. W zime furaią fuche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie kurzić, wtedy będzie lepsze powietrze.
3. Włóż węgle w piec, ze sie prędko mleko wezwarzy.
4. Dobry stary mąż koniem przez lód sie werwał i wpad w zimno wodę.
5. On przed czteroma, albo siescōma niedzielami umarł.
6. Ogien był za gorący, bo kuchy szą niszko czarno spalone.
7. On ie iayka zawfze oprócz soly i pieprzu.
8. Nogi mnie mocno bolō, ia myślę, zem iech oddłabił.
9. Ia był u białki i ia iej mowił, i ona mowiła, ze chciała to i swoiey żzorze mowić.
10. Ia to iuz wiecey uczyniń niechce.
11. Ia czie zaraz uderzę warzągwiō bez ufzy, ty małpo!
12. Gdzie ty idziefz, mamy i my ztobō isc?
13. Szą niedobre czaszy!
14. Moie miłe dziecie, ostań tu nisko stoieć, złe gęsi cie na smierć pokonfzaią.
15. Tyś dziś naywięcey sie uczył i byleś porządnym, ty mozeżz prędziey do domu isć iak drugie.
16. [Brak tekstu.]
17. Idz, bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, ze miała swoiey matce odzienie fzyć dokacić i fzcotko wyczyscić.
18. Zebyś ty go był poznał! tobŷ było inaczey przysło, i by lepiey z nym stoiało.
19. Kto mnie moy kōfz znięfzym ukradł?
20. On tak czynił, iak by go do drafzowania wezwaly, ale oni to fami uczynili.
21. Komu on to nowō historią powiedział?

22. Potrzebno głośno wołać, bo najz nie zrozumnieię.
23. My są zsiłowane a mamy pragniąckie.
24. Iak my wczoray nazad przysli, lezeli drugie iuz w lozu i byli fest w spiku.
25. Śnieg tey noczy został unafz leżyč, ale dzis rano sie roztopił.
26. Za najzym domym stoją trzy pienkne iabloneczki czerwonemi iabłufkami.
27. Nie mozeta wy iefżęz [!?] okamgnienie na najz czekač, wtedy puydziem z wami.
28. Wy nie mąta tak czyniç, iak dzieci czynio.
29. Najzę gory nie są bardzo wyfokie, wafzę są daleko wyfzę.
30. Iak wiele funtow worsti i iak wiele chleba chceta mnieč?
31. Ia wafz nie rozumnieię, wy musita trochę głośney gadač.
32. Nie należlišta kawałek białego mydła przedemnie na moiem stole?
33. Iego brat chce fobie dwa piekne nowe budynki w wafzym fadku budowač.
34. Słowo mu z ferca przyfło.
35. To było prawie od niech.
36. Coz siedzo za ptafzeczeki wfzyfzoko na murku?
37. Gbure pięč wołow i dziewięč krow i dwanasie owieczkow przed wieš przygnali, i chceli iech przedać.
38. Ludzie są dzisiay wfzyscy na dworzu w polu i kofzą.
39. Idz tylko, bronatny pies tobie nicz nie uczyni.
40. Ia z ludziami w tilę przez onkie w zyto w iechał.

Schaden, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Stare Sady, gm. Mikołajki, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gottlieb Neumann, miejsce urodzenia: Borowen [Borowe, gm. Sorkwity, pow. mrągowski]

57 294 [Z 96,2]

1. W zime furają suche lŷstkŷ bež (fŷtatt przež) powietrze.
2. Przestanie kurzyč tedy czas lepsy.
3. Włos węglow w pieč co bŷ mleko prędko się warzŷło.
4. Dobrŷ starŷ chłop z koniem się włamał w zimno wode (drift das wird vollständig weggelassen).
5. On przed steroma abo (nicht albo) sescioma niedzieloma zdech (fŷtatt umarł).
6. Ogen za goronci kuchi się wodpocku popaliły.
7. On ję jajka (przez) bež soli i bež pieprzu.
8. Nogy mię bolo ja miśle z ja ich przechodził.
9. Ia buł (fŷtatt był) u białka (fŷtatt kobiety) i mogulem (fŷtatt mowiłem) jej i mogiła ze ma jej corce mogic co ni przŷmogiła.
10. Ia gęceŷ tego nie będe czyniç.
11. Dostanieš łysko bez łuszŷ, tŷ małpo (albo: dostanies bez łep przŷgłubku).
12. Gdzie idzes, mamy stobo iść?

13. Lyche caśy!
14. Miłe dziecie ostan tu stojeć gęśy cię zazro.
15. Tys dzysaŃ naŃwieceŃ się wylucuł i spokoynem eś buł mozeŃ prędzeŃ do domu iść.
16. Tys jeśce zamały abyś butelke gina wŃpchuł jesce musiś krusinke gęksy rosnonć.
17. Bądź taki dobrŃ a ić a mow twojej siostrze aby odzienne przed wają matkie fertich zrobyła i scotkie wyciściła.
18. BŃ było inaceŃ przŃsło kiedŃ byś go znała, a sniem tez by łepiej było.
19. Kto mię ukradł moŃ kos z nięsem.
20. On robył jak bym go do drasowania obstalowałŃ onŃ ale to sanŃ uczŃnili.
21. Komu on nową rystoriją (Ńtatt hŃstoriją) pogiedział?
22. Trzeba głośno wrześceć, bo nie rozunieje nama.
23. My są zmordowane i chce się nam pŃć.
24. Ĳek my wcoray do domu przysly to lezely owci włozu i fest spali.
25. Śnieg dzieś wnoci ostał lezeć, ale reno się rozpuscil.
26. Za naso izbo stoją trzŃ piękne jebłŃnky zczzerwŃnemni jepkoma.
27. Pocekayta chiłke na nasz, to pudziem zwama.
28. Takco nie musita robyc.
29. Nasze gory nię duze waju gienkse.
30. SŃła funtow worstŃ i siła chleba chceta?
31. Ĳa nierozunieje musita głośniej gadać.
32. Nie znalezlysta kawałek białego midła białego na mojem stole.
33. Ĳego brat chce dwa nowe budinki wajem ogrodzie budować.
34. To serca moguł.
35. Toście dobrze zrobyli.
36. Co siędzo tam za ptaski na murzyku?
37. GburŃ przyprowadzili pięć wołów i dziegęć Krow i dwanaście łogiec przed gieś i chcieli ję przedać.
38. Ludzie dzieś wszŃsci na polu sieko.
39. Ĳdz tło bronatny pieś ci nić nie robi.
40. Ĳa złudziani prez tylne łŃnki w zyta pojechał.

Talten, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Tałty, gm. Mikołajki, pow. mrągowski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Rattay, miejsce urodzenia: Rogonnen [Rogojny, gm.

Kowale Oleckie, pow. olecki]

57 295 [Z 96,3]

1. Wzime furaia fuche liście przez powietrze.
2. Wnet przeŃtanie śnieg padać, teđŃ będzie zaś lepŃzŃ czas.
3. Włoz węgle w piec, aby mleko wnet się warzŃć zaceło.

4. Ten dobrŷ ftarŷ chłop z koniem przez lod się werwał i wzimną wodę wpadł.
5. On przed czterŷ albo ŷześć niedziel zdech (umarł).
6. Ogień buł (bŷł) zagorąć, toć kuchi nizko się cale carno ŷpaliłŷ.
7. On iaŷka iada bez ŷoli i pieprzu.
8. Nogi mę (mie) bolą, ia myślę, zem ie przechodził (przebrał).
9. Ia u teŷ białki (niewiaŷtŷ) bułem (bŷłem) i ieŷ mowiłem, a ona mogiła (mowiła) ze i ŷweŷ corce powie.
10. Ia tego i gęceŷ (więceŷ) czŷnić niebędę.
11. Ia cię zaraz warzącą po uŷzach walić będę (bić będę), tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ idziesz, mamŷ z tobą iść?
13. Są liche caŷŷ.
14. Moie miłę dziecie, zoŷtań tu niŷko, tę złę gęŷi cię zakąsaia.
15. Tŷŷ dŷŷŷ naŷwięceŷ się ucził, i dobrzeŷ się trŷŷmał, tŷ mozeŷŷ przedŷŷ do domu iść, iak owte.
16. Tŷŷ ieszcze niedość wielki, abyŷ butelkie gina (wina) wŷpił, musiŷŷ ieszcze kawał rosnać i gękŷzem (więkŷzem) bŷć.
17. Idz, bądź taki dobrŷ a mow twoieŷ (tweŷ) sioŷtrze, ona ma naŷzeŷ matce odzienie gotowo uŷŷć i ŷzczotką czŷŷto zrobić.
18. Zebŷŷ tŷ go buł (bŷł) znał, tedŷ bŷ bŷło inaczeŷ przŷŷŷło i lepieŷ bŷ zniem ŷtoiało.
19. Kto mie moŷ kofz z nieŷzem (mieŷzem) ukradł?
20. On tak robił, iakbŷ go do młócenia (drazbŷ) obŷtalowali, ale oni fami to czŷnili.
21. Komu on tą nową hŷŷtoryą pogedał (powiadał)?
22. Musi głoŷno wrzeszczeć, bo nama (nam) nierozumieię.
23. Mŷ ieŷtemŷ zmęconę (ŷfatŷgowanę) i mamŷ pragniackie.
24. Iekem (iakiem) wcorai wieczor się wrocili, lezeli oni iuz włoŷu i ŷpali fest (twardo).
25. ŷnieg teŷ nocŷ u nas leząc zoŷtał ale reno (rano) ztaiał.
26. Za naŷzem domem ŷtoia trŷŷ piękne iablonecki z cerwoneni (cerwonemi) iebłuŷkani (= mi).
27. Niemozeta okamgnienie na nas cekać, to pudziem (poŷŷdziem) zwama (zwami).
28. Takie dziecinskie rzeczŷ (głupŷtwa) czŷnić niemusita.
29. Naŷze gorŷ nietęgo wŷŷokie, waŷze daleko wŷŷŷe.
30. Siła (wiele) worzty i ŷiła (wiele) chleba chceta mieć?
31. Ia waiu (wam) nierozunieię (nierozumieię) musita (musicie) głoŷnieŷ gadać.
32. Nienaleŷliŷta (nienaleŷliŷcie) kawałka mŷdła białego na mem ŷtole przede mie?
33. Ięgo brat chce ŷobie dwa pięknych nowych domow w waŷzem ogrodzie budować.
34. To ŷłowo mu z ŷerca przŷŷŷło.
35. To dobrze od waiu (was) bŷło.

36. Co tam za ptafecki wýfoko na murku siedzą?
37. Gburży pięć wołów, dziewięć krowow (krow) i dwanaście owieckow za wieś wýwiedli, te chcieli przedać.
38. Ludzie dżýś wszyscý na polu i sieką.
39. Idź tło (týlko), bronatný pies ci nic niezrobi.
40. Iła z teni (temi) ludziami tam wtýłku przez łąkie wżýto iechałem (iachałem).

Wosnitzen (1938–1945 Julienhöfen), Kr. Sensburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Woźnice, gm. Mikołajki, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Zmoydzin, miejsce urodzenia: Oscywilken [Oszczywilken – nieistniejąca dziś wieś Oszczywilki, gm. Orzysz, pow. piski]

57 296 [Z 96,7]

1. Wzime lataią suche liście w powietrziu.
2. Iuż w net, przestanie kurzyć, wtedý będzie pięknie.
3. Przyłoż sykownie, co się mleko wnet zawarżý.
4. Starusek się z koniem w łamał i wpadł w taką zýmna wodę.
5. Umer tak čterý abo 6 niedziel.
6. Fladý się popaliłý, bo zamocno było napalono.
7. On ie iaýka zawdý przes Soli i przes pieprzu.
8. Tak mie nogi bołą, pewniem sobie ie cale pooddłabiał.
9. Ja u teý osobý bułem im ieý moguł, a óna mogiła co to swoieý corcę mógić będzie.
10. Juz ia tego wiécý nie ucyne.
11. Zaraz cie rzne warzońchą w łep, tý małpo.
12. Gdzie idzies? mamý i mý z tobą iść?
13. mocno liche casý.
14. Kochane dziecie, sieć tutaý nisko, cobý cie te złe gęśý nie pozerłý.
15. Tyś się dziś naýwiécý ucył iś cicho siedział, mozes iść prędzeý do domu iek owci.
16. Jesceś tý za małý, cobýś butele wina wypiuł, iesce muśis podrosnąć, cobýś gęksý buł.
17. Leć, bądź taki dobrý i mów siostrze twoieý, zebý odzienie przed matke waiu dokonczyła i scotko opcesała.
18. Kiebys ty go buł znał, to by było inaceý wysło i bý się zniem lepiej obrociło.
19. Kto moý kos z nięsem ukrad?
20. Łon tak robiuł, takiekbý go do drasowania zgodzili, ale oni to sani zrobili.
21. Komu on tą nogine pogedał?
22. Musi do niego głośno wrzesceć, bo tak to on nie rozunieie.
23. Iusem się tak utrudzili, a tak się nama chce pić.
24. Iek mý wcoraý giecor nazad przyšli, byli ius owci w łozu i spali fest.

25. Dzisiaj w nocj iesce leżał śnieg, ale reno to się rospuściuł.
26. Za nasem domem stoią 3 piękne iebłónuski z cerwoneni iebłuskani.
27. Niemoglibysta chułuskie zacekać, to bym i mŷ z wama pošli.
28. Nie robta takiego głupstwa!
29. Nase góry nie są zawysokie, waju so siła wysse.
30. Siła funtów worštŷ i siła chleba chceta?
31. Ia wama nie rozunieie, musita troskie głośnieŷ gadać.
32. Nie znaleźlišta na moiem stoliku przede mię kawałek białego mydła?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domŷ w waiem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo to mu z serca wysło.
35. To było dobrze!
36. Coteżto za ptaski siedzą wysoko na tem murku?
37. Gospodarze wyprowadzili przed geś pięć wołów, dziejęć krów i dwa[naście] ogieć i chceli ie sprzedać.
38. Dziś są wszycŷ ludzie na polu i zniwują.
39. Jić lo, ten brónatny pies ci nic nie robi.
40. Ja z ludziani tam w tyłku przes łónkie w zyto poiechałem.

Grabowken, Kr. Sensburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Grabówka, gm. Mikołajki, pow. mrągowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Julius Grzybowski, miejsce urodzenia: Upalten [Upałty, gm. Giżycko, pow. giżycki]

57 297 [Z 97,7]

1. Wzięmę lataiō suche liscie w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padac wtedy powietrze bedze lepfse.
3. Wfzip weglow w piec, ze mleko wnet pocznie sie warzic.
4. Ten dobry stari człek (chłop) s koniem sie przez łōd werwał i wzimno wode wpadł.
5. On przed czteroma albo szieszoma niedzelani umarł.
6. Ogień był zagorąci, to kuchni na odzpotku sie wczale czarno spalili.
7. On ie iajka zawfze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mi mocno bolō, myslam ze ich przebrałem.
9. Byłem u tey kobiety, i iey mowiłem, a ona mowiła ze chce i iey czorcze mowic.
10. Ia tego niechcze juz wiēcey czynic.
11. Ia cie palne zaraz warzāchio niedzy ufzy, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz mamy my ztobō iść?
13. To lyche czafzy.
14. Moie miłe dziecie zstań tu niŷzko, te złe geści cie do smierci zazro.
15. Ty dżyśay sie naywiēcey ucził i byłeś grzecni, ty mozes prędzey do domu iść iak drudzi.

16. Ty ieśceś za mały, butelke wina wypić, iesce mużyś kawałek rosnąc i większem byc.
17. Idz bądź taki dobry a mow twoiey siostrze, zeby ona odzienie przed wafzō matke gotowo ufziła i szcōtko czysto zrobia [!].
18. Kiebyś ty go znał! toby inaczej przyfzło, a zniem by lepiej stōiało.
19. Kto moy kofz zniēmsem ukradł?
20. On czynił tak iakby ony go do drafsowania obstalowały, ony ale to samy zrobili.
21. Komu on to nowō hystoriō powiadał?
22. Mużyemy glosno wrzesceć, bo on nafz nie rozumieie.
23. My sō sprazowane i mamy pragniōcke.
24. Iak my wczoray nazad przyslym, to lezely tamci juz w łozu i mocno (twardo) spali.
25. Śniēg tey noczy u nafz został lezec, ale dzys rano ztajał.
26. Za nafzem domem stoij trzy piēkne iabłoneczki z czerwonymi iabłuskami.
27. Nie mozeta iesze na nafz chwilkę czekac, wtedy puidzim zwami.
28. Wy nie musita takich głupstwow dziecinskiych czynic.
29. Nafze gory sō nie bardzo wyfzoke, waiu wiele wiekfze.
30. Iak wiele funtow wōrzty i iak wiele chleba chćzecie miec?
31. Ia waiu nie rozumieie, wy mużyta troske glosney gadac.
32. Nie znalazłyśta kawałek białego midla przed mie na moiem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piēkne, nowe domi wwaiu ogrodzie budować.
34. Te słowa mu przyfzło od serća.
35. To było dobrze od iech.
36. Czo tam siedzō za ptaski wifzoko na murku.
37. Gburi przyprowadili piēć wołow i dwanasie krow i dwanasie owieckow przed wieś, te ony chczely predac.
38. Ludze sō dzyśai wfzysci na polu i śieko.
39. Idz tlo, ten bronatni pies cy nić nie zrobi.
40. Ia steñi ludzani tam wtyle przez łōkie w zyto iachałem.

Kreis Johannisburg (powiat piski)

Kurzontken (Kurziontkēn, 1938–1945 Seeland),

Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Kurzątki, gm. Prostki, pow. ełcki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Adam Wrobel, miejsce urodzenia: Stosnen [Stożne, gm.

Kowale Oleckie, pow. olecki]

53 669 [c 100,7]

1. W zime lataiā około suche liście przez powiatrzē.
2. Ono przestanie zaraz kurzyć, tedy będzie powiatrze zasie lepsze.

3. Włoz węglę w pieć, zebŷ mleko wnet wrzeć napoczęło!
4. Dobry, starŷ mąż z koniem przeż lod przełamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed cztery albo sześć tygodni umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchŷ są nizko cale czarno spalone.
7. On iada iayka zawzdy oprocz soli i pieprzu.
8. Nogi mi bolą, ia wierzę, ia ich przeleciał.
9. Ia był u Kobiety i mowielem iey, i ona mowiła, ona chciałaby to tez swojeŷ córce mówić.
10. Ia nie chcę ono tez więcey zasie czynić.
11. Ia uderze cię zaraz warzońchwią około uszow, ty małpo!
12. Dokąd idzies ty, mamŷ my z tobą iść?
13. Ono są liche czasŷ.
14. Moie miłe dziecie, zostań tu nizko stoić, złe gęsi pokąsaią cię martwo.
15. Tyś dzisia naywięcey uczył i byłeś statecznym, ty mozesz prędzey do domu iść iak inne.
16. Tyś nie iest ieszcze dość wielki, butelę wina wypić, ty musisz pierwey ieszcze koniec rość i więkkszŷm być.
17. Idz, bądź tak dobry i mów twoiey siostrze, ona miałaby odzienie przed wasą matkę gotowo uszyć i ze szczotką czysto zrobic.
18. Byłbyś ty go znał! tedy byłoby ono inaczey przyszło, i ono lepiejby około niego stoiało.
19. Ktoz mi moŷ kósz z mięsem ukradł?
20. On czynił tak, iak mieliby oni go do młoczenia obstalowano, oni ale sami ono uczynili.
21. Komu on tę nową hystoryą powiedział?
22. Musi się głośno krzyczyć, bowiem nie wyrozumię on nasz.
23. My są zemdlale i mamy pragnienie.
24. Iak mŷ wczora wieczór nazad przyšli, to lezeli inne iuz w łozu i byli mocno przŷ spaniu.
25. Śnieg tą noc u nasz lezeć został, ale dziś porankiem on ztopniał.
26. Za naszym domem stoia trzy piękne iabloneczki zczzerwonemi iabluszkami.
27. Nie moziecie wy ieszcze okiemgnieniuszczko na nasz poczekać, potem poydziem my zwami.
28. Wŷ nie musicie takowę dzieci sprawowania pędzić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyssze.
30. Iak wiele funtow wórsztŷ i iak wiele chleba chcecie wy mieć?
31. Ia nie rozumię wam, wy musicie troszeczkę głośniey gadać.
32. Nieznalezliście zadnego kawalka białego mydła dla mię namoiem stole?
33. Ięgo brat chcę sobie dwa piękne nowę domŷ w naszym ogrodzie budowac.
34. Słowo wyszło mu z serca.
35. To było prawie od nich.
36. Čoz siedzą tam za ptaszki wysoko na murku?
37. Gburŷ pięć woły i dziewięć krowŷ i dwanaście owieczki przed wieś przynieśli, tę chcieli oni przedać.

38. Ludzie są dzisiaj wszystkie na dworzu na polu i siekają.
39. Idź tylko, brunatny pies tobie nic uczyni.
40. Ią z ludziami tam w tyle przez łąkę w zyto poiachał.

Thurowen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Turowo, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Ferd. Karahl, miejsce urodzenia: Kl. Butschen, Kr. Angerburg [Klein Budschen – Budzewo, gm. Budry, pow. węgorzewski]
53 678 [d 98,13]

1. W zime furają suche liście w powietrzu.
2. Przestanie wnet kurzeć to będzie lepszy czas.
3. Szyb węgle w piec co się mleko zprozy.
4. Ten dobry stary chłop werwał się z koniem włód i w padł w zimno wodę.
5. Przed czteroma albo sześcioma niedzielami umarł.
6. Ogień był zatęgi, kuchi się nisko całe całą opaliły.
7. On je jajka bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mię bolo pewniem je odparzył.
9. Byłem u kobiet, a jej to mówiłem, a ona mówiła co chce i swojej córce powiedzieć.
10. Ią nią chce już tego robić.
11. Ią rznę ciebie zaraz warzonchią bez uszy, ty małpą!
12. Gdzie idziesz, mamy i my z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Miłe dziecię, zostań tu nisko te zli gęsi cie zadrą.
15. Tyś dzisiaj najwięcej się ucył i bułeś posłusznem ty mozesz prędzej iść do domu jak owci.
16. Tys jeszcze nie dość duży jedno butelko wino wypić, jeszcze musisz kawał podrosnąć i większem być.
17. Bądź taki dobry i mów twojej siostrze, ona ma szuknanek waszej matczy uszyć i szczotką obczyścić.
18. Byś ty był go znał, to to by było innaczej przysło, to by lepiej nim ztojało.
19. Kto mię moj kosz z mięsem ukradł.
20. On tak robił jak by go do młoczenia żądały, oni ale sami to zrobili.
21. Komu to nową historiją powiadał?
22. Musisz głośno krzyć bo on nam nie rozunieje.
23. My zmordowane i chce się nam pić.
24. Jak my wczoray wieczor wżad przyślim, lezeli owci już włożu i twardą zasnęli.
25. Śnieg tej nocy u nasz leżał a dzisiaj rano zginął.
26. Za waszą izbą stoją trzy jabłunki zczzerwionemi jabłuskami.
27. Nie możecie jeszcze okamgnienie na nasz pojechać to pójdźmy zwani.
28. Nie muszicie takiego głupstwa robić.

29. Nasze gory nię sa tęgō wyszokię wasze wiele wyszse.
30. Wiele funtów kielbasow i wiele chleba chcecie?
31. Ia wam nie rozumnieje, muszicie ksyne głosnięj gadać.
32. Nie znaleźliscie kawałek białęgą mydła przed mię na mojem stole.
33. Brat jego chce sobie dwa pięknie izby wmojem ogrodzie pobudować.
34. Ta słowa przyszła jemu z serca.
35. To było dobrze od nich.
36. Czo zaptaski siedzą wyszoką na murku?
37. Gozpodarze przyprowadzili pięć wołów dziewięć krowów i dwanasce owieczkow za wsi i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie dzisiaj wszyscy zą na polu i sieką.
39. Tylko idź, bronatny pies ci nic nie robi.
40. Pojachałem z ludziami tam wtyle wzytą bez łonke.

Klein Spalienen (1938–1945 Spallingen), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Spaliny Małe, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Chrystian Moslehner, miejsce urodzenia: Grabowen
[Grabowo, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]

53 695 [e 95,2]

1. W zime się wieiā suche liszcze przes powietrze.
2. Przestanie zaras śnieg padać, wtedy będzie powietrze zasz lepsc.
3. Włoz węgle w piec zebȳ mleko prędko się zawarzyło.
4. Ten starȳ dobrȳ mąż z koniem przes lód się werwał i w zimno wodę wpad.
5. On przed szterȳ albo seść niedzielani umarł.
6. Ogień był za gorąć, te kuchȳ nisko cale się nadpaliłȳ.
7. On ie iaȳka zawzdȳ bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzā bolā, ia miszle, ia ie oddłabiłem.
9. Ia byłēm u zonȳ oder: pani, i mowiłem ieȳ, i ona mowiła, ona chciała i ieȳ corce mowić.
10. Ia tego wiēcȳ nie ucȳnie.
11. Ia cie źrne zaraz warzāgkio około uszȳ, tȳ małpo!
12. Gdzie tȳ idzies, mamȳ mȳ z tobo iść?
13. Śā liche casȳ!
14. Miłe dziecie, zostań tu nisko, te złe gęsi zakāsaia cię do śmierci.
15. Tȳsz dziś naȳwiēcȳ się wȳucȳł i byłeś statecnȳ, tȳ mozes prędzeȳ do domu iść nizeli drudzy.
16. Tȳsz iesce nie dość wielki, zebȳś butelkie wina mogł wȳpić, tȳ musis iesce kawałek rosnāć abȳś więksȳ był.
17. Idź, bądź taki dobry i mów twoieȳ siostrze, ona ma odzienie waseȳ matce zgotować i ze scotko cȳsto obcyszcć.

18. Gdŷbŷs tŷ go bŷł znał! wtedŷ bŷ było inacej się stało i bŷ bŷło lepiej źniem.
19. Kto mie moŷ kos z mięsem ukradł? oder: porwał?
20. On tak cŷnił, iek bŷ oni go do młocenia obśtalowali, oni ale to sani zrobili oder: uczŷnili.
21. Komu on tą nową hŷstorŷiǻ powiedział?
22. Trzeba głośno wrzescieć, bo on nam nie rozumiecie.
23. Mŷ zturbowane, i mamŷ pragność.
24. Iek mŷ wcoraŷ wiecor wzad przŷślim, to iuz owci w łosku lezeli i bŷli twardo usneli.
25. Śnieg teŷ nocŷ unas został leząc, ale dziś rano on staiał.
26. Za nasem domem stoǻ trzŷ (3) piękne iablǻki z cerwonmi iepkami.
27. Nie mozeta wŷ iesce okamgienie na nas pocekać, wetŷ (!) mŷ zwami pudziem.
28. Wŷ nie cŷńcie kakie dziecinskie figle.
29. Nase gorŷ nie sǻ tak barzǻ wielkie, wase siła większe.
30. Sila [sic!] funtów worztŷ i siła chleba chciecie mieć?
31. Ia wam nie rozumiecie, wŷ musicie troche głośnieŷ gadać.
32. Nie naleźliście kawałek białego mŷdła przede mie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa (2) nowe budŷnki w wasem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo pochodzi mu z serca.
35. Toście dobrze zrobili.
36. Co tam za ptasecki siedzǻ wŷsoko na murecku?
37. Gburŷ pięć = (5) woł i dziewięć = (9) krów i dwanaście = (12) owiecków przed wiesz przŷprowadzili, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie sǻ dziś wszŷsŷ na dworzu w polu i sieko = znǻ oder: kozǻ.
39. Idź tŷlko, ten bronatnŷ pies ci nic nie robi = uczŷni.
40. Ia z ludziani tam w tŷł prześ łǻkie w zŷto poiechał.
Sollte: ins Korn identisch sein mit: nach Korn, so wurde es im Polnischen [...] po zŷto – das l, ł klingt ganz anders als [...] deutscher l.

Karpa, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Karpa, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Hugo Zander, miejsce urodzenia: Chelchen [Chelchy, gm. Kowale Oleckie, pow. olecki]

56 908 [e 96,1]

1. W zŷme furaǻ suche liście w powietrzu.
2. Wnet przestanie kurzŷć, tedi będzię lepsze powietrze.
3. Wsip węglow w pieć, zebŷ się mleko zawarzŷło.
4. Dobrŷ starŷ chłop werwał się koniem i w zŷmno wode wleciał.
5. Tak cterŷ albo seść niedziel jak umarł.
6. Ogien za gorǻć, bo kołac się nisko spalił.

7. On iada jajka zawdŷ bez solŷ i pieprzu.
8. Nogi mię mocno bołā, mię sie zdaie, zem je oddłabił.
9. Ia u kobietŷ był, i jej powiedział, a óna mowiła ze i swojej córce powie.
10. Ia tego więcej niechce czynić.
11. Dostanes zaraz warzáchó miedzy usŷ, tŷ małpo!
12. Gdzie ty idzies, mamŷ z tobā iść?
13. Teraz liche czasŷ!
14. Miłe dziecię, ostań tu nisko, bo ciebie słe gęsŷ zadziobiā.
15. Tŷs się dzisaŷ najwięcej uczŷł i czychem był, mozez prędzej do domu iść jak owćŷ.
16. Iesceś nie dość duży butelke wina wŷpić, muśis iesce kawał rosnąć i więksem się stać.
17. Bądź takŷ dobrŷ, idź i mow twojej siostrze, zebŷ odzienie waszej matcze dosŷła i scotkó opcześała.
18. Gdŷbŷs go znał! jenacej bŷ był przŷsło, lepej bŷ był za niego stoić.
19. Ktoz mie moj koz z nięsem ukrat?
20. On czynił tak, jakbŷ go do drasowania opśtalowali, ale onŷ to nię uczyniłŷ.
21. Komu ón to nowó hŷtorio powiedział?
22. Muśy głośno wołać, bo tak nie rozumiecie.
23. Mŷ zturbowane i pragniem.
24. Iak mŷ wzoraj we wiecor nazad przŷsłŷ, lezelŷ owćy iuz w łozu i poznelŷ.
25. Snieg teŷ nocy u naś lezał, ale dziś rano się roztopił.
26. Za naś izbā stoia trzy piękne iebłākŷ czerwonymŷ iebłuskamŷ.
27. Moseta iesce chiłetzke na nas poczekać, to pojdziem z wamŷ.
28. Nie prowadzta takich dziecinskŷch zabawkow.
29. U naś gorŷ nie wŷsoke, wase wiele wisse.
30. Śiła funtow wórśtów i śiła chleba chceta?
31. Nie rozumiecie, musita troche głośneŷ gadać.
32. Nie znaleźliśta kawałek białego mŷdła dla mie na moiem stole?
33. Iego brat chce sobię dwa piękne nowe budinki w nasem ogrodzie budować.
34. Słowo mu z serca przŷsło.
35. Dobrze z niech.
36. Czoz tam siedzó za ptaski na murku?
37. Gospodarze wŷprowadziliŷ pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owiec przed wieś, chceli je przedać.
38. Ludzie są dzisaj wŷsćŷ [!] na polu i siekā.
39. Idź, bronatnŷ pies tobie nic nie zrobŷ.
40. Ia z ludziamŷ tam wtŷle przez łake w zŷto wiechał.

Lupken, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Łupki, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Adam Pschytulla, miejsce urodzenia: Seesken [Szeszki, gm. Wieliczki, pow. olecki]

56 999 [c 98,2]

1. W zimę latają suchę liście w powietrzu.
2. Przystanie wnet śnieg padać, tedy będzie czas znowuj lepszy.
3. Włóż węgli w piec, aby mleko wnet poczęło warzyć.
4. Dobry starzec z koniém przez lód się włamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed czterema albo seściu tygodni pomarł.
6. Ogień był za gorący, kołacę są nisko wczale popalone.
7. On jé jajka zawždy beż soli i pieprzu.
8. Nogi mi bardzo bolą, wierzę, zem je przelatał.
9. Byłem u téj kobiety i jéj to mowiłem, a ona mowiła, że chce to swej córce mowić.
10. Nie będę już tego więcéj nigdy czynił.
11. Trzasnę cię zaraz warząchą po uszach, ty małpo!
12. Dokąd idziesz, mamy z tobą iść?
13. To są liché czasy!
14. Moje miłe dziecię zostań tu nisko, złe gęsi cię zakąsają.
15. Tyś się dzisiaj najwięcéj nauczył i pokorny byłeś, mozesz prędzej do domu iść jak drudzy.
16. Tyś nie jest wielki dosyć, abyś butelę wina wypił, musisz jeszcze kawał rosnąć i większy być.
17. Idź, bądź taki dobry i mów twojéj siostrze, ona ma odzienie przed waszą matkę uszyć i szotką oczyścić.
18. Zebyś ty go znał! tedy by inacéj przysło i by jemu lepiéj się powodziło.
19. Kto mi mój kos z mięsém ukradł?
20. On czynił tak, jak by go do drazby obstalowali, ale oni to sami czynili.
21. Komu tą nową powiastkę powiedział?
22. Musi głośno krzyczeć, bo on nas nie zrozumieję.
23. Iestemy zpracowani i mamy pragnienie.
24. Jak wczoraj wieczor nazad przyslim, leżały owci już w łozu i twardo spały.
25. Śnieg tą noc u nas leżał, ale rano dzisiaj stopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonemi jabłuskami.
27. Nie moziecie jeszcze chwilkę na nas czekać, to pojdziemy z wami.
28. Nie macie takich dziecinskih spraw czynić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtow wursty i chleba chcecie mieć?
31. Nie rozumiem was, musicie trochę głośniéj gadać.
32. Nie znaleźliście kawalka białego mydła przedemnie na mojem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domy wwaszem ogrodzie budować.

34. Te słowo przyszło mu z serca.
35. To było prawie od was!
36. Co to siedzą za ptaszeczki wysoko na murku?
37. Gburzy pięć wołów i dziewięć krów i dwanasie owiec przed wieś wywiedli, tych chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i zniwują.
39. Idź tylko, brunatny pieś ci nic nie uczyni.
40. Iam z ludziami tam w tyle przez łąkę w żyto wjechał.

Rybittwen (1938–1945 Ribitten), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Rybitwy, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Johann Melzer, miejsce urodzenia: Langenbrück,
Kr. Sensburg [Lembruk, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]
57 000 [c 98,1]

1. W zyme furajo suche liście po powaitru [sic!].
2. Zarasz przestanie kurzycz, tedy będzie powiatrze zaś lepiej.
3. Włosz węglow w piecz, ze by Mleko wnet napoceło wracz.
4. Mącz dobry stari koniem w lot sie włamał i w zimno wode wpat.
5. Jest ztery albo seńcz niedzel jek on umarł.
6. Ogień był za gorąci boc kuchi mnisko cale czarno z palone.
7. On jaika je zawdi oproč soli i pieprzu.
8. Nogi mńe bolo, misle ja iech przeterem.
9. Biłem u zoni i jej mowiłem, i ona rzekła, chce to i jej corce mowicz.
10. Ja tego tez więcej nie chce czynicz.
11. Ja ciebie zarasz z warzawio po uszach wibie, ti małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mamý z tobo iść?
13. Zo liche czaśy.
14. Moje miłe dziecie, zostań tu niszko stojeć, złe gęsi cie zagryzo.
15. Tyś dzyś sie naj więcej ucił byłeś zpokojnem, ty mozesz prędzey do domu iść niz wśyszci.
16. Tyś jescie nie dośc duży, zebyś butele wina wypił, ty jeśce muśisz koniez rosznąć i więśy bycz.
17. Icz, bąć taky dobri i mow twojej siostrze, ona miała odzienie przed waszo matke dosyć i z scotko oczyścycz.
18. Keby tyś go był znał! przyśło by inaczej i by sie lepiej z niem stojało.
19. Kto mńe moj kóz z mnięszem ukrat?
20. Robył, ani by go do draźby wezwali, oni ale to zamo zrobili.
21. Komu on to nowo historio powiedzał?
22. Muśi głośno wrzesć bo nam nie rozumieje.
23. My zo pośyłone i mami pragnące.

24. Jek my wcoraj wieczór nażad przyšli, lezeli owci jusz w łozu i byli mocno kole szpijku.
25. Śniek to nocz u naz ostał lezycz, ale dziś reno sie roztopił.
26. Za naszym domim stojo trzy piękne jebłónki, z czerwonemi jepkami.
27. Nie mozeta wy jeście wchylecke na naz czekać, tedy pudzem z wami.
28. Nie mate [!] takiech dziecińskich rzeczow czynić.
29. Nasze gori nie zo bardzo wyszokie, wasze so wiele wyssze.
30. Jek wiele funtow worzśty i jak wiele chleba chczecie?
31. Nie rozumieje wam, muśycie troskie głośniej gadacz.
32. Czyś cie wy żądnego kawałka białego Mydła pred mie na mojem stole nie znaleźli?
33. Jego brat choće sobie dwa pięknych nowych domow w naszym ogrodzie budowacz.
34. Te słowo przysło jemu z serca.
35. To bylo [sic!] dobrze od wasz.
36. Czo tam siedzo za ptaszecki wyszoko na murecku?
37. Gburi przynieśły przed wieś pięć wołów i dziewięć [!] krow i dwanaście owieckow, tych oni chcieli przedacz.
38. Ludzie dzysaj so wszyscy na dworzu na polu i koszo.
39. Ic tło, bronatni piesz tobie nic nie zrobi.
40. Ja z ludzami tam w tyle bez łońkie w zyto jechałem.

Skodden (1938–1945 Schoden), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Szkody, gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Julius Luckenbach, miejsce urodzenia: Slabowen [Słabowo, gm. Ryn, pow. giżycki]

57 001 [c 99,8]

1. Wżyme spadaio suche Lisće pszes pogietrche.
2. Saerasz prschestaenie schniek paedaetsch, tedi bendsche pojetrsche saeras lepsze.
3. Włosz wengle wpchez, äbi mleko prentko sche werschiło.
4. Dobri staeri mons s koniem prsches lot włamał śche w schimno wode.
5. On pomer prsches steri aelbo seschtch tigodnie.
6. Oken iëst se goronzi, kuchi so nisko zaele zarzo spalone.
7. On ië iäike sefszi oproz soli prschepschu.
8. Nogi mië mozne bolo, ia mischle ia ie prschestompiuł.
9. Ia buł u te niewyeschtsche i iëi mowyułem ae onae mowjiłae, se szwoiëi zorze bendzie mowyitsch.
10. Ia to niechze wyenzi saeschei zinitsch.
11. Ia tsche udersche saeras s waerschoncho po uchech, ti maełpo.

12. Gdsche ti idsches, mami mi s tobo ischlsch?
13. Szo liche zaeszi!
14. Moië mnife dschetsche, sosztan tu niszko stoëtsch, słe genschi ukonszo tsche do schniertshi.
15. Tisch dschischai na wjenzei sche uził i bulesch dschicho, ti mosesz prenszi niech drudzi do domu ischtsch.
16. Ti iestesch nie doschtsch wielki, butele wjinae wipchitsch, ti muschis iesze kawał rosznontsch i wjenkszem bitsch.
17. Idsch, bondsch taeki dobri ae mof twoiei schostrsche, onae niaelae odschenie prsched waszo matke fertich uszitsch i szotko zisto zinitsch.
18. Biłesch tigo posnał! tedi bi biło inazei prschiszło i bi biło lepsei s niem.
19. Chto mie moi kosz smienszem ukrat?
20. On cinił taek, iek bi go do młozenia obschtaelowaeli, oni aele szaeni to uzinili.
21. Komu on to nowo ristorio powiedschał?
22. Muschi głoschno wrschesziłtsch, bo nië rosumiëië naes.
23. Mi iestemi uturbowanie i mami praegniënie.
24. Iek mi fzoraei wieszor wsad prschischlem, tedi oftë leseli iuz włozu i bili fest uszpione.
25. Schniek w te nozi lesonz oształ, aele dschischai reno stopjił.
26. Sae naeszem domem stoiō trshi pchenkni iepłoniezk sz zerwoniëni iepkaeni.
27. Nië mosetsche wi iesze iednie łokaemniënië nae naes zekaetsch, tedi budschem z wamë.
28. Wi ni matae taeke głupstwae zinitsch.
29. Naesze gori nie szo tengo wiszoke, waesze szo wiele niszsze.
30. Schiłe Funtow Wurschti i chlebae chzetae?
31. Ia waesz nie rosumniëië, wi muschitsche zokolwjek głoschnië mowitsch.
32. Nie naleschlischtsche kaewaełek białego midło prsche de mie nae stolae.
33. Iego braet chze szobie dwa pchenke nowe budinki w waeszem ogrodsche budowaetsch.
34. Te szłowo prziszwo iemu s szerzae.
35. To biło praeje od waesz.
36. Co šae ptaszeczki schedzio wiszoko nae muretzku?
37. Gburi prschiprowaedchili pjentsch wołow i dschejentsch krow i dwaena-schtsche owjezkow prsched wjesch, te oni chtscheli prschedaetsch.
38. Ludsche szo dschischai fsziszi na dworschu w polu i sno.
39. Idsch tło, ten brunaetni tshi niz robji.
40. Ia s ludschaemi taem ftile prsches łonke w sito poiechał.

Konopken (1938–1945 Mühlengrund), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Konopki, gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczyl nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Bork, miejsce urodzenia: Gonsken [Gąski, gm. Olecko, pow. olecki]

57 002 [c 99,5]

1. W zimę furają suche liście beż pojetrze.
2. Wnet przestanie kurzyć, to będą znów pojetrze lepse.
3. Włós weńgle w piec, zeby mléko wnet się warzić poczęło.
4. Ten stary dobry chłop werwał się z koniém beż lód i w wodę wpad.
5. On przed cztéroma abo seścioma niedziel umer.
6. Ogién buł za korący, toć kuchy nisko cale czarno się spalili.
7. On zawsze iajka beż soli i beż pieprzu jé.
8. Nogi mię barzo bolą, się mię jidzy, com jéch przeszed.
9. Ia bułem u téj kobiety i iéj mojułem, a ona mojiła, co i swojej córcę poję.
10. Tégo już ja i jécój nieuczynie.
11. Ja ci tu zaraz warziąchą po usach dam, ty małpo.
12. Gdzie idzes, mamy stobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moję miłe dziecie sośtań tu nisko, tę złe gęsi cię [dalej brak tekstu].
15. Ty dzyś najécój się uczuł i statecny buleś, mozes przéj do domu iść jek ofci.
16. Tyś esce zamały, cobyś butelke jina wypiuł, przód musis kawałek podrosnąć i jęgsem być.
17. Bądź taki dobry, idz i mów twojój siostrze, zeby waszój matce odzienie uszyła i szczotką uczyszczyla.
18. Kebyś ty go był znał, to naczey by przyszło i lepij by z nim stojało.
19. Kto mię mój kósz z nięszym ukrat?
20. On tak robiuł, jekby go do drasowania obśtalowali, aleć oni to sani zrobili.
21. Komu ón tą nową rystoryą pojedał?
22. Musi głośno wrzesceć, bo naz nie rozunieję.
23. Ssemy sturbowane i się nam pić chce.
24. Jek my wczoraj jeczor nazad przyszli, to ofte iuz w łozu leżeli i twardo szpali.
25. Snieg w téj nocy u nasz leżał, ale dzyś réno się rozpuściuł.
26. Za naszą izbą trzy piękne iebłonuszki z czerwoneni iebłuskani stoją.
27. Nie mozeta wy na naz chylkie poczekać, to i my z wani pudziém.
28. Nie musita takich chiglów prowadzić.
29. Nasze gory nie barzo wysokie, wasze są siła wyszse.
30. Siła funtów wursti i siła chleba wy chceta?
31. Ja wasz nię rozunieję, musita troche głośniej gadać.

32. Cy wišta nie kawałek białego mydła dla mię na moiém stole znaleźli?
33. Jego brat chce sobie w waszym ogrodzie dwa piękne nowe izby postawić.
34. Te słowo mu z serca przyszło.
35. To dobrze od nich było.
36. Co tam za ptaseczki wysoko na murku siedzą?
37. Gbure pięć wołów i dziejęć krow i dwanaście ojeczków przed jeś przyprawadzyli i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie dziś wszyscy na polu i sieką.
39. Idź tło, brunatny pies ci nic nie żrobi.
40. Ia z ludzani tam w tyłku beż łąkie po zyto poiechał.

Sulimmen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Sulimy, gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Arthur Breit, miejsce urodzenia: Marggrabowa [Olecko]
57 003 [c 99,4]

1. W zime latają szuche liście w powietrziu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy powietrze będzie lepsze.
3. Włóż węgle w piec, żeby mleko wnet się żawarziło.
4. On stary, dobry człowiek na lodzie się w łamał i w zimno wodę w leciał.
5. On przed cztery albo sześć tygodni umarł.
6. Ogień był żagorący, bo kuchy niszko czale czarno się spalił.
7. On jada jajka żawszę beż foli i pieprzu.
8. Mię nogi mocno bołą, żapewniem je sobie oddłabiął.
9. Byłem u tej kobiety i powiedziałem jej to, a ona mówiła, że to powie czórćze swojej.
10. Ia już tego więcej nie zrobię.
11. Małpo, dam ci żaraż warzącho między uszy (po uszach).
12. Gdzie (dokąd) idziesz, mamy stobó iść?
13. To są liche czaszy!
14. Kochane dziecie, żoftań tu nizko, bo cie te złe gęsi żagryzą.
15. Tyś dzisaj najwięcej się uczył i byłeś stateczny; Pożwolono ci prędzej domu iść, niz owtym.
16. Ieszcziesz nie duży dościć, butelkę wina wypić. Muśysz jeczce rosznać i większym się stać.
17. Idź, bądź taki dobry, siostrze twojej mowić, żeby odzienie dla matki waszej uszyła i szcotko wyczyściła.
18. Ieżeli byś jego był znał, to by to było i naczey przysło, a lepiej by się z niem miało.
19. Któż mi mój kos z mięszem porwał (ukradł)?
20. On tak czynił, jakby jego do młoczenia obstalowali, óni to ale fami czynili.
21. Komu ón tó nowó hystoryą powiedział?

22. Muśi głośno krzyczyć, bo tak nam nie rozumieje.
23. My strudzonę i pragniemy.
24. Iak my wczoraj wieczór nażad przysli, to owci już w łożu leżeli i ku spaniu byli.
25. Tej noży śnieg u nas leżał, dzis rano ale rostopniał.
26. Ża naszą izbą stoją trzy piękne jabłaki z czerwonei jabłufkani.
27. Nie możecie jezczce okamgnienie na nas czekać, wtedy pojdziemy z wami.
28. Nie wyprowadzayta take dziecinstwa.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokę, wasze wiele wyjsze.
30. Wiele funtów kelbaszy i wiele chleba chcecie?
31. Nie rozumieję wam, muście k zyne głośniej gadać.
32. Nie znaleźliście kawałek białego mydła dla mię na mojem stole?
33. Jego brat chce sobię dwa piękne nowe izby w waszym ogrodzie budować.
34. Te słowo przychodziło mu od ferca.
35. To z was było prawie.
36. Czóz tam siedzą za ptaszeczki na murku?
37. Gburi byli pięć wołów i dziewięć krów i dwanasce owieć przed wieś wyprowadzili, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie dziś wszżyszy na polu i siekó.
39. Idź tylko, brónatny pies ci nič nie uczyni.
40. Iak z ludziami tam w tyłek beż łónke w żyto pojechał.

Pawlozinnen (1938–1945 Paulshagen), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Pawłocin, gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Laudien, miejsce urodzenia: Prawdzisken [Prawdziska, gm. Kalinowo, pow. ełcki]

57 004 [c 99,11]

1. W zyme furajo szuche liście beż powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, Powietrze będzie lepsze.
3. Zapal w piecu, co mleko się zprozy.
4. Dobri stary chłop z końiem beż lot się werwam i wpat w zymno wode.
5. Cteri albo šeść miedziel jak pomer.
6. Za mocny ogien był bo kołać niszko, cale carno się zpaluł.
7. Jajka zawsze je beż soli i beż pieprzu.
8. Nogi mie bolo, pewnom jech zraniuł.
9. U kobjetim był i jej mowił, ona mowiła, ze corce powie.
10. Nie będę tego wiecej cynił.
11. Łysko ci dam za uszy ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy z tobo iść?
13. Lyche caszy.

14. Mniłe dzieciē, zostań misko, złe gęsi cie zascipio.
15. Najwięcej się dzisay wyucył, statecnýs był, mozesz prędzej do domu iść niz owte.
16. Nie wielkiś dość, abyś butelke wina wypiuł, jeszcze muśysz urosnąć.
17. Jdź, bądź taki dobri, mów siostrze, niech matce odzienie uszyje i zscotko wicyści.
18. Byś go znał, by było inac przysło, by lepiej mu się powodziło.
19. Kto mie kosz z mięszem ukrat?
20. Tak cynił, jak by go do drasby wołali, oni ale sami to z robili.
21. Komu on to nowine powiedział?
22. Trzeba krzyceć bo nasz nie zrozumieje.
23. My mgłe i pragniem.
24. Jakem wcoraj do domu przyšli, owci już w łozach leżeli i mocno spali.
25. Śnieg bez noc u nasz przelezał, ale w zręku rozszed.
26. Za naszo izbo stojo trzi piękne Jebłaki z cerwonemi jebłuszkami.
27. Niemozeta jeszcze okamgnienie na nasz cekać, pudziem z wami.
28. Niemuśita take głupstwo prowadzić.
29. Nasze gori nie take wysokie, wasze wiele więkse.
30. Śiła funtow kełbasy i siła chleba chceta?
31. Wasz nie z rozumieje, musita głośniej gadać.
32. Należliśta kawałek białego mydła na stole przedemie.
33. Jego brat chce sobie dwa nowe budinki na waszem ogrodzie postawić.
34. Z serca gadał.
35. Tak dobrzeście zrobili.
36. Co tam za ptaszki siedzo na murze?
37. Gospodarze pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owieckow przynieśli przed wieś, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie dziś wszyscy na polu i sieko.
39. Jdz, brunatni pież ci nýč nie robi.
40. Z Ludziami beż łąke w zytom w jechał.

Lissen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Lisy, gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Nehring, miejsce urodzenia: Kutten, Kreis Angerburg
[Kuty, gm. Pozezdrze, pow. węgorzewski]

57 005 [c 99,14]

1. W zime furają szuche liście wpojetrziach.
2. Wnet przestanie kurzeć, tedy będzie pojetrze znów lepsze.
3. Włóż węgle w piec, aby mléko wnet się zawarzyło.
4. Tén stary dobry chłop werwał się z koniem beż lód i w pad w zimną wodę.
5. On przed cztérOMA albo sześcioma niedzielami umer.

6. Ogień buł za gorący, kuchni się nisko cale carno spalili.
7. On ie zawsze iayka opróc soli i pieprzu.
8. Mnie nogi bardzo bolą, miśle iech odparzułem.
9. Ia bułem u kobiety i iej mojułem, a óna mojiła, ze chciała i jej corcę mojeć.
10. Ia tego jęcój czynić nie chce.
11. Ia ci zaraz warząchą w łep kropne (trzaszne), ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mami i my stobą iść?
13. Szą lyche czaszy.
14. Miłe dziecie, zostań nisko, bo te złe gęsi cię zadrą.
15. Tyś się dzisiay na lepiey uczuł i stateczny bułeś, dla tego możes prędzěj do domu iść niz owte.
16. Tyś ieszcze za mały, cobyš butelkie jina mog wypić, ty wprzod musisz kawał rosznać i jęszem być.
17. Idź, bądź taki dobry, a mow twoiěj siostrze, ona miała odzienie waszey matcę uszyć i szotką wyczyścić.
18. Kebyś go buł znał, tedy by było ienacěj przyszło, i wiele lepiey by zniem sztoyało.
19. Kto mię moy kósz znięszem ukrad?
20. On tak czynił iakby go do draszowania obstalowali, ale oni to szani zrobili.
21. Komu on tą nową rystorjia pojedział?
22. Musi głośno gadać, bo nam nie rozunieyę.
23. Iestemj zmordowane i pić się nam chce.
24. Iak my wczoray jeczór nazad przyšli iuś owte włożu lezeli i twardo uszneli.
25. Śnieg bez to noć u nasz lezał, ale dzyś reno roztopniął.
26. Za naszey izbię stoyi trzy pięknech iebłonuszków z czerwoneni iebłuskani.
27. Nie mozeta wy ieszcze na nasz okamienie poczekać, to pudzemy z wani.
28. Take głupstwa nie musita robić.
29. Nasze góry nie bardzo wyszokie, wasze są wiele wyszsze.
30. Siła funtow worstow i chleba chceta?
31. Ia wam nie rozumnieyę, wy musita głośniey gadać.
32. Nie znaleślišta na moyem stole kawałek białego mydła dla mię lezeć?
33. Iego brat chce szobię dwa pięknech nowych budinkow w waczem [!] ogrodzie budować.
34. Te szłowo przyszło mu z szerca.
35. To było sprawiedliwię od niech.
36. Co siedzo za ptaski wyszoko na murku?
37. Gbury niely pięć wołow, dzejęc krowow i dwanaście ojeczkw pred jeś wyprowadzone, aby iech przedali.
38. Ludzie są dżiśay wszysztczy na polu i sieką.
39. Idź tło, bronatny piesz ci nic nie zrobi.
40. Ia z ludzani tam w tyłku bez łąkie poiechałem po zyto.

**Dmussen (1938–1945 Dimussen), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen**

Dmusy, gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wiśniewski, miejsce urodzenia: Masuhren [Mazury,
gm. Świętajno, pow. olecki]

57 006 [c 100,1]

1. Wzięm furajo szuchę liście wpowietrziu.
2. Wnet przestanie śnieg padać, wtedy będzie čas lepszy.
3. Włos węglę wpieć, aby mleką się wnet warzyć počęła.
4. Dobry starzy mąż skóniem się przez lot włamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed sterzy albo seć niedzel umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy się nisko wcale spaliły.
7. On je jajka zawsze przez soli i pieprzu.
8. Nogi me bolą, niemam, żem je obordził.
9. Ja był u kobiety, i powiedziałem jej, a ona mówiła, że i córecę powiedzec miała.
10. Ja niechcę więcej to czynić!
11. Ja rzne c'ię zarasz warząchą przez uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mamy stobą isć?
13. Szaj lichę czaszy!
14. Moję miłe dziecię, ostan niszka, tę złę gęsi c'ię zakaszają.
15. Tyś dziś się najwięcej uczył i byłes statečný, ty mozes przejez do domu isć jak owci.
16. Ty jesceś nie dość duży butelę wina wypić, musisz jescze zuchel rosnać i większem być.
17. Hć, mów twej siostrze, ona miała odzienie waszej matce uszyć i sćotką wycyścić.
18. Byś go znał! toby inaczey przysła i zniem by lepiej się stojała.
19. Kto mię kóž zmięszem ukradł?
20. On czynił tak jakoby go do draszowania stalowaną; oni leć szamni tą czynili.
21. Komu on tę nowinę powiadał?
22. Muśi głośno [!] wrzesceć, inacz on nasz nie rozumieje.
23. My spracowaną i pragniem.
24. Jak my wcoraj wieczor wzađ przysli, lezeli owci już wlozu i spali.
25. Śnieg tej nocy unasz ostał, ale dziś raną stajał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłunki sčerwonemi japlkami.
27. Niemozeta jescze chwilkę na nasz czekać, wtedy idzem zwami.
28. Wy niemata takie dziecinstwa czynić.
29. Nasze gory nieszaj bardzią wysokie, wasze wysze.
30. Siła funtów kełbaszy i chleba chceta?
31. Ja wasz nie rozumieje, musicie głośnieji mowić.

32. Niezależliście zuchelek białego mýdła przedemię na mem stolę?
33. Jego brat chć szobię dwa piękne nowę domý wwaszem ogrodzię zbudować.
34. Słową przýsłá mu szzerca.
35. To býłá dobrzë zwasz.
36. Čo siedzio tam za ptaszečki wýszoko na murečku?
37. Gospodarzię przýprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owiećkow przed wieś, tę chćieli przedać.
38. Ludzię dzisiaj wszýscý na polu i zná.
39. Idz týlko, bronatný piesz či nić nię zrobi.
40. Ia złudziami tam wtýlę przez łakę w zýtom wjechał.

Groß Rogallen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Rogale Wielkie, gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Emil Zentara, miejsce urodzenia: Soldahnen, Kr. Lötzen
[Sołdany, gm. Giżycko, pow. giżycki]

57 007 [c 100,5]

1. W zime furrajá suche lyście przez powietrze.
2. Zaras przestanie śniek padać, tedy będzie piękny czas.
3. Wysp Węgle w piec, tedy prętko się pocnie mleko warsić.
4. Ten dobry stary głop się z koniani przez lot werwał i w simno wode wpat.
5. On przed czterí albo sześć tigotniom umer.
6. Łogień był za mocny kuchi się misko czale spalili.
7. On je jajka przesz sól i przesz przeprz.
8. Nogi mie bolá, ja myśle, ja je sobie przebrał.
9. Ja u kobiety był i jěj mowił, a ona mowiła, że ona i swojej corce mowic chce.
10. Ja tes jus niechce więcej czynić.
11. Ja ciebie zaras warzioncho na łuszy będe bić, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mamy z tobo iść?
13. Lyche caszy są.
14. Moje miłe dziedzie, stoj tutaj miszko, te złe gensi cie zakonsá.
15. Tyś cisiaj nawięćj się łucyliś ztateczny był ty mozes prędzěj do domu iść mnisz łowte.
16. Tyś jescze nie duży dość, to fleskie wina wypić, ty musisz jesc kawałeg rosnać i większy być.
17. Ić, bąc taki dobry i mow twojěj siostrze, ona mo łodzenie przed waszá matke usić i z cotko cysto zrobić.
18. Gdyz ty go znałeś! to by to inac przysło i by się ziem innac stojało.
19. Kto mnie moj kos z mniensem ukrat?
20. On tak robił, jak by go do draszowania opstalowali, oni to ale sany zrobili.
21. Komu on to nowo ristorio powiedział?

22. Muszi głośną krzycęć, bo on nasz nie rozumieję.
23. Ia jestemy zmordowany i mamy pragnionskie.
24. Jak my wczoraj wiecor nazat przišli, to leżeli łowci jus w łozu i spali fest.
25. Ten śmieć to noc u nasz leżeć ostał, ale dzisiaj rano rostopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jebłonki z cerwoneni jepkami.
27. Nie mozeta wy jesce ogamgnienie na nasz cekać, tedy pudziem my z wamni.
28. Niemusita take dziedzinstwo czyniś.
29. Nasze gory nie są tak wysokie, te wasze są wińcej wizěj.
30. Siła funtow kiełbaszy i jak siła funtow gleba chceta?
31. Ja wasz nie rozumniėje, wy muszita troche głośniěj gadać.
32. Nie znaleślicie kawałek białego mydła przede mię na mojem stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe budinki w waszem ogrodzie zbudować.
34. Te słowo przysło mu ź serca.
35. To było prawo ot wasz.
36. Czo ża ptaski siedzo tam wysoko na tej murce?
37. Te gospodarzie przyprowadzili pięć wołów, dziewięć krowow i dwanaście łowiec przed wieś, te chciely prziedać.
38. Ludzie szo wsycy na dworziu na polu i sieko.
39. Jic tło, ten bronatny pies tobie nic nie ucyni.
40. Ja stemni ludziami tam wtyłkiu przesz łonke w żyto pojechał.

Groß Kurwien, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Karwica (Kurwia), gm. Ruciane-Nida, pow. piski

Tłumaczyli uczniowie i nauczyciele [gemeinsam]

Nazwisko nauczyciela: J. Frisch, miejsce urodzenia: Neuendorf [Jabłonowo, gm. Kowale Oleckie, pow. olecki]

57 067 [d 96,1]

1. W żyyme furaia suche liście w powietrzu.
2. Przestanie zarazż śnieg padać, wtedy będzie powietrze zaś lepsze.
3. Kładż węgle w piecz, czo mleko wnet sie warzyć pocznie.
4. Stary, dobry chłop z koniem przez lód sie werwał i w żyymnó wode wleciał.
5. Ón przed śtery albo seć tygodniów umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy nachci niźzko czale czarno spalóne.
7. Ón ie iaika zawze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie barzo mocno boló, ia miśle, ia ie przeleciał.
9. Ia byłem u białky i m iey to mówił, a óna mówiła, óna chciała to i iey czórcze mówić.
10. Ia niechcze to więczey czynić.
11. Ia biie cie zarazż warzącho przez ufzy, ty małpo.
12. Gdzie idżesz, mamy z tobą iść?
13. So liche czafzy.
14. Moie miłe dziecie, zostań tu niźzko stojącż, złe gęsi pokąsaią cie do śmierci.

15. Tyś sie dzyś na więczy uczył i byłeś cichy, ty mozeż prędzey do domu iść iak owci.
16. Tyś iefzcze nie iest duzy dość, iedno butelkie wina wypić, ty musifz ieszcze kóniecz rofznąć i więksy być.
17. Idź, bądź taki dobry i mów twoiey siostrze, ona miała odzienie przed wafzą matkie do kącza syć i z czotko wyczyścić.
18. Byś ty go był znał, tedy by to i naczey przysło, i ón by sie lepiej stoiał.
19. Chto mie moi kofz z nieżem ukrad?
20. Ón tak czynił, by óni iego do drafzowania obstawili; óni ale to sani zrobili.
21. Komu tó nową rystorią powiedział?
22. Musi mocno krzyczeć, bo ón najz tak nie rozumnieie.
23. My zęgleli i mamy pragnienie.
24. Iak my wczoray wieczór na zat przyślym, lezeli owci iuż w łozu i spali fest.
25. Snieg tó nocz u najz leżał, ale dzyś reno sie roztopił.
26. Za najzem domem stoią trzy piękne iebłaki czerwónemi iebkami.
27. Nie mozeta ieszcze na najz okamgnienie czekać, tedy pudzem z wami.
28. Wy niemata takie dziecinskie rzeczy czynić.
29. Najze góry nie so takie wyfokie, wafze so wiele wyfzse.
30. Siła funtow wórzty a iak wiele chleba chczeta mieć?
31. Ia wafz nie rozumnieie, wy musita trochie głośniey gadać.
32. Nieznaleźlišta przed mie na stole kawałek białego mydła?
33. Swoy brat chce sobie dwa piękne nowe budynky w wafzem ogrodzie budować.
34. Słowo przysłą iemu z fzercza.
35. To było prawie od wami.
36. Czo za ptafzky tam wyfzoko na murcze siedzą?
37. Gbury przynieśli pięć woły, i dziewięć krowy i dwanaście owieczki przed wieś, i chcieli ie sprzedać.
38. Ludzie fzą dzysia yfzyfzyczy na dworzu na polu a zną.
39. Idz, brónatny piefz tobie nicz nie robi.
40. Iam z ludzani tam wtyłku przez łake w zyto iechał.

Erdmannen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Ciesina, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczył uczeń

Nazwisko nauczyciela: Bahlo, miejsce urodzenia: Grontzken [Grondzken – Grądzkie, gm. Wydminy, pow. giżycki]

57 068 [d 95,5]

1. Wsime furaio suche liscie w powietrzu.
2. Przestanie sniek padać, w tedi będzie lepsze powietrze.
3. Zrob węgle w piecu abi mleko się prentko warzyło.

4. Dobří stari chłop s koniem bez lód sie przerwał i wpad w simno wode.
5. On przed czwartem albo sostem tygodniu umarł.
6. Ogien bił za goronczi, kuchi sie popalili.
7. On je iajka zawse bes soli i bes pieprzu.
8. Nogi me bolo, ia misle, ia ie przelecał.
9. Ia bił u białki a mowiłem iej, a ona mowiła, ona chce jei corče mowicz.
10. I ja tes nechce wencej czyńnič.
11. Ia cie zaras wibie waroncho niedzi uzi, ti małpo!
12. Gdzie idzes, mami i mi stobo isč?
13. So liche caszi!
14. Moje miłe dziećzie, sostan tu nisko, te słe gęsi cie sadro.
15. Ty dzischaj się nalepie ucził i biłes čichem, ty mozes prendziej do domu iscz nis inse.
16. Tys samałi, szklanke wina pič, ty musis čały kawał rosnonč i wjeksem być.
17. Icz, bonč dobrem i mow twoje schostrze, ona ma odzenie przed matke wafso doszýč i ścodko wicišchičič.
18. [Brak tekstu].
19. Chto moj kos z nenčem ukradł?
20. On tak činił, aby jego do drasowania obstalowali, a oni sani to uczynili.
21. Komu on to nowo historio powiadał?
22. Musemi głośno wrzesceč, bo nas nie rozumieje.
23. Mi so słabe i nam sie chce pič.
24. Nis mi wčoraj gecor na sad przýsli, ofči ius w posčeli leseli i spali.
25. Tey noči schnek unas sostał lesecz, ale dzisa reno sgiñoł.
26. Za isbo naso stojo trzý jabłonki s cerwonemi japkani.
27. Nie moseta troske na nas počekač, wtedý pudzem swama.
28. [Brak tekstu].
29. Szyła futow worti i chleba chčeta?
30. Nase gori nieso take wisoke, wase so wyżše.
31. Ia nierosumieje was, wi musita čo kolwiek głośniej gadač.
32. [Brak tekstu].
33. [Brak tekstu].
34. Te słowo wisło mu šzerča.
35. To dobrze od was było.
36. Co sa ptaski sedzo wisoko na murku?
37. Gburi mieli pśeńč wołow i dzegenc krowow i dwanasie łowčow kole wszý, i chčeli ie przedač.
38. Wsyci ludzie so dzisia na polu i seko.
39. Idź lo, ten bronatni pies nič čzý nie cini.
40. [Brak tekstu].

Heydick, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Hejdyk, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: M. Schwulera, miejsce urodzenia: Sonntag [Zyndaki, gm. Sorkwity, pow. mrągowski]

57 069 [d 96,4]

1. W zime furają suche liście w powietrzu.
2. Żaraż przestanie kurzić, tedy będzie lepiej na dworzu.
3. Włóż węgli w piec, aby się mleko wnet zawarzyło.
4. Ten dobry stary chłop się z koniem werwał i wpadł w zimą wodę.
5. On przed czteroma albo sześcioma niedziel umarł.
6. Piecz był za goronczy, kuchi nisko czalę czarno spalónę.
7. On jada zawsze jajka bez soli i bez pieprzu.
8. Mię nogy bolą, ja myślę, żem je po obmykał.
9. Ia był u téj białki im jėj mówił, a ona mówiła, że to i jėj czorcze powie.
10. Ia już tego więcej czynić nie będę!
11. Ia ci dam zaraż warząchią w pyszk, ty małpo!
12. Gdzie ty idzież, mamy i my z tobą iść?
13. Liche czaszy!
14. Moję miłą dziecię, z ostań tu nisko, tę złe gęsi cię żażrą.
15. Ty się dzisiaj najlepj uczył i byleś pozłuszny, dla tego możes prędzej iść do domu niż owci.
16. Tyś jeszcze zamały, abyś mógł butelke wina wypić, ty jeszcze musiz czały kawał roznąć i większem być.
17. Ić, a bądź taki dobry i mów siostrze twoje, że obleti przed matke waszą do szyję i szczotką wyciści.
18. Kiebyś ty go był znał! to by było inacj przyyszło, i było by zniem lepj.
19. Kto mię mój koż znienszém ukrat?
20. On tak robił, jak by go do drazby obśtalowali, ale oni szani to zrobili.
21. Komu on te nówą hystorio powiedział?
22. Musiemy głośno wrzeszczeć, bo nama nie rozumieję.
23. My są zmęczeni i mamy pragnięczkie.
24. Iak my wczoraj wieczór w żat przyšli, to już owci leżeli włożu i śpali.
25. Śnieg téj noczy ożał unaż lezeć, ale dzis reno zginół.
26. Za naszém domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwoneni jabłuskoma.
27. Nie moziecie na nas chiłke czekać, to pujdziem zwami.
28. Nie musicie takich chiglów prowadzić.
29. Nasze góri nieszą za bardzo wyszokie, waszę są wyższe.
30. Wiele funtów worzty i wiele chleba chczeć?
31. Ja wam nie rozumnieje, wy musicie kszyne głośniej gadać.
32. Nie znaleźliście na mym stolę kawałek białego mydła?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne dómy w waszem ogrodzie zbudować.
34. Te słowo jemu przysło z serca.

35. To było od waz całę dobrze.
36. Coż to za ptaski na tym murku siedzo?
37. Te gozpodarze wyprowadzili pięć wołów i dziejęć krów i dwanaście łowiecków przed geś, i chcieli je przedać.
38. Ludzię są dzisiaj wszyszczy na polu i sieką.
39. Idź tyló, ten bronatny pies ci nicz nie zrobi.
40. Ia złudzoma tam w tył beż łónke po żytom pojachał.

**Mittel Pogobien (1938–1945 Mittelpogauen),
Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen**

Pogobie Średnie, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: August Razum, miejsce urodzenia: Symken [Szymki, gm. Biała Piska, pow. piski]

57 070 [d 97,5]

1. W zyme furaio suche liście w pogetrzu.
2. Zarsz przestanie śniek padać, to potem będzie lepsi czas.
3. Włóż węglow w piecz, czo mleko prętko pocznie się warzeć.
4. Ten dobry stary chłop się z koniem na lodzie werwał i wpat w zimnio wode.
5. On przed śteroma abo seścioma niedzielani zdech.
6. Ogien (był) buł za tęgi, kuchi so poczpody czale czarne.
7. On je jajka zawse bez soli i bez pieprzu.
8. Mie nogi tego bolą, ja wierze, zem je przebrał.
9. Ja byłem u tej kobiety i mogułem jej, a ona mowiła, ona chciała to i swojej czorcze powiedzieć.
10. Ja niechcze to tez ieszcze raz robieć.
11. Ja cie zara będę biuł łisko po łusach ty małpo.
12. Gdzie ty idzieś, mamy my s tobą iść.
13. So liche czasy.
14. Moję miłe dziecie, ostan ty tu nisko, te złe gęsi cie zazczypio na śnierć.
15. Tyś dzisiał się najwięcej uczuł i byłeś cicho, ty możeś prędziej do domu iść niś ofci.
16. Ty ieszcześ nie jest taki duzi, czo byś jedno butelke gina wipiuł, ty musiś jescze kawał rozniąć i gięksi być.
17. Idz, bąć taki dobry i mow twojej siostrze, ona niała odzienie przed wasą matkie uszyć i szcotko opczesać.
18. Kebyś ty go buł znał, to by się ienaczej z tało, i zniem by lepiej było.
19. Chto mie moj koś z niensem ukrad?
20. On tak robuł, jek (by) by ona go do młoczenia obśtalowała, oni ale to sani zrobili.
21. Komu on to nowo rystoryjo pogiedział.

22. Musi głośno krzycheć, gdyś on by naś nie rozuniał.
23. My osłabielim i nam chce się pić.
24. Ćek mi wczoraj geczor wżad przyšli, do lezeli ofte juz w łozu i byli tęgò kole spiku.
25. Śniek w to noc u naś przelezał, ale dzisiaj reno to on się rozpuścił.
26. Za nasem domem stoją trzy piękne jebłonuski z czerwoneni jebłuskani.
27. Nie mozeta wy jescze chyłeczkie na naś czekać, to pudziem mi zwama.
28. Wy niemusita takiego głupstwa robieć.
29. Nase gory są za barzo duże, wase są kawał wysšie.
30. Śiła funtow worzty i siła chleba chceta wy?
31. Ja waś nie rozunieje, wy musita troskie głośniej gadać.
32. Nieznaleźlišta wy ni jednego kawałka białego mydła prze demie na mojem stole?
33. Ćego brat chce sobie dwa piękniech nowech budinkow w wasem ogrodzie postagieć.
34. Te słowo przysło mu z sercza.
35. To było dobrze od waś.
36. Czo siedzio tam za ptaski wysoko na tem mureczku?
37. Gospodarze wyprowadzili pięć wołów i dziejęć krow i dwanaście ogieć przed gieś, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie są dzisiaj wsycszy na polu i sieko.
39. Ćdz lo, ten bronatni pieś ci nicz nie zrobi.
40. Ja z ludziani tam wtiłku bez łonkie w zitom wiechał.

Piskorzewen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Piskorzewo, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Adam Poździech, miejsce urodzenia: Lawken [Ławki, gm. Ryn, pow. giżycki]

57 071 [d 97,9]

1. W zimę furają szuche liście beż pojetrze.
2. też wnet przestanie kurzyć, tedy będzie pojetrze lepsze.
3. Wszyp węglow w piecz, czo się mleko wnet żawarzi.
4. dobry, stary chłob się skoniem w lot werwał i w zimną wodę wleciał.
5. Przed śteroma albo sześcioma tygodnani zdech.
6. Ogien buł za ciepły, kuchy się niszko czale czarno spaliły.
7. On je jajka w ciągu przeż szoly i pieprzu.
8. Nogi me bolo, ja myśle, zem ich zranił.
9. Bułem i [!] kobiety i mojułem jey, a ona mojiła, ze szwojey czorcze poje.
10. Ja niechce tego jęczéy czynić.
11. Ja rzne cie zarasz warząkią przesz uszy, ty małpo.
12. Gdzie ty jidziesz, mamy sztołą jiść?

13. Są liche czaszy.
14. Moje miłe dziecie, ostań tutaj niszko, to źle gęsi pokąsała cię do śnierci.
15. Tyś się najęczy dzisiay uczuł i bułeś spokojny, możesz prędzey do domu iść nisz owte.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, abyś jedną butelkie jyna wypiuł, musisz jeszcze kawał rosznać i jększy być.
17. Ić, bądź taki dobry i mow twojej siostrze, ona niała te kleidy przed wału matke uszyć i szcотką wyczyścić.
18. Kiebyś go poznał, to by inaczej przyszło, i inaczej by zniem było.
19. Kto mnie ten kosz z niaszym ukrat?
20. On czyni, jak by go do młócenia opstalowali, oni to ale szani zrobiły.
21. Komu on to nową rystorią pojedał?
22. Muśi głośno krzyczeć, by on mnie rożuniał.
23. My są omglałe i mamy pragniączkie.
24. Jak my wczoray jeczór w żad przyšli, leżały owci już w łożu i byli we szpiku.
25. Śniek tą nocz u nasz leżeć ostał, ale dzisiay reno rostopił się.
26. Ża naszym domem sztoją trzy piękne jebłanki ż czerwonymi jebłuszkami.
27. Nie możeta jeszcze okamgnienie czekać, to przydziem z wani.
28. Nie muśita take dzicinszke rzeczy prowadzić.
29. Nasze góry nie są take wyszoke, wasze są wyszsze.
30. Jele funtów wórzty i jele chleba chczecie nieć?
31. Ja nie rożuniege wasz, muście kszynke głośniey gadać.
32. Nie znaleźlyście kawayka białego mydła dla mnie na mem sztole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo przyszło mu z szercza.
35. To było dobrze od niego.
36. Čzo ża ptaszeczki siedzą wyszoko na murzykach?
37. Bgury pięć wołów, dziejęć krów i dwanaście ojczkow przed jeś przypro-wadziły, aby jich przedały.
38. Ludzie są dzisiay wszyszczy na polu i zną.
39. Ić tylko, bronatny piesz ci nicz nie uczyni.
40. Ja z ludziani w tyle przesz łąkie w żyto w jechał.

Schiast [Szast], Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Szast [wieś w pobliżu Pogubia Średniego, gm. Pisz, obecnie nie istnieje]

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Fr. Wilh. Sałmanzig, miejsce urodzenia: Bidaśken [Biedaszk, gm. Kętrzyn, pow. kętrzyński]

57 072 [d 97,7]

1. Wzime leczą szuche lŷcie bez powietrze, albą w powietrziu!
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedŷ będzie powietrze zaś lepsze!
3. Wrzuć węgle w piec, ze mleko się wnet zawarzi.

4. Dobrŷ starŷ chłop się z koniem bez lód przełamam i w padł w zŷmną wodę.
5. On przed čzterŷ albą sześć niedziel umarł.
6. Ogeń bŷł zą gorączŷ, kuchi niszką čzale čzarną szpalone.
7. On zawsze ie iaŷka beŷ szoli i pieprziu.
8. Nogi mie bolą, ia mŷśle, zem ie bez latanie zepsował.
9. Ia bŷł u teŷ kobietŷ, i ieŷ to mowił, a ona mowiła, ze tą szwoieŷ corce ma powiedzieć.
10. Ia tą i więczeŷ niechcze čzŷnić.
11. Ia cie zaraz uderzie warziąchią bez uszŷ, tŷ małpą!
12. Dokął tŷ idzieś, mamŷ i mŷ ztobą iść?
13. Szą liche čzasŷ.
14. Moie miłe dziecie, żostań tu niszką, bą te złe geśi cie zakąszą do śmierci.
15. Tŷś dziś się naŷwiečzeŷ uczŷł, i bŷleś spokoŷnŷ, tŷ moześ prendzeŷ dą domu iść, iak owci inni.
16. Tyś ieszcze nie wilki dość butele wina wŷpić, musiś iesce kawał urosznąć, i większem bŷć.
17. Idź, bądz taki dobrŷ a mow twoieŷ siostrze, ona ma odzienie przed wasfą matkie uszŷć i szcoddą čzŷstą zrobić.
18. Bŷł bŷś tŷ go znał, tedŷ bŷ bŷł inaczeŷ przŷsł, a z niem bŷ lepiej stoiał.
19. Ktą mie moŷ koś z mięszem ukradł?
20. On tak čzŷnił, iak bŷ gą oni do draszowania obstalowali, ale oni tego nie čzŷnili.
21. Komu on tą nową historŷą powiedział?
22. Musi głośną wrzeszczeć, bą on naś nie rozumieie.
23. Mŷ iesteśmŷ zturbowane i pragniem.
24. Iak mŷ wczoreŷ w wieczor dą domu przŷšli, lezeli owci iuż w łozu, i spali fest.
25. Śnieg teŷ nocŷ u naś został leżąc, ale dŷŷ reną roztopniał.
26. Za naszem domem stoia trzi piękne iabląnuski z čzerwonemi iablúszkami.
27. Nie mozeta wŷ ieszcze okamienie na naś čzekać, tedŷ mŷ puŷdzem z wami.
28. Wŷ nie potrzebueta takie dziecinności prowadzić.
29. Nasze gorŷ nie są bardzią wŷszokie, wasze są bardzię wŷszsze.
30. Wiele funtow worśty, i wiele chleba wŷ chczeť?
31. Ia wasz nie roŷumieie, wŷ musita kruszin [!] głośneŷ gadać.
32. Nie znaleŷliśťa kawałek bialegą mŷdła na moiem stole.
33. Twoŷ brat chce szobie dwa piękne nowe domŷ w waszem ogrodzie budować.
34. Te szłową mu przŷsł ż szercza.
35. Tą bŷłą prawie od waści.
36. Czą tam siedzią za ptaszęť na tem murŷiku?
37. Gburŷ przŷprowadzili pięć wołow, dziewięć krowi, dwanaście owiečż do wsi i chcieli ie przedać.
38. Ludzie są dziś wszŷstkie na dworziu na polu i koszą.
39. Idź tŷl, ten bronatŷ pieś tobie ničż nie zrobi.
40. Ia z ludziami tam wtŷle beŷ ląkie w zŷtą poiechał.

Dziadowen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Dziadowo [wieś w pobliżu Kałużyna gm. Pisz, obecnie nie istnieje]

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Rudolf Reinhardt, miejsce urodzenia: Neuendorf
[Jabłonowo, gm. Kowale Oleckie, pow. olecki]

57 073 [d 98,11]

1. W zyme furajo szuche lisce w pojetrzu.
2. Przystanie zaras kurzyć, tedy bendzie zas lepsy.
3. Włos wengli w piec, zo mleko się pocznie warzyc.
4. Dobry stary chłop sie z koniem przez lot werwał i w zymno wode wpad.
5. On przed sescoma niedzielani umarł.
6. Ogień buł za goronzy kuchi sie nisko zale zarno spalili.
7. On je jaika zawse bez soli i bez pcheprzu.
8. Nogi mie bolo ja wierze zemje nater.
9. Ia bułem u kobiety i to jej mogułem i ona mogiła ona chczała swojej zorze pojezdec.
10. Ja niechze tez tego wienzeg czynić.
11. Ia ciebie bjije zaraz po usach warzoncho ty małpo.
12. Gdzie ty idzies, mamy i my ztobo isc?
13. So liche czasy.
14. Moje miełe dziecie zostan tu nisko stojec te złe gensi zakonsajo cie.
15. Tys dzisai najenzej sie uczuł bules i cicho, ty mozes prendzeg do domu isc jakowci.
16. Tys jesze nie dosc duzy, butelke jina wipic, ty mnsisz [!] jesze kawał rosnonc i wjenksi byc.
17. Ić bonc taky dobry i mow twojej sostrze ona niała odzienie waszei matze fertig zrobić i szotko wyczyscić.
18. Zeby byłeś go znał by było inaczeg przysło i lepiej by jemu było.
19. Chto mie moi kosz niensem ukrad?
20. On tak robiuł tak jakby go oni do młóczęnia obstalowali, oni ale to sani zrobili.
21. Komu on to nowo historigo powiedzał?
22. Musi głośno krzyczyć, bo on nas nie rozunieje.
23. My jestemi utrudzone i zie nam pic chce.
24. Jak mi wczorai jezor nazad przysli byli on [?] juz włożu fest uspone.
25. Śnieg został tey nozy unas lezec, ale dzisaj reno sie rostopił.
26. Za nasem domem stojo trzy jebłonki z czerwonini jebkani.
27. Nie mozeta wy na naz chyłeczke zazekać, toi my zwani pudzem.
28. Wy nie musita takiego głupstwa prowadzić.
29. Nase gory nie so bardzo wysokie wasze so siła wysse.
30. Siła funtow kełbaszy i chleba chzeta?
31. Ia nie rozunige wasz, wy musita ksinke głośnej gadać.
32. Czysta kawałek białego mydła przedami [!] na mojem stole nie nalezli?

33. Jego Brat chce sobie dwa pienknech nowech budynkow w wasem ogrodze pobudowac.
34. Te słowo przysło jemu z serza.
35. To było dobrze od niech.
36. Czo to za ptaszecki tam siedzo wysoko na tem murezku?
37. Gospodarze przyprowadzili pienc wołow, dziegenc krow i dwanasce ogezkow przed jeś i chcieli je przedac.
38. Wszysczy ludze so na polu i sieko.
39. Ić, ten bronatny pies ci nicz nie robi.
40. Ia tam w tyłku na łonze z ludzani do zyta jechałem.

Lipnicken, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Lipniki [wieś w pobliżu Turowa gm. Pisz, obecnie nie istnieje]

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Michael Fydrich, miejsce urodzenia: Sulimmen [Sulimy, gm. Biała Piska, pow. piski]

57 074 [d 98,6]

1. w zime latajo suche liście około besc powietrze.
2. Zaras prieztanie śniek padać, to będzie powiatrze zaś lepiěj.
3. włos węńkle w piec czo sie mleko zawarzi.
4. dobri stari mąż skoniem wlot sie werwał i wsimno wode wlecial.
5. On przed steroma czyż sescioma Niedzelani umerł.
6. Ogien był za gorący kuchi byli z oczpodý zpalone.
7. On je jaika zawfse bez soli i bez pieprzu.
8. nogi me boló ja wierze sem przeleciał.
9. Ia był u tej kobietý i jej mówił a ona mówiła ze miała czorcze mowic.
10. ja nie będę jęczěj częnił.
11. Ia ze zaraz rzne warzońcho bez usi, ti małpo.
12. Gdzie tý idziez mamý ztobo isc?
13. so liche czasi.
14. Moje miłe dziedzie zostan nisko stoieć złe gęnsi zakąszą czie.
15. Tiś dzisaý nawienzeł soie [!?] ucuł i cicho był tý mozsas pręndzej do domu iść jak owte.
16. Týś esze nie dosc dusi abyś butelke wina wipił tý musizs na pród rozsnąć i większy bic.
17. Idz, bądź takie dobrý i mów twojěj siostrze czo ma odzienie przed wazso matke usieć i zczotko czyścić.
18. kebiťý go snał, to bý sie inacze stało aby sie lepiěj obracał.
19. Kto mnie kózs z nieżsem ukrat?
20. On czynił tak, jak bý go do młoczena obsteloweli ale oni to sani czynili.
21. Komu on to nowo historio powiedział?
22. musi kłośno krziczyć bo tak nas nie będzie słizsć.

23. Mi so utrudzone i mam pragnionzke.
24. Iak mi wczoraŕ wieczor naszad przisli leseli owte w łosu i byli téngo w spiku.
25. Śniek to noc unas został lesez ale rano sie rozstopiul.
26. sa naszym domem stojó drzi jebłonuski s zerwonini jebłuskani.
27. Nemoseta wi na nas chiłke czekać to pudzem swani.
28. Wŕ niemusita takij dzieciństwow czineć.
29. Nasze goré nie so take wŕszoke wasze wŕsze.
30. Siła funtow worsti i chleba wie chczeta.
31. Ia was nerozuneje muście głośnej gadać.
32. czysta wŕ kawałek białejo midła na stole przed [dalej brak tekstu].
33. jejo brat chce sobie dwa nowe pienkne domy ogrodzie budować.
34. Słowo przŕysło mu z serza.
35. To biło dobrze od was.
36. Czos tam siedćo za ptasezki na mureczku?
37. Gospodarše przinšli [!] pięć wołow dziewięz krów i dwanośze owietzkow przed wieś te chzeli przedaz.
38. Ludzie dziś wsizstke na polu i šeko.
39. Idz tŕło, bronatnŕ piez nie uzinŕ zŕ nic.
40. Ia s ludzanŕ w tŕle bez onke w sito przijachał.

Sawadden (1938–1945 Ottenberge), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Zawady, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Jacob Sulimma, miejsce urodzenia: Stosnen [Stożne,
gm. Kowale Oleckie, pow. olecki]

57 075 [d 98,12]

1. Wzime furają suchę liście w powietrzu.
2. Iuz wnet przestanie padać śnieg, to będzie z nowu lepszy czas.
3. Włóż węglów w piecz, aby mleko prędzej się zawarzyło.
4. On dobrŕ starŕ człowiek z kóniem przez lód się przełamał i w zimną wodę wleciał.
5. On tak czterŕ czy seć niedziel umarł.
6. Ogień był za tęgi, kuchi poczpody czale czarno się opalili.
7. On zawzdŕ jajka beż soli i beż pieprzu ję.
8. Nogi mi bolą, mi tak się zdaje, że ich przeleciał.
9. Ia u kobietŕ ónej bułem i jęj to powiedziałem, ona mowiła, że ona to i swojej czorce powie.
10. Iuz ja więcej tego czynić nie będę.
11. Ia ci tu zaraz dam warzáchwią wleń, tŕ przŕgłupku!
12. Gdzie tŕ idziesz, mamŕ i mŕ z tobą iść?

13. To są lichę czasŷ!
14. Kochane dziecie, postoj tu nisko, bo cie gęsi zabiją.
15. Tŷś dzisiaj najwięcej się uczuŷ i cicho byleś, tŷś możesz prędey do domu iść niż owte.
16. Tŷś jeszcze za małŷ butelkie wina wŷpić, jeszcze musisz kawałek podrosznąć.
17. Idź, mów twojej siostrze, ona miała odzienie przed waszą matkę uszŷć i szczotką wŷczyścić.
18. Zebŷś tŷś go bŷł znał! to bŷ bŷło inaczej się stało, i bŷ ż niem lepiej bŷło.
19. Kto mi ukradł kosz z mięsem?
20. On tak robił, jak bŷ bŷł do młoczenia śtalowanŷ, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on tą nową powiastkie powiadał?
22. Musi głośno krzŷć, bo on tak nie rozumieje.
23. Czalem osłabili i chce się nam pić.
24. Jak mŷ wczoraj wieczor nazad przŷśli, to już owci lezeli włozu i dawno spali.
25. Unasz przesłej nocŷ śnieg lezał, ale dzisiaj reno zginął.
26. Za naszym domem stoi trzŷ pięknech jabłaków z czerwonymi jabłuszkami.
27. Może możeta na nasz kszŷnkie poczekać, to i mŷ zwami pudziem.
28. Niemusita takiego głupstwa czŷnić.
29. Nasze gorŷ nie są barzo wŷsokie, wasze są wiele wŷższe.
30. Siła funtow wortŷ i siła chleba chczeć?
31. Ia nierozumieję wasz, musicie kszŷne głośniej gadać.
32. Nie znaleźliście kawałek białego mŷdła prze demnie na mojem stole?
33. Iego brat chce dwa pięknech nowech budŷnków w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo mowił serdecznie.
35. To dobrze od wasz bŷło.
36. Co tam za ptaszki siedzą wŷsoką na murku?
37. Gburŷ pięć wołów, dziewięć krowów i dwanaście owieczków do wsi przŷgnali i chcieli ich przedać.
38. Dzisiaj wszŷsczŷ ludzie są na polu i sięką.
39. Tŷlko idź, ten brunatnŷ pies ci nicz nie robi.
40. Ia ztemi ludziami tam w tŷle beż łónkie w żyto iechałem.

Dziubiellen (1904–1945 Zollerndorf), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Dziubiele, gm. Orzysz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gonell, miejsce urodzenia: Kruglanken [Kruklanki, gm. Kruklanki, pow. giżycki]

57 119 [a 97,3]

1. W zimę furają suchę liście przez powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg kurzić tedŷ będzie lepsze powietrze.

3. Włóż węgli w piecz, abŷ się prędko mleko zaczęło warzić.
4. Dobrŷ starŷ mąż się werwał z koniem przez lod i w zimno wodę w padł.
5. On przed czterema czył seściema niedzieloma umarł.
6. Ogień był za tęgi, kuchi się nisko czale czarno spaliłi.
7. On jie jaŷka zawsze bez solŷ i bez pieprziu.
8. Nogi mnie bolą, ja myślę, zem jech odparził.
9. Ia byłem u tej niewiastŷ i mowiłem jej a ona mowiła, ze mniała i jej corcze mowić.
10. Ia niechce tego tez więcej czynić!
11. Cie trzaskne zaraz warziąchą przez uszŷ, tŷ małpo!
12. Gdzie idziesz czy mamŷ stobą iść?
13. Lychę czasŷ są!
14. Moję miłę dziecię, złostań tu niszko te złę gęsy zagryzo cię.
15. Tyś dzisiay się naj więcej wŷuczył i byłeś stateczniem, moześz prędeŷ do domu iść nizeli owci.
16. Tyś jeszcze nie doś duŷy abyś butelkę wina wypił, muśysz jeszcze kawał rosnąć i więszem być.
17. Idz, bądź taki dobry a mow moŷej siostrze, ona mniała matczę odzienie gotowo uszŷ i szczotką wyczyścić.
18. Byś ty jego znał! to by inaczey by było przyszło i lepiej by ziem stojało.
19. Kto mnie moŷ kosz z mięsiem ukradł?
20. On tak czynił, jak by go do młocenia obstalowali, ale oni to sami uczynili.
21. Komu on to nową przepowieść powiedział?
22. Musi mocno wrzeszczeć, bo nierozumnie nama.
23. My utrudzeni i się nama pić chce.
24. Iak mŷ wczoraŷ wieczior nazad przŷśli, to juŷ owci lezeli w łozu i byli mocno w spiku.
25. Snieg dziseyszey nocŷ u nasz lezeć złostał, ale rano rostopniał.
26. Za naszym domem stoŷą trzy piękne jabłonuski z czerwonemi jabłuskoma.
27. Niemozeta jeszcze okamgnienie na nasz poczekać, tedy pujdziem zwami.
28. Nie muśita takego dzieciństwa prowadzić.
29. Nasze gory nie bardzo wyszoke, wasze wiele wysze.
30. Iak wiele funtow worsty i jak wiele chleba chceta mieć?
31. Ia nierozumieje wama, musita troske głośniew gadać.
32. Nie znaleźlista kawałka białego mydła dla mnie na moŷem stoliku?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowę budinki w waszem ogrodzie zbudować.
34. Te słowo mu z serca przyszło.
35. To było dobrze od niech!
36. Co tam za ptaszeczki siedŷą wyszoko na tem murku?
37. Gospodarze mieli pięć wołów i dziewięć krów dwanaście owieczkow przed wieś wyprowadzono, i chceli jech przedać.
38. Ludzie dzisiay wszyszczy na dworzu w polu i kosŷą.
39. Idź tylko, ten bronatnŷ piesz ci nicz nie zrobi.
40. Ia z ludziami tam w tyłek przez łońkę w żyto w jechał.

Chmielewen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Chmielewo, gm. Orzysz, pow. piski

Tłumaczyli wspólnie nauczyciel i uczniowie [gemeinschaftlich]

Nazwisko nauczyciela: Griggo, miejsce urodzenia: Babken, bei Oletzko [Babki Oleckie, gm. Olecko, pow. olecki]

57 120 [a 97,4]

1. Wzime furają suchę liście przez powietrze.
2. Skoro przestanie kurzyć, tedy będzie znow lepszy cas.
3. Wrzuć węglów w piec, co się mleko zaraz zawarzy.
4. Stary dobry chłop werwał się z koniem na lodzie i wpad w ziemną wodę.
5. On zdech przed ctery abo seść niedziel.
6. Ogien buł za gorący, kołac się pocpody az carno zpiek.
7. On ję jajka zawždy bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi me bołą, myślę zem je nater.
9. Bułem u białki i mogiulem jej to, a ona mogiła ze chciała to tez swojej corce mogić.
10. Nie chcę tez tego giencej robić.
11. Trzasnę cie zaraz warzacha prez usy, ty małpo.
12. Gdzie idzies, mamý i my z tobą iść?
13. Lichie casy.
14. Kochane dziecię, zostań nisko, złe giensi cie zakasają.
15. Tyś dzisiaj nalepiey się ucuł i buleś zpokojny; mozes za to prędzej do domu iść jek drugie.
16. Tyś nie jest duzy dość butelkę gina wypić, musis kawał podrosnąć i gięksiem być.
17. Idź, bądź taki dobry i mów twojej siostrze, zeby odzienie waju matce usyła i scotką wycyściła.
18. Kiebyś go buł znał, toby inacej się stało i by się z nim lepiej miało.
19. Kto ni moj koś z nięsem ukrad?
20. Robiuł jakby go do drasowania śtalowali ale oni to sani zrobili.
21. Komu on tą nową hystorią pogiedał.
22. Trzeba głośno wrzesceć bo nas nie rozunieje.
23. Utrudzonem i chcesię nam pić.
24. Jak my wcoraj giecór nazad przyslem, to owte juz w łozu lezeli i byli w twardem spiku.
25. Śniég tej nocy to u nas leżał ale dziś reno to ztajał.
26. Za nasem domem stoją trzy iebłonki, z czerwonemi jebkani.
27. Nie mozeta chiłeckę na nas zacekać, tedy pudziem z wama.
28. Nie musita takich dziecinskiach chigłow robić.
29. Nasze góry nie są tego wysokie, waju są siła wyzse.
30. Siła funtów kiełbasy i siła chleba chceta.
31. Nie rozunieje waju, musita troche głośniew gadać.
32. Nie znalezišta zadnego kawałka białego mydła dla mnie na mojem stole.

33. Jego brat chce sobie dwa pienkne nowe domy w wajem ogrodzie budować.
34. Te słowo wysło mu z serca.
35. To było dobrze od niech.
36. Co tam za ptasecki wysoko na murku siedzą.
37. Gburey pieńć wołów i dzigienć krów i dwanaście ogieć przed gieś przypro-
wadzili, te chcieli przedać.
38. Ludzie dzisaj wsyscy na polu i kosą.
39. Idz tło, ten bronatny pies ci nić nie zrobi.
40. Pojechałem z ludźani wtyłku przez łąke w zyto.

Tuchlinnen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Tuchlin, gm. Orzysz, pow. piski

Tłumaczyli wspólnie nauczyciel i uczniowie [gemeinschaftlich]

Nazwisko nauczyciela: Saborowski, miejsce urodzenia: Ogrodken, Kr. Lyck
[Ogrodtkten – Ogródek, gm. Orzysz, pow. piski]

57 121 [a 97,2]

1. Wzime furają suchę liście przez powietrze.
2. Skoro przestanie kurzyć, tedŷ będzie znow lepsŷ caś.
3. Włoz węglów w piec, co się mleko zaraz zawarzi.
4. Starŷ dobrŷ chłop werwał się z koniem na lodzie i wpadł w ziemną wodę.
5. On zdech przed cterŷ albo sesć niedziel.
6. Ogien buł za goracŷ kołać się pocpodŷ az carno zpiek.
7. On ję jajka zawzdŷ bez soli i bez pieprziu.
8. Nogi me bołą, mŷśle, zem je nater.
9. Bułem u białki i mogiułem jeŷ to, a ona mogiła, ze chćiała to tez swojej
corce mogić.
10. Niechce tez tego więcej robić.
11. Trzasnę ćie zaraz warzącą przez usŷ, tŷ małpo.
12. Gdzie idzes, mamŷ i mŷ ztobą iść?
13. Lichie casŷ.
14. Kochane dziećie, zostan nisko złe geńsi zakąsają.
15. Tŷs dzisaj naylepiej się ucuł i bułeś z pokojnŷ, mozes zato prędziej dodomu
iść jek drugie.
16. Tŷs nie jest duzŷ dość butelke gina wŷpic, musis kawał podrosnąć i gejksem
bŷć.
17. Jdz, bądź taki dobrŷ i mow twojej siostrze, zebŷ odzienie waju matće usŷła
i scotką wŷcŷściła.
18. Kiebys go buł znał, tobŷ, inacej się stało i bŷ się ziem lepiej miało.
19. Kto mi moj kos z nięsem ukrad?
20. Robiuł jakbŷ go do drasowania stalowali ale oni to sani zrobili.
21. Komu on tą nową hŷstorŷją pogiedał?
22. Trzeba głośno wrzesceć, bo nas nierozunieje.

23. Utrudzonem i chcesię nam pić.
24. Jak mŷ wcoraj giecior nazad przyslem, to owte juz włożu lezeli i byli wtwardem spiku.
25. Snieg teŷ nocŷ to u nas leżał, ale dziś reno to ztajał.
26. Za nasem domem stoją trzy iebłonki, z czerwonemi iebkani.
27. Nie mozeta na nas chiłeckę zacekać, tedŷ pudziem zwama.
28. Nie muśita takich dziecinskiach chigłow robić.
29. Nasze gorŷ nie są tęgō wŷsokie, waju są siła wyzse.
30. Siła funtow kiełbasy i siła chleba chceta?
31. Nie rozunieje waju, muśita troche głośnieŷ gadać.
32. Nieznalezlišta zadnego kawałka białego mŷdła dla mie na mojem stole?
33. Jego brat chcę sobie dwa pienkne nowe domŷ w waju ogrodzie budować.
34. Te słowo wysło mu z serca.
35. To było dobrze od niech.
36. Co tam za ptasecki wysoko na murku śiedzą?
37. Gburŷ pienc wołow i dzigienć krow i dwanaście ogiec przed gieś przyprawdzili, te chcieli przedać.
38. Ludzie dzisaj wsyscy na polu i kosą.
39. Jdz tło, ten bronatny pies ći nic nie zrobi.
40. Pojechałem z ludzani wtyłku przez łąke w zŷto.

Eckersberg, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Okartowo, gm. Orzysz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Skrodzki, miejsce urodzenia: Pustnik [Pustniki, gm. Sor-kwity, pow. mrągowski]

57 122 [a 98,1]

1. W zime furaią fuche liście w poetrzu.
2. Padanie śniegu zaraz prześtanie, w tedŷ poetrze lepse będzię.
3. Włóz węgle w pieć, ze mleko się prędzeŷ warŷć będzie.
4. Dobrŷ starŷ chłop werwał się na lodzie i w zimno wodę w padł.
5. On zdech tak ŷzterŷ albo ŷeść niedziel.
6. Ogień był za tęgı (gelki) bo kuchi ŷą w cale carno ŷpalone.
7. Oni iaŷka zawŷe iada bez ŷoli i pieprzu.
8. Nogi mię zawŷe bołą; mŷślem, ze iech naterłem.
9. Bułem u białki (kobietŷ) i mogułem; ona mogiła, ze chce ŷwoieŷ corce moglić.
10. Nie chce tego gęcęŷ czynić.
11. Zaraz cię będe bić warzągcho po ufach, tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ idzieŷ, cŷ z tobą iść mamŷ?
13. Lŷche caŷŷ ŷą.
14. Niłe dziecie, zosŷtań tŷ niŷko, złe gęfi zagrizo cię.

15. Tŷs naŷgęceŷ się uczuł i grzecnŷ buleś; tŷ mozeŷ prędeŷ do domu iść, niz owci.
16. Tŷ nie ęelki dość, abyś butelke gina wŷpiuł, tŷ mufiz ieŷce kawał rofnać i ęękfŷm się ŷtać.
17. Jdź, bądź taka dobra i mow ŷwoieŷ sioŷtrze, ze ona dla waŷeŷ matki kleŷtŷ ufŷć i z ŷcotką wŷcŷścić miała.
18. Bŷś tŷ buł iego poznał, w tedŷ bŷ inaceŷ się ŷtało, lepiej bŷ z nim teraz bŷło.
19. Ktoz ni ukradł moŷ Kof z nieŷem?
20. Tak cŷnił, iakobŷ go do draŷowania z godzili, oni to ale ŷani ucŷnili.
21. Komuz on to nową hiŷtorią pogedał?
22. Głoŷno krzŷceć muŷiemŷ, bo on nam nie rozunie.
23. Mŷ zmęcone i mamŷ pragniacke.
24. Gecorem w zad się wrociwŷŷ, lezeli owci w łozu i mocno ŷpali.
25. Sinieg lezac dzieŷieŷŷeŷ nocŷ zoŷtał, dzieŷieŷŷem z renkiem iednak z topiał.
26. Za naŷem domem ŷtoia trŷŷ piękne iebłonecki z cerwoneni iebłuŷkani.
27. Nie mozecie okamgnienie na naŷ zacekać, w tedŷ idziem z wama.
28. Nie muŷiecie takie dziecinskie ŷprawŷ prowadzić.
29. Naŷe gorŷ nie ŷą tak barzo wŷŷokie, waŷe barzo ęęke.
30. Jek ęele funtow worŷtŷ (Kełbaŷŷ) i iek ęele chleba chceta?
31. Nierozunie wam, muŷita cokolęk głoŷnieŷ gadać.
32. Nie znałeŷliŷta kawałek białego mŷdła dla mię na ŷtole moim?
33. Brat iego chce ŷobie dwa nowe, piękne domŷ budować w waŷŷym ogrodzie.
34. Z ŷerca iego przŷŷło te ŷłowo.
35. To dobrze bŷło od waŷ.
36. Coz za ptasecki ŷiedzo wŷŷoko na murku?
37. Gburŷ pięć wołów i dzieęeć krow i dwanaŷcie oęeć przed ęeŷ przŷprowadzili i z przedać iech chcieli.
38. Ludzie wŷŷcŷ ŷą na dworŷu w polu i zniwuia.
39. Jdź tŷlko, bronatnŷ pieŷ ci nić nie zrobi.
40. Z ludziani z potŷłku w zŷto wjechałem przez łake.

Gutten (1938–1945 Seegutten), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Nowe Guty, gm. Orzysz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Deyda, miejsce urodzenia: Groß Schweikowen [Szwejkowo Wielkie – nieistniejąca dziś wieś, obecnie teren poligonu w pobliżu Orzysza]

57 123 [a 98,2]

1. W zime lataia suche liŷcie w powietrzu.
2. Wnet przestanie ŷnieę padać, a powietrze będzie lepfze.

3. Włoz węglow w piec, zeby mleko się wnet zagrzało.
4. Ten dobry stary mąż się z koniem przez lod włamał i w zimną wodę wpad.
5. On przed czteremi albo seścioma tygodniami umarł.
6. Ogien był za gorący, kuchi się czarno popaliły.
7. On ie iayka zawfze oproc soli i pieprzu.
8. Nogi mi bolą, ia uznaie zem ie przebrał.
9. Ia u tey pani byłem i iey to mowiłem, a ona mowiła ze ona chce to tez swoiey corce mowić.
10. Ia nie chce więczey tego czynić.
11. Ia ci dam zaraz po ufzach, ty małpo.
12. Do kąd idziejz ty, izali mamy iść za tobą?
13. Są liche czafy.
14. Moie miłe dziecie, zoftań tu nisko, te złe gęsi cie zakonfaią.
15. Tyś dzisiay się nay więczey uczył, i byłeś fstatecny, ty mozejz prędziey do domu iść nizeli inni.
16. Ty iefteś ieszcze nie dość wielkim, abys iedną butele wina wypił, musifz ieszcze kawał rość i więkzsem być.
17. Jdz, bądź taki dobry, a mow twoiey sioftrze, ona miała odzienie przed wafzą matke zrobic i szotko cysto zrobic.
18. Iezli byś go znał, tedy by się to inaczey ftało i byłoby wfzyftko lepiey.
19. Ktoz mni moy Kos z mięfem ukradł?
20. On robił tak, iakoby oni go do drařowania naięli, ale oni to fami zrobili.
21. Komu on to nową hystorią powiedział?
22. Musiem głośno krzicęć, bo on nas nie zrozumieie.
23. My iestemy zpracowani i mamy pragniącke.
24. Iak my wczoray na zad przyšlim, lezeli iñni iuz w łozach i fpali.
25. Tey nocy zoftał u nas śnieg leząc, ale on dziś rano roztaiał.
26. Za nafzem domem ftoią trzy slicne łablonecki z ćzerwonemi łabłeckami.
27. Mozecie wy ieszcze okamgnienie na naś czekać, tedy poydziemy my z wami.
28. Nie musicie takiego dziecinnego głupftwa czynic.
29. Nafze gory nie fą bardzo wysokie, wafze fą wiele wyzfze.
30. Iak wiele funtow worfity i iak wiele chleba chcecie doftać?
31. Ia nie rozumnie was, musicie troche głośniew mowic.
32. [Brak tekstu.]
33. [Brak tekstu.]
34. Te fłowo wysło mu z ferca.
35. To było prawie od waś.
36. Čoz to za ptafzecki siedzą tam na murecku?
37. Gburzi wyprowadzili pięć wołow i dziewięć Krow i dwanaście owiec za wieś te chceli oni przedać.
38. Ludzie fą dziś na polu i sieką.
39. Jdziez, ten bronatny pies nie uczyni wam nic.
40. Ja wyiechałem z ludziami tam wtyle przez łonki, w zboze.

**Sdorren (1938–1945 Dorren), Kr. Johannesburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen**

Zdory, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczyli nauczyciele

Nazwisko nauczyciela: 1. Carl Bieber, 2. drugi nauczyciel [der zweite Lehrer] Albert Smoydzin, miejsce urodzenia: 1. Johannesburg [Pisz], 2. Cierpienten [Czierspienten – Cierpięty, gm. Piecki, pow. mrągowski]

57 183 [b 97,2]

1. W zimę furaią szuchę liscie w powietrzu.
2. Wnet przestanie śnieg padać, potym będzie powietrze lepże.
3. Wrzuć węglow w piecz, zeby mleko się wnet zawarziła.
4. Ow dobry łtary człowiek (męczyzna) włamał się z koniem przez lod i wpał w zymną wodę.
5. Przed 4remi lub 6 tygodni pomarł.
6. Ogień był za wielki, kochał nisko się (łpał) opalił.
7. On ie iajka zawzdy t [!?] przez pieprzu i szoli.
8. Nogi mi mocno bolo, mysle, zem ię przedeptał.
9. Byłem u owey kobiety i mówiłem, ona mi mówiła, ze cocze [!] mowic będzie.
10. Więczy tez tego nie uczynie.
11. Zaraz ci dam warzągwia, ty małpo.
12. Gdziez iydzieś, czyś mamy ztobą iysc?
13. Mamy liche czafzy.
14. Miłe dziecię, łtoy tutaj, złe gęsi cie zatłuko.
15. Dzis się naywięczy uczyłeś i cichem byłeś, możeś prędney do domu iysc, niz owci.
16. Tyś iefcze nie dość frogi, abyś butelke wina wypił, musiś cokolwiek podrość i więzym być.
17. Bądź tak dobra, idz i mow twej siostrze, aby kleidy twej matce ufżyła i scotko wycyściła.
18. O, gdybyś go znała, to by się inaczej stała i iemu by się lepiej powodziło.
19. Ktąz mi moy Kosik zmięszym ukradł?
20. On miał, ze był do młoczenia wołany, oni sami to czynily.
21. Komuz to nowine powiedział?
22. Muśim głośno gadać, boć naś nie zrozumieię.
23. Ofłabielym i pic nam się chce.
24. Iak my się wczoray wieczor powrocily, lezely iuz owci w łozu i łpali.
25. Śnieg tylko tey nocy leżał, a dzis rano ztayał.
26. Za najzym domym stoyo trzy piękne iabląki z czerwem i iabluzkami.
27. Nie mozeta chiłeczke na naź poczekać, iydziem zaraz zwami.
28. Takowych dziecinśkich rzeczy nie czyncies.
29. Naźe gory nie bardzo wyfozokie [!], wafze daleko wysze.
30. Wiele funtow wurzty i chleba chcecie?
31. Nie rozumieię wam, gadaycie głośniey.

32. Nie znalazłista kawałek białego mydła na moyim stole?
33. Brat iego chce fobię dwa piękne nowe domy w wafzym ogrodzie pobudować.
34. Słowo wymowił z ferca.
35. To dobrze scie uczynily.
36. Czemuz siedzą ptafzeczki wysoko na mureczku?
37. Gburey pięć wołow i dziewięć krow i dwanaście owieczkow za wies wyprawdzili i chcieli ie przedać.
38. Wfzystkie ludzie fzą na polu i sięko.
39. Idz tylko, bronatny pieś ci nic nie uczyni.
40. Poiechałym zludziami tam wtyle przez łąkie do zyta.

Pilchen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Pilchy, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Sulimma, miejsce urodzenia: Gurra [Góra, gm. Orzysz, pow. piski]

57 184 [b 98,2]

1. W zime latają suche liście w powietrzu.
2. Przestanie zaraż kurzić, tedy będzie pięknie.
3. Wszyp węgli w piec, co mleko zawra.
4. Ten dobry stary człowiek sie z koniem na lodze werwał wtak zimną wodę.
5. On przed czteroma abo seścioma nieczielani pomerł.
6. Ogień buł za gorący, kołacze się podpałily, cale czarne.
7. On je jajka zawsze beż soli i pjeprzu.
8. Nogi me bołą, ja mysle, zem jech przelatała.
9. Bułem u onej kobiety i mojułem jej, to mójiła, co i córce swej poje.
10. Ią tego też już jęczej nie uczynie!
11. Ią ci zaraż warząchą niedzy łuszy dam ty małpiaku!
12. Gdzie [!] idziez, mamy z tobą iść?
13. To liche czaszy!
14. Niłe diecie, postoj tu nisko, te złe gęsi cie za dzobia.
15. Tyś sie dzisiaj najęczej wyłuczuł, i bułes stateczny, mozesz też prędej dodomu iść.
16. Tyś jescze nie dość duzy, cobys butelke jina wypiuł, musisz naprzod jększem urosnąć.
17. Idz, bądź taki dobry, a mow twej siostrze, ona ma odzienie przed waszą matkie doszyć i wyczeszać.
18. Byś ty go znał! tedy by było inaczej przyszło, i łon by sie lepiej stojał.
19. Kto ni moj kos z nięszem ukrat?
20. On tak robjuł, jek by buł do draszowania obśtalowany, ale łoni to sani zrobili.
21. Komu łon tą nową pojastkie pojedał?

22. Musi głośno wrzeszczyć, bo tak nie rozumieje.
23. Się narobilim i pić się nam chce.
24. Iekem wczoraj jeczor do domu przysli, to już owci w łozu lezeli i fest spali.
25. Sniek tą noć u nas polezał, ale reno stajał.
26. Za naszym domem stoją trzy śliczne jebłonki z czerwoneni jebkani.
27. Nie mozeta na nas troske poczekać, my zaraz z wani pudziem.
28. Nierobta fascow. (Wörtlich nicht gebräuchlich)
29. Nasze gory niesą taką wyszokie, waju są daleko jększe.
30. Worzty siła funtow, a siła chleba chceta?
31. Nierozumieje wasz, musita troche głośniej gadać.
32. Nieznależlista kawałka mydła przedemię na stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne domy w wajem łogrodzie budować.
34. Te słowo przysło mu z serca.
35. To było dobrze z wasz.
36. Co to za ptaseczki siedzą na murku?
37. Gospodarze przyprowadzili pięć wołow i dzejęć krow i dwanaście łojeczkw przed jeś, te chcieli przedać.
38. Ludzie dziś wszyscy w polu kole koszy.
39. Idź lo, ten brónatny pies ci nic nie robi.
40. Ią z ludzani tam wtyłku przeź łąkie w zyto wjechałem.

Rostken, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Rostki, gm. Pisz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Eugen Spiesz, miejsce urodzenia: Oletzko [Olecko]

57 185 [b 98,4]

1. Wzime latają suche liście w powietrzu.
2. Przestanie zaraż kurzić, tedy będzie pięknie.
3. Wszyp węgli w piec co mleko zawra.
4. Ten dobry stary człowiek sie z koniem na lodzie werwał wtak zimne wode.
5. On przed czteroma abo sesćioma niedzielani pomer.
6. Ogień buł za gorący, kołacze się podpaliły, cale czarne.
7. On jie jajka zawsze beż soli i pieprzu.
8. Nogi mie bołą, ja mysle zem jech przelatała.
9. Bułem u onej kobiety i mojułem jej, to mójuła, co i córce swej poje.
10. Ja tego tez już więcej nie uczynie.
11. Ja ci zaraż warząchą miedzy łuszy dam ty małpiaku!
12. Gdzie idziez, mamy z tobą iść?
13. To liche czaszy!
14. Miłe dzieze, postaj tu nisko, te złe gęsi cie za dzobią.
15. Tyś sie dzisaj najięcej wyłucznuł, i bules stateczny, moiesz też pędzej do domu iść.

16. Tys jeszcze nie dość duży, cobyś butelke jina wypiuł, musisz naprzod jękzem uroznać.
17. Jdź, bądź taki dobry, mow twej siostrze, ona ma łodzenie przed wasze matkie doszyć i wyczeszać.
18. Byś ty go znał, tedy by było inaczej przysło, łon był sie lepiej stojał.
19. Kto mi moj koz z mięszem ukrat?
20. On tak robiuł, jak by był do draszonia [!] obśtalowany, ale łoni to sani rzobieli.
21. Komu łon tą nową pojastkie pojeđał.
22. Musi głośno wrzeszczyć, to tak nie rozumieje.
23. Się narobilim, i pićz sie nam chce.
24. Jekem wczoraj jeczor do domu przyszli, to już owci w łozu lezeli i fest spali.
25. Sniek to nocz u nas poleżał, ale reno stajał.
26. Za naszym domem stoją trzy ślicznie jabłonki z czernoneni jebkami.
27. Nie mozeta na nasz troske poczekać my zaraz z wami pudzim.
28. Nie robta fascow (Wörtlich nicht gebräuchlich).
29. Nasze gory niesą taką wyszokie, waju są daleko jększe.
30. Worzty siła funtow, a siła chleba chzeta?
31. Nierozunieje wasz, musita troche głośniej gadać.
32. Nie znaleźliśta kawałka mydła przedemie na stole?
33. Jego brat chce sobie dwa pięknie domy w wajem łogrodzie budować.
34. Te słowa przysło mu szcerzą.
35. To było dobrze z wasz.
36. Co to za ptaseczki siedzą na murku?
37. Gospodarze przy prowadzili pięć wołów i dzejęć krow i dwanaście łojeczkw przed jeś, te chcieli przedać.
38. Ludzie dziś wysyczy w polu kole koszy.
39. Jdz lo, ten bronatny pies ci nic nie nić robić.
40. Ja z ludzani tam w tylku przeż łakie w zyto wjechałem.

Ruhden, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Ruda, gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Brack, miejsce urodzenia: Bosemb, Kr. Sensburg [Boże, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]

57 186 [b 99,1]

1. W zimy furaio suche liśće w pojetrze.
2. Przestanie śniek pǎdǎć, potem będzie czǎs lepszy.
3. Włoz wýñli wpiec, co mlekǎ wnet zǎwǎrzy.
4. Stǎry dobry chłop sie na łodzie z koniem werwał i w simno wode wleciał.
5. On zǎ tzery ab za seść niedziel umeł.
6. Piec bu za gorǎcy, bez to sie kuchy nizko popalili.

7. On ie jaiká zǎwsdy bez zoli i bez pieprzu.
8. Nogi mie teño bolo, mie zie gydzi, co ja je przebrał.
9. Ja bu u tej kobjety i je mujuem, i onǎ mujiłǎ, że onǎ to corce poje.
10. Uz ja jęcei tego nie będe robił.
11. Ja ci zǎrasz dam warzoncho po łuszǎch, małpo!
12. Gdzie ty idziez, cy i my pudziem ztobo?
13. Zo lichey cǎzy.
14. Moje miłe dziecko, zostań tu nisko stoic, te złǎ gęsi pokonceij cie do smierci.
15. Ty sie dzisiay na lepiej ucyłǎs byłǎs pokoina, ty mozes prenzej do domu isc niz drugie.
16. Tyś jeste nie dość duzy, co byś butele jinǎ mug wypic, by jeste musiz rozność i jeńzy byc.
17. Ic, bǎdz tǎki dobry i muf twoiey sioztrej, onǎ ma odzienie przed wǎszǎ mǎtkę fertig uzyc i z szczotko cysto robic.
18. Kebyś ty go znał! to by inadcej przysło i by lepiej jemu stojęło.
19. Chto mie kosz z nięcem ukrat?
20. On tak robił, jek by go do drasowańa stellowǎli, oni ǎle zǎni to zrobili.
21. Komu on to nowo ristorio pojedǎł?
22. Musi głośno krzycyc, bo on nǎz nie rozunieje.
23. My jestemy zmordowǎne i mamy pragnioncke.
24. Jek my wcorai jecor wzat przyslim, to uz łowte lezeli włozu i zpǎli fest.
25. Siniek to noc u nǎsz został lezyć, ale dzisiay reno rosztoknał.
26. Zǎ nǎszǎ izbǎ stoiło trzy piękne jebłonki z czerwoneni łepkani.
27. Nie mozetǎ jeste chitke na nǎsz cekǎć, to i my pudziem z wani.
28. Wy niematǎ tǎke dziecinski chigli spowadzǎć.
29. Nasze gori nieszo tǎke wiszoke, wǎsze szǎ siłǎ jększe.
30. Siłǎ funtow wurzty i siłǎ chlebǎ chcetǎ?
31. Ja wam nie rozunieje, wy musitǎ troche głośnie gadǎć.
32. Cytǎ nie naleśli stutcke biǎłego midła przed demie na moiem stole?
33. Jego brǎt chce się dwǎ nowe piękne budinky w naszym ogrodzi wstǎjić.
34. Tej słowǎ mu przysłǎ od sercǎ.
35. To było dobrze od niech.
36. Co siedzo tam zǎ ptaski wyszoko na tem murku?
37. Gburey pięć woły i dziejęć Krowy i dwǎnaśće ojecky pred gieś przyprowadzili, tej chcieli przedǎć.
38. Ludzi dzisiay szo wszystkie na polu i sieko.
39. Jc tlo, ten bronatny piesz ciebie nic nie robi.
40. Ja z ludziani tam wtyle bez łonke do Zyto poiechałem.

Nittken, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Nitki, gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Brzoska, miejsce urodzenia: Bartosfen
[Bartosze, gm. Ełk, pow. ełcki]

57 187 [b 99,3]

1. Wźime lataią suche liście bez powietrze.
2. Wnetki przestanie śnieg padać, potem będzie powietrze lepsze.
3. Wsymb węgle wpieć, ze mleko prędko się warzyć pocznie.
4. Dobrŷ starŷ chłop włamał się z koniem bez lód i wpat wźimno wode.
5. On przed czterŷ albo seść niedziel umarł.
6. Ogien był za gorącŷ, kołacze są nisko wcale spalone.
7. On ję jayko zawszedŷ bez solŷ i pieprzu.
8. Mie bolą nogi, ja wierzam, zem je chodem popszuł.
9. Ia był u zonŷ i jeŷ mowiłem i ona mówiła, ona chce i swoiey čorcze mówič.
10. Ia niechce tego więceŷ czyniç.
11. Ty dostanieŷ zaraz odemnie warzáchą po łuszach, ty małpo.
12. Gdzie ty idzieš, mamŷ stobą tez isč?
13. Są lŷche czasŷ.
14. Miłe dziecie stoŷ tu nisko, złe gęsi cię zakonsaią do śmierci.
15. Ty się dzisiaŷ naywięceŷ uczŷł, i byłeš spokoŷnŷ, mozez prędzeŷ do domu isč jak drugie.
16. Tys ieszcze za małŷ butelke wina wŷpič, mušiz nayprzod kawalek rosnónç i większým być.
17. Jdz, bądź taki dobrŷ mów twoieŷ siostrze, ona ma waszey matcze odzienie usiç i sciotką czysto zrobič.
18. Byš tŷ go znał, to by innaczeŷ przysło i zniem by lepiej było.
19. Kto mnie koš z niensem ukrat?
20. On tak czynił, jak by ja go do młócenia powołał, wy ale scię to sani uczynili.
21. Komu on nową hystoriją powiadał?
22. Musiem głośno wrześcič, bo nam nie będzie rozumniał.
23. My jestemy osłabione i mamy pragniącke.
24. Iak mŷ wcoray wzad przŷsli, to drudŷ lezeli juz w łosku i mocno spali.
25. Teŷ nocŷ został śnieg unasz leŷč, ale dzis rano rostopniał.
26. Za naszym domem stoją trzŷ piękne iałonki z czerwonemi jabłuskami.
27. Nie mozeta wŷ ieszcze okamgnienie poczekač, to mŷ z wami pudziem.
28. Ia niemiałem się tak dziecinsko sprawowač.
29. Nasze gorŷ niesą za wysoke, wasze są wiele wyśće.
30. Iak wiele funtów kełbaszŷ i jak wiele chleba chceta?
31. Ia wam nierozumieję, musita čokolwiek głośnieŷ mówič.
32. Nie znalazlišta kawalek białego mŷdła na moiem stole?
33. Ięgo brat chce dwa piękne domŷ w waszem ogrodzie budowač.
34. Te słowo wysło mu z serca.

35. To odwaś było prawie.
36. Co za ptasecki siedzą tam na murecku?
37. Bgury przyprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owieć przed wsią i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy napolu i sieką.
39. Idz tylko, bronatny pieś ci nie będzie nic (robić) czynić.
40. Ia wjechałem steni ludziani wtyłku bez łąke w zyto.

Groß Pogorzellen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Pogorzel Wielka, gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Mosiek, miejsce urodzenia: Drengfurt, Kr. Königsberg
[Srokowo, gm. Srokowo, pow. kętrzyński]

57 188 [b 99,8]

1. W zimie furaią źzuche liscie przez powietrze.
2. Zaraz przestaie Snieg padać, wtedy powietrze będą lepsze.
3. Wfzyp węgle w piec zeby mleką sie wned zawarziła.
4. Dobry stary człowiek przez Lod sie przełamał i w zymną wode wpadł.
5. Przed cztery albo źześć niedziel umarł.
6. Ogien był za gorący kołace źzą niszko wcale carną zpalone.
7. On iada iayka zawfze bez faly i bez pieprzu.
8. Nogy mie bolą mysle zem ie fobie przeźedł.
9. Jam był u zonie i iey mowił a ona mowiła ze i corce będzie mowiła.
10. Ja to nie chce więcej uczynić.
11. Dostanies zaraz warząchewką po uszach, ty małpą!
12. Gdzie ty idziesz, mamy ztobą isć?
13. Tą źzą liche Čzafy.
14. Miłe dziece zostan tu niską stając te złe gęsi cie zakąć do śmiercy.
15. Tyś dzisiaj na więcej sie wyuczył i byleś pilni tez mozes prędziez do domu isć jako inźzi.
16. Tyś iescie nie dosć dłuzy abys butele Wina wypieł, muźziśz iescie kawał rosnąć i więkźzym sie stać.
17. Idź, bądź taky dobry mow twoiey siostrze, ona matce ma odziene uszyć i źzcotką wyciszyć.
18. Jeźliz go znała to by było inaczy przysła i był było leipiey z nim.
19. Któz mi ukradł koś z mieźzym?
20. O tak robieł iak byscie iego do młócenia stalowały ale scie fami to czynily.
21. Komu on to nową powieść powiedział?
22. Muźzy głośną wrzesić bo nie rozumieyie nas.
23. My fzą mdłe i pragniem.
24. Łak my wcoray wiecior nazad przysly wtedy tamcy iuz włozu lezely i mocną spaly.

25. Śnieg bez Noc leżał ale dzisiaj raną sie roztopił.
26. Za najżym domym trzy piękne Jabłąky cerwonemi iabkami.
27. Nie mozeta okamgnienie na nas czekać, wtedy poydziem z wami.
28. Nie mata takie dziecinstwą czynyc.
29. Najże gory nie żżą bardzą wyszåkíe wåże żżą wiele wyzey.
30. Wiele Funtow Wórsty i chleby chceta.
31. İa wam nie rozumieyie mużżicie troche głosnie gadać.
32. Nie znaleslyście kawałek białego mydła dla mie na żtole?
33. Jego brat chce zobie dwa piękne, nowe domy w wåżzym ogrodzie budować.
34. Te słowå przyřłå iemu z żerca.
35. To byłå prawie z wåż.
36. Cóz tam za ptåżecky siedzå na murku?
37. Gozpodarsie przyprowadzily pięć woły, dziewieć krow i dwanasce owieć przed wies i chcely ie przedać.
38. Ludzie dzisiaj wżżyscy na dworzu na polu i siekå.
39. İdz tylko, ten bronatny pieş tobie nie uczyny nic.
40. İa z ludziami tam w tyle bez łåke w zyto pochiećå.

Bzurren (1938–1945 Surren), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Bzury, gm. Prostki, pow. ełcki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: B. Warda, miejsce urodzenia: Spiergsten [Spytkowo, gm. Giżycko, pow. giżycki]

57 189 [b 100,3]

1. Wzime furaio suche lişće pres powietrze.
2. Zaras przestanie kurzeć, tedi bendze powietrze snowu lepe.
3. Włos wengli wpieć čo Mlieko zie zaras zawarzi.
4. Stari dobri chłop werwał sie skoniem bezlot i wpad wsimno wode.
5. On zdech przed steroma albo przed seschćoma Tigodnåni.
6. Ogen bił zagoronći, Kuchi w počpodi čale čarno spalone.
7. On ie iaika bez şoli i bes pieprzu.
8. Nogi me bolo barzo moćno, ia mam ie przebrane.
9. İa buł kole kobiety i powiedzåłem iei, ona mowiła ze chće swoiei čorce powiedzeć.
10. İa nechće tes wienćei znouwu čineć.
11. İa znote [?] će zaras warzoncho bezusi, ti małpo.
12. Gdzie idzes, mami i mi stobo ischć?
13. Bo so liche časi.
14. Moie mniłe dzeće, zostan tu nisko stoeć, złe genschi ukonso će naschmnerć.
15. Tisch sche dzischai nalepiei ućil i biłesch porzondnem, ti mozes prenćei dodomu ischć nis owći.

16. Tisch esče ne doschč duzi, ieno butele Wina wipchič, ti muschis pierwui koneč rosnonč i wiengsi bič.
17. Ič, bonč taki dobri i mof twoiei Schostrze, ona ma Odzene wasei Matče vertich usič i sčotko čisto zrobieč.
18. Kebisch ti go zna! tedi bi biło inač przisło, tedi bi biło lepchei znem.
19. Kto mne moi Kos znensem ukrať?
20. On činił tak, iak bi go oni do młóčena zaproschili ale oni to sani činili.
21. Komu on nowo ristorio powiedział?
22. Muschi głoschno krzičėč, bo nas nerozuneie.
23. Mi iestemi spracowane i mami pragnončke.
24. Iek mi včorai gečor nazat przischli, to lezeli ofči ius włožu i bili ius fest uspane.
25. Schnek tei noči unas lezeć został, ale dzischoi reno stopnał.
26. Za naso izbo stoio trzi pienknech Iebłonkow z čerwoneni iepkani.
27. Nemozeta wi esče Okamgnena na nas počekač, tedi pudzem mi zwamni.
28. Wi nemuschita takech dzečinskech sprawov čineč.
29. Nase gori so nebarzo wisoke, wase so wiele wisse.
30. Iak wiele vuntov Worzti i iek wiele chleba chceče wi neč?
31. Ia nerozuneie wam nič, wi muschiče ksinke głosnei gadač.
32. Neznalezlishta wi kawałek białego Midła przedemne na moiem Stole?
33. Iego Brat chce sobie dwa pienknech nowech Budinkow w wasem Ogrodze būdowac.
34. Te Słowo przisło iemu s Serča.
35. To biło dobrze odnech.
36. Co zaptasečki schedzo wisoko na Murečku.
37. Gburi przyprowadzili pchenč Wołow i dzegenč Krowov i dwanaschce Ogečkow przed gesch i chčeli ie przedač.
38. Ludze so dzischai wsisci nadworzu na Polu scheko.
39. Ič lo, burī Pies nezrobgi či nič.
40. Ia złudzamni vtiłku bes łonke wzito wiechał.

Groß Rosinsko (1938–1945 Großrosen), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Różyńsk Wielki, gm. Prostki, pow. ełcki

Tłumaczone przez miejscowego, tu urodzonego [Durch einen ansässigen Eingeborenen]

Nazwisko nauczyciela: Sensfujs, miejsce urodzenia: Amalienruh [Malinnik, gm. Miłomłyn, pow. ostródzki]

57 190 [b 100,4]

1. Wźime szuche liscie wiatrz rozwiewa.
2. Zaras przestanie śnieg padać, będzie lepszy czas.
3. Włos węgle w piec, co sie mleko zawarzi.

4. Ten stary dobri człowiek, włamał sie włod i w padł w zimno wode.
5. On umarł przed czterema albo przed szescio [brak tekstu].
6. Był za tęgi Ogen to sie kuchi spaliły.
7. On iada te iayka zawsze przes soli i pieprzu.
8. Nogi mie bolo, ia mysle zem szobie na tarł.
9. Ia byłem u tey kobiety i iey mówiłem, a ona mówiła co będzie iey czorce mówić.
10. Ia tego więcej nie chce czynić.
11. Ia ciebie zaraz z niote warzącho po uszach, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz puidziem i my stobo.
13. To so liche czaszy.
14. Moie miłe dziecie stoi ty tu nisko, bo złe gęschi cie zazro.
15. Tyś sie dzisiay naiwięcej ucił, i byłeś barzo cichi, to puidzies prędziej do domu niz owte druge.
16. Ty iesce niedorósłes iedno butelkie wina wypić, ti musiz iesce podrosnąć i większem być.
17. Idź i bądź taka dobra i mow twoiey siostrze, ze ona ma te odzienie gotowo przed waszo Matkie uszyć, i szotko opciścić.
18. Gdyby ty iego znał, toćby inacei przisło i by sie lepiej ziem stało.
19. Kto moy kos zmięszem ukradł?
20. On tak czynił jakby wy do draszowania go obschtalowaliście.
21. Komu on to nowo Chistorio powiada?
22. Mushi mocno krziceć, bo on nie rozumieie nam.
23. My iestemi sturbowane i chce sie nam pić.
24. Iak my wcoray przisli wiecor nazad, to leżała owta iuz włozu, i mocno spała.
25. Ten śniek unaz przez noc leżał, ale dzisiay rano zgynął.
26. Za naszą izbo ztoio trzi piękne iabłonki z czerwonemi iabłkami.
27. Nie moglišta iesce troche na nas cekać, to bym byli zwami pošli.
28. Wy nie musita tak iak dzieci robić.
29. Nasze gori nie zawyszokie, wasze są wiele większe.
30. Schiła funtow worzty, i siła chleba chceta?
31. Ia nie rozumieie waz, wy musiće głośnieiy gadać.
32. Nie naleźlista kawałkia mydła przedemie, na moiem stole?
33. Iego brat chce dwa nowe piękne budinki w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo wyszło iemu od szerca.
35. To barzo dobrze od waz.
36. Co tam siedzio za piękne ptaśki wyszoko na tem murecku?
37. Te gburi maio pięć wołow i dziewięć krow i dwanaście owieckow przed wieś wyprowadzić, i chcieli ie przedawać.
38. Te ludzie dzisiai so wszystkie na polu i sieko.
39. Jdz ze ten brunatny pies ci nic nie robi.
40. Ia iachał z ludziami tam wtyłku przez łąkie w zyto.

Dybowen (1938–1945 Diebau), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Dybowo, gm. Prostki, pow. ełcki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Gustav Robatzek, miejsce urodzenia: Schimiontken,
Kr. Koenigsberg [Siemiątki, gm. Nidzica, pow. nidzicki]

57 191 [b 100,5]

1. W zime furają suche liście w pozietrze.
2. Zaraz przestanie kurzyć, tedy będzie pozietrze zaś lepsze.
3. Włóż węgle w piec, co mleko wnet się warzyć pocnie.
4. Ten dobry stary chłop się z koniem bez lód przerwał i w zimną wodę wpad.
5. On zdech przed czteroma abo sześcioma niedzielani.
6. Ogień buł za gorący, kuchni się niżko wcale czarno spaliły.
7. On je jayka zawdy, bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bolą, myślę, przebrałem je.
9. Ia bułem u kobiety im jēj moziuł, i ona moziła, ona chciała to i jēj corce poziedzieć.
10. Ia nie chcę tēj zięcėj tak robić.
11. Ia cię znioję zaraz warzącą bez uszy, ty głupielcu.
12. Gdzie ty idziesz, mamy my z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje miłe dziecko, zostań tu nizko stoić, te złe gęsi cię zazrą.
15. Tyś się dzisiay najzięcy uczuł iś buł statecny, ty możesz prędy do domu iść niż owte.
16. Ty jesteś jeszcze nie dość duży, cobyś butelkę zina wypiuł, musisz jeszcze trochę rosnać i ziększy być.
17. Idź, bądź taky dobry i mów twojej siostrze, coby odzienie przed twoją matkę dokończyła i szcotką oczyściła.
18. Kiebyś go znał! toby inaczej przyszło i by było lepiej z nim.
19. Chto mię mój kósz z nięsem ukrad?
20. On tak robiuł, jekby go do młócenia obstalowali, oni to ale sani zrobili.
21. Komu on tą nową hystoriją poziedał?
22. Musi głośno krzyczeć, bo ón nam nie rozunieje.
23. Mym zemglelim i się nam chce pić.
24. Iek my wczoraj zieczor nazad przyśli, to leżeli owte już w łożu i mocno spali.
25. Śnieg został tēj nocy w nas leżeć, ale dzisiay reno się roztopniał.
26. Za naszym dómem stoją trzy piękne jebłonki z czerwoneni jebłuskani.
27. Nie możeta wy krszynkę na nas czekać, to pudziem z wani.
28. Nie musita wy takich dziecińskich rzeczów robić.
29. Nasze góry nie są mocno wysokie, wasze są zięcėj wysze.
30. Siła funtów worsty i siła chleba chceta nieć?
31. Ia wam nie rożunieję, mysita trochę głośniěj gadać.

32. Nie znalazłista wy kawałek białego mydła przedemnie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa nowych domów w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo przyszło jemu od serca.
35. To było dobrze od nich.
36. Co za ptaszki siedzą tam wysoko na murku?
37. Gospodarze przyprowadzili pięć wołów i dziejęć krowów i dwanaście oziecków przed zież, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie są wszyscy dzisiaj na polu i sieką.
39. (Idzio) Idzło, tén bronatny pies nic ci nie zrobi.
40. Ia pojechałem z ludziani tam wtyle bez biel w zyto.

Olschewen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Olszewo, gm. Prostki, pow. ełcki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Michael Sajchek, miejsce urodzenia: Rudwangen
[Rydwagi, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]

57 192 [b 100,10]

1. W zimę lataio suchę liście w powietrzu.
2. Oną przestanie zaraz kurzić, wtedy powietrzę będzie lepszę.
3. Wysp węgli w pieć, aby mleko prętko sie zawarzyło.
4. Ten dobry stary mąż z koniem przez lót sie werwał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed cztery albo seść niedzielami umarł.
6. Ogień był zagorący, kuchy są nizko całę czarno spalone.
7. On ié iayka zawzdy oprócz soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą ia myślę zem ich przebrał.
9. Iam był u kobiety i iéy mowił, a ona mowiła, ze iéy corczę chciała mowić.
10. Ia niehcę tego więcey czynić.
11. Ia cie rznę zaraz warząchią bez uszy, ty małpą.
12. Gdzie ty idziesz, czy mamy z tobą iść?
13. Są lichę czasy.
14. Miłę dziećie, zostan tu nizko stoić, tę złę gęsi [dalej brak].
15. Ty dzisiay naywięcey sie wyczyłś i porządne byłś, dla tego prędzéy do domu iść mozesz niżli drudzy.
16. Tyś ieszcze nie dość duzem abyś butelkę wina wypił, ty musisz wprzód kawałek większy urosnąć.
17. Idź, bądź taky dobry i mów twoiey siasztrzę, aby odzienie przed matkę uszyła i z cotką ię wycyściła.
18. Byś go znał, z tobą by inaczey stoiąło i lepie bysie ztobą miała.
19. Ktoz mi moy kos z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, iakby go do draszowania obstalowaną, ale oni sami tą uczynili.
21. Komu on tą nową hystoryią powiedział?
22. Musiem głośną krzyczyć, bo on nie będzie nam rozumiał.

23. My są umęcōnę i mamy pragniąckę.
24. Iak my wćoray wieczór nazad przyślim, tą iuz owci w łozu lezely i mocno zasnély.
25. Tey nocy u nas śniég leżał, alę rano rozplynał.
26. Za naszym domem stoią trzy piękne iebłonuzky z cerwonemi iabluskami.
27. Nie mozecie okamgniusczo na nas poczekać, tedy przyidziem z wami.
28. Nie macie takich dziecinnych zábaw czynić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, waiu są wielę wyższę.
30. Siła funtów wórszty i siła chleba żądacie?
31. Ią wam nie rozumieię, musicie trochę głośniéy gadać.
32. Nie znaleźliście kawałek białego mydła na stolę przede mie?
33. Ięgo brat chce sobie dwa nowę domy w waszem ogrodzie z budować.
34. Te słową z serca wysła.
35. Tą było sprawnie od was.
36. Coz siedzą zaptasátka na waszem mureczku?
37. Gburi pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owiećków ze wsi wyprowadzili i chcieli ich przedać.
38. Ludzie są dzisia y wszystkie na polu i sieką.
39. Iđź tylko, ten bronatny pieś ci nicz nie uczyni.
40. Ią złudziami w tylę przez łąkę do zyta poiechał.

Glombowsken (Ossranken), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Głabowskie (Osranksi), gm. Biała Piska, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gustav Gogoll, miejsce urodzenia: Orzechowken
[Orzechówko, gm. Świątajno, pow. olecki]

57 193 [b 100,11]

1. W zyme furaia suchę liśće w powietrzu.
2. Zaras przestanię kurzyć, a czas będę znowu lepsy.
3. Wrzuć węgli w pieć, żę mleko się wnet pocznę gotować.
4. Dobry stary zkónem się w łamal i w zimno wodę w padł.
5. On przed steroma abo sescioma tigodnami umarł.
6. Było za wiele ognia, kołace nisko czale carne.
7. On iayka zawse oproc soli i pieprzu ię.
8. Mie nogi bolą, mislę, zem ię obęmknół.
9. Ią byłem u tey bialki im iey to mowił, a ona mowiła, ze i swey czorce powię.
10. Ią tego więcey cynić nię będę.
11. Gdzie ty idzes, mamy i mi stobo iść?
12. Z nieceś warzáchą na usy małpo.
13. Liche czasy.
14. Kochane dziecię, zostań tu nisko, bo złę gęsi cię zatłuką.

15. Ty dziś naywięcey się uczyłeś i byłeś statecnem, poydżeś dla tego prędzey do domu iak owci.
16. Tys iescę nie duzy dość, abyś butele wina wypił, muśis iescę kawal podrość i więksm być.
17. Idz a mów twej siostrze, ze odzenie przed matke waszą usię, a scotko wycese.
18. Zebys go był znał! to by było inacey, i lepeg by się zniem miało.
19. Kto mi moy kos z mięsem ukradł?
20. On tak cynił, iak by go do drasowania obstalowali, oni ale sami to robote czynili.
21. [Brak tekstu.]
22. Musiem głośno wrzesceć, bo nam nie zrozumiecie.
23. My ustalim i pragniem.
24. Iakem w czoray wieczor nasad przysli, to owci iuz w łosku byli i twardo spali.
25. Sniek tey nocy u naś został, ale dziś rano z topniał.
26. Za nasem domem stoią 3 piękne iebłonecki z czerwonymi iepkami.
27. Nie mozeta iescę chilke na naś poczekac, to pudzem z wami.
28. Nie mata takego glupstwa czynić.
29. Nasze gory nie bardzo wysokie, wasę wiele wysze.
30. Wiele funtow wórsty, i wiele chleba chceta?
31. Nie rozunieię wam, muszita ksine głośniey gadać.
32. Cysta nie znalezli ksine białego mydła na stole dla mie?
33. Ięgo brat chce sobie 2 pienkne domi w waszem ogrodze pobudować.
34. To słowo mu wysło szerca.
35. To bylo od wasci dobrze.
36. Coz tam siedzą za ptaséci wysoko na murzyku?
37. Gburi 5 wolów i 9 krów i 12 owiecków przed wieś przygnali, te chceli przedać.
38. Ludzie dziś wszyscy na polu i kosą.
39. Idź tylko, ten bronatny pieś ci nicz nie uczyni.
40. Ią z ludzami tam w tyle bez łonke w zyta poiechał.

Krzywinsken, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Krzywińskie, gm. Prostki, pow. ełcki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gottlieb Bulda, miejsce urodzenia: Garbafsen [Garbas
Drugi, gm. Filipów, pow. suwalski]

57 194 [b 100,12+]

1. W zime latają szuche liście przez powietrze.
2. Zaráż przestanie śnieg padać, tedŷ będzie inszŷ czas.
3. Włóż węglów w piecz, aby się mleko wnet zawarzyło.

4. Ten ztarý dobrý człek włamał się i wpadł w tą zimno wodę.
5. Tak trzý albo cztery niedziel jak pomarł.
6. Było za gorąco, dla tego się Kuchý niszko spaliły.
7. On ie jajka bez pieprzu i solý.
8. Nogi mi bolą, pewniem je poodgnietą.
9. Ja byłem u tej kobiety im jiej mówił, a ona miała czorce swojeý mowić.
10. Tego więczeý czynić nie będę.
11. Warziacho ci zaraz po łbie dam małpo.
12. Gdzie idziesz, mamý też z tobo iść?
13. Lýche czaszý.
14. Miłe dziecię zostań tu niszko, bo cie gęsi zakaszają.
15. Dzisiaj eś się naýwięcieý wýuczýł, býleś spokoýný, dla tego moześ prędziej do domu iść, niz owte.
16. Jeszczes za małý butelkie wina wýpić, muśiz jeszczę kawał rosznąć i większem być.
17. Bądź taki dobrý a idz i mów siostrze tweý, abý odzienie dla waju matki uszýła i wýczeszała.
18. Býś go býł znał, tedý bý býło inaczej przýszło a z nim bý też lepiej wýglądało.
19. Kto mi moy kosz z miészem ukradł?
20. On tak czýnił, jakbý go do młoczenia stalowali, oni to ale sani uczýnili.
21. Komu to nojýne poiedał?
22. Musi głośno wrzieszczyć, to on tak nie rozunieje.
23. Mý się pomęcýłim i się nama pić chcze.
24. Jekiem mý wczoraý jeczór nazad przýšli, to już owte spali.
25. U nasz bez czało noc śnieg leżał, aż dziś reno zginoł.
26. Za naszą izbo stoją trzý sliczne Jebłonuszki z czerwoniemi jebkani.
27. Kiebyšta jescze chýlecckie na nasz pocziekali, to bým z wama pošli.
28. Takiego głupstwa nie mata robić.
29. Nasze gorý nie takie wýszokie, waju daleko wýszsze.
30. Siła funtów worsztý i chleba chczeć nieć?
31. Nie mogie rozunieć, muśita troskie głośnieý gadać.
32. Nie należlišta na mem stole dla mnie kawałek białego mýdła?
33. Jego brat chce sobie w waju śadzie dwa nowe piękne domý budować.
34. To mu z serca przýsło.
35. To býło czale richtich.
36. Co za ptaszki tam wýszoko na murku siedzą?
37. Gburý przýprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście ojecz przed jeś i chczą je prziedaś.
38. Dziś wýszkie ludzie na polu kole koszý.
39. Tło tý idz, ten bronatný pies ci nicz nie zrobi.
40. Jam z ludziani tam v týłku bez tą łónkie w zýto jechał.

Sastrosnen, Kr. Johannisburg, Reg.-Bez. Gumbinnen

Zastrużne, gm. Orzysz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Leopold Hartmann, miejsce urodzenia: Głogno [Głogno, gm. Piecki, pow. mrągowski]

57 298 [Z 97,8]

1. W zime lataią szuche liście w powietrzu.
2. Iak śniek przestanie padać, tedy powietrze będzie lepsze.
3. Szip węgle w piecz, aby mleko prętko napoczeło się warzić.
4. Dobry stary mąs z koniem przez lód się włamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed cztermi albo sześciu niedziel umarł.
6. Ogień był za gorący, bo kuchy są na oczpotku cale czarno spalane.
7. On iada iayka zawsze bez soly i pieprzu.
8. Nogi mie bolą, ia myśląm, zemie przepędził.
9. Ia byłem u tey niewiasti, i mówiłem iey to, ąna mówiła, że ąna to iey czorcze opowie.
10. Ia tego tez więczy nie będę czynił.
11. Ia cię zaras trzasnę warząchą niedzy uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mamy i my z tobą iść?
13. Teraz so lichie czasy.
14. Moię miłe dziecic, ostań tu niszko stojąc, bo te złe gięsi zagrizą cie.
15. Tyś dzisiay się naywięcey uczył, i byleś posłusznem, ty mozesz prędzey do domu iść, jak tamci.
16. Tyś ieszcze nie jest duzy dość, abyś butelkie wina wypił, ty musisz jeszcze kawał rosnać, i większem być.
17. Idz, bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, ona miała przed waiłu matkie gotowo szyć i z szczotką czysto zrobić.
18. Kiedy byś ty iego znał, to by inaczej było przysło, i z nim by się lepiej miało.
19. Kto mie moi kósz z nięszem ukradł?
20. On się tak stawił, jak by oni do drasby iego stalowali, oni ale to sami zrobili.
21. Komu on to nową przepowiadkę powiadał?
22. Musi głośno wrzeszczyć, gdyz on nama nie rozumieye.
23. My so umordowani i mamy łaknienie.
24. Jak my wczoray nazad przyśli wieczorem, to owci lezeli włożu i byli fest w spiku.
25. Śnieg dzisiejszey nocy został u naś leżąc, ale dzisiay rano ztopniał.
26. Za naszym domu stoią trzi piękne iebłaki z czerwonymi iebkami.
27. Niemogli byšta wy iednego okamgienia na nas zaczekać, to mi z wama pudziem.
28. Wy niemusita takiego dziecinskiego sposobu cynić.
29. Nasze gori nie so tak bardzo wyszokie, wasz so wiele większe.
30. Siła funtów kełbaszy i wiele chleba čhczećta wy mieć?
31. Ja was nierozumieję, musicie troche głośniety gadać.

32. Nie znaleźliście wy żadnego kawałka białego mydła przed mie na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne budynki w iednem ogrodzie budować.
34. Te słową przyszło mu od serca!
35. To było prawie od was!
36. Čo za ptaseczki siedzą tam wyszoko na tem mureczku?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów, i dziewięć krów i dwanaście owiecków przed wieś i chcieli ich przedać.
38. Ludzie so dziś wszyszczy na polu i sieką.
39. Jdz tło, ten bronatny pies ci nic niezrobi.
40. Ja z teni ludzami tam wtyle przez łąke w zytą poiechał.

Gurra (1938–1945 Gebürge), Kr. Johannisburg,
Reg.-Bez. Gumbinnen

Góra, gm. Orzysz, pow. piski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Meinhardt Schost, miejsce urodzenia: Großsteinort [Sztynort, gm. Węgorzewo, pow. węgorzewski]

57 299 [Z 98,2]

1. W zýmę furaio fuche liście wkoło w powietrżu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie znowu pogodnie.
3. Czŷn węgle w pieć, zebŷ mleko śie wnet zaczęło warzŷć.
4. Dobrŷ ſtarŷ chłop werwał śie ſkońiem prześ lot i wpadł w zŷmno wode.
5. On przed czterŷ albo szesć niedziel pomarł.
6. Ogień był zagorąć, kuchŷ ſo podcpodŷ cale čzarne ſpalone.
7. On ie iaŷka ſawfze bez ſoli i bez pieprzu.
8. Nogi mi bardzo bolo, ia wierze, ze ia ie bardzo ſłatał.
9. Ja byłem u niewiaſtŷ i ieŷ mówiłem, a ona mowiła, ona chce to i ſweŷ corce mowić.
10. Ja to takze więceŷ czŷnić nie chce!
11. Ja čiebie rzne zaraz warziącho około ufzow tŷ małpo!
12. Dokąd tŷ ŷidześ, mamŷ mŷ ſatobo ŷiść?
13. So lŷche czasŷ.
14. Kochane dziećie ſoftań tu nisko, ſtoieć, złe geŷŷ čie do umoru zazro.
15. Tŷś śie dzŷŷ naŷtęzeŷ uczŷł iŷ był grzećnŷ, tŷ moześ prędzeŷ ŷść do domu niŷeli owte.
16. Tŷś ietce nie iest dość duŷŷ, abyś to butele wina wŷpił, tŷ muŷzŷŷ iesce kawał rosnać i więkŷzŷm być.
17. Jić, bądć taki dobrŷ a mow twoieŷ ſiātrſie, ona miała odzieńie przed waiu matke gotowo ufzŷć i ſcotko cŷsto ſrobić.
18. Kebŷŷ tŷ go był ſnał, wtedy by to inać było przŷŷło i ſtało by śie ſniem lepieŷ.
19. Ktoŷ mi moŷ koŷŷk ſmieŷziem ukradł?
20. On czŷnŷł tak, iak by go oŷŷ do młoczenia ſtalowali, oŷi ale to ſami zrobili.

21. Komu on to nowo hystoriją powiedział?
22. Mufzŷ głoŝno wrzescecz, bo tak on nam nie rozumiecie.
23. Mŷ jo spracowane i mamŷ pragniącke.
24. Jak mŷ wczoraŷ we wieczor wfat przŷsłŷm, to lezeli owcŷ iuz w łozu i byli fest saŝneli.
25. Snieg wteŷ nočŷ unaŝ lezŷc ostał, ale dzŷŝ reno się ŝtopił.
26. Za nafsŷm domem ŝtoią trzŷ ŝlŷcne iabłaki ŝ czerwoneŷmŷ iabkami.
27. Nie mozeta wŷ iesce iedne okamgŷnienie na naŝ czekać, wtedŷ mŷ puidziemŷ ŝwami.
28. Wŷ nie maćie take dzieczŷfnoŝcie wŷkonŷwać!
29. Naŝe gorŷ nie jo bardzo wŷfokie, waiu jo wiele wŷŝŝie.
30. Iak wiele funtow kołbaŝzow i iak wiele chlebow chcećie mieć?
31. Ja wam nie rozumiecie, wŷ mufŷćie kŝŷŷnkie głoŝneŷ mowŷć.
32. Nie ŝnalezliŝćie wŷ na moiem ŝtole ŝadneŷ ŝtucki białego mŷdła dla mŷie?
33. Jego brat chce ŝobie dwa piękne nowe domŷ we waiu ogrodzie budować.
34. To ŝłowo przŷŝło iemu ŝ ŝzerca!
35. To bŷło prawie od waŝ.
36. Co ŝiedzą tam ja ptaŝecki wŷŝzoko na tem murku?
37. Gospodarzie bŷli pieć wołów i dziewięć krow i dwanaŝćie owieckow przed wieŝ przŷprowadzŷli i chceli ie zaprzedać.
38. Ludzie ŝą dzŷŝ wŷŷŷcŷ na dworziu na polu i koŝą.
39. Ŭs tŷłko, bronatŷ pieŝ cŷ niŝ nie ŝrobi.
40. Ja bŷł ŝludziami tam wtŷle przeŝ łąke w ŝŷŷto wiechał.

Kreis Ortelsburg (powiat szczycieński)

Schwirgstein, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Dźwiersztyny, gm. Pasym, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Fr. Bercio, miejsce urodzenia: Rogonnen [Rogojny, gm. Ŝwiętajno, pow. olecki]

53 667 [c 91,8]

1. Wŷimę furają suche liŝcie przez powietrze.
2. Wnet przestanie ŝnieg padać, tedy będzie znouw lepse powietrze.
3. Przyłóŝ węgli w pieć, co się mleko wnet zawarzi.
4. Ten dobry stary mąŝ włamał się z koniem przez łód i wpadł w zimną wodę.
5. On juz przed ctery albo seŝ tygodni umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy się nisko czale czarno spalili.
7. On jada jája zawsze oproć soli i pieprzu.
8. Nogi mie mocno bołą, ja wierze zem ię przebrał.
9. Ja u tey zony był im iey mowił, a ona mowiła, ze ona chce swojej czorce mowić.
10. Ja tego tez więcey czynić niechce.

11. Wypale cię zaraz warzónchą po usach, ty małpo!
12. Gdzie idziesz ty, mamy my ztobą iść?
13. To są liche czasy!
14. Moje kochne dziecko, zostań tu nisko stoieć, tę złę gęsi zakąsają cie.
15. Tyś dziś się naywięcey uczył i byłeś grzecnem, ty mozez prędzey do domu isć jak inni.
16. Tyś nie jest ieszcze dosic duzy, abyś butelę wina wypił, ty muśis ieszcze wprod [!] koniec urosć i więksym bydz.
17. Jdz, bądź tak dobrym a mow twojej siostrze, ona ma odzienie dla wasey matki gotowo usyć i szcótka wychędożyć.
18. Gdybyś ty go znał! wtedy by inaczey przysło a koło niego by lepiej stoiało.
19. Kto mię moy kóz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, jakby oni go do młocki zezwali, oni ale to sami zrobili.
21. Komu on tą nową Hystorią powiadał?
22. Muśi głośno wrześc, bo on nam nierozumie.
23. My iestesmy utrudzeni i mamy pragniącke.
24. Jak my wcoray nazad przysli, to drudzi juz w łozu lezeli i spali festownie.
25. Śnieg został tey nocy u nas lezeć, ale dziś rano roztópiał.
26. Za nasem domem stoją trzy piękne jabłónki z czerwonemi jabłeckami.
27. Niemozecie ieszcze okamgniętko na nasz czekać, wtedy poydziem zwami.
28. Niemuście takiey piescotliwości pędzyć.
29. Nase gory niesą barzo wysokie, wasę są wiele wysze.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba chćecie mieć?
31. Ja nierozumie waś, muście cokolwiek głośniey gadać.
32. Nieznalezliście stuczki białego mydła dla mie na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowę domy w wasem ogrodzie budować
34. Tę słowo przysło onemu z serca.
35. To było prawie od nich!
36. Coz za ptasęta siedzą tam wysoko na murku?
37. Gbure prywiedli pięć wołów i dziewięć krów i dwienaście owieczek przed wieś, tę chćieli oni przedać.
38. Ludzie są dziś wfzyszy na dworze wpolu i kosą.
39. Jdz tylko, ten bronatny pieś ci nicz nieuczyni.
40. Ja ztemi ludzmi tam wtyle przez łakę we zbożę pojachał.

Lehlesken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Leleszki, gm. Pasym, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Graemer, miejsce urodzenia: Salpkeim, Kr. Sensburg
[Salpik, gm. Kętrzyn, pow. kętrzyński]

53 668 [c 91,9]

1. Wżime furaia suche liście wpowietrżu.

2. Wpředce přešteťanie śnieg padać, wtedy będzie lepsze powietrze.
3. Wrzúc węgli wpiec aby mleko zaczęło się warzyć.
4. Dobry stary mąż werwał się zkońiem na łodzie i wpadł wzymno wodę.
5. Ten przed czteroma albo i jżeścioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za goronczi, kuchi nisko az czarno się popaliły.
7. On ię iayka zawsze oprócz soli i pieprzu.
8. Nogi mie mocno bołą, wierżam, zem ię przebrał.
9. Iam był u pańi i mowiłem iey, a ona mi mowiła, iż chce to i swey corce mowic.
10. Nie chce ia to więcej czynić.
11. Urżne cię zaraz warzęchwią w uszi, ti małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy ztobą iysć?
13. Ša liche czasy!
14. Moie dziećie zostań tu nisko jtoieć, złe gęsi cię zażrą.
15. Tiš się džisiay naywięcey uczyła i byłaś stateczną. Mozesz prędzey do domu iysć iak drudzi.
16. Tyš nie iest ieszczę dość duża, flasię wina wypić.
17. Idź, bądź taka dobra i mow twoiey siostrze, onaby miała odzienie przed wasze matkę uszyć i ię szczotką wyczyścić.
18. Gdybyś ty go był znał! wtedyby było się inaczey jtało i zńiem by było się lepiej miało.
19. Ktoz mi moy kosz zmięsem ukradł?
20. On tak czyñił, iakby go do draszowania obśtalowano, ońi ale to szami zrobily.
21. Komu on te nową historyą powiadał?
22. Muśi głośno wołać, bo on nasz nie będzie rozumiał.
23. Utrudzeńi i pragnący sośmy.
24. Iakeśmy wcoray wieczor się nazad powrocyli, to leżely ci drudzzy iuz włożu i twardo zasnelly.
25. Śnieg dzysieyszey nocy przelezał, ale dzisiay wzarenku roztopił się.
26. Za naszym domem stoia trzy piękne lebloneczky z cerwonemi iablkami.
27. Nie mozećie ieszcze okamgnienie na nasz czekać, wtedy poydziem zwami.
28. Nie potrzebuiecie takowe dziećinstwa peñnić.
29. Nasze gory nie są barzo wysokie, wasze są wyższe.
30. Wiele funtow worsti i iak wiele chleba chcećie mieć?
31. Ia wasz nie rozumieie, muście troche głośńiey gadać.
32. Czylyście zadnego kawalka białego mydła na miem [!] stole nie znaleźli?
33. Iego brat chce w waszem sadzie dwa piękne nowe budynki wystawić.
34. Te słowo mu z serca wysło.
35. To było sprawiedlywie od wasz!
36. Co za ptaszeczki siedzą tam wysoko na tem mureczku?
37. Gbury przyprowadzyli pięć wołow, dziewięć krow i dwananaście owieczkow przed wieś, te chćieli ońi przedać.
38. Ludzie są džysiay wszyscy na dworzu wpolu i zńywuią.

39. Idź tylko, ten bronatny pieś ci nić nie uczyni.
 40. Iam ztemi ludźiami tam wtyle przez łąke wzyto iechał.

Wallen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wały, gm. Szczytno, pow. szczytyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Ollesch, miejsce urodzenia: Groß Schiemanen [Szymany, gm. Szczytno, pow. szczytyński]

53 677 [d 93 (między d 93,3 a d 93,7)]

1. w Żyme furaią fuche liscie wpowietrzu.
2. Gdy przestanie kurzyc będzie Powietrze lepsze.
3. Wfzyp wengli wpiec azeby się Mleko zawarzyło.
4. Ten dobry mąż włamał się zkoniem wzymną wodę.
5. On przed czteroma albo szescioma Niedzielami umarł.
6. Ogien był zawielki, Kuchy się zodsłodka spaliły.
7. On ie layka zawfze przez Szoly i Pieprzu.
8. Nogi mie bolą gdyzem za wiele chodził.
9. Ia był uzoni imowiłem iey aona mowiła, ze ona to chce i Corce powiedzic.
10. Ia tego niechce więcey czynic.
11. Ia tobie zaraz dam Warząchsią przez łep.
12. Gdzie idziesz, mamy imy ztobą isc?
13. Teraz są złe czafy.
14. Miłe dziecko, zoftan tu niško stoic, bo złe Gensi pkałaią [!] ciebie.
15. Tys się dzifay naywięcey wyuczył idobrześ się sprowował, maśs prędzey do domu isc iak owte dzieci.
16. Tyś iefzzcze zamały azebyś butelke wina wypił ty musifz iefzzcze rofnać iwiękřzem być.
17. Idz, mow twoiey Sieftrze, azeby przyodzenie przed wafze matke prędko zrobiła i fzcotką wyczysciła.
18. Gdy bys ty go był znał, wtedyby ono pępiey [!] było iemuby lepiejby było wypadało.
19. Kto mie moy Kofz z miefem ukradł?
20. On tak czynił, iak gdyby go do drařsowania obřtlowano, oni ale fami to uczynily.
21. Komu on to nowotną Hiftorią powiadał?
22. Trzeba głořno wrzefzczyc, inacey on nař nieuřtyřzy.
23. My zemdlely iPragnięczke mamy.
24. Iakesmy wcoray wieczor nazad przysly, to owci lezely iuz wfzyřcy wlozu imocno iuz zařnely.
25. Snieg dzifay wnocy u nas lezyć zořtał, ale dzisay rano zginął.
26. Za nařzym Domem řtoią trzy piękne labłonkowe dzewka zczerwonemi labłkami.

27. Niemoglybyscie iedno okamgnienie nanas zaczekac, wtedy imy zwami poydziemy.
28. Wy niemusicie tak po dziecinjku czynic.
29. Nafze gory niefzą tak wyfzokie, wafze fą daleko wyfzje.
30. Wiele funtow wurfity i wiele chleba chcecie mieć.
31. Ia wafz nierozumieie, wy musicie trofzke głosni mowic.
32. Nieznalezylsiec kawałka białego mydła dla mie na ftole.
33. Moy Brat chce fobie dwa piękne domy w wafym ogrodzie zbudowac.
34. To fłowo iemu z ferca wyfzło.
35. To było bardzo dobrze od waś.
36. Co to za piękne Ptafzki fiedzą tam natem murze wyfoko?
37. Gbury przyprowadzily pięć wołów i dziewięć krów i dwanasiec owiec przed nafze wieś, ktore oni przedac chcieli.
38. Dzisay fą wfzyfzcy ludzie wpolu kole zniwa.
39. Idz tylko ten brunatny Pies nie uczyni ci nic złego.
40. Ia z ludziami przez łąke w zboze poiachał.

Lucka (1938–1945 Luckau), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Łuka, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Johann Sadowski, miejsce urodzenia: Lucka [Łuka]
53 694 [e 94,1]

1. W zime furają suche liście przez powietrze wkoło.
2. Poprzestanie zaraz kurzić sie, wtedy będzie powietrze lepsze.
3. Wrzuć węgla wpiec, że mleko gotowac (warzyc) się zacnie.
4. Ten dobry fтары mōz werwał się z koniem przez lod i wzimną wode wpadł.
5. On umarł przed cztery albo sześć tygodniami.
6. Ogień był za gorący, toc kołacze są nisko cale czarno bronatne.
7. On jajeczmicze zawzdy jada oproc foli i pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolą, ja uwazam, zem je w lataniu przebrał.
9. Byłem u tey niewiafty i mowiłem jey, i ona mówiła, ona chce to i jey corce mowić.
10. Ja tego nie chce więcej czynić.
11. Ja cie trzafne warzōchfią wnet przez uszy, ty małpo!
12. Dokōd idziesz, pudziem i my z tobą.
13. Są liche czasy.
14. Me miłe dziecie, zoftań nisko, bo złe gęsi cie zazrą.
15. Dziś naywięcey uczyłeś sie i byłeś grzecznym, mozesz prędzey dodomu iść niz ofci drudzy.
16. Jeszcześ nie dość duży, byś butelkie wina wypił, musisz cały kawał rofnąć i większem być.

17. Idz, bądź tak dobry i mów twej siostrze, ona miała odzienie dla waszej matki doszyć i szcnotką wyczyścić.
18. Gdybyś go był znał, byłoby inaczej przyszło i lepiej by dla niego wypadło.
19. Kto mie moy kosz z miefem ukradł?
20. On tak uczynił, jakby go do młocenia obfłatowali, oni ale fami to uczynili.
21. Komu on te nową hystorią powiedział?
22. Musi głośno krzyczeć, bo nie zrozumieje nam.
23. Sòm zpracowani i mamy pragnięczkie.
24. Jakiem wcoray na wieczor nazad przyšli, to już tamci w łozu lezeli i prawie zafneli.
25. Śnieg tey nocy u nas leżyć zoftał, ale dziś rano ztajał.
26. Za naszym domem ftoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi jabłkami.
27. Nie możecie jeszcze na nas okamgnienie czekać, tedy poydziem z wami.
28. Wy nie macie takich dziecinskiach fpraw czynić.
29. Nasze gory nie bardzo wysokie, waju fą wiele wyszsze.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ja wam nie rozumieje, musicie troszkie głośnief mowić.
32. Nie znaleźliście zadnego kawałka mydła dla mie na moim ftole?
33. Jego brat chce fobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie pobudować.
34. Te fłowo mu z ferca wyszło.
35. To prawie było od niech.
36. Co za ptaszki siedzą tam wysoko na murku?
37. Gbury pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owiec przede wsią przywiedli i chcieli je sprzedać.
38. Dziś fą wszystkie ludzie na dworzu wpolu i sieką.
39. Idz tylko, ten bronatny pies tobie nic nie uczyni.
40. Ia wjechał z ludziami tam wtyle przez łąki wżyto.

Fuerstenwalde, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Księży Lasek (dawniej: Nowa Wieś), gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gustav Krahł, miejsce urodzenia: Hohenstein [Olsztynek, gm. Olsztynek, pow. olsztyński]

53 707 [f 94,2]

1. w zimie leco suche lisce w powietrzu.
2. przestanie zaraz śnieg padac, tedy będzie powietrze zasie lepie.
3. uczyn węgiel w piec, co mleko wnet warzyc się napocne.
4. dobry stary mąż z koniem przez lod się werwał i w zimno wodę w pad.
5. on przed cztery albo szesc tygodnie umarł.
6. ogień był za gorąci, kołace są niską cale czarne spalone.
7. on jajka zawsze oprocz soli i pieprzu jé.
8. nogi mię bolo, wierzam, Zem ie zdłabił.

9. byłem u niewiasty i powiedziałem iey, a ona mowiła, iz chce swoi corce powiedzieć.
10. niechce tez więcey tego czynic.
11. uderze cie zaraz warząchszą na uśy, ty małpo!
12. gdzie ty idzies, mamy z tobą isc?
13. są złe czasy.
14. miłe dziecie, zostan niską stoic, złe gęsy zagryzą cie.
15. Tyś dziś na więcey się nauczył i byłeś statecnem, mozesz pędzi do domu isc nad te drugę.
16. Tyś nie dość duży iest butele wina wypic, musys w przod kawał większym rosc.
17. Bądź taka dobra, idz i mow twoi siostrze, zeby szaty przed waszą matkę usiła i szczotką wyczyszcła.
18. gdy byś iego był zaznał! tedy by inaczy się stało, i stoialoby lepi z nim.
19. kto mnie moi kosz z mięsem u krad?
20. on czynił tak jakoby onego ku młoczenia zestalowały, a oni sami to uczynili.
21. komu on to nowo historye powiedział?
22. musycie głośną wołac, iz nie wyrozumieje.
23. iestemy mdłe i pragniące.
24. iak my wczorayszego wieczora w zad przysly, lezely cy drudzy w lozu w spiku.
25. śnieg dzisy nocy został lezyc, ale dziś rano roztopnął.
26. za naszą izbą stoią trzy iabłonki z czerwonymy iabłkami.
27. nie moziecie okamgnienia na nasz pociekac, tedy poidzym z wamy.
28. nie trzeba wam dziecinne sprawy popełnić.
29. nasze gory nie bardzą wysokę są, wasze są wiele wyssze.
30. wiele funtow kiełbaszi i wiele chleba chcecie?
31. nie wyrozumieje waś, muszycie troszeczke glosni gadac.
32. nie nalezlyscie kawałek mydła na moim stole?
33. iego brat chce dwa nowe domostwa w wasym ogrodzie budowac.
34. te słowo iemu z serca przysło.
35. to dobrze było od waś.
36. coś za ptaszki siedzą na murku?
37. gbury przyprowadzili pięć wołi i dziewięć krow i dwanasce owiecki przed wieś i chceli ie przedawac.
38. wszystkie ludzie są dziś na polu i kośą.
39. idz tylko, brunatni pieś tobie nic nie uczyni.
40. z ludzamy tam w tyle przez łąke w zyto w iechałem.

Paterschobensee, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Sasek Mały, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Kaffka, miejsce urodzenia: Groß Pillaken [Pilaki Wielkie, gm. Kuty, pow. węgorzewski]

56 883 [e 92,5]

1. W żime furaiaǔ uschłē liście po powietrzu.
2. Iak śnieg przestanie padac w tedy powietrze będzie lepsze.
3. Wrzucz węglow do pieca, zeby się mleko wnet zawarziło.
4. Dobry stari mąż werwał się z końiem na lodzie i w zimno wodę wpadł.
5. On przed czterimi albo sześć niedzielami umarł.
6. Ogień zamocni był, dlatego się kuchi czarno obpalili.
7. On bez pieprzu i soli zawsze iaka[!] ziada.
8. Mnie nogi polo [!] ia uwazam, zem ię sobie oddłabił.
9. U niewiasty bylym i powiedziałym iey a ona mowiła, ze swoiey corce to powie.
10. Tego ia więcey tez niechce zrobič.
11. Małpo ia cie zaraz warzonchio różne w pisk.
12. Gdzie ty idziesz czy i my z tobą isc mami?
13. Teraz sa liche czasi.
14. Kochane dziecie moje, ostań tu nisko, bo ciebie gęsi złe zakąszą.
15. Naywięcey się dziś wyuczyłyś i naylepiey się zprawował, dlatego ty poydziesz pręcey do domu niz inni.
16. Tyś ieszcze nie dorosł, abyś butele wina wypił, musisz ieszcze troskie urosnąć.
17. Idź i bądź taki dobry a powiedz siostrze twoiey, ze ona miała szaty dla matki waszey uszyć i obczýjcič szczotko.
18. Gdy byś go był znał, wtedy było by innaczey wypadło i lepiey by się z nim miało.
19. Kto kosz moy porwał z mięszem?
20. On tak się stawił, iakby go byli do młoczenia zawołali, oni to ale sami zrobili.
21. Komu to historiią nową on powiedział?
22. Trzeba głośno wołać bowiem nam nic nie rozumie.
23. My się szwatygowali i mami pragniąckie.
24. Wczoray iakim nazad przysli wtedy owci lezeli w łożu i twardo posneli.
25. Śnieg który w noci upadł został leżyć ale dzif rano ztaiał.
26. Za izbą naszą stoiaǔ trzy piękne iábłonki z czerwonymi iabłuszkami.
27. Nie mozeta ieszcze okamgnienie na nasz czekač, wtedy poydziem z wami.
28. Wy tak nie mata czynic iak małe dzieci.
29. Nasze gori nie są tak bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtow worży i chleba chceta mieč?

31. Ia nie roumieie wam, wy musita troskie głośnieŕ mowic.
32. Czysta kawalek białego midła nie znaleźli dla mię na mym stole?
33. Brat iego chce sobie dwa nowe budynki w waszym ogrodzie wybudować.
34. Z serca mu te słowo przyszło.
35. To porządnie od wasz było.
36. Co to za ptaki są ktore wysoko na murze siedzą?
37. Gospodarze pięć wołow dziewięć krow i dwanasie owieczkow przed wieś przygnali i ię chceli przedać.
38. Dziśiaiy wszystkie ludzie na polu są i sięko.
39. Idz tyłko ten bronatny piesz tobie nic nie zrobi.
40. Ia z ludziami tam w tyle przez łąkie na zyto w iachał.

Roglas, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Róklas, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Nautsch, miejsce urodzenia: Friedrichshof [Rozogi, gm. Rozogi, pow. szczycieński]

56 884 [e 92,6]

1. W zime furajo suche listki przes Powiatrze.
2. Przestanie znów kurzeć, tedy będzie Powiatrze znów lepsze.
3. Włos wengly w piec, czo sie mleko wnet warzeć poćnie.
4. Ten stary dobry cłek werwał się s końiem i w padł w zimno wode.
5. On umarł przed czteroma albo sięścioma tygodniamy.
6. Ogien był za gorący kuchy się mnysko czale popałyły.
7. On jie jaika zawse bes soly i bes pieprzu.
8. Nogy mie bardzo bolo, ja myślę zem za wiele latał.
9. Ia buł u tei kobiety i mowiułem jej, i ona mowiła z [!] będzie swei corce mowieć.
10. Ia nie będę tego więcei cynył.
11. Ia cy dam zaras łysko włep ty małpo.
12. Gdzie ty idzes, mamy stobo iść?
13. So lyche czasy.
14. Moje miłe dziecko stoj tu nysko, te słe Gęsy za zro cie.
15. Tyś się dzyś naywięcei ucył i bułeś spokoiny, ty mośes do domu prędzei iść jak ofcy.
16. Tyś esce nie jest dość duzy butelke Wina wypić, ty esce muśys kawał więsy rośnąć.
17. Icz bąc taki dobry mow twojei siostrze, ona miała saty przed waju matke usyć, i scotko wycyścyć.
18. Kiebyś ty go buł szał, to by sie było jenacei stało, i śniem by lepiy było.
19. Kto mni Kos z mięsem ukradł?
20. On tak czynił jak by go do młoczenia za wołały, oni ale samni srobili.

21. Komu on to nowo rystoryio powiadał?
22. Trzeba głośno wrzeszczć bo nie rozumieje nam!
23. My so zmęczone i chce sie nam spać.
24. Jakiem fcorai do domu przyśły to lezely ofcy jus w łozu i spaly bardzo.
25. Snik tei nocy został leseć ale dziś rano stajał.
26. Za nasem domem stojo trzy Iabłonuski z cerwonemi Iabłuskami.
27. Nie mozeta na nas z okamienia pocekać to puidzem z wama.
28. Nie potrzebujeta takiego dziecinstfa prowadzić.
29. Nase gory nie so bardzo wysokie waje so wiele wysse.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba chceta?
31. Nie rozumieje wam muśyta troche głośniei gadać.
32. Nie naleśłyta zuchelka białego Mydła na mojem stole dla mie?
33. Iego brat chce dwa nowe piękne domy w wajem ogrodzie postawić.
34. Te słowo wysło mu s serca.
35. To było prawie od waś.
36. Co za ptaski śiedzo tam na tem murku?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owźiec przed wieś te chcieli sprzedać.
38. Ludzie so dzis fsyscy na polu i śieko.
39. Ić tło, ten bronatny pies czy nic nie srobiei.
40. Ia stemi Ludzia jechał tam w tył přes łonke w syto.

Wessolowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wesołowo, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Nautsch, miejsce urodzenia: Friedrichshof [Rozogi, gm. Rozogi, pow. szczycieński]

56 885 [e 92,7]

1. W zime furaio suche Listki přes Powietrze.
2. Przestanie wnet kurzeć, tedy będzie Powietrze znów lepe.
3. Włos wengly w piecz, ze mleko się wnet warzeć pocnie.
4. Ten stary dobry cłek werwał się s końiem i spadł w śimno wode.
5. On umarł przede zteroma albo seścioma tygodniami.
6. Ogień był za gorący, kuchy się mnisko czale spalyły.
7. On ję jaika zawse bes soli i pieprzu.
8. Nogy mie bardzo bolo, ja myślę zem za wiele latał.
9. Ja buł u tey kobiety i mowiłem jej, i ona mowiła, że będzie swei czorcze mowiła.
10. Ia nie będę tego więczei czynił.
11. Ia cie dam zaras łysko w łep, ty małpo!
12. Gdzie ty idzies, mamy stobo iść?
13. So lyche czasy.

14. Moje mniłe dzietzko ostań nisko, te złe Gęsy zasro cie.
15. Tyś sie dzis nay więcezi uczuł i bułeś spokojny, ty mośes do domu prędzei iśćz jak ofcy.
16. Tyś escze nie jest doszcz dusy butelke Wina wypiyecz, ty muśiś escze kawał więksi rosnosz.
17. Icz bącz taki dobry mow twojei siostrze, ona mniała saty przed waju Matke usyć i Szcotko wyczyścić.
18. Kebyś ty go buł szał to by sie było jenaczei stało i sniem by lepiy było.
19. Kto mi Kos z mięsem ukradł?
20. On tak czynił jak by go do młoczenia za wołaly, oni ale sami srobily.
21. Komu on to nowo rystorijo powiadał?
22. Trzeba głośno wrzesczyć bo nie rozumieje nam.
23. My so zmęczone i chce sie nam pieć.
24. Iakem fczorai do domu przyśly to lezely ofczy jus włożu i spaly bardzo.
25. Snik tei nocy sosał lesecz, ale dziś rano stajał.
26. Za nasem domem stojo trzy Iabłoneczki z czerwonymi Iabłuskami.
27. Nie mozeta na nas z okamieńia poczekać, to pudzim z wama.
28. Nie potrzebujeta takiego dziecństwa prowadzić.
29. Nase gory nie so bardzo wysokie, waje so wiele wysse.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chceta?
31. Nie rozumieje wam, muśyta troche głośniy gadac.
32. Nie naleśłyta zuchelka białego mydła na mojem stole dla mie?
33. Iego Brat chce przed sie dwa nowe piene [!] Budinki w wajem sadze postawieć.
34. Te słowo wysło mu s serca.
35. To było prawie od was.
36. Czo tam siedzo za ptaski na tem murku?
37. Gburey przyprowadzili pięć Wołow i dziewięć Krow i dwanaście owieckow przed wies te chcieli przedać.
38. Ludzie so dziś wyscy na polu i sieko.
39. Ić tło, ten bronatny pies cy nić nie zrobi.
40. Ia steńi Ludziańi po jachał tam w tył przes łonke w syto.

Glauch, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Głuch, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Johann Wieczorek, miejsce urodzenia: Wawrochen
[Wawrochy, gm. Szczytno, pow. szczycieński]

56 886 [e 92,8]

1. W żyyme furaią suche liśze w powietrzu.
2. Przestanie wnet szniedzić, to będzie powietrze znowui lepsę.
3. Wsyp węglow wpiec', coby się mleko wnet zagotowało.

4. Ten dobry stary człowiek z koniem się przez lod włamał i wżymne wode wpał.
5. On przed steroma albo seschcioma niedziel umarł.
6. Ogen buł zagorący, kuchy są u dolu wczale carne spalone.
7. On jie iayka przez solŷ i pieprzu.
8. Nogy mie bolo, ia myfle, zem nogy zterł.
9. Ja byłem u tey zony i iey mówiłem, a ona mówiła, ze chče tez i iey corce mowicz.
10. Ia tez niechcze to więczei czynŷcz.
11. Ia ćie zaraz rżne włep warzonchsio tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ idzieŷ? mamy z tobo iscz?
13. Lyche czasy.
14. Miłe dziecie, zostan tu stoiecz, te złe gęsŷ zazro cię.
15. Tys się dzysay nay więczei uczyła i byłas pokoyna, mozes prędzei iek te drugę do domu iść.
16. Tys escze za małŷ, cało flaške wina wŷpicz, muśŷ escze kawałek rosnącŷ i więksy być.
17. Idz, bądź taky dobry i mow twoiey schestrze, ona ma kleidŷ dla wasei matki usŷcz i scotko wycyszcŷ.
18. Gdibŷs ty go znał! tobŷ jenacey przysło, i lepsei bŷ z niem stojało.
19. Chto mni moy kos z niensem ukrad?
20. On robiuł tak, iak bysgo do młocenia obstałował, ońŷ to ale sani zrobili.
21. Komu on te nowe powiesć powieđał?
22. Trzeba mocno wrzeszczeć, bo by nam nierozumniał.
23. My są mdłe i mamy pragniącke.
24. Iak my wczoray nazad przyšli, to lezely te druge włozu i spalŷ fest.
25. Snieg w tey nocy ostał u nas lezecz, ale dzysay stopniał.
26. Za nasem domem stoia trzy piękne iebłonecki. zczerwonemi iebłuskami.
27. Niemozeta escze okamgnienia nanaf czekacz, tedy pudziemy z wama.
28. Nasę gory niesą bardzo wysokie, waiu so syła żienkse.
29. Wŷ niemusyta take dzieczynske zabawy trzymacz.
30. Iek wiele kełbasy funtow i wiele chleba chcze wy?
31. Ia nierozumieie waz, wy musyta troske głosnei gadacz.
32. Czysa wy nie nalezly kawałek białego mydła na stole dla mńię?
33. Iego brat chce dwa piękne nowe domy w waiem ogrodzie budowacz.
34. Te słowo przysło mu z serca!
35. To było richtig od wascy.
36. Co siedzo tam za ptasky na tem murecku?
37. Te gbury mniely piencz wołow dziegenc' krowow i dwanasce owieckow przed wieś przygnane, i chczelŷ ie przedacz.
38. Ludzie są dzysay wszystkie na polu i śieką.
39. Idz tylo, ten bronatny pies niezrobi cy nyć.
40. Ia z teńŷ ludziańŷ tam wtyle przez łonke wzyto poiechałem.

Kutzburg, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Kucbork, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Schultz, miejsce urodzenia: Haasenberg [Labuszewo, gm. Biskupiec, pow. olsztyński]

56 887 [e 92,9]

1. Wzime furaią suche liscie wpoziertru.
2. Snieg ustanie wnet padać, tedý będzie znów lepsze poziertrze.
3. Roznieć węgle wpieczu, zebý się mleko poczeło gotować.
4. Ten dobrý starý chłop się zkonieł na lodzie włamał i wzimno wodę wleciał.
5. On przed sterý abo szesc niedziel umer.
6. Ogień buł za gorący, otoć kuch nisko cale czarno się podpałuł.
7. On ie iaŷka bez solý i pieprzu.
8. Nogi me tak mocno bołá, pewnom cale pooddłabiał.
9. Ia u teŷ kobietý buł i móziulem ieŷ, a ona moziła, ze chce i corce mozić.
10. Ia tez wiécý tego nie uczýnie.
11. Ia cie zaraz rzne warząchsia bez uszy, tý małpo!
12. Gdzie tý idziez, mamý mý zstobo isć?
13. Liche czasý!
14. Moie miłe dziecko zostań tu nisko stoić, te złe gęsi zazrą cie.
15. Týs się dzis naŷlepsi uczuł i spokoýnŷs buł, tý moześ prędzý do domu isć iak te druge.
16. Týs ieszcze nie dość duŷý, zebýs butelke zina wypiuł, tý musisz ieszcze kawalek rosnąć i ziękşý býć.
17. Idz, bądź taki dobrý i mow twoieŷ siostrze, ona niała obleczenie matzce uszýć i szczotko czýsto zrobić.
18. Kiebýs tý go buł znał, toby lepsi býło przýsło i lepsi bý zniem stoiało.
19. Chto mie moý koş znięszem ukrad?
20. On tak uczýniul, iekbý go do młoczenia obstalowalý, oni ale sani uczýnili.
21. Komu tą nową poziastke poziedział?
22. Trzeba głoşno krzyćić, bo nie rozunieia naş.
23. Mý są mdłe i pić nama się chce.
24. Iekem wcoraŷ zieczor nazad przysli, to iuz lezeli owci włozu i iuz krzepko spali.
25. Snieg dzisi nocý u naş został leŷýć, ale dzisiaŷ reno stopniał.
26. Za naszym domem stoią trŷý iebłonki zcerwoneni iebłuskani.
27. Nie mogli býsta ieszcze siulke na naş czekać, to pudziem zwama.
28. Takie dziecinstwo nie musita robić.
29. Nasze gorý są nie zawýszokie, wasze są ziele wýsze.
30. Iak siła funtow worsti i iek siła chleba chceta?
31. Ia nierozunieie waş, musicie troche głoşni gadać.
32. Nie znalezlista kawalka białego mýdła przedemie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe budinki wwąŷým ogrodzie budować.

34. To słowo zserca mu wyszło.
35. To było prazie od waś!
36. Čo za ptaski siedzą tam wýszoko na murku?
37. Gburi pięć wołów i dzieięć krow i dwanasce owców przed zież wýprowadzili i chcieli ie przedać.
38. Ludzie są dzisiaŷ wszýszcŷ na polu i sieką.
39. Idz tŷlo, ten bronatnŷ pieś nie uczýni ci nič.
40. Ia zteni ludziani tam wtŷle przez łake wzŷto wiechał.

Klein Schiemanen [Kl. Schiemanen], Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Szymanki, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Stephan, miejsce urodzenia: Nawojowietz, Kr. Koenigsberg
[Nowojowiec, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

56 888 [e 92,1]

1. Wzime furaia suche liście wokoło przez powietrze.
2. Ono przestanie zaraz śnieg padać, wtedy będzie powietrze znouw lepsze.
3. Włóż węgle wpieć, ze mleko się wnet warzyć napocznie.
4. Dobry stary mąż z koniem przez lód się włamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed čteroma tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchi się nisko cale čarno spaliły.
7. On zjada jayka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, ia myśle (wierze), ia ie przelećiał.
9. Ia u zóni był, im iey mówił i ona mówiła, ona chczę iey čorcze powiedzieć.
10. Ia ono tez nie chczę wiency czynieć.
11. Ia uderze ciebie zaraz miedzy ufzy, ty małpo!
12. Dokąd ty idziefz, mamy my z tobą iść?
13. Ono są liche časy!
14. Moie miłe dziećie, zostań tu nisko stoić, złę gęsi zaszczipią cię do śmierci.
15. Tyś się dzisiaŷ naywięczy uczył i grzecznymeś był, ty mozesz prędy do domu iść niz drudzy.
16. Ty nie iesteś iefzcie dość duzy, aby butelke wina wypić, ty muśifz iefzcie kawał rość i większy bydz.
17. Idz, bądź taky dobry i mów twoiey šiostrze, zeby ona šzaty przed waju matke gotowe uszyła i szczotką czyste zrobiła.
18. Gdybyś ty go był poznał [po skreślone], takby inaczy było przyszło, iono by lepi zniem stoało.
19. Kto mie mój kośz z miefzem ukradł?
20. On tak uczynił, iakby oni go do młoczenia obśtalowali, oni ale óno sami zrobili.
21. Kómu on tą nową Historiją powiedział?

22. Ono muśi się głośno krzyczeć, inaczy naś ón nierozumiecie.
23. My są zturbowańi i mamy pragniączkie.
24. Iak my wcoray wieczor nazad przyszli, wtem lezeli drudzi iuz włożu i byli moćno wspiku.
25. Śnieg tey noczy u naś lezeć został, ale dziśiay rano stopił się.
26. Za najzym dómem stoią trzy piękne iabłkowe drzewka z czerwonemi iabłuszkami.
27. Nie mozeta wy iefzcze okamgnienia na naś czekać, potem poydziem my z wami.
28. Nie potrzebieta wy takech dziecinskech rzeczy treybować.
29. Najze góry nie są bardzo wyśoke, wafze są wiele wyzfze.
30. Wiele funtow wórzty i wiele chleba chćeta wy mieć?
31. Ia wam nie rozumiecie, wy muśita troche głośni gadać.
32. Czysta wy kawałka białego mydła przed mie na moim stole nie znalezli?
33. Iego brat chcę sobie dwa piękne nowe dómy wwaju ogrodzie budować.
34. Słowo przyszło mu zszerc'a.
35. To było dobrze od niech.
36. Co śiędzą tam za ptaszky wysoko na murku?
37. Gbury pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wieś przyprowadzili i chćieli ię sprzedać.
38. Ludzie są dziśiay wfzyfczy na dworzu na polu i śieką
39. Idź tylko, ten brunatny pieś nie uczyni či nić.
40. Ia z ludziami tam w tyle przez łąki wzboze poiechał.

Schiemanen (Groß Schiemanen), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Szymany, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel i uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Julius Fenselau, miejsce urodzenia: Heilsberg [Lidzbark Warmiński, gm. Lidzbark Warmiński, pow. lidzbarski]

56 889 [e 92,3]

1. W zime suche liście w powietrzu furaią.
2. Śnieg wnet padać ustanie, a tedy bęndzie lepsze powietrze.
3. Włóż węgli w pieć, aby mleko zawrało.
4. Ten stary dobry mąż włamał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On przed cztery albo sześć niedziel umarł.
6. Kołacze się w odzpotku podpaliły, bo trzan był za gorący.
7. On iayka zawdy bez pieprzu i bez soli ie.
8. Pewnie ia nogi obszorował, bo me bardzo bołą.
9. Ja był u tey zony i powiadałem iey to, a ona mowiła ze to i zwoiey corce powiedzieć chciała.
10. Ja to tez więcey czynic nechce.

11. Ja ci zaraz dam warząchcią przez łep, ty małupo.
12. Gdzie ty idziesz, mamy i my z tobą iść?
13. Liche czasy.
14. Moie kochanie dziećcie zostan ty na dole stoić, bo cię te złe gęsi zagryzo.
15. Tyś się dziśay naywięcey wyłączył i byłeś pokorny moześ też i prędy do domu iść niz ci drudzy.
16. Tys iesce za mały, abys butelke wina wipił, ty muśis iesze kawał więksy urość.
17. Bądź taki dobry a idz i mow twoiey siostrze, ona ma oblęcie dla wasey matki usić i zcotką obcesać.
18. Byłbys ty go znał, tedy by było inaczey przysło, a z niem by się lepiej miała.
19. Kto mie mog kos z niensem ukrad?
20. On tak czynił, iekby go do panowania obsadzano, a to oni sami uczynili.
21. Komu on tą nową powiastke powiedział?
22. Trzeba mocno wrzeszczyć, bo on nas nieusłysy.
23. My są utrudzeni i mamy pragniącke.
24. Iekiem wcoray wieczor nazad przysli, to ci drudzy w łozu byli i twardo spali.
25. Tey nocy został snieg u nas lezić ale dzisay iuz roztaiał.
26. Za naszym domem stoją trzy iebłanecki z cerwonemi iebłuskami.
27. Mozeta wy iesce okamgniene na nas pocekać, to pudziem z wami.
28. Wy nimata takiego dziećinstwa prowadzić.
29. Wase gory daleko wyzce, niz nase.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba chceta?
31. Nierozumiem was, wy muśita troske głośnief gadać.
32. Nieznalezlista kawałka białego mydła przedemie na moiem stole?
33. Jego brat sobie chce dwa pięknie domy w wasym ogrodzie pobudować.
34. To słowo iemu z serca wysło.
35. To było ućciwie od niech.
36. Coto tam za ptaski śiedzą na murkach?
37. Te gbury przyprowadzili przed wieś pięć wołow, dziewięć krow i dwanaście owiec, te oni sprzedać chćeli.
38. Dziśiay wsystkie ludzie na polu są i śieką.
39. Idz tylko, ten bronatny pies nie zrobi ci nić.
40. Ja tam tyłem złudziami przez łakę w zyto poiechał.

Kolodzieygrund, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Kołodziejowy Grąd, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Carl Ast, miejsce urodzenia: Ortelsburg [Szczytno]

56 890 [e 92,10]

1. W zime liscie furajo w powiatrzu.

2. Ono zaras przestanie śnieg padacz, tedy bendzie powiatrze lepsé.
3. Włos węglow w pieć, aby mleko sie warzecz pocelo.
4. Dobry stary chłop werwał sie z koniem przes lot i wleczął w zimno wode.
5. On przed czteroma albo pienć niedzel umarł.
6. Ogen był zagoroncy, kołace nysko so spalonie cale carna.
7. On jada jaika zawse bes soly i pres przepiu.
8. Nogy mie mocno bolo, ja wiarsie, zem je prze dłał.
9. Ią był u ty białky i mowiłem jey to, i ona mowiła, ze chce to corce jey mowieć.
10. Ią to tes niechce wiency cynieć.
11. Urznie cie zaras warzonchwio bes usy, ty małpo!
12. Gdzie jǫdzes, mamy stobo iszcz?
13. Oto liche casy so!
14. Miłe dziecie, ostan tu nysko stojecz, złe genśy zakonso cie na śmierć.
15. Tyś dzyś na wiency się uczył i byłeś spokojnem, możeś prędy do domu iszcz, nys tamte.
16. Esceś nie doszcz duzem, abyś redzył butelle wina wypicz, muśys esce kawał rośnoncz i wienksem bycz.
17. Idz, boncz takem dobrem i mow śostrze, aby saty wasey matce usyła i scotko opcyśczyła.
18. Kedy byś ty go znał, to by było jenacy przysyło, i by lepsi o nego stojało.
19. Kto my moi kos z mięsem ukradnył?
20. On robył tak, any by go do drasowana opśtalowały, ale ony to sany ucyniely.
21. Komy [!] to nowo przepowiaстке powiadział?
22. Muśem głośno wrzesciecz, bo nas niezrozumieje.
23. Som ź menconie i chce sie nam picz.
24. Jak my wcoray wiacorem sie wroczyly, to us tamczy w łozu byli i us' fest spaly.
25. Śnieg to noc u nas ostał lezecz, ale dzyś rano sie stopił.
26. Za nasem domem stojo trśy pienkne jablonki z cerwoneny japkami.
27. Niemozeta esce chyłka na nas cekacz, to pudzem z wany.
28. Nie muśyta take dziedzynstwo cyniecz.
29. Nase gory nie so wysoke, wase so wysey [?].
30. Wiele funtow wurstey i chleba chceta miecz?
31. Nie rozumie was, muśita troche głośny gadacz.
32. Nie znalezyšta kawałek mydla na mojem stole przedemie?
33. Ięgo brat chce sobie dwa pienkne nowe budowne w wasem sadzie budowacz.
34. Te słowo mu przysło z serca.
35. To było z was dobrze!
36. Co tam za ptasky siedzo na murku ugory?
37. Gbury przyprowadzyly piencz wolow i dziewiencz krowow i dwanaszcze owcow przed wieś i chczely je przedacz.
38. Ludzie so dzyś wszyscy na polu i śeko.
39. Ydcz, bronatni pies czy nyć nie robi.
40. Ja z ludzany tam wtyle przes łonke w zyto wjechał.

Jeschonowiec (Jeschonowitz, 1938–1945 Eschenwalde),
Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Jesionowiec, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Johann Tutas, miejsce urodzenia: Kl. Jerutthen [Jerutki,
gm. Świętajno, pow. szczycieński]

56 891 [e 93,5]

1. Wzime furaią suche liście w powietrzu.
2. Zaraz zakąć śnieg padać, wtedy powietrze lepsze będzie.
3. Przyłóż węglow wpieć, żeby mleko wnet się zagotowało.
4. Ten dobry stary mąż na lodzie z koniem się włamał i w zimno wodę wpadł.
5. On przed czteroma albo seścioma niedzielami umarł.
6. Ogien był zagoraci, kuchy odspody cale czarne się spaliły.
7. On iie iaika zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię mocno bołą, ia mysle, zem ie przebrał.
9. Iam u ty zony był i powiedziałem iey a ona mowiła, ze to i swey corce powie.
10. Ia tez iuz więczy tego nie uczynie.
11. Rzne cie zaraz warząchwia bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie idześ ty, czy i my stobą mamy isć?
13. Lŷche czasy.
14. Miłe dziecko, zostań nisko stoić, złe gęsi zazrą cię.
15. Tyś dziś naywięcy się wŷuczył i byleś cýchŷ. Moześ prędy do domu isć, iak drudzi.
16. Tyś ieszcze za mały, azebyś flaške wina wypił. Musiś ieszcze nie mały czas rość i większem być.
17. Idz, bądź taki dobrŷ a mów twoi siostrze, niechby ona odzienie dla waszŷy matki doszŷła i ze scotką obczesala.
18. Gdybyś go znał, toby inaczy przysło i by lepi z nim stoiało.
19. Kto mi koś z mięsem ukradł?
20. On uczynił tak, iakby go do młoczenia obstalowały, oni ale to sami uczyniły.
21. Komu on te nową hystorią powiedział?
22. Muszy się głośno krzyceć, bo nam nie rozumie.
23. My zemgleły i mamŷy pragnioncke.
24. Iakim wćoraŷ wieczor się wrocili, lezely drudzi iuz włożu i mocno spaliŷ.
25. Schnieg tey nocy unaś został leżyć, ale dzyś rano rostopił się.
26. Za izbą naszą stoią trzy iablonecki z czerwonemi iabluskami.
27. Czyli niemozeta ieszcze okamgnienie na nas czekać, tedy idziem z wami.
28. Niemata tak iak małe dzieci czynieć.
29. Nasze góry są nie bardzo wysokie, waszę są wiele wyszse.
30. Wiele funtów Wurstŷ i wiele chleba chcecie mieć?
31. Nie rozumiecie, musicie cokolwiek głośni gadać.

32. Nie znalazłysta kawałka białego mydła dla mię na moim stole.
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe budynki wwaszem ogrodzie pobudować.
34. Z całego serca mówił.
35. To prawie od nich.
36. Cóż za ptaski tam siedzą wysoko na murecku?
37. Gburŷ pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiekków przyprowadzili przed wieś, które chcą sprzedać.
38. Ludzie są dzysiai wszyscy na polu i sieką.
39. Idz tyłka, ten bronatnŷ pieś nie uczyni ci nic.
40. Jam z ludziami tam wtyle przeż łąke w zyto wiachał.

Nowojowitz, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Nowojowiec, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Michale Leber, miejsce urodzenia: Piasfutten [Piasutno, gm. Świętajno, pow. szczycieński]

56 892 [e 93,10+]

1. Wzime furaią suche liście przez powietrze na doł.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie lepsze powietrze.
3. Włoz węglow w piec, ze mleko się wnet warzic napocnie.
4. Ten stari dobrŷ chłop z koniem przez lot się włamał i w zimno wodę wpadł.
5. On przed steri albo sesć tygodni umarł.
6. Ogien był za goronci kuchi wodspodtku wcale się carno spalili.
7. On pozŷywa iaŷka zawzedŷ [?] bez solŷ i pieprzu.
8. Nogi mię barzo bołą, uważam zem ię przebrał.
9. Ia był u teŷ zoni (niewiasti) i mowiłem ieŷ, a ona mowiła, ze chce i swojeŷ corce mówić.
10. Ia nie chce tego znowu czŷnic.
11. Ia ciebie zaraz warzonchwią udzerze przez usŷ, ti małpo.
12. Gdzie ti idzieś, mamŷ i mŷ żtobą isc?
13. Są liche zasŷ.
14. Moie miłe dziecie zostan tu nisko stoiec, złe gęsi ciebie pokonsaią.
15. Tŷs się dzis naŷwieceŷ ucuł i bŷłes statecnem, tŷ mozes pŷedzeŷ do domu isc, iak drugie.
16. Tŷs ieszcze nie dosc duŷŷ, abŷs butelke wina wŷpił, musŷzis ieszcze troche wiêksem bŷc.
17. Idz, bądź tak dobrŷ, mow twoieŷ siostrze, ona ma przed waiu matke obletē fertig usić i szcŷotko cŷsto zrobić.
18. Zebŷs go lepsi znał, tobŷ inaczi wŷpadło i lepsi bŷ się bŷło stało.
19. Kto mi moŷ kos z mięsem ukradł?
20. On cŷnił tak, iak bŷ go do młócenia obstalowali, oni ale sami to ucŷnili.

21. Komu on te nową historią powiedział.
22. Muśiem głośno wołać, bo on nama nie zrozumieie.
23. Mŷ są spracowane i pragnące mamŷ.
24. Iak mi wcoraŷ wieczor nazat przŷsli, to lezeli owcŷ iuz włoŷu i byli fest wspiku.
25. Snieg dziseŷ nocŷ unafz upadł, ale dzis rano się roztopił.
26. Za nafzim domem stoią trzŷ piękne iebłunki zczerwonemi iablkami.
27. Nie mozeta na nafz okamgnienie czekać, to tedŷ pudziem zwama.
28. Nimata tak po dziecinsku czynić.
29. Nasfe gori nie fą barzo wŷsoke, waiu są barzo wiele wŷsze.
30. Wiele funtow worstŷ i wiele chleba chcŷeta miec?
31. Ia wama nie rozumieie, muszŷta torche [!] głośniŷ gadać.
32. Nie znalezlista na stole kawałek białego midła przed mię?
33. Iego brat chce dwa nowe piękne budinki w waiem ogrodzie budowac.
34. Te słowo mu przisło z serca.
35. To bŷło dobrze zwas.
36. Co siedzą to za ptaski wŷsoko na murku?
37. Gburi pięć wołów i gdzieenc krow i dwanasce owiec przed wies wŷprowadzili, i chcelŷ ie sprzedać.
38. Ludzie dzis wŷŷsici na dworzu na polu i sieką.
39. Idŷ tŷlko, brąnatnŷ pies tobie nić nie uczŷni.
40. Ia z ludziami tam wtŷle przez łonke wŷŷto poiechał.

Zabiellen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Zabiele, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Uwiss, miejsce urodzenia: Stobben [Pniewo, gm.

Węgorzewo, pow. węgorzewski]

56 893 [e 93,6]

1. w zime furaio suche liscze bez powietrze.
2. Zaraz przestanie szneg padać, powietrze będzie lepsze.
3. Założ węgle w pieć, ze mleko sie poznie warzŷc.
4. starŷ dobrŷ mąz z konem się włamał ŷ w zimno wode wpadł.
5. on przed steroma alba [!] szczoma tŷgodnoma umarł.
6. ogię bŷł za tęgi, kuchŷ sie nizko zpaŷli.
7. on iaka jie oproć zoŷy ŷ pieprzu.
8. nogi mie bolo ia wierze, ia je zranŷł.
9. iam u tei białki bŷł ŷ jem mowił ona mowiła, ze to będzie swoje corce mowić.
10. Ia to więceŷ nie uczŷnie.
11. ia cie zaraś warzochwio bez uszŷy udarŷe, tŷ małpo.
12. geŷnŷ tŷ idczes mamŷ z tobą iŷszcz?
13. lŷche czaŷŷ.

14. moje dziecze zostan nŷsko stoŷc, złe gęzŷ zakozo cie.
15. tŷs sie dzŷs naŷlepie nauczŷł, ŷ bŷłeš ztatecznŷ, mozes prędzeŷ do domu iscz jak drudzŷ.
16. ieszczeš nie wielkŷ doszcz, abŷš szklanke wina wŷpił.
17. idz, badz kaki taki dobrŷ ŷ mow twoie sziostrze, ze ona zaty dla matkŷ usŷie ŷ ze czotką wŷczyšcŷ.
18. Kebŷš ty go znał, to bŷ lepie bŷło.
19. kto mi moi Koz z mięzem porwał?
20. on tak robŷł iak bŷ go do drzowania opstalowałŷ, onŷ zanŷ zrobilŷ.
21. Komu on te hŷstorŷo powiadał?
22. trzeba głožno wołać boć a nie zrozumieŷ.
23. mŷ daleŷ nie mozem ŷ chce sie nam picz.
24. iak mŷ wzoreŷ w wieczor nazat przŷsli, czŷ druzŷ ius ius spali.
25. snieg teŷ noć został lezyc ale rano zginioł.
26. Za nasem domem stoio trzŷ iapłonkŷ z czerwoneŷ iapkoma.
27. Nie mozeta wŷ ogamgniene czekać to mŷ poiczem z wami.
28. nie wolno wam take dziecznistwo robić.
29. naze gorŷ nie są take wŷzoke waze so wŷsze.
30. iak wiele funtow worsztŷ ŷ chleba chceta wŷ?
31. ia waš nie rozumie, musŷta głošneŷ gadać.
32. nie zanelezlista troche białego mŷdła dla mie na moiem stołe.
33. iego brat chce sobie dwa nowe budŷnkŷ w wazem ogrodcze budować.
34. te słowa mu z serca przŷsły.
35. to dobrze od waš.
36. coš tam za ptaki sziedzą?
37. Gburŷ pięć wołow, dziewięcz Krowow dwanaszcze owcow wŷprowadzŷli i chcieli przedać.
38. ludzie dzŷš wŷzŷszŷ na polu i zną.
39. Idcz, tę bronatnŷ pieš cie nie ukosŷ.
40. iam z ludzioma bez łake w zŷto poiechał.

Jacobswalde, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Jakubowŷ Borek, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Wilhelm Heyn, miejsce urodzenia: Neu Bartelsdorf [Nowa Wieś, gm. Purda, pow. olsztyński]

56 894 [e 93,7]

1. Wzime furają suche liście wpozietrzu.
2. Zaraz ustanie snieg padac, to bendzie pozietrze lepsze.
3. Włoz węglow w piec co sie mleko zawarzŷ.
4. Ten dobrŷ stary chłop z koniem na lodzie się włamał i wleciał w taką zimno wode.

5. On przed śteroma czyż sześcioma niedzielami umer.
6. Ogien za duży był, bo sie kuchy podpałył.
7. On je jajka przez soly i pieprzu.
8. Nogi me bolo, myśle, zem za tego leciał.
9. Ią buł u ty kobiety i mozułem jej a ona moziła, co chce i corce mozić.
10. Iuż ja tego zienczy robic nie będe.
11. Dam ja ci tu warzuchsią przez łep, ty małpo.
12. Gdzie idzies, mamy i my isć?
13. Są lychy czasy.
14. Miłe dziecie, ostan tu stoić, bo te złe gęsi cie za zrå.
15. Tyś sie na dzis nazięcy nauczuł i spokojnems buł, to mozes prędy niz ci do domu isć.
16. Tys escze za mały, abyś czałą butelke wina wypiuł, muisiś escze troche rozsnąć.
17. Idz, mow siostrze, aby taka dobra była a matce kleid uszyła i go scotko oczesała.
18. Kiebyś go buł znał, to by jenaczey i lepi ziem było.
19. Chto mie koś z nięsem ukrad.
20. Robiuł iekby go chto do drasowania prosiuł, oni ale to sani zrobilý.
21. Komu poziedał to nowo przeposiazdke.
22. Iestem zmordowany i pic mi sie chce.
23. Iekem wczoraj wieczor przýsly, to juz awci [!] spaly.
24. Musis glosno krzycec, bo on nie słyszý.
25. U nas dzisi nocý snieg lezał, ale dzis reno zginol.
26. Za nasem budýnkem stoją trzy jebłonki zcerwonemi jebwkani [!].
27. Nie mozeta troche czekac, my tez zwani pudziem.
28. Nie musicie takego głupstwa robic.
29. Nasze gory nie takie wysokie, wasze wyssze.
30. Ziła funtow worsty i chleba chcecie?
31. Ią was nie moge rozuniec, musicie glosni gadac.
32. Nie naleslysta na stole kawalek białego mydła przedemie?
33. Iego brat chce dwa piękne budýnki w waszym ogrodzie staziac.
34. Te słowo z iego serca wysło!
35. To było dobrze od waści!
36. Co to za ptaski siedzą wysoko na murku?
37. Gospodarze przýprowadzily pięć wołow, dziejęć krów i dwanaście oziec przed zież, ichciely je przedac.
38. Wszystkie ludzie dzis na polu sieką.
39. Idz, ten bronatny pies ci nyc nie robi.
40. Ią zteni ludziani to tylno łako wzyto wjechał.

Wessolygrund (1933–1945 Freudengrund), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Piecuchy, gm. Szczytno, pow. szczytyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Frasfa, miejsce urodzenia: Worfengrund
[Czarkowy Grąd, gm. Szczytno, pow. szczytyński]

56 895 [e 93,4]

1. Wime [!] furaią liście suche wpowietrzu.
2. Iak ustanie śnieg padać, tak będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włos węgle wpieć, zebŷ sie mleko wnet zaczęło gotować.
4. Ten dobrŷ, starŷ Mąz werwał sie z koniem na lodzie i wpadł wwimno [!] wode.
5. On umarł przed czterŷ albo sesć tŷgodni.
6. Ogien bŷł za gorączy, kuchŷ sie nisko wczale czarno spalili.
7. On ie iaŷka zawsze oproć solŷ i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolą, ia mŷsle, zem ie przelatał.
9. Ia bŷłem u zonŷ i mowiłem ieŷ, a ona mowiła, ze chciała tez i sweŷ czorczu mowieć.
10. Ia tez iuz więczy nie chće uczŷnieć.
11. Ia čie tu zaraz uderze łŷską miedzy usŷŷ, tŷ małpo!
12. Gdzie tŷ idzies, czy i mŷ z tobą poŷdziem?
13. są liche čzasŷŷ.
14. Moie miłe dziećie, zostan tu nisko stoieć, bo te złe geŷi pokąsaią čie do smierći.
15. Tŷs sie dzisiaŷ naŷwięczy uczŷła i bŷłas spokojna. Tŷ poŷdzies pręczy do domu iak ona.
16. Tŷs ieszcze nie dosć duza butelkie wina wŷpieć, tŷ musies ieszcze rosnać i większa bŷć.
17. Idz, bądź tak dobrŷ i mow twoieŷ siostrze, ze bŷ satŷ przed waiu Matkie usiła i sćzotką wŷčesała.
18. Kiedŷbŷs tŷ go bŷł znał, to bŷ inaczy przŷsło, i zniem bŷ lepi stoiało.
19. Kto mie koŷf zmięsem ukradł?
20. On čŷynił tak, iak bŷ oni go do młoczenia naieli, oni sami to uczŷnili.
21. Komu on tą nową Historią powiadał?
22. Trzeba głośno krzŷczyć, bo on nam nie zrozumiecie.
23. Mŷ są spracowane i mamŷ Pragniącke.
24. Iak mŷ wczoraŷ nazad przŷsłŷ, to owči iuz lezeli włozu i spali.
25. Śnieg został dzisieŷ noczy u nas lezeć, ale dzis rano iuz sie roztopił.
26. Za nasem domem stoią trzy piękne Iablonki z čzerwonemi iabkami (iabłuskami).
27. Nie mozeta ieszcze okamgnienie na nas čzekać, to i mŷ poŷdziem zwami.
28. Wŷ nie musicie takich dziećienskiech rzeczŷ čŷŷnieć.

29. Nase gorŷ nie takie wŷsokie, wase sŷ wiele wŷsŷe.
30. Wiele funtow worstŷ i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ia wam nie rozumieie, musiće troske głośni gadać.
32. Nie znaleźli sta kawałek białego mŷdła dla mie na moiem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domŷ w waiem ogrodzie budować.
34. Te słowo wŷsło mu z serća.
35. To bŷło dobrze od niech.
36. Czo tam siedzą za ptaski wŷsoko na murku?
37. Gburŷ wŷprowadzili pieć wołow, dziewięć Krow i dwanasćie owieć za wies, abŷ ie przedali.
38. Dziesz sŷ wsŷŷstkie ludzie wpolu i siekŷ.
39. Idz tŷlko, ten bronatnŷ pies nie ucŷŷni tobie nić.
40. Ia z temi ludziami przez łŷki w zboze wiechał.

Groß Radzienen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Zieleniec, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Julius Uwiss, miejsce urodzenia: Bogumile [Bogumiły, gm. Pisz, pow. piski]

56 896 [e 93,8]

1. W zieme furaiŷ suchie liśćcie w powietrziu.
2. zaraś przestanie kurzieć, wtedy będzie Powietrze znowu lepsze.
3. włoz węgli w pieć abŷ mleko się znowu poćeło warzŷcz.
4. ten dobrŷ, starŷ chłop sie na lodzie s koniem werwał i wpadł w to ziemno wode.
5. On ieŷt iuz przed steroma albo siescoma tŷgodniami pochowanŷ.
6. Ogien bŷł za gorŷci, bo (kołacze) kuchi na odspotku ċzale ċzarne spalone.
7. On ie iaika bez soli i pieprziu.
8. Nogi mie bardzo bolo zapewniem sobie wczal [?] poderł.
9. Ia u tei zonŷ bŷłem i mowiłem iei, a ona mowiła czo swei corce powie.
10. ia to nie chce znowu uczinieć.
11. Ia rzne ciebie zaraś warzŷgchiŷ na usŷ, tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ idzieś, mami stobo iśćz.
13. Śŷ liche czasy.
14. Moie miłe dziecie, zŷstan tu nisko stoiecz te złe gęschi zazro cię do smierć.
15. Tŷ dziŷiaŷ naiwiećzei sie wŷŷcił ŷ bŷleś czicho, tŷ moześ predzei do domu iść niz te drugie.
16. Tyś iesce za małŷ abŷś butelke wina wŷpił, tŷ muŷiz ieszcze kawalek rośnoć ŷ więksiem bŷć.
17. Icz, bądź takŷ dobrŷ i mow twoiei siostrze, ona mo te odzienie dla waiu Matkŷ usiść z ze szcoto czŷsto zrobieć.
18. Kiebŷś tŷ go bŷł znał! tedŷ bŷło bŷ inaczei przŷsło ŷ bŷ się zniem lepie miało.
19. Kto mi moj Kośz i mięso ukradł?

20. on tak czȳnił iak bȳ go do młócenia obstalowali, onȳ ale to sani zrobili.
21. Komu on to nowo powieść powiedział?
22. Trzeba głośno krzȳczeć, bo nie będzie naś rozumiał.
23. Mȳ so spracowane i mamȳ pragniącke.
24. Iak mȳ wćorai wieczor nazad przȳsli, to lezeli te drugie iuz włozu i byli iuz fest wśpiku.
25. Śnieg u naz to noć ząstał lezeć, ale reno się iuz rostopił.
26. Za nasem domem stoią trȳz iabłonkȳ z ćzerwonymȳ iabłkami.
27. Nie mozeta iesce iedne okamgnienie na naś ćzekaćz, to pudziem z wami.
28. Nie muszita się dziecziamȳ robieć.
29. Nasze gorȳ nie sȳ takie wȳsoke, wazse so siła wȳsze.
30. Siła funtov Worstȳ i iak siła chleba chceta?
31. Iȳ waz nie rozumieie, muszita troche głośnie gadaćz.
32. Cȳsta kawalek białego mȳdła dla mie na moiem stole nie znaleźlȳ.
33. Ięgo brat chce śobie dwa piękne nowe domȳ wasem ogrodzie budowacz.
34. Te słowo przȳsło mu z serca.
35. To bȳło dobrze od waz.
36. Czo siedzo tam za ptaskȳ na tem murku?
37. Te gburȳ mieli pięć wołów ȳ dziewięć krowow i dwanasce owieć przed de wsiȳ i chcieli ie przedać.
38. Ludzie sȳ dzisiai wśȳcȳ na polu i śieko.
39. Ićz tȳlko, te brunatny pieś czy nić nie uczȳni.
40. Iȳ steni ludzianȳ ta wtȳle prześ łȳkie w zȳto poiechał.

Lipowitz (1936–1945 Lindenort), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Lipowiec, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Cybulla, miejsce urodzenia: Sablotschen [Zabłocie Kanigowskie, gm. Janowiec Kościelny, pow. nidzicki]

56 897 [e 93,9]

1. Wźime furaio szuche Liśće prześ Powietrze.
2. Przestaie Schneg padać, wtedi bendzie Powietrze znowuȳ lepsie.
3. Przicȳn Wengłow w pieć, ze Mleko prentko sie napocnie warzić.
4. Dobri stari Człowiek jest zkońem prześ Lod włamani i wźmno [!] wode wlećał.
5. On prześ ćtere albo szesć Niedziel umarł.
6. Ogeń bȳł zagoronci, Kuchi so nisko wcale carno spalone.
7. On gie jaika zawsze beś Soli i Pieprzu.
8. Nogi mȳnie mocno bolo, ja miśle ze ja je sturbował.
9. Ja buł kele Zonȳ, i jim mowił, i ona mowiła, ona chćiała teś swojeȳ corce mowić.
10. Ja teś niechce wiencȳ cinić.

11. ja obieie ćiebie tŕsko załusŕ, tŕ Małpo.
12. Gdzie idzies tŕ, mami mi stobo iść?
13. So liche časi.
14. Moie miłe Dzieće zostan tu nŕsko stoić. Te szłe Gęsŕ pokonsaio ćie.
15. Tiś sie dziśai naiwienci ucił i bŕłes ćichŕ, ti moseś prendzi do domu iść.
16. Tyś niejest duszi dość, zebiś butelke Wina wpił, tu musiś naiprzod jesce kawał rosnoć i wszenksi bŕć.
17. Ć bonz taki dobri i mow twoie Sześtrze, ona ma odżene przed moie Matke uszić i oczezać.
18. Zebiś tŕ go znał tobŕ jenaci przisło, i lepie bŕ sie zniem mniało.
19. Kto mnie kośżik z miensem ukrat?
20. On ucinł tak, jak bŕ go do drasowana obstalowano, onie ale sani ucinili.
21. Komu on te nowo istorijo powiediał?
22. Musze głośno wrześcić, bo on nam nierosumieie.
23. Mi so zmencone i mami Pragnocke.
24. Jak mi wcoraŕ nasat przisli, to juś leseli włosku i spali mocno.
25. Schneg tŕ noci unaś lezic ostai, ale dziś rano stopnał.
26. Zanasem budinkem stoio trzi pienkne Jabłonki zcerwonemi Jabkami.
27. Niemoseta wi okamgnie nanaś cekać, tedi budżem z wamni.
28. Wi niemuśita takech dziećinnich Zabawkow prowadzić.
29. Nase gorŕ nieszo barzo wisoke, waju so daleko wisze.
30. Sziła funtow Worźtu i wiele chleba chceta mnieć?
31. Ja nierozumnieje wama, wu [!] muśita troske głośni gadać.
32. Ci wiśta zadnego kawałka piałego Midła przedemnie na moiem Stole naleszli.
33. Jego Brat chce sobie dwa pienkne Budinkŕ wwaju Ogrodze budować.
34. Te słowo posło mu serca.
35. To bŕło prawie od waś.
36. Dlatego śiedzo za Ptaski wisoko namurku?
37. Gburu mnieli pienć wołow i dziewienć Krow i dwanaśće Owieć przedewśzo, te chćeli przedać.
38. Ludzie so dziśai wszisci napolu i zniewuio.
39. Jć tylko ten bronatni Pieś nic ći nieuciny.
40. Ja bŕł wtile złudziani przełonkć [!] wszito wiechał.

Kelbassen (1935–1945 Wehrberg), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Kielbasy, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: August Sawatzky, miejsce urodzenia: Prinowen [Prynowo, gm. Węgorzewo, pow. węgorzewski]

56 898 [e 94,2]

1. W ŕŕmje latŕwaja suchie lŕście po powiatu.

Zielonygrund, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Orzeszki, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Hübner, miejsce urodzenia: [nieczytelne]
56 899 [e 94,8]

1. W zymie furaio suche liście przez powietrze.
2. Ono przestanie zaraz snieżyć, wtedy bendzie powietrze znowu lepsze.
3. Uczyn wengli w piec, zeby mleko prentko sie zagotowało.
4. Ten dobry stary mąż z koniem przez lod sie włamał i w zymno wode wpadł.
5. On przed czteroma lub sześcioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za goronczy, kołace so pod spody wcale czarno spalone.
7. On iey jaika zawzdy bez soli i pieprzu.
8. Nogi bolo mie bardzo, ia myślę, iam ie sobie popsował.
9. Ia byłem u tey Niewiasty i powiedziałem iey, i ona mowiła, ona chce tez swoiey corce powiedzieć.
10. Ia niechce tego też wienchzey uczynić.
11. Ia ciebie rzne zaraz warzochwio bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy ztobo iść?
13. So liche czasy!
14. Moie kochane dziecie, zostań tu nisko stoieć, te złe gęsi zazro cie.
15. Tysz dzisay sie naiwienchzey uczył i byłeś spokoinem, ty mozesz prendzey do domu isc niż drudzy.
16. Ty iestes z ieszcze nie dość duzy, zebyś butelke wina wypił, ty muszys naprzod kawał rosnonć i wienkszym być.
17. Idz, bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, ona miała saty przed waszo matke uszyte i szotko wyczyśczone mieć.
18. Gdybyś ty iego znał! tedy byłoby ienaczey przysło, i byłoby lepsiey znim stoiało.
19. Kto mi moy kosz z miesem ukradł?
20. On czynił tak, iakby oni iego do młoczenia zondali, oni ale sami to uczynily.
21. Komu on to nowo Powieść powiedział.
22. Potrzebno głośno krzyczeć, tak on nasz nie zrozumieie.
23. My so zstrudzoný i mamy pragnionćke.
24. Iak my wcoray wieczor nazad sly, to lezely drudzy iuż w łozku i spali.
25. Śnieg wnocy został leżeć, ale dzysai rano zstaiał.
26. Za naszym domem stoio trzy pienkne iablonki z czerwonemi iabłkami.
27. Nie mozećie iednego okagmienia na nasz zaczekać, tedy poidziem my zwami.
28. Wy nie muszycie takiego dzieczynstwa czynić.
29. Nasze gori nie so bardzo wyszokie, wasze so daleko wyssze.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ia nie rozumieie wasz, wy muszycie troskie głośniey gadać.
- 32-40. [Brak tekstu.]

Wujaken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wujaki, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Michael Bachor, miejsce urodzenia: Kl. Piwniz [może w pobliżu Groß Piwnitz – Piwnice Wielkie, gm. Wielbark, pow. szczycieński] 56 900 [e 94,9]

1. Wzymę lecą suche lýście przez powietrze.
2. Przystanie zaraz śniek padać, tedý bendze powietrze znouu lepsze.
3. Kładz wengle wpieć, ze mleko wnet warzyć się napocnie.
4. Ten dobrý starý mōz zkoniem przez lod się werwał, ý wzymnō wodę wleciał.
5. On przed šeść niedzel umarl.
6. Ogen był zagorōcy, kuchy nisko cale śpalone.
7. On jada iayka zawse bez śoly ipieprzu.
8. Nogý mnie barzo bolō ia wierzam zem ie przeleciał.
9. Ja byłem uzony imowiłem iey, a ona mowiła, ze chciała tez swoiý corce mowić.
10. Ja niechcē wiencý znouu tego czynić.
11. Ja uderzę ciebie zaraz warzáchsią małpo.
12. Gdzie ty puydześ mamy i mý ztobą isć?
13. Ono są lyche czasý.
14. Moie mniłe dziecię zostan tu śtoieć, bo te złę gęsý zazrō ciebie.
15. Tys się dzyś naywienci uczył, ý iesteś porzōdny. ty moześ prendzy do domu isć iak drudzy.
16. Tyś iesce niedość dużā butelkę wina wipił. Ty musiś iesce rość więkšem być.
17. Jdz bądź tak dobry, amow twoi śiostrze ze ona ma śaty dla waiu matký usić iscotkō oczyścić.
18. Gdybyś go znał, toby ienacy było przysło ibý lepszy uniego stoiało.
19. Kto mnie moy koś zmienšem ukradł?
20. On tak uczynił iekby go do młocenia stalowali, oni ale śamni tak uczynily.
21. Komu on tę nowā Hyastoryiā powieđał?
22. Musi głośno wrzesćić, bo on nierozumnieie.
23. My są zturbowany imamy pragnienie.
24. Jak mý wcorāý wiecor nazad przysly, to lezely drudzy iuz włozu ybyly wespiku.
25. Śniek tę noć unaś ostał leżyć, ale dzyś rano się ztopił.
26. Za nasem domem śtoią trzy pienkne iablonkowe drzewa zcerwonemi iablkami.
27. Niemozeta wy iednego okamgnienia na naś czekać, to puydzem zwamny imy.
28. Wy niepotrzebuięta takech dziećinnich rzeczy czynić.
29. Nase gory są niebarzo wysoke, wasę są wiele wyzse.

30. Wiele funtow worsty, y iek wiele chleba chceta wŷ mnieć?
31. Ja nierozumnieię wam, wŷ muśita troskę głośni gadać.
32. Zadnego kawałka białego mydła dla mnie wmoiem stole nieznalezlista?
33. Jego brat chce dwa pienkne domy wwasem ogrodze budować.
34. To słowo przysło iemu od serca.
35. To było prawie od niech.
36. Co tam śiedzą za ptaśeckŷ, wysoko natem mureczku?
37. Te Gbury pienć wołow y dzewieńc krowow y dwanaście owieć przed wies
przyprowadzily y chcą ie przedać.
38. Ludzie są wsystkie dzysay na polu y znŷ.
39. Jdz tylko, ten bronatny pieś nieuczyny tobie nić.
40. Ja iestem złudzamny co wtyle przez łonkę wzyto iechaly.

Liebenberg, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Klon, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gottlieb Gollan, miejsce urodzenia: Leynau [Linowo,
gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński]

56 901 [e 94,10+]

1. W zime furaio fuche liscie w powietrzu.
2. Śnieg przestanie wnet padać, to będzie lepsze powietze.
3. Włoz węgli wpiec, ze się mleko zawarzi.
4. Ten dobry ſtari mąż włamał się przez lod wzmno wode.
5. On przed czteroma albo fiescioma tygodniami umarł.
6. Zatego było napalone, kołacze zodspodku az czarno się ſpalili.
7. On ie iayka zawsze bez foli i bez pieprzu.
8. Nogi mie barzo bołą, ia myśle, zem ie przesitował.
9. Ia buł u teŷ zony i moziułem ieŷ, ona chciała i iey czorcze mowic.
10. Ia więcey tego nieuczynie.
11. Ia ci tu dam zaraz warzáchwiŷ, ty małpo.
12. Gdzie idzieś, czy i my mamy ztobo isć?
13. Są liche czaſi!
14. Moie kochane dziecie, zostan tu nisko, boby cie gęsi zazerli.
15. Tyś się dziś naylepiey uczył i ſprawołeś się dobrze, to pudzieś prędzey do
domu.
16. Tyś ieszcze zamałi, zebyś butelke wina wipiuł.
17. Bądź tak dobry, idz i mow twoi fiostrze, aby odzienie dla waszey matki
uŷyła i wyczęła ie.
18. Kiebyś ty go znał, toby było inaczy i lepiey by iemu było.
19. Kto mi koś zmięfem ukradł?
20. On tak robił, iek by go do młóczenia obstalowali, ale oni fami zrobili.
21. Komu on te nowine powiadał?

22. Trzeba głośno krzyczeć, bo inaczej nicz nierozmie [!].
23. My spraczowani i pic się nam chce.
24. Iekem wczora wieczor nazad przysli, to owci lezeli włożu i mocno spali.
25. Śnieg dziś wnocy został lezec, ale reno ztaiał.
26. Za naszym budinkiem jtoią trzi iebłonki z czerwonemi iebkani.
27. Niemozeta na nasz okamgnienie czekać? To i my pudziem zwami.
28. Takich bredow niemusita robic!
29. Nasze gory nie są barzo wyszokie, wasze są wyszsze.
30. Wiele funtow kielbasy i wiele chleba chceta?
31. Ia wasz nierozumieie, musita troskie głośni gadać.
32. Nie znalezlista kawałka białego mydła dlamnie nastole?
33. Jego brat chce dwa piękne nowe budinki wwafzem ogrodzie budować.
34. Te słowo pochodziło mu z ferca.
35. Dobrzescie zrobili.
36. Czemu siedzio te ptaski wysoko namurku?
37. Gospodarze przyprowadzili 5 wołów i 9 krow i 12 owiec zawieś i chcieli ie sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyczy napolu i fieką.
39. Idz, ten brunatny pieś niezrobi ci nicz!
40. Ia ztemi ludziami przez łąke wzyto wiechał.

Willamowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wilamowo, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Poganski, miejsce urodzenia: Pilgramsdorf
[Pielgrzymowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki]

56 902 [e 94,11+]

1. Wzime furają suche liście w powietrzu.
2. Przestanie wnet śnieg padać, tedy się powietrze poprawi.
3. Wsyp węglów w piec, co się mleko zawarzy.
4. Ten dobry stari mąż zkoniem na lodzie się włamał i wpadł wzimną wodę.
5. On przed czterŷ czy sześcioma niedziałami umarł.
6. Piec był zą gorący, bo się ciasto odspody na węgel spaliło.
7. On zawsze iayka bez soli i pieprzu ie.
8. Nogi mię tego[!] bolą, widzi mi się, com je przebrał.
9. Ja u teŷ kobietŷ był i mowiłem ieŷ to, a ona mowiła, ze to swojeŷ corce powie.
10. Ja tego więcŷ nie uczŷnie.
11. Zaraz dostaniesz warzáchsią przez uszŷ, tŷ małpo!
12. Gdzie idziesz, pudziem i mi stobą?
13. Liche czasŷ!
14. Moie miłe dziecie, zostań tu nisko stoić, te złe gęsi cię zaszrą.

15. Tyś się dzisia naŷwieczŷ nauczył, a byłeś karnem, mozes prędzŷ do domu iść.
16. Jeszcześ nie dość duzŷ, śłanke wina wŷpić, musiś jeszcze kawałek podrosnąć, co większŷ będzies.
17. Idz, bądź taki dobrŷ a mów twoyeŷ siostrze, coby satow dla waszeŷ matki dosyła i szczotką obczesala.
18. Kiebyś go był znał, tobył [?] było lepiej znim posło i lepiej bŷ znim było.
19. Kto mi mój kos znięsem ukradł?
20. On tak robił, jak bŷ go do młoczenia obstalowali, ale oni sami to zrobili.
21. Komu on to Geschichte powiadał?
22. Trzeba głośno wrzeszczeć, bo on nas nie rozumieję.
23. Utrudziłm się, a mamŷ pragniączkie.
24. Jakiem wcora wieczór nazad przyšli, to owci iuż lezeli włożu i spali.
25. Śnieg u nas przez noc leżał, ale dziś rano zginął.
26. Za naszą izbą stoją trzŷ śliczne jabłonecki zczerwonemi iabłuskami.
27. Nie mozeta ieszcze siuleczki zaczekać, to pudziem i mŷ zwama.
28. Nie robta takiego głupstwa.
29. Naszŷ gorŷ są bardzo wysokie, ale wasze daleko wyższe.
30. Siła funtów worzty a siła chleba chczeť?
31. Ja was nie rozumieje, musita troskie głośnieŷ gadać.
32. Nie nalezista kawałek białego mydła dla mię na stole?
33. Jego brat chcę sobię dwa piękne nowe domŷ w waszem ogrodzie zbudować.
34. Te słowo sło mu serca.
35. To było szłuśnie od nich.
36. Co tam za ptaszeczki siędzą wysoko na murku?
37. Gburŷ pięć wołów, dzięsieć krów i dwanaście owieczków za wieś wŷprowadzili, chcąc ję zprzedać
38. Ludzie dziś wszyszczŷ w polu i sieką.
39. Idź tło, toć ten bronatnŷ pies ci nic nie zrobi.
40. Ja ztemi ludziamŷ tam wtyle przez łake wzyto wiechał.

Zawoyken (1934–1945 Lilienfelde), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Zawojki, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Etleyhöfer, miejsce urodzenia: Buddern [Budry, gm. Budry, pow. węgorzewski]

56 903 [e 94,5]

1. Wzime furaio te suche Liścze w Powietrzu.
2. Poczina zaras nato padacz, to bendzie znowui lepei [lepci?].
3. Wysp Wengłŷ w Piecz, co Mleko wnet warzicz bendzie.
4. Ten dobri stari Chłop iest stem Koniem bez Lod werwał wto zimnio Wode wleczął.

5. On jest przed steroma abo siscóma Niedzelamni umarł.
6. Ten Ogeń buł za gonczy [!], te Kołace so niesko cala spalone.
7. On jje Iajka safse bes Soli i bes Pieprzu.
8. Nogi mie bolo mocno, ja wieczierzam [?] ja je przeleczuł.
9. Ia u Białki buł i m jej mowjił, a ona mowjiła ona chcząła swojej Zorce mowiec.
10. Ia tes to jus nie chce srobiecz.
11. Ia rzne cze Warzonchscho bes Usŷ, ti Małpo.
12. Gdzes ti idzes, mami mi stobo ischt?
13. So liche Zasŷ.
14. Moje mniłe Dzecko, ostań tu nisko stojecz, te słe Geńsi pokonsajo cze na Schmiercz.
15. Tisch dzisai naiwienci se ucuł i iest tes cichi, ti mozes prenci do domu isć jak ofci.
16. Tis jest esće nie duzi dosz jeno Butelke Wina wipiecz to musiz esce kawalek rosnonć as ienksi bendies.
17. Idz, bondz taki dobri i mow twojej Schostrze, ona te Przyodzeńe dla wasey Matki usicz ma, i Scotko ocesacz.
18. Kebis ti go snał, to bi biło ienaci przisło i cinił [?] lepiei sa nego stojedz.
19. Kto mi moi Kos s Niensem uktrat?
20. On ucinil tak iek bi go do Młocina optsalowali [!] oni mñili [?] sani srobiżć.
21. Komu on to nowo Przepowiasztkę powiedział?
22. Musis głośno krzycz, bo on nama nie rosumnie.
23. Mi so utrudzone i pics nam ze chce.
24. Iak mi wcorai Wiećor nazad przifli, to ius ofci w Łosu leseli i bili mocno we spiku.
25. Smiek to Noć u nas ostał lesis, ale dzisai Reno sneciek [?].
26. Za naso isbo stoio trzi pienkni Iabłonki s cerwoniemni Iapkamni.
27. Zi ni moseta esce jedne Ocamnińe na nas cekać, to mi saras pudzim.
28. Wie nie mata take Dzecinstwa prowadzić.
29. Nase Gori nie so barsdo wisoke, wase daleko wisse.
30. Ziła Funtow Kełbasow i Chleba chceta wi?
31. Ia was nierosunie, wie musice troske głośchni gadać.
32. Ni nalesliwista Kawalek białego Midła dla mie na stole?
33. Iego Brat chce sobie dwa pienkne nowe Budinki w wasem Ogrodze postawicz.
34. Te Słowo przysło mu s Serca.
35. To biło dobrze od wasci.
36. Co tam sa Ptaski seco wisoko na Murku?
37. Gburi mniałi pienć Wołów i dzewieńć Krowow i dwa nasce Owietykow przed wSą i chcałi ie przedać.
38. Ić tilo, ten bronatni Pies tobie nic nie srobie.
39. Ludze so wsisci dzisai na Polu i Trawe sieko.
40. Ia steni ludzamni tam w tile bes Łonke w Sito wiechał.

Friedrichshof, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Rozogi, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Römer Franz, miejsce urodzenia: Taberlack [Tarławki, gm. Węgorzewo, pow. węgorzewski]

56 904 [e 95,1]

1. W ziemię suche liście w powietrzu furają.
2. Śnieg zaraz przestanie padać, tedy powietrze lepsze będzie.
3. Wrzuć węgle w piec, aby mleko się zawarzyło.
4. Dobry, stary człowiek werwał się przez lód i w zimną wodę wleciał.
5. Przed kilka 4 albo 6 niedźiel umarł.
6. Kuchi podspody się spaliły, bo gorącka za wielka była.
7. Łaja bez pieprz i soli je.
8. Nogi mie bardzo bołą, myśle, zem je sobie przeleciał.
9. U niewiastym był, im iey to mowił, ona rzekła, i corcę to chce mowić.
10. Niechce to wiencey cynić.
11. Warząchią ci dam miedzi ušami, małpo.
12. Gdzie idziesz, mamy stobą iść.
13. Są liche caŹyŹ.
14. Moie dziecie, stoi nisko, złe gęsi cię zakąsą.
15. Tyś się naywięcey uczył, mozes przezey do domu iść niz drugie.
16. Tyś iesce nie duzy dość flaśkie wina wypić, muśis iesce kawałek rosnać i więksem być.
17. Idź, bądź taki dobrŹy i mów twojeŹy siostrze, aby przyodzienie dla matki uszyła i z cotką cysto zrobić.
18. Byś ty go był znał, było by inaczey przysło, i lepiej by się z nim miało.
19. Kto mie moy koś z mięsem ukradł?
20. On uczynił tak, iakby go do drafowania obstalowali, ale to sami zrobili.
21. Komu nową hystorie powiedział?
22. Głośno trzeba wrzescyć, bo naś nię zrozumieye.
23. Spracowańym, pragnim.
24. Iak mŹy wcoraŹy wieczor nawzad przyšli, lezeli inne iuz włozu i spali.
25. Wnocy u nas śnieg został leżyć, ale rano roztopił się.
26. Za nafem domem stoia 3 piękne iablónki z czerwonemi iablkami.
27. Nie mozeta okamgnienie na nas cekać, tedy z wami poydzemŹy.
28. Nie musita takie dziedzinstwa prowadzić.
29. Naszę gory nie so bardzo wysokie, wase wysze só.
30. Siła funtów worstow i chleba chceta?
31. Ła wam nie zrozumieje, troche głośnieŹy gadayta.
32. Nie znaleźlišta na mojem stole kawałek białego mydla dla mie?
33. Ęgo brat w waŹem ogrodzie dwa piękne budinki budować chce.
34. Te słowo mu przysło od serca.
35. Sprawiedliwie od waś to było.

36. Co za ptaski na murku siedzą.
37. Gbury przyprowadzili 5 wołów, 9 krowow i 12 owcow przed wsi, chcieli ie sprzedać.
38. Ludże wszystkie na polu dziśay i sieko.
39. Idż tylko, brónatny pies czy nić nie zrobi.
40. Ią z ludźami w tył przez ónkie w zyto poiechał.

Groß Blumenau, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Kwiatuszki Wielkie, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: F. Reich, miejsce urodzenia: Willamowen [Wilamowo, gm. Rozogi, pow. szczycieński]

56 905 [e 95,5+]

1. W zime furają szuche listki przez powiatrze.
2. Zarasz przestanie kurzyć, tedy powiatrze będzie zas lepsze.
3. Wrzuć węgli w piec, aby mleko się zawarzyło.
4. On dobry, stary chłop werwał się z koniem przez lot i wleciał w zimną wodę.
5. On przed ćteroma albo sześcioma niedzielami umarł.
6. Ogeń był zagorący, kuchi są nisko wczale przypalonę.
7. On je iaýka zawdy przez szoli i pieprzu.
8. Nogi mię mocno bolo, ia myślę, ia ję przeleciał.
9. Ią był u kobiety im jej to powiedział, i ona mowiła, ze chcę i swojej czorczę powiedzieć.
10. Ią niehcę to więcej czynić.
11. Ią rznę cię zarasz warzáchsio přes uszy, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mamy stobo iść?
13. Szó liche czaszy.
14. Moije miłe dziedzie, ostań tu nisko stoic, bo złe gęsi cię zakąsaiją.
15. Tiś dziśaj się naiwięcej uczył, i byłeś statecny, ty mozes přęcej dodomu iść, iak drudzi.
16. Tyś jescę niedość duzy, butelkę wina wypić, ty musisz jescę kawał podrosnąć i więksm być.
17. Ić, bąć taki dobri i mów twoijej siostrze, zeby odzienię przed waszą matkę miała doszyc i szcotko wycyścić.
18. Kebyś ty był go znał, to by to lepiej przysło i by zniem lepiej stojiąło.
19. Kto mi moi kosz z mięszem ukrat?
20. On czynił tak, jak by óni go do młócenia obstallowali, oni to ale szani uczynili.
21. Komu ón to nowó historijo powiedział?
22. Musi głośno krzyczyć, bo nię będzie nam rozumiał.
23. My szó szłabę i mamy pragniąckie.

24. Iak my w czoraj wieczór nazad przyšli, lezeli ofci jusz włósku i spali mocno.
25. Śniek ostał tej noczy unasz lezeć, ale dziś rano rostopił się.
26. Za naszym budinkiem stoją trzy piene [!] jabąki zczewoneni jabkami.
27. Mozecie wy esć okamgnienię na nasz czekać, to pudziem z wami.
28. Wy niemata tako szwą woló robieć.
29. Nasze gori nie są take wyszokię, wasze są wiele większę.
30. Iak wiele funtów wórzti i wiele chleba chcecię wy?
31. Ia nierozumnije waz, musicię troskię głośnieij gadać.
32. Nie znaleźlišta kawałek białego mydła przedemię na sztolę?
33. Jego brat chcę szobię dwa piene nowę budinki w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo przisło z sercza.
35. To było dobrzię od wasz.
36. CZo tam za ptaszki wyszoko na tym murku siedzo?
37. Gospodarze przyprowadzili pięć wołof i dziejęć krów i dwanaście ofców do wsi, i chcieli ię sprzedać.
38. Wszyscy ludzie dzisaj są na polu i sieko.
39. Idz tylko, ten bronatny piesz ci nic nie zrobi.
40. Ia szteni łudziani tam wtile przesz tó łąkię w zyto pojechał.

Groß Spalienen (1938–1945 Neuwiesen), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Spaliny Wielkie, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Sakowski, miejsce urodzenia: Siewen [Żywy, gm. Kruklanki, pow. giżycki]

56 906 [e 95,3]

1. W zime furaią szuche liscie w powietrzu.
2. Iak przestanie kurzić, tedy mamy lepsze powietrze.
3. Włóż węgle w pieć, zeby się mleko wnet warzyła.
4. Dobry, stari chłap [!], wpad zkonem w zymną wodę przez lod.
5. On przed czteroma albą sześcioma Niedzielami umarł.
6. Kuch się z podspodi spalił, bo piec był za tego napaloni.
7. On iada iayka zawsze przez Soli i przez przepruz.
8. Nogi mię mocno bołą, bom ie przebrał.
9. Ia buł i [!] iedney białki im iey mowił, a ona mowiła ze corcie powie.
10. Drugerasz ia tego tez nie uczinie.
11. Ty małpą, ia cie warzacho w łep szpale.
12. Gdzie idześ, mamy i my stobo isc?
13. Terasz liche czaszi mamy.
14. Miłe dziecie zostań tu, bo cie tam gęsi zazrą.

15. Tyś mog dzys dobrze i baczność dałeś, to idz do domu, a owci zostaną.
16. Tyś ieszcznie za mały butelke wina wypić, ieszcznie musis ksine podsrosnąć.
17. Idz mow siostrzcie, ona ma matcie Kleyd uszic i scodko cisto wycesać.
18. Zebyś ty go zniał, to by iemu lepej był!
19. Kto mię z mieszem kosz ukradł?
20. On zrobił tak, iak by go do draszowania stelowali, ale oni sami wymłócili.
21. Komu nowo historio on powiedział?
22. Musi głośną gadać, bo on nie do sliši.
23. My się mocno sturbowali i się nama pić chce.
24. Iak my wcorai do domu przysli to iuz nasi spali.
25. W noci u nasz sneg leżał, ale raną rozpustił.
26. Za naszą izbą stoją trzy iabłonki i mają czerwone łebka.
27. Czekayta w chilke na naz, to i my pudzem z wama.
28. Nie czyńta takie dziecinstw!
29. Wasze gori wysze a nasze mizsze są.
30. Siła funtow worstow i chleba chceta?
31. Ia nie rozumie wama musita głośney gadać.
32. Nie znalazlista moiego kawałka białego mydła na stolie?
33. Iego brat chce w waszem ogrodzie dwa nowe budinki pobudować.
34. Te słowo wysło iemu z serca.
35. To było dobrze od niech.
36. Co za ptaski siedzą wysoko na murku?
37. Gospodarzie wyprowadzili przed wieś, piec wołów, dziewiec krów i dwanaście owieckow na sprzedaż.
38. Wsyczci ludzie są dzys na polu i siek!
39. Nie boy się ten pies buri ci nic nie robi.
40. Z ludzami poiechałem w zyto za łonki.

Kowallik, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Kowalik, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Paul Gottlieb, miejsce urodzenia: Seehesten [Szesztno, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]

56 907 [e 95,4]

1. Wzieme leczą suche liście w powietrzu około.
2. Przestanie wnet smieg kurzicz, tedy będzie powietrze lepsze.
3. Wszyp węgli wpiec, aby sie mleko wnet ponie warzicz.
4. Ten dobry stary człowiek zkoniem sie przez lod włamał i wzmno wode wpad.
5. On iuś przed cteroma albo sescioma niedzelami umarł.
6. Ogin był zagorący, kuchi so na ospotku wcale carno opalone.
7. On jayka zawse prześ soli i pieprzu je.

Kannwiesen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Chwalibogi, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Wilhelm Gayk, miejsce urodzenia: Wesolowen [Wesołowo, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

56 933 [f 91,6]

1. W zimę furają suche liście w powietrzu.
2. Przystanie zarasz śnieg padać, a wtedy powietrze zarasz lepsę będzie.
3. Włóż węglów w piec, ze mleko wnet gotować się będzie.
4. Ten dobry starý mąsz z koniem się przez lód przełamał i w zimną wodę wleciał.
5. On już przed steróma albo seścioma niedzieleni umarł.
6. Ogen buł za tęgi, Kuchi się na oczpotku czale spaliły.
7. On je jajkię zawszedy bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mnie bolą, a ja myślę, zem je przebrał.
9. Jam buł u zoný, im jěj mowił, a ona mowiła, ze ona to chce swoi corce powiedzieć.
10. Ja więczy tego już nigdy nie uczynię.
11. Uderzę cię warząchsią bez uszy ty przygłubku.
12. Gdzie idzies, mamý i mý z tobą iść?
13. Terasz są liche czasý.
14. Moje, miłe dziecko, zostan ty tu stoic, bo te złe gęsi zazrą cię.
15. Tyś się dzýsiai nailepi wýuczýł, i dobreś się sprawował, to mózes dzisaj pędzi iść do domu jak drudzý.
16. Tyś jeszcze niedość duzy, zebýś ty flaškię winę wýpił, ty musisz jeszcze kawałek rość i zięksem być.
17. Jdz, bądź taki dobry i powiedz twoi siostrze, ze ona ma przed twoją matkię satý usýć i szczotką czýsto wýczesać.
18. Kiebýś ty go buł znał, tobý inaczy býło przýsło i zniem się inaczy obróciło.
19. Kto mie kos z mięsem ukradł?
20. On tak czýnił, jak bý go do młoczenia obśtalowali, ale oni to sani zrobili.
21. Komu on tą nową istorýją powiedział?
22. Trzeba głośno krzýczeć, bo on nasz nierozunije.
23. Mý są utrudzone, inam się chce pić.
24. Iak mý wczoraý zieczór do domu przýšli, to owci lezeli włożach i spali mocno.
25. Śnieg bez čałą noc lezał u nasz, ale dziś rěno się roztopiuł.
26. Za naszą izbą stoją trzy piękne jebłoneczki z cerwonani jebłuskiemi.
27. Nie mogli býś ta wý jednego okamgnienia na naju poczekać? to bým i mý z wama pošli.
28. Wý niemozeta takich dziecinskiach rzecý robić.
29. Nase góry niesą wýsokie, wasze są siła wýsze.
30. Siła funtów wurstý i siła chleba wý chcta?

31. Ja wame [?] nierozunieję, wŷ musitę troskę głośni gadać.
32. Nienalezlišta wŷ kawałek białego mŷdła na moim stole przedemnie?
33. Jego brat chcze na waszem ogrodzie dwa piękne domŷ budować.
34. Te słowo mu przŷsło z serca.
35. To było dobrze od niech.
36. Co siedzą za ptaski wŷsoko na murku?
37. Gburŷ przŷprowadzili pięć wołów, 9 krowów i dwanaście owieczków przed wieś, i chcieli je przedać.
38. Te ludzie są dzŷsiai wszŷszczŷ na polu i siekã.
39. Tŷło tŷ idz, ten bronatŷ pies tobie nic nie robi.
40. Jam z ludzieni tam za łakã w zŷto wjechał.

Klein Przedzienk (Klein Dankheim), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Przeddziek Mały, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Wilhelm Gayk, miejsce urodzenia: Wesolowen
[Wesołowo, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

56 934 [f 91,4]

1. W zimę furają suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, a wtedy powietrze lepsze będzie.
3. Włósz węglów wpiec, cobŷ się mleko prętko zawarzŷło.
4. Ten dobrŷ starŷ mąsz, z koniem się przez łód werwał i wzmınã wodę wleciał.
5. On umarł przed śteroma albo seścioma niedzielani.
6. Ogeń buł za gorącŷ, i kuchi się na oczpótku za mocno spaliły.
7. On je jaikię zawsze bez soli i besz pieprzu.
8. Mie nogŷ mocno bolã, a ja mŷślę, że ja je przebrał.
9. Ęa buł u niewiastŷ im jéj mówił, a ona moziła, ze to swoi corce powzie.
10. Ęa niehcę tego więcŷ uczŷnić.
11. Ęa cię wŷpalę zarazsz warzãchsiã miedzi usŷ, tŷ sielmo.
12. Gdzie idziesz? Cŷ i mŷ mamŷ z tobã iść?
13. Terasz są lŷche czasŷ.
14. Moje miłe dziecko, zostan tŷ tu stoić, bo te złe gęsi cię zazrã.
15. Tŷs się dzisaŷ najłepi wŷuczul, i dobrze się sprawował, tŷ puidzieś prędzi do domu nisz owci.
16. Tŷs jeszcze niedość duzŷ, zebŷś butelkę zina wŷpiul, tŷ musis jeszcze zięksŷ rość i zięksem bŷć.
17. Jdź, i bãdz taki dobrŷ i poziecz twoi siostrze, ona przed twojã matkŷ satŷ usŷć i szcotkã czŷsto wŷczesać.
18. Kiebŷs tŷ go buł dobrze znał, to bŷ bŷło się inacŷŷ stało, i zniem bŷ się inacŷŷ obróciło.

19. Kto mie ukratł kos z nięsem?
20. On tak robiuł, jak bŷ go do młóczenia zawołali, ale oni to sani uczynili.
21. Komu on tą nową istorŷją powiedział?
22. Trzeba głoŝno krzŷzczeć, bo on nasz nie rozunieje.
23. Mŷ są spracowani i mamŷ pragniąckę.
24. Ęek mŷ wczoraŷ na zieczór nazad do domu przŷšli, to owci lezeli włozach i spali mocno.
25. Śnieg bez czałą noc unasz lezał, ale dziś rano się roztopiuł.
26. Za nasą izbą stoją trzy piękne jeblóneczki z czerwóneni jebluskieni.
27. Nie mozetę na naju jedną siąłeczkę poczeakać, to bŷm z wamę pošli.
28. Wŷ niemozetę takiech dziecinskiech rzeczy czŷnieć.
29. Nasze górŷ są nie wŷsokie, ale wasze są wŷsze.
30. Siła funtów wurstŷ i siła chleba chcetę?
31. Ęa nierozuniję, wŷ musitę troskię głoŝni gadać!
32. Czy wŷsta nie naleŷli zadnego kawałki białego mŷdłę przedemnie na moim stole?
33. Jego brat chce w waszem ogrodzie dwa piękne domy budować.
34. Te słowo przŷsło mu z serca!
35. To bŷło dobrze od niech.
36. Co zaptaski siedzą wŷsoko na murku?
37. Gburŷ przŷprowadzili pięć wołów, 9 krowów i dwanaście ozieczków przed zieŝ i chcieli je przedać.
38. Te ludzie wszŷszczy są dzisiaj na polu i sieką.
39. Tŷło tŷ idz, ten bronatŷ ci nic nie uczŷni.
40. Jam z ludzięni tam za łakę w zŷto w jechał.

**Groß Przezdzienk (1900–1945 Groß Dankheim), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg**

Przezdzięk Wielki, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Dembowski, miejsce urodzenia: Wallendorf [Wały, gm. Nidzica, pow. nidzicki]

56 935 [f 91,5]

1. W zime furaiaŷ suche liscie wpowietrzu.
2. Zaras przestanie kurzec, to będzie powietrze lepe.
3. Włos wpieć węglow to sie prędzŷ napoćnie mleko gotować.
4. On dobrŷ starŷ chłop, skoniem ŝie na lodzie werwał, i w wode zimno wlecał.
5. On przed steroma albo przed seszćoma niedzielamni umer.
6. Ogen bŷł za gorąć to ŝie kołace nŷsko spaliły.
7. On ie iaika zawse bes solŷ i bes pieprzu.
8. Mnie nogi mocną bolo, ia mŷszle zem ie przebrał.

9. Ia buł utŕ zoni im ieŕ to powiedzał, a ona mowiŕła, ze to chĉe swoiŕ corce powiedzŕc.
10. Ia tego iuz wiĉy niechce ucŕnieĉ.
11. Ia cie zaraz warzŕchszo wpŕysk rzne, tŕ małpo.
12. Gdzie tŕ idziez cŕ imŕ stobŕ mami isĉ?
13. Oto sŕ lŕche ĉazŕ.
14. Miłe dzieĉe, zostan nysko stoieĉ, bo złe gĉszŕ cie zazro.
15. Tŕsz ŕie dzŕs naŕlepiŕ ucŕŕ i bŕłes spokoini, tŕ pudzies przĉdŕ do domu niz druĉŕ.
16. Tŕs iesĉe nie iest dosĉ duŕŕ abyŕ butelke wina wŕpiuł, musisz iesĉe troske wiĉszŕ roznŕĉ.
17. Bŕĉ taki dobrŕ i iĉ do twoieŕ siostrŕ i ieŕ mow niech satŕ przesd waiu matke uzŕŕie i ie scotko opĉese.
18. Gdŕ bŕs tŕ go buł znał! tedŕ by bŕło ŕie ienaĉŕ stało, a iemu bŕ ŕie lepsŕ działo.
19. Kto mnie moi koz zniesem uktrat?
20. On tak cŕnił, iak bŕ oni go do młocenia opstalowali, oni to sani ale ucŕnili.
21. Komu on to nowo istorŕiŕ powiedzał.
22. Muszemŕ głosnŕ krŕŕceĉ, bo nie zrozumie nam.
23. Mŕ sŕ zmordowane i ŕie nŕm chĉĉ pic.
24. Iak mŕ wĉoraŕ ŕiecor nazad przŕŕŕli to iuz owcŕ lezełŕ w łozu i spali.
25. Wnocŕ ŕnieĉ iesce lezał, a reno iuz sĉinoł.
26. Za nasem domem stoiŕ trŕŕ piĉkne iebłŕnki sĉerwoneni iebłuskani.
27. Nie mozeta ŕułke poĉekaĉ to pudziem zwama.
28. Nie brukuieta takego dzieĉŕnstwa broieĉ.
29. Nase gorŕ nie so take wŕsoke, waze so wŕsse.
30. Szŕła funtow worŕtŕ i szŕła funtow chleba chceta nieĉ?
31. Ia nie rozunie wam musŕŕce troske głoszni gadaĉ.
32. Nie znaleŕŕŕŕce kawałek białego midła na moiem stole?
33. Iego brat chĉe sobie dwa piĉkne nowe budinke w wazem ogrodzie budowaĉ.
34. Te słowo mu przŕŕŕło sŕŕĉa.
35. To bŕło dobrze od nich.
36. Co tam za ptaski ŕiedzo wysoko na murach?
37. Gospodarze przŕŕrowadzili piĉĉ wołow, dzieiĉĉ krowow dwanasie owcow przed wieŕ, i chĉĉŕ ie przedaĉ.
38. Ludzie ŕa dzŕŕŕ wŕŕŕŕŕ na polu i zniwuiŕ.
39. Idz ten pronatni pieŕ cŕ niĉ nie srobi.
40. Ia steni ludziani tam wtŕle bes łŕke wŕŕŕo wieĉał.

Gross Piwnitz [Groß Piwnitz] (1938–1945 Großalbrechtstort),
Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Piwnice Wielkie, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Pikatz, miejsce urodzenia: Willenberg [Wielbark, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

56 936 [f 92,2]

1. W zima furają uschłe liscie w pozietrze.
2. Zaras przestanie śnieg padać, to w tedy będzie pozietrze znów lepsze.
3. Włos węgle w piec, co sie mleko prędko zagotuje.
4. Dobry stary chłop sie z koniem na lodzie włamał i w zimno wodę wleciał.
5. On przed śteroma albo siescioma niedzielami umer.
6. Ogien buł za duży, bo kołace się popodpalały.
7. On jiiie iayka zawse nieosolone i nie opieprzone.
8. Nogi ni zemgłały, pewniem je zamocno schodzuł.
9. Iam buł u kobiety im jŷ poziedział, a ona moziła, co to corce pozie.
10. Ia to niechca żańcy robić.
11. Ia cia trzasna zaras warzochsią niedzy usy, ty małpo!
12. Gdzie ty idzies, mómy i my stobó isć?
13. Teras są liche casy.
14. Moje dziecia nie choć tam, zostań tu, bo cia gaśi zazró.
15. Tysz się dzisiay naleyśy ucuł, i bułesz spokoynam, ty pudzies prandzy do domu nis owci.
16. Tysz esce zamałi cobysz butelka zina wypszuł, ty muśis esce kawał porosnąć, cobysz ziąksam był.
17. Idz, i bądź taky dobry a mow siostrze ona ma waju matce saty dosyć, i scotko obcesać.
18. Kiedybysz ty go znał! toby jenaćy wypadłá, a onemu by się jenacy działo.
19. Chto mie moy kos s niasam ukrat?
20. On przysed jek by go chto do młocania zawołał, ale oni zani zrobili.
21. Komu on ta nowa przepozastka poziedział?
22. Trzeba głośno wrzesceć, bo nie z rozunieje.
23. My się sturbowali i chce się nom pić.
24. Iek my się wcoray na ziecior wrocili, to się jus owci pokładli i mocno spali.
25. Śnięg dzisi noci esce leżał ale dzis rano się rospuscuł.
26. Za nasam domam stoją trzy piękne jebłonki scerwonani jebłuskani.
27. Niemozeta siolecka zacekać na naju, to zwóma pudziam.
28. Wy niemuśita takie głupstwa robić jek małe dzieci.
29. Nase gory nie są takie wysokie, ale waju są siła żakse.
30. Siła funtow kełbasy i chleba chceta wy?
31. Ia was nie rozunieja musicie trocha głośni gadać.

32. Nie znaleźlysta cale kawałka mydła na mojam stole?
33. Jego brat chce dwa piękne nowe budinki w wasam ogrodzie budować.
34. Te słowo pochodziło z serca!
35. To było dobrze od niech.
36. Čo to tam za ptaski siedző na murze?
37. Gbury przygłali piąć wołów, i dziejanc krowow i dwanasce skorow (owcow) do wsi i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i sieko.
39. Idz tylo, ten murisz ci nic nie robi.
40. Ia tam złudziani w tyle przez łąka w zito w jechał.

Waldpusch, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Stachy, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: August Gnadt, miejsce urodzenia: Kl. Strengeln [Stręgielek, gm. Pozezdrze, pow. węgorzewski]

56 937 [f 92,3]

1. W zýme furaio suche liscie w pozierzu.
2. Prsiejtaie zaraz kurzic, potem będzie pozierzie znowu lepe.
3. Włoz wękli w piecz, czo mleko wnet sie zagotuie.
4. Ten dobrý ťtarý chłop sie z konieni bez lot werwał i w zimno wode w padł.
5. On przed czteroma albo 5 niedzeloma umarł.
6. Ogen buł za goronczy, kuchý sie nisko czarno spaliły.
7. On ie iaika zawfe bez foli i pieprzu.
8. Nogý me mocno bolo, bewno m iech przeleczal.
9. Byłem u pani im ieý mozýł, a ona mozýła, ze chce to czorcze mozýć.
10. Niechcze zęczei to czýnić.
11. Dam ci zaraz warzoncho bez ufzý tý małpo.
12. Gdzie idzies, mami ztobo isć?
13. So liche czafzý.
14. Miłe dzecko zostan nisko ťtoic, złe gęsi kásaio cie do snierci.
15. Tys dzis na zencei sie uczýł is ťpokoini býł, mozez prendze[j] do domu isc iek owci.
16. Tys nedosc duzý butele zýna wýpsy[ć] musifz ezće kawałek rosnonc i zenkfzý býć.
17. Ić, bądź taki dobrý i mow twei siostrze ona ma odzene przed waiu matke zgotować i ťczotko obczýscić.
18. Znał býs tý go, tedý býło bý inac znem przýsło, i bý znem lepiej stoało.
19. Chto ni moi kos znesem ukrad?
20. On tak robził iek bý go do drasowano obstalowali, oni to ale ne ucýnili.
21. Komu on to nową ryťtorio požedał.
22. Trzeba głośno krzýcić, bo tak nie rozuneie nam.

23. Iestemi zemglałe i pragnemŷ.
24. Iekym wćorai źecor sie wroćili, lezeli wsifcŷ w łozu i bŷli mocno ŷpali.
25. Sneg to nocz został leżacz, ale dzŷs rano rospuscił.
26. Za nafem domem stoiaŷ trzy piękne iabląki z czerwoneni iapkani.
27. Niemozeta iesce okamgnienia zaczekać, tedŷ pudzem z wama.
28. Niemusita takiego dziecinstwa robić.
29. Nafe gorŷ niefo wyŷzoke, waiu ŷo wŷŷŷze.
30. Ziele funtow worŷtŷ i ziele chleba chczeć nieć?
31. Nierozunieie wam, musita troche głośniei gadać.
32. Nie nalezlista kawałek białego midła na mem ŷtole?
33. Iego brat chce dwa pśenkne nowe budinki w ogrodŷe poŷtazić.
34. Te słowo przŷŷło mu z ŷerca.
35. To bŷło dobrze od waŷz.
36. Czo za ptaŷki siedzo wŷŷoko na tem murku?
37. Gburŷ przŷprowadzŷli pśeńc wołow, dzewŷeńc krow i dwanasce oŷeckow przed ŷes i chceli ie przedać.
38. Ludzie ŷo dzis wsiftkie na polu i znŷwuio.
39. Ić, ten bronatnŷ pśeŷ ci nić nie zrobzi.
40. Iam z ludziani wtŷŷle bez łonki w zŷto wiechał.

Wolka, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wólka Wielbarska [wieś w pobliżu Sędrowa gm. Wielbark, obecnie nie istnieje]

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Anton Eduard Bohn, miejsce urodzenia: Wystemp

[Występ, gm. Rozogi, pow. szczycieński]

56 938 [f 93,3]

1. Wzime furaio ŷuche Liŷce przeŷ powietrze.
2. Przestanie sie kurzić, wtedy będzie powietrze znowuy lepsze.
3. Włoz węgla w pieć, to sie bendzie mleko zaraz warzeć.
4. Dobry stary mąz z koniem włamał sie przes lod, i w zimno wodę wlecial.
5. On przed ŷteroma alba sećcioma tygodniami umarł.
6. Ogeń był za gorący, kołaczę w otspodku czale czarno spalone.
7. On iey iayka bez szoli i bez pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolo, ia myśle zem ie uchodził.
9. Ią był u kobiety im iey mowił, a ona mowiła, że chce i iey czorcze powiedzić.
10. Ią niechce tego więczey czynić.
11. Ią cie rzne zaraz warząchszio miedzy uszy, ty małpa.
12. Gdzie idziez ty, mamy my stobo iść?
13. Szco liche czaszy.
14. Moie miłe Dziecie, zostań tu niszka, złe gęsi pokąszaio cie na śmierć.
15. Tyś sie dziesiag naylepiey uczył i byleś statecznym, ty mosześ prędzey do domu iść niz drzudzi.

16. Tyś ieszcze nieiest dościć duży, abyś iedno butelke wina wypić, ty muśyś ieszcze kawał rosnąć i większem być.
17. Idz bądź taky dobry, powieć twoiey sioztrze, niech saty przed waiu Matke gotowo uszyje i szczotko obczyści.
18. Kebyś go był znał to by ienacziey było przisło, i było by sńiem lepiey.
19. Kto mi moy koz z nięszem ukrat?
20. On tak czynił, iakby go do młoczenia śtalowali, oni ale to sami uczynili.
21. Komu on to nowo historio powiedział?
22. Musi głośno wrzeszczyć, bo on nie rozunieie nama.
23. My szo spraczowani, i mamy pragniąckie.
24. Iak my wczoray wieczor nazad przyšli, to lezely owci iuz włozu, i zasnęli fest.
25. Śnieg tey Noczy u nasz ząstał leżyć, ale dziś rano sie roztopił.
26. Za naszym domym stoio trzi pienkne łebłonki z czerwonomi łebłuskami.
27. Nie mozeta ieszcze iednego okamgnienia na nasz czekać, to pudziem zwami.
28. Wi nimata takiego dziecinskiego głupstwa prowadzić.
29. Nasze gory nie szo bardzo wyszokie, waie szo wiele wysze.
30. Wiele funtow worśty, i wiele chleba chceta wy?
31. Ią nie rozunieie waiu, musita troskie głośno gadać.
32. Czy wyśta zadnego kawałka białego mydła dla mie na moiem stole nie znależy?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waiem ogrodzie zbudować.
34. Te słową przysło mu z szercza.
35. To było prawda od niech!
36. Czo za Ptaszecki siedzo tam wysoką na murecku?
37. Gburey pieńć wołów i dzieięć krow, i dwanaście owieckow przed wieś wyprowadzili, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie szo dzisiay wszyszy na dworzu na polu i koszo.
39. Idź tylko, ten bronatny piez nie zrobi cin nić.
40. Ią złudziami tam wtyle przez łonke w zyto wiachał.

Sendrowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Sędrowo, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Adam Hajduk, miejsce urodzenia: Glauch [Głuch, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

56 939 [f 93,4]

1. W zime foraię suche listki przez powietrze.
2. Przesztanie zaras śnieg padać, tedy będzie powietrze lepsze.
3. Włoz węglow w piec, zeby się mleko wnet gotować napocęło.
4. Dobry stary chłop zkonieć się przez lod w łamał i w zimną wodę w padł.
5. On od śterech albo od seściu niedziel umer.

6. Ogien buł zagoronczy, kuchy są odspody czale spalone.
7. On ie iayka zawdy bez soly i bez pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolą, ia mysle com ia ie przebrał.
9. Ja buł u kobiety im iy moziuł, a ona moziła ze ona chce iy corcze moziec'.
10. Ja niechce tez tego zienczy robiec'.
11. Ja rzne cię warzonchsią bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idzies, czy i my ztobą pudziem?
13. Są to liche czaszy!
14. Moie kochane dzieczko zostan tu stoieć, bo cie złe gęsi zazrą.
15. Tys się dziś nazięczy uczuł iś buł cichem. Ty mozes prędy iść do domu niz owci drudzy.
16. Tys ieszcze nie dość duzy cobyś tą butelkę zina wypiuł, tu musis ieszcze kawał rosnonć i zięksem być.
17. Idz, bądź tak dobry i mow twoi siostrze, ona niała saty dla waiu matki uszyć i z szczotką wyczesać.
18. Gdy bys ty go znał! to by ono inaczy przysło i byś lepi za niego stoiał.
19. Kto mie moy kos z niensem ukrat?
20. On robiuł tak, iek by oni go do młoczenia opśtaslowały, oni to ale sani z robily.
21. Komu on tą nową istoryią poziedział?
22. Musiem głośno krzyczeć, bo on nas nierozunieie.
23. My są zemdlałe i sie nam chce pić.
24. Jek my wcoray ziecior nasat przyśły, to lezely iuz owci w łozu i mocno zasnely.
25. Snieg u nas w tą noc lezeć został, ale dzis reno on rostopniał.
26. Za naszą izbą stoią trzy piękne iebłonki z czerwoneni Jebkani.
27. Niemozeta i wy na nas troske czekać, to i my pudziem z wama.
28. Wy nimata tak po dziecinsku robieć.
29. Nase gory nie są barzo wysokie, waiu są wiele wyszszę.
30. Siła funtow worzty i siła chleba chceta wy?
31. Ja nie rozunieie waiu, wy musita troche głośni gadać.
32. Czyśta wy kawałek białego mydła dla mie na moiem stole nie nalezły?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe budynki w waiu ogrodzie budować.
34. Te słowo wysło mi od serca!
35. To było dobrze od niech!
36. Co siedzą tam za ptaski wysoko na tem murku?
37. Gburzy pienć wołow i dzieięć krowow i dwanaście Oziec przed zieś przy-prowadzily, oni chcieli ie przedać.
38. Ludzie są dzis wszyczy na polu i sieką.
39. Jdz tyło, ten bronatny pies ci nicz nie z robi.
40. Jam z teni ludziani bez łonke w zito wiechał.

Kiparren, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Kipary, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Johann Leyssner, miejsce urodzenia: Groß Leschinen
[Lesiny Wielkie, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

56 940 [f 93,5]

1. W żime furaio šuche liscie w poźietrzu.
2. Zaraz przestanię śnieg padać, wtedy będzie poźietrze lepsze.
3. Włóż węgli w piecz, co się mleko prętko zawarzi.
4. Dobri starŷ mąz włamam [!] się z kóniem na lodzie i wpadł w zimnó wode.
5. On przed šteroma albo szescioma tygodniańi umer.
6. Ogien był za tęgi, kuchi się cale nisko spaliłi.
7. On ie jayka zawse bez szoli i bez pieprzu.
8. Nogi me mocno bóló, pewnom ię przebrał.
9. Ja buł i teŷ kobiety i mowiłem ieŷ, aona mowiła, ze chciała i ieŷ orcze [!] mowieć.
10. Ja tez więcŷ tego nie uczynię.
11. Rzne cie zaras warzáchsió przes uszŷ, tŷ małpo.
12. Gdzie idziesz, mamŷ z tobo iść?
13. Liche caszŷ.
14. Kochane dziecie zostań tu, te złe gęśi zazró cię.
15. Tyś się dziś najŷięcŷ ucuł i bułeś porządny, mozesz prędzŷ iść do domu niz owci.
16. Tyś ieszcze do tego nie urosz, abys butelkię żina wypiuł, muśisz ieszcze troche rosznąć i żięksŷ być.
17. Bądz taki dobri a idz i mów twojŷ siostrze, ona niała te satŷ dla waiu matki gotowe nieć i szcotkó cŷsto zrobieć.
18. Gdŷ byś tŷ go buł znał to bŷ się to było inacŷy stało a dla niego bŷ to było lepsŷ.
19. Kto mie koz z nięsem ukradł?
20. On się tak czynuł, jekbŷ oni go do młóczenia obstalowali, ale oni sani wŷmłóćili.
21. Komu on tą nowo hŷstoryio przedział ['poziedział']?
22. Musi głośno krzyczecŷ, bo tak to on nasz nie rozunieię.
23. Sąm zmordowane, i pić się nam chcę.
24. Jekiem wcoraŷ zie[cor] nazad przŷsli, to owci, iuz lezeli w łozu i spali twardo.
25. Na to nocz śnieg został lezić, ale dziś reno to się rostopił.
26. Za naszo izbó stoił trŷ piękne jebłónki z cerwóneńi iepfkańi (jebłuskańi).
27. Nie mozeta escze śiułkie na nasz czekać, tedŷ pudziem z wama.
28. Nie muśita się małeni dzieciani robieć.
29. Nasze góry nie są barzo wŷszokie, waiu są daleko wŷzsze.
30. Siła funtow worśti i siła chleba chceta?

31. Ia waiu nie rozunieie, muśita troskie głośnziej gadać.
32. Nie należliśta kawałka białego mýdła dla mie na moiem stole?
33. Jego brat chce sobię, dwa piękne domu [!] w waiu ogrodzie pobudować.
34. Te słowo rzekł z całego serca.
35. To było dobrze od wasz!
36. Co to za ptaski siedzió tam wyszoko na murku?
37. Gburey przýprowadzili pięć wołów, dzieięć krów i dwanasie Owieckow przed wieś, te chcieli oni przedać.
38. Dzisiaj wszýstkie ludzie na dworzu, i siekó na polu.
39. Jdź tylo, ten brónatny piesz ci nicz nie zrobi.
40. Ja z temi ludziaiani tam wtile przes ląkie w zýto wiechałem.

Alt Werder, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Ostrowy, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Carl Hoffmann, miejsce urodzenia: Sapallen [Sapałówka, gm. Banie Mazurskie, pow. gołdapski]

56 941 [f 93,6]

1. W żime furaio szuche Liśce w poźetrzu.
2. Zaraz przestanie śneg padać, to tedý bendze poźetrze żnowu lepsze.
3. Włoz wengle w piec, co śie mleko wnet pocnie warzeć.
4. Ten dobri, stari chłop śie zkóniem na lodźie włamał i wto żimno wode wlećiał.
5. On umer temu śterý abo seśc niedziel.
6. Ogeń buł żagorónci. Kuchi so pocpódi cale carno spalóne.
7. On jié iaika żawdý bez soli i psieprzu.
8. Nogi mie mocno bolo ia myśle ia ie przemógł.
9. Ja buł u żoni i ieý możuł i ona możiła że i ieý czorce poże.
10. Ja niechce żenci żnowuiŷ czyńeć.
11. Ja cie żaraz rżne warżónchśó beż łuszý, ti małpo.
12. Gdże ti idżesz mamý tesz stobo iść?
13. So liche caszý.
14. Moie mniłe dżecie zóstan tu nisko stoieć, te złe genśi ża szczýpio čie.
15. Týś dżiśai naýżenci sie uczuł i byłeś posłusni, ti móžez prendzi do domu iść iek owći.
16. Týś ieszcze nie iest dość duży, żebyś iedno butelke żina wýpśuł, ti muśiš kawał rosnónć i żengsem byc.
17. Jdżś, bondz taki dobri i mow twoiý śiostrze, óna niała szati przed waso matke fertich uszyć i szczotko czýsto zrobieć.
18. Kebýś ti go buł znał, to bi biło ienaczi przýsło i on bý śie lepśi stoiyał.
19. Chto mie mói kosz żniensem ukrad?
20. On tak robżuł, iek bý go do młoczena obstalowali, óni ale sani żrobzýli.

21. Komu ón tó nowó ristorjó požedzał?
22. Trzeba głośno krzyćec, bo ienacŷ ón nama nierozunejŷe.
23. Mŷ so strudzónŷe i mamŷ pragnónckŷe.
24. Iek mŷ wcoraŷ naŷad przŷŷli, to leŷeli owcŷ iuz włoŷu i spali fest.
25. Śnŷeg teŷ nocŷ unaŷ leŷeć ŷostał, ale dŷŷŷai rŷeno stopńiał.
26. ŷa nasem dómŷm stoió trŷi pienkne iebłónki ŷčerwóneni iebłuŷkani.
27. Nie moŷeta ieszce ŷułke na naz czekać, to budŷem ['pudŷem'] ŷwama.
28. Wŷ nie muŷita take głuŷtŷwo (dŷecinstŷwo) robieć.
29. Nasze góri nie szo barŷo wŷsoke, waiu so ŷiła wŷŷe.
30. ŷiła funtow Wurŷti i ŷiła funtow chleba chceta?
31. Ja wama ŷeroŷuńŷeie, wŷ muŷita troske głoŷni gadać.
32. Nie ŷnaleŷliŷta wŷ kawałek bŷałego midła dla mie na moiem stole?
33. Jého brat chce sobŷe dwa pŷenkne nowe budinki w waiu ogrodŷe budować.
34. Te ŷłowo przŷŷło mu ŷerca!
35. To bŷło porŷóndnie od niech!
36. C'o to za ptaski ŷiedŷo tam wŷsoko na tem murku?
37. Gburŷ przŷŷprowadŷili pieńć wołow i dŷeienć krow i dwanaŷće oŷeć przed ŷieŷ, oni chćieli ie przedać.
38. Ludŷie so dŷisiaŷ wŷŷŷtke na dworŷu (na polu) i ŷiekó.
39. Idŷć tŷło, ten brónatni pies nic ci nie ŷrobŷi.
40. Ja ŷ ludŷańi tam wtŷłe peŷ łónke wŷito poiechał.

Borken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Borki Wielbarskie, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Fr. Januschewski, miejsce urodzenia: Dungen [Dąg, gm.

Łukta, pow. ostródzki]

56 942 [f 93,7+]

1. W zime furaią suche liŷcie w powietrzu.
2. Ono przestanie zaraz ŷnieŷeć, wtedŷ bŷdzie powietrze znowu lepse.
3. Zrób węglów w piecu, zie ŷie mleko wnetkŷ zanie warŷić.
4. Dobrŷ starŷ chłop z koniem ŷie przez łód włamał i w zimną wodę wleciał.
5. On umarł przed 4 albo 6 niedzielami.
6. Ogień był zagoracŷ, kołace sŷ na odspotku cale ŷpalóne.
7. On ie iajka zawse opróc soli i pieprzu.
8. Nogŷ mie mocną bołą, ia ie pewnie przebrał.
9. Iŷa bŷł u tŷy ŷóny, i powiedziałem ieŷ, a ona mowiła, zie ona to i swoiei córce powie.
10. Iŷa tego tez wiŷcei niechce ucynieć.
11. Iŷa uderŷe cie zaraz warŷachwiŷ niedzy usy, tŷy małpŷ.
12. Gdzie tŷy idŷiez, mamy my z tobŷ iŷć?
13. Sŷŷ liche caŷŷ!

14. Moie kochane dziecie, zostan tu udołu staieć [!], złe gęsi cie zazrą.
15. Tyżdziśiay sie naiwiecey ucył, i byłeż statecnym, ty maz prędzey do domu iść, iak owci.
16. Tyżiesce zamałi, butelke wina wypić, tŷ muśiz iesce kawał urosnąć, i żięksym być.
17. Idź, bądź takŷ dobrŷ, i mów twoieŷ siostrze, zie ona niała przyodzienie przed waiu matke usyć i scotką obcesać.
18. Kebyś tŷ go znał, to bŷ oną było ienacŷ przŷsł, i zniem bŷ lepiej stoiała.
19. Kto mie mói kos z nięsem ukrat.
20. On zrobił tak, iak bŷ oni go do młocenia nakazałŷ, oni ale sani to zrobili.
21. Komu on to nowó poziastke poźiedał?
22. Trzeba głośno krzŷcyć, bo on nas nie z rozunieie.
23. Mŷ są spracowani i mamŷ pragniacke.
24. Iak mŷ wcorai ziecior nazad przŷśli, lezeli owci w łozu i mocną zasneli.
25. Snieg tey nocŷ u nas został lezeć, ale dzisiay reno ztaiał.
26. Za nasem dómem stoia iebłúnky z cerwoneni iebłuskani.
27. Nie mogli bŷšta okamgnienie na nas cekać, to pudziem z wama.
28. Wŷ niepotrzebuieta takego dzieciństwa prowadzić.
29. Nase górŷ niesą mocną wŷsoke, waiu są siła wŷsse.
30. Siła funtów wórtzŷ i siła chleba chceta wŷ nieć?
31. Ia waiu nierozunieie, wŷ musita troske głośni gadać.
32. Nie naleźliźta zadnego kawałka białego mydła na stole?
33. Iego brat chce dwa piękne nowe domŷ na wasŷm ogrodzie budować.
34. Te słowo mu przŷsł od serca!
35. To bŷło dobrze od niech!
36. Co za ptaskŷ siedzą tam wŷsoką na murze?
37. Gburŷ przŷprowadzili pięć wołów i dzieięć krów i dwanaście oźiecków przed źieś, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie są dzisiaŷ wsŷscŷ na dworzu na polu i sieką.
39. Idź tŷlo, ten bronatŷ pies ci nic nie robi.
40. Ia z ludziani tam wtŷle przez łake w zboze wiechał.

Groß Latana, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Łatana Wielka, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Emil Schultz, miejsce urodzenia: Korpellen [Korpele, gm. Szczytno, pow. szczycieński]

56 943 [f 93,8+]

1. W zime furaią szuche liście przez powietrze.
2. Zara przestanie śnieg padać tedy powietrze będzie lepsze.
3. Tu węgle w piecz coby mleko się wnet napoczeło warzeć.
4. Ten dobry stary chłop się z kóniem bez lód werwał i w zimną wodę wpad.

5. On przed śteróma albo sześcióma tygodniami umer.
6. Ogień był zagorący (kuchy) kołacze są niszko cale carno opalone.
7. On jie jaŷka zawsze bez szoly i pieprzu.
8. Nogi mię barzo bolą uwazam zem ie oddłabił.
9. Byłem u tey zóny ia iey powieđał, a óna mowiła ona chciała swoiey córcze mowić.
10. Ja chce to więczy znowu nie czynieć.
11. Ja cie zara uderze (rzne) warząchsią bez uszy, ty małpo.
12. Gdzie idziesz mamy stobą iść?
13. Są liche czaszy.
14. Moie dziećie ostań tu niszko stoic złe gęsi cie pokaszaią na smierc.
15. Ty dzisiaŷ naywięceŷ wyuczył i byłeś baczlŷwŷ i moiesz prędy do domu iść iak drugie.
16. Ty nie iesteś dość duzy abys iedną butelke żina wypił, ty musisz ieszcze kawał rosznąć i większym być.
17. Idz bądź tak dobry i mow twoiey siostrze ona miała odzienie przed waszą matke fertych uszyć i szcotką obczysćcie.
18. Kebyś ty go poznał toby inaczej przysło onby lepieŷ stoiał.
19. Kto mnie moy kosz z miészem ukrad.
20. On czynił tak iakby go do młóczenia obstalowały ale óni sami to robily.
21. Komu on tą nowine powiedział?
22. Musisz głośno krzyceć bo on by nasz nierozumiał.
23. My są uturbowane i mamy pragnięczke.
24. Iak my wcoray wiecór nazad przysly to lezely owte iuz włozu i iuz mocno usznely.
25. Śnieg unas wtą noc ostał lezeć a rano stopiał.
26. Za naszym budynkiem stoia trzy piękne jabłónky z cerwonemi jebluszkami.
27. Nie mozeta ieszcze na okamgnienie na nasz cekać to podziemy z wami.
28. Wy nimata po dziećinsku wyrządzać.
29. Nasze górŷ nie są tak wŷszokie wasze są wiele wyzsze.
30. Iak śiła fontow kielbaszy i chleba wy chceta?
31. Ia wasz nie rozumiecie muśita troche głośniey gadać.
32. Czy wysta zadnego białego mydła przede mnie na moiem stole nienalezly.
33. Iego brat chce sobie w waszem ogrodzie dwa nowe budynky budować.
34. To słowo przysło mu od szerca.
35. To była prawda od wasz.
36. Co śiedzą za ptaszątka wyszoko na mureczku?
37. Gbury mniely pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczkow pred wieś przyprowadziły te chćiely przedać.
38. Ludzie są dzisiaŷ wszyszcy na polu i śieką.
39. Idz tylo brónatny piesz tobie nicz nie uczyni.
40. Jestem z ludziam tam wtyle przez łąky wzyto w iechalŷm.

Groß Leschienen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Lesiny Wielkie, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gnadessa [?], miejsce urodzenia: Hohenstein [Olsztynek, gm. Olsztynek, pow. olsztyński]

56 944 [f 93,9+]

1. W Zieme furaio suche Liscie w powietrzu.
2. Zara przestanie padac to biedze powietrze lepsze.
3. Włosz Węgle w Piec co Mlieko sie wnet zawarzŷ.
4. Dobri stari Chłop się z Koniem włod włamał i wzimno Wode wlecał.
5. On przed steroma albo siezoma Niędzelami umarł.
6. Ogien buł za gorąçŷ, Kuchŷ się nisko cale carno spaliłŷ.
7. On ie Iaŷka zawze przes Soli i Pieprzu.
8. Nogŷ bolo mie mocno, ia wierze ia ie przelatał.
9. Ia buł kole Ząni i mozułem ieŷ, i ona mowiła, ona chce tez swojej Corcie powiedzieć.
10. Ia niechce ono tesz zenceŷ cŷnieć!
11. Ia rznie ciebie zaras to Warzonchso po Usach, tŷ Małpo!
12. Gdzie idzes tŷ, mamŷ mŷ stobio isc?
13. Ono sią liche Casŷ!
14. Moie miełe Dziece, ostan tu nisko stoieć, te złe Gięsie zakąsaio cie na smierć.
15. Tŷs się dzisaŷ nazęnceŷ ucuł isz buł zpokoinŷ, tys iest godnŷ prędzei do Dómu isc iak drudzi.
16. Tŷs iest esce nie dosć duŷŷ, iedno butelke Wiana wipieć, tŷ musis ieszcze kawał rosnonć i zęksŷ bić.
17. Idz, bądź taki dobrŷ i mow twoiej Sostrze, ona ma Satŷ dla iech Matki fertich usic i Scotko cisto zrobiec.
18. Kebis tŷ go buł znał! tobŷ biło ienaceŷ przisło, i mogł lepiej około niego ztoieć.
19. Kto mie moi Kos z Mięsem ukradł?
20. On tak cŷnił, iakbŷ oni go do młociena obstalowalŷ oni ale sani to zrobilŷ.
21. Komu on to nowo Historio powiedzał?
22. Musiemi głośno krzŷciec, bo nie rozumnieie on nam cale.
23. Mi sią utrudzone i mami pragnoncke.
24. Iak mŷ wcorai wieczor nazad przislŷ, to lezelŷ iuz drudzi w Łozu i bilŷ fest we spieku.
25. Schniek teŷ nocie u nasz został leziec, ale dzisaŷ rano się rozpusicł.
26. Za nasem Domem stoio drzi piekne łablonki z cierwonemi łapwkami [!].
27. Nie mozieta wi iescie iedne okamgniene na nas počekac, tedŷ pudzem zwama.
28. Wŷ niemusiata takego Dziecinstwa prowadzić.
29. Nase Gorŷ sią wcale nie wisoke, te waiu sią sieła wissie.
30. Wiele Funtof Worstow i wiele Chlieba chcieta wŷ miec?

31. Ia nierozumieye wama nic, wŷ musita troskie głosnięŷ gadać.
32. Nieznaleslista wi kawałka białego Midła dla mie nia moiem Stole?
33. Iego Brat chce siobie dwa piekne nowe Domŷ w wasem ogrodzie popu-
dowac.
34. Te słowio wisło iemu od Serca!
35. To biło prawie od niech!
36. Co za Ptaki schiedzo wysoko na Murkach?
37. Gburi przyprowadziły pięć Wołów i dziewienc Krowow i dwanasie
Owieckow przed Wies, te chcelŷ oni przedac.
38. Ludzie się dzisay wsiscŷ nadworzu na Polu i schieko.
39. Idz tylko, ten bronatnŷ Pies nie zrobŷ tobie nic.
40. Ia stenŷ Ludzani tam wtŷle przes Łąki Zŷto w iechałem.

Suchorowitz (1938–1945 Deutschwalde),
Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Suchorowiec, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Koschinski, miejsce urodzenia: Gaynen [Gajne, gm.
Piecki, pow. mrągowski]

56 945 [f 94,1]

1. W żyme furaio suche liscze w powietrzu.
2. Zaraż przestanie kurzeć, w tedy będzie lepsc powietrze.
3. Włóż węgly w pieć ze mleko się zawarzy.
4. Dobry, stary mąs werwał się zkoniem i wpadł w zymno wode.
5. On przed śteroma albo śeszczoma tygodnami umarł.
6. Ogien był za gorący kołace się nisko wcale carno popalyły.
7. On iey iayka zawsze oproć soly i pieprzu.
8. Nogy mie tego bolo, ia wierżam, zem ie odłabił.
9. Iam był u tøy niewiastŷ im iey to mowił, a ona mowiła, ona chce to i iey
corce powiedzieć.
10. Ia iuz tego niechće drugom razem čynieć.
11. Ia rzne cie zaraz warziachwio bez usŷ, tŷ małupo.
12. Gdzie idziez ty? mamy my tez ztobo isć?
13. Są lyche časzŷ.
14. Myło dzieće ostan tu nisko stoyć, złe gęsy zazro cie na smierć.
15. Tyś sie dzisay naywęcey ucył iś był statecnem, dla tego mozez prędzey do
domu isć iak owczy.
16. Tyś iesce nie dosć duzy butelke wina wypić, tŷ muszŷz iesce kawałek
roznąć i więksem ostać.
17. Ićz bądź taky dobry i mow twoey siostrze, ona miała przyłodzenie przed
wau matke usŷć i scotko wŷčŷszać.
18. Kebyś go bŷł znał toby było inacey sie stało i było bŷ lepchey około niego.

19. Kto mie moŷ kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robeł, ani bŷ go do młocenia opstalowały, oni ale sami to zrobiliŷ.
21. Komu on to nowo powiaŷtkę powiedzał.
22. Muŷy głoŷno wrzesczeć, bo tak to naŷ nie zrozumieje.
23. Mŷ są zmordowane i mamy pragiąckę.
24. Ĳak my wcoray wieczor nazad przysly, to owczy lezely iuz włozy i twardo spaly.
25. Snieg wtey nočŷ u naŷ lezeć ostał, ale dzyŷiay reno zgynoł.
26. Za nasem budinkem stoiaŷ trzy piękne iabłŷnky z czerwonenŷ iepkami.
27. Niemozeta iesce chiłko na naŷ pocekać wtey poidziem zwama.
28. Niemuŷyta take dzieczynstwo prowadzić.
29. Nase gory nieszą barzo wŷsoke waiu siła wyŷsze.
30. Szŷła funtow worszty i szŷła chleba chceta wy mieć.
31. Ĳa waiu nierozumieye muŷyta troche głoŷney gadać.
32. Nie nalezlysta wŷ kawałek białego mydła przedemie na stole.
33. Ĳego brat chce sobio [?] dwa piękne nowe budinky w waiem ogrodzie budować.
34. Te słowo przŷsło iemu z szerca.
35. To było wprawdzie od waŷ.
36. Co to siedzo za ptasky wyszoko na murku.
37. Gospodarze przyprowadzily pięć wołow, dziewieć krow i dwanasće owie-
ćkow przed wieŷ i chciały ie sprzedać.
38. Ludzie są dzyŷay wszyscy na polu i ŷieko.
39. Ĳić tylko, ten bronatny pieŷ tobie nić nie robi.
40. Ĳa poiechał steni ludziami tam wtyle przez łąke w zyto.

Baranowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Baranowo, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Emil Gettke, miejsce urodzenia: Friedrichshof [Rozogi,
gm. Rozogi, pow. szczycieński]

56 953 [g 91,4]

1. W zima lataŷo suche lyscie w powierzu.
2. Ono przestanie zaras kurzec teđŷ będzie powietrze znowu lepe.
3. Włos wenglow w pieć, ze Mleko wnet sie zagotuie.
4. Ten dobrŷ starŷ chłop włamał sie i przŷsedł po Lot.
5. Przed 4 albo 6 niedziel umer on.
6. Pieć był za goroncŷ to kołac as scarniał.
7. On je Ĳaika przes soli i Pieprzu.
8. Nogŷ mie bardzo bolą ia mŷle zem ie oddłabiaŷ.
9. Ĳa buł kole niewiaŷtŷ im jeŷ mowieł i ona mowiła ona chce swojeŷ corce mowieć.

10. Ia wienceŕ tego nie bęnde cŕnił.
11. Dostanieš łysko beš Usŕ, tŕ Małpo.
12. Gdzŕš idzeš, mamŕ stobą isć.
13. Ono so łŕche cašŕ.
14. Moie miłe dziecko zostań tu nisko stoieć bo cie Gensŕ pokąsaio.
15. Tys sie dzŕš naŕlepieŕ wŕuił, pudzes pręndzey do domu.
16. Tys nie iest dusy dosc butelke Wŕna wŕpiec.
17. Ć mow twoŕeŕ siostrzze ona miała odzenie dla matki zrobieć, i scotko wŕcesac.
18. Kebys go znał to bŕ bŕło lepieŕ z niem.
19. Kto mie moŕ koš z niensem uktrat.
20. On zrobŕł tak, iakbŕ go do młócenia obstalowalŕ, onŕ ale sanŕ srobyli.
21. Komu on to nowo historio powiedzał.
22. Wolaŕ głośno bo nie rozumieie.
23. Mŕ so słabe, bo mamŕ pragnioncke.
24. Ia mŕ wsoraŕ przŕslŕ to druge ius spalŕ.
25. Dzys teŕ nocŕ sniek u nas lezał, ale dzys rano sie rostopiul.
26. Za nasem Domem stoyą trzy pienkne Jebłonki.
27. Niemozeta iesce Okamgnienia na nas cekać to tes pudzim.
28. Nie bądź dzieckiem.
29. Nase gorŕ nie wŕske wase so wŕse.
30. Siła futow kełbasŕ i siła chleba chceta nieć?
31. Ća wam nierozumieie musŕta trocha głośnieŕ gadac.
32. Nie znalazlysta kawałek białego Mydła na stoliku dla mie?
33. Ćego brat chce sobie dwa pienkne nowe Domŕ w wasem Ogrodze budowac.
34. Słowo mu przysło od serca.
35. To bŕło prawie odniego.
36. Czo siedzo za ptaski u gorŕ na murze?
37. Gbur miał pienć Wołow ŕ dzienć Krowow i dwanasce Owcow przd [!]
Wies przŕgnać i przdać [!].
38. Ludŕ so wsŕscŕ na polu i sieko.
39. Ć bronatnŕ Pieš tobie nic nie zrobŕ.
40. Ća w tyle stenŕ Ludzamŕ bes łonke w zŕto poiechał.

Wyseggen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wyżegi, gm. Wielbark, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Emil Gettke, miejsce urodzenia: Friedrichshof [Rozogi, gm. Rozogi, pow. szczycieński]

56 954 [g 92,5]

1. Ale teš dzŕš i zimno, bo aš łŕscie oblataio od zietru.
2. Ale ona sie zelsŕ bo teraš iuš kurzawa przestaie.

3. Namiec ogien co się mleko wstazŷ, bo trzeba zagotowac.
4. Weno on nas starŷ Siąnsiat wlecał pod lot iek sie złamał i utopił sie.
5. Jus 4 albo 6 niedziel ja umarł.
6. Za mocno biło w piecu napalono bo as sie kołac spalił węngel.
7. On ie iaŷka bez solŷ i pieprzu.
8. To mnie dzisaŷ nogŷ bolą bom ie as przebrał od latania.
9. Ia był u niewiastŷ im ieŷ mowił i ona mowiła, ona chce teŷ swoŷei corce mowieć.
10. Ia zenceŷ tego nie ucinie.
11. Dostanies warzankso bez łep, tŷ małpo.
12. Idzieš i dzŷs, pude tes stobą?
13. Liche casŷ.
14. Moŷe miłe dziecko zostań tu nisko stoieć bo cie gensŷ pokosaio.
15. Tys sie dzis naŷ lepiej wiłucił, pudzies prendzeŷ do Domu.
16. Tys ieŷce nie uros co bŷs te Butelke wŷna wŷpiuł.
17. Ć i mow twoieŷ siostrze na miła [!] przŷodzenie dla Matkŷ zrobieć i scotko wŷsesać.
18. Kebŷs go znał to bŷ było lepiej z niem.
19. Kto mie moŷ koš z niesem ukrat.
20. On chcał dzŷs przŷsc do młaciania ale mŷ sanŷ srobŷłŷ.
21. Komu tes o ta przepowiaŷtkę pzedzał [!]?
22. Krzŷcaŷ głoŷno, bo nie słŷsa.
23. Mŷ so słabe bo pragnonćke mamŷ.
24. Ćak mŷ wcoraŷ wieczor przŷsłŷ to jus wsŷsŷcŷ spałŷ.
25. Dzŷsiaŷ w nocŷ sniek sie spakował ale rano zaraš przepadł.
26. Za naso izbo stoia trzŷ łebłonki z cerwonenŷ łapkanŷ.
27. Pocekaŷta na naš sułke to mŷ zaraš pudziem.
28. Nie bądz Dziecukiem.
29. Nase Gorŷ nie wŷsokie wase so wŷsę.
30. Siła fontow worstow siła chleba.
31. Ia nieć nie niezam co gadata musita głoŷniŷ wołac.
32. Nie snaleŷlysta kawałek białego Mŷdła na stolyku?
33. Naš brat chce sobie dwa izbŷ budować na nasem ogrodze.
34. Słowo mu przŷsło z zerca.
35. To było barzo bohrze [!] dla niego.
36. Co to siedzo za Ptaki wŷsoko na murze?
37. Gospodarz niał 5 wołow i 9 Krowow i 12 owcow przes wies` przegnac i przedać.
38. Ludzie so wsŷsŷcŷ na Polu i sieką.
39. Ć, bronatnŷ Pieš tobie nic nie zrobŷ.
40. Ia stanŷ Ludziamŷ bez łonka w zyto wiechał.

Scienciel (Czenczel, 1928–1945 Rodefeld), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Ścienciel, gm. Chorzele, pow. przasnyski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Rudolph Michalski, miejsce urodzenia: Wisniewo,
Kr. Marienwerder [Wiśniewo, gm. Markusy, pow. elbląski]

56 955 [g 92,4]

1. Wzime furają suche liście w powietrzu około.
2. Przestanie zaras śnieg padać, wtedy będzie powietrze znów lepsie.
3. Kłać węgle w pieć, ze się mleko wnet zawarzy.
4. Dobrý starý mąż z koniem w lod sie włamał i w zimną wodę wlecał.
5. On przed czteroma lub siestoma tygodnami umarł.
6. Ogien był za goroncý, Kuchý są nisko aż ciarno opalone.
7. On jie jaika zawzdý przez sól i pieprz.
8. Nogi mie bardzo bolu, myślą, żem je przeleciał (oddłabił oder przesilił).
9. Byłem u Zoný i mówjiłem jeý to, a ona mówjiła, ona chce to i swojeý corce mówić.
10. Chce to też wiencý nie cynić.
11. Trzasne cie zaraś warzagszą w łep, tý małpo!
12. Gdzie tý idzieś, mamý stobą iść?
13. Są liche casý.
14. Moje miłe dżicie, zostan tu nisko stojeć, złe gęsi pokąsają cie na śmierć.
15. Tyś dzyśaý naywiencý się ucił i posłusznim esz był, wolno ci prędy do domą iść niz tem drugim.
16. Jeścieś nie dość duzi, abyś butelke wina wýpił, muszýś naýwprzod jeście čały kawał rosnać i większym być.
17. Idz, bądź takim dobrem i mów Twoji šostrze, ona miała oblecenie przed wasą matkie gotowo usić i z ciotką wyciścić.
18. Był byś go znał! wtedý by było inacý przysý, i stojało by lepszy wkoło niego.
19. Kto mię moj kosz z niensým ukradł?
20. On cynił tak, jak by go do młócenia obstalowali, oni to ale sami zrobili.
21. Komu on tą nową hystorýją powiedział?
22. Trzeba głośno krzycić, bo nas niezrozumnieje.
23. My sturbowane i mamý pragniąnskie.
24. Gdy mý wczoraý wiecior wżad przysý, leżały tę drugie już w łózu i były przy twardem spaniu.
25. Śnieg w teý nocy został lezić, ale dzyśaý rano się roztopił.
26. Za naszem budinkim stoją trzý pienkne jabłonnecki z cierzwonemi jabłóskami.
27. Nie możeta wý jeście okamgnienie na nas ciekać, wtedy pądziem zwami.
28. Nie wolo wam takie dziecine żartý pędzić (prowadzić).
29. Nasze gorý nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wysze.

30. Wiele funtów wurstý (kełbafsỹ) i wiele chleba chceta?
31. Nie rozumnieie was, muszyta cokolwiek głośni gadać.
32. Cišta wỹ zaden kawałek białego mýdła dla mie na mojem stole nie naleźli?
33. Jego brat chce sobie dwa pienkne nowe budinki w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo mu z serca przysło.
35. To było dobrze (prawie) od waścỹ!
36. Cós siedzą za ptaski ugorỹ na murecku?
37. Gburỹ były pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieckow przed wies przyprowadziły, tech chcieli przedać.
38. Ludzie są dziśaỹ wszyscỹ na dworzu na polu i sieku.
39. Idz tylko, ten brunatnỹ pieś ucỹni Tobie nić.
40. Jam z ludziami tam w tyle przz łonkie w zito wjechał.

Montwitz, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Mącice, gm. Chorzele, pow. przasnyski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Piontkowski, miejsce urodzenia: Lipowitz [Lipowiec, gm. Szczytno, pow. szczywieński]

56 956 [g 92,2]

1. Wzime furajo suche liscie przes powietrze.
2. Przestanie się kurzeć tedi będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włoz węgli wpiec, to sie będzie mleko zara warzeć.
4. Dobrỹ stari mąś włamał sie z koniem przez lod i w zimną wodę wleciał.
5. On przed czteroma alb seścioma tỹgodniami umarł.
6. Ogien był za goronci, kołace zodspotka cale carno spalone.
7. On jada jayka przez soli i przez pieprzu.
8. Moje nogi mie mocno bóló, ja mysle zem je przebrał.
9. Byłem u kobiety im iey mowił, a ona mowiła ze chce jeỹ corce powiedziec.
10. ja nie chce tego wienci czynic.
11. Ia cie chce warzonchsio wlep, tỹ małpo.
12. Gdzie idzes mami ztobo iść?
13. Teras lyche czasi.
14. Miłe dziecie, ostań tu nisko stojec te gęsi pokonsayo cie na smierć.
15. Tyś sie dzisay naylepsi ucził i byleś statecznỹ mozes prendzi do domu iść jak owci.
16. Iesceś nie dość duzi, abyś butelke wina wipił, musis jesce wiesỹ [!] urość.
17. Idz, bondz taki dobri, a powiec twojej siostrze, ona ma sati przed wasą matkie usić i scotką wyczesać.
18. Gdybyś go był poznał, tedy by jenaczi przisło, a on by sie lepi miał.
19. Kto mi moy kos z miensem ukrad?
20. On tak robi, jak by go do młócenia postawili, a oni sami wymłócili.

21. Komu on te nową historiją powiedział?
22. Musi głośno krzyczeć bo on nie rozumie.
23. Mÿ so zpracowani i mamÿ pragnionckie.
24. Iak my fcoray wieczor do domu przisli, to lezeli drudzi włozu i spali fest.
25. Śnieg u nas tÿ noci został leżeć, ale dzisay rano rostopił sie.
26. Za nasem domem stojo trzi piękne Iabłonki zcerwonemi jabłuskami.
27. Nie mozeta na nas okamgnienie poczekać, tedÿ pudziem zwama.
28. Nie mata takiego dziecińskiego głupstwa czynić.
29. Nase gori so wysokie, ale wase siła wisze.
30. Syła funtow worztÿ i siła chleba chceta?
31. Ia wam nie rozumie, musicie troche głośni gadać.
32. Nie znaleźlišta zadnego kawałka białego midła przedemię na stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w wasem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo przisło z serca.
35. To było dobrze od was.
36. Czo za ptaki siedzo tam wysoko na murze?
37. Gburÿ pienć wołów i dziewienć krow i dwanaście owieckow przed wieś wiprowadzili, te chcieli sprzedać.
38. Dzisay wsiści ludzie na polu i sieko.
39. Idz tylko, ten brunatnÿ pies nie zrobi ci nic.
40. Ia złudziami wtile przez łonki wzito wjechał.

Opaleniec [Opalenietz] (1904–1945 Flammberg),
Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Opaleniec, gm. Chorzele, pow. przasnyski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Royeck, miejsce urodzenia: Hohenstein
[Olsztynek, gm. Olsztynek, pow. olsztyński]

56 957 [g 92,3]

1. W zimę latają suche liście na pozietrze.
2. Przestanie się wnet kurzyć, tedy będzie pozietrze lepsze.
3. Wrzuć węgla w pieć, aby się mleką zagotowało.
4. Stary dobry mąż włamał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. Przed czteroma albo sześcioma niedzielami umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy się na dnie spaliły.
7. Jé jajka zawsze bez soli i bez psieprzu.
8. Nogi mię bolo, myślę, że je oddłabił albo starł.
9. Byłem u niewiasaty, móziłem jéj to, a ona móziła, że to pozié corce swojéj.
10. Tego zięć nie uczynię.
11. Uderzę cię zaraz warzächsą około uszów, małpo!
12. Dokąd idziesz, mamy iść z tobą?
13. Są liche czasy!

14. Miłe dziecię, zostań tu nisko, złe gęsi by cię zakąsały.
15. Tyś się dziś najwięcej nauczył i byłeś grzeczny, możesz iść prędzej do domu.
16. Ieszcześ nie dość duży, abyś miał butelkę wina wypić, musisz jeszcze kawał rosnąć i większym być.
17. Idź, bądź tak dobry i mów siostrze twojej, aby szaty dla matki uszyła i szczotką je wyczesała.
18. Byłbyś go znał! byłoby inaczej przyszło, i lepszy by się miał.
19. Kto mnie kosz z mięsem ukradł?
20. Czynił tak, jakby go do młocenia najęto, ale sami to uczynili.
21. Komu poziedział tę nową historiją?
22. Musiemy głośno wołać, snadź nas nie rozumieje.
23. Strudzeniem i chce się nam psić.
24. Gdyśmy się wczoraj wrócili, leżeli drudzy już w łożu i twardo spali.
25. Śnieg téj nocy u nas leżyc został, ale dziś rano stopniał.
26. Za domem naszym stoją trzy piękne jabłonki z czerwónemi jabłuszkami.
27. Możeta jeszcze okamgnieko czekać, tedy pudziemy z wami.
28. Nie musita się z takiemi cackami bazić.
29. Nasze góry nie wysokie, waju są wyższe.
30. Wiele funtów kielbasy i wiele funtów chleba chceta?
31. Nie rozumieję, musita trochę głośniej mózić.
32. Nie należliśta kawałka mydła bżałego dla mię na stole?
33. Brat jego chce sobie dwa pszękne nowe domy w ogrodzie waszym budować.
34. Słowo mu poszło z serca.
35. To było dobrze od Waści!
36. Cóż za ptaszki tam siedzą wysoko na murku?
37. Gburey wyprowadzili psięc wołów i dziezięć krów i dwanaście oziec przed zieś i chceli je przedać.
38. Wszystkie ludzie są dziś na dworzu na polu i sieką.
39. Idź tylko, bronatny pszes nic tobie nie uczyni.
40. Pojechałem z ludziami tam w tyle przez łąki w żyto.

Waplitz, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Waplewo, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Konopka, miejsce urodzenia: Zawoyken [Zawojki, gm.

Rozogi, pow. szczycieński]

56 982 [c 91,7]

1. W zime furaio suche liście w powietrzu.
2. Wnet ustanie kurzeć, teđy będzie powietrze znowu lepsze.
3. Wszȳp węgli w pieć, aby sie mleko wnet zaczęło warzeć.
4. Starȳ dobrȳ mąz włamał sie na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On przed steroma albo sześcioma niedzielami umer.

6. Ogien był za tęgi, kuchi na odspodku sie spaliły.
7. On ie iaŷka bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolo, mie sie zdaie, ia ie przemog.
9. Ia buł u kobietŷ i moŷulem ieŷ, i ona moŷiła, ona chce to i ieŷ córce moŷić.
10. Ia niechce tego tez ŷęceŷ czynić.
11. Ia wŷwale ćie zaraz warzuchszo po uszach, tŷ małpo.
12. Gdzie idŷiestŷ, mamŷ mŷ ztobo iść?
13. Só liche caŷŷ.
14. Moie miłe dziecie, ostań tu nisko stoieć, bo te złe geŷi zazró ćie.
15. Tys sie dziŷ naŷzienceŷ wŷuczŷł i bułeŷ cichŷ, tŷ mozes prędzeŷ do domu iść nizeli owći.
16. Tŷs ieszcze nie doŷć duŷŷ, abŷs ćklanke zina wŷpiuł, Tŷ musziz całŷ kawał roŷnoć i zienkŷŷ być.
17. Idŷ, bądź taki dobrŷ i mów twoieŷ ŷiostrze, óna ma przŷodzienie waieŷ matce fertich uŷŷć i ŷcotko oceszać.
18. Bułbiŷ tŷ go znał, tedŷ byłoby ienaczeŷ przŷŷło i byłoby ŷniem lepieŷ stoało.
19. Kto mie móŷ kos z nięszem ukrad?
20. On zrobiuł tak, iakbŷ óni go do młocenia obŷtalowali, óni to ale sańi zrobili.
21. Komu on te nowó hŷtorió poziedał.
22. Muŷi głoŷno krŷćić, bo on nas nie rozumiecie.
23. Mŷ so zemdlóne i mamŷ pragnióncke.
24. Iak mŷ wcoraŷ we wiecór wzat przŷŷli, to lezeli owći drudzi iuz włoŷu i spali fest.
25. Snieg teŷ nocŷ u nas leŷć ostał, ale dziŷ reno sie roztopiuł.
26. Za naszem domem stoio trŷŷ pićkne iebłonki z ćerwonemi iepfkani.
27. Nie mozeta wŷ ieszcze iedne okamgnienie na nas czekać, tedŷ idziem mŷ z wami.
28. Wŷ nie potrzebuieta takiego głuŷtwa czynić.
29. Nasze górkŷ nie so bardzo wŷsokie, wasze só wiele wŷszse.
30. Wiele funtow kiełbasow i iak wiele chleba chceta wŷ mieć
31. Ia nie rozumiecie was, wŷ musita troche głoŷnieŷ mowić.
32. Nie znaleŷliŷta wŷ kawałek białego mŷdła przedemie na moiem stole.
33. Iego brat chce sobie dwa pićkne dómŷ w waiem ogrodzie pobudować.
34. Te ŷłowo wŷŷło iemu z serca.
35. To było richtig od wasieći.
36. Co siedzio tam za ptaski wŷsoko na murku?
37. Gburi wŷprowadŷili pićć wołów, dziewięć krów i dwanaŷcie owiećkow przed wieŷ, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie só dzis wŷŷŷŷć na polu i znó.
39. Idz tŷło, ten bronatŷ pies nie robi ći nić.
40. Ia z ludziańi tam w tŷle przez łakie w zŷto w iechał.

Nareythen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Narajty, gm. Pasym, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Johann Hostener, miejsce urodzenia: Klein Wronen
[Wronka, gm. Giżycko, pow. giżycki]

56 983 [c 91,3]

1. W Zime furajo suche liście wpowietrzu.
2. Gdy prętko przesztanie padać śnieg, tedŷ będzie powietrze lepsze.
3. Włós węglów w piec czo Mleko się wnet napocznie warzyć.
4. Dobrŷ starŷ chłop werwał się skoniem włód i wpad w zimno wode.
5. On umarł przed šteroma abo sešćióma Niedzielemi.
6. Ogen buł zagoraczŷ kołacze się woczpótku czale czarno spaliłŷ.
7. On je jajka bes solŷ i bes psieprzu.
8. Nogi mię bardzo bolo ia wierzie zem ie przesorował.
9. Ia buł u zoni i móziulem iey a óna moziła ona chćała iey czórcze mózić.
10. Ia nie chce tego więczi znowu czinić.
11. Ia cie rzne warzochsió niedzi uszŷ, tŷ Małupo.
12. Gdzie tŷ idzies mami mi ztobo iść?
13. So liche czaszŷ.
14. Moie miłe dziecie zostań tu nisko stoić te złe geśi zazro cie.
15. Tŷs się dziś nazięczŷ uczŷł i byłeś spokoini tŷs brukował prędzŷ do domu iść nis drudzi.
16. Tŷs nie iest escze dość duzi zebŷs flaške żina wipiuł tŷ muśisz ieszcze naprzód kawałek rosznąć i więksem być.
17. Idz bądź taka dobra i mów twoieŷ siesztrze ona niała obleke przet waiu matke dokoncza uszić i szotko czŷsto zrobić.
18. Gdy byś go znał tobŷ ienaczŷ przŷsło i lepsi bŷ o niego stoiało.
19. Chto mnie mói kos znieszem ukrad?
20. On czŷnił tak iakbŷ óni go do młóczenia obśtalowali oni to ale sańi uczniłi.
21. Komu on to nowó istorijó poziedał?
22. Muśi głośno wrzeszczeć bo on nama nie rozunieie.
23. Mŷ są spraczowane i mami pragniączke.
24. Iek mi wczoraj nazad przŷśli to drudzi lezely iuż włožu i zaszneli mocno.
25. Schnieg ostał tŷ noczŷ unaiu lezeć ale dziś reno znowu stiał.
26. Za naszym dómem stioi trzy piękne jebląki szcerwóneni jebluszkani.
27. Niemozeta wŷ eszcze okamnienia na naiu czekać tedŷ pudziem zwama.
28. Nasze górŷ nie są bardzo wŷszoke te waiu są śmat wŷssze.
29. Wŷ niepotrzebuieta takego dziećinstwa prowadzić.
30. Schiła funtów wórtzów i śiła chleba chcza wŷ mnieć?
31. Ia nie rozunieie wama wŷ muśita troske głośni gadać.
32. Nie naleźli wŷšta zadnego kawałka białego midła przedemie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe budinki wwaju ogrodzie budować.

34. Te słowo przyszło mu ssercza.
35. To było dobrze od niech.
36. Co za ptaki siedzo tam wyższoko na tem murku?
37. Gospodarze przyprowadzili pśięć wołow i dzieięć krowow i dwanaście ozieczkow przed zieś, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyszczŷ na dworzu na polu i znó (siekó).
39. Idz tŷlko, ten brónatni pies nie zrobi ci nicz.
40. Ia tam wtŷle poiechałem z ludziami bez łake w zito.

Michelsdorf, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Michałki, gm. Pasym, pow. szczycieński

Tłumaczyli autochtoni [eingeborene]

Nazwisko nauczyciela: R. Jordan, miejsce urodzenia: Faulhoden, Kr. Loetzen [Fuleda, gm. Giżycko, pow. giżycki]

56 984 [c 91,5]

1. W sŷme lataio suche liscie w powsŷetrzu.
2. Kedi przestanię kurzic, wtedi powsŷetrze lzëise.
3. Wrzuc węnglŷ wpsiec, co się mleko prendzŷ zawarzŷ.
4. On stari a dobri chłop, włamał sie s koniem na lodzię i wpadł wsimno wode.
5. On jeden tak przd 4 albo przed 6 oma niedzielanŷ umarł.
6. Wpsŷęc u zamocno napalono, i kołaće się nŷsko popaliłŷ.
7. On je iaŷka sawdŷ bes soli i bes psŷępszu.
8. Nogŷ mnie mocno bolo, mnie się zŷdzŷ zem ie przebrał.
9. Ia buł u kobsietŷ i mosiułem ieŷ, a ona mozŷła coi swoiey corce posŷe.
10. Ia niehcę sięć tego czŷnieć.
11. Ia cię tlo [?] tamras warzuchsio, niedzŷ usŷ, tŷ maułpo.
12. To gdzie tŷ idzies, čekai to imŷ pudziem.
13. Oŷ liche časŷ.
14. Moie mŷłe dzŷecię, ostan ti wtŷle, co cie te sŷe geszŷ nie sazro.
15. Tŷs sie dzŷs nailepsŷ ucuł, i dałes dobro bacność, zato cie pusce prendzŷ nŷs owte do domu.
16. Tos tŷ iesce za małŷ, flaschke zŷna wŷpśić, musis iesce sięgsi rosnonć.
17. Bonć taka dobra a icz i mow twoŷi siostrzię zebŷ ona waie matce odzienie usiła, i ie zaras obcesała.
18. Kebis ti go buł znał tobisie bŷło ienaci stało, i iemu bi sie bŷło lepsi powodzŷło.
19. Kto mnie moŷ kos znięsem ukrat?
20. [Niezytelne zdanie niemieckie.]
21. Komu on to nosŷne ius posiędał?
22. Trzeba gŷosno wrzesćic, bo on iesce nierozunieie.
23. Bołesmŷ i zesłabsielé, sdałobŷ sie ius pokrzepŷ.
24. Iekem wcoraŷ dodomu przŷsli to awczŷ ius w werach spalŷ.

25. Wnocy śniega smat nasiało, a dzys reno sginoł.
26. Zanasem budinkem so psynkne trzy jabłunki, ananiech cerwone jabłuska.
27. Niemoglibista syłteki pocekac, to bim razem posli.
28. Wy niemuschita take byleco cyni.
29. Nase gori nie so take wysoke iek uwaiu.
30. Sila funtof worzti, i chleba wy zondata?
31. Ia ci nic nierozunieie, muschis troche glosny gadac.
32. Nie szydzielista wy tes moiego bylego midla nastole?
33. Was brat zamislu dwa psyngne budinki nawaiem ogrodzie stasia.
34. To slowo on sferca wy rzekl.
35. To bylo rzetelnie od was.
36. Cotesto tam za ptaski na tem murku schedzo?
37. Gbur wywrowadzyl 5 wolof 9 krof i 12 loziec zasiesch naprzedac.
38. Dzyschai so wsyske chlopi na polu kole kosfy.
39. Idz, ten bronatni psyjes ci nyc niezrobsy.
40. Ia przeiechal zludziany tam wtile, bes lonke as wsyto.

Passenheim, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Pasym, gm. Pasym, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]

53 546 / 53 547 [c 91,6]

1. W zime furaió suche liscie w powietrzu.
2. Kiedy snieg przestanie padać, iest powietrze zaraz lepsze.
3. Wlož węgle w piec, to mleko sie pocnie warzyc.
4. Dobry starý Máz włamał się z kóniem w lód i wpad w zimną wode.
5. On przed czteróma albo szóstemi tygonami umarł.
6. Ogien był za tęgi, dla tego Kuchi ocpody się popaliły.
7. On pozýwa łalka zawzdý przes soli i pieprzu.
8. Nogi mie barzo bóló, i zem ie w locie przemógł.
9. Ja był u ty nie wiasły i mowiłem ieży, i chciała sweży córce mowić.
10. Ja tez wiecy niechće czynić.
11. Ja cie ta warząchsió miedzy uszy dam, ty małpo!
12. Gdzie ty idzies, mamy z tobó isc?
13. Só lichie czasý!
14. Moie miłe dziecie, zostan tu mnisko, te złe gięsi cie na smierc pokasaió.
15. Tys dzis się naýwiecy uczył, i byles ztatecnem, dla tego pułdzies predzy do domu nizeli ci drudzý.
16. Tys nie iest dosic duzy, flaskie wina wypić, ty muszis rosnać i więksiem być.
17. Idz, bądź taký dobrý i mów tweży siostrze, óna miała odzienie przed wasó matkie syc i ie scotkó wycýscić.
18. Gdybys ty go był znał! tak był inacý było, i lepi był zniem stoiáło.

19. Kto mi moŹ kos z mięsem ukradł?
20. On tak cŹnił, iakbŹ do drasowania obstalowali: oni ale sami to uczŹnŹli.
21. Komu on te nowine powiedział?
22. Trzeba głośnio wołać, iż on nam nie rozumieie.
23. MŹ só ztrudnieni i mamŹ pragniąckie.
24. Jak mŹ wcoraŹ wiecór nazad przŹsli, to ci drudzŹ w łózku twardo spali.
25. Śnieg teŹ nocŹ został u nas leżeć, ale dzis rano stałał.
26. Za naszym domem stoiaŹ trŹ iablónkowe drzewa z cerwóniemi iabkani.
27. Nie moziecie chwile na nas cekać, to bŹch z wami posli.
28. Wam nie potrzeba takiego dziecinstwa prowadzić.
29. Nasze góŹy nie sŹ barzo wŹsokie, wasze sŹ daleko większe.
30. Wiele funtów wóŹtów i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ja nierozumieie wam, wŹ musicie głośni gadać.
32. Nie znalazlista kawałka białego mŹdła na moim stole?
33. Jego brat chce dwa piękne domŹy w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo pochodzi iemu z serca!
35. To nie bŹło od niech.
36. Ćo za ptaski tam siedzć wŹsoko na murzie?
37. GburŹ mieli pićć wołów i dziewięć krów i dwanasce owieć, przŹprowadzili
ie przed wieś i chceli ie przedac.
38. Ludzie sŹ dzis wŹŹŹsŹy na polu i kosć.
39. Jdz tŹlko, ten bronatŹ pies nie uczŹnić nŹć.
40. Jam z ludziami tam nizko przez łąkie w ŹŹto wiechał.

Passenheim, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Pasym, gm. Pasym, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Rauchfleisch, miejsce urodzenia: Jablonken [Jabłonka,
gm. DŹwierzuty, pow. szczycieński]

56 985 [c 91,6]

1. Wzime furaić suche liscie w powietrzu.
2. Zaras przestanie śnieg padać, wtedy będzie zaś lepsze powietrze.
3. Wysp węgle wpieć, aby mleko wnet zaceło sie warzyć.
4. Dobry stary chłop werwał sie z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On przed czterćma albo szesć tygodniów umarł.
6. Ogien był za gorćncy, kuchi nisko az czarno sie przypaliły.
7. On ie iayka zawse bez soli i pieprzu.
8. Nogi mić bardzo bolć, niemam zem ić przebrał.
9. Ia był u niewiasti im iey mćwił, i óna mćwiła, ze chciała i swoiey córce
mćwić.
10. Ia to nie chce wićcey czynić.
11. Ia cić zaras warzáchwić wrzne w uszi, ti małpo!

12. Gdzie idziesz, mamy ztobó iść?
13. Só liche czasy!
14. Moie miłe dziecie, zostań tu nisko stojeć, te złe gęsi cie zazró.
15. Tÿ sie dzisia y nawięcey ucył i byłeś statecnem, tÿ mozes prędzey do dómy iść nis drudzi.
16. Tyś nie iest iesce dość duży, butelke wina wypić, tu iesce musiś kawał rosnąć i więksem być.
17. Idź, bądź taki dobry i mów twoiey siostrze, ze óna miała odzienie przed wasó matke usyć i scotkó wycÿścić.
18. Kedy byś iego był znał wtedy by było lepsi o niego stoiało i inacy by było przysło.
19. Kto mie moy kos zmięsem ukradł?
20. On tak czynił, iak by go do drasowania obśtalowali, ale oni to sami zrobili.
21. Kómu ón tó nowó historyó powiedział?
22. Musi głośno wołać, bo ón nas nie rozumieie.
23. My só utrudżónie i pragniem pić.
24. Iak my sie wcorai wieczór wrócili, to lezeli drudzy ius włożu i twardo zasneli.
25. Śnieg dzisi nocy unas przelezał, ale dzisiai rano sie roztopił.
26. Za nasem dómem stoioł trzy piękne iablóniecki z cerwónemi iabłkami.
27. Nie mosecie ieszcze chiłke na nas cekać wtedy pudzem zwami.
28. Nie brukuiecie take dziecinstwa prowadzić.
29. Nase góry nie só bardzo wysokie, wase só wyzsze.
30. Siła funtów worści i wiele chleba chcecie?
31. Ia was nie rosumieie, musicie troche głośniei gadać.
32. Nie znaleśliście kawałek białego mydła na moiem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne budynki w wasem ogrodzie budować.
34. Te słowo mu z serca wysło.
35. To było sprawiedliwie od was.
36. Co za ptasecki siedzó tam wysoko na tem murku?
37. Gburey przyprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owców przed wieś, te chcieli óni sprzedać.
38. Ludzie só dzisiai wszyscy na dworzu na polu i siekó.
39. Idź tylko, ten brónatny pies ci nic nie ucyni.
40. Iam złudziami tam wtyle przes łąke wzyto iechał.

Anhaltsberg, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Łysa Góra, gm. Pasym, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Rasch, miejsce urodzenia: Schuttchen [Szuć, gm.

Jedwabno, pow. szczycieńskim]

56 986 [c 92,2]

1. Wzime furają suche Liście w powietrzu.

2. Zaras przestanie Śnieg padać, tedŷ będzie powietrze znowu lepsze.
3. Wszŷp Węglow w Piec, azeby Mleko wnet zaczęło sie warzyć.
4. Ten starŷ dobry Mąz włamał się s Koniem przez Lod i wpadł wŷimno Wodę.
5. On przed sterŷ albo šeść Niedziel umer.
6. Ogien buł zagorączŷ, Kuchi są nisko czale czarno spalone.
7. On Jie Jaŷka zawsze bez Soli i Pieprzu.
8. Mie nogi zawsze bardzo bolą, ja mŷśle zem je przebrał.
9. Ia buł u Niewiasti im jeŷ mowił, a ona mowiła ze i swoji corce będzie mowiła.
10. Ia więczŷ juz znowuŷ nie uczŷnie.
11. Ia cie rzne zaraz Warząchią bes Uszŷ, tŷ Małpo.
12. Gdzie tŷ idziesz, czŷ mamŷ stobą iść?
13. Są liche Czasŷ!
14. Moje kochane dziecie, ostań tu stojeć, te złe Gęsi cie zazrą.
15. Tyś się dziś naylepi łuczul i spokoŷnem buł, tŷ mozesz prędzŷ do domu iść niz ci drudzŷ.
16. Tŷs jescze niedość duzŷ jedną butelkę Zina wŷpić, muśisz jescze kawał rośnąć abyś większŷ buł.
17. Idz mow twoji siostrze, ze ona ma Odzienie przed waju Matkę uszŷy i szcotką wyczesać.
18. Kiebŷs tŷ go buł znał tobŷ było lepi ziem posło a on bŷ się lepi miał.
19. Kto mie moy Kosz z Mięsem ukrad?
20. On tak robiul, jak bŷ oni go do młoczenia opstalowali, a oni to šani zrobili.
21. Komu on tą nowo Istorio powieđał?
22. Musi głośno wrzesczeć, bo tak on nama nierozunieje.
23. Mŷ są zemdlałe i pić się nama chće.
24. Iak mŷ wćoraŷ na wiećor nazad przŷšli, lezeli drudzŷ juz włozu i twardo spali.
25. Schieg tŷ nocŷ unaś lezeć został, ale dziś rano stopniał.
26. Za našem budinken stoją trzŷ piękne Iebłonki szcerwonemi Iebłuskami.
27. Nie mozeta šiułke na naš czekać, to mŷ pudziem zwama.
28. Wŷ nie potrzebujeta takich dziećinskech rzeczŷ robić.
29. Nasze Gorŷ nie są takie wŷsokie, waju są smat wysze.
30. Wiele funtof Wurzty [?] i wiele Chleba chcęta mieć?
31. Ia wama nierozunieję, wŷ musita troske głośni gadać.
32. Nieznaleźlista kawałek białego mŷdla dla mie na mojem stole?
33. Iego brat chće dwa piękne nowe budŷnki w waju Ogrodzie budować.
34. Te Słowo mu przysło z Serca.
35. To było dobrze od niech.
36. Co siedzią za Ptaski wŷsoko na murku?
37. Gburŷ pić wołow, dziejęć krow i dwanaście oziećkow przed wies przŷprowadzili i chćieli je przedać.
38. Ludzie dzišiaŷ są wszŷścŷ na polu i sieką.

39. Idz, ten bronatn̄y pieś tobie nie zrobi nicz.

40. Ia złudziani tam wtyle przez Lonkę w zyto wjechał.

Leinau, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Linowo, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gottlieb Upadek, miejsce urodzenia: Mensguth
[Dźwierzuty, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński]

56 987 [c 92,1]

1. Wzime furajo uschłe liście przez pozierze.
2. Śnieg zara ustanie padac tedy bendzie pozierze zaś lepsze.
3. Wrzuc wenglow wpsiecz, ze mleko wnet napocznie sie warzić.
4. Dobry stary chłop skoniem sie na lodzie włamał i wzmıną wodę wpad.
5. On przed szteroma albo sześcioma tygodnami umarł.
6. Ogień buł za goroncy, kuchy są nisko cale czarno spalone.
7. On je jajka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolą, zdawa ni się, zem je przeleciał.
9. Bułem u kobiety i moziulem ji, a ona moziła, ze to i corce mozić chciała.
10. Ia tez nie chcę wzieny tego czynić.
11. Dam ci zaraz po łuszach warzonchsią, ty sowo!
12. Gdzie idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są lyche czasy.
14. Moje miłe dziecko, ustań tu nisko, złe gęsi cie zazrą.
15. Tyś dzisiaj naziency sie uczuł i bułeś spokojny, ty będziesz prendzi mog do domu iść, jek te druge.
16. Tyś jeszcze nie jest dość duzy, abyś butelke zina wypsuł, ty musisz naprędzi kawał rosnąć i ziększem zostać.
17. Idz a bądź taki dobry i mow twoji siostrze, zeby obleczenie przed waju matke doszyła i scotką wyczyściła.
18. Kiebyś go buł znał, toby jenaczy przysło i byłoby sniem lepsi.
19. Kto ni moj kosz znienszem ukrad?
20. On tak robiuł, jekby go do draszowania obśtalowali, ale oni to sani zrobili.
21. Komu to nową historiją poziedział?
22. Muśiem głośno wrzeszczeć, bo naś nie rozunieje.
23. My są uturbowani i mamy pragnącke.
24. Iek my wczora zieczor nazad przyšli, to lezeli owci juz włozu i twardo spali.
25. Śnieg tej nocy u nas został lezeć, ale dzisiaj reno tajał.
26. Za naszym domem stoją trzy pienkne jebłónki z czerwonemi jebłkami.
27. Ni mozeta okamgnienia na nas czekać, to pudziem zwama.
28. Nie muśita takiego dziecinstwa prowadzić.
29. Nasze gory nie są wysokie, waju są wyszsze.
30. Siła funtow kełbasy i siła chleba chcecie?

31. Nie rozunieje was, musicie troskie głośni gadac.
32. Nie znaleźliśta kawałka białego mydła przedemie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa psiękne nowe domy wwajem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo mu zserca poszło.
35. To było porządnie od was.
36. Co za ptaszka tam u gory na murku siedzą?
37. Gbure przed zięs przyprowadzili psięc wołów, dziejęc krów i dwanaście oziecz, te chcieli przedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyszczy na dworzu na polu i sieką.
39. Idz tylo, bronatny piesz ci nicz nie robi.
40. Ia złudziani na tyle bez łonkie wzyto wjechał.

Groß Schöndamerau, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Trelkowo, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Ernst Junga, miejsce urodzenia: Neuhoff [Zelki, gm.

Wydmyny, pow. giżycki]

56 988 [c 92,3]

1. W zime furaią suche liscie w poźetrzu.
2. Przestanie zaraz śnieg padać, tedŷ będzie poźetrze zaś lepsze.
3. Włoz węglow w piec, cobŷ się mleko wnet zawarzŷło.
4. Ten dobrŷ starŷ chłop sie z koniem na lodzie werwał i w zimną wodę wleciał.
5. On przed šteroma abo sescioma tŷgodniani umer.
6. Ogien buł za tęg, kuchi są w odspotku cale carno opalone.
7. On iada iaŷka zawse bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mie bolą, ia myślę, zem ie przecochał.
9. Ia buł u teŷ białki im ieŷ moŷuł, a ona moŷiła, ze ona to i ieŷ corce chce moŷeć.
10. Iuz ia tego ŷęcŷ nie zrobie.
11. Ia ci zaraz dam warzáchsia po usach, tŷ małpo.
12. Gdzie idzies, mamŷ iść z tobą?
13. Liche to casŷ!
14. Moie kochane dziecko, ostań tu nisko stoieć, złe gęsi cie zazrą.
15. Tŷs dzisaŷ naŷęcŷ sie ucuł, i bułes statecnŷ, tŷ mozes prędzŷ do domu isc jek owci.
16. Tŷs iesce nie dość duŷŷ, cobŷś flaške żina wŷpiuł, tŷ muśis iesce kawałek rosnać i ŷęksŷ być.
17. Idz, bądź tak dobrŷ mow twoi siostrze, cobŷ satŷ przed waiu matkę usŷła i scotką wŷcisćiła.
18. Kebŷs tŷ go buł znał, tobŷ było inacŷ przŷsło, i lepsi by z niem stoiało.
19. Chto ni moŷ kos z nięsem ukrad?

20. On robzuł tak, iekbŷ go do drasowania obstalowaliŷ, oni to ale sani zrobzili.
21. Komu on tą nową poŷastke poŷedział?
22. Musi głoŝno wrzesceć, bo nama nie rozunieie.
23. Mŷ są utrudzone i mamŷ pragniacke.
24. Iek mŷ wcoraŷ do domu przŷsli, to lezelŷ iuz owci w łozu in fest spali.
25. Snieg tŷ nocŷ u nas został lezeć, ale dzis reno staiał.
26. Za nasem budŷnkiem stoią trzŷ piękne jebłonkŷ z cerwoneŷi jebkani.
27. Nie mozeta iesce ŝuleckŷ na nas pocekac, tedŷ pudziemŷ z wama.
28. Nie mata takego dzecinskiego głuŝstwa robiec.
29. Nase gorŷ nie są barzo wŷsoke, waiu są ŝmat wŷzse.
30. Siła funtow wurstŷ i siła chleba chcecie niec?
31. Ia was nie rozunieie, wŷ musicie troske głoŝni gadać.
32. Nie znaleŷliście kawałka bŷałego mŷdła dla mie na moiem stole?
33. Iego brat chce w wasem ogrodzie dwa piękne nowe budŷynki pobudować.
34. Te słoŷo przŷsło mu s serca!
35. To bŷło dobrze od was!
36. Co za ptaskŷ siedzą tam wŷsoko na murku?
37. Gburŷ pŝeć wołów i dziesieć krowków i dwanaŝcie oŷeckow przed ŷeŝ wŷgnali, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie są dzis wsŷŝcy na polu i sieką
39. Idz tło, ten bronatnŷ pies ci nic nie zrobi
40. Ia z teni ludziani tam w tŷle bez łake do zŷta poiechał.

Adlig Jablonken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Jablonka, gm. Dŷwierzuty, pow. ŝczycieŷski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Rudolf Dzieia, miejsce urodzenia: Saddek [Sadek – wieŝ dzis nie istnieje, znajdowała się na terenie obecnej gm. Janowo, pow. nidzicki] 56 989 [c 93,4]

1. W zime furaio suche Liscie przez Powietrze.
2. Ono przestanie Schnieg padać, wtedŷ będzie Powietrze zaraŝ lepfse.
3. Włofŝ Węglow wpiecz, ze mleko sie wnet za warzŷ.
4. Ten starŷ dobrŷ Mŷz sie ŝkoniem przez łod werwał i wzimno Wode wpad.
5. On przed czteroma albo sescom Niedzelanŷ umarł.
6. Ogien bŷł za goroczŷ kołacze sie podspodŷ czale czarno spalŷłŷ.
7. On iada jaŷka zawzdyŷ oprocz ŷsolŷ i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolo, ia mŷsle zem ich sobie zepsował.
9. Ja bŷłem u teŷ zonŷi i mowiłem ieŷ, i ona mowiła, ze chcała tez swoŷi Corcze mowić.
10. Ja niechcze tego więczeŷ czŷnieć.
11. Ia urzne cie zaraŝ Warzŷochwio przez Usŷŷ, tŷ Małpo.
12. Gdzie idziesŷ tŷ, mamŷ mŷ stobo iŝć?

13. Szo liche Czafśy.
14. MoŹe miłe dziecie, ostañ tu nisko stoŹeć, złe gęśy zakęszo ćie do umoru.
15. Tęś dziś śie naŹwieczyŹ wyuczuł, i bęteś ćichem, tę mozeŹś prędzę do domu iść niz owęy.
16. Tęś iefscze nie iest dość duŹy abęś butelke Wina węcęc, tę muŹśysz naŹwprzod iefscze rość, i więkśy bęc.
17. Idz bęc takę dobrę a mow twoęi śiostrze, ona ma Odzenie dla wafeę Matkę gotowo uŹęc i Szokko [!] węcizcieć.
18. Bęc tę go buł znał! to bęc bęc ienaczę przęcślo i bęc bęc zniem lepiej stoęalo.
19. Kto mie moę Kofś zmieŹsem ukradł?
20. On cęcęc tak, iak bęc go do Drazbę obstalowalę, to onę ale szamę uczęcili.
21. Komuż on to nowo hęcęcike powiedzał?
22. Musęcę gęcno wręcsczeć, bo nierozumnieje naŹ.
23. Mę szo zęcęcowane i mamę pragnięcke.
24. Iak mę wczoraę wieczor nazad przęcślę, lezelę owęc węczo i mocno spalę.
25. Śnieg unaz tę nocęc został leęcęc, ale wzaranku rostopił śie.
26. Za naŹsęc Domęc stoęo tręc piękne iabęcny, zczzerwoneęc iabęcny.
27. Nie mozeta węc iefscze Okamgnienia na naŹ czekać, tę puędzem zawamę.
28. Nie pieście sie iako Dzieęc.
29. NaŹe gorę nie Źsą bardzo węcśoke, wafc Źfo wiele węcse.
30. Wiele funtow Worśc i wiele Chleba chcęcie.
31. Ia nierozumnieje wafc, muęcęc gęcśnieęc gadać.
32. Nie znaleziłta kawałka białego męcła przedemie na moęcem stole.
33. Ięgo Brat chce sobie dwa piękne nowe Domę w wafcsem Ogrodzie pobu-
dować.
34. Te Źsłowo węcślo mu s Źercza!
35. To bęc z czerze od niech.
36. Coz za ptakę siedzo tam na murku?
37. Gburęc pięć wołow i dziewięć krow i dwanaście Owiecz przed Wieś
węcrowadzęc, te chęcęc przedać.
38. Ludzie Źę dziś węcęcęcęc węcło i zniwuio.
39. Idz tęłko, bronatnę pieŹ ći nicz nie zroci.
40. Iam złudziamę tam nisko przez łonke węcęc poiechał.

Neu Keykuth, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Nowe Kiejkuty, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Franz Ruhr, miejsce urodzenia: Kellbonken [Neu Kelbonken – Nowe Kiełbonki lub Alt Kelbonken – Stare Kiełbonki, gm. Piecki, pow. mrągowski]

56 990 [c 93,5]

1. W zimę furaio suchę Liscie przez powietrze.

2. Ono przejdzie zaraz śnieg padać, to będzie powietrze zaś lepsze.
3. Włoz węgli wpiecz, ze się mleko wnet zawarzy.
4. Ten stary dobry Mąż się zkoniem przeź lod werwał i wzimno wodę wpadł.
5. On przed czteroma albo sezcioła tygodni umarł.
6. Ogien był za gorący, flady się poczpody wczale čarno spaliły.
7. On iada iajka zawsdy beż foly i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolo, ia myśle, zem ich sobie zepsował.
9. Ja byłem u tey zony i mowiłem iey, i ona mowiła, ze chciała tez swoiey corcze mowić.
10. Ja niechce tego więczey czynić.
11. Ja urzne cię zaraż Warząchwią przeż ufzy, ty Małpo!
12. Gdzie idziesz ty, mamy my stobą iść?
13. Są liche czaszy!
14. Moie miłę dziecie, ostań tu nisko stojeć, złe gęsi zakąszaio cie do umuru.
15. Tyś dziś się najwięcey wyuczył i byłeś cichem, ty mozesz wprzod do domu iść niż owci.
16. Tyś ieszcze nie iest dość duży, abyś butelke Wina wypił, ty musysz nayprzod ieszcze rość i większy być.
17. Idz, bądź taki dobry a mow twoiey siostrze, ona ma Odzienie dla wajcy Matki gotowo uszyć i szcotką wyczyszcć.
18. Byśty go był znał! to by było inaczey przyszło i było by lepiej znim stoiało.
19. Kto mie moy Kosz zmięszem ukradł?
20. On stawił sie tak, iak by go do drazby obstalowali, to oni ale szami uczynili.
21. Komuż on to nowo rystoriyke powiedział?
22. Muszy głośno wrzeszczeć, bo nierozumieje najż.
23. My sąż zsiłowane, i mamy pragniąckę.
24. Iak my wczoray wieczor nazad przysli, lezeli owc'i iuż włożu i močno spali.
25. Śnieg u nasz tey noży złostał lezić, ale wzaranuku stopniał.
26. Za naszym Domym stoiaż trzy piękne iabłonki z czerwonemi iabłkami.
27. Nie mozeta wy ieszcze Okamgnienia na nasz czekać, tedy pudziem zwami.
28. Nie pieścić się iako Dzieci.
29. Naszę gory nie sąż bardzo wyszoke, waszę sąż wiele większe.
30. Wiele funtow worsty i wiele (funtow) chleba chcecie?
31. Ią nie rozumiecie wasz, musicie głośniey gadać.
32. Nie znalezlista Kawałka białego mydła przede mię na mojim stole?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe domy w wajem Ogrodzie popudować.
34. To słowo wyszło mu s serca!
35. To było z czerzę od niech.
36. Čoz za ptaski siedzą tam na murku?
37. Gburzy pięć wołów i dziewięć krow i 12 Owiec przed wieś wyprowadzyli, te chceli przedać.
38. Ludzie sąż dziś wszyszczy wpolu i zniwuiać.
39. Idz tylko, bronatny piesz ci nicz niezrobi.
40. Jam złudziami tam nisko przez łonke wzyto poiechał.

Zielonken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Zielonka, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Eduard Ulonska, miejsce urodzenia: Hasenberg [Zajączki, gm. Ostróda, pow. ostródzki]

56 991 [c 93,6]

1. W zime furaia suche lisce przez powietrze do koła.
2. Zaraz przestanie snieg padać, tedy będzie powietrze znowu lepsze.
3. Wsyp węgli w piec, zeby mleko wnet warzyc się zaczęło.
4. Ten dobry stary chłop z koniem przez lod się włamał i w zimną wodę wleciał.
5. On przed ćterỹ albo seść niedziel umarł.
6. Ogien był zagorący, kuchỹ są w odspodku cale carno spalone.
7. On ie jaỹka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi me mocno bolą, ia mýsle, ia ię pewnie przebrał.
9. Ia byłem u tey białki i mowiłem iey to, a ona mowiła, ona chce to też iey corce mowić.
10. Ia niechce tego też więcej znow cýnić.
11. Ia ci zaraz dam tą warzągwią po usach, ty małpo.
12. Dokąd ty idziesz, mamỹ i mỹ z tobą iść?
13. Są lỹche czasỹ!
14. Moie miłe dziecie, zostań tu nisko stoic, te złe gęsi ciebie zazrą.
15. Tyś się dzisia naywięcey wyucil, i byleś porządnem, ty mozes prędy do domu iść iak ci drudzỹ.
16. Tỹ ieszcze nie iesteś dość duzy, abyś mogł butelke wina wýpić, ty ieszcze musiś kawal rosnonč, abys szęksỹ był.
17. Idz, bądź taki dobrỹ i mow twoiey siostrze, ona miała te przỹodzienie dla wasey Matki usyc i szcnotką wyciscic.
18. Kebys ty go znał, toby było inacey posło i zniem by było lepiej stoało.
19. Kto mi moỹ koś z mięsem ukradł?
20. On cýnil tak, iakoby go do drasowania obstalowalỹ, oni to ale sami zrobilỹ.
21. Komu on te nową historiã powiedział?
22. Musiem głośno wrzeszcic, bo nam nie będą rozumiely.
23. Mỹ są strudzone i chce się nam pić.
24. Iak mỹ wcora nazad przỹsly, lezely owcý iuz w łozu i mocno spaly.
25. Snieg tey nocy u naś zosłał lezyć, ale dzisia reno się stopil.
26. Za nasem domem stoią trzy piękne jabłonecki z cerwonemi jabłuskami.
27. Nie mogly bysta ieszcze okamgnienie na nas cekać, tedybym zwama pošly.
28. Wỹ nie musita takich dziecinskech bredow prowadzić.
29. Nasze gorỹ nie są bardzo wysokie, wase sa daleko wyśse.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chceta?
31. Ia wama nie rozumieie, musita troske głośney gadać.
32. Nie znaleźlista ani kawałka białego mýdła dla mie na moiem stole?

33. Jego brat chce sobie dwa piękne domy w wasem ogrodzie budować.
34. To słowo przyszło mu z serca!
35. To było dobrze od waiu.
36. Co za ptaki siedzą tam wysoko na tem murku?
37. Te gburzy przyprowadzili przed wieś pięć wołów, dziewięć krow i dwanaście owieckow, te oni chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzisay wszyscy na polu i sieką.
39. Idz tylo, ten bronatny pies tobie nyc nie zrobi.
40. Ia ztemi ludziami tam wtyle przez lake we zboze iechał.

Alt Keykuth, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Stare Kiejkuty, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel i głównie uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Kressmann, miejsce urodzenia: Nareithen [Narajty, gm.

Pasym, pow. szczycieński]

56 992 [c 93,1]

1. Wsime furaio suche Lústki bes powsetrz o Kauło.
2. Ono faras przestange Kurzetch tedi bendzie powietrze.
3. Zin Wengle Fpschezu zo bi Mleko sche wnettki Sawarziło.
4. Ten dobri stari Głop jest Skonem przes Lot włamani simno Wode wletzał.
5. On przes Schteri abo seschz Nedzel umer.
6. Ogen buł sagoronzi Kuchi so nisko zale zarno spalił.
7. On jie lajka savse bes Soli i Pscheperzu.
8. Nogie mne bolo ja wierze jam one przelećal.
9. Ia bułem kole Bsałki i nałem jej mowsez i ona mowsiła ona swojej Zorze.
10. Ia chze ono tes ne wjenzi Zinetz.
11. Ia rzne zebie Zaras Warzoncho przes Usi, ti Małpo.
12. Gze jdzedes ti mami mi stobo jschz?
13. Ono so brzilke Zasi [!].
14. Moie miłe dziesie fostan tu misko stoiez te niedobre Genschi pokonsaio zie do Smierzi.
15. Tis dzisai nawienzi sie uzuł i biles bżni ti potrzebuies prendzi do domu isz jak owsi druzi.
16. Tisch buł esze ne taki dusi dosch o ieno Butelke wzina wipschic. Ti muschis esze ieden.
17. Is bonč taki dobri i mof tfoiy Zorze ona ma te przilodzene przt tfoio Matke gotowo usić.
18. Nałesch ti gego posnač tedi biło ono ienazi przisło on lebsi onwego.
19. Kto mne moy Kof smnenfem ukrat?
20. on robschuł tak yek bigo do drařowana ob řtalowali, oni ale fanj srobsili.
21. Komu on to nowo Riftoriyo powschadał.
22. Wi nebrukyeze takech Zezi Penzez.

23. Nase Gori so nedus'e, waye s'o schmat Wsenkfe.
24. Schiła Pfundof Worzti i schiła chleba mnez chzeta?
25. Ten Schmieł jest tei nozi u nas leseż sostał, ale dzisai rano sie stopiuł.
26. Za nasem domem stoio trzi pienkne labłonki s zerwonemi labokamni.
27. Nie mosezie wi jesze jednie okamgnienie na nas sazekaz tedi pudzem s wami.
28. Wi niebrukuieze takech dziezi gnaz.
29. Nase gori nie so barso wisoke te waiu so wiele wisse.
30. Wiele funtov Wursti i wiele chleba chzesie miez.
31. Ia nerozumneje waiu niz wie musita troske głośnie gadaz.
32. Nenaleslichze wie kawałek bschałego Midła na moi en Stole.
33. Iego Brat chce dwa psenkne nowe Domi wasem Ogrodze budowaz.
34. Te Słowo prsisło jemu ot sërza.
35. To biło sprawze od nego.
36. Zo siedzo tam sa ptaski wisoko na tem Murku?
37. Te Gospodarse wiwiedli pienż wołow i dzei enż Krow i dwanasze owiezkow prsed wies te chzeli oni prsedaz.
38. Te Ludze so dzisai wsisz na polu i grabio.
39. Idz tilo, ten bronatni pies niesrobi zie niz.
40. Ia jest em s Ludzami tamoi prses Łonke w sito jechał.

Marxöwen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Marksewo (do 1983 roku Marksoby), gm. Szczytno, pow. szczytyński
 Tłumaczenie częściowo przez uczniów, częściowo przez nauczyciela [Teils durch die Schüler, teils durch den Lehrer]
 Nazwisko nauczyciela: L. Kwiatkowski, miejsce urodzenia: Friedrichshoff [Friedrichshof – Rozogi, gm. Rozogi, pow. szczytyński]
 56 993 [c 93,7]

1. W zime furaio suche liście po powietrzu.
2. Ono przestawa śnieg padać, tedŷ będzie powietrze znou lepsze.
3. Włoz węgle wpiec, zebŷ mleko wnet warzŷc się poczeło.
4. Ten dobrŷ starŷ mąż się z Koniem przez lod włamał i w zimno wodę w padł.
5. On przed 4 albo 6 tygodniami umarł.
6. Ogień był za tęgi, kołace są podspodŷ opalone.
7. On ie iaŷka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolą, ia myślę, że za mocno leciał.
9. Ia buł u żonŷ i mówiłem ieŷ, ona też chciała i ieŷ córce mówić.
10. Ia nie chce też więczę znou zrobić.
11. Ia uderze ciebie zaraz po usach, tŷ małpo.
12. Gdzie idziesz tŷ, mamŷ mŷ z tobą iść?
13. Ono są złe czasy.
14. Moje miłe dziecko, zostań tu nisko stoć, te złe gęsi do śmierci cie pokąsaio.

15. Tys się dziś naŹwieceŹ wŹuczuł i bŹyles grzecznem, tŹ masŹ prędzeŹ do domu iść iak tamci.
16. TŹ nie iestes ieszcze dość duŹŹ butelke wina wŹpić, tŹ musiŹ pierw kawał rosnąć i więksfem bŹdz.
17. Idz, bądż taki dobri i mow twoieŹ siostrze, ona ma przŹodzenie dla waieŹ matki usŹć i szcztoko czŹysto zrobić.
18. GdŹbŹŹ tŹ go znał! tedŹbŹ ono inaczeŹ przŹŹło i ono bŹ lepieŹ nim stoiało.
19. Kto mie Kos z mięsem ukradł?
20. On czinił tak, iak bŹ mu do młoczenia nakazano, wŹ toscie sami uczinili.
21. Komu on to nowo Historiio powiedział?
22. Musiem głośno krzŹczeć, boć on nam nierozumiecie.
23. MŹ sŹ zturbowane i mamŹ pragniŹczke.
24. Iak mŹ wczoraj wieczor przŹŹli, to lezeli tamci iuz włoŹu i bŹli mocno iuz uspione.
25. Śnieg teŹ nocŹŹ unasz leŹŹć został, ale rano iuz ztaiał.
26. Za naszym domem stoiŹ trŹŹ piękne iablonki zcerwonemi iabłuskami.
27. Nie moziecie wŹ ieszcze okagmienie na nasz czekać, tedŹ puŹdziem i mŹ zwami.
28. WŹ nie potrzebuiecie takie dziecinstwo przepędzŹ.
29. NasŹ gorŹŹ nie sŹ bardzo wŹsokie, waiu sŹ siła wŹsze.
30. Wiele funtow worŹtŹŹ i chleba chczecie wŹ mieć?
31. IŹ wam nie rozumiecie, wŹ musicie troche głośnieŹ gadać.
32. CzŹŹcie wŹ zadnego kawałka białego mŹdła dla mie na moim stole niezna-lezli?
33. Iego brat chce sobie 2 piękne nowe domŹŹ w waszem ogrodzie budować.
34. Te słoŹo przŹŹło mu z serca.
35. To bŹło prawie od nich.
36. Co za ptaski siedŹŹ tam wgorze na tem murku?
37. Te GburŹ pięć wołów i dziewięć Krow i dwanasie owieczkow przed [!] przŹprowadzili, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie sŹ dzisiaŹ wsŹŹŹŹŹ na dworzu wpolu i siekŹ.
39. Idz tŹlko, ten brunatnŹ pies nie uczŹni ci nicz.
40. IŹ ztemi ludziami tam wtŹle przez łŹke wŹŹto wiachał.

Klein Jerutten, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Jerutki, gm. Świętajno, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Mrowitzki, miejsce urodzenia: [brak informacji]

56 994 [c 93,3]

1. Wzime lataiŹ suche Lisćie wpowietrzu.
2. KedŹ preztane Śnieg padać tedŹ będie powietrze znow lepe.
3. Włoz węgłow wpieć, ŹebŹŹ sie mleko wnet zaczęło gotować.

4. Ten dobrý starý mōz zkonieim prez lod się włamał i w zimno wodę wpadł.
5. On umarł przet czterý albo szeszc týgodniami.
6. Ogeń był zagorōnczý, te Kuchý się nizko czarno spaliły.
7. On ję jagka zawzdý bez solý i pieprzu.
8. Nogi mię barzo bolō ia mýsle zem ie przebrał.
9. Ja býł u zoný i mōwiłem ieý i ona chcała swogeý c'orce powiedzec.
10. Ia tez iuz wiēceý nie uczinie.
11. Ja cię rzne zaras warzōchsiō miēdzy uszý, tý małpo.
12. Gdzie tý jdzēs czý mý ztobō poýdziemý?
13. Sō liche časzy.
14. Tys się dzisiaý naýwiēceý uczýł i býles spokojný. Tý poýdziesz prēdzy do domu.
15. Moie miłē dzieziē zostań tu nisko stojeć, bo te złe gēsi pokōsaiō cię do smierci.
16. Tys jescze nie dosc duzy butelke wzina wipic, ty muszýszýsz [!] jescze rosnōć i wiēksý być.
17. Idz, bōdź taki dobrý i mow twoie corce, ze bý przyodzienie przed swoiō matkę usýła i szcōtko wýczesała.
18. Kiedý bys ty go znał to bý jnaczy przyszło i zniem bý lepi stojął.
19. Kto mnie kos z mięsem ukradł?
20. On czynił tak, iak bý oni go do młōczenia najeli, oni sami to uczynili.
21. Komu on to nowo historiō powiadał?
22. Trzeba głośno krzýczýc, bo nie zrozumieje on nam.
23. Mý sō słabē i mamý pragnōcke.
24. Iak mý wczoray nazad przisli to owci iuz lezeli w łōzu i głēboko spalý.
25. Za naszem domem stoją trzy piekne jabłōnki z cerwonemi jabłkani.
26. Snieg bec noc lezał, ałē dzýsai reno sie rozpuczył.
27. Nie mozeta jescze jedne okamgnienie na nas czekac, tedý puýfzem mý zwama.
28. Wý nepotrzebujeta takich dziecinskih rzeczy gonić.
29. Nasze gorý sō nēbarzo wýsoke, wasze sō wiele wýsze.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ia nie rozumieje wam, wý musice troskę głośni gadac.
32. Nie znalazlista kawałek białego mýdła przedemie na moiem stole?
33. Jęgo brat chcē sobie dwa piekne nowe domý w waszem sadzie budować.
34. Te słowo wysło mu zserca.
35. To býło sprawiedliwie od was.
36. Co siedzō tam za ptaski namurku?
37. Gbury wyprowadzili piēc wołōw dziewięc krow i dwanasce owżeckow aby ie przedali.
38. Ludze sō dzýsaj wszyszcý nadworzu, na polu i znō.
39. Idz týlko ten brōnatný pies nie uczýni tobie nicz.
40. Iam tam wtýle przez łōkie wzboze pojechał.

Powalczyn, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Powalczyn, gm. Świętajno, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Ruchay, miejsce urodzenia: Sdorren [Zdory, gm. Pisz, pow. piski]

56 995 [c 94,3]

1. W zime furaia suche lyscie przez powietrze.
2. Przestanie zarasf kurczecz, tedy będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włos węgle wpiec, zeby mleko wnet się warczecz pocęło.
4. Ten dobry stary chłop werwał się skoniem przez lot i wzmimo wode wpadł.
5. On umarł przed steroma albo sescioma tygodniami.
6. Ogień zamocno palił, te kuchi są misko wcale carno spalone.
7. On ję iayka zawsfe oprocz soly i pieprzu.
8. Nogi bolo mie mocno, ia mysle, ia je przebrał.
9. Ia byłem u białki i mówiłem iey, i ona mówiła, ona chce i iey corce mowiecz.
10. Ia niebde więcey znowo tak cynił.
11. Ia cie zaras uderza/uderze warzacho prześ usy, ty małpo!
12. Gdzie ty idzies, mamy my stobą iszcz?
13. Są lyche casy!
14. Moie miłe dziecie, zostan tu nisko stoiecz, te złe gęsi skonsaią čie do umoru.
15. Tyś się dzysiai naywięcey się uczył, tys spokojni był, ty mośes prędzey do domu iszcz iak cie drudzy.
16. Tyś iest ieszcze nie doszcz duzy, iedno butelkie winna wypicz, ty muśis ieszcze troskie rosnąć i większy bycz.
17. Icz, bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, ona miała odzienie przed waio matke usycz i szotką wycesacz.
18. Kiebysty go był znał, tedy by inacey przysło, i by się nim lepiej stało.
19. Kto mie moy kos zniensem ukradł?
20. On czynił tak, jakby go do młocenia opstalowali, ony ale śami uczynili.
21. Komu on to nowo rytoryią powiedział?
22. Musi głośno krzyćycz, gdys nie rozumieie on nasf.
23. My są strudzone i mamy pragniącke.
24. Iak my wcoray wieczor nazad przysli, to lezeli te drudzi jus włożu i mocno spali.
25. Śnieg został to noć unas lezczecz, ale dzisay reno s taiął.
26. Za nasfem domem stoia trzy piękne iabłonky s pienknemni iabłuskami.
27. Niemogli bysta ieszcze troske na nasf czekacz, tedy pudziem zwami.
28. Wy nie musita takiech dziečinskiach zartow prowadzicz.
29. Nase gory niesą takie mocno wysokie, waie są gdzie więkse.
30. Wiele funtow Wurztzy i wiele chleba chceta wy?
31. Ia waiu nierozumieie, wy musicie troskie głośney gadacz.
32. Znaleziście wy ieden kawałek białego mydła przedemie na moiem stole?
33. Way brat chce dwa nowe piękne budynki w waiem ogrodzie budowacz.

34. Słowo mu przysło zserca.
35. To było prawie od niego.
36. Co siedzą tam za ptaski wysoko na murecku?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krow i dwanaszcie owiecz przed wsią, te chcieli oni przedacz.
38. Ludzie są dzisia y wszyscy napolu i sieko.
39. Icz tylko, ten bronatny pies czy nicz niezrobi.
40. Ia poiechał stemi ludziami wtyli přes łonkie w zyto.

Piassutten (1938–1945 Seenwalde), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Piasutno, gm. Świętajno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Chr. Biella, miejsce urodzenia: Lehmannen [Lemany, gm. Szczytno, pow. szczycieński]

56 996 [c 94,4]

1. W zime furają szuchę liścię przez powietrze dokoła.
2. Przestanię zaraz śnieg padać, tedy będzie powietrzę znowu lepszę.
3. Włoz węgli w piec, zeby się mleko zawarziło.
4. Ten dobry stary mąż werwał się z koniem przez lod i wpadł w zimną wodę.
5. On przed czteroma albo sześcioma tygodniach umarł.
6. Ogień był za gorący, bo się kuchni woczpody czale czarno spaliły.
7. On jada jaja zawsze oproc szoli i pieprziu.
8. Nogi mi bardzo bóló, ja myślę, ja ich przebrał.
9. Ia u pani był i mowiłem iey, a óna mowiła, ze chce to i swojej czorcze mowił.
10. Ia niechcze tego więcey czynić.
11. Ia cię rznę zaraz warząchśio przez uszý, ty małpo!
12. Gdzie ty idziez, czy i mý mamý ztobą isc?
13. Szó liche czasy!
14. Moje miłe dziecię zostań tu nisko stoic, te złę gęsi zazro cię.
15. Tys się dzýś naywięcey ucił i byles grzeczny, ty mozes przedzey do domu isc jak drudzy.
16. Tys jeszcze nie dosć duży, zebys butelke wina wypił, ty musis ieszcze kawalek podrosć i większy być.
17. Idź, bądź taki dobry i mow twojey siostrze, ona miała odzienie przed wasze matke uszýc i szczotko wýczisć.
18. Gdýbys go był znał, to bý było inaczy przýsło i bý lepiej znim stoało.
19. Kto mi moý kos z miészym ukradł?
20. On czinił tak, jakbý go do drazby obstalowali, oni ale szami to uczinili.
21. Komu on te nowo powieść powiadał?
22. Trzeba głośno wrzeszczeć, bo on nie zrozumie nam.
23. Mý są strudzone i mamy pragniącke.

24. Iak mÿ wczoraj wieczor nazad przisli, lezeli juz owci w łozu i spali fest.
25. Snieg teÿ nocÿ unas lezeć został, alę dzis rano stopniał.
26. Za nafsym [poprawione na: naszym] domem stoio trzy piękne jabłonecki z czerwonemi jabłuskami.
27. Niemozeta jescze z okamgnienie na nas czekac, tedy poÿdziem zwami.
28. Nie macie sie podziecinsku prowadzić.
29. Nase gori nie so bardzo wyszoke, wase szó wiele wysze.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ią wam nie rozumnie, wy musicie troske głośni mowić!
32. Nie znaleźliście kawałka białego mydła przedemie na moim stole?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowę budinki w wafsym ogrodzie budować.
34. Słowo wÿszło mu z serca.
35. To było prawie od nich.
36. Co siedzo tam za ptaski wysoko na murku?
37. Gburi przyprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanasce owiecków pred wieś, te chcieli oni sprzedać.
38. Ludzie so dzisay wsyci na dworzu, na polu i sieko.
39. Idź tilko, ten bronatny pies nic ci ucini.
40. Ią z ludziami tam w tyle przez łąke w zito wjechał.

Groß Puppen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Spychowo (1945–1960 Pupy), gm. Świętajno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Dorka, miejsce urodzenia: Spalinen [Groß Spalienen, Spaliny Wielkie, wieś dziś nie istnieje – znajdowała się w obecnej gm. Rozogi, pow. szczycieński]

56 997 [c 95,5]

1. Wzime furają suche Liście w powietrzu.
2. Kiedy snieg przestanie padać, to będzie lepsze powietrze.
3. Włoz węgli w pieć, czo sie wnet mleko zawarzÿ.
4. Ten stary, dobry chłop, sie z koniem na lodzie werwał i wpadł w wode.
5. Iuz będzie cztery albo szesc niedziel jak on umarł.
6. Zaduza była gorączka, to sie kuchÿ podpały.
7. On je iayka bez soli i bez pieprzu.
8. Mie nogi bolo bom ie pewno omknoł.
9. Ią buł u niewiasty, im ieÿ mowił, a ona mowiła, ze iey czorce mowic bedzie.
10. Ią juz więcziy nie uczynie.
11. Kiedy cie siastne w pysk, ty małpo!
12. Gdzie idzies, mamÿ i my isć?
13. Lyche szo czasÿ!
14. Miłe dziecie postoy na dole, bo czie złe gęsi nie ukąszo.

15. Tyś sie dziś nalepiey uczuł iz buł czicho, to moześ prędeży do domu iść.
16. Tys iesce za mały wino pić ty musiz iezce większy urosnąć.
17. Bądź taky dobry, i mow twojey siostrze ona niała przed wają matkie odzienie usyc, i szotko wyczesac.
18. Kiebyś ty go znał, to by się było inaczey stało, i by było lepiej dla niego.
19. Kto mie moy kos z mięsem ukradł?
20. On tak zrobił, jak by go do młoczenia obstalowały, ale oni sami zrobili.
21. Komu on te nowo ristorijo powiedział?
22. Trzeba głośno krzycez, bo on nie zrozumieje.
23. My zemgleły i sie nama chce pić.
24. Iak my wczoray wieczor wzat przysły, to juz te drudzy w łozu lezely i spały.
25. Śnieg tey noczy u nas leżał, a dzisay reno sie rostopiul.
26. Za naszo izbo stojo trzy piekne łebłonki i majo piękne jebluska.
27. Nie mozeta aby z okamgnienie na naz poczekać, to pudziem zwani.
28. Nierobta takiego głupstwa!
29. Nasze gory nie są bardzo wyszokie, waju są wysze.
30. Wiele funtow worsty i chleba chcza mieć?
31. Ja waju nie rozumieje, musita głośniey gadac.
32. Nie znalazłeś kawałek białego mydła dla mie na stole?
33. Jego brat chce sobie dwa nowe budinki w wajem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo mu przysło od serca.
35. To czale dobrze od waz.
36. Czo to za ptaský siedzo ugorý na murku?
37. Gburý przyprowadziły pięć wołow, dziejęć krow i dwanasie owiec przed zieś, te oni chcieli sprzedać.
38. dzisay są wszyscy ludzie na polu i sieko.
39. Idz tylko, ten bronatny pieś ci nic nie robi.
40. Ią teny ludziani tam wtyle przez łąkie w zyto wiechał.

Seedanzig, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Sędańsk (Sedańsk), gm. Szczytno, pow. szczytyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Ullma, miejsce urodzenia: Ogonken [Ogonki, gm.

Węgorzewo, pow. węgorzewski]

57 049 [d 92,2]

1. W zimę furają suche liście w poetrzu.
2. Zaraz przestanie kurzić, tedy będzie poetrze znowu lepsze.
3. Włóż węgli wpiecz, ze się mleko wnet napocnie warzić.
4. Ten dobry stary chłop się z koniem na lodzie włamał i wpad wto zimną wodę.
5. Tak śtery abo sześć niedziel iak umer.
6. Za tęgi ogień buł, kuchi sie woczpodku cale czarno spaliły.

7. On jayka zawdy oprocz szoli i pieprzu jada.
8. Nogi mie mocno bolo, się ni gidzi, zem jech ponacierał.
9. I'a u tey kobiety buł, im jej to moguł, a ona mogiła, ze to i jej corce będzie mogiła.
10. Iuz ja tego tez gęć nieuczynie.
11. I'a ci zaraz warziachchą po łbie dam, ty małpo!
12. Keni ty jdziesz, cy mamy ztobą iść?
13. Liche czasy!
14. Moię miłe dziecie, zostań tu nisko, bo cie te złe gęsi zakąsają.
15. Tyś się dzisia nageć wyuczuł, iś cichem buł, dla tego mozeż tez prędy do domu iść niz owte.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, zebyś niał butelkie gina wypić, ty wprzod musisz jeszcze kawał urosnąć i giększym być.
17. Idz, bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, ze ma przed waszo matkie szaty doszyć i jech szczotką oczyścić.
18. Kiebyś ty go znał! toby się to było jenacy stało, a ztobą by się lepi niało.
19. Kto ni moy kos z nięszem ukrad?
20. On tak robiuł, jek by go do młoczenia obśtalowali, aleć oni tego nieuczynili.
21. Komu on to nowo istorjjo pogedział?
22. Musi głośną wrzeszczeć, bo tak to on nierozunieje.
23. My się umęczyli i się nam pić chce.
24. Iękiem wczoray geczor nazad przyśli, to owci juz włożu lezeli i twardo spali.
25. Ztey nocy śnieg u nasz został lezeć, ale dzisia reno stiał.
26. Za naszem domem stoją trzy piękne jebłonki zczzerwoneni jepkani.
27. Niemozeta jeszcze okamgnienie na nasz czekać, to pudziem zwama.
28. Niemata takiego dziecinstwa robić.
29. Nasze gory niesą takie wysokie, waiu są śmat wyszsze.
30. Szyła funtów worzty i chleba chcieta?
31. I'a wama nierozunieje, musita troszkie głośniój gadać.
32. Czyśta nieznaleźli kawałek białego mydła przedemie na mojem stole?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne domy wwaszym ogrodzie pobudować.
34. Te słowo moguł zserca.
35. Toście dobrze zrobili.
36. Co to tam za ptaseczki siedzo wysoko na tem mureczku?
37. Gbure nieli pięć wołów, dziegęć krów, i dwanaście ogieczkow przed geś przygnane, te oni chcieli przedać.
38. Ludzie dzisia wszyscy są na polu i sieko.
39. I'dz tyło, ten bronatny pies ci nic niezrobi.
40. I'a złudziani tam wtyle przez łąkie na zyta poiechał.

Materschobensee, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Sasek Wielki, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Iulius Senff, miejsce urodzenia: Mensguth [Dźwierzuty, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński]

57 050 [d 92,4]

1. W zimę furają suche liście w powietrzu.
2. Wnet śnieg przestanie padać, wtedy będzie lepsze powietrze.
3. Włóż węgle w piec, ze się mleko wnet zawarzŷ.
4. Dobrŷ starzec włamał się koniem w lód i wpadł w zimną wodę.
5. On przed c'zteroma albo sześcioma tugodnami umarł.
6. Ogień był za tęgi, kuchŷ się cale czarno podopalałŷ.
7. On jada jaŷka zawŷze przez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bolą, ia mŷśle, zem ia ie ztarł.
9. Bułem u tŷ kobietŷ i mowiłem ieŷ to, a ona mowiła, ze ona chce to swojeŷ corce powiedzieć.
10. Iuz ia tego tez więceŷ nigdŷ nieuczŷnię.
11. Ia cie wŷtlukie zaraz warzągwią po uszach, tŷ małpa!
12. Gdzie tŷ idziesz, mamŷ mŷ z tobą iść?
13. Są lychę czasŷ!
14. Moię miłę dziecie, pozostan tu nisko, złe gęsi cie zadziobią.
15. Tyś się dziś naŷlepi uczŷł i byłeś porządny, tŷ mozesz przedzeŷ do domu iść, niz owci.
16. Tyś ieczce nie dość duŷy, abŷś butelkie wina wŷpiuł, tŷ musisz ieczce kawał uroznać i więszem być.
17. Idz, bądź taki dobrŷ a mow twoieŷ siostrze, ze ona ma kledŷ dla waszeŷ matki dosŷć i zczotko obczŷścić.
18. Gdŷbyś tŷ go był znał! to bŷ inaczeŷ było przŷsło i lepiej bŷ nim stoiało.
19. Kto mię moŷ kosz z mięszem ukradł?
20. On tak czynił, iakbŷgo do młoczenia obstałowalŷ, oni to ale sami uczŷniliŷ.
21. Komu on tą nowinę powiedział?
22. Musiemŷ głośno wrzezczŷz, bo tak nam nie zrozumiecie.
23. Umęczŷłŷm się, i chce się nama pić.
24. Iakim wczoraŷ nazad przŷsłŷ, lezełŷ iuz owci w łozu i bŷłŷ iuz tego zafnelŷ.
25. Śnieg teŷ nocŷ u nasz został leŷŷć, ale dzisiaŷ rano ztaiał.
26. Za naŷą izbą stoią trzŷ piękne iabłońki z čzerwonemi iabłkami.
27. Nie mozeta ieczce okamgnienie na nasz zaczekać, to poŷdziem zwami.
28. Nie musita takie bzdurŷ robić.
29. Nasze gorŷ nie są takie bardzo wysokie, wasze są gdzie wŷŷsze.
30. Wiele funtow wurŷŷ i wiele chleba chceta?
31. Ia wam nie rozumiecie, musita trochę głośnieŷ gadać.
32. Nie znaleŷlišta kawałek białego mŷdła dla mie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe budŷnki w waŷzem ogrodzie budować.

34. To słowo wyszło z ferca iego!
35. To było dobrze od wasz!
36. Co tam siedzą za ptazki u gorŷ na murku?
37. Gozpodarze wyprowadzili pięć wołów i dzieięć krów i dwanaście owieczków przed wieś, i chcieli ie sprzedać.
38. Ludzie są dzisaŷ wżŷszczy w polu i sieką.
39. Idź tyłko, ten brunatny piesz tobie nŷc nie robi.
40. Ią z ludziami tam za nama przez łąkie w zŷto poiechał.

Schodmak (1938–1945 Wiesendorf), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Siódmak, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Adam Bohn, miejsce urodzenia: Friedrichshoff
[Friedrichshof – Rozogi, gm. Rozogi, pow. szczycieński]

57 051 [d 92,6]

1. W zime furaia suche liście w powietrzu.
2. Wnet przestanie kurzić to będzie powietrze lepsze.
3. Zrob dobry ogień wkominię co się mleko wnet zawarzy.
4. Porządny stary mąż werwał się zkoniem na lodzie i utonoł.
5. Tak ctery albo sesc niedziel on umarł.
6. Piekarnik był za gorący to się kuchi podpaliły.
7. On iayki ie bez soli i bez pieprzu.
8. Mie nogi bolo, pewniem ie oddłabił.
9. Ią był u niewiasty i tom iey powiedział, a ona miała iey corce powiedzieć.
10. Ią tego więcey nie ucyńie.
11. Ią tobie tu zaraz dam warzachsio po łbie, ty Przygłupku.
12. Gdzie idzieś ty, my tez z tobą pudziem.
13. Teraz są liche casy.
14. Moie dziecie zostań tu coby cie gesi nie pokąsały.
15. Tys się dzisiay naylepiey ucył i byłeś posłusny to pudzieś prędzey do domu iak owci.
16. Tyś ieszcze za mały do butelki wina.
17. Idz mow twoiey siostrze coby matce kleyd usyła i go obcesała.
18. Kiebyś ty go był dobrze znał, toby było tak daleko znim nie przysło i byłoby nim lepiey.
19. Kto mie moy koś z miensem ukradł?
20. On myślał co go do młocenia zawołaia, ale oni sami wymłocili.
21. Komu on te nowine powiedział.
22. Musis głośno gadać bo on nie dosłysy.
23. My są zmordowane a pić się nama mocno chce.
24. Gdy my wcoray wieczor do domu przyszli, to iuz nasi twardo spali.

25. Przez noc śnieg u nas leżał, ale rano zgiął.
26. Za naszym domem stoją 3 łąbłonki z czerwonymi iabłuskami.
27. Kiebyśta chyłke pocekali, toby i my z wama pośli.
28. Nie muśita takiego głupstwa czynić.
29. Nase gory nie takie są duże iak waiu.
30. Wiele kielbasy i chleba chceta.
31. Gadayta głosniey bo ia nie słyse.
32. Nie znaleźlista kawalka białego mydła na stole?
33. Jego brat chce w waiem ogrodzie dwa nowe budynki pobudować.
34. To on z serca wymowił.
35. Toscie dobrze uczynili.
36. Co za ptaki siedzo tam na murku.
37. Te gbury przygnali pięć wołów, dziewięć krow i dwanasie owiec do wsi na przedac.
38. Dzisiay wyśli wszystkie ludzie do kosy.
39. Nie boy sie tego psa on cie nie zakąśi.
40. Ią ztemi ludziami przez łąkie w zyto wiechał.

Beutnerdorf, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Bartna Strona (obecnie część Szczytna), gm. Szczytno, pow. szczycieński
Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Christoph Stange, miejsce urodzenia: Beeslack [Bäslack – Bezlawki, gm. Reszel, pow. kętrzyński]

57 052 [d 92,7]

1. W zime furają suche liście w pozietrze.
2. Zaraz przestanie kurzyć, tedy będzie pozietrze lepsze.
3. Włóż węglów w piec, coby się mleko wnet zawarzyło.
4. Ten ftary dobry chłóp werwał sie z koniem na lodzie i wzimno wode wleciał.
5. On przed steróma abo seściómo niedzieloma umér.
6. Piec za gorący buł, dla tego kółace na ocpódku się opaliły.
7. On ię iayka zawse bez soli i bez pieprzu.
8. Mie nogi me mocno bóło, pewnie za siłam latał.
9. Ja u tey kobietym buł i moźulem iey, a ona moziła ni, ze ona to tez i córce swojej pozie.
10. Ja nie chce to drugieraz czynić.
11. Ja cie rzne zaraz to warząchsió po pysku, ty małpo!
12. Gdzie idzies, cy i my mamy ztobó iść?
13. Liche cąfy!
14. Moje kochane dziecie, zostań tu nisko, bo cie gęsi zazró.
15. Tyś sie dziś nayzięcey ucuł i bułeś zpokoynem, ty mozesz prędzey iść do domu niz drudzy.
16. Jescesz ty za mały do butelki zina, musis iesce trozke roznać, cobyś zięksy buł.

17. Jdź a bądź taki dobry a mów twójej siostrze, ze óna niała oblecenie dla waju matki usyć i ię z scotko ocysćić.
18. Kebyś ty go buł znał, to by to cale inacey było przysło i lepsiey by się z nim jtało.
19. Kto mi mój Kos z niesem ukrad?
20. On sie robżuł tak, ani by go kto do młócenia zawołał, ale oni to sani zrobzily.
21. Komu ón tó nozine poziedział?
22. Trzeba głośno wrzescć, bo nas nie zrozunieję.
23. My są sturbowane i mamy pragniąckę.
24. Iekiem wćoray ziecór nazad przyšli, to ci owci iuz lezeli i tego zasneli.
25. Tiy nocy śnieg u nas leżał, ale dzisiay reno ztopił sie.
26. Za najym domem jtoią trzy ślicne iebłonecki z cerwoneni iebłuskani.
27. Nie mozeta wy ani śulecki na nas cekać, tobym pošli z wama?
28. Wy nie máta take głupftwa dziecinske robzić.
29. Nase gory nie są mocno duze, waju są śmat ziękse.
30. Siła funtów wórsty i siła chleba chceta?
31. Ja waju nie rozunieję, musita troche głośniew gadać.
32. Nie znaleźlišta zadnego kawałka mydła białego przedemie na mojem stole?
33. Jego brat chce jobie dwa piękne domy w wajem ogrodzie pobudować.
34. To słowo z ferca mu wysło.
35. To dobrze od niech.
36. Co za ptáski siedzą tam wysoko na murecku?
37. Gbury przygnali pięć wołów i dziejęć krowów i dwanaście owców przed ziesz na z przedanie.
38. Wsycy są dzisiay na polu u kosy.
39. Tło idź, ten bronatny pies ci nic nie zrobzi.
40. Ja z mojeni ludziani tam w tyle przez łąke w zyto wiechał.

Lehmanen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Lemany, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Biella, miejsce urodzenia: Lehmanen [Lemany]

57 053 [d 93,4]

1. wzime furaio suche liscie wpowietrzu.
2. gdy przestanie Schneg padać, wtedy będzie powietrze lepsze.
3. włoż wpieć węgla, zeby się mleko wnet gotowało.
4. ten dobri stari chłop werwał sie zkoniem na lodzie i wleciał wzmno wode.
5. On tak przed steroma albo siescioma niedzielami umarł.
6. Ogien był zagoronczy, bo sie kuchy wpodspotku czarno popaliły.
7. On jada zawszdy łaika bez pieprzu i soli.
8. Nogi mie barzo bóló, ia misle zem zawiele chodził.
9. łam buł u ty białki i mowiłem iey, a ona chciała swoi corce mowić.

10. Ią tez niechce więci tego czynić.
11. Ią cie zaraz będe bił warzáchwio za łusy, ty przigłupku.
12. Gdzie ty idzies, mami i my ztobo iść?
13. są liche czasy.
14. Moie miłe dziecie zostan tu stoieć, bo te złe gęsi zadziobio cie do umoru.
15. Tyś sie dzis naywiency uczył i byłeś spokojnym, mozes prędzi isć dodomu niz drudzy.
16. Tyś ieszcze nie dość duzy abyś mogł butelke wina wypić, ty muśis ieszcze kawał rosnonć i wiekszem być.
17. Idz, bądź tak dobri a mow twoi siostrze, ona miała te odzienie dla waszy matki uszyć i szcótko ocesać.
18. Gdybyś ty go był znał, toby było inaci przysło, i lepi by znem było.
19. Kto mi moy kos zmieszem ukrad?
20. On tak czynił, iak by go do drasowania obśtalowano, ale oni to sami uczynili.
21. Komu on te nowo istorio powiadał?
22. Trzeba mocno wrześćć, bo nam nie zrozumiecie.
23. My są zturbowane i chce sie nam pić.
24. Iakem wczoray wieczor nazad przyśli, to iuz drudzy włożu lezeli i spali twardo.
25. Ten śnieg dzisi noci został unaś lezeć, ale dzyś reno sie rostopił.
26. za naszym domem stoio trzy piękne łąbłonki z czerwonymi łąbkami.
27. niemozecie nanas troske zacekać, to bym posli zwami.
28. wy niemusicie takech bredow czinić.
29. nase gori niesą tak barzo wysokie, ale wasze są daleko wyzsz.
30. wiele funtow worsty i wiele cheba [!] chcecie mieć?
31. Ią wam nierozumie, wy musicie troche głośni gadać.
32. Cziście zadnego kawałka białego mydła dla mie na moiem stole nie znalezi?
33. iego brat chce sobie dwa piękne nowe budinki na waszem ogrodzie pobudować.
34. to słowo przysło mu szerca.
35. To było dobrze od waś.
36. Co za ptaski tam siedzą wysoko na murku?
37. te gburi przýgnali pięć wołow dziewięć krow i dwanasce owieczkow przed wies i chcieli ie przedać.
38. Te ludzie są dziś wszyscy na polu i sieko.
39. Idz tylko, ten bronatny pieś tobie nič nie zrobi.
40. Ią ztemi ludziami tam wtyle przez łonke wzito wiachał.

Worfengrund, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Czarkowy Grąd, gm. Szczytno, pow. szczytnieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Kofsmann, miejsce urodzenia: Seidenwal [?], Kr. Osterode
57 054 [d 93,2]

1. W zime furaią suche liście wpowietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, to będzie lepsze powietrze.
3. Włóż węgli wpieć zebŷ sie mleko wnet warzeć zaczęło.
4. Ten dobrŷ starŷ Mąz sie kóniem przez lód włamał i wŷimno wodę wpadł.
5. On przed czteroma albo sześcioma niedzielami umarł.
6. Ogień był zagoroncŷ, to sie Kuchŷ wodspodku po oppalały.
7. On ie iaŷka zawsze przez solŷ i pieprzu.
8. Nogi mnie bolą ia uwazam zem ie w chodzie poprzeŷmał.
9. Ia u tey zonŷ był i mowiłem iey, a ona mowiła ze i iey Corce będzie mowić.
10. Ia tego iuz wiécy nie uczynie.
11. Ia cie rzne warzunchsia przez uszŷ, ty małpo.
12. Gdzie tŷ idziez mamŷ i mŷ ztobą iść?
13. To są lŷche czaszy.
14. Moie dziecie ostan tu nisko stoić, bo cie te złe gęsi zazro.
15. Dzŷsiai naŷwiécŷ sie wŷuczył i porządnyŷ był. Możeŷ prędzŷ do domu isc iak ci drudzy.
16. Ieśczes nie dosc duŷy abŷs butelkie wina wypiuł, ieszcze musisz kawał rość i wiészŷ [!] być.
17. Idz, bądź taki dobrŷ i mow twoiey siostrze, ona ma obleczenie matce doszŷć i szcotka czŷsto zrobić.
18. Gdybŷs go był znał toby inacŷ było przyslo i lepi by znim było.
19. Kto mnie moy kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił ani bŷ go oni do młócenia obstalowały, ale oni to sami zrobiliŷ.
21. Komu on to nową historiå powiedał?
22. Trzeba głoŷno wrzesczŷć, bo tak to on nam nie rozumnieie.
23. Mŷ są zturbowane ŷ mamŷ pragniåczke.
24. Iak mŷ wcoraŷ we wieczor przysły do domu, to iuz ci drudzŷ włoŷu lezely i twardo spały.
25. Śnieg wtå noć u nas leział, ale dzis rano sie iuz rozpucił.
26. Za naszym domem stoia trzŷ piękne iablonki z cŷwónemi iabłuszkami.
27. Niemozeta na nas okamnienia zaczekać, to mi zwama pudziem.
28. Wŷ nie potrzebuieta takŷch dziecinskiach rzeczŷ czŷnić.
29. Nasze gorŷ nie takie wysokie, nasfe [!] są wiele wŷszŷze.
30. Wiele funtow wursty i wiele chleba wŷ chceta mieć?
31. Ia wam nie rozumnie, musicie troche głoŷni gadać.
32. Nie znaleŷłŷcie dla mnie kawałek białego mydła na stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne domŷ w wasfem ogrodzie budować.
34. To słowo mu ŷszerca przysło.

35. To była prawda od nich.
36. Co to za ptaki tam siedzą wysoko na tem murku.
37. Te Gburŷ przŷprowadziły pięć wolow i dziewięć krów i dwanaście owiec przed wies i chciely ie przedac.
38. Dzysiaŷ wszystkie ludzie na polu zniwuia.
39. Idz tyłko ten brunatnŷ pies ci nić nie robi.
40. Ia ztemi ludziami tam tyłem przez ląkie wzyto wiechał.

Plohsen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Płozy, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Ewert, miejsce urodzenia: Königsberg [Królewiec]

57 055 [d 93,11+]

1. w Żime furają suche listki w powietrzu.
2. śnieg wnę przestanie padać, a wtedy będzie lepsze powietrze.
3. wcin do pieca węglów, że się Mleko wnet na pocnie warzić.
4. tén stary dobry, chłop z koniem przeż lód się włamał i wleciał w te zymną wodę.
5. przedz cztery, alb [!] siesćoma tygodniami ón umarł.
6. tén ogień był zagorący, bo kuchy, nisko czale czarno napalone są.
7. ón ję zawsze jayka oproć soly i piepru.
8. nogi me bardzo bołą, jamysle, że ja ie przeleciał.
9. ja był uty kobiety im jej mowił, a ona powiedała, że óna to i jej corce powie.
10. ja też tégo więcy nie uczynie.
11. ja cie zaraz rzne łyską od kartoffel przez uszy, ty małpo.
12. Gdzie ty idzies, mamy my isć z tobą?
13. to są ale lychy czasy!
14. moje myłe dziecko, zostań tu na dole stojeć, te złe gęsy cie zaszczypią.
15. tyś sie dzysiaŷ naywięcy wyłucił is był stateczny, ty mozes prędy do domu isc jak cy drudzi.
16. tyś ieszcze nie jest taky duzy, zebiś jedne butelkie wina wypił, ty musziś ieszcze podróść i więksem być.
17. idz, bądź tak dobry, a mów twojej siostrze, że óna ma przyłodzenie przed wasze matkę usić a szczotką wyściścić.
18. gdybyś ty go był znał to by było sie inacy stało i by z niem lepsey stało.
19. ktoz mi moŷ kosz z mięsem ukradł?
20. ón tak cynił, jak gdyby był dodrasowania stalowany, óni to ale sami zrobili.
21. komu ón te nowo hystoryo powiadał?
22. trzeba głośno wrzeszcć, bo tak ón nas nie zrozumieje.
23. my są słabe a mamy pragnienie.
24. jak my wczoraj wieczor nazad przysli, to cy drudzy iuz w łozku lezeli i mocno spali.

25. przez to noć to śnieg unas został leżiç, ale dzis rano sie stopił.
26. za naszém dómém stoją trzy piękne jabłónki z czerwonými jabkami.
27. nie moglibyscie na naś jeszcze jedno okagmięnie začekać, wtędy pudziem zwami.
28. wy niemusita takich dziecinności cyniç.
29. nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze są wiele większe.
30. wiele funtów wórsti a wiele chleba chcęta wy mieć?
31. ja wasz nie rozumieje, wy musita troche głosni gadać.
32. nie znalazły wysta troche białego mydła na mojem stole dla mie?
33. jego brat chce sobie dwa nowe domy w waszem ogrodzie zbudować.
34. te słowo mu wysło z serca.
35. to było prawie od waś!
36. cosz to za ptaski siędzą [!] wysoko na tém murku?
37. Gburey, przyprowadzili przed wiesz pieć wołów, i dziewięć krów i dwanaście owiecków i chcieli ie sprzedać.
38. dzisiaj wszyscy ludzie są w polu i siekó.
39. idz tylko, ten brónatny pieś cy niç nie zrobiy.
40. jam z temi ludziami tam przeż te łąke wtyle wzyto iechał.

Wawrochen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wawrochy, gm. Szczytno, pow. szczywieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Senff, miejsce urodzenia: Mensguth [Dźwierzuty, gm.

Dźwierzuty, pow. szczywieński]

57 056 [d 93,10]

1. w Zime furajo suche listki w powietrzu.
2. śnieg wnet przestanie padać, a wtędy będzie lepfse powietrze.
3. włoż do piecza węglow ze się Mleko wnet napocznie warzić.
4. ten stari dobri chop z koniem przes lód włamał i wleciał wte zimno wode.
5. przed czteri abo seścioma niedzielami umarł.
6. ten ogen buł goronçi, bo kuchy nisko czale czarno napalone.
7. on jie zawse jajka bez soli i przeprzu.
8. nogy mie barzo bolo, ja mizle zem ja je przeleciał.
9. ja buł u ty kobiety im iej mowił, a ona powiedziała, ze ona to jey czorce mowic' chciała.
10. ja tez tego wiecy czyniç niechce.
11. ja cie rznie zaras warzáchwio przes usy, ty małpo.
12. gdzie idzies, mamy my isc ztobo?
13. to so lyche c'zafsy.
14. moje miłe dziecko, zostan tu stoidc [!], te złe gęsi cię pokonfsaią.
15. tys się dzisiaj nażywiecy wycucił is był statecnem, to mozes pędzi do domu isc jak drudz.

16. tŷs jeczce nie jest taki duży, zebŷs jedne butelke wina wŷpił, tŷ muŷis ieszcze wziegsem być.
17. idz bądć taki dobri, a mow twojeŷ siostrze, ze ona miała przed waju matke usŷć i szcotoke czŷsto zrobić.
18. gđŷbŷs tŷ go bŷł znał! to bŷ bŷło się inacŷ stało i pewnie lepi stojało.
19. kto mi moj kofs z miensem ukratł?
20. on uczŷnił tak, jakbŷ ona go do drasowania obstalowała, onŷ to alle sami srobili.
21. komu on te nowo chistorią powiał?
22. trzeba mocno wrzescić, bo tak on nas nie rozumieje.
23. Mŷ so słabe i mami pragnioncke.
24. jak mŷ wczoraŷ wieczor nazad przŷsli, to lezeli juz te drzi [!] w łozu i mocno spali.
25. ten znieg przes te noc u nas lezŷc został, ale dzisia reno sie rostopił.
26. za nasem domem ztojo 3 piekne jabłonki z czerwonymi jabłuskami.
27. niemoglibŷcie na nas jescze jedne okamgnienie czekac, tedŷ mŷ pujdziemy z wami.
28. wŷ nie muŷita take dziećinstwo pędzić.
29. Nase gorŷ nie so barzo wŷsoke, wase so wŷsŷe.
30. wiele funtow worsti i wiele funtow chleba chczec'ie miec'?
31. ja was nie rozumieje, wŷ muŷiecie troske głoŷnŷ gadać.
32. nie nalezlista kawalek białego mŷdła przedemie na mojem stole?
33. jego brat chce sobie dwa piekne nowe budinki w wajem ogrodzie budowac'?
34. te słowo przŷsło mu s serca.
35. to bŷło prawie od waŷs.
36. Ćos siedzo tam za ptaski wŷsoko na tech murkach?
37. Gburi pienć wołow dziejenć krow i dwanasćie owieć przed wies prziprowadzili, te chćieli onŷ przedać.
38. te ludzie zo wsziske dzisiaŷ na polu i śieko.
39. idz tŷlko ten bronatnŷ pies ci nŷć nie srobi.
40. ja stenŷ ludziami tam wtŷle przes łonki w zŷto wjechał.

Baerenbruch, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Niedźwiedzie, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Borg, miejsce urodzenia: Kl. Lanski [Mały Łęck, gm. Płońska, pow. działdowski]

57 057 [d 93,7]

1. Wźime leczą fuche liście przez powietrze okołą.
2. Zaprzestańie zaraz śmńieg padać, tedy będzie powietrze znouu lepsze.
3. Wŷzyp węgle wpiec, żeby mleko wceśni (prętko) poczeło się warzyć.
4. Ten dobry stary człowiek zkońiem przez łód się włamał i wzmno wode wpađł.

5. On iuz przed ćteroma albo (abo) sześcioma niedzielami umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchni fą na spodku wcale carno opalone.
7. On jada iayka zawzdy bez foly i pieprzu.
8. Nogy mię barzo bołą, ia myśle, ja je przez latańie udręczył.
9. Ia byłem u tey pańi i mowiłem iey i ona przyobieczała, ze chce tez i fwey corce powiedzieć.
10. Ia tez niechce więcy znowuy czyńić.
11. Ia rzne (zbije) ćię zaraz warzuchfią około ufow, ty małpo!
12. Gdzie ty idzies, mamy i my s tobą iść?
13. Są lyche czafy.
14. Moie miłe dziećie, zostań tu nadole stoić, te złe geśi pokąfajo cie na śmierć.
15. Tyś się dziś naywięcy uczył i byłés ćichem, ty mozes prędy isć do domu, niz ći drudzy.
16. Tyś jescze nie iest dość duzym, abyś iedną skłanke wina wipił, ty muśis jescze cokolwiek rość i więkfym być.
17. Idz, bądź tak dobry i mow twey śiostrze, ona ma obleceńie dla swey (wafsey) Matki gotowe uszyć i ie szcótko wyczyścić.
18. Zebyś ty go znał, tedy by inacy pojło (wyjło) i zdarzyło by się lepiej około niego stoić.
19. Ktoz mi moy kofs zmięsem ukradł?
20. On czynił tak, iak by ońi go do mlocenie [!] obstalowały, one ale fami tak sprawily.
21. Komu to nową Historio powiedział?
22. Muśiemy głośno krzycyć, boć niezrozumieje nam.
23. My fą ućięzone i mamy pragniącke.
24. Iak my wcoray wieczor nazat przyšli, tedy lezely ći drudzi iuz włozu i były ftale spiące.
25. Smieg tey nocy unas został lezyć, ale dzyś rano iuz stopniał.
26. Za nąfsym domem stoją trzi piękne jablonki zcerwonemi jabłkami.
27. Mozeta wy jescze okamgnieńie na nasz czekać, tedy poydziem zwami.
28. Wy niemata dziecińskich spraw czyńić.
29. Nasze gory nie fą barzo wyfoke, wasze fą wiele wyfse.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba chceta wy mieć?
31. Ia nierozumieje wam, wy muśita troche głośni gadac (mowić).
32. Czyśta zadnego kawałka białego mydła dla mie na moim stole nieznaleszy?
33. Ięgo brat chce jobie dwa piękne nowe budinky (domy) wwafzym ogrodzie budować.
34. Te słowo wysło mu zserca.
35. To było odniech sprowadlywą.
36. Coz za ptaski śiedzą ugory, na tem murżiku?
37. Te gburzi (gospodarze, rolniki) przyprowadzily pięć wołów, dziewięć krowow i dwanaście owieckow przed to wies i chcieli ie sprzedać.
38. Te ludzie fą dżyż wszystkie nadworzu w polu i śieko.
39. Idz tylko, ten bronatny pies ći nic nie uczyni.
40. Iam ztemi ludziami tam styłu przez łąke wżyto wiechał.

Groß Jerutten, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Jeruty, gm. Świętajno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Berston, miejsce urodzenia: Friedrichshoff [Friedrichshof – Rozogi, gm. Rozogi, pow. szczycieński]

57 058 [d 93,9]

1. W zimie Furają suche liscie w powietrzu.
2. Iak śnieg ustanie padać, to jest lepsze powietrze.
3. Włóż węgli w piec, aby mleko prędkiej się za gotowało.
4. Dobry Stary Człowiek za łamał się na lodzie i pogrążył się w zimno Wodę.
5. On przed czteroma lub Szyscioma tygodniami umarł.
6. Ogień był zagorący bo pierogi odspodu popaliły się aż czarne.
7. On iie jaja zawdy bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, wiem że je za wiele zforsował.
9. Ia byłem u tej Kobiety i mówiłem jej, a ona mi mówiła że Ona swojej córce powie.
10. Ia już drugieras niechce tego robić.
11. Ia ciebie zaraz uderze to warząchwio przez uszy, Ty Małpo.
12. Gdzie Ty idziesz, czy mamy ztobą téż iść?
13. Są liche Czasy.
14. Moje miłe dziecko postoj tu, bo te złe gęsi do śmierci cię za dziobio.
15. Ty dziś najlepiej się uczyłeś i byłeś spokojny możesz wcześniej iść do domu jak drudzy.
16. Tyś jeszcze za mały abys flaszkę Wina wypił, ty musysz jesze dużo rosnąć i być większem być [!].
17. Idz a bądź taki dobry i mow swojej Siostrze, Ona miała ubranie dla waszej matki zrobic, i szcztoko takowe wyczyścić.
18. Zebyś ty go znał to by to inaczej było, i ziem by się i naczey stało.
19. Kto mi ukradł moj kos zmięsem?
20. On tak robił jak by go do młócenia ko [?] za mówił, Oni to sami zrobili.
21. Komu to nową historiją opowiedział?
22. Musiem głośno mówić bo nam nierozumie.
23. Iesteśmy osłabieni mamy pragnienie.
24. Iak my wczoray napowrot przyśli już wszyscy leżeli w łózkach i spali.
25. Śnieg w nocy jeszcze leżał rano już zgiął.
26. Za naszym domem stoją trzy jabłonki zpięknemi jabłkami czerwonemi.
27. Możeta na nas chwilkie poczekać to pojdzim razem.
28. Nie powinništa takich dziecińskich rzeczy robić.
29. Nasze góry nie bardzo wysokie, wasze są daleko wyzsze.
30. Wiele chceta fontow Kiszki, i wiele potrzebujeta chleba.
31. Ia wam nie rozumiem musita trochę głośniej mówić.
32. Nie znalazlista kawałka białego mydła na mojem stole?
33. Iego brat chce dla siebie dwa nowe piękne domy wwaszem ogrodzie zbudować.

34. Te słowo mówił z serca.
35. To było sprawiedliwie od was.
36. Co za ptaszki siedzą tam na waszych murach wysoko.
37. Gospodarze przygnali przed wieś pięć wołów, dziewięć krów, Dwanaście owiec i takowe chcą sprzedać.
38. Wszystkie ludzie są dziś na polu i koszą.
39. Idź tylko ten czerwony pies nic ci złego nie zrobi.
40. Ia ztemi ludziami brzegiem ty łąki przejechałem w Żyto.

Schwentainen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Świątajno, gm. Świątajno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Reichwald, miejsce urodzenia: Prinowen [Prynowo, gm. Węgorzewo, pow. węgorzewski]

57 059 [d 94,3]

1. W zime suche liscie w powietrzu furaia.
2. Przestanię zaraz śnieg padać, wtedy będzie powietrze lepsze.
3. Włoz węgle w piec, zebŷ mleko wnet warzić się poczęło.
4. Dobrŷ starŷ mąż koniem przez Lod się przełamał i w zimną wodę wpadł.
5. Przed czterŷ albo sesc Niedziel on umarł.
6. Ogien był goroncŷ, bo kuchŷ są nisko wcale czarno spalone.
7. On je jajka zawzdŷ bez sol i pieprs.
8. Nogi mi bardzo bołā, mysle, zem ie przesedł.
9. Byłem u Pani i mowiłen [!] ono jeŷ, i ona mowiła, ona chciała ono tez swojeŷ corce mowić.
10. Niechce ono tez więceŷ znowu czynić.
11. Uderze cię zaraz warziawia między uszŷ, tŷ małpo!
12. Dokąd idzies, mamŷ z tobā isc?
13. Ono są liche czasŷ!
14. Miłe dziecie, ostań tu nisko stoic, złe gęsi zazrā cie.
15. Tys dziś najwięceŷ się uczŷł i byłes spokojŷ [!], tŷ mozes prędzieŷ do domu isc niz drudzŷ.
16. Tŷs ieszcze nię wielkŷm dosŷc iezt abŷs butelkie wina wŷpił, musis ieszcze kawał rosnāć i więksym się stać.
17. Ydz, bądź tak dobry i mow siostrze twoieŷ, ona ma saty dla waszeŷ matki dosŷc i z czotk [!] czŷsto zrobić.
18. Byłbŷs go zał! [!] wtedy bŷ ono bŷo [!] inaceŷ przŷsło, i ono lepiey około niego stojałobŷ.
19. Kto mi moi kos mięsem ukradł?
20. On uczŷnił jak by go do młocienia ze stalowali, oni to ale sami uczŷnili.
21. Komu on te nowo rŷtorie powiedział?
22. Musi się głośno wrzesci [?], bo nie roznieje.

23. Mŷ są utrudzónie i pragniem.
24. Jak mŷ wczoraj Wieczór wżad przŷsli, wtedy leżali te drudżŷ juz włożu i byli mocno za sneli.
25. Śnieg przes noc tą u nas leżic ostał, ale dzis rano się roztopił.
26. Za naszym domŷm stoją trzŷ piekne Jabłaki czerwonymi Jabłuskami.
27. Nie mozećcie ieszczē jedne Okamgnienię na nas czekać, wtedy poidziem zwami.
28. Nię musita takie dziecinskie sprawŷ czynić.
29. Nasze gorŷ nie są bardzo wŷsokie, wasze są wiele wŷsze.
30. Wiele funtow worstŷ i chleba chcećcie mieć?
31. Ja nie rozumieje, musicię troche głośnieŷ mowić.
32. Nie znaleźlicie kawalek mŷdła białego dla mię na mem stole.
33. Brat jego chce sobię dwa piękne domŷ w waszŷm ogrodzie budować.
34. To słowo mu przŷsło z serca!
35. To było dobrze od was!
36. Čo za ptaski siędzo tam wŷszoko na tŷm murku?
37. Gburŷ były pięć wołów i dziewięć Krow i dwanasć owiec przed wies wŷ prowadzili, chcąc je przedać.
38. Ludzię są dziś wszŷstkię na dworzu w Polu i sieką.
39. Ydź tŷlko, brunatny Pies tobie nic uczŷni.
40. Jam z ludziami tam wtŷle przes onkie w żyto w jachał.

Gruenwalde [Grünwalde], Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Kolonia, gm. Świątajno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Nendza, miejsce urodzenia: Piasuthen [Piasutno, gm. Świątajno, pow. szczycieński]

57 060 [d 94,4]

1. W zime furaią szuche liścię przez powietrze dokoła.
2. Przestanie zaraz śnieg padać, keď będzie powietrze znowu lepfse.
3. Włoz węgli w pieć, zeby się mleko zawarziło.
4. Ten dobrŷ stary mąż werwał się z koniem przez lod i wpadł w zimną wodę.
5. On przed czteroma albo sześcioma tygodnami umarł.
6. Ogien był za gorącŷ, bo się kuchi woczpodŷ czale czarno spaliłŷ.
7. On jada jaika zawsze oproć szoli i pieprziu.
8. Nogi mie bardzo ból, ja myślę, ja ie przebrał.
9. Ia u pani był, i mowiłem jeŷ, a óna mowiła, ze chce to i swojeŷ czorcze mowić.
10. Ia niechce tego więceŷ czynić.
11. Ia cię rzne zaraz warzachsio przez ufsŷ, tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ idziez, czy i mŷ mamŷ z tobą iść?
13. Szo liche czasŷŷ.

14. Moje miłe dziecię, zostań tu nisko stoć, te złę gesi zazro cię.
15. Tys się dzyś naywięcej ucił i byłeś grzeczny, ty mozes prędzej do domu isc jak drudzy.
16. Tys jeszcze nie dość duży, zebyś butelkie wina wypił, ty muśis ieszcze kawalek podrosc i więksy być.
17. Idź, bądź taki dobry i mow twojej siostrze, ona miała odzienie przed wafse matkie usić i szczotko czysto zrobić.
18. Gdybys go był znał, to bŷ było inaczej przysło i by lepiej z nim stojało.
19. Kto mi moj kos z mięsfym ukradł?
20. On czynił tak, jakby go do drazby obstalowały, oni ale szami to uczinily.
21. Komu on to nowó powieść powiedział?
22. Trzeba głośno wrzeszczeć, bo on nie zrozumie nam.
23. My są strudzone i mamŷ pragniąckie.
24. Iak my wczoray wieczor nazad przysły, lezely juz owci w łozu i spali fest.
25. Snieg tey noczy u nasf lezeć został, ale dziś rano stopniał.
26. Za nasfem domem stoja trzy piękne iabłoneczki z czerwonymi jabłuskami.
27. Niemozeta jeszcze z okamgnienie na nasf czekać, tedy poydziem z wami.
28. Nie macie się po dziećinskiu prowadzić.
29. Nasfe gori nie sfo bardzo wysokie, wasfe wiele wysfsze.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ia wam nie rozumie, wŷ musicie trozkie głośnej gadać.
32. Nie znalezylicie kawalka białego mydła przedemie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowę budinki w wasfym ogrodzie budować.
34. Słowo wysflo mu z serca.
35. To było prawie od nich.
36. Co siedzo tam za ptaski wysfoko na murku?
37. Gburi przyprowadziły pięć wołów, dziewięć krów i dwanasie owieckow przed wieś, te chciely oni przeda[ć].
38. Ludzie so dzisaŷ wsfysci na dworzu, na polu i sieko.
39. Idz tilko, ten brunatny pies nic ci nie uczini.
40. Ia z ludziami tam w tyle przez łake w zito wjechał.

Gawrzyalken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Gawrzyałki, gm. Szczytno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Fehreng, miejsce urodzenia: Willamowen [Wilamowo, gm. Rozogi, pow. szczycieński]

57 061 [d 94,5]

1. W zime furaio suche lŷście w powietrzu.
2. Zara przestanie kurzić, tedŷ będzie powietrze znowu lepse.
3. Włoz węgly w piec, zebŷ się prędzej zawarzyło mleko.
4. On dobrŷ starŷ Chłop z koniem się na lodzie werwał i zleciał w zimno wode.

5. On przed cteroma abo pięcioma tygodniani umarł.
6. Ogień był zatęgi, bo kuchy się cale podpałyły.
7. On ie iałka zawsze prześ soly i pieprzu.
8. Nogi me tak mocno bolo, iak bým ie przebrał.
9. Ia był u tey kobiety i iej mowił i mowiła, ze ona to swojey corce powie.
10. Ia iuz tego więcey nieuczyńnie.
11. Ia cie tu zaraz trzasne łysko niedzy usy, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, czy i my mamy ztobo isć?
13. Są lychy czasy.
14. Moie dziecie zostań tutaj, co cie gęsi nie zazro.
15. Dzisiały się dobrze uczył i byłeś spokojnem, prędzey tez pudziesz niz owci do domu.
16. Tyś zamały abyś mogł butelke wina wypić, ty musisz większy rosnać.
17. Bądź taky dobrzy idz i mow Twoiey siostrze, zebý ona przed waie matke odzienie usýła i sćotko obćesała.
18. Kebýś ty go znał to bý inacey przýsło, a iemu tez bý lepiej býło.
19. Kto mi moý koś zrybani ukradł?
20. On robił tak, iak bý go oni do młócenia obstalowali, oni to ale sani zrobily.
21. Komu on to nowo nowine powieđał?
22. Musi glosno krzyćeć, bo on nama nierozumieie.
23. My są zturbowane, ale się tez nama chce i pić.
24. Iak my wcoray nazad przýsly, to iuz owci w łozu lezely i mocno zasnelý.
25. Snieg tey noćy u nas lezał, ale dzisiały reno iuz się roztopił.
26. Za nasą izbą stoia trzy iebłonki z ćerwoneni iebłuskani.
27. Nie mogly bysta z oka mgnienie na nas ćekać, to bým razem posly zwama.
28. Nie musita takich dziećinskih rzeczy czynieć.
29. Nase gorý niesą barzo wysokie, waie są daleko wýsze.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba ćceta mieć.
31. Ia nie rozumieie wama, musita troske glosniey gadać.
32. Nie znalezlýsta kawałek mydła przedemie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe budinki w waim ogrodzie pobudować.
34. Te słowo przýsło mu serća.
35. To býło dobrze od nich.
36. Co tam siedzo za ptaski wýsoko na murze?
37. Gburý przýprowadzily pięć wołow, dzieięć krowow i dwanasćie owieć przed wieś, oni ie chcą przedać.
38. Dzisiały wsýscy ludzie są na polu i śieką.
39. Idz tyło, ten bronatny pieś nić ci nie robi.
40. Ia złudziani tu przesz łake w zyto wiechał.

Bialygrund (1934–1945 Weißengrund), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Biały Grunt, gm. Świętajno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Nickell, miejsce urodzenia: Schuetzendorf [Schützendorf – Dybowo, gm. Pasym, pow. szczycieński]

57 062 [d 94,?]

1. Wzime furają suche liscie po powietrzu.
2. Przestanie zaras śnieg padać, wtedy będzie powietrze znów lepsze.
3. Wrzuć węglaw piec, ze sie mleko zaras warzeć zacnie.
4. Ten dobri stari chłop włamał sie przes łat skoniem, i wleciał w zimną wodę.
5. On przed śterąma albo sesciąma tygodniami umarł.
6. Ogeń był zagorący, a kuchi są nisko wczale czarno spaląnę.
7. On jada jaika zawse bes soli i pieprzu.
8. Nogi bolą mnie barzo ja wierze, zem je przebrał.
9. Jam był u kobiety i mowiulem jej, a ona rzekła, i chciała to tes jej źorce powiedzieć.
10. Ja niechće tego więcej czynieć.
11. Ja rzne cie zaras bes łusŷ, tŷ mało!
12. Gdzie idzies tŷ, mamŷ i mŷ stobą isć?
13. są liche czaŷsy!
14. Moje miłe dziecie zostań nisko stojeć, te złe gęsi pokasają cie na śmierć.
15. Tiś sie dzisiaj najwięcej uczuł i byłeś stateczny, tŷ mozes prędzej do domu Isć jek te druge.
16. Tŷs nie jest duży dosć butelke wina wypić, Escze musis kawał rosnać, i więksy być.
17. Idz bądź taký dobrŷ i mów twojej siostrze, ona miała przyłodzenie przed waŷso Matke usŷć i sčzotko čzysto zrobić.
18. kebŷs tŷ go znał, to był Inaczej przisło, i lepiei był sie wkoło niego stojało.
19. Kto mie moj kos z mięsem porwał?
20. On tak czynił, iek był go chto do młoczenia obśtalował oni to ale sani uczinili.
21. Komu on to nową Historija powiedział.
22. Musi głośno krziceć, bo on nie zrozumieje nicz.
23. Mŷ so zmęczone i mamŷ pragniączke.
24. Jek wčzoraj wieczor nazad prisli, to lezeli te druge włozu i byli przy duzem spiku.
25. Śnieg został tej nocŷy u naŷ, ale dziś rano sie rostopił.
26. Za naŷsem domem stoją trzi piękne Jabłonkŷ s czerwonymi jabłuskami.
27. Nie mozeta wŷ escze jedne okamgnienie na naŷ czekać, to mŷ pudziem zwami.
28. Wŷ nie potrzebujeta take dziečinstwo prowadzić.

29. Nafse gori są wczale niewýsoke, te wafse są daleko większe.
30. Jak wiele funtow chleba i worztŷ chceta wŷ mieć?
31. Ja nie rozumieje wam wŷ musita troske głośniej gadać.
32. Nieznalezlišta wŷ dla mie zadnego kawałka mŷdła nastole?
33. Jego Brat chce sobie dwa piękne budynki w wafsem, ogrodzie budować.
34. Te słowo przisło mu od serćza.
35. to było prازیę od niech.
36. Cos za ptafski siedzo wýsoko na murku?
37. Te gozpodarze przyprowadzilŷ pięć woław, dziejęć krowaw i dwanasćie
Owiećz kole fsi i chćieli je przedać.
38. Ludzie są dzisiaj wsisćzi na dworzu wpolu i siekó.
39. jidz tilo, ten brąnatnŷ pies nie zarobi ci nić.
40. ja złudziani przez łakŷ wzito wjechał.

Alt Czayken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Stare Czajki, gm. Świątajno, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Reichwaldt, miejsce urodzenia: Schwenteinnen
[Schwentainen – Świątajno, gm. Świątajno, pow. szczycieński]

57 063 [d 94,6]

1. Wzieme leco suche lisce wpowietrzu około.
2. Przestanie wnet sniek padac, tedy bęndzie powietrze znowu lepsze.
3. Wysp węgle wpiec aby sie mleko wnet pocęło warzeć.
4. Ten dobry stary cłowiek skoniem sie przes Lod włamał, i wzimno wode wpat.
5. On jus przed zsetroma albo sescoma niedzielamni umarł.
6. Ogien buł zagoronci, kuchy so nad odspotku cale carno opalono.
7. On jajka rad jada oproc soly i przepsu.
8. Nogi me barzo bolo, ja mysle zem je przes latani zramnił.
9. Ja byłem utej panie i mowzułem jej i ona przobzerała ze i jej corce powi.
10. Ja niehc [!] znowu to wienci cyniec.
11. Ja cę zaras warzonkso około usy zrzne ty małpo.
12. Gze [!] ty idzes mamy stobo isc?
13. So lyche casy.
14. Moie mniłe dziece zostan tu nadole bo te złe gensy pokonsajo cę naśmierz.
15. Tys się dzies najwzency ucył i byłeś cychem, ty mozes pręndi do domu isc nis cy drudzi.
16. Tys esce nie dosc duzem abys jedno butelk [!] wina wypsił, ty musys cokolwiek rosnonc i wielkem byc.
17. Jć bąndz tak dobry i powi ć twij sóstrze, ona ma oblecenie dla swiej matki, gotowo usyć i zescotko wycýsćeć.
18. Był bistigo znał, tedy bý inaci sło, i około niego by lepsy stojało.

19. Kto mię moj Kos zniensem ukrat.
20. On zynił tak, jak by go do młocenia opstalował ale ony to samni sprawżyły.
21. Komu on to nowo Hystoryio powidzał?
22. Musemy głośno krzycec, bo nam nie zrozumnieje.
23. My so zmencone, i mamy pragnieoncke [!].
24. Jak my wzoraj wieczor nazad przysly tedy lezely cy drudzy jus włosku i były pełno spśiku.
25. Śniek tej nocy unas został lezec ale dzis rano justopiał [!].
26. Za nasem domem stojo lrzy [!] pienkne jabłonki, scerwonemni jabłuskamni.
27. Niemozeta okamgniene na nas cekač, tedy pudziemy i my zwamni.
28. Wy nie potrzebujeta tak dziecinske sprawy cyniec.
29. Nase gory nie so barzo wysoke, wase so daleko wysse.
30. Wiele funtow worsty i wiele funtow chleba chceta wy.
31. Ja wam nie rozumnieje, wy musyta troche głośni gadac.
32. Cysta dla mnie zadnego kawałka białego mydła na mojem stole nie znalezyły?
33. Jego brat chce sobie dwa pienkne nowe domy w nasem ogrodzie budować.
34. Te Słowo wysło muserca.
35. To było sprawiedlywosco iech.
36. Costo zaptasecky sezo na tem murećko [!].
37. Te gbury przyprowadzili pięnc Wołów i dziwzenc krowow i dwanasci owiec, przeto wieś i chcely je przedać.
38. Te ludzi so dzis wysytkę na dworzu wpolu y seko.
39. Jč tylko ten bronatny pies ci nič nie zrobzi.
40. Jam stem ni ludziarni tam styłu przes łonky wzyto wjechał.

Langenwalde, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Długi Borek, gm. Świętajno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Matzkowski, miejsce urodzenia: [brak informacji]

57 064 [d 94,1]

1. W Zime furaią suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie powietrze Znowu lepsze.
3. Włóż węgli w piecz, azeby mleko się wnet Zawarzyło.
4. Dobry stary mąż włamał się z koniami na lodzie i wpadł w wodę.
5. On przed czteroma albo sześcioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy są nisko cale czarno spalone.
7. On jie iayka zawsze beż foli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, ia myślę, zem ie cale Zleciał.
9. Iam był u tey Zony i mowiłem iey, a ona mowiła, ona chce iey corce to powiedzieć.
10. Ia to tez nie chce więcej czynić.
11. Zaraz čię rznę warząchią za ufży, ty małpo.

12. Gdzie ty idziesz, mamy Z tobą iść?
13. Są liche caszy.
14. Moie miłe dziecie, zostań tutaj nisko stoić, te złe gęsi zazrą cię.
15. Tyś się dzisiay naywięcey wyuczył, i byłeś łagodny, ty mozesz prędzey do domu iść, iak te drugie.
16. Tyś nie iest duzy dość, coabyś butelke wina wypił, ty musis pierwey kawałek podrość i większy być.
17. Idź bądź taki dobry i mów twoiey siostrze, ona miała przyodzienie przed waszą matkę gotowo uszyć i szotką wyczeszać.
18. Zebyś ty go znał, to by było inaczey przyszło, i zniem by lepiej stiało.
19. Kto mi moy kosz z mięszem ukradł?
20. On czynił tak, iekby go do draszowania obstalowali, ale oni sami to uczynili.
21. Komu on to nową hystoryię powiedział?
22. Musi głośno krzyczeć, bo tak to on nama nie rozumieie.
23. My są słabe i się nama chce pić.
24. Iak my wcoray wieczor wżad przyszli, to iuz owci lezeli w łozu i twardo spali.
25. Śnieg dzisiey nocy u nas został, ale dzisiay rano stopniał.
26. Za naszym domem stoia trzy piękne iabłonki z czerwonemi iabkani.
27. Ni moziecie ieszcze iednego okamgnienia na nas poczekać, tedy my poźli z wami.
28. Nie macie takiego dziecinstwa czynić.
29. Nafze gory nie są bardzo wyszokie, wasze są wyszsze.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chczecie?
31. Ia wam nie rozumię wy musicie troske głośniey gadać.
32. Ni znalezi wyście zadnego kawałka białego mydła przedemie na stole?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo przyszło mu z serca.
35. To było dobrze od (was) niech.
36. Co to za ptaski siedzą na tem murku?
37. Gospodarze przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krowów i dwanaście owieć przed wieś, te chcieli oni sprzedać.
38. Ludzie są dzisiay wszysczy na polu i sięką.
39. Idź tylo, ten bronatny pies ci nic nie zrobi.
40. Ia steni ludziami wtyle przez łakę w zboze wiechał.

Wystemp, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Występ, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Jordan, miejsce urodzenia: Partsch [Parcz, gm.

Kętrzyn pow. kętrzyński]

57 065 [d 94,7]

1. Wzieme leczą suche lyście wpowietrzu około.

2. Przestanie wnet smieg padać, tedŷ będzie powietrze znowu lepŷze.
3. Wszŷp węgle w piec aby się mleko wnet poczeło warzŷć.
4. Ten dobrŷ starŷ człowiek zkońiem się przez lod włamał i wzimą wodę wpadł.
5. On iuz przed cteroma albo sesciama niedzielami umarł.
6. Ogini był zagorąć, kuchi są na ŷpodku wcale carno opalone.
7. On jaŷka rad jada oproć ŷolŷ i pieprzu.
8. Nogŷ mie barzo bole, ia misle, zem ie przez latanie zranił.
9. Ia byłem u teŷ pani i mowiłem iei, i ona przyobiecała, ze i ŷweŷ corce powiedzŷć chciała.
10. Ja niechce znowuŷ to więczŷ czynić.
11. Ja cię zaraz warzŷchfiŷ około uŷzŷ rzne, tŷ małpo!
12. Gdzie tŷ idzies, mamŷ z tobŷ iść?
13. So lŷche czaŷŷ.
14. Moie miłe dziecie zostań tu nadole, bo te złe geŷi pokąsaia ci na śmierć.
15. Tŷś sie dzyŷ naŷwięćŷ uczuŷ i byłeŷ cŷchem ty mozes prędzeŷ do domu iść, niz cŷ drudzŷ.
16. Tŷś ieszcze niedoŷć duzŷm, abŷs iedną butelke wina wŷpił, tŷ muŷys cokolwiek rosnąć i wielkŷm być.
17. Jdz, bądź tak dobry i powiedz tweŷ ŷiostrze, ona ma obleczenie dla sweŷ matki gotowo uŷzŷć i je ŷczotko wyczŷŷć.
18. Był bys tŷ go znał tedŷ bŷ inaczy ŷło i około niego by lepiej stojało.
19. Kto mi mŷy kos zmięsem ukradł?
20. On czyińł tak, iak bŷ go do młoczenia obŷtalował, ale oni to ŷami sprawiły.
21. Komu on to nowo Hŷŷtorio powiedział?
22. Muŷiemy głoŷno krzŷć, bo nam niezrozumieie.
23. Mŷ ŷa ucięzeni i mamŷ pragniacke.
24. Jak mŷ wczoraŷ wieczor nazad przysły, tedŷ lezeły ci drudzŷ juz włoŷku i bŷły pełno wŷpiku.
25. Smieg teŷ noczŷ unas został lezŷć, ale dzies rano iuz stopiał.
26. Za naŷzem domem ŷtoja trzŷ piękne jabłŷonki z cerwonemi jabłuskami.
27. Niemozeta okamgnieie na naz czekać, tedy poŷdzemy i mŷ zwami.
28. Wŷ niepotrzebujeta tak dziecinske sprawy czynŷć.
29. Naŷze gorŷ nieŷa barzo wyŷokie, waŷze ŷa daleko wyŷze.
30. Wiele funtow wurŷty i wiele chleba chcze ta wŷ.
31. Ja wam nie rozumnije, wŷ muŷita troche głoŷni gadać.
32. Czyŷta dla mie zadnego kawałka białego mŷdła na moim stole nieznaeły?
33. Jego brat chce ŷobie dwa piękne nowe domy w waŷzym ogrodzie budować.
34. Te ŷłowo wŷŷło mu zŷerca.
35. To było ŷprawiedliwoŷćiu ich.
36. Cozto za ptasečky ŷiedzą na tem mureczku!
37. Te gburi przyprawdziły pięć wołów i dziewięć krowow i dwanaŷcie owiec przed ta wieŷ i chcieli je ŷprzedać.
38. Te ludzie ŷa dŷŷ wŷŷŷtkie na dworzŷu w polu i ŷieką.

39. Jdz tŷlko, ten brunatny pies ci nic niezrobi.
40. Jam ztemi ludziami tam ztyłu przez łąki wzyto wiechał.

Wysokigrund, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wysoki Grąd, gm. Rozogi, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel i uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Naroska, miejsce urodzenia: Mensguth
[Dźwierzuty, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński]

57 066 [d 95,1]

1. W iesieni liście oblatuio.
2. Kiedy śnieg przestanie padać, to będzię powietrze lepsze.
3. Przewarz pŕdko mleko.
4. Ten człowiek werwał się z koniem na lodzie i zmacał się.
5. Będą iuz 4 albo 6 niedziel, iak on umarł.
6. Za mocnom napalił, to mi sie kuchi opaliły.
7. On iada jejecnice.
8. Nogi przebrałem, to mie bolo.
9. Byłem u białki (kobiety) i im to mowił, a ona mowiła, ze to powie swoiey corce.
10. Ja tego iuz wiencey nie uczynie.
11. Ja ci zaraz warząchwia dam po łbie, ty małpo.
12. Dokąd idzies cy mamy ztobo isć.
13. To są liche czasy.
14. Moie dziećcie, siedz tu, co cie gęsi nie pokąsaią.
15. Tyś się dzisiay naylepi ucył i dobrzes się sprawował, mozes teraz do domu pŕdzey isć niz owci.
16. Jesceś nie dość urosł, cobyś butelke wina wypić mogł.
17. Bądź taka dobra, idz i mow twoiey siostrze, coby przyodzienie dla matki usyła i scotko ocesała.
18. Gdybyś go znał, toby inacey się było stało i lepiey by ziem było.
19. Kto mie kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robił, iak by go do drasowania wiąć [!] chcieli, oni ale to sami zrobily.
21. Komu on to nowo historio powiedział.
22. Muśiz głośno wrzesceć, bo naz nie zrozumie.
23. My są z turbowane i pić się nam chce.
24. Jakim w czoray nazad przyšli, to owci iuz w łozu lezeli i twardo spali.
25. Śnieg tey nocy lezał, a dzisiay rano zginoł.
26. Za nasym domem stojo trzy piękne iablonecki z czerwonemi iabluskami.
27. Kiedybyśta ieszce troske pocekali, tobym z wama pośli.
28. Nie mata takich dziecińskich rzeczy cynić.
29. Nase gory nie so bardzą wysokie, wasze so daleko wyszse.
30. Wiele funtow worzty (kiełbasy) i wiele chleba chceta?

31. Ja wam nie rozumieje, musicie troske głośni gadać.
32. Nie znaleźliśta na stole dla mie kawałek białego mydła?
33. Was brat chce w waiem ogrodzie sobie dwa nowe piękne domy postawić.
34. To słowo mu z serca wysło.
35. Toś nie dobrze zrobił.
36. Co za ptaski siedzo tam na murku wysoko?
37. Gbure wyprowadzili przed wieś pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owieckow, te chcieli przedać.
38. Dzisiay są ludzie wszystkie na polu i zniwuio.
39. Idz tylko, ten pies cie niezakoński.
40. Ja poiechał z ludziami obkoło (z tyłu) bez łonke po zyto.

Rummy (1938–1945 Rummau), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Rumy, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Teuffer, miejsce urodzenia: Nordenburg [Kryłowo, obwód królewiecki, Rosja]

57 093 [a 92,5]

1. W zime furaią fuche liście przez Powietrze.
2. Przestanie wnet kurzyć, wtedy Powietrze lepsze będzie.
3. Włoz węgle w piec, co się mleko prędko warzyć zacznie.
4. Dobry stary chłop się zkóniem na lodzie werwał i w zimne wodę wleciał.
5. On przed czteroma albo fześcioma niedzielami umarł.
6. Ogień za gorący był, kuchy się w odspodtku wcale opaliły.
7. On ie iayka zawsze bez foli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, ia myślę, zem ie obcochał.
9. Byłem u Pani i powiadałem iey, a ona mowiła, ze tez i Čorće fwoiey chce powiedzieć.
10. Ią nie chce tez więćeŷ czynić.
11. Ią uderze cie Warzáchwią między uszy, tŷ Małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy ztobą iść?
13. Liche čzasy!
14. Moie dziećie, stoŷ nisko, bo cię te gęsie zazrą.
15. Tŷś dzisiaŷ naŷwięćeŷ się uczył, i bŷleś cicho, mozesz prędzeŷ do Domu iść, iak owci.
16. Tŷś ieszće za małŷ, cobŷś butelkie wina wŷpił, ty musisz naywprzód większŷ rosnąć.
17. Iđź, i bąđź taki dobry, i mow fjoštrze, co miała fzate przed waiu matkie uszŷć i fŷczotką obczeszać.
18. Kiebŷś był go znał, to by bŷło inaczeŷ przŷszło, i lepieŷ bŷ mu bŷło.

19. Kto mie kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, iakbŷ był do draszowania obstalowanŷ, oni ale jami zrobili.
21. Komu tą Nowinę powiadał?
22. Trzeba głośno gadać, bo nie rozumieie nama.
23. Mŷ spracowane i chce się nama pić.
24. Iak mŷ wcoreŷ wieczor nazad przŷśli, owci iuz w łozu lezeli i spali fest.
25. Śnieg przez noc u nas leżał, ale dzisiaŷ rano zginął.
26. Za naszŷm budŷnkiem stoia trzŷ piękne Iablonki z czerwonemi iabłkami.
27. Nie mozeta troskie czekać, to poŷdziem zwama.
28. Nie mata dziecĳnskich figlow robić.
29. Nasze gorŷ nie są takie wŷsokie, waie wŷzsze.
30. Wiele funtow wurŷty i wiele chleba chceta?
31. Nie rozumieie wama, musita troszkie głośniey gadać.
32. Nie znaleŷliŷta kawałek białego mŷdła przede mię na moim ŷtole?
33. Iego brat chce dwa piękne budĳnkie w waiu ogrodzie budować.
34. To mowił on z ferca.
35. To bŷło dobrze od nich.
36. Iakie ptaszki siedzą wŷsoko na murku?
37. Gburŷ przŷprowadzili pićć wołow, dziewięć krowow, dwanaŷcie owieckow
za wieŷ i chćieli ie sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaŷ wszyscy, na polu i fieką.
39. Iđż tylko, ten brunatny pieŷ nie zrobi ci nić.
40. Ia z ludziami w tŷle bez Iąkie w ŷŷto iachał.

Bottowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Botowo, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel wspólnie z uczniami [Durch den Lehrer in Gemeinschaft mit den Schülern]

Nazwisko nauczyciela: Chittka, miejsce urodzenia: Dimmernwolka
57 095 [a 92,8]

1. W zime furają szuche liŷcie w powietrzu.
2. Zaraz przestanie kurzŷć, tedy będzie znowuj lepsze powietrze.
3. Włoz węgli w piec, ze się wnet mleko zapocznie warzŷć.
4. Ten dobri stari chłop z koniem się na lodzie włamał i w zimną wodę wleciał.
5. On przed ŷteroma albo szeŷcioma Niedzielami zdech.
6. Ogień był zagorący, boć kuchni w oczpódku wczale spalone.
7. On je jajka zawdy bez ŷfoli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, ja myŷle, zem je poobmykał.
9. Ia u tey białki buł im jey to powiedział, a ona mowiła, ze to szwojey corcze powie.
10. Ia juz wŷcey tego nie uczynie.
11. Ia ci dam zaraz warzáchsia po uszach, ty małpo!

12. Gdzie idziesz, mamy ztobą iść?
13. Liche czaszy!
14. Moje kochane dziecie, zostań tu nisko stojeć, bo cię te złe gęsi zazrą.
15. Tyś się dziś naywięcy uczuł, i dobrześ się sprawował, ty mozez prędy do domu iść, jek awci.
16. Tyś jescze nie dość duży, abyś butelke wina wypić móg, musifz jescze kawał rosfnąć i ziększem być.
17. Łć, bądź taki dobri i mów twoiey siostrze, ze ma odzenie dla waju matki uszyć i szcztką wyczesać.
18. Kiebyś ty go buł znał! tedy by się było jenaczy stało, i było by lepi z niem.
19. Chto mie moy kosf z ńięszem ukrad?
20. On robił tak, jek by go oni do draszowania obśtalowali, ale oni to szani zrobili.
21. Komu on tą nową Ristorią poziedał?
22. Trzeba głośno wrzesczyć, bo nama niebędzie rozuniał.
23. My zemgleli i chce się nama pić.
24. Ĳek my wczoray zieczór nazad przyšli, to lezeli awci juz włozu i spali fest.
25. Śnieg ty nocy u naju został lezeć, ale dziś reno ztają.
26. Za nasfem budinkiem stoją trzy piękne iebłóneckzi z czerwoneni iebłuszkani.
27. Nie mozeta jescze z okamgnienie na naju czekać, tedy pudziem z wama.
28. Nie musita się tak po dziecinsku sprawować.
29. Nasze góry niesą mocno wyszokie, waju szą siła wyszsze.
30. Siła funtów wórzty i siła chleba chczeć?
31. Ĳa wama nie rozunieje, musita troske głośni gadać.
32. Nie znaleźliśta wy dla mię kawałka białego mydła na mojem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne domy w waju ogrodzie pobudować.
34. To słowo mu wysło z serca!
35. To było dobrze od wasf.
36. Čzo tam siedzą za ptaski wyszoko na murzyku?
37. Gburi pięć wołów i dziezieć krów i dwanaście ozieczków przed źieś wyprawdzili i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dzisiay wszysczy na polu i sieką.
39. Ĳć tyło, ten brónatny pies ci nicz nie robi.
40. Ĳa z ludziani tam w tyle przez łąke w żyto wjechał.

Haasenberg, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Labuszewo, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel i uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Pollet, miejsce urodzenia: Ruttkowen [Rutkowo, gm.

Dźwierzuty, pow. szczycieński]

57 096 [a 92,9]

1. Wźime furaio suche liście przez powietrze.

2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie powietrze znow lepsze.
3. Włóż węgli w piec tedy się mleko wnet zawarzy.
4. Ten dobry stary chłop zkoniem przez lód włamał i w zimno wodę wpadł.
5. On przed stery abo pięć niedziel umer.
6. Ogien buł zagorący, bo kuchy są woćpótku cale carno spalone.
7. On je iayka zawsze bez soly i bez pieprzu.
8. Nogi mie mocno boló, bo ia mysle com się złatał.
9. Ia był u ty białki i mowiłem iey, a ona mowiła, co swoiey córce powie.
10. Ia tez niechce więcy uczynić.
11. Ia cie rzne zaraz w łep warzachsó, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mamy stobó iść?
13. Są liche czaszy.
14. Myłe dziecie, zostań tu, bo cie te złe gęsy zazró.
15. Tyś się dzys nazęcy nauczuł i dobrześ się sprawował, to mozez prędzi isc do domu iek owci.
16. Tyś nie iest dość duży, abyś butelke żina wypiuł, ty ieszcze musyz podrosnąć i ziększem być.
17. Idz, bądź tak dobry i mów twoiy śiostrze, zeby ona odzienie przed waió matke uszyła i czysto szotkó wycesała.
18. Kiebysty go znał, to by się ienacy stało i było by mu lepszy.
19. Chto mie moy Kosz z nięszem ukrad?
20. On tak robiuł, iek by go do drasowania obstalowały, ony ale sańy zrobily.
21. Komu te nowó rystoryió poźiedział?
22. Muśy głośno wrzesceć, bo nas nierozunieie.
23. My zesłabiely i chce się nam pić.
24. Iek my wćora źiecor nazad przysly, lezeli owci włożu i spaly.
25. Śnieg ty nocy u nas został lezeć, ale dzyś reno zginól.
26. Za naszym domem stoią trzy piękne iebłonky z cerwoneny iebłuzkani.
27. Mozeta na nas śiułecke začekać, to pudziem zwama.
28. Wy niemuśyta takech dziecińskech zabawkow prowadzić.
29. Nafze gory nie są barzo wysokie, waiu są wyższe.
30. Żiele funtow wórzty i ziele chleba chceta mieć?
31. Ia waiu nierozunieie wy muśyta troche głośni gadać.
32. Nie naleźlysta kawalka białego mydła prze demie na moiem stole?
33. Iego brat chce dwa piękne nowe budynki w waiem ogrodzie budować.
34. To słowo wysło mu z serca.
35. To było dobrze od wasz.
36. Co za ptaszki siedzo wysoko na murku?
37. Gbury niely pięć wołów i dziesięć krow i dwanasce oźieć prze de wśió i chcieli ie przedać.
38. Ludzie są dzyś wszyścy na polu i siekó.
39. Idz tylo, ten bronatny pies nić ci niezrobi.
40. Ia z teny ludziany tam w tyle przez łonke w zyto wiechał.

Rudzisken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Rudziska, gm. Pasy, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Schwidder, miejsce urodzenia: Neuhoff, Kr. Neidenburg
[Nowa Wieś Wielka, gm. Janowiec, pow. nidzicki]

57 097 [a 92,10]

1. W zimę furaia suche liście w powietrzu.
2. Przystanie zaraz śnieg padać, tedy będzie powietrze zaś lepsze.
3. Włoz węglów w piec coby mleko wnet napoczęło się warzyć.
4. Ten dobry starý mąż załamał się zkoniem i wleciał w zimną wodę.
5. On przed czteróma albo seścióma tygodniami umarł.
6. Ten ogień był za gorący, te kuchy się nisko cale opaliły.
7. On jada jaika zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo boła, wierzę zem ie przebiegł.
9. Ia był u tey pani i powiedziałem ieý to, a óna mówiła, ze to i córce chce powiedzieć.
10. Ia tez nie chcę tego więcej czynić.
11. Wyrznę cię warząchwia bez uszy, ty małpo!
12. Dokąd idziesz, mamý z tobą iść?
13. Są liche czasý.
14. Miłe dziecię, zostań tu nisko, bo cię te złe gęsi zazrą.
15. Tyś się dziś naýwięcej wýuczyl, i byłeś statecznym, mozesz prędeý do domu iść iak ci drudzý.
16. Tyś ieszcze nie iest dość duży abyś butelę wina wypił, musisz wprzód kawał rosnąć i większem byđz.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twoieý siostrze, ze óna miała waszeý matce odzienie fertich uszyć i szczotką czýsto zrobić.
18. Gdybýs ty go był znał, byłoby to inaczeý wypadło, i lepiejby z nim ftoiało.
19. Kto ukradł mi kos z mięsem?
20. On zrobił tak, iakby go do draszowania obśtalowali, a oni to sami zrobili.
21. Komu powiadał on tę nową historią?
22. Musi głośno wrzeszczýć, bo nas nie porozumnieie.
23. Mý są zemdlale i chce się nam pić.
24. Iak mý wczoraý nazad przýšli, to ci drudzý iuz lezeli w łozu i usýpiali fest.
25. Teý nocý został śnieg u nas lezeć, ale dziś rano stopniał.
26. Za naszym dómem stoia trzy piękne iabloneczki z czerwónemi iabluskami.
27. Nie mozeta wý ieszcze okamgnienie na nas czekać, to poýdziem i mý z wami.
28. Wý nie mata takich dziecinskih zabawek prowadzić.
29. Nasze góry nie są bardzo wýsokie, wasze są wiele wýzsze.
30. Wiele funtów wurztý i wiele chleba chceta mieć?
31. Ia was nie rozumieię, musicie trochę głośnieý gadać.
32. Nie znaleźliśta wý kawałka mýdła dla mię na moim stole?

33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe dómŷ w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo przŷszło mu z serca.
35. To było prawie od nich.
36. Co za piękne ptaszki siedzą tam wŷsoko na murku?
37. Te gburŷ wyprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wieś, i chcieli ie sprzedać.
38. Te ludzie są dziś wszŷsŷy na polu i sieką.
39. Idź tŷlko, ten brunatnŷ pieś ci nic nie zrobi.
40. Ia iachał z temi ludziami tam w tŷle przez łakę w ŷŷto.

Groß Borken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Borki Wielkie, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Schallnass, miejsce urodzenia: Groß Wronnen, Kr. Loetzen [Wrony, gm. Giżycko, pow. giżycki]

57 098 [a 93,1]

1. W ŷime furaią szuche liście w powiatrze.
2. Zaraz przestanie śnieg kurzic, tedy będzie lepsze powiatrze.
3. Włóż węgli w piecz, co mleką się wnet zawarzi.
4. Ten dobry stary chłop werwał się na lodzie z koniem w zimną wodę.
5. On przed cztery, abo sześć miedziel umeł.
6. Ogień buł za gorąci, bo kuchi nisko czale czarną spalone.
7. On ie iaika zawdy przez soli i przez pieprziu.
8. Nogi mię bolą bardzą mocną, ia myśle zem ię obszorował.
9. Ia był u tey białki, im iey mówił a ona mówiła, ze chce swoiey czorcze powiedziec.
10. I ia niechce to więczy robic!
11. Ia cię rzne zaraz warzągią bez łuszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idzieź, mamy my z tobą iśdz.
13. Są liche czasy!
14. Moye miłe dziećie, zoztań tu miską stoiec, bo cię te sŷe gęsi zazrą.
15. Tyś się dzisiay na wienczey uczŷł iź był porządne ty mozeź prędzey do domu isdz iak owte.
16. Tys iescię za małŷ, co byź flaśkie wina wypił ty muśisz ieszczcie kawał rośnąc, i więksiem być.
17. Idź, bądź taki dobry, mow twoiey śiostrzie, ze by waszey maccie oblete uśiła, i scotką ocisćiła.
18. Kebyś go znał! to by byłą ienaczey przyśłą, i by się liepiey z niem miała.
19. Kto mię moy koś z nięszem ukrad?
20. On tak robił, iak by gą do draszowania obstalowali, ale oni sani to zrobili.
21. Komy [!] on to nową geśichte powieđał?
22. Trzeba głośno wrzeszczec, bo on nie rozumieye nama.

23. My są z męczone i mamy pragniąckie.
24. Iak my wcoray wieczor nazad przysli, uz tamte lezeli w łożu i spali fest.
25. Ten śneg przeszłą noc u nasz leżał, ale dzis renną staiał.
26. Za naszym domem stoyią trzi piekne iabłonki z czerwonemi iabkoma.
27. Nie mozeta wŷ ieszcze troche na niau zaczekac, tedy pudziem z wama.
28. Wy nie brukuieta takiech dziecinskiach rzeczow czyniń.
29. Nasze gory nie są bardzą wŷszokie wasze są siła wyszsze.
30. Siła funtow worśty i siła chleba wy chczeta?
31. Ia wama nie rozumieię, musita troche głosniey gadać.
32. Nie znaleźlišta kawalek białego mŷdła przed mie na moiem stole?
33. Iego brat chce sobie w waszem ogrodze dwa piękne nowe domy pobudowac.
34. Te słowā mu przysła s serca.
35. Dobrze wyscie uczynili.
36. Czo to za ptaszecki tam śedzą wyszokā na murku?
37. Gburŷ przyprowadzili pięć wołow i dzewięć krowow i dwanascie (owieckow) owieckow przed wiesz, i chceli to przedac.
38. Ludzie są wszyscy dzisiay na polu i znā.
39. Idz tŷlo, ten bronatny pies tobie niŷ nie robi.
40. Ia z ludzoma poiechał w tŷłek za łonkie do żyta.

Kobulten, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Kobuły, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Gustav Mitzka, miejsce urodzenia: Krolowollen [Królowa Wola, gm. Stare Juchy, pow. ełcki]

57 099 [a 93,3]

1. W zimę furaiā suchę liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie powietrze znowuy lepsze.
3. Włoz węgle w piec, ze sie mleko wnet zacznie warzyć.
4. Dobry stary mąsz z koniem przez lot sie włamał i w zimną wodę w leciał.
5. On przed ctery albo seść miedziel umarł.
6. Ogien był zagorący, to się kuchy zodpotka wcale czarnā spaliły.
7. On ie iayka sawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzā bolā, wierzie, ze ia ię przebrał.
9. Ia był u tey niewiasty i iey to mowiłem, a ona to i iey czorcze mowić chce.
10. Więcey tego nie uczynie.
11. Uderże cie zaraz z warzācho po usach, tu pałpo [!].
12. Gdzie idzieś, mamy ztobā iść?
13. Są lichę czaszy!
14. Kochanę dziecie, ostań tu misko stojacz, bo cie złę gęsi zazrā.
15. Dziś naywięcey uczyłeś się i grzecznie byłeś, mozes brędzey [!] do domu iść, iak te drugię.

16. Nie iesteś dość duży, abyś flaške wina wypić, muśis ieszczę kawał więksy być, i rośnąć.
17. Idź, bądź taky dobry i mow twoyei siostrzcie, ona miała odzienie przed waszą matkę do syć i ze scotką czysto robić.
18. Zebiś ty go znała wtedy by było inaczezy przysło i by było lepiej ż niem.
19. Kto mie moy kosz z mięszym ukradł?
20. On tak robiy, iakby oni go do drasowania obśtalowały, oni ale to szani zrobily.
21. Komu on to nową historią powiedział?
22. Trzeba głośniey wrzesczyć, bo nie zrozumieye nasz.
23. My są ze mgłałę i mamy pragnionczkę.
24. Iak my wczoray wieczor wzad przysli, to lezeli te drugę ius włożu i byly moczną w spiku.
25. Śnieg tey noczy unasz ostał leżacz, ale dziśay ręną s taiał.
26. Za naszym domym stoją trzi piękne iabłonki z czerwonymi iepkami.
27. Nie mozeta wy ieszcze okamienie na nas czekać, tedy pudziem z wami.
28. Wy nie mata takie dziecinstwa robić.
29. Nasze gory nie są bardzą wyszokie, waszę są wiele wysszę.
30. Iak wiele funtow wursty i iak wiele chleba chczeza wy?
31. Ia nie rozumiecie wasz, wy musićie troskie głośniey gadać.
32. Nie znaleźliście zadnego kawałka białego mydła przed mie na na [!] moiem stole?
33. Wasz brat gczę sobie dwa piękne nowę budinki w waszym ogrodzie budować.
34. Te słowo przysło mu s sercza.
35. To było prawie od niech.
36. Czo siedzą tam za ptaszeczki wyszoko na mureczku?
37. Gospodrze przypowradzili [!] pienć wołów dziewięć krowow i dwanaście owieczkow przed wrota, te chćieli oni przedać.
38. Ludzie są dziśay wsycszy na polu nadworzu i sieką.
39. Ić tylką, ten brąnatny piesz tobie nicz nie uczyni.
40. Ia z ludziami tam w tylę bez łąkię w zyta wiechał.

Ruttkowen (1938–1945 Ruttkau), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Rutkowo, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Falkowski, miejsce urodzenia: Hohenstein [Olsztynek, gm. Olsztynek, pow. olsztyński]

57 100 [a 93,2]

1. Wzime furaio suche liśtki w powietrzu.
2. Zaraż przestanie śnieg padać, tedy będzie lepsze powietrze.

3. Włoz węglow w piec, zeby mleko sie prędyż zawarzyło.
4. Dobry starzeż ze swoim koniem na lodzie werwał i w zimno wodę padł.
5. On przed czteroma albo sescioma niedzielani umarł.
6. Ogien był za gorący ze sie flady opalily.
7. On ję iayka oprocz sóli i pieprzu.
8. Nogi mie barzo bolo mysle zem ie przebrał.
9. Ja był u niewafti i mowilem iey, a ona mie mowyla ze ciórce powie.
10. Ja wiecy tego nie uczynie.
11. Ja cie urznie warzóchwiu bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idzies cy my mamy z tobo iść?
13. So lyche ciasy [?].
14. Moie miłe dziecie zostan tu stoic złe gęsi by cie zamordowały.
15. Tys sie dziś naywięcy nauczył i byłes spokoiny mozes prędyż do domu isć niz drudzý.
16. Tys iest za mały butelkie wina wipić, musisz pierwi wiekfem być.
17. Jdz, bądź tak dobry i mow twoie siostrze, ze ona ma odzienie przed twoio matke usicz i ie szczotko czysto obcesać.
18. Kebys go był znał! toby i naczy bylo przysło i lepsie by sie za niego stoialo.
19. Kto mie kosz z mięsiem ukradł?
20. On tak czynyl, iakby go do młoczenia obftalowali, oni ale to sani uczynili.
21. Komu on to nowo Historye powiedzial?
22. Musi głośno wrzescić, bo on nie zrozumnie.
23. My so zmordowany i mamy pragniąckie.
24. Jak my wcoray wieczor nazad przysli, to oni iuz włozu lezely i byli twardo wspiku.
25. Śnieg ty nocy u nas lezić zostal, ale dzis rano sie roztopil.
26. Za nazem domem stoioć trzy piękne iablonki z czerwioniemy iabluskami.
27. Nie mozecie okamnienia na nas za czekać, abym zwami posły.
28. Wy takiego dziecinstwa nie musicie czynić.
29. Nase gory nieso bardzo wysokie, wasze so wiele wysze.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba chczecie mieć?
31. Ja wam nierozumie musicie troskie głosni mowić.
32. Nie znaleźliście kawałka białego mydła na moiem stole?
33. Jego brat chce sobie dwa pięknie nowe domy waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo iest serdecnie.
35. To dobrze było od waś.
36. Co tam za Ptaki wysoko na murku siedzo.
37. Gburi pięć wołow i dziewięć krow dwanasie Owcow przed wies na przedać przy prowadzili.
38. Ludzie fo dzis wszystkie na polu i sieko.
39. Jdź tylko ten brunatny pies tobie nić nie uczyný.
40. Ja z tem Ludiem tam w tyle bez lonke w żyto wiechał.

Pfaffendorf, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Popowa Wola, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Schwidder, miejsce urodzenia: Neuhoff, Kr. Königsberg

57 101 [a 93,9]

1. Wziemę furaią suche liście wpowietrzu.
2. Zaraz przestańcie śnieg padać, tedŷ będzie Powietrze lepsze.
3. Włoz węglow w Piecz, to się mleko prędzŷ zawarzŷ.
4. Starŷ dobrŷ człowiek z Końiem na lodzie sie włamał i wzimną wode wpadł.
5. On przed czteroma albo seścioma niedzielani umierł.
6. Ogien był zagorączy, Kuchŷ są wodspodku czarno spalone.
7. On ie iaŷka zawsze oprócz soli i pieprzu.
8. Nogi mię mocno bolą, pewnie ia ię przereŷbował.
9. Ia u tŷ niewiasty był i mowiłem ieŷ, a ona mowiła ze chce i ieŷ czorcze mowić.
10. Ia tego nie chce więczŷ czynić!
11. Ia uderze cie zaraz warzonchsią pez [?] uszŷ, tŷ małpo!
12. Gdzie tŷ idzies, mamŷ ztobą isc?
13. Śą liche czaŷŷ!
14. Moie miłe dziecie, zostań tu nisko stoic, tę złe gęsi cie zazrą.
15. Tŷs się dzis naŷwięczy uczŷł, i byłeś spokoŷnŷ, tŷ mozes prędzŷ do domu isc, iak drudzŷ.
16. Tys ieszcze nie iest dosć duzŷ, abŷs butelkę wina wŷpił, tŷ muśis ieszcze troche rosnać i więkzŷ być.
17. Idz bądź tak dobrŷ i mow twoieŷ siostrze, ona miała przŷdzieńie dla waieŷ matki uszŷć i szcotką wŷczyŷcieć.
18. Gdŷbŷs ty go był znał, tobŷ było inacŷ przŷsło, i iemu bŷ lepi było.
19. Kto mie moŷ Kos z mięszem ukradł?
20. On tak czŷnił, iak bŷście wŷ go do drasowania obŷtalowali, wŷście ale tó sami zrobili.
21. Komu on tę nową Hŷstorŷiā powiedział?
22. Muśi głośno wołać, gdŷzbŷ on nam nierozumiał.
23. Mŷ są sturbowane i mamŷ Pragńiāczkę.
24. Iak mŷ wczoraŷ wieczor nazat przŷśli, to owci iuz wlozu lezeli i spali fest.
25. Śnieg dzisi nocŷ został unas lezŷć, ale rano ius stopniał.
26. Za naszym Budŷnkiem stoiā trzŷ piękne Iablonkowe drzewa zczzerwonezni Iabłkami.
27. Niemozeta ieszcze okamgnienia na nas cekać, tobŷm pošli z wama.
28. Wŷ niepotrzebuieta takich dzieczinskih rzecŷ prowadzić.
29. Nasze Gory niesā barzo wŷsokie, waiu są wŷzsze.
30. Sŷła funtów Wurstŷ, i wiele chleba wŷ chczecie?
31. Ia wam nierozumieię, wŷ muście głośnieŷ gadać.

32. Nieznaleziście kawałka białego mýdła dla mię na moiem stole?
33. Ięgo Brat chce sobie dwa piękne Budýnki w waszem Ogrodzie budowač.
34. Tę słowo iemu z ferca wysło.
35. To býło prawdziwie od was!
36. Co tam za Ptaki śiedzą wysoko na mureczku?
37. Gburý przýprowadzili pięć Wołow, dziewięć Krow i dwanaście owieć przed wieś i chcieli ich przedać.
38. Wszýsczý ludzie są dzis na dworzu wPolu i śieką.
39. Idz týlko, ten brunatný Pies ci nícz nieuczýni.
40. Ia ztemi ludziami, tam wtýle przez łakę wzyto wiechałem.

Moythienen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Mojtyny, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Martin Treskatis, miejsce urodzenia: Schareyken [Szarejki, gm. Kowale Olecki, pow. olecki]

57 102 [a 93,10]

1. W zime szuche liście furaią w powietrziu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedý będzie zaś lepsze powietrze.
3. Wszýp węgle w piecz co mleko się wnet zawarzi.
4. Ten dobrý starý chłop się koniem w lód włamał i w zimną wodę wleciał.
5. Czterý albo sześć niedziel iak umarł.
6. Ogień był za gorący kuchý się nisko carno popalone.
7. On iaýka zawsze oprócz soli i pieprzu pozýwa.
8. Nogi mie mocno bołą, pewnom iech oddłabił.
9. Ia u bialki býł i ieý powiedział a ona mi mowiła, że chce czorce szwoieý powiedzieć.
10. Ia to i więceý nie chce uczýnić.
11. Dam ci zaraz warząchią po łbie, tý małpo.
12. Gdzie tý idziesz, mamý z tobą iść?
13. To liche czaszý.
14. Miłe dziecie, ostań tu na dole, złe gęsi cie na śmierć pokąsaią.
15. Tyś się dziś naýwięceý uczýł i býleś sztateczný, tý mozesz prędzeý do domu iść iak drudzý.
16. Ieszcześ za małý, abyś mogł butelke wina wýpić, ieszcze musiz rosznać, co większy będziesz.
17. Idz, bądź taki dobrý i mów siostrze twoýeý, ma matce odzienie uszýć i szczotką oczýścić.
18. Býś go był znał, tedý by było inaczeý przýszło i bý lepieý z nim stoýało.
19. Kto mi moý kosz z mięszem ukradł?
20. On tak robił, iakbý go do draszowania stalowali, ale sami to uczýnili.
21. Komu tą nową historyią powiadał?

22. Musi głośno wrzeszczeć, bo nasz nie zrozumieýe.
23. Mý zpracowane i chcemý pić.
24. Iak mý wczoraý wieczor do domu przýšli, iuz drudżý w łozu lezeli i spali.
25. Śnieg teý nocý poleżał, ale dziś rano ztopniał.
26. Za naszą iżbą stoią trzy piękne iabląki czerwonemi iabląkami.
27. Nie mozecie na nas troche zaczekać, wtedý z wami puýdziemý.
28. Nie macie się po dziecinsku sprawować.
29. Naszę gorý nie są wýszokie, wasze są wiele wýszsze.
30. Iak wiele funtow kiełbasý i iak wiele chleba wý chcecie?
31. Ia wasz nie zrozumieýe, musicie głośnieý mowić.
32. Nie należliście kawałka białego mýdła na mojem stole.
33. Iego brat chce dwa nowe piękne budýnki w naszým szadzie pobudować.
34. To słowo z szerca przýszło.
35. To dobrze z wasz było.
36. Coż tam za piękne ptaszki siedzą na murzie?
37. Gburý przýprowadziłi pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owiec przed wieś i chcieli ich przedać.
38. Ludzie są dziś wszýstkie na polu i sieką.
39. Idz týlko, bronatný piesz ci nic nie robi.
40. Ja z temi ludziami tam w tyle bez łąkie w zýto iechał.

Rogallen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Rogale, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: J. Patz, miejsce urodzenia: Worfengrund [Czarkowy Grąd, gm. Szczytno, pow. szczycieński]

57 105 [a 93,11]

1. Wźime furajo suche Lisće w posietrzu.
2. Zara ustanie śniek padać, tedi będzie powietrze znow lepsze.
3. Włoš wpieć węgle, co sie mleko zawarzi.
4. Ten dobri stari mąs wlecał skoniem w wode.
5. On umarł przed steroma oba [?] piengoma niedzelami.
6. Ten ogien był zagoroncý bo kuchni sie niesko spaliłý.
7. On jje jaika beš solý i beš pieprzu.
8. Nogý me mocno bolo bom je pewno przećochau.
9. Iam był u Białki im jei mowił i ona mowila za [!] i jej corće powie.
10. Ią tego więcý nie uczýnie.
11. Ią cie rżne zara łýsko włusý, ti małpo.
12. Gdzie idzieś, mami teš stobo iść?
13. Liche časý.
14. Miłe dziecie ostań tu nisko stojeć, bo cie gąsi zazro.
15. Tiš na zięcý sie ućuł, i buleš statecznem, to teš mozeš prędzý do domu iść.

16. Tiš jesče za maļi do wŷpicia butelki zina, ti mušiš ziękšŷ urosnač.
17. Idz, bąč taki dobrŷ i mof twojei siostrze ze by ona przed waju matke odzienie usŷła i scotko wycisciła.
18. Kebyš go był znał to bý sie było jenačŷ stało, i bý było zniem lepi.
19. Chto mie moj Koš znięsem ukrat?
20. On poziedał co go oni do drasowania opstalowałŷ ale oni saņi wŷmłocilŷ.
21. Komu on to nowo ristorio poziedał?
22. Muši głosno wrzescič, bo naš nie rosunieje.
23. Mŷ so utrudzone i pič sie nama chče.
24. Ĳek mŷ wčoraj nazat przisli, to juš owci lezeli włosku i spali mocno.
25. Sniek unašŷ ti nočŷ ostał lezeč, ale dzišch reno zginoł.
26. Za našem budinkem stojo trzi pschėkne jebłonki sčrwoneni jepfkani.
27. Niemozeta na našŷ schułke cekac, to bŷm poschli zwama.
28. Wŷ nie muschita takego dżėčinstwa robič.
29. Naše gori nie wŷsoke, waju so schiła ziękše.
30. Schiła funtow worzti i schiła chleba chceta nieč?
31. Ĳa waju nie rozunieje wŷ muschita głoschni gadač.
32. Nie nalezlisčta wŷ kawałka mŷdła przedemnie na stole?
33. Jego Brat chce sobie dwa duze pschėkne budinki wwajem ogrodze budowač.
34. To słowo mu sserca wŷsło.
35. To było dobrze z waju! (zniech).
36. Co tam za ptaski siedzo wysoko na tem murku?
37. Gburi przyprowadzili przed ziesch pschėč wołow i dziejęč krowof i dwanasce ozieckow, te chcieliŷ oni przedač.
38. Ludzie so wšŷsčŷ dzischaj na polu i zniwujo,
39. Idz tilo ten bronatni pies či nič nie zrobzi.
40. Ĳam steni ludzani tam tiłem bez łonke do zŷta pojechał.

Krzywonoggen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Krzywonoga, gm. Pasym, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel z Michelsdorfu w zastępstwie brakującego nauczyciela
[Lehrer in Michelsdorf für den in Krummfuhr fehlenden Lehrer]

Nazwisko nauczyciela: Leyssner, miejsce urodzenia: Groß Leschienen [Lesiny Wielkie, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

57 164 [b 91,10]

1. Suche liscie furaio w zime w pozietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedŷ będzie zaš pozietrze lepsze.
3. Wrzuć węgli w piec, co się mleko wnetki zawarzŷ.
4. Ten dobrŷ starŷ chłop (mąz) włamał się z końiem na lodzie i wpad wzimno wodę.
5. On umer przed steroma albo szescioma tygodniani.
6. Ogien buł za tęgŷ, kuchi sie odpodi spaliłi az czarne.

7. On je jajka zawsze bez (oproc) soli i pieprzu.
8. Nogi me bolo mocno, pewnom ie przebrał.
9. Jam buł u zónŷ i možułem ieŷ to, a ona moziła, ze chciała to i corce moziec.
10. Juz ja zięcŷ tego nie uczynie.
11. Ja cie wyrzne warzáchsio przez uszŷ, tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ idziesz, mamŷ i mŷ z tobo iść?
13. To są liche caszŷ.
14. Moje kochane dzieczko, postojŷ tu nisko, oto cie te złe gęsi zazró.
15. Tyś się dzisiaŷ nayzięcy uczuł i bułeś grzecnym dla tego mozes prędzŷ isć do domu nizeli owci.
16. Tyś ieszcze nie dosć duzŷ, abyś butelkie zina wypiuł, musisz ieszcze kawałek rosnąć i zięksŷ być.
17. Jdz, a bądź taki dobry, i mow twoi siostrze, ze ona niała iuz uszŷć szati dla waju matki i niała ie z szczotkó cŷstko zrobić.
18. Gdy bŷs i tŷ go buł znał, to bŷ było inacŷ przŷsło a on bŷ się lepiej stoją.
19. Ktoz ni kosz z nięsem ukrad?
20. On tak czyniuł jek bŷ go do płoczenia [!] (draszowania) obstalowali, aleć oni sani zrobili.
21. Komu on to nowo hŷstoryjo poziedał?
22. Muśi głośno krzŷcyć, bo tak on nas nie rozunieie.
23. Zemglelim i pragniackie mamŷ.
24. Jekiem wcoraŷ nazad przŷsli, to owci lezeli iuz włozu i spali mocno.
25. Teŷ nocŷ zostal unas śnieg lezŷć, ale dziś reno to z tajał (z topniał).
26. Za naszo izbo stojo trzy piękne jebłonki z czerwonemi jebłuskani.
27. Nie mozeta ieszcze siuleczkie (chwilkie) na naś poczekać, to pudziemŷ z wama (zwami).
28. Nie bądźtaz małeni dzieciani!
29. Nasze gorŷ nie są barzo wysokie, waju są daleko wyższe.
30. Siła (wiele) fontow worszti i siła chleba chceta?
31. Ja was nie rozunieie, wŷ musicie troskie głośnieŷ gadać.
32. Nie naleślišća ani kawałka białego mŷdła dla mie na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domŷ pobudować w waim (waszem) ogrodzie.
34. Te słowo mu przŷsło od serca.
35. To bŷło porządnie od was.
36. Čo tam za ptaski siedzo wysoko na murku.
37. Gospodarze (gburŷ) przŷprowadzili pięć wołow, dziejęc krow i dwanasie ozieckow przed zieś, te chcieli przedać.
38. Dziś wszŷstkie ludzie są napolu i sieko.
39. Jdz tylko, ten bronatnŷ pies nie zrobi ci nicz.
40. Ja wjechał zteni ludziani tam wtile przez łąkie w zŷto.

Groß Rauschken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Rusek Wielki, gm. Pasym, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]
57 166 / 57 167 [b 92,7]

1. W zimą lataio liśćię suchę w pogiętrzu.
2. Zaraz przestanię kurzyć, i będzie pogiętrze znów lepsze.
3. Wszyp węglow w piec, co się mleko zawarzyć.
4. Ten chłop dobrzy i starzy z koniem się na lodzie werwał i w padł w zimną wodę.
5. On przed czteroma abo sześcioma niedzelańi umer.
6. Ogień buł za gorący, (w piecu za mocno napalono), kołacze się z oczpotka spaliły.
7. On łayka je zawdy bez soli i bez pieprzu.
8. Mie nogi mocno bolo, pewniem je poomykał.
9. Ia u tey białki buł i moğıułem jey, a ono [!] moğıła, co i swojey corcze poğıe.
10. Tego ia gęczy nie zrobie.
11. Cię trzasne warzáchgią w pýsk, małpo.
12. Gdzie idziesz, mamy z tobą isć?
13. Liche czaszy.
14. Moje dziecie, zostań tu nisko, bo cię te złe gęsi zazro.
15. Tyś się dziś nağıęczy wýuczul i bułś spokoyny, mozes do domu prędey isć, niż owte.
16. Jeszcześ nię dość duży, butele gina wypić, muśisz jeszcze kawał rosnać.
17. Bądź taki dobrzy, idź i mow twojey siostrze, niech obleczenie przed waju matke uszyje i wyczesze.
18. Kiebyś ty go buł znał, toby było inaczezy przyszło, i by znim lepiej było.
19. Kto mię moý kosz z nięszem ukrat?
20. On tak robiul, jek kieby oni go do draszowania obstalowali, oni ale to sańi zrobili.
21. Komu on to śwezo (nowo) rýstorýio pogiedał?
22. Trzeba głośno wrzeszczeć, bo on nasz nie zrozúnije.
23. Takiem zmęczone i się nama pić chce.
24. Ikiem wczoraý gieczor wzađ przýšli, lezeli owte juz w łozu i spali.
25. Śnieg tó nocz u nasz lezał, ale dziś reno ztajał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jebłonki (jebłoneczki) z czerwoneńi jebkańi (jebłuskańi).
27. Nię mozeta na nasz jeszcze chýłuske zaczekać, to pudziem z wama.
28. Takiego głupstwa ni mata robić.
29. Nasze gory nię są mocno duze, waju są daleko wýzsze.
30. Wiele (giele) funtow worzty i giele (śiła) chleba chceta?
31. Ia waju nię rozuńije, muśita troche głośniey gadać.
32. Nię znaleźliśta kawałka mydła białego przede mię na moim stole?

33. Iego brat chcę sobie dwa piękne nowę domy w waim ogrodzie budować.
34. To słowo mu sło z serca.
35. To było dobrze od waju.
36. Co za ptaszeczki siedzo tam na murku wysoko?
37. Gburzy przyprowadzili pięć wołow, dziejęć krow i dwanasć owiec pod wieś (gieś) i chcieli je sprzedać.
38. Dziś są ludzię wszyszczy na polu i zną (sieką).
39. Idź, idz, bronatny pieś ci nićz nie robi.
40. I a z teńi ludziańi tam w tyle bez (przez) łąkę w zytom pojechał.

Samplatten, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Sapłaty, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Walgowski, miejsce urodzenia: Brayniken [Braynicken – Brajniki, gm. Jedwabno, pow. szczycieński]

57 168 [b 92,3]

1. Wzime furaią suche liście przez powietrze.
2. Ono przestanie śnieg padać, wtedy będzie powietrze lepsze.
3. Włoz węglów w pieć, zebym mleko się wnetki zawarzyło.
4. Dobry starzy masz się s koniem na lodzie werwał, i wzmno wodę wleciał.
5. On przed cteroma albo sześcioma Niedzielani umarł.
6. Za wiele było zapalono, kuchy się wcale opaliły.
7. On iada iaika zawdy opocz szoly i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo mocno bolą, ia mysze, zem ie po od dlabiał.
9. Iam był u ty zony im ieym mówił, a ona mie mowiła, zo chciała i swoiey córce powiedziecz.
10. I a iuz wyczyniechce tego uczyniecz.
11. I a tobie zarasz dam warząchśio bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, czy my tez mamy stobą iszcz? [?]
13. Szo liche czaszy.
14. Mniłe dziecie, zoszań tu niszko stoićz, te złe gęszy ciebie po kaszaią.
15. Tyś się dziś naylepi wuczyl, i cichoś był, ty mozesz dla tego przedzy do domu iszcz, iak owci.
16. Tyś ieszcze za mały, abyś butelke wina wypiuł, ty musysz ieszcze większy urosnącz, i większem byćz.
17. Bądź taki dobry a idz i mów twoiey sziostrze, zebym ona te szaty dla waszy matki uszyła i ie szotką czysto opczesała.
18. Gdy byś ty go był znał, tak by ono było wcale inaczy wybadło [!], i onemu by się było lepi powodziło.
19. Kto mie moi kosz z butelkami ukradł?
20. On tak czynił, iak by oni go do drasowania daly wołacz, ale oni to sami uczynil.

21. Komu on tą nową historiją powiadał?
22. Musiemŷ głośno wrzeszcz, bo on nam nie rozumieie.
23. Mŷ się zmordowałŷ i się nam chce picz.
24. Iak mŷ wcoraŷ w wziecor nazad przŷszłŷ, to iuz awći włozu lezelŷ i iuz mocno szpalŷ.
25. Śnieg u nas tŷ nocŷ lezecz został, ale dziśz rano iuz zginął.
26. Za naszym domem stoią trzy piękne kruszki s cerwonemi kruszcziczkami.
27. Niemozeta wŷ na nasz iedne okamgnienie zacekaćz, to tez zwami pudziem.
28. Wŷ niemata takiech dziecinskiech rzeczŷ cŷniecŷ.
29. Nasze gorŷ nie sŷą takie bardzo wŷszokie wasze sŷą wiele wŷzsze.
30. Wiele funtow worztŷ i wiele chleba chcecie wŷ mŷecz?
31. Ia wam nie rozumieŷ, wŷ musicie troszke głośni gadaćz.
32. Nieznalezliszcie wŷ kawałek białego mŷdła dla mie na moiem stole?
33. Iego brat chce dwa piękne nowe domŷ w waszŷm ogrodzie budowacz.
34. Te słowo przŷszło mu od szerca.
35. To bŷło dobrze odwasz.
36. Co tam za ptaszki siedziŷ wŷszoko na murku?
37. Gburŷ przŷprowadziłŷ pięć wołów, dziewięcz krowów i dwanaszcie owieci-
kow przed wiesz, i chcieliŷ przedacz.
38. Ludzie sŷą wŷszŷczŷ dziszŷ na polu i sziekŷ.
39. Icz tŷlko, ten brunatnŷ piesz nie uczŷni tobie nicz.
40. Ia stemi ludziami tam wtŷle przeŷz łonke a zboze iachał.

Kukukswalde, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Grzegorzółki, gm. Pasym, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Kniza, miejsce urodzenia: Olschinen, Kr. Ortelsburg [Olszyny, gm. Szczytno, pow. szczycieński]

57 169 [b 92,1]

1. W zime furaiŷ szuche Lŷście przez Powietrze.
2. Przestanie zaraz Śnieg padać, tedŷ będzie Powietrze znowu lepsze.
3. Włoz Węglow w Piecz, zebŷ się Mleko wnet warzić napoczeło.
4. Ten dobrŷ starŷ Mŷz zKoniem się na Lodzie włamał i wszimno Wodę wpadł.
5. On przed czteroma albo sześcioma Niedzielami umarł.
6. Ogeń bŷł zagoraczŷ, bo Kuchŷ się odspodŷ napaliłŷ.
7. On jie lajka zawsze oprocz Szolŷ i Pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolŷ, ja wierze, zem ię mocno sturbował.
9. Iam bŷł u Zonŷ i powiedziałem ieŷ, a ona mowiła, ze chcę i swojeŷ Czorcze powiedzieć.
10. Ia niechce więczŷ znowu czŷnić!
11. Ia cie rzne zaraz Lŷskŷ miedŷŷ Uszŷ, tŷ Małpo.
12. Gdzie tŷ idziesz, mamŷ i mŷ ztobŷ iść?

13. Są lŷche czasŷ!
14. Moie miłe Dziecie, zostań tŷ tu nisko stoieć, bo złe Gęsi zakąszo cie na śmierć.
15. Tŷs się dzisiaŷ naŷwięczŷ wŷuczŷł i bŷłeś porządnem, dla tego tŷ mozes pŷedŷ do Domu iść jak Inni.
16. Tŷs jeszcze nie dość duŷŷ, zebŷś Flaschke Wina wŷpił, Tŷ musisz jeszcze troche rosznąć i wiêkszem bŷdz.
17. Idz, bądź tak dobrŷ i mow twoieŷ Śiostrze, ona ma Odzienie przed ieŷ Matke uszŷć i Śzczotką wŷczeszać.
18. Gdŷbŷs tŷ go znał, tobŷ do tego nie przisło, i zniembŷ inaczeŷ stajało.
19. Kto mie moŷ Kosz z Miêszem ukradł?
20. On czŷnił tak, jakbŷ go do Draszowania obstałowałŷ, Oni ale to sami uczŷniłŷ.
21. Komu on to nową Historŷjå powiedział?
22. Musiemŷ głośno wrzeszczeć, bo nam nie zrozumieia.
23. Mŷ są mdłemi i mamŷ Pragniaćke.
24. Iak mŷ wczoraŷ nazad przisłŷ, lezełŷ drudŷ juz włoŷu i bŷłŷ mocno spiączemi.
25. Śnieg został teŷ Nocŷ u nasz lezeć, ale dziś rano stajał.
26. Za naszym Domem stojå trŷŷ piêkne Iabłonki z czerwonemi Iabłuskami.
27. Nie mozeta wŷ jedne Okamgnienie na nasz czeķać, tedŷ poŷdziemŷ mŷ zwama.
28. Wŷ niepotrzebujeta takech dziecińskich rzecŷ czŷnić.
29. Nasze gorŷ są nie take wŷszoke, waju są wiele wŷssze.
30. Wiele Funtow Wortŷtŷ i wiele Chleba chcza wŷ mieć?
31. Ia waju nierozumieje, wŷ musita troske głośni gadać.
32. Nie znaleŷłŷsta wŷ zadnego Kawałka białego Mŷdła przede mie na moiem ŷtole?
33. Iego Brat chcę sobie dwa piêkne nowe Domŷ w wajem Ogrodzie budować.
34. To ŷłowo przŷsło mu z Szercza!
35. To bŷło prawie od niech!
36. Ćzo za Ptaski siedzå tam wŷszoko na Mureczku?
37. Gburŷ piêć Wołow, dziewięć Krowow i dwanaście Owieckow przed Wieś wŷprowadziłŷ, te chcieliŷ oni przedać.
38. Ludzie są dzisiaŷ wszŷszczŷ na Polu i sieķå.
39. Idz tŷlko, ten bronatŷ Pies nie uczŷni ci nicz.
40. Ia z Ludziami tam wtŷł przez łåke w Zŷto pojechał.

Adlig Malschöwen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Małszewko, gm. Dŷwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Emil Alexander Kijewski, miejsce urodzenia: Siemienau [Siemianowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki]

57 170 [b 92,5]

1. w Zime furaio suche listi w powietrzu obkoło.

2. wnet przestanie kurzic, tedi będzie powietrze lepsze.
3. wčzin wenglow w piec, abi Mleko sie začęło warzić.
4. ten dobrŷ starŷ chłop szie s Koniem przes lod przełamał i w zimno wodę wlećzał.
5. on przet čzter [!] abo šeścioma niedzel zdech.
6. ogen buł za gorąnci, kuchi so nisko čale čiarno palone.
7. on iada iaŷka zawdi przes soli i pieprzu.
8. nogi mnie barzo bolo, ia mŷszle, ia ie przelećzał.
9. ia buł u białki i oni tom mowił, i ona mowiła, ze chće to i swoi zorze mowic.
10. ia niechcze tego zenčŷ čžŷnič.
11. ia čziebie zaras wŷrzne warzáchszo bes usžŷ, tŷ małpo!
12. gdzie idzies, mamŷ stobo iszc?
13. so liche zasi!
14. moje kochane dziećie, zostan tu nisko stoič, te złe Gęsi čie zazro.
15. tŷs sie džŷsai na zenči naučzuł i buł esz čžŷchi, tŷ moszes prendzi do domu iszc nis awci.
16. tŷsz eszce za małŷ, abisz flaschkę žina wipił, tŷ muszis eszce kawał zenkszi bičz.
17. icz bonč taki dobrŷ i mow twoi śiostrze, ona ma przed moio matke kłaki usžŷć i sčiotko wčžŷsčŷč.
18. kebi tŷs go znał! tedi bŷ bŷło ienačžŷ przŷszło, i bi lepsžŷ z niem stoił.
19. čto mnie Kosz z niensem ukrat?
20. on tak čžŷnuł, ani bi go do draszowania ob stalowali, oni ale to sani učžŷnili.
21. komu on to nowo rŷstorio powiedzał?
22. trzeba głośnie wrzesćieč, bo on tak nie rozumnieie.
23. mŷ so zmenzone i nam še pič chće.
24. iek mŷ wčzoraŷ ziečor wzat przŷszli, to lezeli awčžŷ iusz w łozu i bŷli fest w spaniu.
25. śnieg w ti nočŷ u naiu lezic ostał, ale dziś reno rostopił še.
26. za naśio čhałupo stoił tržŷ piękne iebłonki z čzerwonemi iebłuszkami.
27. nie mozeta okamgnieie na nas čiekacz, tedi pudziem z wama.
28. wŷ niebrukuieta take dziecinstno [!] prowadzič.
29. nasze gorŷ nie so barzo wŷsoke, wasze so schmat wŷsze.
30. szŷła funtow worztŷ i szŷła chleba chceta wŷ niecz?
31. ia was nie rozumnieie, wŷ musžŷta troske głośni gadač.
32. nie znaleziłta wŷ kawałek białego mŷdła przed mnie na stole?
33. iego brat chće sobie dwa piękne nowe domi w waszem ogrodzie budowač.
34. te słowo przŷšlo mu s serza!
35. to bŷło praze od niech!
36. co śiedzo tam za ptaszki wŷsoko na murku?
37. gburi przŷprowadžŷli pienč wołow i dzieienč krowof i dwanaście owiečzkow przed wieś, i chcieli ie przedač.
38. ludzie so dziś wszŷsći na dworzu wpolu i śieko.

39. icz tło, ten bronatny pies tobie nic nie zrobi.
 40. ia s temy ludzamy tam w tyle bes łonke w żyto wiechał.

Wappendorf, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Łupowo, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel i uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Jendrzyczik, miejsce urodzenia: Ortelsburg [Szczytno]
 57 171 [b 92,6]

1. Wzime furaią suche liście w powietrzu.
2. Śnieg zaraz przestanie kurzić, to będzie zaś pięknie.
3. Włóż do piecza węgli, co się wnet mleko zawarzi.
4. Ten dobry stary człek zkoniem się włamał i wleciał wzmną wodę.
5. On przed czteróma albo sześcioma tygodni umarł.
6. Ogien był za gorący to się kuchni wodcpodku podpaliły.
7. On iada iayka zawždy bez soly i bez pieprzu.
8. Nogi me barzo bolo, bom ie pewno obczochał.
9. Ja był u ty kobiety i powiedziałym jey, a ona chciała to i czorcze powiedzieć.
10. Ią tego więczy nie uczynie.
11. Ią ci tu zaraz warząchsią wlep dam, ty małpo!
12. Gdzie ty idziejz mamy i my zstobo iść?
13. Teraz liche czasy!
14. Moie dziecie zostan ty tu niško, bo te złe gęsi, to cię zatłuką.
15. Tys się dziś dobrze uczył i dobrze rządził, to mozesz prędy do domu iść iak ci drudzý.
16. Tys iefzczę za mały cobyś mogł czało butelke wina wypić, ty musifz iefzczę rosnać abyś większy był.
17. Idź a mow twoiey siostrze coby matczyne kleidy wnet posyła i szotko wyczesała.
18. Kebyś ty go był zaznał! toby się to było inaczy stało a było by znym lepsi.
19. Kto mię moý kos z mięszem ukradł?
20. On się zakłopotał, iak by go chciely do drasowania opsadzić, ale to oni sami zrobiły.
21. Komu on tą nowinę powiadał?
22. Trzeba mu głośno wrzeńczyć, bo nam nie będzie rozumiał.
23. My się zmęczyły i chcę się nam pić.
24. Iakem wczoray wieczor nazad przysli, to owci iuz lezely włozu i spaly fest.
25. U nas został ty noczy śnieg leżyć, ale dziś rano zginął.
26. Za nasem domem stoia trzy piękne iabłonki zczzerwonemi iabłkami.
27. Kebyście na nas troche zaczekały, tobym zwama pošły.
28. Wy niemusicie po dziecinsku robić.
29. Najze gory nie są take wysoke, waiu są więle wyzfze.
30. Wiele funtów worzty i wiele chleba chcęcie?

31. Ią wam nie rozumieje, wy musicie troche głośni gadać.
32. Nie znaleźliście kawałka białego mydła dla mię, na mym stole leżyć.
33. Ięgo brat chce sobie dwa nowe piękne [skreślone] domy w waju ogrodzie pobudować.
34. Te słowo przysło zżerca.
35. To było dobrze od was!
36. Co to tam siedzą za ptaski na murku?
37. Gospodarze wyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczkow za wieś i chciały ie sprzedać.
38. Dziś są wszystkie ludzie na polu u kosy.
39. Idź tylko ten bronatny pies ci nic nie robi.
40. Ią ztemi ludziami tam wtyle przez łąkę wżyto jechał.

Szczepanken, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Szczepankowo, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: A. Zielasko, miejsce urodzenia: Bodschingken [Boćwinki, gm. Gołdap, pow. gołdapski]

57 172 [b 92,8]

1. Wzime furaia fuche liście na powietrzu.
2. Śnieg wnet przestanie padać wtedy będzie powietrze zaraz lepsze.
3. Włoz węglów wpiec, aby się mleko wnet zawarzyło.
4. On dobry fтары człowiek werwał się zkoniem na lodzie i wleciał w zimną wodę.
5. On umer może temu bydz cztery albo fesc niedziel.
6. Był za tęgi Ogień nachci kołace na odspodku cale są spalone.
7. On wciąż iada iayka bez foli i pieprzu.
8. Bolo mi mocno nogi pewnom sobie pemple nadłabił.
9. Byłem u tej kobiety (białki) i mówiłem iey, a ona mogiła co chcę corcę swoiey pogiedzieć.
10. Juz gięcey to nie będzie robił.
11. Wypale cie tu zaraz warzáchwio, ty małpo!
12. A ty gdzie idziesz? Cy i my mamy z tobą iść?
13. Lyche cały!
14. Bądź tu niśko miłe dziecie tę złę gęsi zazro cię!
15. Tyś dzyś naygęcey się ucył i dobrześ się sprowował, to mozez prędzey iść do domu iek drugie.
16. [Brak tekstu.]
17. Bądź taki dobry a idz i mow twoiey fioftrze, niech ona odzienie matki waŕey prędko uŕyie i ie fcotką obcefe.
18. Kiebyś go był znał, toby było inacey wyfło i iemu famemu byłoby lepiej.
19. Kto też moy koś zmiejęm mi ukrat?
20. On tak robił, iakby go byli do draŕowania zawołali, oni ale tozeŕamo robili.

21. Komu on pogiedał to nowinę? (noginę).
22. Muśi do niego głośno wrzefceć, bo tak nie rozumieie nas.
23. Zmęcilił się i chce się nam pić.
24. Jekiem się wcoray wieczor wrocili, to iuz owci (tamte) włożu lezeli i śpali twardo.
25. Tey nocy śnieg u nas zoftał, ale rano zaraz ztaiał.
26. Za nafem domem ſtoią trzy piękne Jabłonki z cerwonemi iabłuzkami.
27. Nie moglibyśta z chyłkę na naf pocekac, to bym pojpołu pošli.
28. Nie muśita takie dziedzinskie rzeczy (śprawy) robić.
29. Nafę gory nie fą takie duże iek waiu.
30. Siła funtow worżty i wiele chleba chceta wy?
31. Ja was nierozumieie muśita głośniey gadać.
32. Nie należliśta kawałka białego mydła dla mnie na moiem ſtole?
33. Jego brat chcę ſobie dwa nowę domy w waſem Ogrodzie pobudowac.
34. Te ſłowo wyflo mu zſerca!
35. To to dobrze zrobili.
36. Co tez to tam za ptaſecki na murku ſiedzą?
37. Wyprowadzili gospodarze pięć wołów, dziesięć krow i dwanasce Owieckow za wieś i chcieli ię przedać.
38. Ludzie fą dzysiaiy wſzytkie na polu i ſieko.
39. Jdz tylo, ten bronatny pies ci nić nie robi.
40. Wyiechałem zoneni ludziañi ztyłu przez łonkę w zyto.

Mensguth, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Dźwierzuty, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył uczeń, on także zapisał [Durch einen Schüler, auch das Aufschreiben]
 Nazwisko nauczyciela: Johann Wessolowski, miejsce urodzenia: Poppowen,
 Kr. Lyck [Popowo, gm. Prostki, pow. ełcki]
 57 173 [b 92,9]

1. W zime furaią suchie Liszie bez powietrze.
2. Przestanie zaraz szniek padacz, tedý biędzie powietrze zaś lepe.
3. Włoz wągłi w piec, ze mleko zaraz się napocnie warzecz.
4. Dobry, starý chłop włamał się na lodzie z swoim koniem i w zimną Wode wleciał.
5. On przed sterý albo sescz niedziel umarł.
6. Ogien był zagoronci, kuchý się nisko cale carno zpałiły.
7. On ią łaika zawzdý bez Solý i Pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolo, ia wierze, ia ie przeleciał.
9. ła był u tý niewiaſti, i ia ie [?] mowił, a ona mowiła, ze chce to i swoigę [?] corce powiedzieć.
10. ła iuz tez tego nie zrobie.
11. ła cie zaraz rzne warzachsio bez uszý, tý małupo.
12. Gdzie idziesz tý, mamý mý stobo isdz?

13. Są lichie caszŕ.
14. Miłe dziecko, zostan nisko stoiecz, złe Gąszy zazrą cią.
15. Tŕś sią dzisz nawieąćy ucył i biłes statecnŕ, tŕ mozesz prądzŕ do domu isdz nisz tamte.
16. Tŕś iesce nie dosć duzŕ, abŕś Butelkie Wina wŕpił, tŕ muszŕś iesće kawał rosznącz i wiąkszem bŕcz.
17. Bądz taky dobrŕ a idz i mow tweŕ Siotrze, ona ma oblecenie przed waiu Matki uszŕcz i sćotkio wŕćŕszćicz.
18. Kebys tŕ go bŕł znał, to bŕ to ienacŕ bŕło przŕśło i bŕ o niego lepi stoiało.
19. Kto mie moi kosz z miąszem ukradł?
20. On tak zrobił, iakbŕ go do draszowania opstalowalŕ, ale oni sami zrobilŕ.
21. Komu on nowo hŕstorio powiedział?
22. Muszŕ głoszno wołacz, bo on nama nie rozumieie.
23. Mŕ so utrudzone i mamŕ pragniąckie.
24. Iak mŕ wćzorai wieczor do doma przŕślŕ, lezelŕ ius tamci i spalŕ mocno.
25. Sniek teŕ Nocŕ u nasz został lezŕc, ale dzisz rano sią rostopił.
26. Za nasfem domem stojio trzŕ piękne łabłonki z cerwāneni łabłuskani.
27. Nie mozeta wŕ na nasz okamgniāne cekacz, to mŕ poidziem zwami.
28. Wy niemata takiego dzieczŕnstwa robicz.
29. Nasze gorŕ nie śo moćno wŕszokie, waiu so siła wiąksze.
30. Siła funtow worzszŕ i siła Chleba chćeczcie wŕ.
31. Iā wam nie rozumieie, muszŕćie trochie glosni gadacz.
32. Nie znalezlŕście wŕ kawalek mŕdła przed mie na moiem Stole?
33. Iego Brat chće sobie w waszem Ogrodzie dwa piękne domŕ budowacz.
34. Te Słowo mu przŕśło od Serca.
35. To bŕło prawie od wasz.
36. Coz to za ptaski siądzio tam wŕsoko na murku?
37. Gospodarze przŕprowadzilŕ piāć wołow i dziewiāć krow i dwanasce owieć za wiesz i chcelŕ ie przedacz.
38. Ludzie so dzisz wszŕtkie na dworzu na polu i trawie rzna.
39. Tlo idz, bronatnŕ Piesz cŕ nić nie robi.
40. Iā ztemi Ludziami wtŕle bez łākie w zŕto iechał.

Olschoewken (Olschōwken, 1938–1946 Kornau), Kr. Ortelsburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Olszewki, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: J. Jatkowski, miejsce urodzenia: Ruttkowen [Rutkowo,
gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński]

57 174 [b 92,2]

1. Wzime furaio suche listki w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, teđ będzie zas lepsze powietrze.

3. Włoz węglow w piec, zebŷ mleko się prędzŷ zawarziło.
4. Dobrŷ starŷ mŷz się ze swoim koniem na lodzie werwał i w imno [!] wode wpađł.
5. On przed czteroma albo seścioma Niedzielamŷ umarł.
6. Ogién bŷł za gorŷczŷ, to sie Kuchi opaliły.
7. On je iaŷka oprócz soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bolo, mŷsle, zem ie przebrał.
9. Ia bŷł u niewiasty i mowiłem ieŷ, a ona mię mowiła, ze sweŷ corce powie.
10. Ia więczŷ tego nie uczŷnili!
11. Ia cie rzne warzáchwio bez uszŷ, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, cŷ mamŷ z tobo iść?
13. So lŷche czaszŷ.
14. Miłe dziecie, zostan tu stoić, bý cie złe gęsi nie zazerły.
15. Tyś się dzis najwięczŷ nauczył, bŷłes spokojni, moześ prędzeŷ do domu iść niz drudzŷ.
16. Tyś iest za małŷ, butelkie wina wipic, muszis pierwi większŷ rosnoć.
17. Idz, bŷdz tak dobrŷ i mow twoieŷ siostrze, ze ona ma odzienie przed waju matkie usić i oczesać.
18. Kebys go bŷł znał, tobi inacŷ przysło i lepie bý sie o niego stoiało.
19. Kto mie Kosz zmięsem ukradıł?
20. On tak czŷnił, iakbŷ go do drasowania obstalowali, oni ale to sani uczŷnili.
21. Komu nowo historio powiedział?
22. Muśi głośno wrzesceć, bo on nam nie zrozumiecie.
23. Zmordowalim sie i mamŷ pragniŷckie.
24. Iak mŷ wcoraŷ wieczor nazad przŷsli, to owci iuz włozu lezeli i twardo spali.
25. Snięg ty nocŷ u naś lezał, dziś rano ale sie zoztopił [!].
26. Za naśem domem, stoio trzy piękne iabłonki, z cerwonemi iabłuskami.
27. Niemozicie [!] okamgnienia na naś zacekać, tobym zwami posli.
28. Wŷ takiego dziecinstwa niemusita czŷnić.
29. Nasze gorŷ nie so bardzo wysokie, waiu so wiele wysze.
30. Wiele funtow worsti i wiele chleba chczeć mieć?
31. Ia wam nierozumieie, musicie troskie głośni gadać.
32. Nieznalezlista kawałek mydła na moiem stole?
33. Brat iego chce sobie dwa piękne domŷ w waiem ogrodzie budować.
34. Szczerca mu słowo przysło.
35. Dobrze bŷło od waś!
36. Co tam siedzo za ptaski wysoko na murku?
37. Gburi pięć wołow, dziewięć Krow i dwanasie owieckow przed wieś wŷprowadzili, abŷ ie przedali.
38. Wszystkie ludzie so na polu i sieko.
39. Idz tŷlko brunatni pieś ci nic niezrobie.
40. Ia z ludziami wtyle bez łokie w żyto wiechał.

Theerwisch, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Targowo, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Aug. F. Szelinski, miejsce urodzenia: Lyck [Ełk]

57 175 [b 93,1]

1. W zyme furają suche liście przez powietrze.
2. Wnet przestanie kurzyć, wtedy będzie powietrze piękne.
3. Włóż węglow wpieć, co się mleko wnel zawarzy.
4. Dobry stary chłop skoniem się bez lod werwał i wzymną wodę wleciał.
5. On przed ctery albo seńcz niedziel umarł.
6. Był ogień za gorący, kuchni się niską popaliły.
7. On jąda jayka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, myslie, ze jem omknął.
9. Byłem u białki i iey mówił, a ona mowiła, ze chciała jey corcę powiedzieć.
10. Nie będę więcey czynił.
11. Zaras ci dam warząchą po usach, ty małpo.
12. Gdzie ty idzies, mamy stobą przyiszcz.
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecie, zostan lu nizko, bo cię gęsi zażrą.
15. Ty się dżisiay na więcey wyuczył iz' był stateczny, ty moześ prędzey do domu iść niz oni.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, butelke wina wypićz, ty muszys jeszcze kawał podroznąć.
17. Idz, bądź taki taki dobry i mów twoiey siostrze, ona by miała odzienię waszey matce uszyć i szczotko wycesać.
18. Gdy byś by go był znał, by się było inaczey stało, i by się lepiej miał.
19. Kto mi kos zmięszem ukradł?
20. On tak robiył, jak by go do drazby zpewnili, ale oni to sani zrobjyli.
21. Komu on to nową przepojastke powiedział?
22. Muszy głośną wrzesczećz, bo nasz nie zrozumieye.
23. My są usiłowane i się nam picz chce.
24. Iak my wcoraj wjeczor nazad przysli, to owczy włozu lezely i spali.
25. Snieg bez noc u nasz lezycz został, ale dzisz rano tajay.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonki sczerwonëni jabkani.
27. Nie mozeta okamienie na nasz czekać, tedy pujdziem zwani.
28. Nie muszita takie dzieczynstwo robiedz.
29. Nasze gory nię bardzą wyszokie, wasze gdzie wyszę.
30. Iak wiele funtow kelbaszy i wiele chleba wy chcęta?
31. Nie rozumieye wasz, muszyta troche głośnieiy gadaćz.
32. Nie znaleźlista kawałka białego mydła przedemie na mojem stole?
33. Iego brat chće sobje dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie budowacz.
34. Słowo mu z serca przyszło.
35. do [?] dobrze od waszci było.

36. Co tam za ptaszeczki na mureczku siedzą?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczkow przed przed wieś, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzisz wszyscy na polu i szieką.
39. Idź tło, bronatny pies ci nicz nie robi.
40. Ia złudziany tam wtyle bez łonkie wzyto pojechał.

Erben, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Orzyny, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: August Junga, miejsce urodzenia: Neuhoff, Kr. Neidenburg
[Nowa Wieś Wielka, gm. Janowiec, pow. nidzicki]

57 176 [b 93,2]

1. W zime furaią suche liście wpozierzu.
2. Zaras przestanie kurzyć, to wtedy będzie lepsze powietrze.
3. Włos węglow w pieć, cobŷ sie mleko zaceło warzyć.
4. Ten dobry starŷ chłop włamał sie ziego koniem i wleczal wzimno wode.
5. On przed stery abo seśc niedziel zdech.
6. Ogeń buł za mocnŷ, tocz te kuchy wodspotku sie cale na węgel spalyły.
7. On iie iaika zawse bes soli i pieprzu.
8. Nogi me mocno bolo, ni sie widzi, com ie przebrał.
9. Bułem u zonŷ im iŷ to powiedział a ona moziła, co ona to i corce powie.
10. Ius ia więcŷ tego nie zrobie!
11. Dostanieś zaras warzonchsią po pysku, ty małpo!
12. Gdzie idzieś, mamŷ mŷ ztobą iśdz?
13. Lŷche caŷy!
14. Kochane dzećko, zostań tu nisko stoiecz, bo cie te złe geśi pokąsaia.
15. Tyś sie dziś nailepi wyućuł iś buł statecnem, dlatego moześ prędzŷ do domu iśdz iek owczŷ.
16. Tyś iesce nie dośc duzy, čobyś mog butelke wina wŷpicz, musyś iesce kawał roscz i więkŷy bycz.
17. Idz, bądź taka dobra i mow twoieŷ šostrze, coby ona dla matkŷ saty usŷła i ie scotko wycesała.
18. Kebŷs tŷ go buł znał, tobŷ ono inacŷ bŷło i zniem bŷ lepsi stoiało.
19. Chto mie moj koś z mięsem porwał?
20. On robiuł tak, iek bŷ oni go do drasowania obstalowałŷ, ale oni to sani zrobili.
21. Komu on to nowo powiastke powiedzał?
22. Trzeba głośno wrzescŷcz, bo tak to on nama nie rozunieie.
23. Mŷ sie utrudzili i sie nama chce picz.
24. Iek mŷ wčoraj ziecior nazad przŷsli, to owczŷ iuz włozu lezeli i mocno spali.
25. Snieg został u niau prześ noc lezecz, ale dziś reno to zginoł.

26. Za nasem domem stoią trzj̃ piękne iabląki scerwoneni iepkani.
27. Możeta iesce na naiu śułke cekacz, to mŷ pudzem zwama.
28. Wy nie muśŷta takego dziecziństwa robicz.
29. Nase gorŷ nie są tak mocno wŷsoke, waiu są smat wŷŷše.
30. Siła funtow worzty i siła chleba chceta niecz?
31. Ią wama nie rozunieie, muśŷta troche głośni gadacz.
32. Nie znalezišta kawałka białego mŷdła dla mie na moiem stole?
33. Iego brat chce dwa piękne nowe domŷ w waiu ogrodzie budowacz.
34. Te słowo z serca wŷrzekł!
35. To było od nich cale dobrze!
36. Czo to za ptaski na tem murku siedzą?
37. Gburi wŷprowadzili przed wieś pięcz wołow, dzewęcz krow i dwanaście owców, te chcieli ońi przedacz.
38. Dziś są wszŷŷŷ ludzie na polu i śieko.
39. Idz tŷło, ten brunatnŷ pieś czŷ nic nie zrobi.
40. Ią złudziami przes to tŷlno łąke wŷŷto iechał.

Mingfen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Miętkie, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Gayk, miejsce urodzenia: Radostowen
[Radostowo, gm. Rozogi, pow. szczycieński]

57 177 [b 93,3]

1. Wime [!] furajo suche Liście przerz Powietrze.
2. Gdy kurzyć przestanie, będzie lepsze Powietrze.
3. Nakłać Wenglow w Piec, zeby się mleko pŷdsko zawarŷło.
4. Dobry stary z konem na lodze się wŷrwał i w zimno wodę wleczął.
5. On przed szczesc niedzil umarł.
6. Ogien był za gorąci, kuchy się tez w odspotku opalił.
7. On jey jajka zawdzy [!] bez soly i przeprsu.
8. Nogi mie bolą, ja myśle, zem je obcochał.
9. Ja u ty Pani był i powiedziałem iey, a ona mowiła, ze chce jey corce mowic.
10. Ja nie chce tego więci czynic.
11. Ja uderze čie warząchrzą między uszi, ty małpo!
12. Gdzie ty idzis, mamy my ztobą idzisc?
13. Ono są liche czasy!
14. Miłe dziecie, ostan tu nisko, bo cię te złe gęsi zazrą!
15. Tyś się dzisay na więcey uczył i byłeś posłusny, mozes tez pŷdci do domu isć jak owci.
16. Tys jesce niedosc duzy, abys butelke wina wypił, musys troske wŷiękzi rosnoć!

17. Idzic [?], bądź taki dobry i mow twojej siostrze, ona miała odziene przed waje matke usic i szczotko opczesac.
18. Gdybys ty był go znał, to by było inaczy przysło, a mu było by lepszy.
19. Kto mie moj koz z niżem ukrat?
20. On czynił tak, jak by go do drzasby zawołali, ale oni to sami uczynili.
21. Komu on to nowo Historijo powiedział?
22. Musy głośno wierscic [!], bo tak nie rozumieje on naś.
23. My są utrudzone i mamy pragnące!
24. Jak my wcoraj wieczor nazad przysli, to leżały owczy juz w łozu ispali fest.
25. Śnieg u nas ostał przes to noc leżyć, ale rano dzisay zginął.
26. Za naszo izbą stoją trzy jablonki z czerwონeni jabkami.
27. Mozeta na nas chwile czekac to pudzim z wama.
28. Wy nie musita dziecienskich zapawoł robic!
29. NaŹe gory nie są wysokie, waje są w wysie!
30. Wiele funtow w [?] worzstow i chleba chceta mięc [!]?
31. Ja nie rozumieje waju, wy mozeta troske głośny gadac!
32. Nie znalesli sta kafałek białego mydła na stole przed demie?
33. Jego brat chce dwa nowe domy wjajem [!?] ogrodze budowadz.
34. Te słowo przysło mu serca.
35. To było dobrze od waju!
36. Co siedzo za ptaski wysoko na murku?
37. Gburey pięć wołow, dziejęć krowoł i dwanaście owcow za wieź wyprowadzili, i chceli je przedac.
38. Ludze są dzis wścsyscy na dworzu na polu i sieko.
39. Jdzic tylko, ten bronatny pięś nie zrobi ci nic!
40. Ja z ludziami tam wtyle przes łake w zyto wjachał.

Kallenczyn, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Kałęczyn, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Reihwald, miejsce urodzenia: Schwentainen [Świątajno, gm. Świątajno, pow. szczycieński]

57 178 [b 93,4]

1. W zime furają suche liście beż powietrze.
2. Przestanie zaraz śnieg padać, tedy będzie powietrze zaś lepsze.
3. Włoz w piecz wengel, ze się zaś zacnie mleko warzić.
4. Ten dobrzy starusek się s koniem na lodzie włamał i w tó zimną wode w pat.
5. On przed šteroma albo sześcioma tygodnami pomer.
6. Ogeń buł za gorący, kuchy się nisko cale czarno upaliły.
7. On je jajka zawdży bez pieprzu i soli.
8. Nogy me mocno boló, pewniem je sobie prze sorował.

9. Ja u tej biaki [!] buł im jej mowiul, a óna mowiła, ze ona to i swojej czorcze mowieć chcę.
10. Ia tego też zięcej nie uczýnie.
11. Čie zaraz warzońsio bez usý pale, ty małpo.
12. Gdzie idzies, mamý stobó iść?
13. Só liche czasy!
14. Miłe dziecie, stoj tu nisko, te złe gęsi cie na śmierć pokąsajo.
15. Týs dzisaj naj więcej się uczuł iś spokojný buł, mozes dla tego prędzej do domu iść nizeli owci.
16. Tyś jeszcze nie duży dość, butelka wina wýpić, musisz jeszcze rosnonć i więksym być.
17. Idź bądź tak dobrý i mów twojej siostrze, kieby odzienie wajej matcze do syła i szotką wý czyściła.
18. Kiebyś go buł znał! było bý się inacý stało, i lepiej by zniem stojało.
19. Kto mie moj kos z nięsym ukrat?
20. On się stawiał [?], ani bý go do drasowania obśtalowali, ale oni sani uczynili.
21. Komu on to nowo przepowiastkje powiedział?
22. Musi głośno wrziescyć, bo nas nie rozumńieje.
23. som utrudzone i chce się nama pić.
24. Iek mý wczoraj wieczor do domu przysli, to juz owci lezeli i byli w mocznem spiku.
25. Śnieg tej noczy u nas z lezał, ale dzis reno roz topił sie.
26. Za naszym domym stojo trzi pieńkne jabłónký spienknymi jabłuskoma.
27. Nie mozeta na nas s okamgnienie czekać, to pudziem zwama.
28. Nie wolno wama takie dziedzinskie rzeczy cynieć.
29. Nase gorý nie so bardzo wysokie, nayu so śmat więkse.
30. siła funtow worýty i siła chleba wy chceta?
31. Nie rozumieje was, muście troche głośnie gadać.
32. znaleźliście przedemie kawałek białego mydła na moyem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe biękne [!] budynki w wajem ogrodzie budować.
34. Te słowo mu s szerca sło.
35. To dobrze od waści było.
36. co tam za ptaski na tým murku siedzą?
37. Gburey pięć wołow i dziejęć krow i dwanaście owieczków przed wieś przy prowadzili, te oni chcel[i] sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wsycszy w polu i sieką.
39. Idz týlko, ten bronatny pies ci nicz nie uczýni.
40. Ia złudzioma tam na tyłach pez [!?] łonkie do zyta pojechał.

Rheinswein, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Rańsk, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Zander, miejsce urodzenia: Candien [Kanigowo, gm. Nidzica pow. nidzicki]

57 179 [b 93,5]

1. Wzime furaio szuche liscie w powietrzu.
2. Zaraz przestanie kurzić, tedy będzie znowu lepsze poizetrze.
3. Włóż wąglicę wpiec, co się mleko wnet zawarzy.
4. Ten stary dobry człowiek z koniem się włamał i w zimną wodę wleciał.
5. On przed czteroma abo szesścioma niedzielami umer.
6. Ogień był zatęgi, dlatego się kuchy nizko spaliły.
7. On je iayka bez szoli i pieprzu.
8. Nogi mię mocno bołą, ia myszlie, ze ia ię zterł.
9. Ia buł u białki i moziulem iey, a ona moziła, ona to chce i corcze swoiey poziedzić.
10. Ia tego tez zięczy [z skreslone] nie zrobię.
11. Ia ci zaraz warzachsio w łep dam, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mamy my z tobą isć?
13. Są liche czasy!
14. Miłe dziecie, zostan tu, bo cię gęsi zazra.
15. Tys się dzis nayięczy uczył, i byles porządny, ty mozes prędzey do domu isć niz te druge.
16. Tys ieszcze zamały, azebys butelkie wina wipiul, ty muszis troche ziększy być.
17. Idź, bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, ona miała obleczenie dla waszey matki uszyć i szcotoکو wyczyszyć.
18. Bułbys ty go znał, toby było ienacze przysło i lepszy by się znim miało.
19. Chto mię moy kosz z mięszem ukrad?
20. On robiul, iakby oni go do draszowania obstalowali, oni ale szany zrobili.
21. Komu on tą nową historiją poziedał?
22. Trzeba glosno wrzesczyć, bo tak to on nie rozunieie.
23. My się utorbowali i mamy pragniąckię.
24. Iek my wczoray nazad przysli, to lezeli te drugie iuz wlozu i mocno spali.
25. Snieg tey nocy u nasz lezyć został, ale dzis reno on z taiał.
26. Za naszym domem stoia trzy piękne iebłonki z czerwony iebłuskany.
27. Niemozeta ieszcze troche na nasz zaczekać, tedy pudziem my z wany.
28. Wy niemata takiego głupstwa prowadzić.
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze są wielie wyzsze.
30. Wiele funtow worszty i chleba chcecie?
31. Ia was nie rozunieie, wy muszicie troche glosney gadać.
32. Nie znalizcie [!] kawałek białego mydła dla mię na moiem stolie?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie budowac.

34. Te słowo iemu z serca przysło.
35. To było dobrze od nich.
36. Co siedzą tam za ptaski wysoko na murku?
37. Gburey pięć wołów i dzieięć krow i dwanasce ozaieckow przed zies wypro-
wadzili, tę chcieli oni przedać.
38. ludzie są dzisia y wszyszy na polu i sieką.
39. Idź tyło, bronatny pies nýč ci nie zrobi.
40. Ia złudziany tam wtylie bez łakie wzyto w iechał.

Groß Jellinowen, Kr. Ortelsburg, Reg.-Bez. Königsberg

Jeleniowo gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gollan, miejsce urodzenia: Leinau [Linowo, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński]

57 180 [b 93,6]

1. Wzime furaią suche liście przez powietrze około.
2. Ono przestanie zaraz śnieg padać, tedý będzie powietrze znow lepsze.
3. Włoz węgle w piec, co się mleko zaraz začnie warzyć.
4. Ten dobrý starý Chłop z koniem przez lód się włamał i wźimno wode
w padł.
5. On przed šteroma lub sešcioma týgodni umarł.
6. Ogeń buł za goronczy, kuchy zespody są cale carno spalone.
7. On ie jaýka zawsze bez solý i bez pieprzu.
8. Nogi mie bolą bardzo, ia myśle ze ia ie przebrał.
9. Ia był u teý żani i mowiłem ieý, a ona mowiła, ona chce ono tez ieý corce
mowic.
10. Ia nie chce ono tez więceý znowu robić.
11. Ia wýrżne zaraz warząchwą cię w uszy, tý Małpo!
12. Gdzie tý idzies mamý z tobą iść?
13. Lýche czaszy.
14. Kochane dziecię, zostań tu udołu stoiec, te złe Gęsy pozro cię na smierc.
15. Týś się dziś naýwięceý uczył i býłeś grzeczný, mozesz prędzeý do domu
iść, niz te druge.
16. Tý ieszcze nie iesteś dość duży, butelke wina wýpic tý muszýs ieszcze
kawał rość i większý być.
17. Idz, bądź tak dobrý mow tweý siostrze, ona niała odzienie dla waiu Matki
gotowo uszyć i szczotką wýczesać.
18. Gdýbýś tý go znał, tobý było inaceý wypadło i lepieý bý ziem stoiało.
19. Kto mie moý kosz z mięsem ukradł?
20. On się tak robýł, iek gdýbý oni go do młocenia obstalowalý, Oný sani zrobilý.
21. Komu on te nową Hýstorýia powiedział?
22. Głośno muśý krzyćceć, inaceý on nasz nie rozunie.

23. Mŷ się utrudzŷli i mamŷ pragniącke.
24. Iak mŷ wczoraŷ się wrocilŷ, to owci lezelŷ iuz w łozu i mocno zasnelŷ.
25. Śnieg teŷ nocŷ u nasz lezał, ale dzis rano stiał.
26. Za naszym domem stoią trzŷ piękne iabloneczki z czerwoneni iabłuskani.
27. Nie mozeta ieszcze okamgnienie na nasz czekać, tedŷ mŷ poŷdzim z wama.
28. Wŷ nie mata takego dziecinsta robŷć (prowadzić).
29. Nasze gorŷ nie sŷ bardzo wŷsoke waiu sŷ wiele wŷszsze.
30. Wiele funtow worsztŷ i wiele chleba chceta wŷ?
31. Ia waju nie rozumiēie, musŷta głośnieŷ gadać.
32. Čzŷstani kawałka mŷdła białego dla miē na moiem stole nē znalezi?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domŷ w waēm Ogrodzie budować.
34. Te słowo sło mu z serca.
35. To bŷło dobrze od niech!
36. Co tam za ptaszķŷ siēdŷ u gorŷ na tem muezku [!]?
37. Te gburŷ piēć wołow i dziewięć krow i dwanasce owieckow przed wies wŷwiedlŷ, te chczelŷ przedać.
38. Ludzie sŷ wszŷszczŷ dziś na dworzu wpolu i siekŷ.
39. Idz tŷło, ten bronatŷ pies nić ci nie zroby.
40. Ia z teni Ludzami tam wtŷle bez łŷke w zŷtom wiechał.

Kreis Neidenburg (powiat nidzicki)

Layss, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Łajs, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gustav Stephan, miejsce urodzenia: Omulef-ofen [Kot, gm. Jedwabno, pow. szczycieński]

53 666 [c 90,8]

1. W zimę latają suche liście po powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, to będzie znow lepsze powietrze.
3. Nasyp węglow w pieć, aby się mleko wnet warzyć zaczęło.
4. Ten nieborak stary z koniem na lodzie się załamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed cztery lub piēć tygodniami umarł.
6. Ogień był za tęgi, ciastka z pod spódu aż się napalił.
7. Łada zawsze jaŷka bez pieprzu i bez soli.
8. Nogi miē bardzo bolŷ, zdaje mi się, ŷem je namoęł.
9. Byłem u tey niewiasty i powiedziałem jēj, a ona mówiła, ŷe córce to powiē.
10. Nie będę tego nigdy wiēćej czynić!
11. Dostaniesz tu zaraz warzēchŷ po uszach, ty małpo!
12. Dokŷd idziesz, czy i my pōjdzim ztobŷ?
13. Liche čzasy!
14. Kochane dzieciē, zostań tu na dole, te gēsi złośliwe ciē zagryzŷ.

15. Tyś się dzisiaj najwięcej nauczył i dobrześ się sprawował, możesz prędzej niż drudzy iść do domu.
16. Ieszcześ nie dość wielki, abyś butelkę wina wypił, musisz wprzód cały kawał rosnąć i wielkim się stać.
17. Idź, bądź tak dobry, a powiedz twojej siostrze, niech szat dla waszëy matki doszyje, i szcztoką je wyczyści.
18. Kiedybyś go był znał! toby inaczej było poszło, i lepijby dla niego było.
19. Kto mi moj kosz z mięsem ukradł?
20. Czynił tak, jakby go młócić zasadzili, a przecią sami to czynili.
21. Komu tą nową hystoryją powiadał?
22. Trzeba krzyczyć, inaczej nas nie zrozumie.
23. Pomdlelim i upragnęlim.
24. Gdym wczora wieczór się powrócili, iuz drudzy w łozu lezeli i twardo spali.
25. Śnieg u nas przez tę noc przeleżał, ale dziś rano stopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie moglibyście jeszcze okamgnienie poczekać, tobym poszli zwami razem.
28. Nie musicie takiego błazeństwa prowadzić.
29. Nasze góry nie bardzo wysokie, wasze są daleko wyższe.
30. Wiele funtów kiełbasy i wiele chleba mieć chcecie?
31. Nie rozumie was, musicie trochę głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście kawałka białego mydła dla mnie na stole moim?
33. Brat iego chce sobie dwa nowe domy w ogrodzie waszym wybudować.
34. To słowo wyszło mu z serca!
35. To było dobrze od nich!
36. Co tam za ptaszki siedzą wysoko na murku?
37. Gburzy wyprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owieckow za wieś, te chcieli sprzedać.
38. Dziś wszyscy ludzie na dworze w polu i koszą.
39. Idź tylko, brunatny pies ci nic nie uczyni.
40. Pojachałem z ludziami tam w tyle przez łąkę w żyto.

Gardinen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Gardyny, gm. Dąbrówno, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gottfried Korsch, miejsce urodzenia: Weinsdorf, Reg.-Bez. Königsberg [Dobrzyki, gm. Zalewo, pow. iławski]

53 693 [e 88,7]

1. W zimie furaią fuche Lista pom powietrzu.
2. Przestanie zaraz śnieg padać, to wtedy powietrze będą lepie.
3. Włóż węgle wpieć, zeby się mleko zaraz zaczęła gotować.
4. Dobry, łtary chłop, z koniem się włod werwał, i wzmie wode wlecząć.
5. On przed czteroma albo szescioma Tygodniu umarł.

6. Ogien był za gorący, bo się Kuchy zodspodo zpałyły.
7. On ie iayka zawsze bez Sol i bez pieprzu.
8. Nogi mię mocno bolą, uwierzam, zem ie odczochał.
9. Iam był u tey Pani, i mowiłem iey to, a ona odpowiedziała, ze i corče powie.
10. Ia tego więcey nie uczyni.
11. Ia cię zaraz rznie warzuchwią między uszy, ty małpa.
12. Keni idziesz, czy mamy zlobą [!] isć?
13. Są liche czasy.
14. Mile dziecię, zoftan tu nisko stoić, bo te złę gęsi cię zazrą.
15. Tyś się dzis dobrze uczył, i byłeś spokojny, mozesz prędzi isć do domu iak te drugie.
16. Tys ieszcze za mały, azebys butelke wina wypił, ty muszysz ieszcze kawał rosnąć i większym byc.
17. Idz, a bądź taki dobry, zeby odzienie dla waszey matki uszyła i śczotką wyczyszczyła.
18. Zebys go był poznał ienaczy by było przyszlą, a lepiey by się miała znim.
19. Kto mię moiego kosza z mięsem ukradł.
20. On czynił tak, iak gdyby go do młoczenia wezwali, oni jamą to uczyniły.
21. Komuś to nowiną powiedział.
22. Trzeba głośno krzyczyc, zeby nas rozumiał.
23. My zemgmiwały i pragniemy.
24. Ia[k] my wczoray we wieczor nazad przyszły, lezeły te drugię iuz włozku, i spali fest.
25. Snieg u nas dziśieyszą noć zoftał lezyć, ale dzis raną się zoztopił.
26. Za naszą chałupą stoią trzy pięknie iabłonki zpięknemi iabłkami.
27. Niemoziecie okamgnienie nas czekacz, to poydziem zwami.
28. Niemacie takich dzieczniskich rzeczach czyniść.
29. Nasze gory nie za wyfokie, wasze są wyszsze.
30. Siły Funtow worszti i siły chleba chcecię?
31. Ia wam nie rozumię, muszycię głośny gadać.
32. Znalezlisię kawałek białego mydła dla mię na moim stole.
33. Iego brat chcę sobie dwa budynki w waszym ogrodzie bydoważ.
34. Słowo mu przyszlą z ferca.
35. To byłą dobrze od nich.
36. Co tam siedzą za ptaszki siedzą u gory na murku.
37. Gbury pięć wołów, dziewięć krowow i dwanascie Owiec przed wies przygnały, te oni chcely przedacz.
38. Ludzię są dzis wszystkie na połu [!] i sięką.
39. Idz, tyn brunatni Pies czy nić nię uczy [!].
40. Iam z ludziami w tyle bez ląki w zyto poiechał.

Heinrichsdorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Płońska, gm. Płońska, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Mijsfolder [?], miejsce urodzenia: Winkenhagen, Kreis Königsberg [Winiec gm. Miłomłyn, pow. ostródzki]

53 715 [g 87,6]

1. w zime latają suche liście w powietrzu.
2. wnet przestanie śnieg padać, wtedy powietrze będzie lepsze.
3. włoż węgle w piec, aby mleko wnet się poczęło gotować.
4. dobri stari mąż z koniem na lodzie załamał i w żimo [!] wodę wpadł.
5. on przed czterci albo sześć tygodni umarł.
6. Ogień był za goroncy, kuchi się na odspodku upaliłi.
7. On z jie iajko zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bolo, wierze, zem ie od dłaibił.
9. Byłem u tej żoni i mówiłem, a ona mówiła, ze swojej corce to chce mówić.
10. Ią tez więcej to nie uczynie.
11. Zaraz cię warzuchwią uderze za uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mamy ztobą iść?
13. Liche czasy są teraz.
14. Moje miłe dziecię, zostan tu nisko stoic, te złe gęsi cię zagrizą.
15. Tyś się dzisiaj najwięcej nauczyło i byłeś grzecznem, więc mozesz prędzej do domu iść, niz te drugie.
16. Tyś ieszcze nie dość duży, abyś butelkie wino wypił, mufis ieszcze kawałek rość i większem się stać.
17. Idź, bądź taki dobri i powiedz twojej siostrze, azebby obleke przed waso matkie uszyła i z szcztoko wycięciła.
18. Gdybys go był znał, wtedy było inaksze się stało i lepiej by się znem miało.
19. Kto mię moj kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, iakby go do drażby stalowano, ale oni to sami uczynili.
21. Komu on te nowe historie powiedział?
22. Trzeba głośno wrześcić, bo tak on nam nie zrozumie.
23. My są zemdlone i mamy pragnące.
24. Iak my wczoraj wieczorem nazad przysli, wtedy ci drudzi iuz wlozku lezeli i mocno spali.
25. Śnieg wtej nocy unas ostał leżyć, ale dziś rano ztopniał.
26. Za nazem domem stoją trzy piękne iablonki z czerwonemi iabluskami.
27. Nie możecie ieszcze okamgnienie na nas cekać, wtedy my zwami pojdziemy.
28. Wy nie macie takie dzieciństwo czynić.
29. Nasze góri nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtow kełbasy i wiele chleba chcecie?
31. Ią wam nie rozumie, musicie troche głośniejsze mówić.
32. Nie znaleźliście kawalek białego mydła przedemie na mojem stole.
33. Jego brat chce sobie dwa pięknie nowe domy w waszem ogrodzie budować.

34. To słowo mu z serca przyszło.
35. To było słuszno od waści.
36. Co tam za ptaszki siedzą u górn na murku?
37. Gospodarze pięć woły i dziewięć krów i dwanaści owieckow za wieś
przyprowadzili, te chcieli oni sprzedać.
38. Ludzie dzisiaj wżzyscy na dworzu są na polu i sieko.
39. Idz tyłko, ten brunatni pies tobie nic nie zrobi.
40. Ią złudziami tam wtyle przez łąkę w żyto iechał.

Hohendorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wysoka, gm. Działdowo, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Junga, miejsce urodzenia: [brak informacji]

53 720 [h 87,3]

1. Wzmie furgaią suche liście w powietrzu dokoła.
2. Wnet śnieg przestanie padać, tedy powietrze będzie lepsze.
3. Włóż węglów w piec, ze mleko się wnet żagotuie.
4. Ten dobry stary mąż na lodzie się z koniem żałamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed czteroma albo sześcioma tygodniami pomarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy się na odspodku spaliły az czarne.
7. On zawsze iada iaia oprócz soli i pieprzu.
8. Nogi mię tak bardzo bołą, pewniem ie sobie poprzecierał.
9. Ią był u tey żóny i to iey mowiłem, a óna mówiła, że to też i swoiey corce
powie.
10. Ią tego iuż wieczey nie uczynie!
11. Ią tobie tu zaraz dam warzáchwią miedzy uszy, ty małpo!
12. Dokąd ty idziesz, mamy my ztobą iść?
13. Są liche czasy!
14. Kochane dziecię, zostan tu nisko stoic, bo ciebie te złe gęsi zazrą.
15. Tyś się dziś naywięcey nauczył i grzecznymeś był, to mozesz prędzey do
domu iść iak ci drudzy.
16. Tyś ieszcze nie iest dosic duży, abyś flaškę wina wypił, musisz ieszcze
kawał podrosnąć i większym być.
17. Idz, bądź taki dobry a mów twoiey siostrze, żeby szaty przed waszą matkę
doszyła i szcotką wyczyściła.
18. Zebyś ty go był znał! toby się było inaczey stało, a z nim by lepiej stiało.
19. Kto mi moy kosz z mięsem ukradł?
20. On się tak stawiał, iakby óni iego do młoczenia obstalowali, ale óni to sami
zrobili.
21. Komu ón tą nową historyią powiadał?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo ón nam nie zrozumieie.
23. My są spracowani i mamy pragnączkę.

24. Iak my się wczoray wieczor powrocili, leżeli drudzy iuż w łożu i twardo spali.
25. Snieg tey nocy u naś został leżyć, ale dziś rano się roztopił.
26. Za naszym domem stoią trzy iabloneczki z czerwonymi iabluszkami.
27. Nie możeta wy ieszcze okamgnienia na naś zaczekać, to my zaraz poydziem z wami.
28. Wy nie musita takich dziecińskich rzeczy czynić
29. Nasze gory są nie bardzo wysokie, wasze są wiele wyzsze.
30. Iak wiele funtow worsty i wiele chleba chcecie?
31. Ia wam nie rożumieie, musicie trochę głośniey gadać.
32. Nie znaleźliście żadnego kawałka białego mydła dla mnie na moiem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo wyszło iemu z serca!
35. To prawie było od waś.
36. Coż tam za ptaszeczki siedzą wysoko na mureczku?
37. Gbury wyprowadzili pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owieczkow przed wieś, te chcieli przedać.
38. Ludzie dziś są wszyscy na polu i sieką.
39. Idz tylko, ten brunatny pies tobie nic nie robi.
40. Ia z temi ludziami tam w tyle przez łąkę po żyto poiachał.

Thurau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Turowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Joseph Strohmenger, miejsce urodzenia: Wartenburg, Reg.-Bez. Königsberg [Barczewo, gm. Barczewo, pow. olsztyński]
56 867 [e 88,8]

1. Wzime furaio suche listy w pozetrzu.
2. Zaraz przestane sneg padac, to będzie pozetrze znow lepze.
3. Włos węglow w pzec, co mleko sie nagotuje.
4. Ten dobry stary chłop z Konem przez lod sie w łomoł i w zimno wode wlecał.
5. On przed stery abo sesc tygodni umar.
6. Gorącka buła za duza, toc Kołace u dołu dycht spolone.
7. On je jajka bez soly i pseprzu.
8. Nogy me mocno bolo, mysle, com jech przemog.
9. Ja buł u Kobzety ym ony pozedzał, a łona możyła, co chce swoi corce pozedac.
10. Ja jus niechce wżęcy tego zrobic.
11. Ja ce łukne zaraz zwarzachso w łep, ty małpo!
12. Gdzie ty idzies, mamy stobą isc?
13. Są lyche casy!

14. Moje mnyłe dzece, zostan tu na dole stoic, te złe gęsy by ce zagryzły.
15. Ty dzysaj się mocno ucył ys był grzecny, ty mozez prędy do domu isc nis te druge.
16. Tys jesce ne dosc duzy, flaskę zyna wypsyc, ty musys jesce Kawał rosnąc y zęksy byc.
17. Jdz, bąc taky dobry i mow twoi sostrze, niech usyje wasy matce obus y scotko wycyscy.
18. Kebys ty go znał! jenacy się buło zrobzyło, lepszy znem stojało.
19. Chto my moy Kos znesem ukrat?
20. On tak zrobzył, jekby go do drazby zgodzyły, ale ony same zrobzyły.
21. Komu on te nowo hystoryo pozedzał?
22. Musy głośno wrzescyc, jenacy on nas nerozumny.
23. My są zmordowane y mawa pragnące.
24. Jekem wcoraj przysly nazat, to drudzy jus lezely w łozach y mocno spaly.
25. Snek ty nocy u nas został lezyc, ale dzys rano stopnał.
26. Za naso chałpo stojo trzy psękne jebłonecky scerwonemy jebuskamy.
27. Nemozece troske na nas cekac, potem pudzem zwamy.
28. Wy nemace takego głupstwa robsyc.
29. Nase gory neso take duze, wase so smat wysse.
30. Syła funtow worsty i chleba chcece?
31. Ja was nierozumne, musyce troche głośny gadac.
32. Neznalezlysce any Kawałka bzałego mydła dla mne na mojem stole?
33. Jego brat chce sobze dwa psękne domy w wasem ogrodze pobudowac.
34. To słowo wysło mu z serca.
35. To buło od was dobrze.
36. Co za ptasky tam sedzo u gory na murecku?
37. Gburey psęc wołów y dziewięć Krow y dwanasce ozeckow przed wies wyprowadzyły, te chcele przedac.
38. Ludze so dzys wsycy na polu y seko.
39. Jdz, ten brunatny pses cy nyc nezrobzy.
40. Ja zludzamy tam w tyle przez łąke po zyto pojechał.

N.B. de *a* und *e* mit dem Haken [?] wird gesprochen wie *on* und *en*

Orlau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Orłowo, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: J. Reinert, miejsce urodzenia: Waschulken, Kreis Neidenburg [Waszulki, gm. Nidzica, pow. nidzicki]

56 874 [e 89,7]

1. W ziemię furaio zuche liscze w powietrzu w koło.
2. Zaraz ustanie sie kurzicz, tedý będzie powietrze zaraz lepse.
3. Wrucz węgły wpieć, sebý mleko sie zarasz gotowacz zaceło.

4. dobrŷ starŷ mąs s koniem sie w łamał przesz lod i wleczął w ziemno wode.
5. On przed pięcz albo seszc lat umer.
6. Ogen bŷł sa gorąca, bo kuchŷ so na odspotku wcale spalone.
7. On ieŷ iaŷka zawze przesz solŷ i pieprzu.
8. Nogi me bardzo bolo, ja mŷsle, sem ie przeleczął.
9. ła bŷł u sonŷ im jŷ mowił, a ona mowiła, ona chce i iŷ corce powiedzecz.
10. ła ius niechcze więcy tego czinecz.
11. ła rzne czebie saraz łŷsko wkoło usow, tŷ małpo.
12. Gze tŷ idesz, czy mŷ mamŷ stobo iscz.
13. So to lŷche casŷ.
14. Moje miłe dziecze, sostan tu nisko stoicz, te sŷe gęsz pokosaio cze na smierzcz.
15. Tŷsz sie dzisz naŷ więcy wŷucził i bŷłesz spokoŷnem, tŷ mozes prędzŷ isz do domu jak drudzi.
16. Tŷsz iesce nie dosz duzŷ, abŷsz mogł iedno sklanke wŷna wŷpiecz, tŷ muszis ieŷce kawał rosnącz, abŷs więsz bŷł.
17. Idz, bądź takŷ dobrŷ i mow twoŷ sostrze, ona miała obleczone przed wazo matke uszŷcz i szotko wŷ cziszczecz.
18. Kebŷ tŷsz go bŷł snał, tobŷ bŷło lepszŷ, i bŷło bŷ lepie snem stojało.
19. Kto mie moŷ koz s niesem uktrat?
20. On robŷł tak, jakbŷ go bŷłŷ do młoczena opstalowalŷ, onŷ to ale samŷ srobŷłŷ.
21. Komu on to nowo hŷtorio powiadał?
22. Trzeba głožno krziczecz, bo on nam nie srozumŷ.
23. Mŷ so semdlone i chce nam sie piecz.
24. Iak mŷ wcoraŷ na wiecor przislŷ, to lezely drudzŷ jus włożku i mocno spalŷ.
25. Snieg unaz sostał wnocy lesŷcz, ale rano sginoł.
26. Za nazo chałupo stojo trzŷ iebłonetzki scerwonemŷ jabłuskamŷ.
27. Nie mozeta wŷ na naz troske sackacz, to mŷ pudzem swamŷ.
28. Wŷ nie muszita takech dzieczinoszi czinecz.
29. Naze gorŷ nie so za wŷsoke, waze so wiele wŷse.
30. Zieła funtow worztŷ i zŷła chleba chceta wŷ miecz?
31. ła wam nie rozumeie, muszita głożnŷ gadacz.
32. Nie snalesłŷsta wŷ kawałka białego mŷdła przedemne na stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe budinkŷ wazem ogrodze budowacz.
34. Te słowo mu przisło zserza!
35. To bŷło dobrze od waz!
36. Cŷo tam za ptaskŷ siedzo wŷsoko na murku?
37. Gospodarze mielŷ pięcz wołow i dziewięcz krowow i przyprowadzŷłŷ je przed wiesz, i chczelŷ ie sprzedacz.
38. Ludze zo dzizaŷ wiscŷ na polu i szeko.
39. Idz eno, ten bronatnŷ piesz czy nić nie srobiŷ.
40. Iam jest stenŷ ludzanŷ tam wtŷle przeŷ łak wsboze jechał.

Likusen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Likusy, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczenie częściowo przez uczniów i częściowo przez nauczyciela

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Woina, miejsce urodzenia: Salmeien
Reg.-Bez. Königsberg [zapewne Salminek, gm. Giętrzwald, pow. olsztyński]
56 875 [e 89,4]

1. Wzime furaia suche listy w powietrzu około.
2. Oto ustanie zaraz śnieg padac, to powietrze będzie znow lepie.
3. Włóż węgli w piec, co mleko się prędiey napocznie gotowac.
4. Ten starý dobrý chłop był się z koniem ebez [?] ład włamał i w zýmno wode wleczal.
5. On był przed czterý albo sześć niedziel umarł.
6. Ogeń buł (býł) za tęgi, gdyż Kuchi są nadspodku dicht czarno spalone.
7. On je jaýka zawsdy bez Soli i bez pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolą, ja mysle, ja ich pewno przemogł.
9. Ja był u ty niewiasty (kobietý) i mózułem jeý, i ona mozyła, ona chce tez i jeý corce mowic.
10. Ia tego tez nie chce zeńcy znow czynic.
11. Ia obłoze (objie) zaraz cie warzuchszo po uszach, ty małpo!
12. Keńi ty idziesz, mawa my ztobo isc?
13. Otoz są liche cziaszý.
14. Moje miłe dziecie, zostań tu nisko stojec, boc te złe gęsi na smierc cie zakosają.
15. Tyś się dзиаý naýwiecy nauczył, i prowadzileś się dobrze, ty mozes prędy do domu isc niż drudzi.
16. Ty nie jestes dosć duzy, abyś jedno sklanke wina wypił, ty musisz eszce troske rosnac i większy być.
17. Idz bądź takeý dobrý i mow twojeý szostrze, ze ona miała odzienie przed waszo matke fertig uszyć i szotko czysto zrobic.
18. Kebýs ty go znał, tedý inaczy przýsło, i lepi bý mu się powodziło.
19. Kto mie moý kosz z niesem (mięsem) ukradł?
20. On czynił tak, jak bý oni go do młocenia obstalowali, ale to sami czynili.
21. Komu on to nowo Historýo powiedzial?
22. Oto muszy głośno wrzesczec, boc bý on nicz nie zrozumiał.
23. Mýc jestewa zemglone i mawa pragniacke.
24. Iak my wczoraý wwieczor nazad przýsli, to lezeli ci drudzi juz wlozu i býli w twardým spiku.
25. Śnieg był teý nocý u nos lezec zostal, ale dzisz rana stajal.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne Jabloneczki zczerwonemý Jabluskami.
27. Nie mogli býscie wy eszce jedno Okamgnienie na nosz czekac? tedý pudziemi my z wami.
28. Wy nie muszycie takech dziecinskeh zartow czyniec.
29. Nasze gorý nie są barzo wýsoke, wasze są wieceý wýszsze.

30. Siła (wiele) funtow kielbaszŷ i wiele chleba chcecie wŷ miec?
31. Ia was nie rozumieje, wŷ muszŷcie troszke głośni gadać.
32. C-zŷż ta wŷ zadnego kawałka białego Mŷdła przedemie na mem stole nieznalesli?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domŷ wwaszem ogrodzie pobudować.
34. To słowo przŷsło jemu z serca.
35. To bŷło dobrze od was.
36. Čoz za ptaszki siedzią tam wŷsoko na murku?
37. Gospodarze bŷli pięć wołów i dziewięć Krowow i dwanasie owieckow przed to wioske przŷwiedli (prowadzili), te oni chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaŷ wszŷszczŷ na dworze w polu i sieką (zno).
39. Idz eno, ten bronatnŷ pies nie uczŷni ci nicz.
40. Ia bŷł z ludziami tam w tŷle przez łąke w zŷyto wjechał.

Jablonken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Jabłonka, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gajewski, miejsce urodzenia: Skottau [Szkotowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki]

56 876 [e 90,6]

1. W źime furajo suche listy w powietrzu.
2. Ustanie padać, potem będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włoz węgly wpieć, Co się mleko zapocnie gotować.
4. Ten dobry stary mąż się skoniem przez łód złamał i wźimno wodę wleć.
5. On przed śteroma albo seścoma tygodnami umarł.
6. Ogeń był za goroncy, kuchy się w odspotku cale spalyły.
7. On ije jaika bez soly i pieprzu.
8. Nogý me bolo, ja myśle, że ja je przebrał.
9. Ja bŷł kelety żony i jej mówił a ona mówiła, że ona i jej corce powie.
10. Ia wieci tego ciniec nie będę.
11. Ia cie rzne zara warzuchśo bez usy, ty małpo.
12. Gdzie idzes ty, mamy my stobo iść?
13. Lyche casy.
14. Moje mŷńłe dzieće, zostan nisko stojec, te złe gęńsy cie zakąsajo.
15. Tys się dzisai nawięci naucić iś spokojny był, ty mozesz prędzý do domu iść jak drudzy.
16. Tyś eśce zamały do flaschki wina, ty muśis wŷęksy urość.
17. Idz, bondź taky dobry i mow twoiej śostrze, że ona ma oblecenie przed waso matke zrobieć i wycić.
18. Kebyś ty go znał, to by inaci bŷło i by lepsi zŷnem stajało.
19. Chto mnie moi koś zmŷnesem ukrat?
20. On robił tak, ani by bŷł do drasowania obstalowany, ony ale to saŷny zrobŷily.

21. Komu on to nowo powiesc powiedział?
22. Trzeba głośno krzyceć, bo nam nie zrozumnie.
23. My są zemglone i pragnem.
24. Iak my wcorai we wiecor nazat przyśły, to leżeli te drudzi włożu i usypśaly.
25. Schńeg wto noc sostał leżeć, ale reno się stopił.
26. Za nasem domem stojo trzy piekne jebłonki z c'erwonemy jebłuskamy.
27. Kedy okamgnienie zackata, to pudzem zwamy.
28. Nie muśyta takemy dziećinnemy być.
29. Nase gory nietake so wysoke, wase so wyższe.
30. Wiele fuńtow worzty i chleba chceta wy?
31. Ia wam nierozumnie, muśita głośny gadać.
32. Cyśta zadnego kawałka mydła przedemnie na mojem stole nieznaleźły?
33. Iego brat chce sobje dwa nowe piękne domy wwasem ogrodze pobudować.
34. Te słowo wysło mu šzerca.
35. To prawda jest.
36. Co się dżo tam za ptasky na murku?
37. Gbury przyprowadzili pśęc wołow, dzewjęć krowow i dwanaśce owięckow przed wieś i chcely je przedać.
38. Ludze so dziśai wszystkie wpolu i šeko.
39. Idź, ten bronatny pies ci nic niezrobi.
40. Ia złudzamy tam wtyle beż łomke wzyto wiechał.

Zimnawoda, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Zimna Woda, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Grabienski, miejsce urodzenia: Pilgramsdorf, Kreis Königsberg [Pielgrzymowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki]

56 877 [e 90,7]

1. W zime furajo suche Lysti przeż powietrze.
2. Ustanie śńeg zara padać, potem będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włóż węgli wpiec, coby się mleko wnetky zagotowało.
4. Ten dobry stary chłop się š końem przez lod przełamał i wżimno wode wleć.
5. O[n] przed šteroma albo šeśćoma tygodniami umarł.
6. Ogeń był zagorąci, kuchy są na odspodku cale spalone.
7. On ije jaika beż soly i beż pieprzu.
8. Nogi me bardzo bolo, ja miśle, że ja je przelatał.
9. Ja był uty kobiety im jej powiedział, a na mowiła, że ona też i jej ćorce powie.
10. Ja tego juz więcy ćineć nie będę.
11. Ja rzne ćię zara warzuchśo mńedzi uszy, ty małpo.
12. Gdże idżeś ty, mamy my stobo iść?
13. Lyche czasy.

14. Ty mniłe dżeće, zostań tu nisko, coby cię te złe geśy nie zakosały.
15. Tyś się dżiśai na więci naucuł iś spokojiny był, dlatego moześ prendzi do domu iść jak drudzi.
16. Tyś esce zamały, abyś wino pił, esce muśis troche podrość.
17. Idź, bądź taky dobry i mow twoi śostrze, żeby odżenie przed waśo matke usyła i szczotko wyciściła.
18. Kebyś ty go znał, to by było jenaci przisło i by lepsi znem stojało.
19. Chto mnie kos żnesem ukrat?
20. On robił tak, ańiby był do młoczenia opśtalowani, oni to ale sańi zrobiły.
21. Komu on to nowine powiedział?
22. My muśem głośno krzyceć, bo nam nie porozumnieje.
23. My zemgleli i mamy pragnoncke.
24. Iak my wcorai na wieczor nazat przyśly, to juz byli te druge włosku i uszipśiali.
25. Szńeg wprzesło noc u nas lezał, ale dżiśai reno się stopił.
26. Za nasem domem stojo trzi jebłonky scerwonemy jepkamy.
27. Mozeta eśce okamgnienie cekać, to zwami pudzem.
28. Niebąctas dzećamy!
29. Nasze gory nieso bardzo wysokie, wase są wiele wisze.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chceta wy?
31. Ia nierozumnieje wam, wy muśita troche głośni gadać.
32. Ci wysta zadnego kawałka białego mydła przedemnie nastole niezależy?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domi wwasem ogrodze pobudować.
34. Te słowo mu szerca wysło.
35. To było dobrze.
36. Co siedzo tam za ptasky na murku?
37. Gbury przyprowadził pięć wołow, dżewięć krowow i dwanaście owieckow przed wieś i chcely je przedać.
38. Ludże są dżiśai wszyscy na polu i śeko.
39. Jdź eno, ten bronatny pies cińic niezroby.
40. Ja żludźami tam wtyle beż łomke wżito wjechał.

Wallendorf, Kr. Neidenburg, Reg-Bez. Königsberg

Wały, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył uczeń

Nazwisko nauczyciela: Herrmann Adolph, Theodor Fischer, miejsce urodzenia: Fischhausen, Kr. Königsberg [Primorsk, obwód królewiecki, Rosja]

56 878 [e 90,3]

1. W zimie furajo suche liście przez powietrze dokoła.
2. Przestanie zaraz śnieg padać, potem będzie znowuj powietrze lepsze.
3. Wrzuc węgle w pieć, co mleko zaraz sie gotować počnie.
4. Ten dobry stary mąż ieft z koniem przez lód włamany i wzmimno wode w lecony.

5. On umarł przed czteroma albo śsescoma tygodniami.
6. Ogien był za gorący, kuchy so odpódy całkiem czarno opalone.
7. On jie jaja zawzdy bez soly i pieprzu.
8. Nogy mie bardzo bolo, ja miśle, ja ie przebiegał.
9. Ia byłem u pany i jam jey mówił, a ona mowiła, ona chciała i swojy czorče mowić.
10. Ia nie chće to teś więcy znowuj cynieć.
11. Ia uderzie ciebie zaraz warzáchwio przez ufjsy, ty małpo!
12. Gdzie idzieś ty, mamy i my z tobo iść?
13. To so lychy czasy!
14. Moje miłie dziecie, zostan tu u dołu stojeć, te złe gęsy ukoso čie do smierćy.
15. Tyś dziś najzwicainie sie ucył i byłeś stateczny, ty potrzebujeś prędy do domu iść nizeli drudzy.
16. Tys iest iesće nie duży dościć, abyś jedno butelke wina wypić, ty muśyś przod iesće ieden kawał rosnąć i większy być.
17. Idz, bądź taky dobry i mów twoji siostrzie, ona miała oblecienie przed waszō matke gotowo usić i šćotko čyste zrobić.
18. Gdy byś ty onego znał! to by było inacyey przysło, i cyniłoby lepśy około niego stojeć.
19. Kto mie mojego kosa z mięsem ukradł?
20. On ucynił tak, jak by oni onego do młócenia obstalowały, ony to ale sami uczinily.
21. Komu on to nowó Hystorijo powiedział?
22. Muśy głośnio krzycć, bo nie rozumie on nama.
23. My jesteśmy z trudzieny i mamy pragnacke.
24. Iak my wcoraj wieczor nazad przyśly, to lezely cy drudzy jus na łosku i były twarde na spaniu.
25. Śnieg tией nocy u naś leżący został, ale dzisiaj rano iest on stopiony.
26. Za nasem domem stojo trzy piękne jabłoniečky z čerwonemi jabłuskami.
27. Niemozeta wy ieczce jedne okamgnienie na naś čiekać, to poydzem i my z wami.
28. Wy niepotrzebujeta take dzećynstwo treibować.
29. Nase gory so nie bardzo wysokie, te wase so śyła wyśsze.
30. Wiele funtow kekbasz [!] i wiele chleba chceta mieć?
31. Ja nierozumieje wam, wy muście troske głośniey gadać.
32. Czy wyście zadnego kawałka białego mydła przed mie na mojem stole nieznały?
33. Jego brat chće sobie dwa piękne nowe domy w wasem ogrodzie budować.
34. Te słowo przysło mu od serca!
35. To była prawda od niech!
36. Čo za ptasky śiedzo tam wysoko na murecku?
37. Gbury prowadzily pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owieckow, te chćieły ony przedać.
38. Ludzie so dzyśaj wszyscy na dworzu na polu i sieko.

39. Idz tylko, ten brunatny pies tobie nyc nie zrobi.

40. Ia byłem z ludziami tam w tyle przez łąkę w żyto jechałem.

Omuleföfen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Kot, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Kowatzig (?), miejsce urodzenia: Neu Jucha [Nowe Juchy, pow. ełcki]

56 879 [e 90,2]

1. Wzime furaią suche lýście w powietrzu.
2. Wnet przestanie śnieg padać, tedý będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włoz węgle w piec, zebý się mleko wnet zagotowało.
4. Ten dobrý starý mąż się z koniem włud włamał, i wzmną wodę wleciał.
5. On przed cteroma albo sescioma niedzielami umarł.
6. Ogien był za mocný, kuchý są nisko cale carno palone.
7. On iada iaika zawzdý bez soli i pieprzu.
8. Nogý mie bardzo bolą, ia myślę zem ie obcochał.
9. Ia byłem u kobiety, i oneý mowił, a ona mowiła, ze swoieý corce chce to mowić.
10. Ia to tez niechce znowu cýnic.
11. Ia cie zaraz warzáchwią rżne bez usý, tý małpo.
12. Gdzie tý idześś, mamy tez ztobo iść?
13. To są lýche ćafsý.
14. Moie miłe dziecie, zostan tu nisko stoic, złe gęsi cie zakąso.
15. Tyś dzys naýpilniei się ucyl, i dobrześ się sprawował, Tý mozez prędeý do domu isć, iak te drugie.
16. Tý iefće nie iestez dofyc duży, abyś mog butelke wina wipić. Ty muśiz iefće rosnać i więkfym być.
17. Idz, bądź taký dobrý i mow twoieý śostrze, zebý obleke dla wafseý matký dosýła, i scotką wýćýściła.
18. Gdybýś go był znał! tobý to inaceý było przýśło, a znim się bý było lepiej miało.
19. Ktoz mie moi koz zniekfym ukrad?
20. On tak cýnył, iakobý go do młócenia stalowalý, oni to ale sami ucýnilý.
21. Komuz on to nowo hýstorią powiedział.
22. Potrzeba głośno krzýćýc, bo on nam nie rozumiełte [?].
23. Mý są spracowane, i mamy pragniącke.
24. Iak mý się wcorai powroćýłý, to iuz te drugie wlozu lezely i twardo spaly.
25. Śnieg teý noćy u naz ostał lezec, ale dzýs rano ztopniał.
26. Za nařzym domu [!] stoio trzy piekne iabłonký s cerwonemi iabłuskami.
27. Nie mozećie iefce iedno chwilke na naś čekac, tedý zwami pudzemi.
28. Nie macie tak po dziećnfku robić.

29. Nafse gory nie ƚo tak wýfokie, wafze sƚ wýfsemi.
30. Iak wiele funtow worstý, i iak wiele chleba chceće miec?
31. Ia waz nie zrozumieie, musieće troche głośniei wołać.
32. Cýsće kawałek białego midła dla mie na stole nie znalesłý?
33. Iego brat chce dla sie dwa piękne nowe domý wwaƚym ogrodze pobudować.
34. To słowo iemu serća wýsło.
35. To było Dobrze z nich!
36. Čoz za piękne ptasečký tam siedzo wýfoko na murku?
37. Gburý przýprowadźłý pięć wołow i dziewięć krow i dwanasćie owieć przed wieś, te chćelý oni przedać.
38. Ludzie są dzýs wśýsćý na polu i sieko.
39. Idz ze, bronatný pies tobie nić nie ućýni.
40. Ia stemi ludzami tam wtyle przez łonke wzyćto wiechał.

Groß Dembowiec [Dembowitz], Kr. Neidenburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Dębowiec Duży, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył uczeń

Nazwisko nauczyciela: Grontzki, miejsce urodzenia: Saborau, Kr. Königsberg
56 880 [e 91,5]

1. Wzime furają suche liście przez powietrze na około.
2. Przestanie zaras śnieg padać, wtedy będzie powietrze zara lepe.
3. Włoz węglý wpiec, ze mleko wnetký gotować sie napocnie.
4. Dobry stary mąż się skońem przez lod przełamał i wzmno wode wleciał.
5. On przed cteroma albo siesćoma týgodniami umarł.
6. Ogen był za goroncy, kuchý są nisko cale na carno spalonie.
7. On jie jajka zawsze bez solý i pseprzu.
8. Nogý mnie bardzo bołą, ja mislie ze ja je przebrał.
9. Ia bił u zoný i mowiłem jý i ona mowiła ze ona chćała tes swojii corce mowieć.
10. Ia niechce tes wienzy znowu ćiniec.
11. Ia uderze ćiebie zara warzuchso wusi tý małpo.
12. Gdzie idzies tý, mamý mý stobo isc?
13. So niedobre czasý.
14. Moje mnýłe dziecý sostan tu nisko stojec zlie gęsý udazo ćię.
15. Týs dzisaj się na wiencý wiłućýł, biłes spokojný, tý mozes prędzý do domu isz jak czy drudzý.
16. Týs esćie nie dosć duzy o jedno butelke wiena wipieć, tý muschis najprzod esćie jedno koniec rosnonć i zęksý być.
17. Idz bądź taki dobry i mow sostrze ona ma satý dla jý matký usýte i scotko cisto zrobione.
18. Nałbýschtigo znaw tobý jenacy przisło i bý lepsý znem posło.

19. Kto mnie moj kos znęsem ukratł?
20. On ucinł tak, jak bŷ go do młocena obstasłował onŷ ale to sanŷ ucinłŷ.
21. Komu on tó nowo istorio powiedział?
22. Musŷs głośno wrzeszcz gđŷs nierozumnieje on nama.
23. Mŷ so utrudzenŷ i mamŷ pragnonćke.
24. Iak mŷ wcoraj zecor wsad przisłŷ, to lezelŷ drudźŷ jus włozu i bilŷ mocno wie spiku.
25. Sneg tŷ noćŷ u nafs został lezeć, ale dzisaj rano on się rozpusćił.
26. Za nafssem domem stojo trzi piękne jebłonkŷ s cerwonemnŷ jebłuskamnŷ.
27. Niemozieta wŷ esće jedne okamgnienie na nafs ćekać, tedŷ pudziem mŷ zwama.
28. Wŷ niepotrzebujeta takego dziećinswa ćineć.
29. Nasie gorŷ so nie wysoko, wafse só smat wisse.
30. Wiele funtow worstŷ, wiele chleba chcęta mneć?
31. Ia nierozumnieje wam, wŷ musita troske głośnŷ gadać.
32. Nieznalezłŷsćie zadnego kawałka białego midła przedemnie na stole.
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domŷ w nafssem ogrodze budować.
34. Słowo przisło mu od serza.
35. To bŷła prawda o niech.
36. Co siedzo tam za ptaskŷ wysoko na murećku?
37. Gospodarze pienć wołow dziewienć krow i dwanasćie ozećkow przed wzes przyprawdzilŷ, te chćelŷ predać.
38. Ludzie so dzisaj wsiscŷ na dworzu na polu i seko.
39. Idztilko, bronatnŷ pies nieucinŷ tobie nić.
40. Ia jest z ludziami tam wtŷle przes łonke wzboze wiechałŷ.

Malgaofen, Kr. Neidenburg, Reg-Bez. Königsberg

Niedźwiedź, gm. Jedwabno, pow. szczycieński (wieś nie istnieje, obecnie poligon)
Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Gaŷk, miejsce urodzenia: Glauch, Kreis Königsberg
[Głuch, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

56 881 [e 91,3]

1. W zime furayą suche liście bez powietrze.
2. Przestanie zaraz schnieg padać, tedŷ będzie zasie piękne powietrze.
3. Włóz węgli w pieć, co się mleko wnet zagotuje.
4. Ten dobry stary mōz z koniem się włamał na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed seć alebo stery nedzele.
6. Ogeń był za tengi, toc kuchŷ się nisko w cale opalić.
7. On jeŷ jaŷka bez soli i pieprzu.
8. Nogi me bolą, ja myślę, zem jeŷ obczochał.
9. Iam bŷ u teŷ zony im jeŷ mowił, a ona mowiła, ze ona i iey czorcze to powie.

10. Ia tego iuz węczyć nie uczynie.
11. Ia cię rznę warząchrzą bez łep, ty małpo.
12. Gdzie ty idzez, czy i mý mamý stobą iść?
13. Są liche czaszý.
14. Moge dziecie stoý tutaý, bo cie gęsi pokonfajay.
15. Tyś się dzisiaý naýlepi uczuł, ty moześ prędzý do domu iść ni [!] owci.
16. Tyś jeszcze zamałý aze býś ciklanke wina wypiuł, musis jeszcze więksý urosnoc.
17. Bąc taki dobri a mow twoyi siostrze, ona ma przed moyą matki satý dosýc i szotko wýczesać.
18. Kebyś ty był znał, to bý było je naczý, a onemu bý býło lepi.
19. Kto mie kos Z niensem ukradł.
20. On czynił to jak bý oni do młócenia obstalowali, ale oni to sami uczýnili.
21. Komu on tą nową istorio powieðał?
22. Musiý głośno krzýczyć, bo tak on nie będzie wama rozumieć.
23. Mý są zemdlałe i chce się nama pić.
24. Iak mý wczoraý nazad przýsli, to oni iuz w łozu lezeli i spali fest.
25. Schnieg teý noczý został u nas lezeć, ale dziś rano zginół.
26. Za nasem domem stoyą trzy jabłonki z czerwónemi jabłokami.
27. Nie mozeta wý jeszcze siułki na nas czekać, to pudziem z wama.
28. [Brak tekstu.]
29. Nasje gorý nie są take wysokie, wasje są siła wysjsje.
30. Wiele funtow worztý i chleba chcze ta wý?
31. Ia wama nie rozumie, musita głośni gadać.
32. Nie nałzlista wý kawałka białego mýdła na moyem stol?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe domý wayu ogrodzie budować.
34. To mowił on z serza.
35. To býł pięknie od neh.
36. Co za patki siedzo tam na tem murku?
37. Gozpodarze przýprowadzili przed wieś pięć wołów i dziejęć krow i dwa-naście owiecz.
38. Ludzie są dzisiaý wsýsfczý na polu i siekó.
39. Id' tylk[o], ten bronatný pies ci nic nie uczýni.
40. Iam z ten ludziami przez łonke w zýto wyechał.

Rekownitza, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Rekownica, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Mallonek, miejsce urodzenia: Hohenstein, Kreis Königsberg [Olsztynek, pow. olsztyński]

56 882 [e 91,6]

1. Wzime furaia suche liście, w powietrzu.

2. Przestaie śnieg kurzeć, tedy będzie powiértrze zaras lepsze.
3. Czyń węgli w piec, zeby mleko wnet sie zawarzyło.
4. Dobry, stary mąż z koniani przez lót się w łamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed czteróma, czyli sześcioma tygodnami umarł.
6. Ogień był za gorący, kołace nisko cale czarno opalone.
7. On ie iayka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie, mocno bolą, wierzę, zem ie, ztarł.
9. Byłem u niewiasty, powiedziałem iéy, i rzekła, chce téz iéy córce opowiedzieć.
10. Nie chce też tego znowu czynieć.
11. Uderze cie, zaraz warzáchsią około uszów, ty małpo!
12. Dokąd idziesz, mamli z tobą iść?
13. Są liche czasy!
14. Moię miłę dziecię, zostań tu nisko stoić, złe gęsi cie, zagryżą.
15. Tyś się dzisz naywięcey nauczył i statecznyż był, ty prędzey do dómu iść iak drudzy.
16. Tyś ieszcze, nie, duży dość, butelkie wina wypić, ty musisz przód koniec, rość, i większy być.
17. Idź, bądź tak dobry i powiedz twoiey siostrze, miała odzienie, dla waszey matki, gotów uszyć i szczotką wyczyścić.
18. Byłbyś iego znał! tedy by było inaczey przyszło, i lepiejby o niego stało.
19. Któz mi, moy kosz z mięsem ukradł?
20. On czynił tak, iakby go do młócenia postanowiły; oni, to ale sami uczynili.
21. Kómu ón tą nową hystórią powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bowiem nie, zrozumnie, ón nas.
23. Iesteśmy zpracowane i mamy pragnąckę.
24. Iakieśmy wczoray wieczór powrócili, tedy leżeli drudzy iuż włożu i były mocno zasnęli.
25. Śnieg tey nocy u nas leżeć został, ale dzisz rano staiał.
26. Za naszém dómém stoią trzy piękne iablónki z czerwónemi iebłuskami.
27. Niemozecie, ieszcze okamgnięko na nas czekać, tedy póydziemy z wami.
28. Nie macie, takowych dziecinskiach rzeczy czynić.
29. Naszę góry są nie za wysokę, waszę są wiele wysse.
30. Wiele, funtów worzty i wiele, chleba chcecie?
31. Nie rozumie, was musicie, krsyne głośni, gadać.
32. Nie znaleźliscie kawałka białego mydła dla mie na stolę?
33. Iego Brat chce sobie, pięknę nowę domy w waszym ogrodzie budować.
34. Słowo szło od serca!
35. To było prawie, od niech!
36. Co siedzą tam za ptaszki wysoko na murku?
37. Gbury pięć, wołów i dziewięć, krów i dwanaście owiecków przed wieś wywiedli, którą przedać, chcieli.
38. Ludzie, są dzisiay wszyscy na polu i sieką.
39. Idź tylko, brónatny pies nijcci, nię, uczyni.
40. Ia z ludziami, tam wtyle przez łąńkie, w żyto wiechał.

Skottau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Szkotowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Losch, miejsce urodzenia: Friedrichshoff, Kreis Ortelsburg
[Rozogi, pow. szczycieński]

56 915 [f 88,12]

1. W zime furaia suche lysty w pozietrzu.
2. Wnetky przestanie śnieg padac, wtedy będzie pogoda.
3. Włóż węglow w piec, zeby sie mleko wnetkŷ zagotowało.
4. Ten dobrŷ starŷ chłop z końem sie w łamał na lodzie i w wodę w lecał.
5. On przed steróma albo szesćóma niedzielani umer.
6. Gorącka była za duza, ocpódek kucha się dycht spaluł.
7. On ję jiałka zawdy bez sóli i bez pieprzu.
8. Od latania mocno me nogy bolą.
9. Ia bułem u kobiety i poziedałem oneŷ, a ona moziła, ze to i córce swojeŷ pozie.
10. Ia juz tego zięcey nie zrobie.
11. Ia cię zaraz warzóchią niedzi uszŷ rzne, ty małpo!
12. Kéni idzieš, mamŷ mŷ stobą išdz?
13. Šą lyche czasŷ!
14. Kochane dziecię, zostan tu stoić, bo te złe geši ciebie zazrą.
15. Tyš sie dziš dobrze naucul i bules dobrem, dla tego mozeš przedzey niz drudzy do domu išdz.
16. Tyš esce za małŷ abyš flaške žyna wypiuł, mušiš esce kawał rošnac i zięksy być.
17. Bądz taka dobra a idz i mów siostrze twey, ze ona niała kleydy przed wašą matkie fertig zrobić i szczotką wycišczic.
18. Gdybyš ty go buł znał, to bŷ bŷło jenaceŷ znim przysło.
19. Kto mię moŷ koš z niesém ukrad(ł)?
20. On tak robiuł jak bŷ go do dresowania obstellowali, ale oni to sani zrobili.
21. Komu on tą nową hystorią poziedał?
22. Muszy do niego głośno gadać, bo tak to on nić nie zrozunieie.
23. My są zmordowane i pić sie nam chce.
24. Iek mŷ wcoray na ziecór do domu przysli, to drudzi juz twardo spali.
25. Śnieg u naš bez noć lezeć został, ale réno musiał zgŷnać.
26. Za nasem budynkem stoia trzy piękne jebłoneckŷ z cérwonefi jebłuskani.
27. Nie mozeta chiłke na naš čekać, to pudzym zwani.
28. Nie musita takego głupstwa robic.
29. Nase gorŷ nie są take duze jek wase.
30. Siła funtów wortzŷ i chleba chceta?
31. Ia wam nie rozumie, musicie troche głośnieŷ gadać.
32. Nie nalezlista na moim stoliku kawałek białego mydła przedemnie?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne domy w wašem ogrodzie postawić.

34. Te słowa mu sserca przysło.
35. To było dobrze od waś.
36. Co to za piękne ptasky siedzo wysoko na murku?
37. Gospodarze wyprowadzili pięć wołów i dziejęć krowow i dwanaście
oziećkow przed zieś, oni je chcieli przedać.
38. Ludzi dziś wszyscy na polu i sieką.
39. Idź éno, ten bronatny pieś nić ci nie robi.
40. Ia z ludziani wtyle przez łake do zyta pojechał.

Klein Schläfen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Sławka Mała, gm. Kozłowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: I. H. F. Ostoyke, miejsce urodzenia: Wichrowitz, Kreis
Königsberg [Wichrowiec, gm. Janowo, pow. nidzicki]

56 916 [f 88,5]

1. W zime furaio zuche liscze w powietrzu.
2. Zaraz przestanie snek padać, tedy powietrze lepsze będzie.
3. Włoz węglow w pieć, co się prętko mleko zagotuje.
4. Ten dobry, stary cłek z koniem sie werwał i w simno wode wleciał.
5. Przed stery abo sesczioma niedzielani on umer.
6. Ogén buł za tengi, bo nisko kuchi sie cale spaliłi.
7. On je jaika zawdi oproc zoli i oproc pieprzu.
8. Nogi mnie mocno bolo, mie sie zdaje, zem ie otparzuł.
9. Ia bułem u ty zoný i jymjy to mozuł, i ona możyła, ze to czorce zwojy bendze
mozyc.
10. Ia tez tego juz wiency czynić nie bęnde.
11. Wyrzne cie zaraz to warzochso po uzach, ty małpo.
12. Gdzie idzes, mamy z tobo iszcz?
13. Liche czazy.
14. Kochane dziecie, ostań tu na dole, złe geszy zasro cie.
15. Tys sie dzysay naywiency ucuł i bułeś statecny, dlatego mozesz prendzy do
domu iscz, iak te druge.
16. Iesczez nie dosć duzy, cobys flaszkę syna wypiuł, muszys esce kawał podrosć
i senkzem być.
17. Icz, bądź taki dobry, i mow siostrze twoyy, niech ona te saty dla wazy matki
dozyye i ie wyczeze.
18. Kebysch ty go znał, tedy by ienacy przyło [!], i znem by cale jenacy stojało.
19. Kto ni moy kos z nezem ukrat?
20. On tak robiuł, any by go do drazowana obstalowali, oni ale zany tak robyli.
21. Komu on to nowo przepowiadke poszedzał?
22. Muszem głośno krzyceć, bo tak on nam nie rozunieje.
23. My szo zturbowane i pić nam się chce.

24. Iak my wczoray na secor nazad przysły, to iuz drudzy w łozu lezely i fest spaly.
25. Sneg dzysy nocy u nas leżał, ale dzysiai reno zginął.
26. Za nazo chałupo stojo trzy ładne jabłonki z cerwneny [!] jebkany.
27. Mozeta esce schulecke na nasz pocekać, tedy pudzemy tez zwany.
28. Nie muszyta takech dzecynskech spraw prowadzić.
29. Naze gory zo nie take wysokie, waze zo wysze.
30. Sziła fontow worsti i sziła chleba chceta wy?
31. Ia wam nie rozunieje, muszyta troske głosny gadać.
32. Nie znalezliszta zadnego kawałka białego mydła dla mie na stole?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe pienknie chałupy w wazem ogrodzie postazić.
34. To słowo przysło mu ot szerca.
35. To było dicht dobrze od wasz.
36. Čo testo za ptaski szedzo tam u gory na mureczku?
37. Gbury wyprowadzyły pięcz wołów i dziejendz krowow i dwanasce oszeckow przed siesz, ony je chcely przedać.
38. Dzyszay zo wszystkie ludze na polu i szeko.
39. Idz tło, ten szelony piesz ci nić nie zrobi.
40. Ia z teny ludzani wtyle przesz łąke w szyto wiechał.

Lissaken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Łysakowo, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył: jeden tubylec (tu urodzony)

Nazwisko nauczyciela: Hugo Herrmann, miejsce urodzenia: Borchertswalde, Kreis Osterode [może: Burkat, gm. Działdowo, pow. działdowski]

56 917 [f 88,3]

1. W zimę furajo suche liscie na powietrzu.
2. Wnet przestanie snieg padać, a wtedy będzie powietrze lepsze.
3. Włoz wengli w pieć, abŷ sie mleko wnet zagotowało.
4. Dobrŷ starŷ człowiek z kóniem się na lodzie włamał i w zimno wode wlecał.
5. On przed sieszcioma niedzielamŷ umer.
6. Ogien bŷł za tęgi, kuchi przecze na odspodk dicht czarno spalone.
7. On jajka zawsze jie bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mię barzo bóló, ja mŷśle, zem ie lecieniem odczachał.
9. Bŷłem u ty zonŷ i powiedzałem jej to, a ona mowiła, ze to i jej corce chce powiedzieć.
10. Ia tego więcej nechće uczŷnić.
11. Ia tobie zaraz dam warzuchszio po usach, tŷ małpo!
12. Gdzie jidziesz [?] mamŷ i mŷ ztobó isc?
13. Liche są casŷ.
14. Moje miłe dzieczie, zostan tu na dolie stoieć, złe gęsŷ ćzie zazrą.

15. Dzisiaj naiwienceŷ uczyłeś się i byłez statecznŷ, mozesz prędzŷ do domu isć nisz ćŷ drudzŷ.
16. Ieścesz nie dość duzŷ, abŷs flaszke wina mogł wŷpić, muszŷś iesce kawalczak większŷm urosnąć.
17. Idz, bądź taki dobrŷ, i mow twojieŷ szostrze, zebŷ klejdi dla matki uszŷła i ścotką wŷcześla.
18. Gdŷbŷsz ti go zała! [!?] wtedŷ inaczejbŷ sie bŷło zdarzŷło, a lepiej bŷ sie znziem miała.
19. Ktosz mie moj kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił jakobŷ go do młocenia obztałowali, ale onŷ to sami zrobili.
21. Komuz powiedział to nową powieść?
22. Trzeba mocno krzŷć, bo nas nie zrozumie.
23. Iestewa zmordowane i pragniemŷ.
24. Gdŷ wcorajszego wieczorum się wroczyli, leżali ci inni juz włoszku i twardo spali.
25. Śnieg tŷ nocŷ u naś ostał lezcz, ale dziszai rano sie stopiu.
26. Za domem naszym stoją trzŷ pięknie jebłonki, z czerwonomŷ jebłuskamŷ.
27. tzo nie mozeć okamgnienie na naś ciekać wtedej podziemi z wami.
28. Nie wolno wam takie dzieczŷnskie rzeczŷ cŷnić.
29. Nasze gorŷ nie są bardzo wŷsokię, wasze zą daleko wŷssze.
30. Wiele funtow worstŷ i wiele chleba chcieta mieć?
31. Nie rozumie wam, muśycie troche głośniej gadać.
32. tzo nie znaleźliśzta kawałka mŷdła dla mię na mojem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa pięknie nowe domŷ w waszem ogrodze pobudować.
34. To słowo z serca mówił.
35. To zniech bŷło dobrze.
36. C'o tam za ptaszki siedzo wŷsoko na murzeczku?
37. Gospodarze pięć wołów, i dziewięć krow, i dwanasce owiećkow wŷprowadzili za wieś, te czieli zprzedać.
38. Ludzie zą dziszaj wiscŷ na polu i śieko.
39. Idz tŷlko, bronatŷ pies tobie nić nie uczŷni.
40. Poiechałem z ludzami tam w tŷle preś łake do zŷta.

Salusken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Załuski, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył miejscowy informator

Nazwisko nauczyciela: Wykowski, miejsce urodzenia: Saddek, Kreis Königsberg

[Sadek, gm. Janowo, pow. nidzicki]

56 918 [f 89,9]

1. W zimę furaią szuche liście bez pozietrze.
2. Zaraz przestanie śniek padać, i pozietrze będzie lepsze.
3. Włosz węglow na piecz, czoby się mleko wnet gotowało.

4. Ten dobry stary człek włamał się z koniem przez lod i wleciał wto zimną wodę.
5. On umarł przed śtery abo sześć niedziel.
6. Ogen buł za goronczy, bo kuchy się niszko czale czarno spaliły.
7. On jie ialka zawsze bez szoli i psieprzu.
8. Nogę mę mocno bołą, mię się zdaie zem ię oddłabiuł.
9. Ja u ty kobiety buł im ji moziuł, a ona moziła, ze ona to i ji czorcze pozie.
10. Ja iuz tez zieczy tego nie zrobie.
11. Ja cie zaraz tą warzóchsią po uszach, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, chcesz to pudziem ztobo?
13. To są lichę czaszy!
14. Moie niłe dzieczko, zostań tu niszko stoieć, bo cię tę złę geśi zazrą.
15. Tiś się dziś naiłepsi łuczul i dobrze sprawował, ty tez mozesz prędy do domu iść iek owci.
16. Tiś escze nie dosc duzy, abis śklanę zina wipśul, ty escze musisz kawał urosć i ziększem być.
17. Idz, bądź tak dobry i mow twoi siostrzę, ona ma szaty dla waszy matki uszyć i szotką wiczyscieć.
18. Kiebiś ty go buł znał! toby ienaczy przyszło, a zniem by lepsi było.
19. Chto mie moi kosz z nieszem ukrad?
20. On tak robiuł, iekby oni go do młoczenia obśtalowali, a oni to szani zrobźili.
21. Komu on tą nową istorią poziedał?
22. Muśi się głośno krzyceć, bo on nasz nię zrozunieię.
23. My są sturbowane i nam się pśić chcę.
24. Jek mi wczoray na zieczór do domu przysli, to lezeli owci iuz włożu i twardo spali.
25. Śnieg przez tą nocz u nas lezeć został, ale dzisiai reno zgynął.
26. Za naszym domem (budynkem) stoia trzy piękne iebłonki z czerwoneni iepkani.
27. Nie mozeta escze śiolecze na nas czekać, to pudziem zwańi.
28. Wy nie muśyła takich dzieczinskech głupstwów robieć.
29. Nasze gory nieszą mocno wiszokę, wasze są śmat wiszę.
30. Śiła fónrow worzsty i śiła chleba chćećie?
31. Ja wasz nie rozunieię, wy muśicie troche głośni gadać.
32. Nie nalezli scie wy kawałka midła białego na stole przedemnie?
33. Jego brat chcę sobie dwa psiekne nowe domy wwaszem ogrodzie budować.
34. To słowo mu z sercza przysło.
35. Toscie dobrze zrobili.
36. Czo to za ptaski tam na tem murku siedzą?
37. Gospodarze wyprowadzili psieńc wołów i dzieięc krowów i dwanaście owieczkow przed ziesz i chcieli ie przedać.
38. Ludzie są dzis wsyśczy na polu i śieką.
39. Idz tło, ten bronatny pśesz ci nicz nie zrobźi.
40. Ja zteni ludziani tam wtyle bez tą łakę wzyto poiechał.

Sierokopass, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Szerokopaś, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Hermann Junga, miejsce urodzenia: Neuhoff, Kreis Neidenburg [Nowy Dwór, gm. Jedwabno, pow. szczycieński]

56 919 [f 89,10]

1. W zimę foraią suchę listki w pozieńtru dokoła.
2. Ono przestanię zara śnieg padać, tedŷ będzie powietrzę zara lepsę.
3. Wrzuc węglów w piec, co się mleko wnetki zawarzŷ.
4. Ten dobrŷ starŷ chłop się z koniem na lodzię włamał i w zimno wodę wleciał.
5. On przed sterŷ albo seszcz niedziel umer.
6. Ogień buł za goroncŷ, Kuchŷ się nisko wcale carno spaliłŷ.
7. On ije zawdŷ iaika bez soli i bez pieprzu.
8. Nogŷ me mocno bolą, ia myślę, co ia ię zcochał.
9. Ia buł u kobietŷ i ia ieŷ moziuł, a ona moziła, co chciała to ieŷ corcę poziedziec.
10. Ia nie chcę tez zięcŷ znowu cŷniec.
11. Ia cię rznę zara warzochsio bez usŷ, tŷ małpo!
12. Gdzie tŷ idzies, mamŷ mŷ ztobą iść?
13. Ono są lichę casŷ!
14. Moię miłę dziecko ostan tu nisko stoieć, te złę gesi cię pokosaią na snierć.
15. Tŷs się dzisiaŷ nazięcŷ ucuł i cichŷs buł, tŷ mozes predzŷ do domu isc' niz tę drugę.
16. Tŷs iest iescę nię dość duzŷ, iedno flaszkę zina wŷpic, tŷ musis iescę kawałek rosnąć i zięksŷ być.
17. Ic, bądź taki dobrŷ i mów twoieŷ siostrę, ona niała satŷ dla waiu matki usŷcz i scotką cŷsto zrobiec.
18. Kiebŷs tŷ go buł znał! tobŷ było inacŷ przŷsło, i ono bŷ się zniem lepszŷ stoią.
19. Chto mię moŷ Kos z niesem ukrad.
20. On cŷniuł tak, iek bŷ go do młocenia obstalowali; oni to alę sani ucŷnili.
21. Komu on tą nową histotriją poziedział?
22. Ono się musi głośno wrzesceć, bo tak niau nię rozunieię.
23. Mŷ są zmordowani i chcę się nama pić.
24. Iek mŷ wcoraŷ ziecior nazad przŷszli, to lezieli te drugę iuz w łozku i byli wmocnem spiku.
25. Śnieg przestŷ nocŷ u niau lezeć został, ale dzis reno on się ztopiuł.
26. Za nasem domem stoią trzŷ piękne iebłonkowę drzewka z pięknieni iebłuskoma.
27. Mozeta iescę iednę okamgnienie na niau cekacz, wtedŷ pudziemŷ mŷ zwama.
28. Wŷ nie musita takiech dziec'inskech rzeczŷ cŷnieć.
29. Nasę gorŷ są nie za dużę, te wasę są siła zięksę.

30. Siła fontof worztŷ i siła chleba chceta wŷ nieč?
31. Ia waiu nie rozunieię, wŷ musita troskę głosni gadač.
32. Cŷta wŷ zadnego kawalka białego mŷdła dla mię na moiem stole nię nalezli?
33. Iego brat chcę sobię dwa piękne nowę domŷ w waiu ogrodzię budowač.
34. Tę słowo mu wusło z serca.
35. To było prazię od was!
36. Co siedzą tam za ptasecki wŷsoko na tem murecku.
37. Gburŷ pięć wołów i dzieięć krowów i dwanasię oziecków przed zies
wŷprowadzili, tę chcieli oni przedač.
38. Ludzię są dziaŷ [?] wŷŷcŷ na dworzu na polu i siekă.
39. Idz eno, ten bronatnŷ pies nie ucŷni tobię nic.
40. Ia z teni ludziani tam wtŷlę bez łakę w zito poiechał.

Napiwoda, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Napiwoda, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Knobloch, miejsce urodzenia: Niedenau,
Reg.-Bez. Königsberg [Niedanowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki]

56 920 [f 89,11]

1. W žime furaio suche liscie prez powietrze.
2. Zaraz przestaie snieg padač, wtedy bendzie powietrze lepsze.
3. Włoz wengli w piec, ze mleko zaraz gotowac sie zacnie.
4. Ten dobry stari chlop z koniaŋi prez lod sie załamał i wzimno wode wleciał.
5. On przed steroma (albo/oder) sescioma tygodniani umarł.
6. Ogien był zagoronczy, kuchy so nisko cale czarno spalone.
7. On iię iayka zazwdy przez soli i pieprzu.
8. Nogi me bardzo bolo, ia uwazam, zem ia ie przebrał.
9. Ia u tey zony był i oni mowił, i ona mowiła, ona chce to tez swoiey czorcze mowic.
10. Ia tego nie chce więczy czynic.
11. Ia uderze ciebie zaraz to łysko od gotowania bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idzez, mamy i my z tobo iscz?
13. So liche czaszy!
14. Moie miłe dziecko, zostan tu nisko stoic, te złe gęsy pokąszaio cie do smiercy.
15. Tys sie dziszay naywięczy nauczył i grzecnem byłeś, ty mozez prędy do domu iść nizeli te druge.
16. Ty ieszczeš nie dosc duzy, azebys iedno flaske wina wypił, ty musziz ieszcze kawał urosnąc i więksem byc.
17. Idz, bądź taki dobry in mow twoiey siostrze, ona ma obleczenie dla waszy matky uszyc i szotko czysto zrobic.
18. Kiebys ty go znał, to by było ienaczy przysło i by sie lepiey z nim stoiało.
19. Kto mie moi koz z mięszem ukradł?

20. On tak czynił, iak by go do młócenia obstalowano, oni ate to sańi uczynili.
21. Komu on to nowo istoriio powiadał?
22. To muszi głośno wrzesczyc, bo on naz inaczy nie zrozumnie.
23. My so zemglone (utrudzone) i nam sie pic chce.
24. Iak my wcoray na wieczor nazad przysły, to lezely te drzudzy [!] iuz włożu i iuz fest zasneli.
25. Snieg tey noczy u naz lezec został, ale rano wspłynoł.
26. Za najsem domem stoio trzy piękne iabłonki z czerwonemi iabkami.
27. Nie mozeta wy ziedne okamgnienie na nas czekac, to poidziemi zwami.
28. Nie potrzebieta wy takich dzieczynskich rzeczy robic (pędzic).
29. Nase gory so nie bardzo wysokie, wafse só wiele wyssze.
30. Wiele fontow worszty i wiele chleba chczeza wy miec?
31. Ia was nie rozumnie, wy musicie troske głośney gadac.
32. Czys ta wy kawałka białego mydła na moiem stole nie znalezlÿ?
33. Iego brat chce dwa piękne nowe domy w wafsem ogrodzie budowac.
34. Te słowo przysło z serca.
35. To było prawie (dobrze) od waszci!
36. Co tam za ptaszecki siedzą wyszoko na murzyku?
37. Gburzy pięć wołów, dziewiec krowow i dwanasce owców pred wies wyprowadzili, te chcieli oni przedac.
38. Ludzie so dzisiay wszyszczy na polu i szieko.
39. Idz tylko len bronatni pies ci nic nie uczyni (zrobi).
40. Ia z ludziami tam wtyle prez łónke wzboze wiechał.

Bartoschken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Bartoszki, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Korlowski, miejsce urodzenia: Schmirgstein, Kr. Hohenstein [Świerkocin, gm. Olsztynek, pow. olsztyński]

56 921 [f 89,7]

1. W żime furają suche liście w powietrzu około.
2. Zaras przestanie padacz, tedÿ będzie powietrze znowu lepie.
3. Włoz węgli w piec, ze sie mleko wnet gotować zacnie.
4. Ten dobry, stari mąż z koniem na lodzie sie włamał i w zimną wodę wleciał.
5. On przed czterci albo sześc tÿgodni umarł.
6. Ogien był za goracÿ, kuchi sąc udołu dicht czarna spalóne.
7. On je jaika zawzdi bez soli i pieprzu.
8. Nogi me močno bolo, i mÿśle, ja je przeleciał.
9. Ja u tÿ niewiastÿ byłem im jeÿ to mowil, a ona mowiła, ona chce to i swoji čorče mowič.
10. Ja rzne cie zaraś warzuchsią za usi, tÿ małpo.
11. Ja chce tez tego więcÿ nie uczinić.

12. Dokąť idzisz tŷ, mamŷ mŷ z tobą isźć?
13. Šą liche casi!
14. Moje miłe dziecie, zostań tu udolu stoječ, te złe gęsi cie pokąsają.
15. Tŷs sie dzisz na wiecŷ naučził, tŷ mozeš prędzĩ do domu iśc, niz ci drudzi.
16. Tŷs iest jeszcze nie duŷi doscz, jedną flaszkę wina wŷpić, tŷ mušisz jeście kawał rosnąc i więsi być.
17. Īdz, bądź takŷ dobrŷ i mow twoji šiostrze, ona miała kleidzikŷ przed waszą matkę usić i scotko čysto zrobić.
18. Bŷł bŷs tŷ go znał! tedŷ bŷ bŷło jenaci przisło, i lepi bŷ o niego stojało.
19. Kto mie moŷ kos z mięsem ukradł?
20. On czynił tak, anibŷ oni go do młócenia obstalowali, oni ale to sami ucŷnili.
21. Komu on tą nową historią powiedział?
22. Trzeba głośno krziczeč, bo tak on nas nie zrozumieje.
23. Mŷ są zmordowane i mamŷ pragniąčke.
24. Gdŷ mŷ wczoraŷ wieczór nazad prisli, lezeli ci drudzi juz w łoszku i bŷli w spaniu.
25. Šńeg dzisi nocŷ u nas został leżicz, ale dzisz rano sie żtopił.
26. Za nasim domem stoją trzy piekne jeblóneckzi z czorwonemŷ jebluskamŷ.
27. Niemozeta wŷ jeszcze jednego okamgniąska na nas čekač, tedŷ podzem zwamŷ.
28. Wŷ nie mata takich dziecinskih zartow prowadzič.
29. Našie gori nie są bardzo wŷsoke, wasze są wiele wŷšsie.
30. Wiele funtów worsztŷ i wiele chleba chčeta wŷ?
31. Ja nie rozumieje was, wŷ mušita troszke głośni gadač.
32. Cziś ta wŷ zadnego kawałka białego mŷdła przedemie na mojem stole znaleźli?
33. Jego brat chče sobie dwa piękne nowe domŷ w waszem ogrodzie budowač.
34. To słowo przisło mu z sercā.
35. To bŷło dobrze od nich.
36. Co śiedzą tam za ptasźki ugori na murku?
37. Gospodarze pięć wołów i dziewiecz krowów i dwanaście owieczkow przed wiesz przywiedli, te chčeli oni przedač.
38. Ludźie są dzisz wsziscŷ na worzu na polu i śiekā.
39. Īdź enno, ten bronatni pies nie uczini ci nic.
40. Ja z ludzami tam w tŷle bez łonke w żito pojchał [!].

Magdalenz, Kreis Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Magdaleniec, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Gustav Raabe, miejsce urodzenia: Hohenstein,
Reg.-Bez. Königsberg [Olsztynek, pow. olsztyński]

56 922 [f 90,7]

1. W zime furaią suche liście w powietrzu.

2. Zaras prziestanie śnieg padacz, to sie powietrze poprawi.
3. Wrzucz węgli w piec, ze by sie mléko wnet zagotowało.
4. Tén stary człowiek sie z kóniém na lodzie w łamał i w to zimną wodę wleciał.
5. On przed steróma abo sześzóma niedzielami umer.
6. Za tęgy ogień buł, kuch sie nisko dycht spaluł.
7. Ón zawdy iaŷka ię bez soli i bez pieprzu.
8. Nogy me mocno bolą, pewnom ie ster.
9. Ja buł u twoyi zóny im iy to powiedział, a óna mowiła, ze to swoiey córce mowiecz będzie.
10. Ja tés tégo ius wiécye niechce czynicz.
11. Ja czy tu zaraz warzuchsią po usach dam, ty małpo!
12. Gdzie ydzies, cy mamy stobą yszcz?
13. Liche czasy!
14. Moie dziecko, zostań tu nisko stoycz, te gészy cie zascypią.
15. Tysz sie dzisz naywiéczy ucyła, ysz czicha była, ty mozes pędzy do domu iszcz, nis ci drudzy.
16. Tysz esce nie doszcz duzy, abysz flaszke wina sam wypiuł, ty muszis esce troske rosnącz.
17. idz, bądź taki dobry i mów twoiey siostrze, aby obleke przed twoią matke dosyła, y scotką wycesała.
18. Kebyś ty go znał, to by ienacey z niem przisło, ý lepiej by zniém stoiało.
19. kto my moy kos z mięsém ukrat?
20. Ón tak robiuł, ani by go do drasowania obśtalowali; óni ale to sani z robili.
21. Kómu ón tó nową przepowiastkę powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczycz, bo nas nie z rozunieie.
23. my zmordowani i picz nam sie chce.
24. Iek em wćoray na ziecór nazad prisli, to ci drudzy ius włóšku lezeli i fest spali.
25. Śnieg ty nocy u nas został lezecz, ale dziś réno sie stopiuł.
26. Za nasem dómém stoyą trzi ślicne iebłóneczki z cérwónémy iebłuskamy.
27. Nie mozeta esce okamgniénie na nas cekacz, tedy pudzim z wamy.
28. Nie musita takich dziecziństów prowadzicz.
29. Nase góry nie bardzo wysokie, wase siła wysse.
30. Siła funtów worśty i siła chleba chceta? / chczecie.
31. Ja was nie rozumieie, musicie troske głośni gadacz.
32. Nie naleźliczcie kawałka białégo mydła dla mie na moim stole?
33. Jého brat chce sobie dwa śliczne nowe budynki w waszym ogrodzie budować.
34. Te słowo mu przysło z serca!
35. To było dobrze z niéch!
36. Czós tam siedzą za ptaski u gory na tém murku?
37. Gospodarze przyprowadzili pięcz wołów i dzieięcz krów i dwanszczie oziec przed wies, te chcieli przedacz.
38. Ludzie dzisiay wsziscy na polu i siekó.

39. Idz éno, tén bronatny pies ci nić nie zrobi.
 40. Ią złudziamy tam w tyle bez łąke do zita poiechał.

Modlken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Módłki, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Wilhelm Zdunek, miejsce urodzenia: Groß Koschlau, Königsberg [Koszelewy, gm. Rybno, pow. działdowski]

56 923 [f 90,2]

1. W zime furają suche liście w powietrzu dokoła.
2. Śnieg przestanie wnet padać, tedy będzie powietrze zaśie lepsze.
3. Włoz węgli w pieć, zeby się mleko wnet zaczęło gotować.
4. Ten dobry stary chłop z koniem przez lod się włamał i wtą zimno wodę wlecił.
5. On umarł przed czteroma albo sześcioma tygodniami.
6. Ogień był za gorący, toć te kuchy są naodspodku w cale spalone.
7. On jie te jajka zawsze przez soli i przez pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołą, ja myśle, jam je sobie potarł.
9. Iam był u tej żony i mowiłem jej, i ona mowiła, że chcę tożsamo swojej corce mowić.
10. Ią tez tego więcy niechcę uczynić!
11. Ią ciebie wnet tą warząchfią miedzi uszy uderze, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mamy z tobą iść?
13. To są lŷche czasy.
14. Moje kochane dzieć, ostań tu udołu stoić, te złe gęsi cie na śmierć pokąsają.
15. Tyś się dziś najwięcy uczył i byłeś stateczny, ty mozesz wprzod do dom iść niż owci.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, abyś butelke wina wypił, ty jeszcze musisz kawał rosnąć i większem być.
17. Idz, bądź taki dobry i mow twojej siostrze, ona ma te szaty przed waszą madkie uszyć i szcnotką wyczyścić.
18. Był byś ty go poznać! to by było inaczej przyszło, i z nim by było lepi.
19. Kto mi mój Kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, jak by go do draszowania ządali, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on tą nową powieść powiadał?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, bo on tego nie rozumieje.
23. My zesłabieli i mamy pragniąckie.
24. Iak mŷ wczoraj na wieczor wzad przyšli, to lezeli ci inni juz w łozu i byli bardzo mocno w spiku.
25. Śnieg tyi nocy unas został leżyć, ale dziś rano ztajał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłeczkami.
27. Nei [!] mozeta jeść okagmienie na nasz czekać, tedy pojdzem z wami.

28. Wy nie potrzebujeta takich dzie[c]innych rzeczy czynić.
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, te wasze są wiele wyzsze.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chcecie wy mieć?
31. Ią wam nie rozumie, wy musicie troszkie głośni gadać.
32. Nie znaleźliście kawałek białego mydła dla mię na mojem stole?
33. Jego brat chcę sobie dwa piękne nowe domy w swoim ogrodzie pobudować.
34. Te słowo mu przyşzło z şerca.
35. To z wasz było prawie dobrze.
36. Coz tam śiedzą za ptaszki u gory na tem mureczku?
37. Te gospodarze przywiedli pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owiecz-
kow przed wieś, te oni chcieli zprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy na polu i śieką.
39. Idz tylko, tyn brunatny pies ci nic nie uczyni.
40. Iam ztemy ludzmi tam wtyle przez łąkie w żyto pojachał.

Wientzkowen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Więckowo, gm. Janowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gratz Ne [?]; miejsce urodzenia: Groß Jellinowen, Kreis
Ortelsburg [Jeleniowo, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński]

56 924 [f 90,1]

1. W zime furaio suche lisce w powietrzu w około.
2. Wnet się śkąci kurzycz, wtedy będzie znowuy lepsze powietrze.
3. Właz węgli wpieć, zeby mleko wprędcie się zagotowało.
4. Dobry starzec wpadł z koniem przez lod w zimno wodę.
5. On przed czteroma lub sieszczoma niedzielami umarł.
6. Ogień był zagorący, kuchi oczpodkiem na czarno się spaliły.
7. On iada iaika zawzdy bez Soli i pieprzu.
8. Mocno mi nogi bołą, uwazam że się przebrał.
9. U żony byłem imowilem i eŃ, a ona mowiła, że chce swej chorze też powiedziec.
10. Nie chce więc tego czynić.
11. Zaraz ci wypysk rżne warzęchwią, ty małpa!
12. Gdzie idziesz, mamy z tobą isc?
13. LŃche są czaŃy!
14. Miłe dziecie, zostań tu nisko, złe gęsi ci więc zaszrą.
15. Najwięczy się dziś wyuczyłeś, i grzeczne byłeś, możesz prędzę do domu
isc iak drudzę.
16. Nie dosic duzy iestes, flaske wina wypić, musiś najprzodŃ kawał rosnąć
i więksem być.
17. Idz bądź takŃ dobry imow twoiej siostrze, miała odzienie przed wafzą
Matkę zrobić i Ńczotkę wŃczysic.
18. GdŃ byś go znał! toby innaczy wysło i lepi byŃ zniem byŃ.

19. Kto mi moy koś zmięsem porwał? (uktrat)
20. Tak fie stawił iak bȳ go do drasowania chcieli, oni ale fami zrobili.
21. Komu on to nową hystoriyko (przepowiadkę) powiedział?
22. Potrzeba głośno krzyczec, więc nam nie rozumieie.
23. Zemglelim i pragniem.
24. Jakem wczoray w wieczor wzad przysli (powrocili fie) lezeli inni iuz włożku i twardo zafnelȳ.
25. Tey nocȳ unas śnieg został, ale dzis rano stopił fie.
26. Za najzem domem stoio trzy piękne iabłonki z czernonemi [!] iabłkami.
27. Nie mozecie ieszcze okamgnienie na nas zaczekać, to bȳm zwami posli.
28. Nie potrzebuiecie dzieczinstwa pędzyc.
29. Nasze gorȳ nie wysokie, wafze fą wiele większe.
30. Jak wiele funtów wursty i iak wiele chleba żądacie?
31. Nie rozumieie wam, muficie głośni mowic.
32. Nie znaleźlyście kawałka mȳdła białego na moiem stole przedemie?
33. Brat iego chce jobie dwa nowe piękne domȳ wwafzem ogrodzie wystawić (pobudować).
34. Z serca mu to słowo wȳsło.
35. To było prawdziwie od wafczy.
36. Co za ptafżeta tam na murku siedzo?
37. Gbure pięć wołów dziewięć krow i dwanasce Owieć przed wiesz przywiedli, i chćeli ie przedać.
38. Wfȳstke ludzie są napolu i sieką.
39. Jdz tylko, ten brunatny pies nić ci nie uczyni.
40. Wiachałem złudziami tam wtyle przesz łąke wȳżto.

Muschaken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Muszaki, gm. Janowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Otto Wikelno [?] Gelhar, miejsce urodzenia: Bartenstein, Königsberg [Bartoszyce, gm. Bartoszyce, pow. bartoszycki]

56 925 [f 90,3]

1. W zime furaią suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedȳ będzie lepsze powietrze.
3. Przȳłoz węgle w pieć co sie mleko prędko zagotuie.
4. Dobrȳ starȳ mȳz sie z koniem na lodzie włamał i wpadł w zimną wodę.
5. On tak przed trzȳ albo sześć niedziel umarł.
6. Ogien był za tęgi, kuchȳ w odspodku są az na czarno podpalone.
7. On iaka zawsze oproć soli i pieprzu iada.
8. Nogi mie bardzo bolą, ia mȳśle, zem ich oddłabił.
9. Ja był u niewiasti, powiedziałem ią, a ona muwiła ze chciała corce ieȳ powiedzić.
10. Ja tego więcȳ nie uczȳnie.

11. Ja tobie zaraz rzne warzuchwią bez uszŕ, tŕ maŕpo!
12. Gdzie idziesz, czŕ mŕ mamŕ z tobą iŝć?
13. Są liche czasŕ.
14. Moie kochane dziećie, zostan tu nisko stoić, te złe gęŝi ćie zazrą.
15. Tyŝ sie dzisiaŕ naŕwięceŕ nauczył, i dobrzez sie rŕządził, tŕ mozes prędieŕ do domu iŝć iak drudzŕ.
16. Tyŝ ieszcze nie doŝ duŕŕ, abyŝ mogł sklanke winą wŕpić, muŝŕyz ieszcze kawał podrosnąć i więksem bŕdz.
17. Jdz, bądź taki dobri i mow siostrze twoieŕ, aby obleki dla matki dokonczył a ŝŕŕć, i z sciotką wŕczysciła.
18. Gdŕbŕs tŕ go bŕł znał, tak bŕ bŕłó innaczeŕ przŕŝł a onemu bŕ lepieŕ bŕłó.
19. Kto mie kos moŕ z mięsem ukradł?
20. On tak czŕnił, iakbŕ go do młóćzenia wezwali, ale oni to sami czŕnili.
21. Komu on tą nową hŕŝtorią powiedział?
22. Trzeba głoŝno krŕŕić, bo nam nie rozunieie.
23. Mŕ iestesmŕ strudzeni i pragniem.
24. Jak mŕ się wćoraŕ wieczor powrocili, tak drudzŕ iuz lezałŕ i spali.
25. Snieg z teŕ nocŕ został, ale dziŝ rano się roztopił.
26. Za domem naszŕm stoią trzi pięke [!] iabłonetzki, z piękneŕ iabluskami.
27. Nie mozeta okamgnienia na nas czekać, tak poŕdziem z wami.
28. Nie trzeba takich dziecienskich rzecŕŕ cŕnić.
29. Nasze góŕŕ nie są bardzo wŕŕokie, wasze są wiele wŕŕsze.
30. Wiele funtow kełbasŕ i wiele chleba mieć chcećie?
31. Nie rozumieę was, trzeba cokolwiek głoŝnieŕ mowić.
32. Nie znaleŝlicie kawałka białego mŕdła dla mie na stole moiem?
33. Jego brat chcę sobie dwa pienkne budynki na waszem ogrodzie budować.
34. Te słową przŕŝł mu z serca.
35. Tak bŕłó prawie od nŕch.
36. Coz za ptaski siedzą wŕŝoko na murku?
37. Gospodarze prowadzili pięć wołów, dziewięć krow i dwanasce owieckow za wieŝ, i chcieli ie przedać.
38. Ludzie dzisiaŕ wszŕŝsci są na polu i sieką.
39. Jdz tŕlko, ten bronatŕ pies tobie niŝ nie uczŕni.
40. Ja z temi ludzami tam wtŕle przez łake w zŕto iechał.

Gross [Groß] Grabowen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Grabowo, gm. Janowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: G. Wieczorek, miejsce urodzenia: Wawrochen, Kreis Ortelsburg [Wawrochy, gm. Szczytno, pow. szczydzieński]

56 926 [f 90,10]

1. W ŕime furają suche liŝcie w powietrzu.

2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie lepszé powietrze.
3. Przyłóż węgli w piec co się mleko prędko zagotuje.
4. Ten dobrý stary mąż się zkóniem na lodzie włamał i wpadł w zimną wodę.
5. On przed tak trzy albo sześć tygodniami umarł.
6. Ogien był za tęgi, kuchy w odspodku są az na czarno podpalóne.
7. On jaja zawsze oproc soli i pieprzu jada.
8. Nogi mię bardzo bołą, pewnie w chodzie obszkodziłem je.
9. Ja byłem u téy pani i óney to powiedziałem, a óna mówiła że to i swojey corce powiedzieć chcę.
10. Ja tego téż więcey nie uczynie!
11. Ja tobie zaraz warząchwia przez łeb dam, Ty małpo!
12. Gdzie idziesz czyli i my z tobą iść mamy?
13. Lyche czasy!
14. Moje kochane dziecie, zostań tu nisko stoic, te złe gęsi na śmierć ciebie pokasają.
15. Ty dziś naywięcey nauczyłeś się, ty mozes prędzey do domu iść iak owi.
16. Ty ieszcze nie iesteś dość duży abys szklanke wina wypił.
17. Idź, bądź taki dobrý a mówiy twojey siostrze, óna ma obleczenie dla wafzey matki z syczem dokónczyć i ję z szcотką oczysac.
18. Gdyby ty iego byłeś znał, toby było inaczey się stało a onemu by lepiey było.
19. Kto mi mój kos z mięsem ukradł?
20. On uczynił tak, jakby oni ónego do młócenia wezwali, to óni ale sami zrobili.
21. Któremu on tę nową powieść powiadał?
22. Potrzeba głośno krzyczyć, tak ón nam nie rozumię.
23. My jesteśmy wżyscy ztrudzone i mamy pragniaczkę.
24. Jak my wcoray na wieczor powrocilim się, owi juz nie ockliwie spali.
25. Śnieg z tey nocy u nasz leżyć został ale dziś rano z stopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi jabłkami.
27. Nie mozeta na nasz okamgnienia poczekać, tedy poydziem z wami.
28. Wy nie mata takich dziecinskiach zartów czynić.
29. Nasze góry nie są takie wysokie, wasze są wiele wyzsze.
30. Wiele funtow kełbasy i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ia wasz nie rozumię, wy musicie troche głośniet gadać.
32. Nie znaleźliscie zadnego kawałka białego mydła na stole dla mię?
33. Jego brat chcę sobie dwa piękne, nowe domy na waszem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo wyszło z serca!
35. To od niech prawie (dobrze) było.
36. Co to tam za ptaszki siedzą wysoko na tém murku?
37. Te gburi przywiedli pięć wołów i dziewięć krów i dwanasie owieczek, które oni przedać chcieli.
38. Ludzie są dziś wszyscy na polu i sieką (kosą).

39. Idź tylko, ten brónatny pies tobie nic nie uczyni.

40. Ią z témi ludziami tam wtyle przez te łąki w żyto wjechałem.

Sawadden, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Zawady, gm. Janowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel i uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Komufin, miejsce urodzenia: Bieberswalde, Kreis Osterode [Liwa, gm. Miłomłyn, pow. ostródzki]

56 927 [f 90,11]

1. w Zime suche Listi furajo w Powietrzu.
2. Przestanie Sneg padacz będzie snowuj lepsé Powietrze.
3. Włós Węngle w Piec ze bý to Mleko sie wnet zagotowało.
4. Ten dobrý starý Człowiek z Konamý w Lod sie włamał i wzmno Wode wpad.
5. On pred sterý albo sescema Nedzelamný umarł.
6. Ogién buł za goroncý to sie Kołacze udołu czarno podpalił.
7. On je Iaika zawdý oprodz Solý i Pieprzu.
8. Mnie Nogý bardzo bolo, ja miśle ze je sobie przez latanie urażuł.
9. Ią buł u Zoný i powiedziałem jý, a ano mý obiecała ze ona chce i swojeý Corce powiedzýcz.
10. Ią to też już wię cý nechce uczinicz.
11. Ią ce zaras uderże Warzónwcho w pisk, tý Małpo.
12. Gdzie tý idziesz, ci i mý mamý stobo isc?
13. So lýche Čzasý!
14. Moje kochane Dziecie sostan tu na dole stóicz, zebý złe Gęsi cie nie pokósałý.
15. Týz dzýsaý najwięncý sie naucził i porzónndnie sie sprawował, tý mozes pręndzý isc do domu niz drudzý.
16. Týs jezce niedosc urosł zebýś jedno Sklanke Wina wipiuł, ti musiś jezce podrozc i wiénksem býdz.
17. Idz, bõndz taký dobrý i mow twojý Sostrze, ona ma Prziodzewek wařsý Matký gotowo usizc i sCotko opcisczcz.
18. Gdibýś tý go buł snał! to bý sie jenaczý stało, i lepiý bý mu sie powodziło.
19. Kto mnie ukradł moj Koś s Mnęsiem?
20. On tak uczinił aný bý go obstalował do młocena, ale oný już samný srobiłý.
21. Komu on to nowo Istorýo powiedział?
22. Musemý głośno krziczec, gđýż on nas nie rozumniесе [!].
23. Mý so uturbowane i łakniem Psýć.
24. Iak mý wcoraj w Wiecor nazad przisłý to ci drudzý już w Łozku leżelý i twardo sasnelý.
25. Snieg wtý nocý unas upadł, ale dzisaj Rano stajał.
26. Za naso Budowno stojo trzi pienknie łebłonecký, zpęknemý łebłuskamý.
27. Nemozeta Okamgniene na naz czekacz, to bým zwamý pośślý.

28. Wŷ nie mata take Dziecinske Necnotŷ czynicz.
29. Nase gorŷ nie so take wŷsoke, wase so wiele wŷfse.
30. Wiele Fund Worstŷ i wiele Chleba wŷ chceta?
31. Ia waz nie rozumnieje, musita gŷosnŷ gadacz.
32. Izaly wŷsta nie nalezŷł kawałek bjałego Midła prze demnie na mojem Stole?
33. Iego Brat chce sobie dwa piėnkne Domŷ w waŷem Ogrodze budowacz.
34. Te sŷowo Serca mu wichodziło!
35. To bŷło sprawiedliwie od wasćŷ.
36. Co to sedzo za Ptaseckŷ ugorŷ na tem Murecku?
37. Gospodarze wiprowadziliŷ piėnc Woł, i dzewiėnc Krow i dwanaszcze Owieckow pred Wies, ktore onŷ chcėłŷ sprzedacz.
38. Ludze so dzisaŷ wsziscŷ na Polu i śieko.
39. Idz tŷlko, ten bronatnŷ Pies tobie nic nie zrobŷ.
40. Ia stemŷ Ludzamŷ tam w tŷle bez Łonke do Źŷta pojechał.

Jaegersdorf [Jägersdorf], Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Jagarzewo, gm. Janowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Skischalli, miejsce urodzenia: Saddek, Königsberg [Sadek, gm. Janowo, pow. nidzicki]

56 928 [f 90,4]

1. W zime furaio fuche Listi wpowietrzu.
2. Wnet przestańie śniek padać, to powietrze lepsze będzie.
3. Wszŷp węglow w piec, co się mleko zagotuie.
4. Ten Jtarŷ dobrŷ Móz włamał się z Końiem przez lod i wzimno wode wpadł.
5. On przed śteroma albo śiesćioma Niedzielach umarł.
6. Ogień był zagorćŷ, to się Kołace potpałyli.
7. On Jada zawdŷ Jajka bez Soli i pieprzu.
8. Nogi mie barzo bolo, bom ie zamoczno zturbował.
9. Jam u Źonŷ bŷł i mowiłem ieŷ, i ona mowiła, i chciała ieŷ Czorce mowić.
10. Ja niechcie iuz wiėnczieŷ tego czińić.
11. Ja rzne ċiebie zaraz Warziōsiō w pŷsk, tŷ Małpo.
12. Gdzie tŷ idziez, mamŷ i mŷ ztobō iść?
13. To sŷo złe Czasŷŷ.
14. Moie Kochane Dzieczko, zoŷtań tu nisko, złe Gėsi ċiebie az do śmierci zazrŷ.
15. Tŷ dzisiaŷ naŷwiėczieŷ uczŷłes się, i grzecznem bŷłes, tŷ prėndzieŷ do domu idz niz drudzi.
16. Tyś ieszcze nie dosć duzŷ, zebys butelkie Wina wŷpił, tŷ muśisf ieszcze kawałek wienksieŷ rosnŷć, abis butelke Wina wŷpił.
17. Idz, bŷdź takŷ dobrŷ i mow twoieŷ Śiistrze, ona miała Obleke przed wasŷ Matka uszŷć i szcŷotko wŷczisić.
18. Gdŷ bys go tŷ bŷł znał! to bŷ to bŷło inaczieŷ, ito bŷ bŷło zńim lepieŷ.

19. Kto mi moŹ KosŹ z Mięsem ukradł?
20. On tak czŹnił, iak bŹ go do młoczenia wołałŹ; ale oni to fami uczŹnili.
21. KiedŹ on tŹ nowŹ Jstorio powiadał?
22. MuŹiemŹ głoŹno krzŹćić, bo ón nam nie zrozumie.
23. MŹ się pomordowałŹ i pić nam się chce.
24. Jak mŹ wczoray na wieczor nazad przŹšli, to ci drudzŹ iuz w Łozu bŹli imoczno spaliŹ.
25. Śniek wteŹ nocŹ leżał, ale dzisiaŹ rano Źtopniał.
26. Zanasfem DŹmem ŹtoiŹ trŹŹ piękne Jebłonetzki z czerwonemi iebłuskami.
27. Źniemozeta ieszcze okamgieńia na naz zaczekać, to pudzim zwami.
28. Wy się nie muŹyta tak podziećińŹku sprawować.
29. Nase GorŹ nie Źo barzo wŹŹŹokie, wasŹe sŹ wiele wŹęskie.
30. Wiele funtof KełbasŹ i wiele chleba chcza mieć.
31. Ja wam nie rozumie, muŹyćie troske głoŹnŹ gadać.
32. Nie znaleŹlisćie kawałek białego Midła na stole przedemie?
33. Jego Brat chce sobie dwa piękne nowe DomŹ w waŹim Ogrodzie budować.
34. Te Źłowo mu zSera [!] wŹŹło.
35. To bŹło rzetelnie od waz.
36. Czo ŹiedziŹ tam zaptafeczŹ ugorŹ na muretczku?
37. Gospodarze pić Wołów i dziewięć Krów i dwanaŹcie Owieczkow zawieŹ wŹprowadzili, i chczeli ie przedać.
38. DzisiaŹ Ludzie ŹŹ wszŹŹŹŹ na Polu i Źieko.
39. Jdz tylko, ten brunatnŹ Pies tobie nic nie robi.
40. Jam ztemi Ludziami tam wtyle przez ŁŹkie w zŹto wiechał.

Ulleschen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Ulesie, gm. Janowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel, który tu jest od 20 lat

Nazwisko nauczyciela: Johann Pilz, miejsce urodzenia: Griesen [Gryzy, gm. Świętajno, pow. olecki], Reg.-Bez. Gumbinnen

56 929 [f 90,9]

1. W ŹŹmę lataia Źuchę liŹć po powiatrzu.
2. Zara przestanie Źneg padać, wtedy będe powiatrzę zaŹ lepŹ.
3. WŹŹp węgli wpieć, zebŹ mleka się wnet zagotował.
4. Ten dobrŹ, starŹ mąs z kónem przez łŹt się pręłamał i wŹŹmną wodę wlećzał.
5. On przed Źteroma albo ŹeŹćoma nedzelamŹ umarł.
6. Ogeń bŹł za goracŹ, KuchŹ niską całę czarną się spaliłŹ.
7. On poŹiwa iaie [?] zawŹę przeŹ soli i przeŹ pieprzu.
8. NogŹ mę barzo bólŹ, uwazam zem ię po obćzerał.
9. Źa u teŹ KobietŹ m bŹł im jeŹ powiadał, ona mówiła ze i swojeŹ ćzorć powię.
10. Źa tego nechćę wiććę czŹnić.
11. Źa czŹ zara dam warzacha po usach, tŹ małpo.

12. Kędŷ idzes, mamŷ stobó iśćć?
13. Licheŷ czaŷŷ są!
14. Moieŷ miłę dzećę, zostan tu nisko stoieć, tę złę gęŷŷ ciebie żaźrą.
15. Tŷŷ dzischaŷ naŷwiećęŷ się ucŷł, i ŷtatećnemeŷ bŷ [!], tŷ mozez prędzeŷ do domu iść niźeli drudzŷ.
16. Tiŷ iecie nie doŷić duzŷ abyŷ całą butelkę wina wŷpił, tŷ iescę muŷiŷ kawał rosnąć i więksem się stać.
17. Ć, bąć tak dobrŷm, i powieć twoieŷ ŷostrzę, zebŷ smatŷ przed wasą matkę uŷŷła i ŷćzotką obćŷŷciła.
18. Zebŷ tŷŷ go bŷł znał! to bŷ bvło inaceŷ przŷŷł, i z niem bŷ bŷło lepieŷ stoiał.
19. Kto mŷ mój Koŷ ż mięsem porwał?
20. On tak cŷnił, iak bŷ go bŷli do młóćena ŷtalowali, ale onŷ to samŷ zrobili.
21. Komuŷ to nowó historŷiå pówiadał?
22. Potrzebno głoŷno krzŷćeć, bo naŷ nie porozumnieię.
23. Mŷ spracowanŷ i pragniemy pićza.
24. Ćak mŷ się wcoraŷ we wiećzor powroćŷŷli, lezeli owcŷ w łozu i bŷli fest pozaŷŷpiali.
25. Snek tą noc u nas oŷtał lezec, ale dziś rano roŷtopnał.
26. Za nasem budŷnkiem ŷtoiaŷ trzŷ pićknę iabłonkŷ z ćzerwonemŷ iabłuskamŷ.
27. Nie mozeta chwiolećke na naŷ czekac, to mŷ tez zwamŷ poŷdzemy.
28. Nie muŷŷta takiego dzećŷŷnstwa popełnać.
29. Naŷe góry nie są barzå wŷokie, waŷe są wiele wŷŷŷę.
30. Ćak wiele funtow kiełbaŷŷ i iak wiele chleba wŷ chceta miećć?
31. Ća wam nie rozumnieię, muŷita trochę głoŷneŷ mowić.
32. Ćzali ŷta kawałka białego mŷdła dla mię na moiem ŷtołę nieznalezli?
33. Ćego brat chcę ŷobie dwa pićkne nowę domŷ w wasem ogrodę pobudować.
34. Te ŷłowo przŷŷło mu z ŷerca.
35. To bŷło prawię od waŷ.
36. Ćo to za ptaŷeckŷ wŷsoko na tŷch murkach ŷedzo?
37. Gburŷ bŷli pićć wołow i dzewieć Krow i dwienaŷcię owiećek przed wieŷ przŷŷgnali, tę chceli poprzedawać.
38. Ludŷę są dziŷaŷ wŷŷŷć na polu i ŷekå.
39. Ćtć tŷłkå, ten bronatnŷ pieŷ ćŷŷ nić nie ucŷŷnŷ.
40. Ćam z temŷ ludzamŷ tam w tŷłku przez łakę w zŷto poiachał.

Wichrowitz, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wichrowiec, gm. Janowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: G.F. Ostoyke, miejsce urodzenia: Weinsdorf, Kreis Mohrunen [Dobrzyki, gm. Zalewo, pow. ławski]

56 930 [f 91,7]

1. W żime lataiå suche liŷŷcze w Powietrziu.

2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie znowu lepiej powietrze.
3. Włóż węgli w Pieciu, żeby się mleko prędko zagotowała.
4. Dobry starzy mąż z koniem w łódź się w łamał, i wzięto Wode wpadł.
5. On przed czterzy albo sieściu tygodny umarł.
6. Ogień był zategi, kuchy odspodzy w całe ciarnią się spaliły.
7. On iada iayka zawsze bez sóli i Pieprziu.
8. Nogi mię mocno bolo, ja myśle że mi je w całe przebrał, zmógł.
9. Ja u żona byłem, i iey mówiłem, a ona mówiła, że też chce iey Ćiorcze mowić.
10. Ja tego więczeń nie uczynie.
11. Ja cię rznie zaraz Warząchfią przez Usy, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mamy z tobą iszcz?
13. Są lyche Čzafzy.
14. Moia miłe Dziecie, zostan tu na Dole stoic, złe Gęsy cię do Żmierzcy zarzo [!].
15. Tyś dzisaý naywięcey się uczył i byłeś grzeczny, możesz przędzy do domu ieszcz, nisz drudzy.
16. Tyś iefzcie nie duży dósć, abyś butelke Winia wypił, mufzyz iefz cze kawalek rość, i większym być.
17. Jdź, bądź tak dobry i mów twoiey fiostrze, ona miała Obleczenie przed wafzą matkie usyć, i ie szciotką czystą zrobić.
18. Gdybys ty go znał! toby przysło w całe inaczeý, i lepiej by się z nim miało.
19. Kto mię mój Koś z Mięciem ukradł?
20. On tak uczynił, iakby go do młoczenia obstałowały, ony to ale samny uczynily.
21. Komu On to nową Hystoryą powiadał?
22. Trzeba glosny krzyć, bo on nam nic rozumniej.
23. My są zmordowany i mamy Pragnienie.
24. Jak my wcoray nazad przyły, to lezely czy Drudzy wloziu i byli wtwardym spaniu.
25. Śnieg w ty nocy u najz został lezyć, ale dzysz ranią się stopił.
26. Za najzym Budynkiem stoie trzy pieknie jablonietky z czerwoniemy iabluskamy.
27. Nie mozeta iefzcie okamgnienie na najz czekać, to pudzymy zwamny.
28. Nafę Gory nie są bardzy wyfokie. Nie potrzebieta takiego Dzieczynstwa prowadzić.
29. Nafę Gory nie są bardzo wyfokie, wafzie są wiele wýfsy.
30. Jak wiele funtow Wórsty i wiele chleba chćeta mieć?
31. Ja wam nie rozumnie, wy mufzycie troske glosneý gadać.
32. Czýsta nie znalezy kawalek bialego Mydła przed demnie na moim stole?
33. Jego Brat chce sobie dwa nowe dómý w wafzym Ogrodzie budować.
34. Te słową przsłá mu z ferča.
35. To było dobrze od Wafscy.
36. C'o siedzą tam za Ptasiczky wysoką na tym Mureczkim?

37. Gburŷ maia̯ pięć Wołow, i dziewięć Krow, i dwanaśczy Owieć przede Wsią
i chcą ie lam [!] sprzedać.
38. Ludzie dzifaj są wŷzŷscŷ na dworziu na Polu i sieką.
39. Jdz tylko, ten brunatnŷ Pieś nić czy nie robi.
40. Jam tam wtŷle z ludziamŷ przsz [!] Łąkie w Żyto wiachal.

Puchallowen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Puchałowo, gm. Janowo, pow. nidzicki

Tłumaczył częściowo nauczyciel, częściowo uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Hennig, miejsce urodzenia: Neidenburg [Nidzica]

56 931 [f 91,8]

1. Wŷime lataia̯ suche liscze w Powietrziu.
2. Zaraz przestanie smieg padac, wtedy będzie Powietrze znow lepfzie.
3. Włóż węgli w Pić, zebŷ Mleko prędko się zagotowało.
4. Dobrŷ starŷ Mąz z Kóniem włod się włamał, i wzmna̯ Wode wpał.
5. On przed czteroma, albo sieszczoma Niedzielamŷ umarł.
6. Ogién był za tęgi, Kuchŷ (albo Kolacé) odpodŷ wcale ciarnia̯ się spaliłŷ.
7. On iada ia̯ka zawŷze, bez sóli i Pieprŷiu.
8. Nogi mié mocznia̯ bolo, ia̯ mŷfzle, zem ie wcale przebrał (zmogł).
9. Ia̯ u niewiaŷtŷ byłem, i ieŷ mowiłem, a ona mowiła, ona chce swoiey Ćzorcze mowić.
10. Ia̯ tego więczeŷ nie uczŷnie.
11. Ia̯ cię rznie zaraz Warzáchfią przeŷ Usŷ, Tŷ Małpą.
12. Gdzie tŷ idziesz, mamŷ mŷ z tąbą isczc?
13. Ją lŷche Ćzafŷŷ.
14. Moie̯ mniē Dzieciē, zostan tu na Dole stoic, złe Gęsŷ cię do Smiercŷ zazrŷia.
15. Tŷs dzisaŷ naŷwieceŷ się uczŷł, i bylesz grzecznŷ, mozesz prędzeŷ do Dómu iscźć, iak drudzŷ.
16. Tŷs iefzच्ze nie dosć duŷŷ, abyśŷ butelke Winia wypił, mufzŷsŷ iefzच्ze, kawalek rosczc i większŷm być.
17. Idŷ, bądź taky dobrŷ i mów twoieŷ Siostrze, ona miała Obliecznie przed waŷą Matkie usŷc, i ie Sŷciotką czŷstą zrobić.
18. Gdŷbŷs Tŷ go znał toby przŷfł wcale inaczeŷ, i lepieŷ by się znim miała.
19. Kto mié moŷ Kofs z Miefiem ukradł?
20. On tak uczŷnŷł, iakbŷ go do młóczenia obstalowali; onŷ to ale samnŷ uczŷnŷli.
21. Komu On to nową Hŷstoriā powiadał?
22. Potrzeba głośnia̯ Krzŷczŷć, bo On nie rozumnie nam nic.
23. Mŷ są zmordowanŷ i mamŷ Pragnienie.
24. Iak mŷ wcoraŷ nazad przŷfli, to lezely czŷ Drudzŷ włoziu, i mocnia̯ fest spali.
25. Śnieg dziszeŷŷ nocŷ u naŷ został lezyc, ale dzifŷ rania̯ się stopił.
26. Za naŷziem Budŷnkiem stoia̯ trŷŷ iablonietzki, zczerwoniemŷ iabłusŷkamŷ.
27. Nie mozeta iefच्ze okagmienie na naŷ czekacz, to pudŷemŷ z wamni.

28. Nie potrzebueta takiego dzieczynstwa prowadzić.
29. Nafe Gorŷ nie są bardzą wŷfokie, wafzię są wiele wŷfzie.
30. Iak wiele funtof Worstŷ i wiele Chleba chceta mieć?
31. Ia wam nie rozumnie, wŷ muŷŷczye troszke głoŷneŷ gadac.
32. Czyŷta nie znaleźli Kawalek białego Mŷdła przed demię na moim ŷtole?
33. Jego Brat chce sobie dwa nowe Dómŷ w wafŷŷm Ogrodzie budowac.
34. Te ŷłową przŷŷłą mu z Serca.
35. To bŷłą dobrze od Wafŷŷŷ.
36. C'o siedzą tam za Ptasieczkŷ wŷŷoką na tym Mureczkiu?
37. Gburŷ maia pięc Wółów, i dziewięc Krów, i dwanaszcie Owiec przede Wŷią i chcą ię tam przedacz.
38. Ludzie dzisaŷ są wŷŷŷŷŷ na dworziu, na Polu i sieką.
39. Idz tŷlko, ten brunatnŷ Pieŷ nic czŷ nie robi.
40. Iam tam z Ludzianŷ tam wtŷle przesz Łąkie w ŷŷto wiachał.

Roggen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Róg, gm. Janowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Herrmann Gottschewski, miejsce urodzenia: Lautens [Łutynowo, gm. Olsztynek, pow. olsztyński]

56 932 [f 91,9]

1. W ŷime furają suche liŷcie wpowietrzu.
2. Zaraz ustanie ŷnieg padać, a tedy powietrze będzie zaraz lepsze.
3. Wrzuć węgla w pieć, aŷeby ŷię mleko wnet napoczęto gotować.
4. Ten dobry mąż ŷię z koniem na łodŷe w łamał i w ŷymną wodę wpadł.
5. On tak przed cztery, albo ŷeŷć tygodni umer.
6. Ogień był za duŷy, to kuchi wodspódku cale czarno ŷie spalili.
7. On ję iayka zawdy bez soli i pieprzu.
8. Nogi me mocno bołą, ia myŷle, com ich oddłabiuł.
9. Ia buł u ty kobiety, i moŷułem iey to, i ona moŷyła, ze chce to i iey córce móŷeć.
10. Ia to tez ŷięcy nie uczynie.
11. Ia cie rzne zaras zwarzóchŷią bes usy, ty małpo!
12. Gdzie Ty idzies, czy my mamy z Tobą iŷć?
13. Teras są liche casy.
14. Moje miłe dziećcie, zostań tu nisko stoić, te złe gęŷi Ćie zakońŷają.
15. Tyŷ ŷię dzysiaŷ naywięcey ucŷył, potulnemes był, Ty moŷeŷ prędy do domu iŷć, iak ci drudzy.
16. Tyŷ iesce nie doŷć duŷy cobyŷ mógl flasche ŷyna wypić, Ty muŷiŷ escze troche podroŷnąć i ŷięksem być.
17. Idz, bądź taki dobry, a mów Twoiey ŷiostrze, ona miała obleke dla wasy matki usyć i ze scotką cyŷto z robić.
18. Kebyŷ Ty go buł znał! to by było jenacy przyŷło, i lepszy by z niem ŷojało.

19. Kto mie mój koś z niesem ukrat?
20. On tak robiuł, iek by go do młocenia wzięli, ale oni to sani zrobzyli.
21. Komu ón tą nową istoryą powiedział.
22. Trzeba głośno krzycecz, bo tak naś nie zrozumnieje.
23. My są strudzóno i mamy pragniąčke.
24. Iak my wczoray zieczor nazad przysli, lezeli ci drudzy iuz w łozu i spali fest.
25. Śnieg wtą noć leżyć został, ale dzyś reno z tajał.
26. Za nasem domem stoją trzy iebłonecki z czerwonemy iebłuskani.
27. Nie mozeta wy esce małe okamgnienie na naś cekać, to pudziem z wama.
28. Wy nie muszyta takech dziecinskih rzeczy robzić.
29. Nase gori nie są barzo wysokie, wase są siła wyzse.
30. Siła funtow worzty i siła chleba wy chceta mieć?
31. Ią wam nie rozumie, musicie troske głośniey gadać.
32. Iżaliscie zadnego kawałka białego mydła dla mie na moim stole nie znaleźli?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe domy w wasem ogrodzie budować.
34. Te słowo przysło mu z serca.
35. To było dobrze z nich.
36. Čo to za ptaski siedzą tam wysoko na murku?
37. Gburi byli pięć wołów i dzieięć krów i dwanasce owieczków przed wieś przyprowadzyli, te chcieli oni sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy na dworzu na polu i sieką.
39. Idz tylko, ten brónatny pies nie zrobi ci nič.
40. Ią z temi ludziamy tam w tyle prześ łąke w zyto w iechał.

Borchersdorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Burkat, gm. Działdowo, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Bannasch, miejsce urodzenia: Pierławken, Kreis Königsberg [Pierławki, gm. Działdowo, pow. działdowski]

56 947 [g 87,9]

1. W zime foraio suche liście w powietrzu.
2. Śnieg przestanie zaraz padać, to będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włoz węgle w piec, co się mleko wnetki zagotuje.
4. Dobri stari mąż z koniem się na lodzie załamał i w zimno wodę wleciał.
5. On umarł przed czteroma albo sescioma tygodniami.
6. Ogień był za tęgi, to się kuchi podpaliły.
7. On zawse iaika ie bez soli i pieprzu.
8. Mocno mię nogi bolo, ia mysle, iam ie zcochał.
9. Ią byłem u Pani i powiedziałem iey, i ona mowiła, ze ona to swoiey corce powie.
10. Ią nie uczynie więci tego.
11. Ią trzasne cię zaraz warzuchsio włep, ty małupo!
12. Gdzie ty idziejz, poydziem my ztobą?

13. To są liche czasi!
14. Moie kochane dziecie, zostan tu nadole stoic̃, złe gęsi cie zazro.
15. Tys się dzis naywięcy uczył i byłes grzecznem, mozez prędzi do domu isc iak inne.
16. Ty iestes iefzcze nie dosc duzy zebys wypil butelke wina, musis ieszcze kawał rosc, i większem być.
17. Idz, bądź taki dobry i mow twoi siostrze, ona miała obleczenie dla wasi matki uszyc' i scotko oczesać.
18. Gdybys ty go znał! to by było inaci przysło i by znim lepi stoiało.
19. Kto mi moi kos z mięsem ukradł?
20. On czynił tak, iakby oni go do młocki obstalowali; oni ale sami to uczynili.
21. Komu on to nowo historio powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczec, bo on nas nie zrozumi.
23. My się zmęcili i mamy pragniącke.
24. Iak my wcorai na wieczor powrocili, lezeli drudzi włosku i twardo spali.
25. Śnieg tey noci ostał u nas lezec, ale dziś rano ztaiał.
26. Za najzem domem stoio trzy piękne iebłonecki z cerwonemi iebłuzkami.
27. Nie moziecie okamgnienie na nas zackac, to poydziem i my zwami.
28. Nie musicie dziecinskih rzeci czynic.
29. Nase gori nie są bardzo wysokie, wafze są wiele więkse.
30. Wiele funtow worsti i wiele chleba chcecie?
31. Ia was nie rozumie, musicie troche głośni gadać.
32. Nie znalezliscie kawałka białego mydła dla mnie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w wafzem ogrodzie budowac.
34. Słowo przysło mu od serca.
35. To było prawie od nich.
36. Co siedzo tam za ptaski u gori na murku?
37. Gburi wyprowadzili za wies pięc wołów i dziewiec krow i dwanascie owieckow, i chcieli ie przedać.
38. Wszystkie ludzie są dzisiay na polu i sieką.
39. Idz, ten bronatny pies ci nič niezrobi.
40. Ia wiechał złudziami bez łomke w tyle w zyto.

Klein Koslau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Kozłówko, gm. Kozłowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Kraska, miejsce urodzenia: Ortelsburg [Szczytno]

56 948 [g 88,7]

1. Wzmę latają suche liście po powietrzu.
2. Śnieg zaraz padać przestanie, tedy powietrze znowu lepsze będzie.
3. Nakładź wpiec węgla, aby się mleko wnet zagotowało.
4. Dobry mąż stary włamał się z koniem na lodzie i wleciał w wodę.

5. On umarł tak cztery albo sześć niedziel.
6. Ogień był za tęgi, boć ciastka u dołu czarniuchno spalóne.
7. On jajka zawsze bez soli i bez pieprzu jada.
8. Nogi mnie bardzo bolą, myślę żem je przebrał.
9. Byłym u żony powiedziawszy jój to, a óna mówiła, iż to i corce opowiedzieć chciała.
10. Jużci też tego wiecéj uczynić niechcę.
11. Dam ja ci zaraz warząchwia po łbie, ty małpo!
12. Dokąd idziesz, czy mamy iść z tobą?
13. Liche to czasy!
14. Moje dziecię kochane, stojże tu na dole, złe gęsi zazrą cię.
15. Tyś się dziś najwięcéj uczył a byłeś manierny, możesz iść prędzédź do domu jak inni.
16. Jeszcze nie jesteś dosyć duży, abyś flaszkę piwa wypić miał, musisz wprzód kawał podrosnąć.
17. Jakżeś dobry pobiegnij i powiedz twojój siostrze, aby ubiór matce waszédź doszyla i szcztoką wyczyściła.
18. Bei den meisten Polen ist hier die masurische Aussprache, die etwas von der Hochpolnischen abweicht, wie (różnice podkreślone) [U większości Polaków jest tu wymowa mazurska, która się nieco różni od polszczyzny literackiej, jak]:
19. [Brak tekstu.]
20. [Brak tekstu.]
21. [Brak tekstu.]
22. Trzeba głośno krzyczecz, bo nam nie zrozumie.
23. Jesteśmy zmencóne.
24. Gdyszmy wcoraj we wieczor powroczyli, to drudzy już włożu.
25. Snieg dziszy nocy u nas lezycz został, ale dzisz stają.
26. Za nasem dómém stoją trzy piękne jabłónki z rumianemni jabłuskama.
27. [Brak tekstu.]
28. [Brak tekstu.]
29. Nase góry nie są tak barzo wysokie, wase wziele wyzse.
- 30–40. [Brak tekstu.]

Pilgramsdorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Pielgrzymowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Adolf Knieschewski, miejsce urodzenia: Kleszczewen, Kreis Gumbinen [Kleszczewo 1. gm. Miłki, pow. giżycki lub 2. gm. Wieliczki, pow. olecki]

56 949 [g 89,1]

1. Wzime furajo suche liscie w powietrzu.

2. Wnet przestanie padać, wtedy może będzie pogoda.
3. Wsyp węglę wpiec zeby mleko się zagotowało.
4. Ten starý, dobrý chlop zkoniem sie na lodzie włamał i wpadł wwode.
5. On zgoła pred czetry albo sescioma niedzielami umarł.
6. Ogien był za tęgý dla tego kuch się zodspudu napalił.
7. On zawfse jada jayka oprocz soli i pieprzu.
8. Nogi mie barzo bolo, uwazam zem je przy lataniu przebrał.
9. Ia był u tý kobietý i mowiłem ieý, ona mowiła, ze ieý corce mowic będzie.
10. Ia więczy tego czyniec nie będe.
11. Ia ci dam warochfią po łubie, tý małpo!
12. Gdzie tý idziefs, mamý i mý ztobą isć?
13. Teraz liche czafzy.
14. Moje dziecko, zostan tý tu, bo gęsi cie pokasają.
15. Týs sie dzis naý więczy nauczył i dobrze sprawował, dlatego moze fz przędzy isc do domu, jak owci.
16. Týs jefzie za małý zebýs flaške wina mogł wýpić, mufzis wprzod podrosnąc.
17. Idz, bądź tak dobry, i mow twoi siostrze, zebý ona smatý dla nafzý matky ufziła i one scotką wýcisciła.
18. Gdy bys ty go wprzod był znał, to bý było inaczy znim, on by się býł lepi miał.
19. Kto mi kos miefem ukradł?
20. On tak robił, jakby go do młoczenia obstalowano, a oni to sami zrobili.
21. Komu on to nowine powiadał?
22. Trzeba głośno wrzesczec, bo nas nierozumie.
23. Mý się zmordowali i pić nam się chce.
24. Iakiesmý wcoraý nawieczor sie powricili [!], lezeli drudzy wlozu i fest spali.
25. Snieg przez noc u nas lezał, ale raną zginął.
26. Wtýle za nafzem domem stoją trzy piękne jebłonký z čerwonemy jabłuskami.
27. Nie mogli biście troske na zaczekać, to bym tez zwami pošli.
28. Nie musicie tak robic, ani małe dzieci.
29. Nafze gorý nie są bardzo duze, wafze są wiefze.
30. Iak wiele funtow wursty i chleba chceta mieć?
31. Ia was nie rozumie, musita troske glosni gadać.
32. Nieznalezlista kawałek białego mýdła moým ftole dla mie?
33. Wafś brat chce sobie dwa piękne domy wmojem ogrodzie pobudować.
34. To słowo mu prawie zferca przysło.
35. To było dobrze od nich.
36. Co to za ptaski tam na murku siedzą?
37. Gburý býli pięć wołow, dziewięć krow i dwanaście owiec przed wies wýprowadzili i chcieli ie zprzedać.
38. Ludzie są dzýsiaý wsfýsćy na polu i zniwują.
39. Idz, ten bronatny pies ci nic nie robi.
40. Ia złudziami tam ztýłu przez łake do zyta iechał.

Saberau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Zaborowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Christoph Stephan, miejsce urodzenia: Nawojowitz
Kr. Koenigsberg [Nowojowiec, gm. Wielbark, pow. szczycieński]
56 950 [g 89,2]

1. Wzime furają suche liście w powietrzu.
2. Wnet przestanie padać, wtedy może będzie pogoda.
3. Wsyp węgli w piec, żeby mleko się zagotowało.
4. Ten stary dobry chłop zkonie się na lodzie włamał i wpadł w wodę.
5. On zgoła przed czterema albo sześcioma niedzielami umarł.
6. Ogień był za tęgi, dla tego Kuch zospoda się napalił.
7. On zawsze jada jajka bez soli i pieprzu.
8. Nogę było bardzo boleć, bo pewnie za siłą latał.
9. Ja był u tej kobiety i mówiłem jej, ona mówiła, że jej córce mowić będzie.
10. Ja więc tego czynić nie będę.
11. Ja ci dam warzochsja po łbie, ty małpo.
12. Gdzie ty idzieś, mamę i mę ztobą iść?
13. Teraz liche czas!
14. Moje dziecko, zostan ty tu, bo gości cię pokajają.
15. Tyś się dziś naświety nauczył i dobrze sprawował, dla tego mozejs przedy iść do domu, jak awci.
16. Tyś jeźdźce za mały, żebyś flaśke wina mógł wypić mufis wprzud podrosnąć.
17. Idź, bądź tak dobry, mow twoi siostrze, żeby smaty dla wafzy matki ufżyła i je scotka wyczesała.
18. Gdybyś ty go był pierwszy znał to by było innaży nim i on by się był lepi miał.
19. Kto mi coś z miefem porwał?
20. On tak zrobił, jakby go do młócenia obfłatowano, a potem oni fami zrobili.
21. Komu on to nowine powiadał?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, bo nasz niezrozumie.
23. Mę się zmordowali, az się nam pić chce.
24. Iakiesmę się wczoraj na wieczor powroćili, lezeli ci drudzy wlozu i spali fest.
25. Śnieg przez noc u nasz leżał, ale rano zginął.
26. Wtyle za naszym domem stoją trzy piękne jeblonki zczwronemi jebluskami.
27. Niemoglibyscie troche na nasz zaczekać, to bym tez zwami posli.
28. Nie muficie tak robić, ani małe dzieci.
29. Nasze gory nie są bardzo duze, wafze są więkze.
30. Iak wiele funtow wurzty i chleba chczeta mieć?
31. Ja was niezrozumie musita troche głośni gadać.
32. Nieznalezlista kawałek białego mydła na mojem stole?
33. Wafś brat chce sobie dwa piękne domy w wajem ogrodzie pobudować.
34. To słowo mu prawie zferca przyšlo.

35. To było dobrze od nich!
36. Cō to za ptaski tam na murku siedzą?
37. Gburŷ byli pięć wołow, dziewięć krow i dwanasćie owieć przed wieś
wŷprowadzili i chćieli je zprzedać.
38. Ludzie są dzisiaŷ wŷzŷsćzŷ na polu i zniwują.
39. Idz, idz, ten bronatnŷ pies či nič niezrobi.
40. Ia złudziami tam ztŷłu prze [!] łake do zŷta jechał.

Bartkengut, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Bartki, gm. Kozłowo, pow. nidzicki

Tłumaczył gospodarz wiejski

Nazwisko nauczyciela: Wrendt [?], miejsce urodzenia: [brak informacji]

56 951 [g 89,3]

1. W zime furają suche liśće w powietrzu.
2. Kurzawa wnet ustanie, wtedy powietrze będzie znowuŷ lepsze.
3. Nasŷp węglów wpiec, aby się mleko prędzeŷ gotowało.
4. Ten starŷ, dobrŷ Mąz włamał się z Koniem na łodzię.
5. Ōn przed cteróma, albo seścioma tygodniami zamer.
6. Zategŷ był ogeń, tak ze się Kuchŷ az popaliłŷ.
7. Ōn jje jaŷka zawzdŷ bez soli i pieprzu.
8. Nogŷ mie mocno bolą, uwazam zem się za siła na łaziuł.
9. Powiedziałem mojeŷ zónię, a óna mię mowiła, zebŷ óna swojeŷ córce
chciała mówic.
10. Więceŷ ja tego nię z robię.
11. Wnet dostaniez warzochwią bez usŷ, tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ poŷdzieś, poŷdziem i mŷ ztobą.
13. Só teraz liche casŷ!
14. Kochane dziecię zostań tu stoic, bo złe gęsi cię zazrą.
15. Tŷś się dziś naŷwięceŷ naucŷ, byleś spokojnem, poŷdzieś tez prędzeŷ do
dómu jak drudzŷ.
16. Tŷś jesce za małŷ całą flaśke wina wŷpic, musis jesce długo rosnać, abyś
buł więkŷ.
17. Idź, ze bądź taki dobrŷ, a powiedz twoi siostrze, óna miała smatŷ dla wasŷ
matki dosŷć i scotką ocesać.
18. Gdŷ byś tŷ go znał, wtedy by cale inaceŷ posło, i lepiej by obstojał.
19. Kto porwał moŷ Kos z mięsem?
20. Ōn ucŷniuł tak, jakbŷ go do młócenia obstalowała, óna to ale sama zrobiła.
21. Komu opowiedział to nową istoryją?
22. Trzeba mocno krzŷćŷć, bo nie zrozumieje.
23. Mŷ się z mordowali i pić się nam chce.
24. Gdŷm wcoraŷ na wiecór przŷšli, drudzŷ juz w łozkach lezeli i twardo spali.
25. Dzisieŷsŷ nocŷ śnieg leżał, a jutrzeŷsŷ zgŷnół.

26. Za naszym budynkiem stoją trzy jebłonecki, z czerwónemi jebłuskami.
27. Niemogłybýsta na nas stroske zackać, tedýc mý z wami idziem?
28. Nie potrzebno takich dziecińskich rzeczy bredzić!
29. Nase górý nie są take wýsoke, wase są siła wýsse!
30. Šiła funtów worztý, i wiele funtów chleba chcieli býsta mieć?
31. Nie rozumieje, musita troche głošni mózić.
32. Nie znaleźlišća kawałka białego mýdła na mojem stole dla mię?
33. Jego brat chce dwa piękne budynki w wasým ogrodzie budować.
34. Wýsło mu te słowo s serca.
35. To býła dobrze od was.
36. Co za ptasek tam siedzý wýsoko na tým murku?
37. Gozpodarze pięć wołów, dziejęc krów, dwanaście owiec, przýgnalý przed
 žíeš, te chcieli poprzedać.
38. Dzisiaý są wšýcý ludzie na polu i šíeką.
39. Nieboý się, ten burý pieš ci nic nie zrobi!
40. Z teni ludziani za czýwtą [?] łąką w zbozem wjechał.

Camerau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Komorowo, gm. Janowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Buciek, miejsce urodzenia: Turoscheln, Kreis Johannisburg
[Turośl, gm. Pisz, pow. piski]

56 952 [g 91,3]

1. W zime lataią suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, to będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włóż wpiec węgli, co się mleko prędko zagotuje.
4. Ten dobry stary człowiek w łamał się w lod i upadł w zimną wodę.
5. On przed czteroma albo sześcioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za duży, to się kuchy (ciasta, bułki) pod spodem popaliły.
7. On jie jayka zawsze bez (przez) soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, mie sie здаię, ze ia ię nad wyręził.
9. Ia byłem u téy kobiety i powiedziałem jéy, a ona mowiła, ze to swojeý corce
 powie.
10. Ia iuż więceý tego nie chce robić.
11. Ia ci zaraz dam warzáchwią przez łeb, „ty Małpo”!
12. Gdzie ty idziesz, czyli mamy ztobą iść?
13. Teraz są złe czasy.
14. Moje miłe dziecię, ośtań tu nisko, bo złe gęsi cię zagryzą (zazro).
15. Tyś się dziś naylepiěj uczył i byłeś grzecznym, dlatego możesz prędzey do
 domu iść iak ci inni.
16. Ieszcie nie iestešz dość (doszyć) duży, abyś miał butelke wina wypić musisz
 ieszcie kawał podrosnąć i większym być.

17. Bądź taka dobra i idź do Twojej siostry i mów (powieć) jej, żeby dla waszej matki odzienie doszyła, i szciotkę wyczyściła.
18. Ze byś ty go znała, to by żnim inaczej przyszło, i lepiej by żnim było.
19. Kto mie moj kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robił, iak by go kto do młocenia obstałował, ale to się i bez niego stało (sami zrobili).
21. Komu on tą ristorijo (historjo) powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo niezrozumi nasz.
23. My iestesmy zmęczeni i mamy pragnienie.
24. Iak my wczoray wieczór się powrocili, to iuz owci lezeli w łozu i mocno spali.
25. Dzisiejszey nocy śnieg ostał leżyć, ale reno (rano) to się roztopił.
26. Za naszym domem stoją trzy ładne (piękne) iablónki z czerwonymi iablkami.
27. Nie możeta na nasz ieszcze okamgnienie poczekać, to poydziem z wami.
28. Wy nie musita takie głupstwa robić. (Nie musita takie głupie być).
29. Nasze góry nie są za bardzo wysokie, wasze są wyszsze.
30. Wiele funtow wursti i wiele chleba chceta (chcecie)?
31. Ia wasz nie rozumie, musita głośniey mówić.
32. Czyśta nie znaleźli kawałek białeg [!] mydła dla mie na mojem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne budynki pobudowacz, w waszym ogrodzie.
34. Te słowo przysło mu z serca.
35. Było dobrze (słusnie) odpana.
36. Co za ptaszki siedzą na tym murku?
37. Gbure przed wiesz przyprowadzili pięć wołów, dziewięć krowów (krów) i dwanaście owieczków na sprzedanie.
38. Dziś są wszystkie ludzie w polu kole żniwa.
39. Możesz iść, ten bronatny (bronzowy) pies ci nic nie zrobi (u czyni).
40. Ia pojechałem złudźmi tam z tyłu przez łąkę w żyto.

Groß Lenske, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Wielki Łęck, gm. Płońnica, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel lub uczniowie [skreślone obie odpowiedzi]

Nazwisko nauczyciela: Franz Herrmann, miejsce urodzenia: Wartenburg, Kreis Allenstein [Barczewo, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

56 959 [h 86,1]

1. Wzime furgają suche liscie wpowietrzu.
2. Przestanie śmieć padać, to będzie powietrze lepsze.
3. Włoz w piec węgli, żeby się mléko zagotowało.
4. Dobry stary człowiek załomał się przez lod, i wpadł w zimną wodę.
5. On przed czteroma albo sześcioma tygodniamy zamer.
6. Ogień buł zaduży, odspodek się ukuchow na węgel spaluł.
7. On zawsze jé jajka przez soli i pieprzu.
8. Nogi me boló i misle zem je przebrał.

9. Bułem u kobiety i mówiłem ji, a ona mówiła, to chciała swoi corce mówić.
10. Ja tego niechce więcy robic.
11. Ja cie palne kopiscio przez uszy, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mawa s tobo isć?
13. są liche czasy.
14. Moje kochane dziecko zostań lepi na dole stoic, bo złe gęsi cie zazrą.
15. Ty uczułeś się dzisiaj najwięci, i bułeś grzeczny, ty mozesz pręddy do domu isc jak drudzi.
16. jeszcześ za mały zebyś wino piuł, mas jeszcze kawał dorosnięcia az duzy będziesz.
17. Bądź ze taki dobry, idz do twoi siostry ona ma obleczenie dla waszy matki uszyc i czysto wyszczotkować.
18. Zebyś ty go znał! to by jenaczy było, i lepi byś oniego stojał.
19. Kto mie moj kosz zmiesem ukradł?
20. On robiuł tak, jak byście go do draszowani obsztalowały, Wyscie ale to sami zrobili.
21. Komu on to nową Chistoriją powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo on naś nie rozumi.
23. My jestewa słabi i nom się pic chce.
24. Jak my wczoraj nazat przysli, to ci drudzy juz lezeli włożku bo bo [!] byli spiące.
25. Wczorajszej nocy został smieg u nas leżyć, ale dzis rano stajał.
26. Za naszym domem stoją trzy jablonki z czewonemy jabłuszkamy.
27. Nie mozeta troche za namy zaczekac, to podziem razem.
28. Nie potrzebujeta takiego dzieciństwa stwarzać.
29. Nasze Gori nie są za wyszokie, wasze są wiele wyszsze.
30. Wielu fontow worzty i wiele chleba chceta mieć?
31. Ja was nie rozumie, musita troche glosny gadać.
32. Czysta zadnego kawałka białego mydła na stole nie znalezli.
33. Jego Brat chce sobie wswoim ogrodzie dwa piękne budynki budować.
34. te słowo wyszło mu od serca.
35. To było dobrze od was.
36. co to za ptaszki siedzą ugory na murku?
37. Te gospodarze przyprowadzili przed wies piec wołów, dziewięć krów i dwanasie owiec, oni je chcieli sprzedac.
38. Dziś Ludzie są wszyscy na polu i zną.
39. Idz jeną, ten Bury pies nie robi ci nic.
40. Ja z temy ludziamy tam w tyle nad łąką w zyto wjechał.

Przellenk, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Przełęk, gm. Płońnica, pow. działdowski

Tłumaczyli miejscowi (tu urodzeni)

Nazwisko nauczyciela: Labotzki, miejsce urodzenia: Wartenburg [Barczewo, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

56 960 [h 86,2]

1. W zýmje šuche lýtce latajo przez powiatrze.
2. Zaras przestanie smieg padacz, i powiatrze się poprawi.
3. Włoz węgle w pieć, ze bŷ mleko się zagotowało.
4. Dobrŷ staruszek zarwał się i wleczął w zýmno wode.
5. Umarł przed czterŷ albo śecz týgodnŷ.
6. Ogień bŷł za tęgŷ, kołaczę się od spodŷ czarno opalŷł.
7. Jie jiaia przez šzolŷ i pieprzu.
8. Nogŷ mie bardzo bolo, zdaje mi się, zem jie przeter.
9. Bŷłem u zonŷ i powiedzałem, ona mowiła, ze chcała swojŷ corce mowić.
10. Nie chće teš wiency tego cŷnyć.
11. Trzasne cie zaraš warzuchwio miedzŷ uszŷ, tŷ małpo.
12. Gdzie idzeš, mamŷ stobo iscz?
13. So lŷche casŷ.
14. Miŷł dziecko, zostań tu stojŷ, złe gęšŷ cie zagrŷzo.
15. Tŷ dzyš na wiency sie ucŷł i grzecnemš bŷł, mozes prenzŷ isc do domu jak druge.
16. Jesce s nie dosecz duzy, ze bŷš wŷpił butelke wina, mušŷš ieszcze kawał rosnonć i więšiem być.
17. Leć, bŷc takŷ dobrŷ i mow šiostrze twoiy, ma oblekie dla matky wašŷ skoncyć i szciotko wytrzez.
18. Kiebŷ s bŷł go znał, to bŷš innie bŷł przysło, i lepi bŷš zniem bŷł.
19. Kto mŷ ukrad koš z miensziem?
20. Tak robiŷł iak bŷš go do młoczienia obstalowalŷ; leć šamŷ zrobiłŷ.
21. Komu powiadał nowine?
22. Mušiy sie głošno krzycŷć, bo nas nie wyrozumŷ.
23. Pomglełym i pić nam się chće.
24. Iak wćorai we wiecor nazat mŷ šłŷ, lezely drudzy juš włozku i byly usniely.
25. Smieg tei nocy u naš został lezycz, lecz rano sie ztopiło.
26. Za nasiem dómem stojo trzy piękne iabłonkŷ z piénknyem czierwoniemŷ iabłuškamŷ.
27. Nie mozecie iescie okamgnienie na nas ciekac, tedŷ tes z waŷ [!] puidziem.
28. Nie macie takie dziecynstwo prowadzŷć.
29. Našie gorŷ nie za wŷsokie, wašie wiele wŷšie.
30. Wiele funty worztŷ i wiele chlieba chćecie?
31. Nie umnieje, mušŷcie troskie głošny mowicz.
32. Nie z nalezłŷcie kawałek bialego mŷdła dla mie na moiem stolie?
33. Iego brat chce šobie dwa piękne nowe domŷ w wasiem szadzie ustawić.

34. Te szłowo mu z Šzercia przysło.
35. To było wprawdzie zwasz!
36. Co za ptaskŷ tam na murku siedzo?
37. Gburŷ miely pienč wołow i dziewienč krow i dwanasce owieckow przed wies wyprowadzono, kotre chcieliŷ zprzedač.
38. Ludzie dzyš wšŷŷsco na polu i zno.
39. Leč tŷlko ten bronatnŷ pies čy nie uczyniŷ řyč.
40. Jiechałem z ludzamy tam wtŷle przez łoke w zŷto.

Polnisch Sakrau, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Zakrzewo, gm. Działdowo, pow. działdowski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Jacob Kaminski, miejsce urodzenia: Krokau [Krokowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki]

56 961 [h 87,9]

1. W Zime furgaią suche liście w pozietrze.
2. Zaraš przestanie sie kurzeć, to będzie pozietrze lepfse.
3. Włóš węgłi w piecz, czo sie mleko prętko zagotuię.
4. Dąbrŷ stary chłop skóniem swoim na lodzie się włamał i w zimną wodę w leciał.
5. On przed šteróma albo sešćóma niedzielamŷ umer.
6. Ogeń był za gorączyŷ, kuchŷ są nisko czarno spalóne.
7. Ó je zawšę iaŷka przes soli i pieprzu.
8. Nogi me bolo, ia myšle, zem ie przemógł.
9. Ia był u kobietŷ i móziul iey, i óna móziła, óna chciała teš i swoiey czorcze mózić.
10. Ia tes nie chce tego zięczy czynić.
11. Ia cie zaraš rzne warzuchsią bes ušŷ, tŷ maupo.
12. Gdzie ty idzieš, mamŷ stobo iść?
13. Są liche czašŷ.
14. Moię miłe dziecie, zostań tu nisko stoić, złe gesi zazro cie.
15. Tyš się dzisiaŷ nazięczy nauczył i cichemes być, mozesz prędy do dómu iść nijs drudzy.
16. Tyš escze zamałŷ, abyš šklanke zina wŷpiul, musis ięšcze kawał rofsnąć, i ziękšŷ być.
17. Ić, bąc taki dobrŷ i mów twóiey siostrze, óna niała obleczeniu przed wašsą matke ušŷć i szotko wycŷšćić.
18. Zebyš go znał! toby ienaczy przysło, i lepi bŷ się nim stoiało.
19. Kto mię moŷ kosz zniešsem ukrad?
20. On tak czynił, iek bŷ go do młoczenia opštalowali, ale óni sani zrobili.
21. Komu ón to nowo istorio powieđał?
22. Musiem głošno głošno krzyczyć, bo nie zrozumieję tego.

23. My zemglelim i mamŷ pragniaczke.
24. Iekiem mŷ wczoraŷ na zieczór nazad przyšli, lezeli te druge iuŷ w łósku i mocno zasneli.
25. Śnieg tŷ noczy unaŷ leżyć został, ale dzisiaŷ rano się ropuszczuł.
26. Za naŷsem budynkiem stoią trzy piękne iablóneczki s czerwonymy iabluskamŷ.
27. Niemozeta siołeczke na naŷ czekać, to pudziemy zwamŷ.
28. Nie mata takiego dzieciństwa prowadzić.
29. Naŷze gorŷ nia [!] są tak barzo wyŷzokę, waŷze są siła wziękŷse.
30. Siła funtow worŷty i chleba chczeta mieć?
31. Ia wam nie rozumię, musita troŷieczke głoŷny gadać.
32. Nie znaleźliŷta kawałek białego mŷdła na moiem stole?
33. Iego brat chcę sobie dwa piękne nowe domy w waŷzym ogrodzie budować.
34. Te słowo mu s sercza przysło.
35. To było dobrze od nich.
36. Czo za ptasŷeczki siędzo ugórŷ na tym mureczku?
37. Gospodarŷe przŷprowadzili pięć wołów i dzieieć krowów i dwanasacie owieczków przed wieś, óni ię chcieli przedać.
38. Wŷzyszyŷ ludzię są dzisiaŷ na polu i sieko.
39. Idz tylko, ten brónatny pieŷ či nić nie zrobi.
40. Wiechałem tam w tyle z ludziamŷ przeŷz łąke w zŷyto.

Kischienen, Kr. Neidenburg, Reg-Bez. Königsberg

Kisiny, gm. Działdowo, pow. działdowski

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Herbig, miejsce urodzenia: Adl. Balden, Kreis Neidenburg [Bałdy, gm. Purda, pow. olsztyński]

56 962 [h 88,2]

1. w Zime lataią suche Liście w Powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, teŷ będzie lepsze Powietrze.
3. Włoz Węglow w Piec, ze Mleko wnet się pocznie gotować.
4. Ten dobrŷ starŷ Człowiek z koniem się włamał na lodzie i w padł w zimno Wode.
5. On przed czteroma i sześć Niedzielami umarł.
6. Ogien był za tęgi, Kuchŷ się na ocpodku dycht spaliŷy.
7. On ie łaŷka zawdŷ przez Solŷ i Pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, pewniem ie sobie wlataniu zranił.
9. Ia byłem u teŷ Zonŷ i powiedziałem ieŷ, a ona mowiła, ze swojeŷ corce powie.
10. Ia iuz więceŷ tego nie uczynie!
11. Ia tobie zaraz warząchwia po uszach dam, tŷ Małpo.
12. Gdzie tŷ idziesz, mamŷ z tobą iść?
13. To są liche czasŷ!

14. Moie miłę dziecie, zostan tutaj misko stoic, te złe Gęsi ciebie zagrzżżą.
15. Tyś się dziś naiwiecey nauczył, i byłeś statecznż, mozesz prędzż do domu iść niz ci drudzż.
16. Iezzcześ nie dość uroził, abyś Flaške Wina wypił, ieszcze musisz kawał rość i większem być.
17. Idz, bądź taki dobrż, i mow twoież fiostrze, ze ma Obleczenie przed matke uszżć i szczotką opczżścić.
18. Zebżś ty go znał, tobż to było inaczż przższło, a byłobż się lepiej znim miało.
19. Kto mie kosz z miesem ukradł?
20. On czynił tak, iakbż go do drazby obstalowałż; oni to sami zrobiliż.
21. Komu on tą nową Przepowiestke powiedział?
22. Trzeba głośno gadać, abż nam zrozumiał.
23. My są z turbowani, i mamż Pragniączke.
24. Iakim wczorai nazad przżśli, to ci Drudzż iuz lezely włozu i spalż.
25. Snieg tey nocż u nas lezyć został, ale rano z taiał.
26. Za naszym domem stoia trzż piękne łablonki z czerwonemi łabłkami.
27. Nie mozeta na nas chwilkę czekać, posly bym z wami.
28. Wy nie musżta takich zartow czynić.
29. Nasze gorż nie są bardzo wysokie, wasze są daleko większe.
30. Wiele funtow Worztż i wiele Chleba chceta?
31. Ia wam nie rozumiecie, musicie troszke głośni gadać.
32. Nie znaleźliście kawałek białego Mydła przedemie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe Domż w waszem Ogrodzie postawić.
34. Te słowo mu pochodzi z serca.
35. To było dobrze od was!
36. Coz za Ptaszki siedzą na tym Murzyku?
37. Gburż pięć Wołow i dziewięć krow i dwanaście Owieckow przyprowadziłż przed Wieś, te oni chcieli przedać.
38. Ludzie dzisiaż są wżżystkie na Polu i sieką.
39. Idz, ten bronatny Pies tobie nic nie robi.
40. Ia tym Ludziom ztżłu przez łake w zyto wieżchał.

Narzym, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Narzym, gm. Iłowo-Osada, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Sander, miejsce urodzenia: Hammergehsen [wieś w pow. piskim, obecnie nie istnieje]

56 963 [h 88,7]

1. W zimę lataią suche liscie w powjetrze. [Litera w skreślona]
2. Przestanie wnet snieg padać, wtędy będzie powietrze lepsze.
3. W syp węgla w pieć, co mleko będzie się gotowało wnet.

4. Stary dobry czołiek z koniem się na lodzie we rwał i w zymną wodę wpadł.
5. On umarł przed sztery albo seć tygodni.
6. Ogien był za gorący, kuchi się zdołu wcale zapalił.
7. On ię iaika bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi me mocno bołą, ia myśle, com ie przesorował.
9. Ia byłem u zony i mojułem iej, i mojiła, ze poje swojej corce.
10. Ia iuz tez tego jęcey nie uczynie.
11. Chlapne c'ię zaraz warzuchją w pysk, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, či mamy z tobą isc?
13. To lyche czafsy.
14. Moie kochane dzieczie, zostan tu nisko, bo cie złe gesi ukosą.
15. Tyś dzysiai nayleppei się uczuł i byłeś czychem. Ty mozesz prędzey isc do domu iak ci drudzy.
16. Tyś ieszcze nie dość duzy, cobysz flaszkie jina wypiuł, ty ieszcze cały kawał rosnąć muszysz.
17. Idz, a bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, coby Kleidy przed matkie szyc dokączyła i szczotką wyczyściła.
18. Kiebysz go znał, to by wcale inaczej było przyszło, lepiej by było znim.
19. Chto mý kosz z nięszem ukradł?
20. Tak się pokazał, iek by go kto do draszowania obsztalował, oni to ale sami uczynili.
21. Komu on tą nową istorie poiedał?
22. Trzeba głośno krzycecz, bo tak to naś nierozumieie.
23. Zemglelim i pić się nam chće.
24. Iekem wczoray na wieczor nazad przyšzly, to iuz owczy lezely włożku i spali fest.
25. Smieg tej noc'y u naśz został lezeć, ale dzysz reno zginął.
26. Za naszym domem stoią trzy iabląki z czerwonemi iebkani.
27. Nie mozec'ie ieszcze okamgnienie na nasz ciekać, wtedy i my z wami pudziemi.
28. Nie muszyta się tak pieścić.
29. Nasze gori nie są tak bardzo wysokie, wasze są daleko wyszsze.
30. Wiele funtow worszty i wiele chleba chcec'ie?
31. Ia nie rozunieie wasz, wy muszyta troszkie głośniej gadać.
32. Nie znaleźliszta kawałka białego mydła na moim stole?
33. Iego brat chće sobie dwa pszękne domy w waszym ogrodzie pobudować.
34. To słowo przysło mu z serca.
35. To dobrze uczynili.
36. Co to za ptaszki tam u gori na murku?
37. Gburi nieli pszęć wołów i dzieięć krowow i dwanaście ożeczkw za wieś wyprowadzili, te chćieli sprzedać.
38. Ludzie są dziszaj wszyc'ý na polu i sięką.
39. Idz eno, bronatny pies c'i nić nie robi.
40. Iam poiechał z ludziani tam wtyle bez łąkie w zyto.

Illowo, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Howo-Osada, gm. Howo-Osada, pow. działdowski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Hellmann, miejsce urodzenia: Lipienske bei Lötzen
[Lipińskie, gm. Miłki, pow. giżycki]

56 964 [h 88,8]

1. W zime furaio suche liście w powietrzu.
2. Zara przestanie się kurzyć, to będzie powietrze lepsze.
3. Włóż węgle w piec, co sie mleko prętko za gotuie.
4. Ten stari dobri chłop werwał się s koniem na lodzie i wpadł w zimno wodę.
5. On umer przed steroma albo sesczoma niedzielama.
6. Ogeń buł za goronci, bo sie kuchi u dołu spalili.
7. On ie iaika przes soli i przes pieprzu.
8. Nogi me mocno bolo, ia mysle zem się za mocno zleczał.
9. Ja bułem u tei kobiety im iej mojuł, a ona mojiła, ze i swoiej corce bendze mojić.
10. Ia to nie będę więcej cyuł.
11. Bo kiedy cie rzne warzoncho niedzy usy, ty małpo.
12. Kieni idzies, momy i my stobo isć?
13. Tera so liche czasy.
14. Moje miłe dzieczie, zostań tu u dołu, bo cie te złe gesi zazro.
15. Tys dzisiaj sie na lepiej na ucuł i bułeś spokoiny, ty mozes prędziej iść do domu ia [!?] druge.
16. Tys iesce za mały, abyś flaške zina wypiuł, ty musis iesce kawał rosnonć i wienksy być.
17. Jć, bonć taki dobri a mow twojej sóstrze, zeby wašej matce odzenie usyła i scotko wyterła.
18. Ze byś ty go znał, to by to inacej było, i by on się lepiej stoiał.
19. Kto mie moj kos zmiesem porwał?
20. On tak robiuł ani by go do drasowania opştalowali, oni to ale sani zrobili.
21. Komu on to nowo historijo pozędział?
22. Musi głośno krziceć, bo on nam nie rozumnieje.
23. My sowa zmordowane i sie nam chce pić.
24. Iek my wcoraj na zeczor nazad przisli, to tamci lezeli jus w łosku i fest spali.
25. Śniek przez to noc został lezeć, ale dziś reno się rostopił.
26. Za naso chałupo stojo trzy pienkne iebłonki z cerwonemi iebkamy.
27. Nie mozeta wy troche zackać, to i my z wamy pudziem.
28. Wy nie mata takie głupstwo robić.
29. Nase gori nie so bardzo wysokie, wase so śiła wysse.
30. Śiła funtow worści i chleba chceta wý?
31. Ia wam nie rozumnie, muśita troche głośniej gadać.
32. Nie znaleźlista kawałek białego mydła dla mie na mojem stole?
33. Jego brat chce sobi dwa pienkne nowe chałupy w wasem ogrodzie budować.

34. Te słowo mu wysło z serca.
35. To było dobrze od waś.
36. Co tam siedzo za ptaski u gori na murku?
37. Gospodarze przyprowadzili pięć wołów i dziejeńc krowow i dwanasce oźieckow przed wieś, te chcieli przedać.
38. Ludzie so wszyscy na polu dzisiaj i sieko.
39. Jdz eno, ten bronatny pies ci nić nie zrobi.
40. Ia iechał z ludziamy tam w tyle przez łonke w zyto.

Bialutten, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Białuty, gm. Hłowo-Osada, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Michael Krisch, miejsce urodzenia: Paprotken, Reg.-Bez. Gumbinnen [Paprotki, gm. Miłki, pow. giżycki]

56 965 [h 89,2]

1. W zime furają suche liście przez powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg się kurzyć, wtedy będzie powietrze znów lepsze.
3. Włóż węgli w piec, zeby mleko wnet się zagotowało.
4. Ten dobry stary chłop z koniem się werwał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed czteróma lub sześcióma tygodniami umarł.
6. Ogień był za tęgi, toć kuchy nisko wcale carno spalone.
7. On jajka zawsze opróc soli i pieprzu je.
8. Nogi mię bardzo bołą, zdaje mi się, zem ich oczochał.
9. Byłem u zony i mówiłem jej, a ona mówiła, ze to chce i swojej córce mówić.
10. Ia tego nie chce wieczej czynić.
11. Ia ciebie tu zaraz warząchą po usach wytłukie, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mamy my z tobą iść?
13. Liche czasy.
14. Moje miłe dziecię, zostań tu nisko stojeć, te złe gęsi na śmierć cię zakąsają.
15. Tyś się dziś najwięcej wyuczył i byłeś grzecznym, ty mozesz prędzej do domu iść jak ci inni.
16. Ieszcze ty nie dość duży, zebyś mógł butelkie wina wypić, ty musisz jeszcze kawał podrosnąć i większym być.
17. Idz, bądź taki dobry i mów twojej siostrze, zeby ona odzienie dla waszej matki dokącyła syć i one szczotką wyczyściła.
18. Gdybyś ty go znał! wtedy by było inaczej przysło, i lepiej by z niem było.
19. Kto mi moj kosz z mięsem ukradł?
20. Stawiał się tak, jakby go do młoczenia obstalowali, oni to ale sami zrobili.
21. Komu on tą nową hystoryią powiadał?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo nam nie zrozumieje.
23. Sąśmy zturbowane i chce się nam pić.
24. Jakieśmy wczoraj wieczór wzat przyśli, lezeli ci inni już w łozu i spali tego.

25. Śnieg tej nocy u nas został leżeć, ale dziś rano się roztopił.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonecki z cerwonemi jabłuskami.
27. Nie mozeta jeszcze okamgnienia na nas czekać, wtedy pojdzem z wami.
28. Nie musita takich dziecinskiach rzeczy wytwarzać.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chceta?
31. Ia wam nie rozumieje, wy musita troche głośniej gadać.
32. Nie znaleźlista kawałek białego mydła dla mnie na mojem stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe budynki w waszym ogrodzie pobudować.
34. Te słowo przysło mu z serca.
35. To było dobrze od was!
36. Czoż tam za ptaseczki wysoko na murku siedzą?
37. Gospodarze wyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiec przed wieś, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie dziś wszyscy na polu i sieką.
39. Idz tylko, ten brunatny pies nie zrobi ci nic.
40. Ia z ludziami tam wtyle przez łąkie do zyta jachałem.

Napierken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Napierki (dawniej Dąbrówka), gm. Janowiec Kościelny, pow. nidzicki
Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: W. Kroll, miejsce urodzenia: Waplitz, Königsberg
[Waplewo, gm. Jedwabno, pow. szczycieński]

56 966 [h 89,8]

1. W żime furaio suche lisze prcz powietrze.
2. Żaras prczestanie sniek padaż, tedi bendże powietrze lepsze.
3. Włos wengle wpiećż, sebi sie mleko prendko prczegotowało.
4. Ten dobrý stari chłop werwał sie skónem wlot i wpad w simno wode.
5. Iest temu steri albo siesz tigodni zo umarł.
6. Ogę bił sagoronćzi, Kołacze na dole sie aś zarno spalili.
7. On jada jaika prcześ soli i pieprczu.
8. Nogi mię barćzo bolo, ia mislie, ia ie prczegochał.
9. Iia u tŷ kobiety bił im ie to mowił, i ona mowiła, ona i swoi zorćze mowież bendże.
10. Ia to też wienzi niehcze ziniećż.
11. Ia tobie saraż warsonchzo po usach dam, ty małpo!
12. Kendi ty idżes, zŷ mŷ stobo prczis mami?
13. Iest barso lichi zas!
14. Kochane dzecżko, sostą tu na dole bo li cze te sŷe genśi saserli.
15. Tys dżisai na wienzi sie na ućził, i sawsedi eś pocżondnem bił, ty mozes prendzi do domu iscż iak te druge.

16. Tiš ieszcze sa małi sebis czało butelke Wina wipul tu ieszcze musiš kawał rosnonż i wienksem bičż.
17. idś, bončż taki dobri i mow twoie sostrčże, sebi Kleidi dla wasi matki usiła i se sčżotko wi zisciła.
18. Gdy biš go bił snał! tedi bi i natżi biło prczisło i lepi bi s niem sie mniało.
19. Kto mie noi Kofs s miesem ukratł?
20. On tak čżini, iak bi go do młočżenia obstalowali; oni ale to sani srobili.
21. Komu on to nowo historio powiedział?
22. trczeba głośno krčżizęż, bo nas tak nie srosunieie.
23. Mi semgleli i piż nama sie chčże.
24. Gdi mi wčżoraj na wieczor powročżyli, leseli druge ius włosu i bili twardo sasnieli.
25. Sniek w tu nočży sostał leseż, ale rano sie rostopił.
26. Sa naso chałupo stoio trżzi łabłoneczki sczerwonemi iabłuskami.
27. Nie moseta wi sołecke sażkaż do bi mi swami posli.
28. Nie musita take głupstwa robiečż.
29. Nose gori nie so barso wisoke wase gori so wiele wijse.
30. Wiele funtow kełbasi i chleba wi chčżeta.
31. Ia wam ne srosunał musita troche glosni gadacz.
32. Zi wišta ne snalesli Kawalek białego midła dla mie na stole?
33. Iego brat chcze sobie dwa pienkne nowe budinki wafsem Ogrodze budowacz.
34. Te słowo mu sserża prczisło.
35. To było dobrčże od was̃.
36. Zoś tam sa ptaski sieżo na murku?
37. Gburi piendż Wółow i dzewienż krow i dwanasčże owież prczed wieś prczygnali, i ie chčżeli prčżedaz.
38. Ludże so dżisai wsiszi na polu i sno.
39. Idż tilko, ten bronatni pies tobie niż ne srobi.
40. Iam tam sludżami wtile wsito wiechał prczel łomke.

Balden, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Bałdy, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Weschollek, miejsce urodzenia: Gonscherowen [wiele wsi o tej nazwie], Königsberg

56 980 [c 90,4]

1. W Zyme furaią suche Liście wPowietrze.
2. Zaraś przestanie Schnieg padać, potem będzie Powietrze znowy lepsze.
3. Wcyn Wengłow w Piecz, ze Mleko wnet się warzyć napocznie.
4. Ten dobrzy starzy Čhłop się z Koniem przez Lod włamał i wzymno Wode wlecał.
5. On przed steroma lub seścioma Tygodniamy umarł.

6. Ogen buł za gorącŷ Kuchŷ są nisko ale arno spalone.
7. On ie Jaŷka zawsze pez Soli i Pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolo, myŷle zem ie poobcierał.
9. Ja u tŷ Kobietŷ buł i ieŷ mowŷłem, i ona mowŷła, ze chciała to i ieŷ Corce mowŷ.
10. Ja nie chce tez tego wici znowuŷ yni.
11. Ja uderze cie zaraŷ Łŷsko od Warzenia bez Uszŷ, tŷ Małpo!
12. Gdzie tŷ idzieŷ, mamŷ mŷ ztobą iŷ?
13. To są liche Czasŷ!
14. Moie mnŷłe Dziecie, ostan tu nŷsko stoiey, te złe Genŷ zakąsą ie do Ŝmierci.
15. Tyŷ ŷię dzysiaŷ naŷwici wyuył i byłeŷ posłusnem, tŷ mozeŷ prdŷ do Domu iŷ iek te Drugie.
16. Tyŷ ieszcze nie duszŷ doŷ, iedno Butelke Wŷna wŷpŷcz, ty muŷzyŷ ieszcze Kawał roŷną i większem bŷ.
17. Jdz, bądź tak dobrŷ i mow twoieŷ Siostrze, ona ma Obleke przed waiu Matke usycz i Szotko cŷsto zrobŷ.
18. Bŷłbyŷ tŷ go znał toby bŷło inacŷ przysło, i zrobŷło bŷ ŷię lepsŷ znim.
19. Kto mie moŷ Koŷ z Mięsem ukrad?
20. On uczŷnił tak, iek bŷ go do drasowania obŷtalowali, oni to ale ŷami zrobŷli.
21. Komu on te nowo Powieŷć powiedział?
22. Musi łosno wrzeŷci, bo on nama nierozumni.
23. Mŷ są zmordowane i mamŷ Pragniącke.
24. Jek mŷ woraŷ Wiecor nazad przŷsli, to lezeli te Drugie iuz w Łozu i byli iasno w Spŷku.
25. Schnieg wtŷ Nocŷ u naiu lezy ostał, ale dzysiaŷ reno on ŷtopniał.
26. Za naŷzem Domem ŷtoią trŷŷ ŷlŷczne Jebłonki z erwonemi Jebkami.
27. Nie mozeta wŷ ieszcze iedne Okamgnienie na naiu poczekać, to pudziemŷ zwama.
28. Wŷ niemata takego Dziecinstwa pdŷŷ.
29. Nasze Gorŷ nie są mocno wysokie, te waie są wiele wyŷze.
30. Wiele Funtow Worŷti i wiele Chleba ceta wŷ miecz?
31. Ja wama nierozumiecie, wŷ muŷzyta troske łosni gada.
32. Cyŷ ta zadnego Kawałka białego Mŷdła przede mie na moiem Stole nie znaleŷli?
33. Jego Brat chce ŷobie dwa ŷlŷczne nowe Domŷ w waiu Ogrodzie budowa.
34. To Słowo przysło mu z Sercza.
35. To bŷło w Prawdzie od niech!
36. o ŷiedzą tam za Ptaski wysoko na tem Murku?
37. Te Gburŷ pi Wołow i dziewi Krowow i dwanaŷcie Owieckow przed Wiesz przŷprowadzŷli i cieli ie ŷprzeda.
38. Te Ludzie są dzysiaŷ na Dworzu na Polu i ŷieko.
39. Jdz tylko, ten bronatŷ Pieŷ nieuczŷni i niz.
40. Ja ztemŷ Ludziamŷ tam wtŷle przeŷ Łonke w Zyto wieał.

**Malschoewen [Malschöwen], Kr. Neidenburg,
Reg.-Bez. Königsberg**

Małszewo, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Gorski, miejsce urodzenia: [brak informacji]

56 981 [c 91,4]

1. Wzieme furaŷo suche Lisce prześ Powietrze około.
2. Iuz przestaŷe padać sniek to będzie Powietrze lepsie.
3. Čžŷn Węgli w Piec, ze te Mleko prędko [!] warzŷc poczne.
4. Ten dobrŷ starŷ Maś iest na Konu przes Lod włamał i wpadł w zimno Wode.
5. On iest przed sterŷ albo sesc Tŷgodnŷ umar.
6. Ten Ogien bŷł za goronci, te Kuchi so mnisko cale czarno upalone.
7. On powizwa [!?] łayka przes Soli i Przeprzu.
8. Nogi bolo mnie barzo mocno, ia wierze, ze ia przemogłem.
9. Ia bŷł u tŷ Kobietŷ i ieŷm mowił, i ona mowiła, ona chce swoiŷi Czorce mowic.
10. Ia chce tego wienci nigdŷ nie czynic.
11. Ia udrze cie zaras Warzagsio mniedzŷ Usŷŷ, Tŷ Małpo!
12. Gdzie iedześ tŷ, mamŷ ztobo iedysz [?]?
13. I so łŷche Čzasŷ!
14. Moŷe mniłe Dziecze, zostan tu mnisko stoŷic, złe Gęsi cie zakoso.
15. Tŷ sie dzies na barzŷ uczŷł, i bŷłes spokoŷni, ty mozes idsc do Domu przedŷ przedzeŷ niz drudzŷ.
16. Tŷs iest nie taki duzi dosc abyś Butele Wina wŷpił, Tŷ musis iesie kawał rosnoc i wienska bŷc.
17. Idz, bądź taki dobri i mow twoie Siostrze, ona mñała Odzienne przed waso Matke fertig usic i Scotko czyŷto robic.
18. Znaŷes tŷ go! tedŷ bŷło innacŷ przŷslo, i tŷ lepie on nego stoŷaŷ.
19. Kto ma moŷ Kos z Mniesem ukrad?
20. On czynił tak, iak bŷ go do młacena opstalowano, Oni to samni uczŷnili.
21. Komu on to nowo Historio powiedzał?
22. Musi głośno wrzescec, bo tak nie rozumnie nas.
23. Mŷ so zemdlone i mami pragnoczkie.
24. Iak mŷ wzoraŷ na Wiecor wzat przŷsli to bŷli te drudzi iuz w Łozu i mocno spali.
25. Sniek iest tŷ Noci unas lezić zostaŷł, ale dzisaŷ Rano iest on staŷnoł.
26. Za nasem Domem stoŷo trzŷ pięknie łabłonki z czerwonym łabłuskamŷ.
27. Čžŷłŷ nie mozece na nas Okamnie ciekać, tedŷ pudzemŷ mŷ z wamŷ.
28. Wŷ niepotrzebuŷecze takich Dziecięskich Řeczŷ prowadzic.
29. Nase Gorŷ so nie barzo wŷsoke, ale wase so wiele większe.
30. Wiele Pfuntow Wurstŷ i wiele Chleba chcece wŷ mniec?

31. Ią nierozumneŷe was nic, wŷ musicie troske głośni gadac.
32. Nie mace zadnego Kawałka białego Mŷdła przedemne na moiem Stole znaleźły?
33. Ięgo Brat chce sobie dwa pieknie nowe Domi wasem Ogrodzie budowac.
34. Te Słowo przŷsło mu z Serca!
35. To bŷło dobrze od was!
36. Co siedzo tam co za Ptaski wŷsoko na tem Murku?
37. Te Gospodarze przŷprowadzili pięć Wołow i dziewięć Krow i dwanasce Owieckow przed Wies te chcelŷ przedac.
38. Te Ludzie so wŷsci na na Dworzu i na Polu i sieko.
39. Idz tŷlko, ten bronatnŷ Pies nie uczyni Tobie nic.
40. Ja iest z temi Ludziamŷ tam w tŷle bez Łonke i Zŷto iachaŷ.

Gimmendorf, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Zgniłocha, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: I. Laśckowski, miejsce urodzenia: Schildeck [Szyldak, gm. Ostróda, pow. ostródzki]

57 035 [d 90,1]

1. W zimę furają suche listi w powietrzu.
2. Śnieg zaraz przestanie padać, to potém będzie lepsze poźetrze.
3. Włóż węglów w piec, co sie mleko prędzę zapocnie warzić.
4. Chłop stari i dobry włamał sie z koniem na lodzie i wleciał w zimno wodę.
5. On juz przed czteróma abo seszcióma niedzielani zdech.
6. Ogień buł za tęgi, to sie kuchi w odpótku dicht ciarno spaliłi.
7. On jé jayka zawdi bez soli i bez pŷeprzu.
8. Nogi me bołā, ja myślę zem ję przebrał.
9. Bułem u kobiety i moŷulem ję a ona moŷiła ze swojéj córce chce poŷedzić.
10. Iuz tégo ŷęcęy nie zrobŷe.
11. Zara cie rznę warzuchŷā niędzi usy, ty małpo!
12. Kieni idzies, ci i my mozem z tobā iszć?
13. Są lichę casi.
14. Miłę dziecko zostań tutaj nisko, bo cie złę geszi zazro.
15. Tyś dziśay sie naŷęcęy ucuł i dobrzez sie sprawował, moześ tez prędzę iszć do domu niz ci drudzy.
16. Escesz ty nie dość duzy cobyś flaszke ŷina wipŷuł, muśis nayprzód escie cały cas rosnać i ŷęksem być.
17. Bądź taki dobry, idz i mów twojéj siostrze, ze ma oblekę przed wasā matkę dokāceć sić i scotkā wyciesać.
18. Kiebyś go buł znał, to by było jęnacęy sie stało, i dla niego by było lepŷy.
19. Chto mi moy koz z niesem ukrad?
20. Tak robŷuł, jak by go młócenia obŷtalowali; ale oni to sani zrobzili.

21. Komu on tą nową historią pozedział?
22. Trzeba głośno krzyceć, bo nam nie zrozumieję.
23. Iestewa z męczone i mawa pragniącke.
24. Gdym wcoray w wieczor do domu przyśli, to ci drudzy juz w łozku byli i spali twardo.
25. Dzisiay w nocy śnieg u nas został leżyć, ale reno sie roztopzuł.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jebłónki z cerwoneni jebłuskani.
27. Nie mozeta na nas escie okamgnienie zacekać? to i my z woma pudziewa.
28. Nie muśita takich dziecińskich rzeczy prowadzić.
29. Nase góry nie są takie wysokie, wase są śmat wysse.
30. Siła fontow worzty i siła chleba chceta?
31. Nie rozunieje wam, muśita troche głośni gadać.
32. Nie naleźlišta zadnego kawałka białego mydła na mojem stole przede mie?
33. Jego brat chce sobże w wasem ogrodzie dwa piękne, nowe dómy z budować.
34. To słowo mu wysło z serca.
35. To było dobrze od nich!
36. Co za ptaski siedzą wysoko na murku?
37. Te gbury wyprowadzili pięć wołow, dziejęć krowow i dwanaście ożeckow za żeś i chcieli je sprzedać.
38. Wsystkie ludzie są dziśiay na polu i zną.
39. Idz eno, pżes brónatny ci nic nie zrobźi.
40. Tam w tyle bez łąki pojechałem z ludziami w zyto.

Groß Nattatsch, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Natać Wielka, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: August Raabe, miejsce urodzenia: Nikolayken [Mikołajki, pow. mrągowski]

57 037 [d 90,3]

1. Wzime suche lisce około w powietrzu furaio.
2. Ono zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie znowu lepsze powietrze.
3. Wrzuć węglow wpieć co się mleko wnet pocnie gotować.
4. Ten dobry stary chłop się ze swoim koniem przez lod włamał i w zimno wodę wpadł.
5. On przed czetorma [?] albo sześcoma tygodniami umarł.
6. Ogien był za tęgi, kuchy się ocpody wcale čarno podpalily.
7. On zawse bez soly i pieprzu jaika ie.
8. Nogi mie bardzo bolo, ia myśle zem ia ię przebrał.
9. Ja u tey zoni był i iey mowił, a ona mowiła, ze ona to tez i iey čorče chce mowić.
10. Ja iuz tego więcej znowu niechće uczynić.
11. Ja cie zaraz warzągwia między uszy rzne, ty małpo.

12. Gdzie idziesz ty? mamy i my ztobo iść?
13. Liche czasy.
14. Moie miłe dziecie, zostań tu nisko stoić, te złe gęsi cie zazro.
15. Tys się dziś naywięcey uczył i grzecznym był, ty mozes prędzey nis tamcy do domu iść.
16. Tyś nie iest ieśce dość duży butelke wina wypić, ty musziś iesce kawał rość i więkcy być.
17. Jdz, bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, ona ma kleidy przed wasfo matke dosyć i ię sćotko wyćesfać.
18. Kiebyś ty go buł znał! to by się to było inaczey stało, a iemu by było lepiey.
19. Kto mię moi kos zmięsem ukradł?
20. On tak robił, iak by go oni do młócenia obstalowały, oni to ale sami zrobili.
21. Komu on to nowine powiedział?
22. Trzeba głośno krzyćcie, bo on tak nam nierozumieie.
23. My sturbowani są i się nam pić chće.
24. Jak my wczoray na wieczor nazad przysly, to iuz te druge włosku lezely i twardo spaly.
25. Śnieg został tey nocy u nasf leżyć, ale dziś rano roztopniał.
26. Za nasfem domem stoio trzy iabłoneczky z cerwonemy iabłuskami.
27. Nie mozeta wy ieszcze okamgnienie na nas czekać, to my zwami poydziemy.
28. Nie muszyta takiego głupstwa robić.
29. Nasfe gory nie są bardzo wysokie, wasfe są wiele wysfe.
30. Wiele funtow worśty i wiele chleba chceta wy mieć?
31. Ja wam nierozumieie, muszyćcie troche głośnziej gadać.
32. Nie znaleslyta wy na moiem stole kawałek białego mydła prze demie leżyć.
33. Jego brat chce w wasfem ogrodze sobie dwa piękne nowe domy pobudować.
34. Te słowo mu z serca mu wysło [!].
35. To było od niech dobrze.
36. Co tam za ptasfecky na murečku sziedzo?
37. Gbury pięć wołów i dziewięć krowow i dwanaście owieckow przed wieś wyprowadzily, te chćieły oni przedać.
38. Dziszay są wszystkie ludzie na polu i szeko.
39. Jdz tylko, ten brunatny pies cy nič nie robi.
40. Ja tam wtyle bez łąky z ludzami w zyto iechał.

Schwarzenofen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Czarny Piec, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Bordasch, miejsce urodzenia: Schniodowen [Śniadowo, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]

57 038 [d 90,5]

1. W zime lataio uschłe liście w powiatru.

2. Wnet przestanie śnieg kurzić'z tedŷ powiatrze zaśie bĕdzie lepe.
3. Włoz więgly wpiec'z zebŷ mleko się rŷchło za gotowało.
4. Ten dobrŷ starŷ chłop włamał się zkońiem na lodżę i wpadł wzimno wodę.
5. Bĕdzie sterŷ albo śieść niedziel iak on umarł.
6. Ogien był ztęgi, bo kuch na oćpotku się zpałił.
7. On je jaŷka zawdi bez sóli i bez pieprzu.
8. Nogi me bolą ja mŷśle zem je przebrał.
9. Bułem u kobietŷ i moŷulem jeŷ i ona moŷiła ze swojeŷ ćórce chĕę poŷedzieć.
10. Iuś tego ŷĕceŷ nie zrobie.
11. Zara ĕie rzne warŷuchŷą niedzi usi, tŷ małpo.
12. Gdzie idzies, ĕi i mŷ mozem stobo iszc?
13. Šą lichę ĕasi.
14. Miłe dziećko zostan tutaŷ niesko bo ĕie sĕe gĕsi zazro.
15. Tŷś dŷiaŷ się naŷĕceŷ uĕuł i dobrześ się zprawował moześ tez prĕdzej iść do domu niś drudzi.
16. Esĕś tŷ nie doś duzi ĕobŷś flaške ŷina wipŷuł, muśiś nayprzod esĕie caŷŷ ĕas roznqć i ŷĕksem bŷć.
17. Bądz takŷ dobrŷ idz i mow twojeŷ śiostrzĕ ze ma obleke przed waso matke dokqćĕć zic i sĕotko wŷĕięsać.
18. Kiebŷś go buł znał, to bŷ bŷło jenaĕeŷ się stało i dla niego bŷ bŷło lepŷeŷ.
19. Chto mie moŷ koz z niĕsem ukrad?
20. Tak robiuł jak bŷ go do młocenia obstalowali, ale oni to zani zrobŷili.
21. Komu on to nowo historiĕ pŷzedzał?
22. Trzeba głośno krŷŷĕĕć bo nam nie zrozunieje.
23. Iestewa zmĕĕcone i mawa pragniĕćkie.
24. Gdŷm wĕoraŷ w wieĕor do domu przŷśli, to ĕi drudzŷ juś w łozu bŷli i spalŷ twardo.
25. Dŷiaŷ wnoćŷ śnieg u naś został lezic, ale reno sie rostopŷuł.
26. Za naśm domem stoją trzi pŷĕkne jebłaki z pŷĕknemŷ jebłuskamŷ.
27. Nie moŷeta na naś esĕie okamgnienie zaĕĕaĕ to i mŷ z wama pudziemŷ.
28. Nie muśita takŷch dziecińskich rzeĕŷ prowadzić.
29. Nase gorŷ nie są takie wŷsokie, wase są śmat wŷśe.
30. Śiła fŷntow worztŷ i chleba chĕeta?
31. Nie rozumieje wam muśita troche głośnieŷ gadać.
32. Nie naleślišta zadnego kawałka białego mŷdła na moiem stolĕ przede mie?
33. Iego brat chĕe sobie w wasem ogrodzie dwa piĕknie nowe domŷ zbudować.
34. To słowo mu z serĕa wysło.
35. To było dobrze od niech.
36. Ćo za ptasecki śiedzą wysoko na murku?
37. Te gburŷ wŷprowadzili piĕć wołów dziejĕć krowow i dewanaśĕie oŷĕĕkow za ŷeŷ, i ĕceli je przedać.
38. Wŷystkie ludzie śq dŷiaŷ na polu i zno.
39. Iĕz tŷlko, on pieś bronatnŷ ci niĕ nie zrobi.
40. Tam wtŷle bez łqke pojechałem z ludziamŷ w ŷŷto.

Burdungen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Burdağ, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich August Senff, miejsce urodzenia: Grünwalde, Reg.-Bez. Königsberg [1. Zielony Lasek, gm. Ryn, pow. giżycki lub 2. Kolonia, gm. Świątajno, pow. szczycieński]

57 039 [d 91,8]

1. Wziemę furaia fzucho liście na powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie zaś powietrze lepsz.
3. Włoz węgle wpiecz, zebŷ się mleko wnet zaczęło warzyć.
4. Ten dobrŷ starŷ człek z koniem się na lodzie załamał i w zimną wodę wpad.
5. On przed czterŷ albo sześć niedziel umarł.
6. Ogień był za goraczŷ, to kuchŷ się od fzpody wczale czarno fzpałiŷ.
7. On jie laika zawsze bez fzoli i pieprzu.
8. Nogŷ mie barzo boła, ia mŷśle zem ie fzobie oddłabił.
9. Ia u teŷ Kobiety był, i mowiłem ieŷ, a ona mowiła, ze ona to chciała fzwoieŷ czorce mowić.
10. Ia to iuz niechcze więczŷ czynić.
11. Ia cię warzachsia bez łeb uderze, tŷ przŷgłupku.
12. Gdzie tŷ idziesz, czy mŷ mamŷ ztobą iść?
13. fza liche czafzŷ.
14. Moie miłe dziecie, zoftań wdole ftoieć, te złe geŷi cie zazra.
15. Tŷs się dzisiaŷ naŷwieczŷ uczył i byleŷ poŷtuŷznŷ, ty mozeŷz prędzŷ do domu iść iak owci.
16. Tŷs iefzcze nie doŷ duŷŷ, abŷŷ butelke wina wypił, tŷ muŷiŷz iefzcze kawał roŷć i więkŷzem być.
17. Idz bądź tak dobrŷ, a mow twoieŷ ŷioŷtrze, ona miała odzienie dla waiu matki gotowo uŷzŷć, i fzczoŷtką obczŷŷcieć.
18. Gdŷbŷ ty iego znał, tobŷ było inacŷŷ przŷŷto, a onobŷ się lepiej zniem miało.
19. Kto mię moŷ Kofz z mieŷzem ukradł?
20. On się tak ftawił, iak bŷ go kto do młoczenia ŷtalował, a oñ to fzami zrobili.
21. Komu on tą nową powiaŷtkie powiedział?
22. Trzeba mocno wrzeŷzczŷć, bo on nam nie rozumieie.
23. Mŷ są ztrudzone, i mamŷ pragniaćzkie.
24. Iak my wczoray wieczor nazad przŷŷli, to owci iuz lezeli wlozu, i twardo fzpali.
25. Schnieg teŷ nocŷŷ zoftał u nas lezeć, a dziś rano z topniał.
26. Za naŷzem domem ftoia trzy piękne iabłoneczki, z czerwonemi iabłuŷzkami.
27. Nie mozeta iefzcze okamgnienia na nas zaczekać, to poŷdziemŷ z wami.
28. Nie musita takie głupŷtwo czynić.
29. Naŷze gorŷ niesą barzo wŷŷzokie, waiu są ŷmiat wŷŷŷze.
30. Iak wiele füntow worŷty i wiele chleba chczeta mieć?
31. Ia wama nie rozumnieie, wŷ muŷita troŷzkie głoŷni gadać.

32. Nie znaleźliśta kawałka mýdła białego na moiem ſtole?
33. Iego brat chce ſzobie dwa piękne domŷ w waiu ogrodzie budować.
34. Te ſłowo ptrzŷſło iemu z ſzercza.
35. To bŷło dobrze od waści.
36. Ćo tam za ptaŷzki wŷŷzoko na murku siedzą?
37. Gbury przŷprowadzili pić wołow, dziewięć krowow dwanasce owiecz,
przed wieś, i chcieli ie przedać.
38. Ludzie są dzisiaŷ wŷŷŷtkie na polu i zniwuią.
39. Idz tŷlko, ten bronatŷ pieś tobie nic nie uczŷni.
40. Ia ztemi ludziami, tam wtŷle przez łonke w zŷta poiechał.

Dluszek (1938–1945 Hartigswalde), Kr. Neidenburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Dłużek, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Nendza, miejsce urodzenia: Piafsuten,
Reg.-Bez. Königsberg [Piasutno, gm. Świątajno, pow. szczycieński]

57 040 [d 91,9]

1. W źime furaia suche lŷscie w powietrzu.
2. Juz przestaie śnieg padacz, to będzie powietrze znouwuj lepsze.
3. Włóż węglow wpiec, zebŷ mleko się wnet zawarzŷło.
4. Ten dobrŷ starŷ chłop się z koniem na lodzie włamał i w źimno wode wleciał.
5. On przed czteroma albo ſeścioma niedzielami umarł.
6. Ogień bŷł za goraczŷ, Kołacze się w czale napaliłŷ.
7. On ie iajka zawsze bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolą, ia mŷsle, zem ie obcochał.
9. Ja bŷłem u zonŷ i mowiłem ieŷ, a ona mowiła, ze ona chce to i ſwoieŷ corce powiedzieć.
10. Ja tez tego iuz nigdy niechce czŷnić.
11. Ja cie zaraz warzáchsia bez usŷ rzne, tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ idzies, mamŷ ſtobą iść?
13. Czasŷ są liche!
14. Moie miłe dziecie, zostań tu nisko stoieć, bo bŷ cie te złe gęsi na śmierć zakąsiłŷ.
15. Tŷś się dziś naŷwićzeŷ uczŷł, i bŷleś tak posłusŷ, tŷ mozes prędzeŷ do domu iść, iak drudzŷ.
16. Tŷś iesce iest zamałŷ, zebŷś całą butelke wina wŷpił, tŷ muśiś ieszcze więkŷ urośnąć.
17. Jdz, bądź takŷ dobrŷ i mow twoieŷ ſiostrze, ze ona ma przed waŷzą matkie ſatŷ usŷycz i ie z ćiotką wŷćyścić.
18. Kiebŷś tŷ go bŷł znał, tobŷ wczale inaczeŷ bŷło i zniem bŷ lepieŷ bŷło.

19. Kto mie moŷ koŝ z mięszem ukradł?
20. On tak robił, iakbŷ go do młoczenia obŝtalowali, ale oni ŝami młóćili.
21. Komu on tą nową powiastkie powiedział?
22. Muŝiem głoŝno wrzeszczeć, bobŷ nam nie rozumiał?
23. Mŷ są zmęczone i mamŷ pragniączkie.
24. Jak mŷ wczoraŷ wieczor na zad przŷśli, to lezeli tamći iuz w łozu i twardo spali.
25. Śnieg wteŷ nocŷŷ u nasz lezećz został, ale rano to stopniał.
26. Za naszym budinkiem stoią trzy piękne iabłoneczkŷ z czerwonemi iabłuszkami.
27. Nie mozećcie ieszcze z iedne okamgnienie na nasz czekać, to pudziem z wami.
28. Nie muŝita tak po dziećzinsku robić.
29. Naŝe gorŷ są bardzo wŷsokie, wasze są wŷszsze.
30. Iak wiele funtow worzty i iak wiele chleba chczeć.
31. Ja waŝ nie rozumieie, muŝita troche głoŝnieŷ gadać.
32. Naleŝliŝta kawałek białego mŷdła dla mie na stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne, nowe budinki w waiem ogrodzie pobudować.
34. Te ŝłowo iemu wŷŝło z ŝerca.
35. To bŷło od niech porządnie.
36. Czo tam za ptaski siedzą wŷsoko na murku?
37. Gburŷ przŷprowadzili pięćŷ wołów i dziewięć krow i dwanaŝcie owieczkow przed wieŝ, ktore chcieli zprzedać.
38. Ludzie są dzieŝiaŷ wszŷŝczy na polu i sieką.
39. Jdz tyłko, ten bronatŷ pieŝ ći nićz nie zrobi.
40. Ja ztemi ludziami tam wtŷle bez łake wŷŷto wiachał.

Jedwabno (1938–1945 Gedwangen), Kr. Neidenburg,
Reg.-Bez. Königsberg

Jedwabno, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel: [obszerna informacja – niemożliwa do odczytania]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]

57 041 [d 91,10]

1. W zime furajią suche liŝcie przes powietrze do Koła.
2. Przeŝ stanie zaraz ŝnieg padać, wtedy będzie powietrze zasie lepsze.
3. Włos węgle w piec, ze młeko wnet gotować się napocnie.
4. Dobrŷ stary mąz zkonieć się przez lod przełamał i w zymną wodę wleciał.
5. On przed cteroma albo siećioma tygodniani umarł.
6. Ogen był za goroncy, kuchy są nisko wcale carno spalone.
7. On je jayka zawse bez soli i pieprzu.
8. Nogy mie bardzo bolą, ja mysle ja je przebrał.

9. ƒa był u zony i mowulem jeŕ, a ona moŕyla co ona chcę tes iey corce moŕyć.
10. ƒa niechce tez więcy znowu cynić.
11. ƒa uderze cię zaras warzuchŕ po usach.
12. Gdzie idzies, mamy stobę iść?
13. Sę lyche casŕ.
14. Moŕie nile dziecie, ostan tu nisko stoyeć, złe geŕi cie udawiaŕ cie.
15. Tyŕ dzis się nay więcy naucuł, i bułeŕ cychy, tŕ mozes prędzŕ do domu iść, nis drudzŕ.
16. Tyŕ ieeŕ nie doŕć duŕŕ iedną butelke zŕna wypić, ty musis iesce kawal uroŕć i większem być.
17. ƒdz bądŕ taki dobry i mow twoyiey sistrze, ona ma Kleydy dla wasey matki fertig usŕć i z cotkę cysto zrobić.
18. Znał byŕ ty go, wtedy by było ienacey przysŕ, i ono by się lepiej znem stoŕało.
19. Kto mie moy Kos z niesem ukradŕ?
20. On cinił tak, jak by go do drasowania obŕstalowali; ale oni to sanŕ zrobiłi.
21. Komu on to nowo istoryiŕ powiedział?
22. Trzeba głoŕno krzycŕć, gdyz on nas nie rozumnieyie.
23. My sę utrudzeni i mamy pragnękę.
24. ƒak my wcoraŕ zecorem nazad przysŕy, wtedy drudzŕ ius w lozku lezeli i mocno zasneli.
25. Sneg w ty nocy u nas ostał leŕyć, ale dzis rano on się rozpusuł.
26. Za nasem domem stoyio trzy piękne jeblonki zcerwonemi jebluskani.
27. Nie mogŕysta iesce fiolke na nas cekać, wtedy z wani pudzem.
28. Wy nie musycie take dziecŕnstwa prowadzŕć.
29. Nase gory nie sę bardzo wysokie, wase sę wiele wyŕŕ.
30. Wiele funtow worŕty i wiele chleba chceta nieć?
31. ƒa nie rozumnieyie was, wy muŕŕyta troske głoŕnŕ gadać.
32. Nie znalesŕysta zadnego kawalka mydła dla mnie na stolę?
33. ƒego brat chce sobie dwa piękne nowe budynki w wasem ogrodzie budować.
34. Te słowo przŕŕŕo onemu z serca.
35. To było dobrze od nych.
36. Co tam za ptaski siedŕŕ na murecku?
37. Gospodarze zprowadzŕyli pięć wołów i dieyŕjęć krow i dwanasie ozeć za wies, te chceli przedać.
38. Ludzie sę wszyscy na dworzu na polu i ŕekę.
39. ƒdz tylko, ten brunatny pies ćŕ nic nie zrobi.
40. ƒa z ludziani tam wtyle bez lonkę wzboze wiechał.

Narthen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Narty, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Carl Romejke, miejsce urodzenia: Groß Schimanen
[Szymany, gm. Szczytno, pow. szczycieński]

57 042 [d 91,6]

1. W žime furaia suche ljšcie w powietrzu.
2. Iuz przestaie śnieg padacz, to będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włoz węglow w piec, zebŷ mleko się wnet zawarzyło.
4. Ten dobrŷ starŷ chłop się z koniem na lodzie włamał i wzmno wodę wlećzał.
5. On przed steroma albo sešcioma niedzielami umarł.
6. Ogień buł za goraczŷ, kołace się cale nadpaliłŷ.
7. On ie iaika zawse bez soli i bez pieprzu.
8. Nogŷ mie mocno bolą ia mŷśle zem ie obcochał.
9. Ia buł u zonŷ i mowiłem ieŷ, a ona mowiła, że ona chce to i swojeŷ corce powiedzieć.
10. Ia tez tego iuz nigdŷ niechce cŷniez.
11. Ia ćie zara warząsiq bez usŷ rżne, tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ idzies, mamŷ z tobą iść?
13. Ćasŷ są lŷche.
14. Moie miłe dziecze, ostań tu nisko stoieć, bo bŷ cie te złe gęsi na śmierć zakąsiły.
15. Tŷś się dziś naŷwięceŷ uczył, i bŷleś tak poslušnŷ, tŷ moześ prędzeŷ do domu iśc iak drudŷŷ
16. Tŷś iesce iest zamałŷ, zebŷś całą butelkę winą wipił, tŷ musisz iesce więkŷŷ urośnac.
17. Idz, bacz takŷ dorŷ [!] i mow twoieŷ siostrze, że ona ma przed waszo matkę satę usicz i ie scotką wŷćŷsczić.
18. Kiebŷ tŷ go bŷł znał, tobŷ wcale ienaczeŷ bŷło i zniem bŷ lepiej bŷło.
19. Chto mie moŷ kosz z mięsiem ukradł?
20. On tak robił iak bŷ go do młocenia obstalowaliŷ, ale oni sami młociliŷ.
21. Komu on to nową powiastkę powiedział?
22. Musiem głąśno wrzeszcz bo bŷ nama nie rozumiał.
23. Mŷ są zmęczone i mamŷ pragniącke.
24. Iak mŷ wcoraŷ wieczor nazad przŷszłŷ, to lezełŷ tamczŷ iuz włozu i twardo spałŷ.
25. Śnieg wteŷ nocŷ u naś lezecz został, ale rano to z topniał.
26. Za naszym budinkiem stoia trŷŷ piękne iablonecky scerwonemi iabluszkami.
27. Nie moziecie ieśce z iedne Okamgnienie na nasz czekacz to pudziem z wama.
28. Nie muśita tak po dzieczinsku robicz.
29. Nasze gorŷ nie so bardzo wŷsoke, wasze są wŷŷŷsze.

30. Iak wiele funtow worztŷ i iak wiele chleba chceta?
31. Ia wasz nie rozumieie, muszita troche głosznieŷ gadać.
32. Naleszlišta kawałek białego mŷdła dla mie na stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne, nowe budinkŷ w waiem ogrodze pobudowacz.
34. Te słowo mu wŷšlo z serca.
35. To bŷło od niech porządnie.
36. Ćo tam za ptašzkŷ siedzą wŷsoko na murku?
37. Gburŷ przyprowadziłŷ pięcz wołów i dziewięcz krow i dwanaście owieckow przed wiesz, ktore chćielŷ sprzedacz?
38. Ludzie są dzisiaŷ wŷšćŷ na polu i sieką.
39. Idz tilko, ten bronatnŷ pieś ci nič z nie zrobŷ.
40. Ia stemi ludzami tam wtŷle bez łake wŷŷto wiechał.

Braynicken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Brajniki, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Skomadskewsky [?], miejsce urodzenia: Ukta, Kreis Sensburg [Ukta, gm. Ruciane-Nida, pow. piski]

57 043 [d 91,5]

1. Wzime furaio suche liście wpogietrzu.
2. Poprzestaie sneg padać, pogietrze bywa lepsc.
3. Rzuć węgli wpiec, aby mleko sie zawarziło.
4. Dobry stary chłop koniem pod lot wpad.
5. On przed steroma niedzielami abo sescioma zdech.
6. Ogień za dusy buł to kuch sie spaluł.
7. On jaŷka bez soli ie.
8. Mę zawze nogi bolo, wierze, zem ie namog.
9. Bułem u niewiasty ona mogi ze corce tez poge.
10. Wiecey nie uczynie.
11. Uderze cie małpo warzoncho włusy.
12. Gdzie idzies, mam stobo iść?
13. liche casŷ.
14. Kochane dziecie stoy, aby cie Gesi nie kosały.
15. Dzis sie smat uczyłeś, mozez prendzey do domu iść, a owci tu ostano etc.
16. Nie dość dusi iesteś, abyś flaschke gina piuł, musiś giększy rość.
17. Pogiec siostrze ze naju matka zycien gotowa, tŷło scotko opciscic ma.
18. Kiebis go znał, to by inacey bŷło sie stało a on by lepiey o niego stoiał.
19. Kto mie kos znieńsem ukrad?
20. On sie stawiuł, jak by go do drasby śtalowano, ale tego nie cyniuł.
21. Komu to hystoriio pogiedział?
22. Musiś głośno wrescic, bo on nie doślysz.

23. My są mdłe i praknionce.
24. Iek wcoray do domu przyslim, to lezeli owci włożu i spali.
25. Sniek u naitu dzisiey nocy lezeć ostał, ale dziśay ztaiał.
26. Za nasem domem stoio trzy pęknke iebłonki maią cerwone iepka.
27. Cekata na nas to zwoma pudzem.
28. Iek dzieci sie czyniće.
29. Nasze gori nie so takie wysokie, iak wase.
30. Schila funtów worsti i chleba chcecie?
31. Nie rozumnieie, musicie głono [!] gadać.
32. Nie naleslicie kawałek midla na stole?
33. Waiu brat chce dwa budinki w ogrodze waiem postawieć.
34. Słowo serca wysło!
35. To bylo dobrze o [!] waś.
36. Coż za ptaki na waiem domku siedzo?
37. Gbure dwanasćie wołów dzieyenc krów i dwanasćie ogieć do wsi przypro-
wadzili, ktore chco przedac.
38. Ludzie so dzis na polu i zno.
39. Ić ten bronatni pies ci nić nie robi.
40. Jam ludzani przes tylnio łonke przes zyto iechał.

Neu Borowen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Nowe Borowe, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył uczeń [?]

Nazwisko nauczyciela: Johann Sawitzki, miejsce urodzenia: Friedrichshoff,
Kreis Ortelsburg [Rozogi, pow. szczycieński]

57 044 [d 91,2]

1. Wzime furaio suche listi bes pozetrze.
2. Ono, przestanie zaras kurzeć, wtedi bendzie pozietrze zas lepsze.
3. Włos wenglow w piec, zebi mleko sie wnet gotować zaceło.
4. Ten stari dobri chłop sie skoniem bes lod włamał i wzimno wode wpad.
5. On przed steri abo sesć niedzel umer.
6. Ogeń buł zagorąnci, to kuchi są odspądi čarno spalane.
7. On jgie iaika zawse bes pieprzu i bes soli.
8. Nogi me bolo ia miśle com ia ie przelatał.
9. Ia buł uti kobiety imożiułem iej, iona możyła, co chće i swojej čorcze możyć.
10. Ia niechce wienci tego czynieć.
11. Ia cie rzne zaras warząchsią bes usy, tų małpo.
12. Gdzie tų idzies mami imi stobą iść?
13. Ono są lųche casų!
14. Moie miłe dziećie, zostań tu nisko stoieć, bo te złe geśi cię zazrą.
15. Tųs sie dziś naźienci wųyuců ibułes spokoyni tų pudzies prendzų do domu
nis drudzi.

16. Tŷś esće niedość duży, cobŷś iedno butelke zŷna wipiuł, ti muśis kawał rosnąc i zięński być.
17. Idz bądz taki dobri i mow twoieŷ śiostrze, ona ma odzenie dla waiu matki gotowo usŷć i scotką cŷsto zrobieć.
18. Kebŷś tŷ go buł znał! wtedi bŷ bŷło inaczi przisło, i bi lepsi zńiem stoiało.
19. Kto mie moi Kos zniesem ukrad?
20. On to cŷńiuł, iek bŷ oni go do młoczenia obstalowali, oni sańi to zrobilŷ.
21. Komu on to nowo hŷstorijo poziedzał?
22. Muśiem głośno wrzescieć, bo on nama nierozumie,
23. Mi są zmordowani imami pragniancke.
24. Iek mi wcoraŷ wiecor nazad przisłi, to lezeli te drudzi ius włožu, i fest spali.
25. Śnieg wtą noć unas leżał, ale dzys rano stopniał.
26. Za nasem domem stoia trzŷ pienkne iebłonki scerwonemi iebłuskami.
27. Niemozeta escze okamgnienie nanas zacekać, wdedi pudzem mi z wama.
28. Niepotrzebuieta dziecynstwa robieć.
29. Nase gori so niebardzo wŷsoke, waiu są siła wŷsŷe.
30. Wiele funtow worsti i wiele chleba chceta wy mieć?
31. Ia wama nierozumiecie, wŷ muśita troche głośni gadać.
32. Cŷsta wŷ zadnego kawalka białego midła dla mie na moiem stole nieznalezli?
33. Iego brat chce sobie dwa piēnkne nowe domi wwaiu ogrodzie budować.
34. Te słowo posło mu sserca.
35. To bŷło prawda odniech!
36. Čo śiedzą tam za ptaski wŷsoko na mureczku?
37. Gospodarze piēńc wołow i nowech krow i dwanaście owców przed zięs przŷprowadzili, te chcą oni sprzedać.
38. Ludzie są dzis wsŷsci napolu i śieko.
39. Idz tilo, ten brunatni pśies tobie nic niezrobi.
40. Ia złudzami tam stŷłu bes łanki wzŷto wiechał.

Schuttschen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Szuć, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Sadlowski, miejsce urodzenia: Kelbassen [Kiełbasy, gm.

Rozogi, pow. szczycieński]

57 045 [d 91,3]

1. Wzime furaio suche liście wpowietrzu.
2. Zaraŷs przeŷtanie sniek padać, wtedy będzie Powietrze lepe.
3. Włofś węgli w piec, zeby mleko wnetki gotować się poceło.
4. Dobry stary chłop skoniem się przeŷ Lot włamał i w zimno Wode wpał.
5. On przed steroma albo sesćioma Tygodniami umarł.
6. Ogien zagorący był, kołacze fso niŷsko czale czarno napalone.

7. On ije jayka zawždy bez soly i pieprzu.
8. Nogi bardzo me bolo, miemam zem ie utrudził.
9. Byłem u Niewiasty i mówiłem iey, i ona mówiła, ze ona chce tejs i iey corce mowić.
10. Więcey niechce ia tejs znowui uczynić.
11. Zarafs cie rzne Warząchsio po ufśach, ty małpo.
12. Gdzie idzies, mamy stobo iść?
13. Sso lyche casy.
14. Moie miłe dziećcie, stoy tu nifko, złe Gęsi pokąsaio cie na śmierć.
15. Dzysay jeś się naywieczei wyuczył i byłeś (artig, nalukcział polnisch) wolno ci brędzey do domu iść nizely owci.
16. Iejszcze nie iesteś dość duży, abyś butelke wina mógł wypić, muśis w przod iejszcze kawał urosnąć i więkfem być.
17. Ić, bądź tak dobry i mow twoiey Siostrze, ona by miała dziatky dla iech matki opfsyć i Szcotko wyczyszczyć.
18. Gdybys go znał, wtedy by było lepiej wypadło i lepiej by się zniem miało.
19. Kto mi moy koś z miefsem ukradł?
20. Stawił się, iakoby go do drazby stalowano, oni to ale fsami uczynili.
21. Komuś te nowo Powieść opowiedział?
22. Musi się głośno krzyczeć, inacey niau nieporozumiecie.
23. Som mdłe i mamy Pragniączke.
24. Gdyśmy wczoray na wieczor się powrocily, to lezely owci w łozu w twardem spiku.
25. Sniek dzyśey nocy lezeć ostał, ale dzysay ranno stopniał.
26. Za nasem domem stoio trzy piękne iabłonki z czerwonymi iapkami.
27. Niemoglibyśta iejszcze okamgnienia na niau poczekać, wtedy poydziem zwami.
28. Niepotrzebuieta się iako dziećci stawać.
29. Nafę gory nie tak bardzo wyzoke, waiu fso wiele wyszfsze.
30. Wiele (worztow) funtow worstow i wiele Chleba chćećcie?
31. nierozumiecie wam, muście krzzyne głośniey gadać.
32. Zadnego kawałka białego mydła dla mie na moiem stole nieznaleźliście?
33. Iego brat chce fsobie dwa piękne nowe Domy w waiem Ogrodzie budować.
34. Słowo mu s serca wysło!
35. To było prawie od waśš.
36. Coś za ptasky tam siedzo wysoko na murku?
37. Gburey pięć wołów, dziewięć krow i dwanaście owieczkow przed wieś wyprowadzyli, te chćieły ońi przedać.
38. Dzyś fso wfsysczy ludzie na polu i sieko.
39. Ić tylko, ten bronatny pieś nieuczyni ci nic.
40. z ludziami m tam w tyle prześ łąke w Zyto poiechał.

Schuttschenofen, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Piduń, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Schimanski, miejsce urodzenia: Klein Ruttken, Kreis Ortelsburg [Rutki, gm. Pasym, pow. szczycieński]

57 046 [d 91,4]

1. W zime furajo suche Lischcie w Powietrzu.
2. Ono ustało zaraz kurzezć, tedŷ będzie powietrze znouwuj lepsie.
3. Włoš Węgle Wpec co sie Młego prentko Warec będzie.
4. Ten dobri stari Mąż Skoniem się na Łądzie włamał i wzminną włde [?!] wleciał.
5. On przed steroma albo seszoma Nedzelani umarł.
6. Ogen buł za goronci Kuchŷ są odpodŷ całe carno spalone.
7. On ie Iajka bez Soli i bez Przeprzu.
8. Mnie nogi mocno bołā, pewnom ie przebrał.
9. ia buł u kobiety i tom oni mowzuł a ona moziła ona chciała to lesz ji corce mozec.
10. Ja tego wzęcŷ nie chćie czŷnedz.
11. Ja rzne cie zaraš Warzochso bez usŷ, ty małpo.
12. Gdzie idzeš, mamŷ mŷ s tobo iszcz?
13. Ono są liche casŷ!
14. Moie mjłe dziecie zostan tutaŷ nisko stoiedz, te złe Geschŷ pokosaiā cie na snierć.
15. Tiš sie dŷisaŷ naiwięci uczuł isz bił cichi tŷ mozeš prendzi do domu iŷz nis awczy.
16. Tiš jescie nie dosc duży, abyš butelke Wina wipił, tŷ musŷs iesze kawał rosc i wiekšŷ być.
17. Idz, bonc taka dobra i mow twoieŷ Schostrze ona ma Satŷ pred waju Matke fertŷg usic i Scotko cisto zrobiec.
18. Gdŷbŷ tŷ go znał to bŷ to inacŷ przŷsło a on bŷ lepi o niego stoiał.
19. Kto mię moŷ kosz z niesem ukrat?
20. On cŷnił tak, jak bi oni jech do Młocena obstalowali; oni sani ale to czyniłŷ.
21. Komu on to nowo Hŷstorŷo powiedzał?
22. Muschŷ głošno wrzesciedz, bo on nam nie rozumneie.
23. Mŷ so szchŷłowane i mamŷ Pragnocke.
24. Jak mŷ Wczoraŷ na Wieczor nazad przŷšli, to lezełŷ ofczŷ iuz Włozu i mocno spałŷ.
25. Schńeg został tŷ Nocŷ unaš lezeć, ale dŷŷschaŷ Rano się rostopił.
26. Za nasem Domen stoio drŷŷ piękne Jebłonki zcerwonemi jebłuskamni.
27. Nie mozeta wi jeście jedne Okamgnęe na nas cekać, tą puczam z wama.
28. Wŷ niebrukuieta takech dzieczinstwow prowadzić.
29. Nase gorŷ so nie wisoke, wase są wienci wŷŷze.
30. Wiele Pfuntow Worzti i wiele Chleba chceta wi mnetz?
31. Ja wama ne rozumneie, wi muschŷta głošchnŷ gadadz.

32. Nie snalešlistawi kawałka białego Midła przedemnie na mojem Stole?
33. Jego Brat chce sobie dwa pienkne nowe domy w waży Ogrodze budowacz.
34. Te słowo przisło onemu fserza.
35. To iest prawie od niech.
36. Čo za Ptaký schedzo wýsoko na Murecku?
37. Gburý mieli pięć Wołów dziewięć Krow dwanascie Owcy przignali chcieli
przedać.
38. Ludzie są dzisch wsisci na Dworzu na Polu i scheką.
39. Idz tyło, ten bronatny pieś nič ci nie zrobi (uczyni).
40. Jam złudziami tam wtýle przez łąke w zýto wiachał.

Neuhoff, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Nowy Dwór, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Junga, miejsce urodzenia: Neuhoff [Nowy Dwór, gm. Jedwabno, pow. szczycieński]

57 047 [d 92,3]

1. W zimę furaią suche liście w powietrzu.
2. Ono przestanie wnet śnieg padać, tedy będzie powietrze zas lepfze.
3. Włoz węgli w pieć, ze się mleko wnet zawarzy.
4. Ten starý dobrý człowiek werwał się z koniem przez lod, w zimną Wodę.
5. On przed czterý albo fześć tygodni umarł.
6. Ogien był za tęgi, dla tego kuchni się odpody podпалиły.
7. On ię ieiyka zawfze oproć foli.
8. Nogi mie barzo bołą, ia one musiał chodem przebrac.
9. Ia był u tų niewiasty i mowiłem ieý, a ona mowiła, ze chce ona tez ieý corce
powiedzić.
10. Niehcę ia tez więcy czynić.
11. Dostaniesz wnet warzáchwią pez ufzý, ty małpo.
12. Gdzie idziesz tų, czyli i mý ztobą iść mamý?
13. One są liche czaý.
14. Miłe dziecie, zoftan tu ftoic, bowiem te złosliwe gęsi cię zazrą.
15. Týś dzisiaý się naýlepi uczył i fstatecznym był, dla tego mozesz pýdzy do
domu iść iak inni.
16. Ty ięteš ięfzcie dosić za małý, abys iedną butelkę wina mógł wýpic, musifz
ięfzcie kawał rosnać i więkfzym bydz.
17. Bądz tak dobry idz, i powiedz twoi sieftrze, zeby ona te odzienie dla twoieý
matki gotowo ufzyła, i fzcotką czyfto wýczesała.
18. Gdýbýś tų go znał, byłoby się inaczy ftało, a znimbý się lepi miało.
19. Ktos mi moý koš z miefem ukradł?
20. On tak czynił, iak gdýbý on do drazbý był obftalowaný, wýście ale fami
wýkonali.

21. Komuz on tą powieść nową powiedział?
22. Musi się głośno wrzefzczeć, inacźy nie rozumie on nam.
23. Mŷ ieftesmŷ utrudzeni i pragniemŷ pic.
24. Iak mŷ się wcoraŷ nazad wrocili, tedŷ lezeli inni iuz włozku i zupełnie ŷpali.
25. Śnieg dzisi nocy u naŷ lezić zoŷtał, lecz dziŷ rano ztopniał.
26. Za naŷym domem ŷtoi piękna iabłoneczka z cerwonemi iabłuskami.
27. Gdŷbŷsta okamgnienie na naŷ czekac mogli, tobŷm z wama posli.
28. Nie mata tak po dziecinŷku poŷtępować.
29. Naŷze góry nie ŷa barzo wŷfokie, waiu ŷa wiele wŷŷŷze.
30. Wiele wurŷty funtow i wiele chleba chceta wŷ mieć?
31. Ia wam nierozumieię, wŷ musicie nieco głośni gadać.
32. Nie znalazliŷta wŷ kawalka białego mydła na moim stole?
33. Iego brat chce dla siebie dwa piękne domŷ w waŷzym sadzie budować.
34. Te ŷłowo pochodzi z iego ŷerca.
35. To bŷło dla niego ŷprawiedywie.
36. Coz za ptaki ŷiedzą wŷfoko na murecku?
37. Te gospodarze przywiedli pięć wołów i dziewięć krów i dwanaŷcie owieć przed wieŷ, i chcą one przedać.
38. Dzisiay ŷa wŷŷŷŷczy ludzie na polu i ŷieką.
39. Idz tylko, ten brunatny pieŷ tobie nicz nie uczyni.
40. Ia z temi ludziami w tŷle przez łakę w zŷyto wiechał.

Ittowken, Kr. Neidenburg, Reg.-Bez. Königsberg

Witówko, gm. Jedwabno, pow. szczycieński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Papajewski, miejsce urodzenia: Narthen, Kreis Neidenburg [Narty, gm. Jedwabno, pow. szczycieński]

57 048 [d 92,1]

1. W zime furaio suche liŷcie wpowietrzu.
2. Uŷtanie wnet ŷnieg padać tedŷ powietrze będzie lepeŷ.
3. Wŷŷp węglow wpieć, czo ŷie mleko wnet zawarzŷ.
4. On dobrŷ starŷ chłop ŷie skoniem werwał wlot i wzimno wode wleciał.
5. On przet ŷteroma albo ŷeŷcioma niedzielami umer.
6. Ogeń buł za goroncŷ, kuchi ŷie wocpotku czale upaliłi.
7. On ie iaika zawzdi bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolo, mie ŷie widzi, ze ia ie przebrał.
9. Ia buł u tŷ kobietŷ i powiedziałem iŷ, a ona mowiła, ze i ŷwoiŷ czorce powie.
10. Ia iuz więcŷ tego nieucŷynie!
11. Wŷpalecie zaras warzonchŷo bez uŷŷ, tŷ małpo!
12. Gdzie tŷ idzieŷ, mamŷ mŷ stobo iŷć?
13. Liche czasŷŷ mamŷ!
14. Kochane dziecie ŷtoi tutaj, bo cie te złe genŷi zazro.

15. Tyś sie dziśai naiwięczyŷ wŷuczuł i buleś dobrem, mozes prędzi do domu iść iak drudzi.
16. Tŷś ieszcze niedość duzyŷ, abyś redzuł butelke wina wŷpić, ieszcze muśis kawał rosnonč aś więkšy będzieś.
17. Ić, bonć taka dobra a mow twoiŷ siostrze, abyŷ szatyŷ przed waiu matke uszyła i szotko ie wŷczyściła.
18. Zebŷś ty go buł znał, to bŷ było ienaczŷ przŷsło, a dla niego bŷ było lepsi.
19. Kto mie koś z mieszem ukradł?
20. On tak czyniuł, iakbŷ buł do młoczenia opśtalowanŷ, oni to ale sańi czynili.
21. Komu on to nowo istorŷio powiadał?
22. Musiemŷ głośno wrzesczeć, bo nama nie zrozumieie.
23. Mŷ só zemdlale i mamŷ pragnionczke.
24. Iak mŷ wczorai we wieczor nazad przŷsli, to iuz lezeli awci włozu i spali mocno.
25. Śnieg został tŷ noczŷ u naiu lezeć, ale dziśai rano sie rostopiuł.
26. Za naszym domem stoio trzŷ piękne iebłoneczki z czerwonemi iebłuskami.
27. Niemozeta ieszcze śiułeczki na naiu czekać, tedŷ budziemŷ zwama.
28. Nimata takego dziećinstwa cŷnić.
29. Nasze gori niesó barzo wŷszoke, waiu só śmat więkse.
30. Siła funtow worzti i siła chleba chceta mieć?
31. Ia nierozumieie wama, muśita troske głośni gadać.
32. Czyśta zadnego kawałka białego mŷdła przedemie na moiem stole niezna-lezli?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domŷ w waiu ogrodzie budować.
34. Te słowo przŷsło mu od serca.
35. To było dobrze od niech!
36. CZo śiedzo tam za ptaski u gori na murku?
37. Gburŷ przŷprowadzili pięć wołow i dzieienć krowow i dwanaście owieckow przed wieś, oni ie chcieli przedać.
38. Ludzie só dziśai wsŷsćy na polu i śieko.
39. Ić tŷło, ten bronatny pies ći nić niezrobi.
40. Ia z ludziami tam wtŷle bez łonke wŷyto wiechał.

Kreis Rößel (powiat reszelski)

Neudims, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg

Najdymowo, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]

53 650 [Z 92,2]

1. Wŷyme furają suche liście w powietrzu.
2. Wnet przestanie śnieg padać, wtedy będzie powietrze znowu lepsze.

3. Włóż węgle w piec, żeby mleko wnet warzyć poczęło.
4. Ten dobry, stary mąż z koniem przez łód przełamał i w żymną wodę wleciał.
5. On przed czteroma albo sześcioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, kołacze są odspody cale czarno spalone.
7. On jada jaja (jajka) zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogę mie bardzo bołą, ja wierze, że ją przesiłował.
9. Ja byłem u tej Pani i mówiłem jej, a ona mówiła, że chce też swojej córce mówić.
10. Ja niechce też więcej tego czynić.
11. Ja ciebie zaraz warząchwia w koło uszy uderze, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mamy ztobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecie, zostan tu na dole stojć, te złe gęsy zagrzyżą cię do umoru (martwym).
15. Tyś dzisiaj się najwięcej nauczył, i byleś grzeczny, ty możesz prędy do domu iść, jak ci drudzy.
16. Tyś jest jeszcze nie dość wielki, aby jedną flasze wina wypić, ty muszys przod jeszcze koniec urosnąć i większym bydź.
17. Jdź, bądź tak dobry a mow twojej siostrze, ona ma te szaty dla waszej matki uszyć i szcztoką wyciesać.
18. Gdy byś go był znał, wtedy by było cale inaczej przyszło i było by lepiej z nim stojało.
19. Kto mie moj kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, jak by go byli do młocenia (draszowania) obstalowali, ale oni sami to uczynili.
21. Komu on tą nową hystoryą powiedział?
22. Trzeba głośno wrześcić, bo inaczej on nas nie rozumnie.
23. My są zturbowane, i mamy pragniączkę.
24. Jak my w czoraj wieczor w zad powrocili, to leżeli ci drudzy już w łózku i byli mocno w spiku.
25. Śnieg tej nocy zotał u nas leżeć, ale dzisiaj rano się roztopił.
26. Za naszym domem stoją trzy pięknie drzewka jabłkowe z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możecie jeszcze oka mgnienie na nas czekać, tedy pojdzim z wamy.
28. Nie potrzebujecie takie dzieczynstwa sprawiać.
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze sa wiele wyższe.
30. Wiele funtow kiełbasy i wiele chleba chcecie?
31. Ja was nierozumieje, muszycie troche głośnej gadać.
32. Czyście wy żadnego kawałka białego mydła dla mie na mojm stole nieznaleźli?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo przyszło mu od serca.
35. To było statecznie od nich.
36. Coż tam za ptaszki wysoko na mureczku siedzą?

37. Gospodarze przywiedli pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owieczkow przed wieś, i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dzysiaj wszyści nas polu i sieką (koszą).
39. Jdź tylko, ten brunatny pies tobie nic nie zrobi.
40. Ja z temy ludziami tam w tyle przez łąkę w żyto jechałem.

Raschung, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg

Raszağ, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Leo Zipp, miejsce urodzenia: Bischofsburg [Biskupiec]
57 094 [a 92,4]

1. Wżyme latają suche lŷsty w powietrzu.
2. Zaras przestanie śnieg padacz, tedy powietrze zaras lepsię będzie.
3. Włoz węgle w piec, aby mleko zaras się zawarzyło.
4. Ten dobry, stary człowiek skoniem przes lod się włamał, i w leczał w żymno wodę.
5. On przed czteroma albo sieścioma niedzieloma umarł.
6. Ogien buł za tęgi, kuchy są podpalone.
7. On je jajka zawdy przes pieprzu i soli.
8. Nogi mŷ tego bolo, ja myszle żem ich obszorował.
9. Ia był uty kobiety, im jej możuł, ona możuła, ze chce swojej corce możycz.
10. Ia niechce tego więcy robicz.
11. Ty małpo, ja cie rzne w pisk sto warzächszał!
12. Gdzie ty idziesz, mamy stobo iść?
13. Liche czasy.
14. Miłe dziecie, zostan na dole stojicz, gęshi złe cię nie pozro.
15. Tyz dziszaj się naj więcy naucziul i byłeś grzeczny, mązesz przędzi do domu iść nisz czy drudzy.
16. Tysz jeszcze nie jest dość duży, a bysz flaszke żyna wypiuł, muszisz cały kawał żękzy urosznąć.
17. Idz, bądź taky dobry i mow twojej siostrze ona ma matce oblete uszyć i s ściotko wy czyszczycz.
18. Gdy bysz ty go był snał to był jenaczy było przyszło, i snem był było jenaczy stojało.
19. Chto my moj kosz z mięciem (w zoł) ukrat?
20. On tak robzył jak by oni go do drażby obstalowali; ale oni to samy zrobili.
21. Komu to nowo hystorią pozędzał?
22. Muzy głośno wrzezczicz, bo nie rozumieje.
23. My so zmęczone i chce się noma pić.
24. Gdy my wczoraj w zeczor nazad przyszli, to czy drudzy jusz leszeli, i byli w twardem spaniu.
25. Śnieg w tej nocy łostał leszycz, ale dziszaj reno jusz taje.

26. Za naszym domem stoja trzy piękne jebląki s czerwonymy jebluszkamy.
27. Nie moglisz cię szułka na nas ciekacz, tedy przydzem swoma.
28. Nie potrzebujeta takie dziedzinske rzeczy prowadzicz.
29. Nasię gory nię są takie wysokie, waże są gwałt wyszię.
30. Szuła funt kiełbasy y szuła chleb chceta?
31. Ia wos nie rozumieje, muszyta głoszej mowicz.
32. Nie należylszta dla mnie kawałek bszałego mydła na mojem stole.
33. Moj brat chce sobie dwa nowe budynki waszem ogrodzie budowacz.
34. To swowo przyszlą serca.
35. To od was dobrze było.
36. Co tam siedzo za ptošky, na tem murku?
37. Gbury miely przyprowadzone pięć woły, dziewięć krow i dwanoszczie owieckow przed w szo, i chcely je przedacz.
38. Ludze są dzyszaj wszyscy na polu i szieko.
39. Iidz tylko, bronatny pziess cy nić srobij.
40. Iestem ludzamy tam wtyle przes łonke w zyto w jechał.

Willims, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg

Wilimy, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]
57 274 [Z 92,1]

1. Suche lyski w zymne furajo bez požetrze.
2. Zaraz przestane snieg kurzyć, wtedy będzie lepsze požetrze.
3. Czyn węgle w piec, co by się mleko wnet zawrało.
4. Dobry stary chłop werwał się z konem przez lod i wleciał w zymno wodę.
5. On umarł przed szetery [!] abo sześć niedzielami.
6. Ogień buł za gorący, bo kuchy sie na odspotki wcale čzarne zpalone.
7. On jaika zawdy je bez pszeprzu i bez soli.
8. Nogi mi mocno bolo, ja miśle, čo ja ich przetłoczył.
9. Byłem u kobżećie i możyłem oni to, i ona możyła, ze to chce możyć i swej čorće.
10. Iusz ja to niechće zrobzyć.
11. Ia cie rżne żaraś warzachszą za uszy, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mawa z tobo přiść?
13. Šą liche czasy.
14. Moje miłe dziećie, ostań tu na dole stoić, złe gęśy ciebże zagryzo.
15. Tyś dzyś sobie nażęc'ý się nauczył, i byłeś łagodni, ty moześ prędy do domu iść, jek drudzy.
16. Jeszcze nie jesteś dosć duży, ze byś mog wypzić butelke žyna, ty jeszcze muszyś kawał zększy urosnąć.
17. Iydz, być dobry, i mow twoji szostrze, ona ma oblećiene dla waszą matkie z szytsem skąćić i ž czotko wyczyszcić.

18. Kiedy ty go byś był znał, było by inaczy przysło, i lepszy by z nym stojało.
 19. Kto mne ukrad kosz ż mnęsem?
 20. On tak zrobił, jak by go obszalowali do draszowania, ale oni samni to zrobzyli.
 21. Komu on pozedzał to nowo historie?
 22. Trzeba głośno wrześcić, bo on nama ne rozumneje.
 23. Mi są zmęczone i nama się chce pżyć.
 24. Iek mi wczoraj na żeczor przysli nazad, drudzy juś lezeli w łożu i fest spali.
 25. W tej nocy śnieg u naju ostał lezyć, ale dzyśaj reno on się rozpuścyl.
 26. Za naszym domne [!] stoją trzy pszękne jebłonki ż czerwonemi jabłkami.
 27. Nie możeta na naju jeszcze szuleczke czekać, to pudzem z wama.
 28. Nie muszyta się z takemi żartami się bażyć.
 29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze są gwałt wyszsze.
 30. Żele funtow wurszty i chleba wy chćecie?
 31. Ia wama nię rozumieje, wy muszyta kruszyne głośni gadać.
 32. Nie znalazlista kawałek bżałego midła dla mię na mojm stole?
 33. Iego brat śobie chće dwa nowe pzękne domi budować w waszym ogrodzie.
 34. To słowo onemu przysło z serća.
 35. To było od waś należyto.
 36. Co szedzą tam za ptaszki wyśoko na murku?
 37. Te gbury mneli pżęc woły, i dzieżęc krowy, i dwanaście oziečkow przed Żesz wyprowadzonich, te oni chćieli przedać.
 38. Ludzie dzyś wszystkie są na polu sieć.
 39. Idz tylko, ten brunatni pieś tobie nić nie zrobzy.
 40. Ja z temi ludziami pojechałem tam wtyłko przez onkie w Żyto.
- Anmerkung: das a wird hier fast wie o, z. B. im Worte „Frosch” gesprochen.

Rothfliess, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg

Czerwonka, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel po polsku, uczniowie po niemiecku.

Nazwisko nauczyciela: Gotzhein, miejsce urodzenia: Groß Bartelsdorf [Bartołty Wielkie, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

57 275 [Z 92,3]

1. W żyme furajo suche lyscie dokoła w požetrzu.
2. Zaros przestanie śnieg padać, potem będzie znowuj lepsze požetrze.
3. Włoż węgly wpszec co się mleko zawarzy.
4. Ten dobry stary chłop werwoł się z koniem na lodzie i wleczoł wto żymno wode.
5. Łon łumer przed szteroma ci sies. niedzielany.
6. Ten łogęń buł zaduży to się te kuchy nałocspotku tak spolyły.
7. Łon je jojka zawdy bez soly i pszeprzu.
8. Mnie nogy mocno bolu pewniem jech za mocno zchodzuł.

9. Jo buł łuty bżółky i możułem łony, i łona możuła co i corce będzie mozieć.
10. Jo już żęcy nigdy tego niezrobże.
11. Jo cię zaros rzne warząchszo mniedzy łuszy, ty małpo!
12. Gdzie to idzieś, mowa z tobą iść?
13. To są lychy czasy.
14. Moje kochane dziecko łostoń tu na dole bo cię te złe gęsi zazro.
15. Tyś się dzyszoy na żęcy łuczuł i bułeś spokojny ty możeś prędy do domu iść jek te drugie.
16. Tyś jest jescie zamłody cobyś flaszke żyna wypsuł ty muszyś jescie kawałek łurosnać i żększy być.
17. Jć bądź taky dobry i mow twoji szostrze co łuszyje łobleczenie no waszy matky i szczotko łobczesie.
18. Żebyś ty go buł znoł to by buło jenoczy poszło i buło by lepszy zniem stojało.
19. Chto mnie moj koś zmiejsem łukrot?
20. Łon tak zrobżuł jek by go do draszowanio łopstalowały, ale łoni sami zrobżyli.
21. Komu łon to nowó hytoryjo pozedoł?
22. Muszy mocno wrzeszciec bo łon noju niezrozumni.
23. My sa zmordowane i mowa pragnionczke.
24. Jekem wczoraj zieczor nazod przyszy to już te drugie w łozu leżely i już spaly.
25. Ty nocy łonoju łostoł śnieg leżec ale dzyszoy zrena znouwuj stajoł.
26. Za naszym budynkiem stojo trzy pszękne jebłonky z czerwonymy jebkamy.
27. Nimożeta jescie kruszyne na noju czekać to pudziem z woma.
28. Wy nimota take dzieczyjstwa robżec.
29. Nasze góry nie so za duże wasze só gwołt żększe.
30. Szuła funtow wórzty i szuła chleba chceta mniecż?
31. Jo woju nierozumnieję wy muszyta troche głośni godać.
32. Nienalezlysta kawałka mydła nomnie na mojem stole?
33. Jego brat chce sobże dwa pszękne nowe budynky w waszem łogrodzie pobudowa[ć].
34. To słowo mu przyszy łod serca.
35. To buło dobrze łod was.
36. Co to za ptoke szedzo łon na murze do góry?
37. Te gbury przyprowadzyły pszęc wołow, dziezież krowow i dwanoscie łozec przed żeś i chczely jech przedać.
38. Dzyszoy só wszystkie ludzie na polu i szeko.
39. Jć tło, ten brónatny pszes ci nic niezrobży.
40. Jo pojechał ztemy ludziamy tam za łąky wżyto.

Rochlack, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg

Rukławki, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: von Oppenkowski, miejsce urodzenia: Bischofsburg
[Biskupiec]

57 276 [Z 92,7]

1. Wzynie lecą suche liście przez powietrze.
2. Zaraz przetanie śnieg padać, tedy będzie powietrze znówuj lepsze.
3. Wysp węgle w piec, że się mleko wnet zawarzy.
4. Ten dobry z tary człowiek włomoł sie z koniem i wleczął wzymną wodę.
5. On przed szteróma albo szesczoma niedzielamy łumer.
6. Ogień buł za duży, kuchni się cale podpoliły.
7. On je jojka zawsze przez soli.
8. Nogi mne mocno bołā, jo myślē, jo jēch przejął.
9. Jo buł u pany im ji možuł, i ona možuła że i swoji corce możyć będzie.
10. Ja też i tego już żęcy nie zrobze.
11. Ja cze tu zaraz warzächsą mnedzy uszy dam, ty małpo!
12. Gdzie ty jydżeż, mowa ztobā jyść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecko, łozton tu mnyzko ztojeć bo te złe gęsy cie zazrā.
15. Tyż dzyszaj no żęcy się uczył i bułēs zpokojnem, możēs też prędy do domu jyść nyż tedrugie.
16. Tyż jescze za młody flasze żyna wypszyć, ty jesczē muszyś roznāć i żęgszy bycz.
17. Jyčz, bądź taki dobry i mow twojy szostrze, ona mnała te oblecene no waszy matki uszyć i z cōtkā wyczyszczyčz.
18. Kiebyś go buł znoł to by buł jenočzy przyszło i by zniem lepszy ztojął.
19. Chto mne mój kosz z mnēmē łukrot?
20. On tak robžuł, jek by ony go do draszowanā łopztalowali, łony ale samy zrobzyli.
21. Komu on tą nowo jeszychte pozedzioł?
22. Muszy mocno wrzećczyć, bo on noma ne rozumneje.
23. My są zmordowanie i mowa pragnącżkie.
24. Jek mŷ wczoraj żečior nazod przyszli, to leżały te drugie już włožu i fest zpali.
25. Śnieg ty nocy u nas leżyć łoztoł ale dzyś reno zginął.
26. Za naszym budynkiem ztoją trzy pszekne jebłonki z czerwonemy jebkamy.
27. Nymozeta jesczē szułkie na noju czekaçz tedy pudziem zwoma.
28. Ny mota takie dzieczynstwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są mocno wysokie, wasze są gwołt wyżsie.
30. Szuła funtow wurżyty i szuła chleba chčeta?
31. Ja woma nie rozumneje, muszyta troche głosny godać.
32. Czyż ta kawałka bzołego mydła dla mne na mojem ztole nie znaleźli?

33. Jego brat chce dwa pszękne nowe domy waszym łogrodzie budować.
34. Te słowo przyszło mu z serca.
35. To było dobrze łód was.
36. Co tam za ptaszki wysoko na murze siedzą?
37. Gbury pszęcz wołów i dzieżećz krów i dwanoście ozęćczkow przed żeś wyprowadzili, ony jech przedać chcieli.
38. Ludzie są dzyszaj wszystkie wpolu i szeką.
39. Jyćz tylko, ten bronatny pszes nyć czy zrobży.
40. Ja złudziamy sam wtyle przez łąkie wżyto wjechał.

Rydbach [Ridbach], Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg

Rzeck, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel [brak strony 2]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]

57 277 / 57 278 [Z 92,6]

1. Wżyme lecó suche listy w powietrzu w koło.
2. Zaraz przestanie śnieg padacz, tedy powietrze będzie lepsie.
3. Włoż węgli w psiec, aby mleko sie wnet zawarzuło.
4. Ten dobry stary chłop skoniem przez lot się włamał i wżymnó wodę w pad.
5. On przed czteroma albo sieścioma niedzieloma umarł.
6. Za duża gorączka była, kuchy są tego pod palone.
7. On je jaika zawdy przez sóli ý psieprzu.
8. Nogi mie tego bóló, já myśle, zem ich ottłoczył.
9. Ja bułem i [!] téj kobiety y jej mowiłem, y ona mowiła, że będzie swojey corce mo wicz.
10. Ja niechce więcy tego robicz.
11. Ja cię rznęż zaraz warzáchwio miedzy uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idzieś, mówa my stobo iść?
13. So liche ciasy!
14. Moje miłe dziecię, zostań tu na dole stoic, te zle gęsi cię ukasio.
15. Tyś dzysiai naiwięcy się uczył i byłeśz grzeczny, ty możeś prędy do domu iść jak czy drudzy.
16. Tysz jeście nie jest dość duży, jedno flaszke zýna wipścić, jeście muszysz cały kawał urosnąćz.
17. Jcz, i bądź taki dobry i mow twoje siostrze, ona mała te oblete dla waszy matki uszycz, i ze ściotko jo wyciosacz.
18. Gdy bysz ty go znał, toby jenoczy było przyszło, y by sniem lepi stojało.
19. Kto mie moj kosz z meisem ukrad?
20. On tak robił, ani by go do drażby opstalowali, oni nak [?] to sami z robili.
21. Komu on te nowo hystorio powadał?
22. Muszy kłośno w rześcycz, bo nas nierozumnieje.
23. My so zmęcóni y chce się nam pić.

24. Gdy my w czorai wieczor nazad przyśzły, to czy drudzy już lezieli włożu i spali twardo.
25. Śnieg dzysieszy nocy unas został leżycz, ale dzysiai zrena taje.
26. Za nasim domem stojo trzy pśiękne jabłōnbki, z cierwonemy jebłuszkamy.
27. Ni mogliście jeście szułulke nanas ciekacz, tedy pudziewa z wamy.
28. Nie godaicie takych dzieczynskich rzeczy.
29. Nasie góri nieso tęgo wysokie, wasie są gwołt wyszsie.
30. Szuła funtow kielbasy i szyła chleba chcecie?
31. Ja nierozumnieje was, muszycie głośni godacz.
32. Nie należliście kawałka białego mydła dlo mie na mojem stole?
33. Jego brat chce sobże dwa pszękne nowe domy na wasiem ogrodzie zbudowacz.
34. To słowo mu przyszło z serca.
35. To buło od was richtyg.
36. Co to tam za ptaszki na tem murku siedźo?
37. Gbury przyprowadzyli pśięć wołów y dzieżecz krów y dwanaście owieczkow przed brame, te chceli przedacz.
38. Ludzie so dzysiai wszyścy na polu i sieko.
39. Icz tyło, ten bronatny pies czy nic nie zrobi.
40. Ja z temy ludziamy tam w tyle przez łąke w żyto jechał.

Wengoiën, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg

Węgój, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Andreas Neuber, miejsce urodzenia: Allenstein [Olsztyn]
57 279 [Z 92,5]

1. Wzime latają suche liście przez powietrze.
2. Ustanie śnieg padacz, tedy będzie powietrze znouw lepsze.
3. Włóż węglow w piec, zeby mleko wnet zawrało.
4. Ten dobry stary chłop werwał sie z koniem przez lód i w zymno wodo [!] wleć.
5. On pred cterema albo sześcioma tigodnoma umarł.
6. Ogien był za duży, że kuchy się na dole czarno spalyły.
7. On je jaja zawsze przez soly i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, myszle, ze ja one przefatigowałem.
9. Ja u ty niewiasty byłem i powiedziałem ji, a ona mowjiła, z jej corce chce powiedzieć.
10. Ja też tego więcy niechće czynycz.
11. Ja uderze ciebie zaraz z warząksza około łuszow, ty małpo!
12. Gdzie pudzesz ty, mamy z tobą jść?
13. Są lyche czasy.
14. Mnyłe dziecie, zostan tu na dole stojecz, te złe gęszy pokąsają ciebie do umoru.

15. Tyż dzyszaj sie najlepiej nauczył i byłesz pilnym. Ty mozesz prędy do domu jść, jak te inne.
16. Ty jescie nie jestesz doszyć duży, zebysz mógł butelke wynia wypjcz. Ty muszysz jescie kawałek urosnąć i większym być.
17. Jdz, bąlz [!] tak dobrym i mów twojej siostrze, ona ma oblete dla waszy matki doszyć i scotką je czysto zrobić.
18. Gdy bysz ty go był znał! to by było inaczy przyśło, i lepszej by znym stojało.
19. Kto mnie moj kosz z mięsem u kradł?
20. On czynił tak, jak by go do draszomana [!] zestalowały, lecz oni to samy zrobjły.
21. Komu on te nowo hystorią powiedział?
22. Muszy głośno wrzeszczyć, bo jnnaczy naś nie zromumjeje [!].
23. My są zmęconie i mamy pragnączke.
24. Gdyż my wcoraj wieczor nazad przysly, lezely te druge już w łoszkach i mocno spaly.
25. Śnieg dzyszyszy nocy u nas leżyć sostał, ale dzysz rano już stopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonetzky z czerwoniemy jabłuskamy.
27. Nie mozece wy mamętek na nas czekacz, to tedy zwamy pudzemy.
28. Wy niemaće takych dzieczynft prowadzycz.
29. Nasze góry nie są tak bardzo wysokie, wasze są wiele wyszszie.
30. Wiele funtow wórsty (poprawione: wcześniej wúrsty) i wiele chleba chcieście wy?
31. Ja waz nie rozumneje, wy muszycze cokolwiek głośniej gadacz.
32. Nie znaleźlyście wy zadnego kawałeczka białego mydła dla mnie na stole mojem?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodze pobudować.
34. To słowo przysło mu z sierca.
35. To było dobrze od waś.
36. Co siedzą tam za ptaszky do gory na tym mureczku?
37. Gbury przyprowadzily piec wołow i dziewięć krowow i dwanaszcie owieczków pred wioskie, i chcely je przedacz.
38. Ludzie są dzysjaj wszystkie na polu i sieką.
39. Jdz jeno, ten brúnatny piec [!] tobie nic nie uczyny.
40. Ja z tymy ludzamy tam w tyle przez łąke w zyto wiechałem.

Striewo, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg

Stryjewo, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył [brak strony 2]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]

57 280 [Z 93,9]

1. W żyme furają suche liszcze w poźetrzu.
2. Za roz przestanie śnieg padacz, to będzie poźetrze lepsze.
3. Włosz węglow na pszec, że mleko się zacne warzycz.

4. Teń dobry chłop z koniem łod złał i w żymno wodę wleczł.
5. Łon przed szteroma abo szeszczoma niedzielamy łumer.
6. Łogen buł za gorący, kuchy są nia odspodku wczale czorno spalonie.
7. Łon je jojka bez soli i przepzu.
8. Nogy me mocno bolą, jo myszle, żem jech sobże przebzeg.
9. Jo buł ły ty kobziety i iym możł i łona możł, że chce swoi corce żożycz.
10. Jo niechce tego też żięcy robżycz.
11. Jo cię zaroz łyszką w łeb łuderze, ty małpo!
12. Gdzie idzieś, mowa stobą przyszcz?
13. Są liche czasy.
14. Moje mniłe dziecko, złoston tu nia dole stojecz, te złe gęszy zakąsią cię.
15. Tyś się dzisz nożięcy łuczyl i bułesz podczywy, ty pudziesz prędy do domu jek te druge.
16. Ty jeszcze nie jesteś doszcz duży, aby flaszkie żyna wypszycz, ty muszysz nojprzod jesze kawalek rość i żększy bycz.
17. Idź, bącz tak dobry i mow twoi szostrze, łona mo łoblete no swy matki poszycz i obszczotkowacz.
18. Kedy bysz ty go buł znoł! toby buło inoczy przyszło, i by buło lepszy z niem stojało.
19. Chto mnie moj kosz z nieńsem łukrod?
20. Łon tak robżuł, jek by buł do draszowano opsztalowany: łony ale samy zrobżyli.
21. Komu łón pozedoł to nowó hystorio?
22. Trzeba głośno wrzeszczycz, bo łón noju nie rozumnieje.
23. My są z mordowanie i mowa pragniene.
24. Jek my wczoraj żeczor niazod przyszli, to leżeli te druge już w łożu i spali.
25. Śnieg ty nocy łostoł ły noju leżycz, ale z renia już buł stajoł.
26. Za naszym budynkiem stoją trzy pszęknie jebłonki sz czerwoniemy jebkamy.
27. Ni możeta nia noju troche czekacz, to tedy pudziawa z woma.
28. Nie muszyta takie dziecięstwa robicz.
29. Nasze gory nie są tak barzo wysokie, wasze są szmat żęksię.
30. Szuła funtow worzsty i chleba chceta?
31. Jo nie rozumieje woju, wy muszyta kruszynie głośny żożycz.
32. Nienależliszta żodniego kawalka mydła no mnie nia mojem stole?
33. Jego brat chce sobże dwa pszęknie niowe budynki wwaszym ogrodzie budowacz.
34. To słowo przyszło mu z serca.
35. To buło dobrze od woju.
36. Co za ptoki siedzą tam nia murku?
37. Gbury przyprowadzili psięć wołów i dziezieć krowow i dwaność łożecz kele wszy i chcieli je przedacz.
38. Dzisiaj są wszystkie Ludzie nia polu i szeką.
39. Jdz tyło, teń czerwony pszes ci nic niezrobży.
40. Jo z ludzioma tam w tyle przez łąkie w żyto wiechoł.

Bredinken, Kr. Rössel, Reg.-Bez. Königsberg

Bredynki (dawniej Bredynek), gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Joh. Liszewski, miejsce urodzenia: Groß Kleeberg, Kreis Allenstein [Klebark Wielki, gm. Purda, pow. olsztyński]

57 281 [Z 93,1]

1. W zimie furają suche listy po pozietrze.
2. Śnieg przestanie zarâz padać, potem będzie znów lepsze pozietrze.
3. Włóż węgli w piec, żeby się mlêko wnet zawarzyło.
4. Dobry stary człowiek zarwât się z koniem na lodzie i wpâł w zimną wodę.
5. On umer przed czteroma abo sześciu niedzielami.
6. Ogień buł za gorący, toć się kołâcze pod odspôdkiem dycht popâlity.
7. On jé jâjka bez soli i psieprzu.
8. Nogi miê mocno bolą, zdaję mi się, żem je odtłoczul.
9. Bułem u pani i poziedziâtem, jêj, a ona móziła, że to także swojej corce pozie.
10. Iâ téż już tego nieuczynię.
11. Dâm ci zarâz warzâchwsią po uszach, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, czy mâwa z tobą iść?
13. Liche to czasy.
14. Moje kochane dziecko, zostân tu na dole stoić, złe gęsi zażrą cię.
15. Tyś się dziś najięćej nauczuł i byłeś grzeczny, możesz prędzěj iść do domu jak drudzy.
16. Tyś jeszcze za małý do wypsiciâ flaszki zina, musisz jeszcze trochę urosnąć, żebyś buł ziększy.
17. Idź, bądź tak dobry a mów twojêj siostrze, żeby doszuła lâ waszêj matki oblêtę i ją szczotką oczyściuła.
18. Gdybyś go buł znât, to by się inâczej buło stało i lepsiêj by mu się ziodło.
19. Kto mi ukrâd kosz z mięsem?
20. On tak czyniul, jakby go do draszowaniâ obstalowano, ale oni to sami zrobili.
21. Komu poziedziâl tą nową historiją?
22. Trzeba głośno wołać, bo nâs niezrozumieje.
23. My sâ zmęczeni i mâwa pragnięczkę.
24. Kiedym wczoraj na zieczór wrócili, ci drudzy leżeli już w łożu i twardo zasnęli.
25. Śnieg zostâl téj nocy u naju leżeć, ale dziś rano roztopsiul się.
26. Za naszym domem stoją trzy piêkne jebłonki z czerwonemi jebkoma.
27. Niemożeta jeszcze siłki (chwiłki) na nâs czekać, potem pojdziewa z wâma.
28. Niemusita robić takich siglów (figlów).
29. Nasze góry niesâ mocno wysokie, wasze sâ daleko wyższe.
30. Siła funtów chceta kiełbasy a siła chleba?
31. Nierozumię wâju, musita troszkę głośniêj gâdać.

32. Nie należlišta dla mnie żądneho kawałka mydła na mojem stole?
33. Jego brat chce sobzie dwa psiękne domy w waszym ogrodzie budować.
34. To słowo wyszło z serca.
35. To było dobrze od nich.
36. Po co tam siedzą te ptászki wysoko na mureczku?
37. Gbury wyprowadzili psięć wołów i dziezień krów i dwanaście owców po za zież i chcieli je przedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy tam na polu i sieką.
39. Idź no, ten brunatny psies nic ci niezrobzi.
40. Iå z tymi ludziami tam w tyle przez łąkę w jechałem w zborze.

Stanisławo, Kr. Rößel, Reg.-Bez. Königsberg

Stanlewo, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Rutkowski, miejsce urodzenia: Alt Wartenburg
[Barczewko, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

57 282-57 285 [Z 93,10]

1. Im Winter fliegen die trocknen Blätter durch die Luft herum.
W żymę furają suche liście do koła przez pożetrze.
2. Es hört gleich auf zu schneien, dann wird das Wetter wieder besser.
Zaráz przestanie śnieg padać, tedy pożetrze będzie znowuj lepsze.
3. Thu Kohlen in den Ofen, daß die Milch bald an zu kochen fängt.
Wrzuć węgle w psiec, coby się mléko wnet warzyć zaczęło.
4. Der gute alte Mann ist mit dem Pferde durch's Eis gebrochen und in das kalte Wasser gefallen.
Ten dobry stary chłop z koniém się przez lót włámął i w zimną wodę wpát.
5. Er ist vor vier oder sechs Wochen gestorben.
On przed sztéry abo sieć niedzielóma łumer.
6. Das Feuer war zu heiß, die Kuchen sind ja unten ganz schwarz gebrannt.
Łogién buł za gorący, bo kuchy są na dole wcale czårno popálóne.
7. Er ißt die Eier immer ohne Salz und Pfeffer.
On jé jájka zawdy bez soli i pszeprzu.
8. Die Füße thun mir sehr weh, ich glaube, ich habe sie durchgelaufen.
Nogi mę barzo bolą, já myślę, żem ich przeleciał.
9. Ich bin bei der Frau gewesen und habe es ihr gesagt und sie sagte, sie wollte es auch ihrer Tochter sagen.
Já bułém (weiblich byłam) łu kobzėty (bei höher gestellter: łu pani) i móžułém (weibl. móżyłam) ji, a óna móžuła, że to chce téż swoi córce pożédzić.
10. Ich will es auch nicht mehr wieder thun!
Já niechcę tégo téż już żęcy czynić!
11. Ich schlage dich gleich mit dem Kochlöffel um die Ohren, du Affe!
Já pęknę Cię zaráz warzáchsią w koło łuszy, Ty małpo!

12. Wo gehst du hin, sollen wir mit dir gehen?
Gdzie Ty idziesz, czy máwa z Tobą iść?
13. Es sind schlechte Zeiten!
Są liche czasy!
14. Mein liebes Kind, bleib hier unten stehn, die bösen Gänse beißen Dich todt.
Moje miłe dziecko łostań tu na dole stoić, słe gęsi zakąsią Cię do łumoru.
15. Du hast heute am meisten gelernt und bist artig gewesen, du darfst früher nach Hause gehn als die Andern.
Tyś dzisiąg nążęcy się nauczuł (nauczyła) i bułesz (byłasz) grzeczny (grzeczną) Ty możesz prędy do domu iść, jak Ći drudzy.
16. Du bist noch nicht groß genug, um eine Flasche Wein auszutrinken, Du mußt erst noch ein Ende wachsen und größer werden.
Tyś jeszcze nie dość duży (duża), żebysz butelę zina wypsuł (wypsuła), Ty musiś jeszcze kawół urosnąć i żększém (żększą) być.
17. Geh, sei so gut und sag deiner Schwester, sie sollte die Kleider für eure Mutter fertig nähen und mit der Bürste rein machen.
Idź, bądź taki dobry i mów Twoi siostrze, że ma oblekę lá waszy matki fertych uszyć, i szczotką łączyścić.
18. Hättest du ihn gekannt! dann wäre es anders gekommen und es thäte besser um ihn stehn.
Gdy byś (auch Kiedy byś) Ty go buł znał (była znała), toby buło jenący przyszło, i buło by się lepszy z niém stojało.
19. Wer hat mir meinen Korb mit Fleisch gestohlen?
Chto mnie mój kosz z mięsem łukrad?
20. Er that so, als hätten sie ihn zum dreschen bestellt; sie haben es aber selbst gethan.
On czyniuł tak, jek by go byli do draszowaniá obstalowali, ale łoni to sami zrobzyli.
21. Wem hat er die neue Geschichte erzählt?
Komu on tę nową hystoryją pozedział?
22. Man muß laut schreien, sonst versteht er uns nicht.
Musi głośno wrześcić, boby naš nie rozumiał.
23. Wir sind müde und haben Durst.
My są zmęczeni i máwa pragnienie.
24. Als wir gestern Abend zurück kamen, da lagen die Andern schon zu Bett und waren fest am schlafen.
Jekiém wczora zeczór nazad przyšli, to ci drudzy leżeli już w łożu i byli fest przy spaniu.
25. Der Schnee ist diese Nacht bei uns liegen geblieben, aber heute Morgen ist er geschmolzen.
Śniég złostał dzisiejszy nocy u naš leżyć, ale dzišiąg réno potajał.
26. Hinter unserm Hause stehen drei schöne Apfelbäumchen mit roten Äpfelchen.
Za naszém domém stoją trzy pszekne iebłoneczki z czerwónemi jebłuszkami.

27. Könnt ihr nicht noch ein Augenblickchen auf uns warten, dann gehn wir mit euch.
Ni możeta wy jeszcze łokamgniénie na náš czekać, tedy pudziémy z wami.
28. Jhr dürft nicht solche Kindereien treiben.
Nie muszyta takiéch dziecinnéch rzeczy prowadzić.
29. Unsere Berge sind nicht sehr hoch, die euren sind viel höher.
Nasze góry nie są barzo wysokie, wasze są gwałt wyszsze.
30. Wie viel Pfund Wurst und wie viel Brod wollt ihr haben?
Ziele (auch szuła) funtów kiełbasy i szuła chleba chceta wy?
31. Ich verstehe euch nicht, ihr müßt ein bißchen lauter sprechen.
Já wás nie rozumię, wy musita krusinkę głośni gadać.
32. Habt ihr kein Stückchen weiße Seife für mich auf meinem Tische gefunden?
Nienależlišta wy żadného kawałka bżałego mydła lá mnie na mojmé stole?
33. Sein Bruder will sich zwei schöne neue Häuser in eurem Garten bauen.
Jego brat chce sobże dwa pszékne nowe domy w waszém łogrodzie pobudować.
34. Das Wort kam ihm von Herzen.
To słowo przyszło mu z serća.
35. Das war recht von ihnen.
To było dobrze od niéch.
36. Was sitzen da für Vögelchen oben auf dem Mäuerchen?
Co tam za ptászki siedzą do góry na mureczku?
37. Die Bauern hatten funf Ochsen und neun Kühe und zwölf Schäfchen vor das Dorf gebracht, die wollten sie verkaufen.
Gbury pszéc wołów i dzieięć krów i dwanáście łozeczków przed żesz wyprowadzili, te chcieli óni przedać.
38. Die Leute sind heute alle draußen auf dem Felde und mähen.
Ludzie są dzisiáj wszyscy na dwórze na polu i sieką.
39. Geh nur, der braune Hund thut Dir nichts.
Jdź tylko, brónatny pszes niezrobży Ci nic.
40. Ich bin mit den Leuten da hinter über die Wiese ins Korn gebracht.
Já pojechałem z ludziami tam wtyle przez łakę w żyto.

Kreis Allenstein (powiat olsztyński)

Woritten, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Woryty, gm. Gietrzwałd, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel przy pomocy uczniów

Nazwisko nauczyciela: Nowowieski, miejsce urodzenia: Bischofsburg [Biskupiec]
53 652 [a 88,5]

1. W zimie przelatują suche liścę na powietrzu.
2. Wnet przestanię śnieg padać wtedy będzie powietrze lepiej.

3. Włóż węgli w piec, zeby się mleko wnet zawarzyło.
4. Ten stary dobry człowiek włamał się zkoniem na łodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On przed cztery albo sześć tygodni umarł.
6. Ogień był za gorąci, kuchni na dole wcale się popalily.
7. On ją jajka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, ja myśle, żem ich przemógł.
9. Ia byłem u pani, i powiedziałem jej, a ona mówiła, ze chcię i też swojej corce powiedzieć.
10. Ia więcy też niechęć znów czynić.
11. Ia ciebie wnet warzáchwią bez uszy uderze, ty małpą.
12. Gdzie ty idzies, mamy z tobą iść?
13. Są lichę czasy.
14. Moje kochanie dziećcie, złostan tu na dole stoic, bo cie te złe gęsy zagryzą.
15. Tyś się dzisiaj najwięcey uczył i grzeczni byłeś, mozes prędy do domu iść jak drudzy.
16. Tyś jescze nie dość duży, abyś flasze wina wypił, muszys jescze rośnąć i większym się stać.
17. Idź, bądź taki dobry i powiedz Twojej siostrze, aby odzienie dla waszy matki sporządziła i szcotką wyczyszczyła.
18. Byłbys go znał. wtedy by się inaczej stała i lepiěj by mu było.
19. Kto mnie ukradł moj kosz z mięsiem?
20. On czynił tak, jak gdyby go do młoczena najeli, lecz oni to samy zrobili.
21. Komu on tą nowo hystorią opowiedział?
22. Potrzeba głośną krzyczeć, bo innaczey nas nierozumnie.
23. My są z męczonie i mamy pragnienę.
24. Gdysmy w czorał na wieczor do domu powroczyli, leżeli drudzy juz w łozu i twardo zasneli.
25. Śnieg téj nocy u nas złostał leżyć lecz dzis z rana rostopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuskami.
27. Niemoglibyscie na nas jescze chwilkę poczekać, wtedy pojdzemy z wamy.
28. Niepotrzebujecie takowego dzieczynstwa czynic.
29. Nasze góry nie są bardzo wyśokę, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtów worszty i wiele chleba chciecię mniec?
31. Ia nierozumnie waś, muszycię cokolwiek głośniey mowic.
32. Nieznależłiscie żadnego kawałka białego mydła dla mnie na moim stole?
33. Iego brat chcę sobie dwa pięknę nowe domy w waszym ogrodzë wystawic.
34. Tą słowo przyszło mu z serca.
35. To słuszne było od nich.
36. Co za ptaszki siedzą tam na murku?
37. Gbury przyprowadzyli przed wieś pięć wołów, i dziewięć krów i dwanasacie owieczek, których z przedać chcieli.
38. Ludzie są dzisiaj wszyści na polu i sieką.
39. Idź tylko, ten brunatni pieś tobie nič niezrobi.
40. Ia pojechałem z ludziami tam w tyle przez łakę w żyto.

Göttkendorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Gutkowo, gm. Jonkowo, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Bercard Fligg, miejsce urodzenia: Unter Kascheim,
Reg.-Bez. Königsberg

53 653 [a 89,2]

1. W zimnie latają suche listki w powietrzu.
2. Ustanie zaraz śnieg padać, tedy będzie znowu lepsze powietrze.
3. Wrzuć węglow wpieć, żeby się wnet mleko zaczęło warzyć.
4. Ten dobry stary chłop zarwał się z koniem i wleciał w zimną wodę.
5. Umarł przed czterema albo sieszczoma tygodniami.
6. Ogień był wielki, toć się Kuchi na odspodku wcale spaliły.
7. On jada jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Bardzo mie nogi bołą, pewniem ich sobie obszorował.
9. Byłem u tej kobiety i powiedziałem jej, i ona mówiła, że to i swojej corce chce powiadać.
10. Ja też tego już więcej nie uczynię.
11. Ja tobie zaraz dam warząchwia po uszach, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje miłe dziecko, zostań tu na dole, złe gęsi cię zakąszą do śmierci.
15. Ty dziś najlepiej się nauczyłeś i byłeś greczny, możesz prędzej do domu iść niż ci drudzy.
16. Tyś jeszcze za mały, aby flaszkę wina wypić, jeszcze musisz kawał rosnąć i większy być.
17. Jdź, bądź taki dobry i mów twej siostrze, że ona ma uszyć suknie dla matki waszej i szczotką oczyścić.
18. Gdy byś ty go był znał! tedy byłoby inaczej przyszło, i lepiej by z nim stało.
19. Kto mi ukradł kosz z mięsem?
20. Czynił tak, jak gdyby go do młócenia (obstalowali) wołali, ale oni to sami zrobili.
21. Komu powiadał nową historią?
22. Trzeba głośno wrześcić, inaczej on nas nie zrozumie.
23. Zmęczyliśmy się i pragniemy.
24. Gdyśmy się wczoraj na wieczor wrocili, leżeli już ci drudzy w łóżkach i spali twardo.
25. Śnieg tej nocy u nas został leżyć, ale dzisiaj rano stają.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonec'zki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możecie wy jeszcze momeń'ik na nas' czekać, tedy pojdziemy zwami.
28. Nie macie takich dzieciństw czynić.
29. Nasze gory nie są takie wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Jle funtów Kiełbasy i ile chleba żądacie?
31. Ja waś nie rozumiem, musicie trochę głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście kawałek białego mydła dla mnie na mojem stole?

33. Jego brat chce sobie dwie piękne nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo przyszło mu z serca!
35. To było richtik od waś.
36. Ćo to tam za ptaszki siedzą do gory na murze?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wieś, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy na polu i żną.
39. Jdź tylko, ten brunatny pieś nić ci nie zrobi.
40. Wjechałem z ludziami tam w tyłku po łońce w żyto.

Klein Kleeberg, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Klebark Mały, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Anton Gaebler, miejsce urodzenia: Wartenburg [Barczewo, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

53 654 [a 90,5]

1. W zimie latają suche liście w powietrzu.
2. Przestanie zaraz śnieg padać tedy powietrze znów lepsze.
3. Włóż węgli w piec, ze się mleko prędko zawarzy.
4. Dobry stary człowiek z koniem przez lot się włamał i w zimną wodę wlećzał.
5. On przed czteroma albo sześcioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, więc kuchni na dole czarno spalone.
7. On zje jaja zawdy beż soli i pieprzu.
8. Nogi mnie mocno bołą, ja myślę żem ich przejął.
9. Ja u Pani byłem i iej powiedział a ona mowiła, ze i corce to powie.
10. Już tego więcej nie zrobie.
11. Ja ciebie zaraz uderze warząchwią bez uszy ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz mamy z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecko zostan tu na dole stoić, bo złe gęsi cie zagryżą do umoru.
15. Tyś się dzis najwięcej nauczył i byłeś pokorny, możesz prędzej do domu iść aniżeli drudzy.
16. Tyś jeszcze nie jest wielki doszyc, żebys flaszkę wina wypił muszisz jeszcze urosnąć i większym zostać.
17. Bądź taki dobry i mów twoiej siostrze, żeby obleke dla waszej matki ukonczyła i szczotko wyczyszczyła.
18. Gdybys ty go był znał, toby się inaczej stało i na lepsze by mu wyszło.
19. Kto my moj kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił jakoby go do draszowania obstalowali, a oni to samo uczynili.
21. Komu te nowo hystorije powiedział?
22. Muszemy mocno wrzeszczyc, bo inaczej nam nie zrozumnie.

23. My są z turbowany i mamy pragnienie.
24. Iak my wczoraj wieczor nazad przysli, to juz drudzy w łożu leżały i usypiali.
25. Śnieg tej nocy u nas lezyc został, ale zrana się rozpuszczył.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwonemi jabłkami.
27. Nie mozecie wy jeszcze chwilkę zaczekać, to z wamy poydziemy.
28. Nie potrzebujecie takie dziecinstwa prowadzić.
29. Nasze gory nie są wysokie, wasze wiele wyszsze.
30. Wiele funtow kiełbasy i chleba żądacie?
31. Ią was nie zrozumienie, muszycie głośnej mowić.
32. Nie macie kawałka mydła dla mnie, na moiem stole znalezione.
33. Jego brat chce sobie dwa nowe domy w waszym ogrodzie zbudować.
34. To słowo mu przyszło z serca.
35. To było rzetelne od nich.
36. Co za ptaszki siedzą do gory na tym murku?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów dziewięć krów i dwanasie owiec przed wies na sprzedanie.
38. Ludzie są dzis wszyscy na polu i siekają.
39. Idz tylko, brunatny pieś cy nic nie uczyni.
40. Ią z ludzmy z tyłu przez łąkę w żyto wiechał.

Dietrichswalde, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Gietrzwałd, gm. Gietrzwałd, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Tausch, miejsce urodzenia: Heilsberg [Lidzbark Warmiński, pow. lidzbarski]

53 659 [b 88,7]

1. Wźymę furają suche liscie w powietrzu.
2. Zaraz zacznie śnieg kurzycz, a potem będzie lepsze powietrze.
3. Włóż węgli w piec, co się mleko zacznie warzycz.
4. Ten dobry stary chłop się z koniem przez lot werwoł i w żymną wodę wleciół.
5. On przed czteróma albo sieścioma niedzielamy umarł.
6. Ogien buł za gorący, bo kuchy są na dole cale czarno spalone.
7. On je jajka zawdy bez soli i pieprzu.
8. Nogi mę močno bołą, ja myśle że ja ich obsiorowoł.
9. Ja byłem u pani i ja jej mowił, i ona mowiła, ze będzie jej córkę mowicz.
10. Ja niechcę już więcej czynicz.
11. Ja rznę ciebie zaraz warzáchwią przez uszy, ty małpa.
12. Gdzie ty idziesz, mamy my z tobą isć?
13. Są lichę czasy.
14. Moję miłę dziecko, zostan tu na dolę stoicz, te złe gęsi się zazrą.
15. Tyś dzisiaj się najwięcej uczył i byłeś grzeczny, ty możesz prędiej do domu isć niż te drugie.

16. Tyś jeszcze nie dość duży, cobys jedną flaszkę wina mógł wypić, ty muszys jeszcze kawał urosnąć i więkzy być.
17. Ić, bądź tak dobry i mów twojej siostrze, że ona te klejdy na wasz matki fertig sić i szczotką wyciesacz.
18. Ziebys ty go buł znał, to by było inaczej przyszło i z zniem lepiej było.
19. Kto mięj moj kosz z mięsem ukrad?
20. On czynił tak, jakby go do draszy obstalowali, ale oni sami to zrobili.
21. Komu on tą nową historyją powiedział?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, bo tak on nam nierozumnie.
23. My są słabi i mowa pragnienie.
24. Jak my wczoraj nazad przyszli, to te drudzi juz w łózu byli i juz mocno zasnęli.
25. Śnieg ty noćy został u nas leycz, ale dziesaj rano juz stopłó [!].
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłónki z czerwonymy jebłuszkamy.
27. Cy wy nie możecie jeszcze trochę na nas czekacz, tedy pudziemy z wamy.
28. Wy nie potrzebujećie takiego głupstwa robicz.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są więcej większe.
30. Wiele funtow kiełbasy i wiele chleba chcećie miecz?
31. Ja was nie rozumiejo wy musićie trochę głośni mowicz.
32. Ci wyście nie znaleźli zadnego kawałka białego mydła dla mię na stole?
33. Jego brat chće sobie dwa piękne nowe domy w waszem ogrodze budowacz.
34. To słowa przyszło mu od serča.
35. To było dobrze od was.
36. Co siedzą tam za ptaszki u gory na murku?
37. Te Gospodarze mieli pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczków i wzięli ich za wieś aby ich przedacz.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i sieką.
39. Ić tylko, ten brónatny pies ci nić nie robi.
40. Jam z temy ludziamy tam w tyle przez łąki w żyto w jechał.

Wiranden, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Wyrandy, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]

53 660 [b 91,2]

1. Wzime furają suche liście w powietrzu.
2. Ustańie zaras śnieg padac, poczem lepsze powietrze będzie.
3. Włóż węgli w piec, aby mleko zaczęło sie wnet ważyć.
4. Ten dobry stary człowiek zarwał sie na lodzie skońiem i wpadł w zimną wodę.
5. On przed czteroma albo sześcioma tygodniamy umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy są u dołu spalone.
7. On jada jaja zawsze przez soli i pieprzu.

8. Nogi mie bardzo bołą, ja misle, ja niemy za wiele latał.
9. Ia byłem u pañi i jej mowiłem, a ona mowiła, iż chce to też swojej corce powiedziec.
10. Ia niechce tego więcej czynić.
11. Ia udeże Ciebie zaras ważachwią po uszach, Ty małpo.
12. Gdzie Ty idziesz, mamy i mi stobą isć?
13. Są liche czasy.
14. Moje miłe dziecie zostañ tu na dole stoic, te złe gęsi pokąsają Cie do smierci.
15. Tys sie dzis najwięcej nauczył i byłeś stateczny, Ty możesz prędzej do domu isć jak drudzy.
16. Ty niejestes jeszcze dosć duży, aby jedne butelkie wina wypic, Ty musisz wprzod jeszcze jeden kawałek rosnąć i większy byc.
17. Idz, bądź taki dobry i mow twojej siostrze, ona ma odżeñie dla waszej matki uszyc i szczotką wyczyszcic.
18. Gdy bys ty go znał! wtenczas inaczej byłoby przyszło i lepiej zñim stojało.
19. Kto mie moj kosz z mięsem ukradł?
20. On czynił tak, jako by oni go do (draschowania) młocenia obstalowali, oni ale to samñi czynili.
21. Komu on tą nową historyją powiedział?
22. Trzeba głośno wołać, bo tak on nas niezrozumñi.
23. My są zmordowani i mamy pragnięczkie.
24. Gdy mi wczoraj wieczor nazad przysli, leżeli ci drudzy jusz w łorzu i spali.
25. Snieg został dzisiejszej nocy u nas leżec, dzis zrena ale już sie roztopił.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonie z czerwonymy jabłkami.
27. Moglibyscie wy jeszcze jedną chwilkie na nas czekac, potem pojdziemy z wamy.
28. Wy nie macie takich dzieciñnych rzeczy sprawowac.
29. Nasze gory niesą takie wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele to funtow woszty i wiele chleba wy chcecie?
31. Ia nierozumñie was, wy musicie troszkie głośniej mowic.
32. Czy wyscie żadnego kawałka białego mydła na mojem stole dla mie nieznalezli?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie pobudowac.
34. Słowo wyszło mu z serca!
35. To było dobrze od nich!
36. Co za ptaszki siedzą tam wysoko na murku?
37. Gospodarze wyprowadzili pięć wołów i dziewięć Krow i dwanasce owieczek przed wies, oni chcieli je sprzedac.
38. Ludzie są dzis wszystkie na polu i sieką.
39. Idz tylko, ten brunatny pies nie zrobi ci nic.
40. Ia z ludziami pojechałem tam wtyłek przez łakę w żyto.

Stabigotten, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Stawiguda, gm. Stawiguda, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Franz Sadrinna, August Jablonski, miejsce urodzenia: Mondtken, Przykopp, Königsberg

56 976 [c 89,1]

1. W zimę furają suche lysty w pozietrze.
2. Wnet przestanie padać, to pozietrze znówuj będzie lepsze.
3. Włóż węgly w piec, co się mleko wnet zawarzy.
4. Ten dobry stary chłop się z koniem przez łód włąmął i w zimną wodę wleciał.
5. Łón przed szteróma abo sześcioma niedzielamy łumer.
6. Łogień buł za gorący, bo kuchy są na łodzpotku dycht czorno spalone.
7. Łón je jojka zawdy bez soli i bez psieprzu.
8. Nogi mę mocno bołą, ją miślę, zem je przeszorował.
9. Ją buł łu ty kobziety i poziedołem i, i łona moziua, że pozie córce swoi.
10. Ją też jusz tego zięcy niechcę zrobic.
11. Ją cię zaras ważachsią przez łuszy źnę, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mawa my stobo iść?
13. Są lyche czasy.
14. Moje kochane dziecko, łostoń tu na dole stoić, te złe gęsi cię zazrą.
15. Tyś się dzisiaj nozięcy nałuczul i dobrześ się sprawowul, ty możesz prędy do domu iść jek drudzi.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, flaszke zina wypsić, ty jeszcze musisz kawoł rosnąć i ziękrzem łostać.
17. Jdź, bądź takem dobrem i mów twoi siestrze, łona mniała łoblekę no waszy matki fertych łuszyć i szczotko wyciesać.
18. Kebiś go buł znoł, toby jenoczy buło przyszło i ziem by lepsi stojało.
19. Chto mi moj kosz z mięsem łukrot?
20. Łon się wydajol [?] jekbygo do draszowania łobstalowali, ale łoni to samni zrobili.
21. Komu łon tę nową hystorio pożiedał?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, bo łon noju nie rozumnieje.
23. My są zmordowane i psić się noma chce.
24. Jekem wczora na zieczor nazot przyśly, to ci drudzy już w łożu byli i fest spaly.
25. Śnieg dziśą noc łu noju łostoł leżyć, ale zrena się stopsiuł.
26. Za naszym domem stoją trzy psękne jebloneczk [!] z czerwonymi jeblużkami.
27. Nimożeta wy jeszcze śuleczki na noju zaczkać, to pudziewa z woma.
28. Niebrukujeta takiego głupstwa prowadzić.
29. Nasze gory nie są take wysokie, wasze są gwołt wyszsze.
30. Śuła fontow worzty i śuła chleba chceta?
31. Ją wąs nie rozumnieje, musicie głośni godać.

32. Nienależliście wy kawałek bzołego mydła na mojem stole?
33. Jego brat sobie chce dwa psiękne domy w waszem łogrodzie pobudować.
34. To słowo mu z serca wyszło!
35. To dobrze łód wos było!
36. Co to za ptozki na mureczku siedzą?
37. Te gbury mnieli psęc wołów i dziezęć krów i dwanoście łoziec przed zies przygnane, te chcieli przedać.
38. Ludzie dzisoy wszyscy są na polu i siekó.
39. Jdz tylo, ten bronatny psies ci nic nie zrobzi.
40. Ją z ludziami tam w tyle przez łonkę w żyto pojechał.

Plautzig, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Pluski, gm. Stawiguda, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie i nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Błażejewski, miejsce urodzenia: Neu Schöneberg
[Porbady, gm. Jonkowo, pow. olsztyński]

56 977 [c 89,7]

1. W zima furają suche listy przez pozietrze.
2. Łustanie zaras padać, to będzie poziecznie znowuj lepsze.
3. Włosz wangli w psęc, co sie mleko wnet zawarzy.
4. Ten dobry stary chłop z koniem sia na lodzie zarwoł i wzymno woda wlecoł.
5. Łon przed szteróma abo sześćóma niedzielamy pomer.
6. Łogań buł za gorący, kuchy sia nałodspótku dycht czorno spoliły.
7. Łon je jojka zawdy przez soli i przez psępszu.
8. Nogy ma bolą, ja miśla, jo jich pszelotoł.
9. Jo był łu kobzety i moziułam ji, i łona moziuła, łona chce swoji córce mózyć.
10. Jo tesz jusz ziancy tego nie z robzia.
11. Jo cia zna zaros wazóchsą pszez łep, ty małpo!
12. Gdzie jidziesz, mowa my s tobą przyść?
13. Są liche czasy!
14. Moje mniłe dziecko, łostoń tutaj na dole stojic, te złe gaśy cie zazrą.
15. Tyś dzysoy sia no lepsi łuczul i buleś dobry, ty możesz jic prandy do domu nisz cy drudzy.
16. Tyś jest jeszcze nie dość duży, abyś flaszka zina wypsiul, ty musisz jeszcze kawol zankszy łurość.
17. Jyc, bądź taki dobry i mów twoji siostsze, łóna ma łobleka no waszy matki łuszc i szczotką łociścyc.
18. Kebyś ty go buł znoł, to by było jenoczy pszyszło, i by lepszy zńiam stojało.
19. Chto my mój kosz zmiagam łukrot?
20. Łon tak robziul, ańi by go do draszowanio łopstalowali, łóni ale sami to zrobili.
21. Komu łón ta nowo hystorio poziedoł?

22. Tszeba głośno wrzeszczyć, jenoczy noju nie zrozumieje.
23. My so zmańczoŕy i chce sia noma pśyć.
24. Jek my wczoraj wzieczór do domu przysłi, to ćy drudzy jusz włożu leżeli i spali.
25. Śnieg ta noc leżyć łostoł, ale dzyś zrana zginął.
26. Zą naszam domam stojó tszy pśiankne jebłónki szczerwonamy jebkamy.
27. Ny możeta jeszcze śiułki na noju czekać, to pudiewa zwoma.
28. Wy nie muśyta takego głupstwa robzyć.
29. Nasze góry nie są mocno duże, wasze są gwołt zanksze.
30. Śiuła fontow wosztów i śiuła chleba chceta?
31. Jo woju nie rozumieja, wy muśita trocha głośny godać.
32. Nie nalezlišta kawałka bziołego mydła no mnie na mojem stole?
33. Jego brat chce sobzie dwa psiankne nowe domy wwaszam łogrodzie pobudować.
34. To słowo wyszło mu z serca.
35. To buło dobrze łód wos!
36. Co to tam za ptoszki na murku siedzą?
37. Gburŕy wyprowadzyli pśianć wołów i dziezianć krów i dwanoscie łoziec przed zieś i chcieli jech pszedać.
38. Ludzie są dzisój wszyscy na polu i śieką.
39. Jyć tyło, tan brónatny pśies ćy níc nie zrobzy.
40. Jo stamy ludziamy tam wtyle przez łónka wżyto wjechoł.

Friedrichstätt, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Pokrzywy, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Franz Sadrinna, miejsce urodzenia: Mondtken [Mątki, gm. Jonkowo, pow. olsztyński]

56 978 [c 90,5]

1. W zima lotają suche listi w pozietrze.
2. Wnet przestanie śnieg padać, wtedy będzie pozietrze znowuj lepsze.
3. Włosz węgle w pśec, co się prędzŕy zaważŕy mleko.
4. Tęń dobri starŕy chłop ze swojem kóniem przez łód się werwął i w zimną wodę wleciał.
5. Łan przed szterąma abo sześcią ma niedzielami łumer.
6. Łogęń buł za gorąci, kuchi są na łodspądku dicht czårno spålane.
7. Łon je jåka zawdi bez soli i psiepszu.
8. Nogi mę mocno bolą, jå miślę, żem jéch pszeszorowål.
9. Jå buł łu tŕy kobzietŕy i ło nim to mąziuł, a łana muziuła, że corce swoj pozie.
10. Jå tego niehcę zięci zrobzić.
11. Jå cię zarå wåżåchsiå żnę bez łuszy, ty małpo.
12. Gdzie tŕy idziesz, czy mi måwa z tobå iść?

13. Są lychę czasy.
14. Moje kochane dziecko łostań tu na dole stoić, te złe gęsi cie za kąsza.
15. Tyś się dzisiaj na zięcy nałuczul i statecznem bułeś, ty możesz prędzi iść do domu jek ci drudzŷ.
16. Tyś jeszcze nie dość duży jest, żebiś flaszkę zina wipsiuł, tŷ jeszcze musisz kawął łurość i ziększem łostać.
17. Jć, bądź taki dobri i mow twoi siostrze łona mniała łobleke no waszy matki łuszyć i szczotką łociścić.
18. Kebiś go buł znał, tobi buło jenoczy prziszło, i zniem by buło jenaczy stojało.
19. Chto mi moj kosz z mięsem łukrąt?
20. Łon tak cziniul, jek by go bili do draszowania łobstalowali, ale łoni to samni zrobili.
21. Komu łon tę nową istorŷio poziedał?
22. Musiwa głośno wrzeszczić, bo tak noju nie rozumnieje.
23. My są zmordowani i mowa pragniączkę.
24. Jekem wczora w zieczor nazot przyšli, to ci drudzŷ jusz w łożu leżeli i spali.
25. Wtę noc śnieg łostał łu noju leżyć, ale dzisioj jest stopsionŷ.
26. Za naszym budynkiem stojo trzy psiękne jebłonki z czerwonymy jebkamŷ.
27. Nimożeta wŷ jeszcze śułkę na noju czekać, to mŷ pudziewa z wąma.
28. Wŷ niebrukujeta takego głupstwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są take wysokie, wasze są gwąłt wyszsze.
30. Siuła fątaŷ woszty i siuła chleba wy chceta?
31. Jo waju nie rozumnieję, wy musita trochę głośni godać.
32. Czyšta wy nie naleźli kawałek bziołego mydła nomnie na waszem stole?
33. Jego brat chce sobie dwa psiękne domy w waszem łogrodzie pobudować.
34. To słowo mu przyszło z serca.
35. To buło dobrze łod niech.
36. Co tam za ptozki siedzą dogóry na morku?
37. Gbure mnieli psięć wołow i dziezić krów i dwanoście łozieczkow przed zieś wyniesionych, te chcieli przedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i sieką.
39. Jdz tylo, ten brąnatnŷ pies ci nic nie zrobi.
40. Ją stemy ludziamy tam w tyle przez łankę w żyto wiechął.

Wuttrienen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Butryny, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczył uczeń Anton Kanowski

Nazwisko nauczyciela: Berkowski, miejsce urodzenia: Heilsberg [Lidzbark Warmiński, pow. lidzbarski]

56 979 [c 90,2]

1. W zime furaią suche liście po poźetrzu.
2. Przestaię zaraz śnieg padać, tedy poźetrze będnę leprze.

3. Z syp wangle w pszeć, aby sie mleko wnet zawarzy.
4. Ten dobry stary chłop z końem przes lód sie włamał i wleczął w zimno wodę.
5. On przed szesciu niedzelach pomer.
6. Ogień zagorący był, kuchni z odspódka sie upaliły.
7. On je jaika zawsze bez soli i pszeprzu.
8. Nogi ma bardzo bołą, myśle zem ja jo sobie przeleciał.
9. Byłem u tej kobiecie i pozędzałem iej, a ona mużyła, że chciała też i corce swojej pozędzić.
10. Ia tego już żęcey nie uczynie.
11. Ia cie rzne zaraz z warżuchszą po łbie ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, czy mawa iść z tobą?
13. Są liche czasy!
14. Moje kochane dziecie, zostan tu nadole stoic złe gaši zagry zo cie.
15. Ty się dziś najżęcy uczył i bylesz grzecznym, mozesz prędzey do domu iść jak drudzy.
16. Ieszczesz nie dość duży, aby flaszke żino wypic, ty musisz ieszcze kawał urośnąć i żekszem być.
17. Idź a mow twojej szostrze, żeby dla matki obleki szyć dokonczyła i z czotką oczyszczyła.
18. Ieży byś go poznał, tedy by iednaksze przysło, a lebszy dla niego było.
19. Kto mie noj [!] kosz z miansem ukradł?
20. On tak robił, jakby go do draszowania obstalowały, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on to nową hystorią pozędział?
22. Trzeba głośno wrześcić, bo inaczey o nas nie rozumi.
23. Zmęczyłm sie i mamy pranaćke.
24. Iekim sie wczoraj w żeczor powracili [!], tedy ci drudzy już leżały w łóżku i twardo zasneli.
25. Snieg tey nocy unas został, leżycz, ale dzis reno zginął.
26. Za naszym domem stoia trzy pszękne jabłonki z czerwonemi jebkami.
27. Nie możeta jeszcze siueczke na nas czekać tedy z wami pudziemy.
28. Nie macie takie dziecinskie rzeczy prowadzić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są żele wysze.
30. Żele funtuw woszty i wiele funtuw chleba chcecie?
31. Ia was nie rozumie, muszyta troszke głośniej mowić.
32. Nie nalezyšta dla mie kawałek bżałego mydła na stole?
33. Iego brat chce sobie w waszym ogrodzie dwa nowe domy budować.
34. To słowo pszyszło mu od serca.
35. To było dobrze od waścy!
36. Cotam za ptaszki siedzą u gory na murku?
37. Gbury przyprowadzili przed wiesz pszecz woły, i dzieżęc krow i dwanoscie ożec i chcieli ie przedać.
38. Ludzi dziś są wszystkie na polu i sieką.
39. Idz tylko, tan brunatny pszes tobie nic nie robi.
40. Ia z ludziamy tam wtyle bez łake w żyto w iechałem.

Neu Kaletka, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Nowa Kaletka, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Aug. Brosch, miejsce urodzenia: Wartenburg [może Alt Wartenburg – Barczewko, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

57 034 [d 90,2]

1. Wżima furajo sucha liszcza wpożetrzu.
2. Zaros przestane sznek padacz, to pożetrze bandże lepsze.
3. Čzisiej wanglow wpšec, co sze mleko wnet zawarži.
4. Ten dobri stari chłop skónem lot przebzui i wżimno woda wleczoi.
5. Łon przed szoszczoma abo szteroma Nedżelami łumer.
6. Łogan buł zagoronci, bo sze kuchi na dole dicht popoliłi.
7. Łon je jojka zawdi przes soli i przes przeprzu.
8. Mne tak nogi bolo, jo miszle, com jech przesorowoi.
9. Io buł łu pani im ji to možuł, a łona možuła, co i ji corce możicz bandze.
10. Io jusz tesz tego žanci ne bande robžuł.
11. Io cze trzasne wnet warżońchszo mnedzi łuszi, ty małpo!
12. Gdże ti jidżesz, mowa mi stobo prziszcz?
13. So liche czasi!
14. Moje kochane dżeczko, łoston tu na dole stojicz, te złe gaszi cze zazro.
15. Tisz sze dżiszoj nojżenci nałuczui i bułesz dobri, ti możesz prandzi jiszcz do domu jek tamte.
16. Tisz jeszcze ne jest doszcz duży, jene Flaszke zina wipszicz, ti muszisz jeszcze całi kawoi łuroszz i żańkszam bidż.
17. Iidz, bondz taki dobri i mow twoji szostrze, co bi łona łobleke do waszi Matki fertich łuszuła, i szczotko wipucowała.
18. Kebisz ti go buł znoł! to bi sze jenoczi buł stało, łon bi sze jenoczi buł stojoi.
19. Čhto mne moj kosz zmjasem łukrot?
20. Łon tak robžuł, jek bi go do draszowano łopstalowali, ale łoni to sami zrobżili.
21. Komu łon to nowo Historio pożedoi?
22. Trżeba mocno wrżeszczicz, bo tak łon noju nerozumneje.
23. Mi so zmordowane, i mowa pragonck.
24. Iek mi wczoraj żeczor nazot prziszli, to tamczu jusz wszisci leżeli i fest spali.
25. Sznek dżiszejszo noc łu noju łostoł leżicz, al [!] zrena zginoi.
26. Za naszo chałupo stojo trżi jebloneczki szčerwonemi jebuszkami.
27. Ni możeta szuleczke na noju czekacz, to mi potem zwoma pudżewa.
28. Wi takech głupstwow nimota prowadżicz!
29. Nasze gori ne so take duże, wasze so gwołt wiszsze.
30. Szuła funtow worzszt i chleba chceta?
31. Io woju ne rozumneje, muszita kruszinke głoszni godacz.
32. Neznależli wisz ta do mne kawałka midła na stole?

33. Iego brat chce sobźe dwa pszeńkne nowe domi w waszam łogrodźe pobu-
dowadź.
34. Słowo mu prziszło s serca!
35. To buło dobrze łot vos!
36. Čo to tam szedzo za ptoški do gori na murku?
37. Gburi prziprowadźili pszancz wołof i dżewjancz krow i dwanoszcze łozecz-
kow przed źesz, te łoni chcieli przedacz.
38. Dżiszoj ludźe so wszisci na polu i szeko.
39. Iliczeno, ten bronatni pszes czy nic ne zrobzi.
40. Io złudźami tam wtiłku přes łonke wżito wjechoł.

Deuthen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Dajtki, obecnie część Olsztyna

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Joseph Kuhn, miejsce urodzenia: Freudenberg [Radosze,
gm. Barciany, pow. kętrzyński]

57 076 [a 89,6]

1. W Zima furają suche Listi w Pozietszu.
2. Iusz wnet pszestanie Sniek padac, potam bandze Pozietsze psieńknie.
3. Włosz Wanglow w Psiec co sia Mleko zawazi.
4. Dobri stari Chłop werwał sia z Koniam na Lodze i wleciał w zimną Woda.
5. Łon pszet szterama abo szesciama Tigodniami łumer.
6. Łogan bił za gorąnci, bo Kuchi sia popaliłi.
7. Łon je Iajka pszes Soli ỳ Psiepszu.
8. Nogi ma mocno bołą, pewniem ỳch po pszeimał.
9. Ia bułam łu Kobzieti ỳ mazułam ỳ a łona moziula ze łona to zfoŷ Corce
chciała mozic.
10. Ia juz tego zianci niezrobzia!
11. Ią cia zaraz Wazunchsia pszez łuschi zna ti Maupo!
12. Gdzie ỳdziesz, mąma mi z tobą ỳzdz?
13. Teras są liche Ciasy.
14. Moie kochane Dzecko łostan tu nadole stoŷsc, bo łan cia te złe Gaisi zazrą.
15. Tisc Dzisiaj sia nazianci nałuczul ỳ bulesc pokorni to mozesz prandzi do
Domu niszczi Drudźy.
16. Tiś jeszcze za małi Flaschka Zina wipscic, jeszcze musisz kawałek łurosnać
i ziększi bic.
17. Ijc, bąnc taką dobrą mow twoŷ Scostsze, łona mą łobleka dla Matkŷ łuszic
ỳ Szczotą cisto zrobzic.
18. Kebisc go znał tobi jenaczi psziszło ỳ lepsei bi do koło niego stoiało.
19. Chto mi moj Kosch z Mniajsam łukrat?
20. Łon tak robziuł ani bigo do draszowania łopstalowali, ale łoni samni to
zrobzili.

21. Komu łon ta nowa Geschichta poziedał?
22. Muscy głosno wzeszczic b [!] nąma nie rozumnieie.
23. Mi są zmenczoni y chce sia nama pscic.
24. Iek mi wczora y na zieczor do Domu pszisli to ci Drudzi jusz lezeli włožu y spali.
25. Sniek jeszcze wNoci leżał ale zrana sia zpuscuł.
26. Zanaszam Domam stoją tsi pszankne Iebłonki z czerwánami Iepkami.
27. Nimozeta jeszcze kruszina zaczkac, potam pudzewa zwąma.
28. Wi niebrukujeta takego Dżecinstwa robzic.
29. Nasze Gari są niewisoke wasze są wiszsze.
30. Scuła [!] fántof Woshti y Chleba chceta?
31. Ią nierozumnieja muscita troszka głosni gądac.
32. Nienalezlishta na mojam Stole kawałka Midła ną mnie?
33. Iego Brat chce dwa pscankne nowe Domi na waszam łogrodze budowac.
34. To Słowo pszisło mu łot Serca.
35. To buło potscciwo łod wąs.
36. Co to zaptaszki tån dogari na Murku?
37. Gburi wiprowadzili pscanc Wołaf dzezanc Krowaw y dwanaście łozieczkow za Ziesc y chceli ych przedac.
38. Ludze są wszisci na Polu y szeką.
39. Ijc tan Brąnatni Psces ci nic niezrobzi.
40. Ią pojechą z Ludzami pszez Zito na łanka.

Allenstein, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Olsztyn, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Janowski, miejsce urodzenia: Allenstein [Olsztyn]

57 077 [a 89,7]

1. W zima furają listi suche w powietschu.
2. Saras ustanie padać, to beńdzie powjetsche znowuj leprze.
3. Włosch w piec wengli, zebi mleko sie wnet nawarzuło.
4. Ten stari dobri chłop, werwał sie na lodzie z konem i w leciał w simną woda.
5. On przed schteroma abo schescoma niedzielami pomer.
6. Ogen buł za gorąnci, to sie kuchi na dole dicht spalił.
7. On jaika zawsche przes soli i bes pieprzu je.
8. Nogi mnie mocno bołą, pewniem jech przerzorował.
9. Ia buł u ti kobjeti i jeł to mówił a łona mośuła łona chciała to swojej córce mowic.
10. Ia terz niechće tego śencey zrobić.
11. Ia cie dam ważonchsią w łep ti małpo.
12. Gdzie ti idziez, mam stobo przisć?
13. So liche časi!

14. Moje miłe dziecie остан ti tu na dole, te złe geńsi cie saszą.
15. Tys dzisaj sie na sienci nauczył i piłnicz bił, to morzesch teraz prendzej do domu isc, jek cie drudzi.
16. Tis jeszcze za mały, cobis flarzka żina wipił, ti musirz jeschće gwałt rosnoc.
17. Bądź taki dobri, i jic mow twoji sestrze ona ma obleka ną waschi matki zkonczic uschiz i zczodko wicisčić.
18. Kebiś ti go bił szał, tobi było jenaczi sie stało i znem bi jenaczi biło.
19. Kto mi moj korzh z mniejssem ukrat?
20. On tak zrobsuł ani bi oni go do draschowana obstalowali, wisće sani to srobili.
21. Komu ta nowa posąstka pożiedał?
22. Muschiwa głośni wrzeciz bo nama nic nie rozumnijo.
23. Mi so smienconie i nama sie psic chce.
24. Gdy mi wczorał wieczor nasąd przysli leżeli te druge w łozu i spali.
25. W ta noc ostał snik unają leczic ale z rena znouwuj stajał.
26. Za naschem budinkem stojo trzy pjenkne jebłonki z czerwonemi jebkami.
27. Morżeta jeczcie sułka czekac na naju to piedzewa z wama.
28. Nie robta takego dzieczenstwa.
29. Wascze gori so nie wisoke, naćze so gwałt wischće.
30. Suła funtow worczti i suła chleba chceta?
31. Ja wama nie rosumnieja muczita troschka głośni gadac.
32. Nie naleslista kawałek bsałego midła na mojem stole na mnie?
33. Iego bratscze soblie dwa pienkne nowe budinki w waczem ogrodzie pobudule.
34. To słowo mu przyrczło z serca.
35. To było dobrze od was.
36. Co tam sa ptarschki siedzą na tem mureczku?
37. Te gburi przyprowadili pżsienc wołów dześenc krowow i dwanasie owcow przed sies, oni jech chczeli prczedac.
38. Ludzie so wrzisci na polu i sieko.
39. Ic eno, teno bronatni pśes tobście nic nie srobie.
40. Ja pojechał z temi ludziami bes łonka w żito.

Micken, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Myki, gm. Dywity, pow. olsztyński

Tłumaczyła uczennica

Nazwisko nauczyciela: Kruschewski, miejsce urodzenia: Münsdorf, Königsberg
57 078 [a 90,2]

1. W żyma suche listy bez požetrze furają.
2. Zarsz przestane śnieg padać, to lepsze powietrze.
3. Włóż węgli w pszec, co się mleko wnet zawarży.
4. Ten stary dobry chłop pojechał na koniu na lód, sie zarwał i w leczał w żymne wode.

5. On przed szteroma albo szeszczoma niedzielamy pomar.
6. Ogeń był za gorący, to sie kuchy na odpódki podpałyły.
7. On zawdy jajka bez soli i bez przeprzu je.
8. Nogi mie mocno bolą, ja myślę, com jech sobie przelatał.
9. Io buł u ty bżałki im i możuł, a ona możuła, co i swoi corce poże.
10. Iuz ja tego więcy nie zrobie.
11. Ty małpa, ja czy zaraz dam warząchsą bez pysk.
12. Gdzie ty idżesz, czy i mi mawa ztobą iszdz.
13. Są lichę czasy.
14. Moję kochanę dziecko, ostan tu na dolę stoic, bo ci te złe gajsi zazrą.
15. Tys się dzyszaj nażęcy nauczuł, bułesz posłuszny, to możesz prędy iszcz do domu jek te drugę!
16. Tyś jeszcze nie jest doszcz duży co byś flaszke żyna wypszuł, muszysz jeszcze kawał roszcz, co będziesz zększy.
17. Bądź taki dobry idz do twoi szostry i mów, że ma klejdi na waszi matki dokonczyć szyć i szcztoko ich wyczyszczyc.
18. Kebysz ty go znał, to by buło jenaczy przyszło a znem by lepszy stojało.
19. Kto my moj kosz z mnaisem ukrat?
20. On tak robżuł, jek byszta go do draszowana stalowali, a ony to samny zrobzyli.
21. Komu on te nowotne hystoryje pożedał?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, bo tak by nojju nerozmnał.
23. My są zmęczony i mawa pragnączka.
24. Jekem wczoraý wżeczór nazad przyszli, to czy drudzy już w łożu leżeli i fest spali.
25. Ty nocy ostał śnieg u naju leżyć, ale zra na to się roztopszuł.
26. Za naszym budynkem stoją trzy szliczną jeblónki zczzerwonemi jebluskamy.
27. Nemożeta jeszcze szułke na noju zaćkać, to pudżewa też zwama.
28. Ne mata takego dżeczynstwa prowadzić.
29. Nasze góry ne są mocną wysokę, waszę są wyższę.
30. Szuła funtow kełbasy i szuła chleba wy chceta?
31. Ia was nie rozumnieye, wy muszycze troche głośny gadać.
32. Ne należliszta namne kawałek bzałego mydła namojem stole?
33. Iego brot chce sobże na waszem ogrodze dwa nowe budynki budować.
34. To słowo przyszło z serca.
35. To od was było dobrze.
36. Co to za ptozki tam szedzą do góry ną murku?
37. Gbury wyprowadzyli pięć wołow i dzeżeńć krow i dwanaszcze ożeczkw przed żesz i chcieli ję przedać.
38. Dzyś wszystkie ludzie są na polu i szeką.
39. Idź tylo, ten brunatny pszes czy nyc nezrobży.
40. Ia tam ludzom tam na tyle bez łake wżyto wjechał.

Fittigsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Wójtowo, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Ioseph Demski, miejsce urodzenia: Połudnewo [nieistniejąca dziś wieś Południowo w okolicach wsi Bartoły Wielkie, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

57 079 [a 90,4]

1. W zime latają suche listki przez powietrze dokoła.
2. Zarasz przestanie śnieg padac, a potym będzie powietrze znowu lepsze.
3. Dołosz wengli wpieć, że się mleko zarsz warzeć zacznie.
4. Ten dobry stary chłop przełamał się z kónem na lodzie i ziemno wodę wleczął.
5. On przed steroma albo szeszioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za goronci, te kuchi są nadole wcale czarno opalone.
7. On jie jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi bolo mie bardzo, ja wierze, że ja one prze biegał.
9. Ia byłem u pañi i mówiłem oni, a ona mówiła, że ona chciała swoje corcze mówić.
10. Ia nieche [!] ono też więczi znową cinieć.
11. Ia uderze ciebie zarsz od warzenia uszko bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty jidziesz, mami stobą jiść?
13. Teras są niegodne czasy!
14. Moje kochanie dziecie, złostan tutaj na dolo stojecz, bo ciebie te złe gęszizazro.
15. Tys się dziszai nai wiency nauczyla i byłas grzecznia, to moszesz tez przod do domu jicz niż te druge.
16. Ty niejestes jeszcze dość duży, a bis jedno butelke wina wypieł, ty muszisz jeszcze koniec rosnoncz i wienkszym bić.
17. Iedz, a bądź taki dobry i mow twoje sostrze, ona miała odzienne dla waszy matki zrobić, i że szczotką oczyszczycz.
18. Gdy bys ty onego był znał! toby ono inaczy było przyszło, i tedyby lepszy z nim stojało.
19. Kto mnie moj kosz z mieszem ukrat?
20. On tak uczynił, jak by onego do draszowania obstalowaną; oni samni to uczynieli.
21. Komu on te nową historiie powiedział?
22. Trzeba głośno wrzescicz, bo on nam niebędzie mógł rozumiecz.
23. Mi są zmordowani i mami pragnonczke.
24. Gdy mi wcorai wieczor na zad przyszli, to leżeli te drugie jusz włożu, i byli wmocznem spiku.
25. Szneg w ty noci leżecz złostał, ale dzieszai rano się rostopił.
26. Za naszym domem stoją trzy pienkne Iabłonki z czerwoniemi jabkami.
27. Nie możecie wie jeszcze jedno oko mnienia na nas czekać, potym pudziewa mi zwami?

28. Wy nie musicie takie dzieciznosci czynić.
29. Nasze góry nie są bardzo wiszoki, te wasze są o wiele wisze.
30. Iak wiele funtow kełbaszy i jak wiele chleba cheta [!] wi?
31. Ia nierozumieje wam, wi musicie co kolwiek głośni mowieć.
32. Nie naleszlyście wi żadnego kawałka białego midła dla mie na mojem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa pienkne nowe domi waszem ogrodzie budować.
34. To słowo przysło mu z serca.
35. To było dobrze od niech!
36. Co za ptaśki siedzą wysoko na tym murku?
37. Gburi wiprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaszcze owieczkow przed wiesz, ktore oni chcieli przedać.
38. Ludzie są dzisai wszystkie na polu i koszą.
39. Idź tylko, ten bronatni pies nieuczini tobie nic.
40. Iam jechał z ludzami tam wtiłku przez łonki w żyto.

Lengainen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Łęgajny, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Seidel, miejsce urodzenia: Alt Wartenburg [Barczewko, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

57 080 [a 90,8]

1. W zimę furają suche listki w poźetrzu.
2. Przestanie zaraz śnieg padać, potem będzie lepsze poźetrze.
3. Wetchnij w pszec wegli to mleko zaraz zawra.
4. Stary dobry chłop zarwał się z koniem przez lod i wpát w zimną wodę.
5. On pomer przed czteroma abo sieścioma niedzielami.
6. Łogień buł za duży, to się kuchy na łotspotku łopaliły.
7. On je zawdy jajka przez soli i pszeprzu.
8. Nogi mę bolą, myślę, żem je opszorował.
9. Ia buł u pani i mozułem jej, a ona mozuła, ze i swoi corce będzie możyć.
10. Ia to żency razy nie uczynię.
11. Ia cię zaraz warząchsą trzasnę w łeb, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mawa z tobą iszcz?
13. Są liche czasy.
14. Miłe dziecię, łostań tu na dole stoicz, bo cie złe gęsi zazrą.
15. Tyś się na żency dziszaj łuczuł i bułesz stateczny, możesz prędy do domu iszcz, jek ci drudzy.
16. Tyś jest jeszcze nie doszcz duży, żebysz flaszkę żyna wypszuł, jeszcze muszysz kawał urość, żebyś żększy buł.
17. Idź, bądź taká dobra i mow twoi siostrze, żeby klejdy dla waszy matki fertich uszuła i szczotką wyczyszczuła.

18. Kedy bysz go buł znał, to by się buło jenaczej stało i by lepszy z niem stoiało.
19. Kto my moj kosz z mięsem ukradł?
20. Łon tak robżuł, jek by go do draszowania łobstalowali byli, ale łoni to samni zrobzyli.
21. Komu tę nową historiją [?] pożedał?
22. Muszywa głośno wrzeszczyć, bo on naju tak nierozumnieje.
23. My są z męczeni i mawa pragniączkę.
24. Kedy my wczora na źeczor nazat przyszli, to ci drudzy już włożu leżeli i fest spali.
25. Sznieg dzisi nocy łu nas leżycz został, ale dziszaj z rena się roztopsuł.
26. Za naszym domem stoją trzy pszękne jabłoneczki z czerwonomi jabłuszkami.
27. Nie możeta szułkę na naju zaczekacz, to bych przyszli z wamy.
28. Nie muszyta jak małe dzieci robżycz.
29. Nasze gory nie są mocno wysokie, wasze są gwałt wyszsze.
30. Jżuła funtow worzti i szuła chleba chceta?
31. Ia waju nie rozumnieję, muszyta troszkę głośzni gadacz.
32. Nie należliszta wy kawajek bżałego mydła na mnie na mojem stole?
33. Iego brat chce sobże dwa pszękne nowe domy w waszem ogrodzie pobu-dowacz.
34. To słowo z serca mu wyszło!
35. To buło poczszczyże!
36. Co tam za ptaszki szedzą do gory na murze?
37. Gbury pszeńc wołow i dzieżęc krowow i dwanaszcie łozeczkw na żeś wyprowadzili i chcieli je przedacz.
38. Ludzie są dziś wszyscy na polu i szeką.
39. Idź tylo, ten brunatny pszes ci nic nie zrobży.
40. Ia z ludziami tam wtyłku przez łąkę do żyta pojechał.

Groß Kleberg, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Klebark Wielki (Kleberg Wielki, do 1954 Klebark), gm. Purda, pow. olsztyński
Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Fręszkowski, miejsce urodzenia: Groß Purden [Purda Wielka]

57 081 [a 90,6]

1. W zime lecą suche listy przez powietrze około.
2. Zaraz przestaje śnieg padać, wtedy powietrze będzie znow leprze.
3. Przyłoż węgle w piec, a żeby mleko zaczęło się gotować (wrać).
4. Ten dobry mąż (chłop) załam się przez lód i wpat (w padł) wzymną wodę.
5. Łon (on) przed czteróma abo (albo) szescióma tygodniamy (tygodni) umarł (tumer).
6. Łogien (ogień) buł (był) zagorący, kuchy są na dole czarno spieczone.

7. Łon (on) jaika (jaja) zawsze bez psieprzu (pieprzu).
8. Nogi ma (mie) bardzo bołą, ja misle żem je z fatygował.
9. Bułam (byłem) u ty (tej) Pani i moźulem (mowiłem) iy (iey), a łona (ona) mziuła (mowiła) łona (ona) chciała iey corce mozić (mowić).
10. Niechca (niechę) więcy tego też czynić.
11. Rzna (uderzę) cię warząchfią.
12. Gdzie (dokąd) ty iydziesz, mowa (mamy) stobą iysć?
13. Są liche czasý.
14. Kochane dziecko (dziecię) łoston (zostan) tu nadole stoic.
15. Ty łuczyłeś się dzys naylepi, i byłeś skomnim.
16. Możesz prędy do domu isć iek (jak) drudzy.
17. Idz, bądź taki dobry i mow twojej sistrze, a żeby obleczenie waszy (waszej) matce uszyła i szczotką oczyscił (oczysciła).
18. Gdy byś go znał, toby jenaczy było przyszło, i stojało by ienaczy znim.
19. Kto moj kosz zmięsem ukrat (ukradł)?
20. Łon tak czynił jak byście go zadržaska obstalowali samyscie to uczynili.
21. Komu tenową hystorią powiedział?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, inaczy on nam nierozumieje.
23. Iestemy z fatygowani, imamy pragnienie.
24. Jak my wczoraj nazat przysli, iuz drudzy leżeli w łożu i zasneli.
25. Śnieg wnocy został leżyć, ale dziś zrana ztops[on] (stopion).
26. Za naszym domem stoją trzy piękne iabłonieczki z czerwonymy jabłuskamy.
27. Nimożeta nanaś troche czekać, wtedy pudziem zwamy.
28. Niemożeta (niemożecie) takiego dzieczynstwa prowadzić.
29. Nasze gory niesą bardzo wysokie, tewasze są gwałt (wiele) wyszsze.
30. Wiele funtow kiełbasý i wiele chleba chceta?
31. Nierozumieje waś, musi ta troche głośni gadac (mowić).
32. Nienalezlista kawałka białego mydła dlamie namojm stole?
33. Iego łoyciec chce dwa nowe domy w waszym łogrodzie (ogrodzie) kupic.
34. To słowo przyszło zserca.
35. To było słusznie od waś.
36. Co tam siedzą za ptaszki ugory namurku?
37. Gbury przyprowadzali pięć wołów i dziewienz krow i dwanasie łowcow (owiec) przywsi do przedania.
38. Ludzie są dzis wszyści na polu i sieką (koszą).
39. Tylko idź, ten brunatny pieś nie robi tobie nic.
40. Jechałem z ludziamy tam wtyle po łonće na żyto.

Skaibotten, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Skajboty, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: M. Borkowski, miejsce urodzenia: Bischofstein, [Biszytnyk, gm. Biszytnyk, pow. bartoszycki]

57 084 [a 91,2]

1. W żymią furają suche listi w powietrze.
2. Ono przestaje w net śnieg padać, potem będzie powietrze lepsze.
3. Włóż węgle w piec, że mléko wnet się warzyć zaczyna.
4. Chłop stary, i dobry, z koniem się na lodzie werwał i w żymną wodę wleczął.
5. On przed szteroma alb sześćoma niedzielami umarł.
6. Ogień był za gorący, kołacze są nad spotku dicht czarne spalone.
7. On jé jaika zawdy, bez soli i pieprzu.
8. Nogi bolą mie mocno, ja myślę, ja ich obter.
9. Ja byłem kele białki i em jéj mówił, a ona mówiła, on chciała swoej sórcie powiedzieć.
10. Ja to niechce z nowu uczynić.
11. Ja cię rzne saraz między uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mawa z tobą iść?
13. To są złe czasy!
14. Moje myle dziecie ostań tu nadól stojć, te złe gęsi ciebie (kásają) porzą.
15. Ty dziszaj najwęcć się uczyłesz i grzeźny byłeś, ty możesz prędzej do domu iść niż te druge.
16. Ty jesteś jeszcie nie duży dość, abyś wypił butelkę wina, ty muszyś naprzód jeście kawał rosnąć i większem się stać.
17. Jdź, bądź takiem dobrym i powidz twóej siostrze, ona ma te obleke dla waszą matki uszyć i szczotką wychędożyć.
18. Gdybyś ty go poznał! inaczej to przyszło, i lepěj o nym by się stało.
19. Kto mię mój koś z mięsem ukradł?
20. On to tak uczynił, gdyby go do młócenia ostałowali, oni same to uczynili.
21. Komu tę nową (historię) nowynę powiedział?
22. (Muszemy) muszewa głośno wreśczyć, inaczej on nic nie rosumie nama.
23. My są zmęczone i mawa (mamy) pragnącze.
24. Gdy my się wczoray na wieczor powracali, te druge już leżeli w łoże i mocno usneli byli.
25. Jniég w téj nocy, u nas został lezić, ale dziszaj z rana rospuszczyl.
26. Za naszą chałupę stoją trzy piękne jabłonki z czerwonomi jableczkami.
27. Nie możeta (nie możecie) na naju (na nas) jeście trochę poczekać, pote idżewa z wama.
28. Wy nie mata (macie) take głupstwa uczynić.
29. Nasze góre są nie mocne wysokie, te wasze są daleko większe.
30. Szula (ile) funt worzty (kełbasę) i szula chłéb chćeta wy mieć? (chcecie)
31. Ja wama (wam) nie rosumie, wy muszeta trochę głośnej gadać (mówić).

32. Nie znaleźysta żadne kawałko białe mydło dla me nad mojem stołem?
33. Swoj brat chce sobie dwa piękne nowe domi w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo mu przyło [!] z serca.
35. To było prawie od nich (od was).
36. Co to za ptaszki szedzą tam na te mureczki?
37. Gbury mieli pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wieś przynosili, które chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dziszaj, wszyscy na dworzu na pole i kosząją (rzniewują).
39. Jdź no tylko, brunatny pies tobie nic nie zrobie.
40. Ja jechał z ludziami tam wtyle na łąką w żyto.
die eingeklammerte Wörter ist das richtige polnische.

Mokainen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Mokiny, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: 1. Rogalski, 2. Klein, miejsce urodzenia: 1. Jellenthal, Reg.-Bez. Marienwerder, 2. Fleming, Reg.-Bez. Königsberg [Frączki, gm. Dywity, pow. olsztyński]

57 085 [a 91,3]

1. W zimnie leco suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie powietrze lepsze.
3. Włóż węgli w piec, co się prędzi mleko zaważy.
4. Dobry stary chłop z koniem sie na lodzie zarwał i w zimno wodę w pad.
5. On przed steroma albo sześcioma niedzielami umarł.
6. Ogień był zaduszy, kuchi się zdołu dicht opaliły.
7. On je jajka zawsze przesz soli i pieprzu.
8. Nogi mnie mocno bołą, ja wieże, żeś sobie ich obterł.
9. Ja byłem u białki i jej możyłem, a łona też chciała słojej corce możyć.
10. Ja więc tego nie zrobie.
11. Ja cie zaraz rznę ważonchsią miedzi uszi, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mawa iść z tobą?
13. Są liche czasi.
14. Moje kochane dziecie, zostań tu nadole, bo cie gęsi zabyją.
15. Tyś się dziś najwięci nauczyła i byłaś posłuszno dlatego pudziesz prędzi do domu jak ci drudzi.
16. Jeszcze nie jezdeś dość dusza abyś flaszkę zina wipyła, musisz jeszcze wprzod wiekso urość.
17. Bądź tak dobra i jidć mow twojój siostrze, niech obleke waszi matce zrobry i szczotko wiszcztkuje.
18. Zebyś ty jano go znał, toby lepiej z nim stojało.
19. Kto mnie moj kosz z miesem ukrat?
20. Komu on te nowo opowiazdke moził?

21. Komu on te nowo opowiadke moził? [powtórzone]
22. Musisz wrzeszczyć bo on nasz tak nierozumi.
23. Źom zmordowane i pyć się nam chce.
24. Jakkem wczoraj wiezor nazat przyšli, to ci drudzi leżeli w łożu i spali.
25. Śnieg téj nocy został u nasz leżyć, dziś z rana ale przepat.
26. Za naszo chałupo stoją trzy jabłunki z czerwonemi jabkami.
27. Niemożeta jeszcze na nasz chśile czekać, to pudzim z wami.
28. Nierobta takiego głupstwa.
29. Nasze góry niesą tak wisoke, wasze są gwałt większe.
30. Wiele funtow worszty i wiele chleba chceta mieć?
31. Nierozumnieje wasz, muśita trochę głośni gadać.
32. Nieznaeślišta żadnego kawłka bŷałego mydła na mojem stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domi waszym ogrodzie pobudować.
34. Słowo przyszło mu zserca!
35. To było dobrze o wasz.
36. Co śiedzo tam za ptaszki ogori na murku?
37. Gospodarze mieli pięć wołow i dziezienć krow i dwanaście łowcow przed wsią, te chcieli przedać.
38. Ludzie są dzis wszystkie na polu i śieko.
39. Jdć tylko, czerwoni pies ci nic niezroby.
40. Jechałem z ludziami tam wtyle przesz łonke do zboża.

Hirschberg, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Jedzbark, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Galinowski, miejsce urodzenia: Bischofstein [Bisztynek, gm. Bisztynek, pow. bartoszycki]

57 086 [a 91,5]

1. W żymę furają suche listki w pozietrze dokoła.
2. Zaraś przestanie śnieg, tedy będzie pozietrze lepsze.
3. Włoz węgle w piec, coby mleko wnet zachoło wrać.
4. Dobry stary chłop ze swoim koniem przerwał przez lód i wżymną wodę wlećiał.
5. Przed stery abo sześć tygodni umer.
6. Ogień buł za goróncy, kucha się z odpótkka cale czarno opaluła.
7. On jé jaika przez soli i psieprzu.
8. Nogi mę bardzo polą, zierzę, żem iéch przeter.
9. Ia buł u pani i mużulem, i ona mużuła, i chce to tesz swoji córce mużić.
10. Ia już niechcę zięcy tego zrobszyć.
11. Ia ciebsze rznę zaras warząchszó wkoło uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty jdzieś, mawa my ztobą iść?
13. Źą liche czasy!

14. Moje kochane dziecię, ostań tu na dole stoić, te złe gęsy zazró cię.
15. Tyś dziszaj najięcy uczuł się, i grzeczny bułeś, ty możeś prędy do domu iść jek te druge.
16. Tyś jeście nie duży dość, abyś flaszkę żyna wypsuł, ty muszyś wprzót kawał urość i ziększem być.
17. Idź, bądź tak dobry i muw twoji siostrze, miała by klejdy dla waszy matki uszyć i szczotką wyczyścić.
18. Kiebyś ty go znał! toby ienaci buło prziszło i ztobo by lepszy stoiało.
19. Kto my moj kosz z mięsem ukradł?
20. On robzuł tak, jek by go do draźby obstalowali; ale to samni zrobzyli.
21. Komu te nowe rzeci pożedali?
22. Muszem głośno wrzeszczyć, po mama [!] by nierozumniał.
23. My są zmenczone i pszyć się nama chce.
24. Iek my wczora w zieczór nazad przisli, to ci drudzy iusz w łożu i fest spali.
25. Śnieg ty nocy u naju ostał lezić, ale z rena ztopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy psiękne jeblonki z czerwonymy jepkami.
27. Nimozeta jeście moment na naju ciekać, to pudziem z wama.
28. Wy nimata takie dziecinstwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są barzo wysokie, wasze są żełe wyszsze.
30. Szuła funtów kiełbasy i szuła chleba chceta?
31. Nie rozumnieję wama, muszyta trochę głośni gadać.
32. Nie należlišta kawałek białego mydła na mojem stole dla mnie?
33. Iego brat chce sobzie dwa psiękne nowe domy w waszym ogrodzie pobudować.
34. Słowo przyszło od serca!
35. To buło dobrze od waś.
36. Co tam siedzo za ptaszki do góry na murku?
37. Gburzi przyprowadzili psięć wołów i dziezieć krów i dzanaście oziec pred zieś, tech chcieli przedać.
38. Ludzie są dziś wszystkie na polu i sieką.
39. Idz tylo, ten prunatny pies nic ci nie zrobjy.
40. Ia z ludziamy z tyłu przez łake w żyto wiechał.

Kirschlainen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Kierzliny, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczył uczeń

Nazwisko nauczyciela: Albert v. Oppenkowski, miejsce urodzenia: Bischofsburg [Biskupiec]

57 087 [a 91,6]

1. Wźime furają suche lŷstkŷ w powietrzu.
2. Wnet przestanie kurzyć, potem będzie pięknie powietrze.
3. Włóż węgle wpieć, abŷ mleko prędko zawrało.
4. Dobrŷ starŷ człowiek włamał sie z koniem na lodzie i wpadł w zŷmną wodę.

5. On przed czteroma albo sześcioma niedzielamý umarł.
6. Ogeń był za duży, kuchý się spaliły.
7. On je jaje przes solý i pieprzu.
8. Nogý mie bardzo bolą, ja mýśle, ja ich sturbował.
9. Ja był u kobietý, im i mowił, i ona mowiła, ze ona i swoij corce mowić będzie.
10. Ja też to niechce więćý czynić.
11. Ja ciebie zaras trzasne w uszý warzáchsia, tý małpo!
12. Gdzie tý idziesz? mamý stobą przýść?
13. Są lýche czasý.
14. Moje kochane dziecie, zostań tu nadole stić, te złe geśý pokąsają cie.
15. Týś dzýś najwięćý się uczýł i býleś posłuszny, tý możesz prędzý do domu iść, jak te druge.
16. Týś jeście nie dość duży flaše wina wýpić, musýsz jeścze kawał rosnać, abýsz wię kszý być.
17. Jć, bądź taký dobry i mów twoi siostrsze, niech to obleke waszý matce uszýie, i szczotko wýćýść.
18. Kiebýś tý go poznał! toby jenaczý przýszło, toby z nim lepý stojąlo.
19. Kto mý mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robił, jak bý go do draszowania obstalowałý, ale oný samný zrobilý.
21. Komu on to nową hýstorią powiedział?
22. Trzeba głośno wrześczecz, bo ón niezrozumnieje nam.
23. Mý są zmęczone, im są pragniąće.
24. Jak mý wczoraj wieczor się powroczyłý, to lezeły te druge spiący na ozu.
25. Śnieg został dzýśiejczy nocý u nas lezýcz, ale zrena ztopniał.
26. Za naszým domem stoją trzy piękne jabłoneczký zczzerwoniłý jabłuszkamý.
27. Niemozeta na naju troszke czekać, to pułdzemý zwamý.
28. Wý niepotrzebujecie dziećýnstwá czynić.
29. Naśie góry nie są tak wýsokę, wasze so wýśsze.
30. Wiele funtow wurstý i wiele chleba chcecie?
31. Ja wam nierozumnieje, wý muśýczcie troszke głośny gadacz.
32. Nieznalezlýście kawałka białego mýdła dla mnie na nowým stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne domý wasiem ogrodzie budowacz.
34. To słowo przýszło z serca.
35. To býła prawda od was!
36. Co za ptaszký siedzą tam do gorý na murkach?
37. Gburý wýprowadzýłý pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczkow przed wieś i chciely ie przedacz.
38. Ludzę są wszýscy na polu i znýwują.
39. Jdz týlko, brunatný pies czy nýc niezrobi.
40. Ja pojechał złudzamý přes ląký w zboże.

Daumen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Tumiany, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Anton Stinner, miejsce urodzenia: Nieżychowo, Bromberg
57 088 [a 91,8]

1. W zimę furają suche liście w powietrzu dokoła.
2. Zaros przestane szneg kurzicz, tedi bęndze powietrze lepsze.
3. W łosz węgli w piec co mleko się zaraz zawarzy.
4. Ten dobri stari chłop szę z konem bez lód włomoł i w zimną wodę wleczął.
5. On pomarł przed czteroma tygodnami.
6. Ogen był za gorący, kuchi szę na od spodku dycht spaliły.
7. On ję jajka zawsze bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi me mocno bołą, ja miszłę ja jech odtłoczyła.
9. Ja był kele białki i powiedziałem jęj to, ona mówiła, ona chciała to też swojej córce pozedacz.
10. Ja już więcy tego ne będe robicz!
11. Ja cze zaros rzne warzáchwio bez uszi, tyb małpo!
12. Gdzie ty jidziesz, mami my z tobą jiszcz?
13. So niegodnie czasi!
14. Moje kochane dziecko, zostan tu nadole stojecz, bo te złe gęszci cze zażrą.
15. Ti szę dziszaj najwięnci nałuczyla i posłusznosz biła, ti możesz jiszce prędzi do domu, jak czi drudzi.
16. Ty jestesz jeszcz ne doszcz duzi, cobisz flaszke zina wipszuł, ti muszisz jeszcz kawalek urosnącz i większy bicz.
17. Jicz, bącz tako dobro i mów twoji szostrze, ona mo kleid dla waszy matki uszicz i szczotko wiczasz.
18. Poznała byś ty go, tedy by lepszy przyszło i lepiej by około nego stojało.
19. Kto mne mój kosz z mnęsem ukrot?
20. On tak robił, jakby ony go do draszowano obstalowali, oni ale to sami zrobiły.
21. Komu on to nową naukie powedzał?
22. Musziwa głośno godacz, bo on nam nierozumnieje.
23. My so z męczeni i pragnewa.
24. Jak my wczoraj nazad na zieczor przyszli, juz czi drudzi w łożu mocno spali.
25. Szneg w tą noc jeszcz kele nas leżał, ale dziszaj z rena szę roztopił.
26. Za naszym domem stojo trzi piękne jabłonki z czerwonymi japkami.
27. Możecze na nas szuleczke czekać, tedi pudzewa z wami.
28. Wy niemota takego dzieczinstwa prowadzicz.
29. Nasze gori ne so bardzo wysokie, wasze so wiszsze.
30. Sziła funtów worzty i sziła chleba chcecz?
31. Ja wam nierozumneje, wi muszicz kruszine głośni godacz.
32. Cziszcz wi żadnego kawalka białego midła dla mnie na moim stole nienależli?
33. Jego brat chce sobie w waszem ogrodze dwa piękne nowe budinki pobudowacz.

34. To słowo przyszło mu od serca.
35. To biło dobrze od nich!
36. Co tam szedzo za ptozski wisoko na murze.
37. Gburzi mnieli pięć wołów, dziezienć krów i dwanaszcze ozieczków przed ziesz przyprowadzone, te chcieli oni przedacz.
38. Ludze só dziszoz wszisci na polu i szeko.
39. Ilicz tło, ten bronatni pies czy nic niezrobi?
40. Ja z ludzami tam na tiłku bes łonke w zboże w jechoł.

Groß Bartelsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Bartołty Wielkie, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: F. Brock, miejsce urodzenia: Bartenstein [Bartoszyce]
57 089 [a 91,9]

1. W zimę lątają suche listki w poźetrzu około.
2. Zaras przestane sznég padacz, tedy bendze poźetrze znow lepsze.
3. Wsip wengłów w Pszec, co mleko się prentko znaczne [!] warzicz.
4. Ten dobri stari chłop się z konem przes lod werwą i w zimną wodę wleczął.
5. On przed szteromą abo sześćoma Tygodnami pomer.
6. Łogen buł zagoraci, kuchi są łotspady dicht czarno spalone.
7. Łon jé iajka zawdy bez soli i pszeprzu.
8. Nogi me mocno bołą, ja miszle ja jéch przeszorował.
9. Ją buł łu kobzety i ji móził, i łona móziła, łona chciała też i ji corce móżicz.
10. Ją jusz też nechcę żenci zrobicz.
11. Ją cie zaras rznę łuszką bez łuszi, ty małpo.
12. Gdzie ty jidziesz, mąwa mi s tobą jiść?
13. Są liche czasi!
14. Moje kochane dzecko łoztąn tu na dole stojicz, te złe genszi czę zazro.
15. Tysz szę dzysz na żenci nałuczuł i bułesz potulni, ty mozesz prendzi do domo jiść jek te drudzi.
16. Tysz nejest jeśće dosć duży, iedną flaszkę zina wipszicz.
17. Jicz, bądź taki dobri i mów twoje szostrze, łona mnała łobleke ną waszi matki łuszicz i czotko wicziścicz.
18. Kebisz ty go buł znał, tobi buło jenączy przyszło i lepsi ną nego biło.
19. Chto mój kosz z mnensem łukrąt?
20. Łón tak robiu jek bi go do draszowano łopstalowali, ale łoni tego nezrobźili.
21. Komu łon te nową historiję pożedał?
22. Muszi głośno wrzeczicz, tak łon nama nezrozumneje.
23. My są zmenczoni i sze nąma chce pszicz.
24. Jek mi wczorai żeczór nazad prziszli, to leżeli czy drudzi jusz włozu i bili mocno wpsziku.
25. Ty noci sznég łunaju łostał lezicz, ale dzisz zrena się rostopszuł.

26. Za naszym budinkem stoją trzy pszenkne jebłonki sz czerwonemi jebuszkami.
27. Nimożeta wi jeszcze kruszinkę na naju zaczkacz, tedy przidzewa zwąma.
28. Wi nimata takich dzeczinskih rzeczy prowadzicz!
29. Nasze góri neso take wisokę, wasze sa gwałt wiszsze.
30. Szuła funtów worszti i szuła chłeba wi cheta [!]?
31. Ja wama nerozumneję muzyta troszke głoszni gadacz.
32. Nenalezliwiszta na mojem stole kawałek bzałego midła na mne?
33. Jego brat chce sobże dwa pszenkne nowe budinki w waszem łogrodzie budowacz.
34. To słowo prziszło mu od serca.
35. To buło dobrze od was.
36. Co tam szedzą za ptaszki do góri na mureczki?
37. Gospodarze przyprowadzili pszencz woław i dzezencz krów i dwanaszcze łozeczków kele wśzi, tech chczeli łoni przedacz.
38. Ludże są dziszaj wszistke na polu i szeką.
39. Jicz tyło, ten bronatni pszes czy nic ne zrobzi.
40. Ja z ludzami tam w tyłko przez łónke w żito wiechał.

Nerwig, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Nerwik, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: August Tausch, miejsce urodzenia: Heilsberg [Lidzbark Warmiński]

57 090 [a 91,7]

1. W żyme furają suche liście w pożetrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie lepsza pogoda.
3. Włoż węgli w pszeć, co się mleko wnet zawarzy.
4. Ten dobry stary chłop werwał się z koniem przez lód, i w żymną wodę wleciał.
5. On przed czteróma abo siescioma niedzielamy umer.
6. Ogień buł za gorący, kuchy są na dole dicht czórno spolóne.
7. On je jojka zawdy jojka bez soli i pszéprzu.
8. Nogi mnie močno bolą, jo myślę że jo ich močno opszorowoł.
9. Jo buł kiele bzołki i możułem jej, a ona możuła i ona chciała swojej córce móżyż.
10. Jo już niechce żęćy znowu robić.
11. Jo cie rznę zaroz warząchwia przez uszy, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, ci mowa z tobą iść?
13. Są liche čzasy.
14. Moje kochane dziecko, ostań tu nadole stoić, te złe gęsi cię zazrą.
15. Tyś się dzisiaj nażyżęcy nauczuł i bułeś grzečzny, ty mozesz pędzi do domu iść, niż te drugie.

16. Tyś jeszcze nie dość duży, čo byś całą flaszkę żyyna wypszuł, ty muszysz jeszcze kawoł rosnąć i żekszy być.
17. Jć, bąc taki dobry i mow twojej siostrze, ona miała oblecienie no waszy matki usić i sčiotką wyciesać.
18. Kiebyś ty go buł znoł, to by buło jenoczy przyszło, i by buło lepszy z niem poszło.
19. Kto mię moj kosz z mięsem ukrot?
20. On tak zrobźuł, tak jekby go oni do draźby opstalowali, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on tą nową historyją poźedał?
22. Trzeba mocno wołać, bo nie będzie on noju rozumioł.
23. My są słabe i mowa pragnienie.
24. Jek my wčzoraj zeczor przyszli, to či drudzi już leżeli w łożu i już fest spali.
25. Śnieg dzisiaj w noćy ostał leżyć, ale dzisiaj zrena już stopnioł.
26. Za naszym domem stoją trzy pszękne jebłonki z czerwonymy jebkamymy.
27. Nimożeta wy jeszcze troszkę na noju czekać, tedy pudziem z woma.
28. Wy niepotrzebujeta takich szpołsow robić.
29. Nasze góry nie są mocno wysokie, te wasze są gwołt żeksze.
30. Wiele funtow kielbasy i wiele chleba chćecie?
31. Jo woju nie rozumieje, wy musicie troszkę głośni godać.
32. Ci wyšta ani kawałka bżałego mydła no hcie na moim stole nie naleźli?
33. Brat chce sobie dwa pszękne nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo przyszło mu z serča.
35. To buło pszęknie od wos!
36. Co tam za ptoszki siedzą na tem murku?
37. Gbure miały pięć wołów, i dzieżęc krów dwanasćie ożec przed żeś i chcieli ich przedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszystkie na pole i sieką.
39. Jć tyło, ten brónatny pies či nić nie robi.
40. Jo jechoł z temy ludziamy tam w tyle przez łakę i żyto.

Krämersdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Kromerowo, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Albert Gerra, miejsce urodzenia: Bischofsburg [Biskupiec]

57 091 [a 92,1]

1. Wżyme furajó suche Liśće łokoło f požetrzu.
2. Wnet przestanie Szńek padać, to znof będzie lepsze Pożetrze.
3. Kłać Węgle f Pszec co sze zaros Mleko będzie warzyć.
4. Ten dobry stary chłop sie z końem przez Lot włomoł i w żymnó Wode w lecioł.
5. Łon przet szteróma abo sześćoma Tygodńami łumer.

6. Łogęń buł za gorący, Kuchy sie nadole dycht asz czorne spoliły.
7. Łon jé łojka zawdy bez Pszeprzu i bez Soli.
8. Nogi me mocno boló, pewniem ich przeleciół.
9. Io buł łu Kobzety i tom jej možuł, i łona možuła, łona chciała to też swoi Corce możyć.
10. Io tesz tego néchce żęcy znowuj robzyć.
11. Io cie rzne zaros kartoflowo Łyszko f pysk, ty Małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mowa iść stobó?
13. To só liche Czasy!
14. Moje Kochane Dziecko łostoń tu nadole ztoić, te złe Gęszy cie zazró.
15. Tyś sie dziszoj nożęcy łuciůł i bułesz ćichy, Ty możesz iść fpszot do Domu nisz te drugie.
16. Tysz jeszcze nie dość duży, do Flaszki Żyna muszys jeście Kawoł rosnąć i bić żększy.
17. Icz, bądź taki dobry i móf tfoi Siostsrze, łona mñała Łobleczeńe no jech matki łuszyć i Szćotkó wyczyścić.
18. Kiebysz ty go buł znoł! toby buło jenoczy przyszło, i bułobi ło niego lepszy stojało.
19. chto mi moj Kosz z mięsém łukrot?
20. Łon tak zrobźuł, jek biście wy go do draszowanio łopstalowali; wyście to ale samni zrobźyli.
21. Komu łón tó nowó Historią pożedoł?
22. Muszy głośno wrzeszczyć, bo łón noju nie rozumńeje.
23. Mi só zmordowane i mowa Pragnączke.
24. Iekem fczoraj żeczór przyšli nazot, to te drugie juzz fszyscy leżeli w łożu i mocno spali.
25. Śniek łostał łu noju ty nocy leżyć, ale dziszoj réno to sze rozpuszczuł.
26. Za naszym Domem stoją trzy pszękne Iebłonki sz czerwonemi Iepkami.
27. Nimóglibiszta na noju jeszcze kruszynkie czekacz, to pudziewa z woma.
28. Niebrukujeta takie Dzieczystwo prowadzić.
29. Nasze Góry nie só mocno wysokie, wasze só gwołt wyszsze.
30. Szuła funtóf Wórzty i szuła funtóf chleba chceta?
31. Io woma nie rozumńeje, muszyta kruszinke głośni godać.
32. Nienależliszta wy żodnego kawałka bżołego Midła na mńe na mojem Stole?
33. Iego Brat chce sobże dwa pszękne nowe Domi w waszem łogrodzie budować.
34. To słowo mu przyszło łot Serca!
35. To buło dobrze łod was!
36. Co tam za Ptoszki szedzą dogory na Murze?
37. Gospodorze przyprowadzili 5 Wołof i 9 Krof i 12 Łofcof kiele Fszy, te chcieli łoni przedać.
38. Dziszoj so fszystkie Ludzie na Dworzu i na Polu sieko.
39. Icz tylo, ten bronatni Pszes ći nć nie zrobźy.
40. Io złudźami tam ftiłku przez Łąkie w żyto wiechoł.

Neu Märtingsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Nowe Marcinkowo, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Emil Röhl, miejsce urodzenia: Kulitz, Marienwerder
[Kulice, gm. Pelplin, pow. tczewski]

57 092 [a 92,2]

1. W żime furajo suche listki w powietszu.
2. Jusz pszestaie szneg padać, i będzie powietsze lepsze.
3. Wtikaj wengle w piec, co się mleko wnet zawarzyć.
4. Dobry starý chlop jechał pszez lod na końu w łamał się, i wleciał w żimno wodę.
5. Łon pszed sześću niedzielami pomer.
6. Łogien boł za goroncý, i Kuchy się pod podspodkem dicht czarno popaliłi.
7. Łon je jajka zawdi pszes soli i pszes pszepesz.
8. Nogý me mocno bolą, ja miszle, rze jo ich obszorował.
9. Jo boł u tý bżałki i ja i moźoł, a ona moźiła, że swoji corce poże.
10. Jo jusz tego niechće żencý zrobżecz.
11. Jo cie žne zaros ważonchszo mnendzi łuszy, ty maułpo!
12. Gdzie ty idziesz, mowa i mý z tobą iszcz?
13. So niewarte czasý.
14. Moje mńiłe dzieće, łoston tu nadole stoic, te złe geszý cię zaźro.
15. Tyś się dziszoz nażencý nauczoł, iż boł spokojný, tý morzesz prendzý iść do domu jek te druge.
16. Tyż jeszcze nie jest doszecz durżý, aby jeno flaszkę rzina wypszycz, tý muszisz jeszcze kawał rosnonć i ženkszy bić.
17. Idz, bondz taki dobry i mow twoji śestsze, ona mo oblete waszy matče fertig uszycz i z szczotko obczyszczýć.
18. Kiebysz go znał, to bý jenaczý pszyszło, i mu sze lepszy działo.
19. Kto mne moj kosz z mnesem ukrod?
20. Łon tak czyñoł, jakbi go do draszowańa łobstalowałý, ale łony samý z robżilý.
21. Komu łon to nowo ristorio poźedał?
22. Musziwa mocno wżeszczýć, bo łon nama nie rozumneje.
23. My są z menczone i nama szę chće pszicz.
24. Ĳek mý wczoraj żeczor do domu pszýszli, to tamćý leźeli w łożu i byli mocno w szpsziku.
25. Szneg ty nocý kele naju łostał leżycz, ale dziszoz z rena to sze stopszuł.
26. Za naszym budinkem stojo tszy pszenkne jabłonki z pszenknaný jabłuszkamý.
27. Ný morzeta szułke na naju czekacz, to mý z wama pudziewa.
28. Wý nie muszýta takie dziećinstwa prowadzeć.
29. Nasze gori nie só mocno wysokie, nasze [!] są gwałt wýszsze.
30. Szýła funtow woszty i szýła chleba chceta?
31. Ja nie rosumneja woma, muszýta troche głośný godać.

32. Nie znaleźliszta kawałek brzałego mydła na mojim stole no mne?
33. Jego brat chce sobie dwa pszenkne nowe budinki w waszým sodku pobudować.
34. To słowo mu pszýszło z serca.
35. To było dobże od niech.
36. Co tam szedzo za ptoszki na tym murku?
37. Gospodaże pszýprowadzili pszenć wołow i dzieżeńć krow i dwanaście łozeczkw pszed żesz te chćiely pszedać.
38. Ludzie dzysz są wczorcy [?] na polu i szeką.
39. Idż tylko, ten bronatń pszes czý nić nie zrobży.
40. Ią z ludziamy tam w tyle pszes łonki w z boże wjechał.

Hermsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Cegłowo, gm. Gietrzwałd, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Braun, miejsce urodzenia: Pr. Mark, Koenigsberg
[Przeżmark, gm. Stary Dzierżgoń, pow. sztumski]

57 152 [b 88,10]

1. W Żima furajo suche Listy w powietrszu dokoło.
2. Przestanie zaras śnieg padacz, tedy będzie powietrsze znowu! lepie.
3. Włoz węgle w piec, aby mleko wnet zawrało.
4. Dobry starý chłop ze swojem koniem się na lodze werwał i w zimna woda wleczął.
5. On przed stery albo śiesz niedzele umarł.
6. Ogien był za gorący, kuchy na dole sie dicht czarno popałyły.
7. On jie jaika zawdy bes soly i przeprzu.
8. Nogimy bardzo bolo, ja mysla zem ich sobie przejoł.
9. Ja był u niewiasly [!] i mowjuem i to, a ąna mowjuła, ze i corce to chce mowić.
10. Ja tyś to więcy razy czynić niechćię.
11. Ja cię zaraz warszáchem między uszy uderza, ty małpa.
12. Gdzie ty idziesz, mamy ztobo iszć?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecie, złostan tu na dole stoicz, zwie [?] gęszy by cie zagrizły.
15. Tyś dzisz nawięcy sie uczył i byłeś statecznym, ty moszesz dzisz prędy do domu iscz niesz te drudzy.
16. Tyś jescze nie doscz duszy, aby flaschka wina wipicz, ty muschisz wprzod jescze kawał rosnuncz i większem się stacz.
17. Jcz, bąc taka (taky) dobry i mow twoi schostrzy, ona ma obleka dla matky fertig schicz i ze szczoćko wyczyszycz.
18. Gdy byś ty go był znał! było by inacij przyszło, i stojało by lepie z niem.
19. Kto my moj kosz z mięsem ukradł?
20. On czynu jak by go do draszowania stalowały, lecz ony to samny czynyli.

21. Komu ta nowa hystorya powiedział?
22. Muschy mocno wrzeszcz, bo innacie nas nie rozumnie.
23. My się zmięczyły i mamy pragnączka.
24. Gdy my wczoraj na wieczor nazat przysly, tedy leszeli czy drudzy jusz w łoszu i spali fest.
25. Śnieg ta noc u nas złostał leszyć, ale dzisz zrano rospuszczył się.
26. Za naszym domiem stoą trzy piękne jabłoneczki [?] z czerwonomay jabusz-kami.
27. Niemoszeta wy ieszcze szuetyka na nas czekacz, tedy idzemi z wamy.
28. Wy niemaczcie take dzięczyńskie rzeczi prowadzicz.
29. Nasze gąry nie są bardzo wysokie, waszie są wiele wisze.
30. Wiele funtow worszty i wiele chleba wy chcecie?
31. Ja wam niezrozumneie, musicie trocha głośnej gadacz.
32. Nieznalesliszce kawałek białego midła dla mie na mojem stole?
33. Iego brat sobie chce dwa piękne nowie budinky w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo prziszło mu z serca.
35. To było prawda od was.
36. Co siedzo tam za ptaszki na murku?
37. Gbury prowadzili pięć wołów i dziewięć krow i dwanaszcze owieczkow przed wieś, te chcieli ony przedacz.
38. Ludzie są dzisz wsziscy nadworszu na polu i szeko.
39. Idz tylko, ten brąnatny pśes czy nic nie zrobie.
40. Ia z ludzamy tam w tyle bes łanka w zyto poiechał.

Schoenbrück, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Sząbruk, gm. Gietrzwałd, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Hoppe, miejsce urodzenia: Gutstadt, Königsberg
[Guttstadt – Dobre Miasto, pow. olsztyński]

57 153 [b 89,1]

1. W zimie lotają suche listy przez pozietrze dokoła.
2. Przestanie zaroz marznąć, tedy bandzie pozietrze lepsze.
3. Wysp węgli w psiec, aby sia mleko warzyć zaczęło.
4. Stary dobry człoziek przełomoł sia kóniem przez lód i wpod w zimną woda.
5. Łon łumer przed sześcioma tygodniamy.
6. Łogań buł zagorący, kuch jest czorno spolony.
7. Łon je jojka zawdy bez soli i bez psieprzu.
8. Nogi ma barzo bołą, myśla żem je przesiorował.
9. Jo buł łu Pani i poziedołam jy, a łona moziuć że i córce mozić bandzie.
10. Jo niechca tego znowuj czynić.
11. Jo cia łu derza warzáchsia między łuszy, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mowa ztobą iść?

13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecia łostoń, łostoń tu na dole stoić, złe gansi pokonsiają
cia do śnierci.
15. Tyś sia dziś noziancy łuczul i bułeś grzecznam, możesz prandzy iść do
domu niż te drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dość duży aby flasza zina wypsić, ty musisz wprzód rosnąć
i ziąkszam być.
17. Bądź tak dobry, idź i mów twoi siostrze, łona mo łodziesz no waszy matki
łuszyć i szczotką wyczyścić.
18. Kiebyś go znoł, byłoby jenaczy przyszło i stojałoby zniam lepsi.
19. Chto mie moj kosz z miajsam łukrod?
20. Łon tak robziuł, jek by go do draszowanio łopstalowali, łoni to sami łuczynili.
21. Komu łon ta nowo hystoryjo poziedoł?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, jenoczy łon noju nie rozumie.
23. My są zmordowani i mowa pragniączka.
24. Iekiem wczoraj na zieczór powrócili, to leżeli drudzy już w łóżach i twardo
spali.
25. Śnieg ty nocy łostoł łu noju leżyć, ale dziś rano roztopnioł.
26. Za naszam domam stoją trzy psiąkne jebłonki z czerwonomą jebkamą.
27. Ni możeta na nołu jeszcze momant czekać, tedy pudziewa z woma.
28. Nie musita takich dziecinskih rzeczy prowadzić.
29. Nasze góry nie są barzo wysokie, wasze są gwołt wyzsze.
30. Siuła funtów worzty i siuła funtów chleba chćeta?
31. Jo woju nie rozumia, wy musita troszka głośni godać.
32. Nie naleźlišta kawałek bziołego mydła no mie na mojam stole?
33. Iego brat chće sobzie dwa psiąkne nowe domy w waszam łogrodzie budować.
34. To słowo przyszło mu z serca.
35. To buło dobrze łod niech.
36. Co za ptozki siedzą wysoko na mureczku?
37. Gbury przyprowadziły pśanć wołów i dziesianć krow i dwanoście łowców
przed zieś, chćóre chćą przedać.
38. Ludzie są dziś wszystkie na polu i sieką.
39. Idź tylo, bronotny pies ci nic nie zrobzi.
40. Jo jechoł z ludziama przez łąka w żyto.

Dorotowo, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Dorotowo, gm. Stawiguda, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Zaremba, miejsce urodzenia: Stanislewo [Stanlewo,
gm. Biskupiec, pow. olsztyński]

57 154 [b 89,6]

1. Włato latajo suche listi w powietrzu.

2. Zaras ustanie kurzyć, tedy będzie powietrze lepsie.
3. Podłóż węgli wpiec, że się mleko wnet zawarzy.
4. Ten stari dobry chłop przerwał się przez lot i wpadł wzymno wodę.
5. On przed śterema albo sieśćoma tygodnami umarł.
6. Ogeń był za gorący, kuchni się na ocpotku cale czarno opalili.
7. On ję jajka zawdy przez soli i pieprzu.
8. Nogi me bardzo bołą, ja muśle [!], żem iech przebrał (oder skalecił).
9. Ią był u pańi i mowiulem i, a ono mowiła, że i swoi corce będzie mowicz.
10. Ią juś niebędę więci tego czynił.
11. Ią ciebie zaras rzne warzochwią przez uszy, ty małpo.
12. Gdzie ty puidzież, mamy iść ztobą?
13. Są lyche czasy.
14. Moje mniłe dziećie, zostań tutaj mnisko stoicz, te złe gęsi cię zazrą.
15. Tyś się dzyśaj naiwięcej nauczył i byłeż spokoini, ty mozes pędzy iść do domu jak te druge.
16. Ty ieście nie jesteś dość duży abysz właśkie żyna wypiuł ty jeście muśisz kawał urość i wieksym bycz.
17. Idź bądź taki dobry i mow twoi śiostrze, że ma odzienie no waśy matky uśyć i śćiotką ich czysto zrobicz.
18. Był byś go poznał, tedy by było jenaczy przyśło i zńiem by było lepi (oder: i zniem by stojało lepi).
19. Kto mnie moj kosz zniesem ukradł?
20. On czynił tak jak by go d [!] drażby opstalowali, ońi ale samy to samy zrobili.
21. Komu tą nowo hystorią powiedział?
22. Muśi głośno wrześcić, bo nas tak nie urozníeie [?].
23. My są zmęńceńi i mamy pragníaczke.
24. Iak my wczorai nazad przyśly, to te druge juś leżeli włożu i bardzo spali.
25. Schmnieg został wtej nocy unas leżycz, ale dzyśaj reno się roztopił.
26. Za naszem domem stają trzy piękne iabłonki zczzerwonemy iapkamy.
27. Niemożeta wy chwilkę na nas czekacz, tedy pujdźemi zwamy.
28. Niemuśita takie dzećynnośy robić (oder: Niemuśita bycz takie dzećzynne).
29. Naśe góri nie są bardzo wysokie, waśe są gwałd wyśšie.
30. Siła pfuntow worzty i siła chleba chceta wy?
31. Ią nieumńieje was, wy muśicie troche głośni gadacz.
32. Nieznaleźliście mały kawałek białego mydła no mnie no moim stole?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe domy wwaiem odgrodzie postawicz.
34. Te słowo wyśło mu zserca.
35. To było dobrze od was.
36. Co tam za gołąbki do gari na murku siedzo?
37. Gospodarze przyprowadzyli pięcz wołów, dżewięcz krow i dwanaśce owiec przed wieś, te chczeli zprzedacz.
38. Ludzie są dzyśiaj wśyscy na polu i sieką.

39. Idź tło, ten brónatni pies czy nic nieuczniń.
 40. Ią ztemy ludżamy jachałem tam wtyle przez łónke wżyto.

Thomsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Tomaszkowo, gm. Stawiguda, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Johann Ciecierski, miejsce urodzenia: Wartenburg
 [Barczewo, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

57 155 [b 89,4]

1. W żime furajo suchie listi po powietrzs.
2. Przestał smieg padacz, powietrse będzie snowuj lepsze.
3. Nakłacz węgli w pieć abi mleko warczyć saczeło.
4. Ten dobry stary chłop werwał sie beż lot i wleczął w te żimno wode.
5. On przed 4 albo 6 tygodny umarł.
6. Ogen bił za gorący, kuchi sie nadole popoliłi i so dicht czarne.
7. On je jajka beż soli i bez piepru.
8. Nogi me mocno bolo, ja miszle żem jech przelatał.
9. Jam bił u pani i powiadałem i i ona mowjiła, ze ona to swoji corce powie.
10. Ja jusz więci tego nieuczynie.
11. Ja ciebie uderże warżonchszo beż uszi, ty małpo!
12. Gdzie idziesz ti, mami s tobo iszcz?
13. So liche czasi.
14. Moje miłe dziece, ostan tu na dole stojcz, te źłe gęsi sasro czie.
15. Tysz sie dziszai dobrze uczył, możesz iszcz prędzi do domu jak te druge.
16. Tysz nie jest jeszcze doszcz duży, abisz jedno Flaszkie zina wipił, muszisz jesczka kawałek rosnąć.
17. Icz, bōdz taky dobri i mow twoyi szostrze, ona ma obleke na naszymy matki fertig uszicz i jo szcōtko wi cziszczicz.
18. Gdi biż go znał, to by biło lepie sie stało, i jenaczi z niem by stojało.
19. Kto mnie moj kosz z miensem ukrat?
20. On czynił tak jek by go do draszanowano obstalowali, oni ale samni to żróbili.
21. Komu on te nowo historijo powjedał?
22. My muszemi głośno wrzeszczic, bo on noju by nieżrozumnał.
23. My so z zmordowanie i mamy pragnōczkie.
24. Jak my w czoraj do domu prziszi, to leżeli czy drudzi jusz w ożu i fest spali.
25. Smieg sostał te noć u nas leżicz, ale dzisz żrano rostopił sie.
26. Ża naszym budinkem stojo trzy piēknē jabłōnki s czerwōnemi jepkami.
27. Nie moglisz czie jesczcie chwilkę na nas czekacz, to poszłem mi z wami.
28. Wy niemacze takie chłupstwach czynicz.
29. Nasze gori nie so mocno wisoke, wasze so gwałd wiszsze.
30. Wiele funtow worszty i chleba chcecze wy?

31. Ja was nierozumneje, muszicze troche głoszni gadacz.
32. Ne znaleźlisz ce kawałek białeg [!] midła dla mnie?
33. Jego brat chce sobie dwa pięknkie nowe domi w waszem ogrodze żbudowacz.
34. To słowo prziszło mu od serca.
35. To biło dobrze od was.
36. Co tam za ptozki do gori szedzo natim murku?
37. Te gburi przyprowadzili piecz wołow i dziewięcz krow i dwanaszcze owieczk
przęd wiesz, te oni chczeli s przedacz.
38. Wszistke ludze so dziszoy na polu i szeko.
39. Idz tło, ten bronatni pies czy nic nieźrobiy.
40. Ja ż mojemu ludzami wtyle beż óke w żyto pojechał.

Reussen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Ruś, gm. Stawiguda, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gratzki, miejsce urodzenia: Allenstein [Olsztyn]

57 156 [b 89,10]

1. W lato furajo suche listi w poźetrzu.
2. Ono zaras przestane śneg padać, tedi bendze lepsze poźetrze.
3. Włóś wengli w pszec, że mleko prentko zawra.
4. Ten dobri stari Chop śe w łamał na lodze i w lećzauł w żimno wode.
5. On przed szteroma abo śeśczoma tigodnami łumer.
6. Ogen buł za goronči, kučhi so na dole dicht czarno spalone.
7. On je jaika zawdi bes soli i pszeprzu.
8. Nogi mne močno boló, ja źerze, ja miśle ja ich sobźe przelećzauł.
9. Ja buł u kobźeti ěm i moźuł, a óna moźuła, ona chćzała to i ji čorče móźiż.
10. Ja to teś ženči nechce robźiż.
11. Ia čze zaraz warzachszo około uszi rzne, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mawa my s tobó iszcz?
13. Ono só liche čzasy.
14. Moje kochane dzeče ostan tu na dole stoićz, te złe genszy čze zazró.
15. Tysz sze dźyszaj najženčy łuczauł i bułesz potulni, ty możesz prendzy do domu jiszcz jak te drudzy.
16. Tysz jeszczę ne doszcz duży, abysz flaszke żyna wypszuł, ty muszysz dopszeru kawauł rosnónč i źękrzy byż.
17. Ićz, bónc taki dobri i móf twoi szostrze, óna mnała obleke na waszy matki fertich uszyż i sčotkó wyćziszćziż.
18. Kebysz ty go buł znauł! toby óno buło jenači prziszło, i by lepsi znem stojało.
19. Chto mne moj kosz z mnensem łukrat?
20. On tak robźuł, jek by go do draszowana opstalowali, óni to ale sami zrobźili.
21. Komu ón tó nowó historiό poźedał?

22. Trzeba močno wrzeszczyć, bo tak to ón nas nierozumneje.
23. My só zmenčzone i mawa pragnónčke.
24. Iek mi fčzoraj wčeczor nazad przisli, to te druge jusz leželi w łożu i byli fest przy spanu.
25. Śneg łostał dżiszejszi noči łu naju leżiż, ale dżiszaj z rena stopnał.
26. Za naszó čhałupo stojó trzi pszenkne jebłoneczki s pszenknemi jebłuszkami.
27. Ni możeta wy szułke na naju čzekačz, to pudžem z wama.
28. Wy nimata takego džečzinstwa prowadźiż.
29. Nasze gori nesó močno wysokie, wasze só gwaut wyszsze.
30. Szuła funtof worzszt i szuła chleba chčeta wy?
31. Ia waju ne rozumneje, wy muszyta troszke głosni gadačz.
32. Čziszta wy kawałek bżołego midła na mne na stole ne naleźli?
33. Iego brat čhče sobže dwa pszenkne nowe budinki (domi, chałupi) w waszem łogrodže pobudowacz.
34. To słow [!] prziszło mu s serča.
35. To buło dobrze łod was.
36. Čo tam szedzo za ptaszki dogori na tem murku?
37. Gburi przynosli (przипrowadzili) pszenčz wołów, džeženčz króf i dwanaszčze łožeč przet żesz, te łoni chčzeli przedačz.
38. Ludže só dżiszaj fszisči na dworzu na polu i szekó.
39. Ičz tylko, ten brunatni pszes czy nič ne zrobży.
40. Ia pojechał z ludźami tam f tile przez łąke w żyto.

Groß Bertung, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Bartąg, gm. Stawiguda, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Anton Meiss, miejsce urodzenia: Wartenburg [Barczewo, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

57 157 [b 89,9]

1. W lato furają uschłe listki bez požetrze.
2. Ustaje śnieg padać, wtedy będzie požetrze znowuj lepsze.
3. Włóż węgle w pszeć, coby się mleko wnet zawarzuło.
4. Teń dobry stary człózek z kónem się na lodzie werwoł i w żymno wodę wleczół.
5. Łon przed szteróma abo szeszczoma niedzielami umar.
6. Łogien buł za gorący, kuchy są nadole dycht czorno zpolone.
7. Łon ję jojka zawsze bez soli i przeprzu.
8. Nogi me mocną bołą, jo myślę, żem je przeczochał.
9. Jo u Pani buł, im i možuł, i łona možuła, że to swojej corce będzie možuła.
10. Jo to w przysłości też niechce więcy uczyniń.
11. Jo czy zaroz warząchszo dom połbże, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mowa z tobą iszcz?

13. Lichę czasy!
14. Moję kochane dziecie, łoston tu nadolę, te złe gęsi zazrą czę.
15. Tyś się dzisoj najlepszy uczuł i bułeś posłuszny, to też możeś prędy do domu iszcz jek te drugie.
16. Tyś jeszcze za mały, flaszke żyna wypszyć, ty muszysz dopszero jeszcze kawoł urosnąć.
17. Jcz, bądź taki dobry i mów twoi szostrze, coby łona łoblękę waszej matcę uszuła i szczotką wyczyszczuła.
18. Kiebyś ty go buł znoł! tedy by buło jenoczy przyszło iby łon się buł lepszy stojoł.
19. Kto my moj kosz z mnęsem ukrot?
20. Łon tak robżuł, jekby go do draszowano stalowali, ale łoni to samy zrobzyli.
21. Komu łon te nowę istoryją pożedoł?
22. Trzeba głośno wrzeszczył, bo noju nie rozumnieje.
23. My są zmęcöny i mowa pragnąccke.
24. Jekim wczoraj żeczór nazad przyszli, to już te drugie leżeli włożu i chropszyli.
25. W těj nocy łostoł śnieg łu noju leżyć, ale dzyż zrena ztopszuł się.
26. Za naszym budynkiem stoją trzy pszëknie jebłanki z czerwönemy jebkamy.
27. Nimożeta jeszcze troszke na noju czekać, to pudzem zwoma.
28. Nimota takę dzieczynstwa wypełnać.
29. Naszę góry niesą mocną wysokę, waszę są żększe.
30. Szuła funtów wórzty i szuła chleba chceta?
31. Jo woju ne rozumne, muszyta trochę głośny gadać.
32. Nienależliszta kawałka bżołego mydła lomne na stole?
33. Jego brat chce sobże dwa nowę pszëkne budynki w waszym łogrodzie pobudować.
34. To słową przyszło mu z serca.
35. To buło dobrze łod woś.
36. Coż tam za ptozki dogory na murku szedzą?
37. Gbury pszëcz wołów i dziewięć krów i dwanoszczę łóżeczków przed żesz przyprowadzili, te chczeli przedać.
38. Ludze są dzis wszystkie na polu i szeką.
39. Jdz tylo, ten bronatny psześ czy nič nie uczyni.
40. Jo złudżamy tam w tyle przez łakę w żyto w jechoł.

Jommendorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Jaroty, gm. Stawiguda, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Andreas Presch, miejsce urodzenia: Krämersdorf bei Wartenburg [Kromerowo, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

57 158 [b 89,3]

1. W lato furają uschłe liszcze bez požetrze.

2. Ustanie śnieg padać, to będzie poźetrze znowuj lepsze.
3. Włóż węgle w pszeć, coby szyć mleko wnet zawarzuło.
4. Ten dobry stary człōzek z konem się na łodzie werwoł i w żymno wodę wleczōł.
5. Łon przed szteroma abo szeszczoma niedzielamy umarł.
6. Łogen buł za goroncy, kuchy są na dole dycht czorno spolonie.
7. Łon je jojka zawsze bez soli i pszeprzu.
8. Nogy mie močno bolą, jo myszle żem je przeczochōł.
9. Jo u Pani buł, im i możuł, i łona możuła, że to swojej corce będzie możuła.
10. Jo to jusz niechce śęci uczynić.
11. Io czy zaroz warzachszo dom połbże, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mowa z tobą iszcz?
13. Liche czasy.
14. Moje kochanie Diecie, łoston tu na dolę, te złe gęsi zasro czie.
15. Tyś sie dzisoy nolepszuy uczuł i bułesz posłuszny, to tesz możes pędzy do domu iszcz jak te drugie.
16. Tyś jeszcze za mały, flaszke żyna wypszyć, ty muszysz jeszcze kawoł urosnąć.
17. Jcz, bącz taki dobry i mow twoi szostrze coby łona łoblękę waszej matcę uszuła i szczotką wyczyszczuła.
18. Kiebyś ty go buł znoł! tedy by buło jenoczy przyszło iby łon sie buł lepszy stojoł?
19. Kto my moj kosz z mnęsem ukrot?
20. Łon tak robszuł jekby go do draszowano stalowaly, ale łoni to samy zrobzyły.
21. Komu łon te nową istoryją pożedoł.
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, bo noju nie rozumnieje.
23. My są zmęcōny i mowa pragnąccke.
24. Jekim wczoraj żeczor nazad przyszli, to jusz te drugie leżeli w łożu i mocno byly w spanu.
25. Wtej nocy łostoł śnieg łu noju leżyć, ale dzyż zrena ztopszuł się.
26. Za naszym budynkiem stoją trzy pszęknie jebłōnki z czerwōnemy jebkamy.
27. Nimożeta jeszcze troszke na noju czekać, to pudziem z woma.
28. Nimota takie dzieczynstwa wypełnać.
29. Nasze gory niesą mocno wysokie, wasze są żększe.
30. Szuła funtow worzty i szuła chleba chceta?
31. Jo woju nie rozumnię, muszyta trochę głośny godać.
32. Nienależliszta kawałka bżołego mydła dlomie na stole?
33. Jego brat chce sobże dwa nowę pżękne budynky w waszym łogrodzie pobudować.
34. To słowo przyszło mu z serca.
35. To buło dobrze od vos.
36. Coż tam ża ptozki dogory na murku szedzą?
37. Gburey pszecz wołów i dziewięć krow i dwa noszcze łozeczkw przed żesz przyprowadzili, te chceli przedać.

38. Ludzie są dziś wszystkie na polu i szeką.
39. Jdz tylo, ten bronatny pszes nic czy nie uczyni.
40. Jo złudzamy tam w tyle przes łąkę w żyto w jechoł.

Patricken, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Patryki, gm. Purda, pow. olsztyński

[brak strony 2 z informacjami o wsi]

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Kisielnicki, miejsce urodzenia: [brak informacji]

57 159 / 57 160 [b 91,1]

1. W zimne furają suche liscie dokoła w pozetrzu.
2. Zaraz ustanie śnieg padac, tedy będzie pozetrze na zad lepsze.
3. Wetchnij węgli w psec, ze mleko wnet zacne się warzyc.
4. Stary dobry chłop z konem na lodze się załamał i w zymną wodę wlecał.
5. On przed szteroma albo szeszczoma tygodnami umarł.
6. Ogen był za gorący, kuchy są na odspodku wcale czarno spolone.
7. On je joika zawdy bez soli i pseprzu.
8. Nogi mnie bardzo bolo, ja zerze, zem ję obszorował.
9. Jam był u pani i onym mozuł, a ona mozuła, ze ona corce będzie mozyc.
10. Ja juz nechce tego zęcy zrobzić.
11. Ja cie rzne żaraz warzonchszo w pisk, ty małpo.
12. Gdzie ty jidziesz, mowa stobą jisc?
13. Są niegodne czasy!
14. Moje miłe dziecze ostan na dole stoic, te złe gęsy zazrą ciebie.
15. Tys dzysaj się najlepszy uczył i grzeczny byłeś, i mozesz prędy do domu jiscz, jak te druge.
16. Tys jeszcze nie dosc duzy, zebys flasze zyna wypszuł, ty muszysz jeszcze kawał rosnąc i zększym byc.
17. Ilic, bęc tak dobry i mow twoji sostrze, ona ma obleczone dla waszy matki szyc i szcztoko oczyszczyc.
18. Gdy bys ty go znał, toby jenaczy było przysło, i lepszy by znym stojało.
19. Kto mnie moi Kosz z mnęszem ukradł?
20. On czynuł, jak by go do draszowania obstalowali, ale ony same to czynyli.
21. Komu on te nowo historio pozedział?
22. Muszy się mocno wrzescic, inaczy on nas nie rozumneje.
23. My są zmęczone i mamy pragnącke.
24. Gdy my wczoraj zeczor nazad przysły, tedy juz te druge w łozu lezely i były twardo wspaniu.
25. Sznieg ty nocy u nas ostał lezyc, ale dzisz zrena ztopnoł.
26. Za naszym budynkiem stoją trzy psękne jabłoneczky z czerwonymy jabłusz-kamy.
27. Nymozecze jeszcze szuleczke na nas czekac, to zwama pudzewa.

28. Nie potrzebuje take dzeczynstwo prowadzec.
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze są gwołt wyszsze.
30. Ziele funtow wursty i ziele chleba chceta?
31. Ia wam nierozumneje, musyta troske głosny gadać.
32. Nie znalezlista kawałka bzołego mydła dla mnie na moim stole?
33. Iego brat chce sobię dwa nowe psękne domy na waszym ogrodze budowac.
34. Te słowo przysło mu z serca!
35. To buło dobrze od was!
36. Co siedzo za ptaszky wysoko na murzyku?
37. Gbury psęc wołow i dzeszęc krowow i dwanosce ozeczkw przed sesz przyprowadzyły, te chcely przedac.
38. Ludzie są dzys wszyszy na polu i sieką.
39. Iidz tylko brunatny psesz czy nic nie robi.
40. Ia z ludzamy tam w tyle przesz łąke w zyto pojechał.

Alt Maertinsdorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Marcinkowo, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]
57 161 [b 91,3]

1. Wzime latają suche listki około w pozietrze.
2. Ustanie zaraz śnieg padać, tedy będzie pozietrze znowuy lepsze.
3. Włóż Węgle wpszec, co się mleko wnet zacznie warzyć.
4. Dobry stary człowiek werwał się z koniem przez lód i wlecił wzmną wodę.
5. On umer przed szteroma albo sześcioma Niedzielamy.
6. Ogień buł za gorący, bo kołaczę są na dole cale czarno opalone.
7. On jé fajka zawsze bez soli i pszeprzu.
8. Nogi mę mocno bołą, ja myślę, żem za mocno leczoł.
9. Ia buł u kobziety i iy możułem, a łona możuła, co też i swoj córce pozie.
10. Ia też tego żęcy niehcę czynicz.
11. Ia czę rzna zaraz z warzachsą po łuszach, ty Małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mawa isć z tobą?
13. Są liche czasy.
14. Moie kochane dziecie, łostan tu na dole stoic, te złe gęsi cie za żrą.
15. Tyś się dziśiay nayięcy nauczuł i byłeś spokojny, ty możesz prandzy do domu isć, niż tę drugie.
16. Tysz jeszcze nie dość duży, abyś wypszuł flaszkę Zina, jeszcze muszysz kawał urosnąc i zankszy bycz.
17. Icz, a bądź tak dobry i poziedz twoi Šiostrze, że mo Oblekę dla waszy Matki uszyć i szczotką wyciścić.
18. Zebyś ty go znoł! to by inaczy przyszło, a lepszyby o niego stojało.
19. Kto mnie mój kosz z mięsam ukrot?

20. On zrobził tak, jekby go do draszowania obstalowali; ale oni sami tak zrobili.
21. Komu poziedziół on te nową Hystoryią?
22. Muszemi głośno wrześćć, boby naś nie zrozumioł.
23. My są z mordowani, i mawa pragnączka.
24. Ękiem wczora na źiećior powroćili, to Ęi drudzy już w łózu leżeli, i mocno zasnęli.
25. Śniek ty nocy u naś został leżeć, ale dziś z rena roztopszuł się.
26. Za naszam domem stoją trzy pszanknę łębłonki z czerwonymy łębłuszkami.
27. Nimożeta wy jeszcze szułkę na naś zaczekać, to tedy pudzewa zwama.
28. Wy nie brukujeta takiego Dzieczyństwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są barzo wysokie, wasze są gwałt wyższe.
30. Ziele funtów worszty i źiele chleba chceta?
31. Ęo woś nie rozumie, wy muszyta troszkę głośni moźić.
32. Nieznalezlista z kawałeczek białego mydła dla mnie na moim stole?
33. Ęego brat chcę sobie dwa pszanknę nowe domy w waszem Ogrodzie pobudować.
34. To słowo wyszło mu z śerca.
35. To było dobrze od nich.
36. Co tam za ptozki siedzą u góry na murku?
37. Gbury przygnali pszanć Wołów i dziezanć krów i dwanoście Łoźieczków przez zieś i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na dworzu na polu i śieką.
39. Ęcz tylko, ten bronatny Pszes tobże nic nie zrobi.
40. Ęo z temy ludziamy tam w tyłku przez łąki w zboże pojechał.

Groß Purden, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Purda, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Koschinski, miejsce urodzenia: Klein Montau, Danzig
[Mątowy Małe, gm. Miłoradz, pow. malborski]

57 162 [b 91,7]

1. Wżyme latajół suche listy w poźetrzu.
2. Śniég wnet przestanie padacz, tedy sza wypogodzi.
3. Włóż wangli wpszec, coby sza mliko wnet zawarzuło.
4. Ten dobry stary chłop zarwał sza z koniam przez lód, i wleczął wzymna woda.
5. Łón przed sztéróma tygodniamy pomér.
6. Łogiań buł za gorący, kuchy sza na dole dicht czarno zpáliły.
7. Łón jãdã jãjka zawdy bez soli i pszeprzu.
8. Nogi ma mocno bóló, ja myśla żem je obszorował.
9. Bułam u ty bżałki i pożedałam jy, a łóna móżyła co chce i jy corce pożedacz.
10. Ia też usz tego nie łuczynia!
11. Ia czy tu zarãż dam warzãchszó wpysk, ty małpo!
12. Gdzie idziész, mawa ztobó iść?

13. Só to liche czasy!
14. Moje kochane dziecko zostań tu na dole stoić, bo cze te złe gańsi zakónszó.
15. Tyś sza dzisz najzency łuczół, i bułeś grzeczny, możeś prandzy do domu iść jak drudzy.
16. Tyś jeszcze nie duży dość, cobyś szklanka żina wypyszół, muszyś jeszcze kawwał żakszy urosnąć.
17. Icz, bącz taki dobry, i mow twoi siostrze, łona ma obleka na waszy matki łuszyć i szczotkó łoczyszczycz.
18. Kebyś ty go buł znał! to by buło jenaczy przyszło, i zniem by buło lepszy.
19. Chto my mój kosz z mięsem łukrąt?
20. Łon tak robzuł, jek by łonego do draszowania łopstalowali; łóni to samni zrobzyli.
21. Komu łon to nowo historio pożedał?
22. Trzeba głośno wrzeszczic, bo łon noma nierozumnieje.
23. My só zmęczone, chce sze nóma psić.
24. Iek my wczoraj w żeczor nazad przyśli, lezeli czy drudzy już w łozu, i mocno spali.
25. Śniég te noc łunas został leżyć, ale dzyś zrena zginół.
26. Za naszym domem stojó trzy pszankne jabłoneczki.
27. Nie możeta jeszcze szułki na noju czekacz, tedy pudzewa z woma.
28. Wy nie mǎcie takich dziecińskich spraw sprowadzać.
29. Nasze góry niesó takie wysokie, wasze só gwǎłt wyższe.
30. Szuła to funtow worzty i szuła chleba wy chceta?
31. Ia wóma nie rozumieje, muszyta troche głośniej gǎdǎć.
32. Nie należlišta kawałka bżałego mydła na mie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa pszękne nowe domy w waszym łogrodzie budować.
34. To słowo wyšlo mu z sérca.
35. To było dobrze od nich.
36. Co tam siedzo za ptaszki wysoko na murku?
37. Gospodarze wyprowadzili pszęć wołów i dzieżęć krów, i dwanaście ozeczkow przed żesz, oni je chcieli przedać.
38. Ludzie só dziś wszystkie na polu i siekó.
39. Idz tylo, ten brunatny pśes nie zrobzi ci nic.
40. Ia złudziamy wiechǎlen [!] tam wtyle przez łąka w żyto.

Preylowen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Prejłowo, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]

57 163 [b 91,6]

1. Wziemę latają suche listki około w pozietrzeu.
2. Ustanie zaraz śniég padać, tedy będzie pozietrze znowuy lepsze.
3. Włóż Węgle w pszeć, co się mleko wnet zacznie warzyć.

4. Dobry stary człowiek werwał się z koniem przez lód i wleciał w zimną wodę.
5. On umer przed szteroma albo sześcioma Niedzielamy.
6. Ogien buł za gorący, bo kołacze są na dole ęale czarne opalone.
7. On jé Iajka zawsze bez soli i pszeprzu.
8. Nogi mę mocno bołą, ja myślę, żem za mocno leczył.
9. Ia buł u kobziety i iy możułem, a łona możuła, co też i swoj córce pozie.
10. Ia też tego żęcy niechcę czynicz.
11. Ia czę rznę zaraz z warzächsą po łuszach, ty Małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mawa iść z tobą?
13. Sa liche czasy.
14. Moie kochane dziecię, łostan tu na dole stoic, te złe gęsi cie za żrą.
15. Tyś się dziśiay nayżięcy nauczuł i bułeś spokojny, ty możesz prędy do domu iść, niż tę drugie.
16. Tysz jeszcze nie dość duży abyś wypszuł flaszkę Żina, jeszcze muszysz kawał urosnąć i zększy bycz.
17. Icz, a badz tak dobry i poziedz twoi Siostrze, że ma Oblekę dla waszy Matki uszyć i szczotką wyciścić.
18. Zebyś ty go znał! to by inaczy przyszło, a lepszyby o niego stojało.
19. Kto mie mój Kosz z mięsem ukrat?
20. On zrobzuł tak, jakby go do draszowania obstalowali, ale oni sami tak zrobili.
21. Komu poziedzioł on te nową Hystoryią?
22. Muszemi głośno wrześcić boby nas nie zrozumioł.
23. My są zmordowani, i mawa pragnączka.
24. Iekiem wczora na żećior powroćili, to ci drudzy już włożu leżeli.
25. Sniek ty nocy u nas został leżeć, ale dziś zrena roztopszuł sie.
26. Za naszym domem stoją trzy pszęknę Iebłonki z czerwonymy Iebłuszkami.
27. Nimożeta wy jeszcze szułkę na nas zaczekać, to tedy pudzewa zwama.
28. Wy nie brukujeta takiego Dzieczyństwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są barzo wysokie, wasze są gwałt wyższe.
30. Ziele funtów worszty i ziele chleba chceta?
31. Ia was nie rozumie, wy muszyta troszkę głośni mozić.
32. Nieznalezlista z kawałeczek białego mydła dla mie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa pszęknę nowe domy w waszem Ogrodzie pobudować.
34. To słowo wyszło mu z serca.
35. To było dobrze od niech!
36. Co tam za ptaszki siedzą u góry na murku?
37. Gbury przygnali pszęć Wołów i dziesięć krów i dwanaście Łożieczków przez Zieś i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dziśiay wszyscy na dworzu na polu i śięką.
39. Icz tylko, ten bronatny Pszes tobże nic nie zrobi.
40. Ia ztemy ludziamy tam wtyłku przez łąki wzboże pojechał.

Gillau, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Giławy, gm. Purda, pow. olsztyński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: A Piecocha, miejsce urodzenia: Allenstein [Olsztyn]
57 165 [b 91,8]

1. W żimę furają suche lystki w poźetrzu dokoła.
2. Zaróz przestanie śnieg padać, tedy bëndzie lepsze poźetrze.
3. Włosz węglow w pśec, aby mleko się wnet warzyć zaczoło.
4. Ten dobry stary chłop werwał się na lodzie i wpad w żimną wodę.
5. On przed szteroma albo sześćcama niedzielamy umarł.
6. Łogęn buł za gorący, toć kuchy się mnisko dycht czarno łopaliłi.
7. Łon je jajka zawdy bez soli i psieprzu.
8. Nogi mę mocno bołą, ja miślę, żem jech prześiłuł.
9. Ja buł łu (żony) kobżety i ęm jej możuł, a łona możuła, łona chce (ji) swoji corce pożedać.
10. Ja je tesz niechęć żency czynić!
11. Ja cię rznęż zaroz warząchśą po łuszach, Ty małpo!
12. Gdzie ty jidziesz, mawa my z tobą jiść?
13. Są lyche czasy!
14. Moje kochane dziecko, łostan tu mnisko stoić, te złe gęsi cię zazrą.
15. Tyś się dzisiaj nażency nałuczul i bułeś stateczny, Ty możesz pręndzy do domu jiść jek cy drudzy.
16. Tyś ieszcze nie dość duży, flaszkę wina wypić, Ty muśisz ieszcze kawał rość i żenkszy być.
17. Jidz, bądź tak dobry i mow Twoji siestrze, ona mniała oblekę la waszy matki łuszyć i szczotka ią wyciścić.
18. Kebyś ty go buł znał! toby buło ienaczy poszło, i buło by lepsi z niem stojało.
19. Kto mnie moi kosz z mnęsem łukrad?
20. Łon tak się pokazał, ani by go chto draszować łopstalował, łoni ale samni ie zrobzili.
21. Komu łon tę nową Jystoriją pożedał?
22. Trzeba głośno wrzeszczić, bo naniu (nierozomnieje) nierozumnieje?
23. My są zmęczone i mawa pragnięczkę.
24. Jek my wczoraj w żeczor nazad przyšli, to leżeli ci drudzi już w łożu i byli fest zaśnienici.
25. Śnieg łostał tę noc u naniu leżyć, ale dzyśaj się jusz stopśul.
26. Za naszym domem stoiaż trzy psęnkne Jeblonki z czerwonymy Jebkamy.
27. Nymozeta wy łokamgnienie na naniu czekać, to pudżiewa z wama.
28. Wy niemuśyta takich dziećyństwow prowadzić.
29. Nasze góri niesą zawisokie, wasze są gwałt wyszsze.
30. Śuła fontow worzty i śuła chleba chceta mnieć?
31. Ja waju nierozumnieje, wy muśita trochę głośni gadać.
32. Nienależliża wy żadnego kawałka białego mydła dla mnie na mojem stole?

33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domi w waszem ogrodzie budowac.
 34. To słowo przyszło mu z serca.
 35. To było porządnie od nich!
 36. Čo tam za ptaszki siedzą do gory na murku?
 37. Gbury mnieli pśięć wołow i dziezeńć krów i dwanaście ożeczkw przede wśą, te chcieli przedać.
 38. Ludzie są dzisiaj wszystkie na dworzu na polu i śieką.
 39. Jidz tilo, tən bronatni pśies niezrobzy cy nic.
 40. Ja buł z ludźami tam w tyle przez łąkę w żyto wjechał.
- N.B. So geschrieben, als hier in der (Gemeinde) Schulgemeinde gesprochen wird (Es ist nicht hochpolnisch).

Groß Lemkendorf, Kr. Allenstein,
Reg.-Bez. Königsberg

Lamkowo, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczył M. Bartsch, J. Schrom

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]
57 226 [Y 91,9]

1. Wżymę latają suche liście po powietrzu dokoła.
2. Zaraz śnieg przestanie padać, to będzie pozietrze lepsze.
3. Zaniesz węgle wpiec, coby mleko zaczęło wracz.
4. Ten stary dobry chłop z koniem bez lod się załomał i wzmną wodę wleczół.
5. Łon przed szteremy albo pięcią tygodniamy pomer.
6. Ogien był za gorący, kuchy są oćpody dycht czarno opalone (spolone).
7. Łon (on) zie jojka zawdy bez soly i pszeprzu.
8. Nogi mę mocno bołą, ja myśle żem ich sobzie przemog.
9. Ja byłem (buł) u Ty pani i mozułem ji, ałona mozuła, że corće będzie mozicz.
10. Ia tego tez zięcy niechcę zrobżicz.
11. Ia cie zaraz wypale Warząchsą bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mowa ztobą iszcz?
13. Są liche czasy.
14. Moje dziecie, łoston na dole stoic, bo cię gęszy zazrą.
15. Tys się dzis nozięcy nauczył i bułeś grzeczny. ty możesz prędy do domu iść, jek drudzi.
16. Tys jeszcze nie jest dość duży, abyś jedną flasze (butelke) żina wypszuł, ty muszysz jeszcze kawół ziększy urosznąc.
17. Jdz i bądź tak dobry mow Twoyi siostrze, łona ma Kleydy waszy matce uszycz i szcztoką wyczyszczycz.
18. Kebys to ty buł znał, toby jenoczy było przyszło i zniem by lepszy stojało.
19. Kto my moj kosz z mięsem ukrod?
20. Łon tak zrobżuł, jak by buł do draszowania obstalowany, ale oni to samy zrobżyli.
21. Komu on te nową hystoryą poziedzioł?

22. Trzeba mocno wrzesczyc, bo on noju nierozumieje.
23. My są zmęczone i mowa pragniączke.
24. Iek my wczoraj zieczor nazod przyšli, to drudzy już leżeli włożu, i byli fest wspanyku.
25. Ty noćy łostoł śnieg u noju leżyc, ale dzisioj zrena to się roztopszuł.
26. Za naszym budynkiem stoją trzy jebłonki z czerwonymy lebkamy.
27. Niemożeta wy jeszcze okamgnienie na noju czekać, tedy pudziewa z woma.
28. Wy niepotrzebujeta takego dzieczyństwa robżyc.
29. Nasze gory nie są tak bardzo wysokie, wasze są gwołt wyzsze.
30. Jżuła funtow kełbasy i szuła chleba wy chceta.
31. Io woju nierozumieje, muszyta troche głosni godać.
32. Czyście wy żodnego kawałka bżołego mydła no mnie na mojem stole nie naleźli?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe pszękne budynki w Waszym ogrodzie budować.
34. To słowo mu przyszło z serca.
35. To było dobrze od woju.
36. Co tam za ptozki siędzą do gory na tym murku?
37. Gospodorze przygnali pszcz (5) wołow i dziezięć krow i dwanoście łoziec (owiec) do wsi i chceli ich sprzedać.
38. Ludzie są dzisioj wszyści na polu i sieką.
39. Jdz tylko, ten bronatny pszes ci nic nie zrobzi.
40. Jo z ludziamy tam wtyłku bez łąkę w rzyto wiechoł.

Groß Lemkendorf 22 Februar 1880.

Sauerbaum, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Zerbuń, gm. Jeziorany, pow. olsztyński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Jaownsky, miejsce urodzenia: [brak informacji]

57 227 [Y 92,2]

1. W żyme furają suche liście przez poźetrze.
2. Zaros przestanię śnieg padacz, potém będzię lepsze poźetrze.
3. Włosz węglów w pszec, co się zacznę mléko warzycz.
4. Dobry stary chłop z koniem pod lód wleczoł, i wżymną wodę wleczoł.
5. On przed szteroma abo szeszczoma niedzielamy pomer.
6. Łogien buł za duży, kuchy się aż czorno zpoliły.
7. Łon ję jojka bez soli i pszeprzu.
8. Nogi me boló, jo myszle, żem jéch łobszorowoł.
9. Io buł tu kobżety i możułem ji, a łóna możuła, co i córce będzię móżycz.
10. Io tego już żęcy nie zrobżę.

11. Ɔo cię rznę zaros warząchszo na łuszy, ty małpo!
12. Gdzie ty jdziesz, mowa my ztobą przyszcz?
13. Są lichę czasy.
14. Moję kochanę dziecię, łostoń tu na dole stoicz, te złę gęsi nię zazrzą cię.
15. Tyś się dziszoy nożęcy nałuczul ỳ bulesz porządny, ty możesz prędy iszcz do domu, niez te drugię.
16. Tyś jeszcze nie jest doszcz duży, żebysz flaszkę żyna wypszul, ty muszysz jeszcze kawoł rosnąć, ỳ żększy bycz.
17. Ɔcz, bądź taki dobry i mów twój szostrę, łona mo łobleke lo waszy matki łuszycz ỳ szczotką czysto zrobźycz.
18. Kebysz go buł znoł, toby buł jenoczy przyszło, ỳ lepszy by mu się stało.
19. Chto my moję kosz z mnięśm łukrot?
20. Łon tak robźul, jekby go do draszowania łobstalowali; alo [!] łony samy zrobźyli.
21. Komu łón te nowó geszichte pozedoł?
22. Muszywa głośno wrzeszczycz, bo noju nię rozumnieje.
23. My są zmęczónę (zmordowane) ỳ pszycz się noma chce.
24. Jek my wczora żeczór nazot przyszły, leżeli te druge w łożu ỳ fest spali.
25. Sznięg ty nocy łu noju łostoł leżycz, ale dziszoy zrena ztajoł.
26. Za naszym budynkiem stoją trzy pszękne jebłoneczki z czerwónymy jebłuskamy.
27. Nimożeta wy jeszcze łokamgnienię na noju czekacz, to pudżewa z woma.
28. Wy niemuszyta takich dzieczynnych sprow robźycz.
29. Nasze gory nie są mocno wysokie, wasze są gwoł wyższę.
30. Szula funtów wórzty ỳ szula chleba chceta?
31. Ɔo woju nierozumnieje, wy muszyta troche głośni godacz.
32. Należłisza kawalek bżołego mydła lo mnię na mojem stole?
33. Jego brat chce sobżę dwa pszękne nowe domy w waszém łogrodzię budowacz.
34. To słowo mu przyszło z sęrcą.
35. To łód niech dobrze buł.
36. Co to tam za ptoszki siędzą wysoko na murku?
37. Gburey przyprowadzili pszęcż wołów y dziewięcz krów i dwanoszcze łozeczkw przed żesz i chczeli jech przedacz.
38. Wszystkie ludzię są dziszoy na polu ỳ żniwują.
39. Jdź tyło, ten bronatny pszes czy nic nie zrobźy.
40. Jo z temy ludziamy tam w tyłku przez łonke w żyto wjechoł.

Groß Bössau, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Biesowo, gm. Biskupiec, pow. olsztyński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]

57 228 [Y 92,4]

1. W żyme to te suche listki tak lotajo po požetrzu.

2. Tocz przestanie wnet sznęk padacz: będzie tedy lepsze poźetrze.
3. Włóż węgli w pszec, co się mleko wnet zawarzy.
4. Stary nieborok werwoł sze skoniem na lodże: hu! w żymno wodę.
5. Teros temu sztéry abo szeszcz niedźél jek (ł)umer.
6. Ale! tocz zaduży (ł)ogen buł: tocz szę kuchy wcale podpoliły!
7. Bo (ł)on jojka zawsze bez soli y bez pszeprzu jé.
8. Nogi me barzo bolo: pewniem ich przeszylowoł.
9. Poszetém do Samy ym i poźedźoł, a (ł)ona mózuła, co ona to y córce poźé.
10. Iusz jo to żency tego nigdy nie uczyne.
11. Zaros czy tu dom po łbże, ty patrzypysku!
12. Gdzie pudżesz? mowa s tobo iszcz?
13. Liche czasy!
14. Zoston tu, syneczku stoić, toczyby cze tam te nicdobrego gęszy zażerły.
15. Tysz sze dżyszój nojżency na(ł)uczył y byłesz statecznym: dostaniesz sze préndzy do domu jek czy drudzy.
16. Jeszczesz nie doszcz (ł)uroś, cobysz mniół flaszkę żyna wypszycz, wprzót czy trzeba kawoł podrosnóncz y żénkszym bycz.
17. Bóncz tak dobry, icz do szostry a móf i, co mo te obleczenie lo matki uszcz y szczotko oczyszczycz.
18. Szkoda cos ty go nieznół, boby buło jenoczy wypadło: (ł)onby sze lepszy buł mniół.
19. Kto my kosz z miénsem ukrot?
20. Tak sze pokozoł, jek gdyby go do draszowania obstalowali, alecz (ł)oni sami to (z)robżyli.
21. Komu (ł)on te nowo poźostke poźedźoł?
22. Trzeba mu mocno wrzeszczéć, bo tedy nos nie rozumie.
23. Takém sze zménczyli a tak sze noma pszycz chce.
24. Iekém wczoraj żeczór przyszli, to sze jusz wszyscy pokładli y posnéli.
25. (ł)U nos dżyszój w nocy szniek spot, ale zrena to roztajoł.
26. Za naszém budynkem stojó trzy pszeńkne jebłoneczki s trzema jebuszkamy.
27. Ni moglibysza jeszcze troszeczkę na nos poczekacz? to pudżém razém.
28. Iek głupsze dżeczy!
29. Nasze góry nie só za barzo wysokie: wasze só daleko wyższe.
30. Szuła funtóf worszty y chleba chceta?
31. Ni moge woma rozumiecz: muszyta troche głoszni godacz.
32. Nie znaleźlisza wy kawałek bżołego mydła na mojmé stole?
33. Iego brat chce sobże dwa pszeńkne nowe budynki w waszém (ł)ogrodze postażyycz.
34. To tak praże buło słowo od serca!
35. To dobrze zrobżyli!
36. Coto tam za ptozski szedźó na murku?
37. Pszeńcz wołóf y dżewiencz króf y dwanoszcze (ł)ożeczkoł wyprowadżyli gburzy za żesz, te chcieli przedacz.

38. Wszyscy dżyszaj só f polu, żyto szekó.

39. Icz tylko, ten brónatny pszes czy nic nie zrobży.

40. Pojechołem z ludżamy tam f tyłek po łonce w żyto.

Dodatek nauczyciela:

Städtischer Dialekt, Ein Satz, zum Beispiel: Pojechali do mnasta na gnadém kónu po kamenach no mnodu.

Hochpolnisch: Pojechali do miasta na gniadym koniu po kamieniach dla miodu.

Zu deutsch: Sie ritten (er ritt) nach der Stadt auf einem Fuchs auf dem Steinpflaster nach (um) Honig (zu kaufen).

Diwitten, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Dywity, gm. Dywity, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Anton Weiss, miejsce urodzenia: Stadt Wartenburg [Barczewo, gm. Barczewo, pow. olsztyński]

57 264 [Z 89,7]

1. W żyma suche listy bez požetrze furają.
2. Zaros przestane śnieg padać, to bandzie lepsze požetrze.
3. Włóż węgli w pszeć, co sia mleko wnet zawarzy.
4. Tan stary dobry chłop pojechoł na koniu na lód, sia zarwoł i wleczoł w żymmo woda.
5. Łon przed sztéroma abo szeszczoma nedżelamy pomer.
6. Łogań buł za gorący, to sia kuchy na łodspodku podpoliły.
7. Łon zawdy jojka bez soli i bez pszeprzu jé.
8. Nogi ma mocno bołą, jo myśla, com jech sobże przelotoł.
9. Jo buł tu ty bżółki im i możuł, a łona możuła, co i swoi corce poże.
10. Już jo tego żancy nie zrobże.
11. Ty małpo, jo czy zaroz dom warząchszo bez pysk!
12. Gdzie ty idżesz, czy i my mowa z tobą iszcz?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecko, łoston tu na dolę stoić, bo cia te złe gajsi zazrą.
15. Tyś sia dżyszaj nożęcy nauczuł, i bułesz posłuszny, to możesz prandzy iszcz do domu jek te drugę.
16. Tyś jeszcze nie jest doszcz duży, co byś flaszka żyna wypszuł, muszysz jeszcze kawoł roszcz, co bandżesz żankszy.
17. Bądź taki dobrý, idź do twoi szostry i mów i, co mo klejd no waszy matki dokonczyć szyć i szcoto go wyczyszzyć.
18. Kebysz ty go znoł (znała), to by buło jenoczy przyszło a znem by lepszy stojało.
19. Chto my moj kosz z mniasam ukrot?
20. Łon tak robżuł, jekbyšta go do draszowano stalowali, a łony to samny zrobżyli.

21. Komu łon ta nowotno rystoryjo pożedoł?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, bo tak by noju nerozumnoł.
23. My są zmanczony i mowa pragnączka.
24. Jekem w czoraj w żeczor nazod przyszli, to czy drudzy już w łożu leżeli i fest spali.
25. Ty nocy łostoł śnieg łu noju leżyć, ale zrana to sia roztopszuł.
26. Za naszam budynkam stojo trzy szliczne jebłonki z czerwonomay jebkamay.
27. Nymožeta jeszcze szułka na noju zaćkać, to pudżewa też zwoma.
28. Nymota takego dzieczynstwa prowadzić.
29. Nasze góry ne są mocno wysokę, wasze są wyzsze.
30. Szuła funtów kełbasy i szuła chleba wy chceta?
31. Jo wos nierozumnieje, wy muszycze trocha głośny godać.
32. Ne należliszta no mne kawałek bzołego mydła na mojam stole?
33. Jego brat chce sobże na waszam łogrodże dwa nowe budynki budować.
34. To słowo przyszło z serca.
35. To łod was było dobrze.
36. Co też to za ptoški tam szedzą dogóry na murku?
37. Gbury wyprowadzili pszanć wołów i dżeszancć krów i dwanoszcze łóżeczków przed żesz i chcieli ję przedać.
38. Dzyś wszystkie ludzie są na polu i sieką.
39. Jdź tyło, teń bronatny pszes czy nić nezrobży.
40. Jo tam ludźom tam na tyle bez łaka wżyto w jechoł.

Rosenau, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Różnowo, gm. Dywity, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gajewski, miejsce urodzenia: Dittrichswalde [Gietrzwałd, gm. Gietrzwałd, pow. olsztyński]

57 265 [Z 90,2]

1. Wżyme leć suche listki przez poźietrze.
2. Przestanie wnet śnieg padać, wtedy będzie poźietrze lepsze.
3. Włoż węgli w piec, co się mleko zawarzi.
4. Dobri stari chłop załomoł się z koniem prez lod i wpod w zimną wodę.
5. On pomer przed sztery abo sześcią niedzielami.
6. Łogien buł za gorąci, toć kuchi są na łodspątku dycht czorno spolane.
7. Łon ję jojka zawdi bez soli i psieprzu.
8. Nogi mnie mocno bołą, ja miśle com je przemogł.
9. Jo buł pani i moziulem ji, a łona moziula, co swoj corće pozie.
10. Jo niechce też tego żięcy robzić.
11. Io tobie dom warząchsią w łep, ty małpo!
12. Gdzie ty jdziesz, mowa jsć z tobą?
13. Są liche czasi.

14. Moje kochane dziecko, łoston tutaj na dole, bo te złe geiśi ciebźie zakojszą.
15. Tyś się dzis nozięci nauczył i bułes porządni, ty też możesz w prod do domu jść.
16. Tyś jeszcze jest za mały cobys flaszką żina mog wypsic, ty musisz jeszcze duży kawał rość.
17. Jidz, bądź taki dobry i mow twój siostrze, niech łona lo waszy matki łobleczenie łuszyje i szczotką wyciści.
18. Kiebis go buł zno! to by było jenoczy się stało, i z niem by było lepsi stojało.
19. Chto mie moj kosz z miejssem łukrot?
20. Łon tak robził jek by go do draszowanio łopstalowano; ale łoni to samni zrobili.
21. Komu łon ta nowo hystoryjo poźiedoł?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, bo tak to łon noju nierozumnieje.
23. Mi są zmordowane i chce noma się psić.
24. Jekam wczora na zod przysli, to leżeli te drugie jusz w łożu i spali fest.
25. Ty noci łostoł śnieg łu noju leżyć, ale dziś z rana jusz stopniół.
26. Za naszym domem stoją trzy psićkne jebloneczki z czerwonymi jebluszkami.
27. Nimożeta wi na noju jeszcze troszka czekać, to pudziewa pospołu.
28. Wi niepotrzebujeta takich dziecinstw prowadzić.
29. Nasze gori nie są mocno wysokie, wasze są gwolt żiększe.
30. Śiuła funtow woshti j siuła chleba wy chceta?
31. Jo woją nierozumnieja, wi musicie troszke głośni godać.
32. Nie znaleźliście kawalek bżiołego midła lo mnie na mojem stole?
33. Jego brat chce sobźie dwa psićkne nowe domi w waszem łogrodzie postażyć.
34. To słowo wyszło mu z serca.
35. To było dobrze łod woju.
36. Co tam siedzą za ptoşki do gori na tem murku?
37. Gburi wyprowadzili psić wołów i dzieżieńć krowow i dwanosćie łożiec przed zieś, te chcieli łoni przedać.
38. Dzisiaj są wszystkie ludzie na polu j sieką.
39. Gidz tyło, ten czerwoni psies ci nic niezrobzi.
40. Jo pojechał z temi ludziami tam w tył przez łąka w żyto.

Groß Damerau, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Dąbrówka Wielka, gm. Dywity, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Pietruszenski, miejsce urodzenia: Sauerbaum [Zerbuń, gm. Jeziorany, pow. olsztyński]

57 266 [Z 90,3]

1. Wżyme lećą suche liście w pożetrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padacz, potem będzie pożetrze znów lepsze.

3. Wrzuć węglów wpszeć, coby mleko na poł nawrało.
4. Ten stary, dobry człówek z koniem przez lód się w łomoł i zimną wodę wleczoł.
5. On przed szteroma abo sześcioma niedzielamy umer.
6. Łogien buł za duży, bo się kuchy na łodspodku dycht spoliły.
7. Łon jojka zawdy bez soli i pszeprzu je.
8. Nogi me mocno bołą, jo miślę com jch przefatygowoł.
9. Iom był łu ty kobzety i možułem jy, i łona možuła, co to i swojy corce poże.
10. Jo to jusz zeczy nie zrobźe!
11. Io cię tu zaroz łuszką w pysk trzasnę, ty malpo!
12. Gdzie to ty jydziesz, mowa z tobą przyżę?
13. Są liche czasy!
14. Moje kochane dziecko, łoston tu na dole, bo te złe geszy cię zakąsą.
15. Tysz się dzysioj nożęcy nałuczuł i bulesz porządny, to tesz możesz prendzy do domu jść nisz te druge.
16. Tyśz jeście nie dość duży, cobyś flasze żyna wypszuł, Ty muszysz jeście łurość i żększem bydz.
17. Proszę cię, jdz i mów twojy siostrze, coby klejdy no matki łuszuła i je szczotką łoczesała.
18. Kiebysz go buł znoł. toby to buło jenoczy przyszło, i jenoczy by z nem buło.
19. Chto my to kosz z mieśsem łukrod?
20. Łon tak zrobźuł, jek kieby go do draszowano łobstalowali, ale łony to sami zrobźyli.
21. Komu to łon tą nową hystoryja pożedoł?
22. Muszysz mocno wrześcieć, bo noju nie rozumnieje.
23. Som z męconi i chcę noma sie pszycz.
24. Iekiem wczoraj żeczor nazod przyszli, to czy drudzy jusz w łożu leżeli i fest spali.
25. Sznieg łostoł dzysiejszy nocy leżecz łu noju, ale zaraz reno stajoł.
26. Za naszym domem stoją trzy pszękne jebłoneczki z czerwonymy jebłusz-kamy.
27. Możeta jeście troszeczkę na noju czekacz, to potem z woma przydziem.
28. Nie muszyta tak jek głupsze dzieczy bydz!
29. Nasze gory nie są mocno wysokie, wasze są gwołt wyszsie.
30. Żuła funtów kielbafsy i szuła funtów chleba chceta?
31. Io woju nie rozumieję, muszyta kruszynę głoźny godacz!
32. Nie naleźliszta wy kawałek bżołego mydła no mnie na mojem stole?
33. Iego brat sobże chcę dwa pszękne nowe budynki w waszem łogrodzie pobudowacz.
34. To słowo mu łod serca wyszło!
35. To buło dobrze łod niech!
36. Co to tam za ptoszki siedzą na tem murku?
37. Gbury przyprowadzyli pszienecz wołow i dzieżienecz krow i dwanoście łóžeczków przed żesz i chcieli je przedacz.

38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i sieką.
39. Idz tło, ten bronatny psześ ci nić nie zrobźy.
40. Io z ludziami tam w tyle przez łąke w żyto wiechoł.

Tollack, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Tuławki, gm. Dywity, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Menzel, miejsce urodzenia: Stabigotten [Stawiguda, gm. Stawiguda, pow. olsztyński]

57 267 [Z 90,4]

1. W zimę furają suche listi w powietrzu.
2. Zaraz ustanie śnieg padać, wtenczas bendzie dobre powietrze.
3. Włóż węgle wpiec coby mleko się zaczęło gotować.
4. Ten dobry stary człowiek werwał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On przed czteroma lub sziescioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, dla tego są kuchy na odpodku spalone.
7. On jé jaja zawdy bez soli i pieprzu.
8. Nogi mę bołą bardzo, ja myślę zem je za bardzo namógł.
9. Ja byłem u tej kobiety i powiedziałem jej, i ona mówiła że swojej córce powie.
10. Ja juz więćej tego nieuczynie.
11. Ja cie tu zaraz łyską w pysk uderze, ty osle.
12. Gdzie idzies, mamy z tobą iść?
13. Teraz są liche czasy.
14. Zostan tu na dole moje dziecko, boby cie te złe gęsi pozarły.
15. Tys się dzis najwięcej nauczył i byłeś grzeczny, dla tego możes prendzej iść do domu jak ci drudzy.
16. Tys jescie nie dość duży, abys flaskie wina wypić, ty muszys jeście bardzo rośnąć.
17. Bądź taky dobry i idz i powiec twojej siostrze, ze ona mniała tą oblekie dla waszej matki uszyć i sciotką wyczyścić.
18. Zebys ty go był znał, toby było inaczej przysło i lepiej z niem stojało.
19. Kto mi moj koś z mięsem ukradł?
20. On myślał że oni go do dzaszowania najmą, ale oni sami wszystko zrobili.
21. Komu on tą nową hystorią powiadał?
22. Trzeba głośno wrześcić, bo tak to on nas nie zrozumni.
23. My iestesmy zmęceni i mamy pragnienie.
24. Gdy mi wczoraj na wieczor do domu przysli, to ci drudzy juz w łozu lezeli i twardo spali.
25. Przez noc jeście śnieg u nas leżał, lecz rano juz stajał.
26. Za domem naszym stoją trzy piękne jabłonecki a na nich są piekne jabłószka.

27. Niemożecie jescie trochę na nas czekać, mi téz z wamy pójdziemi.
28. Wam nie wolno takiego dzieczeństwa czynić.
29. Nasze góry nie są tak bardzo wysokie, wasze są wyżsje.
30. Siła funtow worżty i wiele chleba chcecie?
31. Ja nie rozumnie was, muszycie głośni mowieć.
32. Nie znalezliscie wy kawałek białego mydła dla mnie?
33. Jego brat chcę dla siebie dwa nowe pięknie budynki w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo pochodzi zjego serca.
35. To dobrze pan zrobił.
36. Co to za ptaszki tam na tem murku siedzą?
37. Gospodarze przyprowadzili pięć wołów, dziewięć krow i dwanaście owiecz-kow przed wieś i chcieli je sprzedać.
38. Wszyscy ludzie są dziś na polu i sieką.
39. Jdz tylko, ten bronatny pies ci nic nie robi.
40. Ja pojechałem z ludziami w zboze, tam wtyle przez łakie.

Jadden, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Gady, gm. Dywity, pow. olsztyński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]
57 268 [Z 90,5]

1. W żymie lecą suche listy w poźetrzu dokoła.
2. Przestanie zaraz sznieg padać, to będzie poźetrze lepsze.
3. Wetchnię wenglow w pszec, co mlecko wnet zawra.
4. Ten dobri stari chłop z koniem się w lod włamał i wżymną wodę wleczął.
5. Łon przed z szteroma abo szeszczoma niedzieloma pomer.
6. Łogien buł za gorąnci, kuchi się dicht czarno łodspądy łopaliły.
7. Łon ię iaika zawdy bez soly i bez pszepzru.
8. Nogi mę mocno bollą, ia miszłę com ich przesiłował.
9. Ja buł Łu Pani i pożedałem gi, a łona możuła, ia to i moii Corce pożem.
10. Ła też to nigdy żenci niezrobżę.
11. Ła tobże zaraz dam z warząszą bez łuszy, ty małpo.?
12. Gdzie ty idziesz, mąwa mi z tobą prziszcz?
13. To są liche Czassi.
14. Moie kochane dczę, łostan tu łodspądy stoicz, co cię te złe gęszy niezazrą.
15. Tisz się dzisz nażęnci łuczul i bułesz nieswawolni. Ti możesz pręndzy iść do domu ieck te druge.
16. Tisz ieszcze nie iest dość duży, flaszkę zyna wypsić, Ty muszisz przod kawał łurość i żenkszem bidż.
17. Gicz, bądź tacki dobri i mow twoii szestrze, łona ma łobleckę łą waszi Matki gottowo łuszicz, i z czotką czisto zrobzić.

18. Buł bisz go znał, buło bi ienaczy prziszło i lepsi la niego stoiało.
19. Kto mnie moi Kosz z miensem łukrad?
20. Tack czynuł ieck by go do draszowania łobstalowano, ale lani samni to zrobzyły.
21. Komu łan tę nową Historią pożedał?
22. Muszi głośno wrzeszczyć, bo łan nam nierozumnieie.
23. My są zmencząni i mawa pragnąnczkę.
24. Ieckem wczorra naząt prziszi w żeczor, to leżeli czy drudzi iuz w łożu i spalli.
25. Sżnig ty noci łu nasz łostał leżić, ale dzisz zręnną się ztopszuł.
26. Za naszym domem stoją trzy pszeńkne łebłonki z czerwonemi łebłuskami.
27. Nimożeta ieszcze we mgnienie łoka na naju czekać, to pudzewa zwąma.
28. Wy niebrukuieta tackem dzeczinstwem pendzić.
29. Nasze Gorri niesą tackie wissocke, wasze są wiższe.
30. Szuła funtow kełbassi i szuła chleba chceta wy mniecz?
31. Ła nierozumnieię wam, muszita troszkę głośni gądac.
32. Nienależliśzta kawałka midła bzałego łą mnie na moiem stolle?
33. Ęgo Bratt chce sobze dwa pszenke [!] nowe Domi w waszem łogrodzie budować.
34. To słowo mu przyszło łod serca!
35. To buło dobrze łod niech.
36. Co szedzą tam za Ptąszki dogari na Murku?
37. Gburri przyprowadziły pszencz Wołow, dzeżęc krow i dwanąszcze łóecz-kow przed żesz, i chcieli iech przedacz.
38. Ludze są dziśżaj wszisci na Pollu i szecką.
39. Gicz tyłlo, ten bronatni pszess tobże nic niezrobzi.
40. Ia z Ludzami tam wtylle bez Łankę wżyto wiechał.

Alt Wartenburg, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Barczewko (dawniej Stary Wartembork), gm. Barczewo, pow. olsztyński
Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Menzel, miejsce urodzenia: Wuttrinen [Butryny, gm. Purda, pow. olsztyński]

57 269 [Z 90,7]

1. W zimie furają suche liście w powietrzu.
2. Zaraz ustanie śnieg padać a tedy będzie lepsze powietrze.
3. Włóż wiegle w piec aby mléko się zaczęło gotować.
4. Ten dobry stary człowiek werwał się z koniem na lodzie i w padł w zimą [!] wodę.
5. On umarł przed czteroma albo sześcioma tygodniami.
6. Ogień był za bardzo, dla tego są kuchy na odpodku spalone.
7. On jé jaja zawdy bez soli i pieprzu.

8. Nogi mie bolą, ja myślę, zem zawiele chodził.
9. Ja byłem u tej białki i powiedziałem jej, i ona mówiła ze swojej córce powie.
10. Ja już więcej tego nieuczynie.
11. Ja ci dam łyśką w pysk, ty głupielcu.
12. Gdzie idzies, mamy z tobą iść?
13. Teraz liche czasy są.
14. Zostań tu na dole moje dziecko, boby cię gęsi pozarły.
15. Tyś dzis najwięcej się nauczył, dla tego możesz prędkiej iść do domu jak tamci.
16. Ty jescie nie jestes duzy dość abyś flaśkie wina wypił, muszyś jescie bardzo rosnąć.
17. Bądzze taky dobry i idz do siostry i mow jěj ze ona mniała tą oblekie dla waszěj matki uszyć i sciotką wyczyscić.
18. Żebyś ty go był znał to by było inaczej przysło i lepiej zniem stojało.
19. Kto mój koś z mięsem ukradł?
20. On myślał ze oni go do draszowania najmą, ale oni sami wszystko zrobili.
21. Komu on tą nową hystorią powiedział?
22. Trzeba głośno wrzeszcic, bo tak to on naś nie zrozum.
23. My są zmęczeni i mamy pragnienie.
24. Gdy mi w czoraj na wieczor do dumu przyšli, to ci drudzy juz włozu lezeli i twardo spali.
25. Tą noc został snieg u naś lezeć, lecz rano juz stajał.
26. Za naszym domem stoją trzy pięknie jabłoneczki a na nich są pieknie jabłuszka.
27. Niemozecie jeście trochę na naś czekać, my też zwamy przyidziemi.
28. Wam niewolno takiego dzieczenstwa czynić.
29. Nasze gory nie są tak bardzo wysokie, wasze są wyzsie.
30. Szuła funtów worzty i szuła chleba chcecie?
31. Ja nie rozumnie was, muszycie głośni gadać.
32. Nie znaleźliście wy na mojem stole kawałek białego mydła dla mie?
33. Jego brat chcę sobie dwa nowe piekne budynki w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo pochodzi z jego serca.
35. To dobrze było od waś.
36. Co to za ptaszki tam na tym murku siedzą?
37. Gburi przyprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanasce owieczkow przed wieś, i chcieli je sprzedać.
38. Wszyscy ludzie są dzis na polu i sieką.
39. Jdz tylko, ten brónatny pieś ci nic nie robi.
40. Ja pojechałam z ludziami w zboże, tam w tyle przez łąkie.

Ottendorf, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Radosty, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Jacob Saffian, miejsce urodzenia: Alt Wartenburg [Barczewo]

57 270 [Z 90,8]

1. W zymę lataią suche Liście w Powietrzu dokoła.
2. Zaraz przestanie Śnieg padać, tedy będzie Powietrze lepsze.
3. Zaniesz węgli w piec, coby mleko zaczęło wracz.
4. Ten stary dobry chłop zkoniem bez lod się załamał i w zymną wodę wleczął.
5. On przed steremy albo pięcioma tygodniami pomer.
6. Ogień był zagorący, kuchy są ocpady dycht czarno spalone.
7. On zie Jojka zawdy bez soly i pieprzu.
8. Nogi mnie mocno bołą, ia myślę, zem ich sobie przemog.
9. Ia był u tey pani i mowiłem jéi, a ona mowiła, że będzie Corce mowić.
10. Ia tego zięcy niechce zrobicz.
11. Ia cię zaraz wypalę Warząchszą bez uszy, ty maupo.
12. Gdzie ty idziesz, mowa z tobą iszcz?
13. Ją lyche Czasy!
14. Moie dziecię ostan na dole stoic, bo cię gęszy zazrą.
15. Tyś się dzisz naywięcej nauczył i pokorny buł, możesz prędzey do domu jak drudzy iyszcz.
16. Tyś ieszcze nie jest duży dość, abys iedną flaszę Zyna wypszuł. Ty muszysz ieszcze kawał ziększy urosnąć.
17. Idz i bądź taky dobry, mow twoiey siostrze, ona mo klejdy waszej matce uszycz i szcztoko wyczyszycz.
18. Kebyś ty go był znał! toby inaczej buło przyszło i zniem by lepszy stoiało.
19. Kto my moj kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robził, iak by był do draszowania obstalowany, ale oni to sami zrobzyli.
21. Komu on tę nową Hystorią powiedział?
22. Trzeba mocno wrzeszczycz, bo on naju nierozumieie.
23. My są zmęcconi i mowa pragniączkę.
24. Iek my wczoraj zieczor nazad przyszly, to lezely drudzy już w łozu i byly fest wspszyku.
25. Śnieg został tę noc u naju leżycz, ale dzisiaj zrena się roztopszuł.
26. Za naszym budynkiem stoia trzy Jebłonky z czerwonymy Jebkamy.
27. Niemożeta wy ieszcze Okamgnienie na noju czekacz, tedy pudziewa zwoma.
28. Wy niepotrzebujeta takiego Dzieczynstwa robzycz.
29. Nasze gory nie są tak bardzo wysokie, wasze są gwołt wyzsze.
30. Szuła funtow kełbasy i szuła chleba wy chceta?
31. Ia woju nierozumieię, muszycie trochę głoszny gadacz.

32. Czyścze wy zadnego kawałka białego mydła nomię na moim stole nienolezły?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe pszękne budynki na waszym Ogrodzie budowacz.
34. To słowo mu przyszło z Serca?
35. To było dobrze od woju!
36. Ćo siedzą tam za Ptoszky na tym murze?
37. Gospodarze przygnały pszęcz wołow dziesięcz krow i dwanoszcie Łoziec przed ziesz i chcieli ich przedacz.
38. Ludzie są dzisiáy wšzyscy na dworzu i šzeką na polu.
39. Idz tylo ten bronatny pszeš ci nic niezrobzy.
40. Ia z ludziamy tam w tyłku bez Łakę w zyto wiechał.

Reuschhagen, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Ruszejny, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Fr. Jorewitz, miejsce urodzenia: Wartenburg [Barczewo]
57 271 [Z 91,6]

1. W žime furajo suche listi w požetrzu.
2. Schneg przestane zaros padać, tedŷ będzie sasz lepsze požetrze.
3. Przyłosz lepszy, co sie mleko wnet zawarzi.
4. Ten dobri stari człozek w łomoł sie z konem na lodze i wleczoł w zimno wode.
5. Łon czożek łumer przed szteroma albo szeszczoma tygodnami.
6. Za duży łogen, plince so dicht popolone.
7. Łon jé jojka zawdi przez soli i przez przeprzu.
8. Moje nogi mne bardzo dro, pewnem jech przeszorował.
9. Io buł u tŷ kobżeti i možułem ji, a łona możuła, co będzie swoji corce możuła.
10. Nie będe ženci tego czynuł.
11. Io cze tu zaros warzonchszo przez łuszŷ polne, tŷ małpo.
12. Gdże tŷ jidżesz, Ći momi stobo przyšć?
13. Teros so liche czasi.
14. Moje miłe dziecie, loston tutaj, te złe gęsi bŷ cie zażerli.
15. Tysz sie dŷŷszoj noj ženci nauczuł i bułesz stateczni, tŷ możesz prędzi do domu jišć niżeli Ći drudŷ.
16. Tysz jeszcze jest nie doszić duży, jedno flaszke žina sam jeden wipszić, tŷ jeszcze najprzod muszisz kawałek łurosnoncz i ženkszy bŷć.
17. Jidź, bądź takŷ dobri i mów twoji szostrze, žebŷ kleidŷ dlo waši matki szic dokonciua i ze szczotko wŷczesła.
18. Byłbysz go poznoł, tobŷ sie było jenakszy stało, i z niem bŷ teraz lepszy stajało.
19. Kto mie moj kosz z miesiem łukrod?
20. Łon robžuł, jak bŷ łoni go do draszowano łopstalowali, ale łoni sami to z robżili.

21. Komu to nowo poźostke poźedzał?
22. Muszisz głośno wrzeszczyć, jenakszy nie z rozumnieje nas.
23. Mý są zmęconie i mowa pragnączie.
24. Iek mý w czoraj źeczor nazad przýszli, to jusz lezeli czy drudzý w łożu i byli fest przý spaniu.
25. Schnég lostoł dzýszaiszej noci łu nas leżić, ale dzýszaj zrena zasz sie rostopszuł.
26. Za naszym budinkiem stoją trzy psęknie jeblonki z czerwoniemi jebuszkami.
27. Nie możeta wi jeszcze jedno szileczkie na nas ciekać, to mý pudziewa z woma.
28. Nie mota takich dzieczinskiech głupsttów prowadzić.
29. Nasze góri nie so bardzo wýsokie, wašie so gwołd ženksze.
30. Szuła funtów wórzty i szuła chleba wý chceta?
31. Io was nie rozumnieje, wý muszyćie troche głośny godać.
32. Nie należliszcie kawałek bżołego mýdła dlo mie na mojem stole?
33. Iego brat chce sobże dwa pżękie nowe budinky w waszem łogrodze budować.
34. To słowo mu przýszło z serca.
35. To buło richtig od vos.
36. Co tam za ptozki szedzo do góri na murzyku?
37. Gburzi mieli pszęć wołów i dzieżęc krowów i dwanoszcze łowców przed żesz wýprowadzanie, te oni chcieli przedać.
38. Dziszaj są wszýsci ludzie na dworzu w polu i szieko.
39. Iidz tyłko, tę pszes brąnatni tobże nic nie zrobzi.
40. Ia jestem z temi ludzami tam wtýle przez łąkie w zýto przejechając.

Wieps, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Wipsowo, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]
57 272 [Z 91,4]

1. W žime furajó suche liście przez poźetrze łokoło.
2. Zaros łustane śneg padacz, tedy będzie poźetrze lepsze.
3. Łuczyn węgli w pszeć, że by mléko się prętko warzycz zaczęło.
4. Ten dobry stary chłop skoném przez łót się włomoł i wżimno wodę wleczół.
5. Łon przed śteróma abo szeszczóma niedzielóma łumer.
6. Łogien buł za gorący, kuchi są z dołu wcale ciorno spolóne.
7. Łón je jojka zawdy bez soli i pszeprzu.
8. Nogi me mocno bóló, jo myśle žem jéch przeleczoł.
9. Jo buł łu bżółki im ji to pożedoł, a łóna możuła, łóna pozé to swoji córce.
10. Jo też tego žency nechce łuczynicz.
11. Jo łuderze cię zaros warzáchszą w koło łuszy, ty małpo.
12. Gdzie ty jidziesz, mowa my ztobą jiść?

13. Są lichę czasy.
14. Moje mniłe dziecko, łoston tu na dole stoic, złe gęsi zazró cię.
15. Tysz się dzysz nojżęcy nałuczuł isz buł stateczni, ty możesz prędy do domu jiść, jek te druge.
16. Tysz jest jeszcze nie dość duży, jednó flaszkę żina wypszycz, ty muszysz jeszcze kawoł rosnąc, i żększy bycz.
17. Jić, bądź takó dobró i mów twoji siostrze, łóna mnała łoblékę przed waszą matkę fertich łuszycz i ze szczotką wyczyszczycz.
18. Kiebysz ty gó buła znała! to by buło jenocy przyszło i by lepszy z ném stojało.
19. Kto my mój kosz z mnésém łukrot?
20. Łón tak zrobiżył, jek by go do draszowano łopstalowali, ale łóny to samni zrobiżyli.
21. Komu łón tó nowó geszyczte pożedoł?
22. Muszy głośno wrzeszczycz, bo łón nie rozumneje noju.
23. My są zmęczone i mowa pragnączkę.
24. Jek my wczoraj żeczór nazod przyszli, to leżeli te drugę już w łożu, i byli fest przy spszyku.
25. Śnég to noć łu noju leżycz łostoł, ale dzysz reno się stopszuł.
26. Za naszém domem stoją trzy pszékne jebłónecky z ćierwónemy jebłuszkamy.
27. Nimożeta wy jeszcze jedno łokamgnéne na noju czekacz, to my pudziem zwoma.
28. Nimota takich dzieczynstwow prowadzicz.
29. Nasze góry nie są takę wysokie, wasze są gwołt wyszsze.
30. Szuła funtów wórzty i szuła chleba wy chćeta?
31. Jo woju nie rozumneje, wy muszyta troszke głośni godacz.
32. Czysz ta wy kawałek bzołého mydła no mne na mojm stole nienależli?
33. Jego brat chće sobże dwa pszékne nowe domi w waszem łogrodzie budowacz.
34. To słowo przyszło mu łod sćrca.
35. To buło dobrze łod nech.
36. Cóz siędzą tam za ptozki dogóry na mureczku?
37. Gburzy pszęcz wołów i dziewjęcz krów i dwanoście łóżeczkw przed żesz przyprowadzili, te chćeli łóni przedacz.
38. Ludzie są dzisz wszyści na dworzu na polu i sieką.
39. Jić tylko, ten bronatni pszes nie zrobiży tobże nic.
40. Jo złudzamy tam wtyle przez łakę w żyto wjechoł.

Groß Ramsau, Kr. Allenstein, Reg.-Bez. Königsberg

Ramsowo, gm. Barczewo, pow. olsztyński

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]

57 273 [Z 91,5]

1. Wzyme furają suche listki po pożetrzu.

2. Ono przestanie zaroz sniek padacz, to będzie poźetrze znowuj lepsze.
3. Zrob węgle fpszecu, coby się mleko wnetky zawarzuło.
4. Ten dobry stary chłop zarwoł się skoniem na lodzie i wleczoł w tó zymnó wodę.
5. On juz przed szteroma abo przed szeszczoma niedzielamy pomer.
6. Ten łogien buł zagorący, kuchy są pod łodspotkiem wcale czorno popolone.
7. On jé jojka zawdy bez soly i bez pszeprzu.
8. Nogi me mocno boló, jo myślę co jo jch przesyłowoł.
9. Io buł kiele bzołky i móžułem jj, a łona móžuła co chciała i waszy corce móżycz.
10. Io też już nie chce znowuj zency tego robżycz.
11. Io ciebże tu zaros chlapne tó warzáchszó po łuszach, Ty małpo!
12. Gdzie Ty idziesz, mowa my stobą też iścż?
13. To só liche czasy.
14. Moje kochane dzecko, łoston tu na dole stojcz, bo cie te złe gejszy zazrół.
15. Tyś sie dzysz nożency nałuczul i bułesz spokojny, Ty możeś prendzy do domu iść jek czy drudzy.
16. Tysz jeszcze nie jest doszcz duzy, cobyś jedną flaszke żyna redzul wypszycz. Ty muszysz wprzód jeszcze troszke rosnoncz i zenkszy bycz.
17. Łcz, bądź taky dobry i mof tfojj szostrze, coby łona to łobleczenie no waszy Matki fertich łuszała i szcztotką [!] wypucowała.
18. Kiebys Ty go buł znoł toby łono buło jenoczy poszło, bo to trzeba buło o niego lepszy stojcz.
19. Chto mnie moj kosz z Mnejsem ukrod?
20. Łón to tak robży jek by go tam do drażby obstalowały, a łony to samny porobżyły.
21. Komu łón tą nową historyją pożedoł?
22. To muszy mocno wrzeszczycz, bo łon noma nic nie rozumnieje.
23. My są zmordowany i mowa pragnączkie.
24. Iek my wczoraj żeczor nazod przyszly to leżely czy drudzy jusz w łożu i mocno spaly.
25. Śniek ty nocy łostoł u noju leżycz, ale dzyszoy zrena się rostopszuł.
26. Za naszym domem stojó trzy pszękne łebłonky z czerwonymy łebłuskamy.
27. Nimogliszta wy kruszyneczkie na noju jeszcze zaczekacz, to my pudzem z woma.
28. Wy nie brukujeta tu po dzeczynsku robżycz.
29. Nasze Góry só nie za bardzo wysokie, wasze só gwołt wyszsz.
30. Szuła funtof Worzty i szuła funtof chleba chceta mniecz?
31. Ło woma tego nie rozumnieje, Wy muszyta troszke głosny godacz.
32. Nie znalezlyszta wy kruszynke bżołego mydła no mnie na mojm stole?
33. Łego brat chce sobże dwa pszękne nowe budynky w waszem sadzie budo-wacz.
34. To słowo przyszło mu łod serca.
35. To buła prowda łod wos.

36. Co to tam szedźó za Ptoszky wysoko na tem murku?
37. Te gbury przyprowadzyły przencz wołof i dzeżencz Krowof i dwanoszcze
Łożec ze wszy i chcely jech przedacz.
38. Te ludzie só dzyszój wszyscy na dworzu na polu.
39. Icz tyło, ten bronatny přes tobże ni [!] nie zrobży.
40. Ió tam z ludzamy na tyłach przez łąky w zyto wjechoł.

Kreis Osterode (powiat ostródzki)

Thomareinen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Tomaryny, gm. Gietrzwałd, pow. olsztyński

Tłumaczył Böllman [?] Striewski

Nazwisko nauczyciela: Hermann Daday, miejsce urodzenia: Thomareinen
[Tomaryny, gm. Gietrzwałd, pow. olsztyński]

53 658 [b 88,11]

Uwaga: Inne zdania.

1. Bracie dzýsai paiedzem do lasa po drzewa.
2. Nasie geszi sie ius napacinaio niesę, iedna ma gaika.
3. Ci sie nase szwinie iusz dobrze ukarniłi.
4. Mnie posziedal sioszod sze nam wcaray mocna Choýni poceli.
5. Unoiu buł dzisay Standar.
6. Pocta pudzewa bratcze bodoý dzisoý na psziwo.
7. Iek mi dodom wcoray przisli to ius wsziscý spali.
8. Dzisoý wnoci unoiu na dwa botý sznegu spadło.
9. Idz do krafca i spitoý sie czy mý uszuł Suknio i buksý.
10. Przinies wemborki do siený.
11. On cinił tak iak bý go do drasowanio obstalowano.
12. Podczta wsziscý do domu.
13. Idz spac.
14. Po doita mý sklonke sze sinem.
15. Tý sie dzisoý mocno dobrze uczýł, eno muszis sawdi tack [?].
16. Ió bił utwogi szoný i mowił emgi sie mo saros szwinie wegnac.
17. Nasia struga iusz dzisoý tak mocno samarsła sie bes nio przeiechac mosze.
18. Swoku poiedzece iutro na sianach do niasta sze sboszem.
19. Idz sawołoi chłopow saros na Fristick.
20. Nogi mnie tesz dzisoý mocno bolo pewnoiem przelecoł.
21. Podz wles do [?] mnie na sianie.
22. Dziewcoký idzta ponosta saros drewka.
23. Cicho bo wcale nic niesłuchac.
24. Idzta sapczongoita saros kione poiedewa na spacer.
25. Cý na niedziele bendzie Ksionc wkosciele.
26. Idz na potste soros stemi listami.

27. Pudzies tŷ do Ostroda swołoma na iermarek.
28. Pudzewa iutro na Olstok drwa kupac.
29. Nieszes kiedŷ teros ksionc prziiidze do kosciola.
30. Tesz nas Organistŷ dzisoŷ pienkne grał.
31. W kosciele tesz em i dwa pienkne psniesne spewali.
32. Wcoraŷ swecora tesz i mocno marszło.
33. Kenŷ tŷ idzes zackoi i io pude stobo.
34. Podz samnio do isbŷ.
35. Niechoc tŷ tam.
36. Ludzie sio dzisoŷ na polu kele siana.
37. Siosedze ci tŷ bendzis te dwa domŷ wtoiem [!] ogrodzie sdrzewa cŷ scegli budowac.
38. Komu on to pienkno Historigo posiedał.
39. Weno co to ptokow na drzewie siedszŷ.
40. Pon bog cŷ wsziele tesz lotos dobrego dał.
Wiesdrowiu to wszistko tu napszisoł.

Arnau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Ornowo, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Niklas, miejsce urodzenia: Kehlen, Kreis Angerburg [Kal, gm. Węgorzewo, pow. węgorzewski]

53 662 [c 86,6]

1. W zime furgają suche listŷ w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedŷ będzie powietrze zasię lepsze.
3. Włoż węglę w piec, że mléko prędko gotować się zacznie.
4. Ten dobrŷ starŷ mąż z kóniem przez lód włamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed czterŷma, albo sześćmi tŷgodniami umarł.
6. Ogień był za goroncŷ, kuchŷ są nisko w cale czarno spalone.
7. On ie iaia zawsze oproc soli i pieprzu.
8. Nogi mi bardzo bołą, wierze, żem ich sobie obszorował.
9. Byłem u tŷŷ niewiastŷ i mowiłem iéŷ, a óna rzekła, że chce to i swoiéŷ corce powiedzieć.
10. Ja nie chce też to wiécéŷ czŷnić.
11. Uderze cię zaraz warzáchwią po uszach, tŷ małpą!
12. Dokąd idziesz, mamŷ i mŷ z tobą iść?
13. Są liche czasŷ.
14. Miłe dziecie moje! zostań tu nisko stoic, złe gęsi te zakąsaia cię.
15. Tŷ dziś naŷwiecéŷ uczŷleś się i statecznŷ byleś, tŷ możesz prędzeŷ do domu iść iak te drugie.
16. Tŷś ieszcze niedość wielki, śklankie wina wŷpić, muszŷsz naŷprzód kawał rosnąć i wiékszŷm być.

17. Idź, bądź taki dobry a mów twoięŕ siostrze, ona ma odzienie matce gotowe uszyć i szczotką oczyścić.
18. Byleśbŕ go znał, tedŕ bŕ to bŕło inaczęŕ przŕyszło, i lepięŕ bŕ się z nim miało.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, iakbŕ do draszowania zaproszonŕ bŕł; aleć to oni sami sprawili.
21. Komu ón tą nową hŕstorŕą powiedział?
22. Muszŕ bŕć głośno wołano, bo nie rozumieje nas.
23. Jestemŕ mdłe, i pragnienie mamŕ.
24. Jak mŕ wczoraŕ w wieczor nazad przŕszli, leżeli drudżŕ już w łózku i mieli się do śpiku.
25. Śnieg teŕ nocŕ u nas leżyć został, ale rano rozpłynął się.
26. Za domem naszŕm stoją trzŕ piękne jabłónki z czerwonymi jabłkami.
27. Nie mogli bŕście nanas okamgnienie zaczekać, tedŕ zwami póŕydzienŕ.
28. Nie zdało bŕ się wam takich dziecińskich ŕartów prowadzić.
29. Nasze góŕŕ nie sã bardzo wŕsokie, wasze sã wŕszsze.
30. Jak wiele funtow kiełbasŕ i jak wiele chleba chcecie mieć?
31. Ja nie rozumięŕ was, musicie troche głośnieiŕ mówić.
32. Nie znaleźliście kawałek białego mŕdła przed mię na mojem stole?
33. Brat jego chce sobie dwa nowe piękne domŕ w waszŕm ogrodzie budować.
34. Te słowo z serca mu przŕszło.
35. To sprawiedliwie od was bŕło.
36. Co za ptaszki siedzą tam wŕsoko na murku?
37. Gburŕ pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiec przed wieś bŕli wŕprowadzili, i chcieli ie zprzedać.
38. Ludzie sã dziś wszŕsćŕ na dworzu w polu i siekã.
39. Idź tylko, pies brunatnŕ nic ci nie uczŕni.
40. Ja z ludziami tam w tŕlę przez łakie w ŕŕto w jachał.

Kraplau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Kraplewo, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: August Rauter, miejsce urodzenia: Klein Reussen, Kreis Osterode [Ruś Mała, gm. Ostróda, pow. ostródzki]

53 663 [c 86,7]

1. W zime furgają suche listy w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie powietrze zasię lepsze.
3. Włóż węgle w piec, ŕe mlęko prędko gotować się zacznie.
4. Ten dobry stary mąż z kóniem przez łód włamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed czterema, albo sześciu tygodniami umarł.
6. Ogień był zagoroncy, Kuchŕ sã nisko w cale czarno spalone.

7. On ie jaja zawsze oproc soli i pieprzu.
8. Nogi mi bardzo bolą, wierze, że ich sobie obszorował.
9. Byłem u tej niewiasty, i mówiłem jój, a óna rzekła, że chce to i swojej corce powiedzieć.
10. Niechce też to więcéj czynić.
11. Uderze cię zaraz warząchwią po uszach, ty małpo!
12. Dokąd idziesz, mamy i my ztobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Miłe dziecie moje! Zostań tu nisko stoić, złe gęsi te zakasają cie.
15. Ty dzisz najwięcéj uczyłeś się i stateczny byłeś, ty możesz prędzéj do domu iść, jak te drugie.
16. Tysz jeszcze niedość wielki, szklankie wina wypić, muszysz najprzód kawał rosnąć i większym być.
17. Idź, bądź taki dobry, a mów twojéj siostrze, ona ma odzienie matce gotowe uszyć i szczotką oczyścić.
18. Byłéśby go znał, tedy by to było inaczej przyszło, i lepiej by się z nim miało.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, jakby do draszowania zaproszony był; aleć to oni sami sprawili.
21. Komu ón tą nową hystoryą powiedział?
22. Muszy być głośno wołano, bo nie zrozumnieje naś.
23. Jesteśmy mdłe, i pragnienie mamy.
24. Jak mý wczoraj w wieczór nazad przyszli, leżeli drugie już w łóżku i mieli się do śpiku.
25. Śnieg tej nocy u nas leżyć został, ale rano rozpułynął się.
26. Za dómem naszym stoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi jabłkami.
27. Nie mogli byćście na nas okamgnienie zaczekać, tedý z wami pojdzimý.
28. Nie zdało by się wam takich dziecińskich żartów prowadzić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wyszsze.
30. Jak wiele funtów kiełbasy i jak wiele chleba chcecie mieć?
31. Nie zrozumiecie was, muszycie troche głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście kawałek białego mydła przed mię na mojem stole?
33. Brat jego chce sobie dwa nowe piękne domy w waszym ogrodzie budować.
34. Te słowo z serca mu przyszło?
35. To sprawiedliwie od was było.
36. Co za ptaszki siedzą tam wysoko na murku?
37. Gbury pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiec przed wieś byli wyprowadzili, i chcieli je z przedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy, na dworzu w polu i sieką.
39. Idź tylko, pies brunatny nic ci nie uczyni.
40. Ja z ludziami tam w tyłę przez takie wżyto w jachał.

Döhringen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Durag, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: I. L. Kuehnast, miejsce urodzenia: Moythienen ostródzki
[Mojtyny, gm. Biskupiec, pow. olsztyński]

53 664 [c 87,1]

1. W zime lataią suchę listy w powietrzu.
2. Przystanie zaraz śnieg padać, w tedy będzie powietrze zaś lepsze.
3. Włóż węgli w piec, co mleko się prętko zagotuię.
4. Ten dobry stary mąż w łamał się z koniem przez lód, i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed cztery lub sześć tygodni.
6. Ogień był za tęgi, bo kuchy są nisko czarno napalóne.
7. Ón pożywa iayka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi me barzo bolą, i uważam, żem ie przebrał.
9. Byłem u tey żony i mowiłem iey, a óna mowiła, że chciała to też swoiey corce mowić.
10. Ią niechcē też tego więcey czynić.
11. Ią cię różne warzáchwią bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy i my za tobą iść?
13. Są liche c'zasy!
14. Moie miłe dziecie, zostań tu nisko stoic, bo złe gęsi cię zazrą.
15. Tyś się dziś naywięcey nauczył i byłeś grzecznem, ty możesz prędzey do domu iść, niż te drugie.
16. Tyś ieszcze nie dość duży, abyś mógł butelke wina wypić, musisz ieszcze kawał urosnąć, abyś większem był.
17. Idź, bądź taki dobry i mów twoiey siostrze, że óna miała odzenie przed matkę waśzą z uszyciem skónczyć i ie szczotką wyciesać.
18. Gdybyś go był znał, toby było inaczey przyszło, i byłoby przed niego lepiey wypadło.
19. Kto mi mój kośz z mięsem ukradł?
20. Ón czynił tak, iakby go do draszowania obśtalowali; ale óni to sami zrobili.
21. Komu ón tą nowine powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo nam nie z rozumieie.
23. My się zmordowali i mamy pragniączke.
24. Iakem wczoray wieczorem nazad przyszli, to ci drudzy iuż leżeli i twardo spali.
25. Tey noży został śnieg u nas leżyć, ale dzisiay rano stiał.
26. Za našem dómem stoią trzy piękne iablónki z czerwonomi iabłuśzkami.
27. Nie możeta ieszcze okamgnienie na nas czekać, to póydzem z wami.
28. Nie mata takich dziecinskih żartów czynić.
29. Naśze góry nie są barzo wysokie, waśzę są wiele wyższe.
30. Iak wiele funtów wórżty i iak wiele chleba chcecie?

31. I a wam nie rozumiecie, musicie troche głośniej gadać.
32. Nie znaleźliście kawałka białego mydła przede mną na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie budować.
34. Te słowo przyszło mu z serca!
35. To było dobrze od nich!
36. Co za ptaszki siedzą tam wysoko na murku?
37. Gburey wyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczeków przed wieś, te oni chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na dworzu i siekają na polu.
39. Idź tylko, ten brónatny pies ci nic nie uczyni.
40. I a pojechał z ludziami tam w tyle przez łąkę w żyto.

Thomascheinen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Tomaszyn, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Herrmann, miejsce urodzenia: Friedrichshoff
[Rozogi 1. gm. Rozogi, pow. szczycieński lub 2. gm. Sorkwity, pow. mrągowski]
53 665 [c 88,1]

1. W zimę suche liście wiatrem roswiewane bývają.
2. Zawierucha zaraz przestanie a powietrze się znowu wýpogodzi.
3. Wysp węgle w pieć, býv mleko wnet zaczęło się warzyć.
4. Dobry starzec na koniu przez lód w zimną wodę wpadł.
5. Umarł przed czterema czy sześcía tygodnami.
6. Ogień był za ostrý, ciasta tez wcale są przypalone.
7. Łaje bez soli i pieprzu jada.
8. Nogi mnie bardzo bolą, zdaje mi się, że je schodził.
9. Byłem u onéj niewiasty, bym jój to powiedział, na co przyrzekła, iż także córce powie.
10. Jeszcze ras tego tez już nie uczynię.
11. Kiedy tu zaraz warząchwia po pysku dostaniesz, małpo!
12. Dokąd idziesz, czy z tobą przyjść mamý?
13. Lyche to czaśý!
14. Zostań tu na dole, miłe dziecię, abý cię złe gęsi nie pogryzły.
15. Tyś się dziś najwięcej uczył i grzecznyś był, możesz prędký do domu iść, niż ci drudzy.
16. Jeszcześ nie dorosłý dość, byś butelkę wina wypił, jeszcze kawał rosnąć i większym zostać muzisz.
17. Bądź łaskaw, a poszedłszy mów siostrze, abý suknie dla waszój matki dokończywszy szczotką wychędożyła.
18. Obyś go był znał! Inaczéj býv się było działo a lepiéjbý z nim stało.
19. Kto mój kosz z mięsem ukradł?
20. Udoł, jak býv jemu byli kazali młócić, a sami to zrobili.

21. Komu powiedział tą nowinę?
22. Potrzeba głośno krzyczeć, bo inaczej by nas nie zrozumiał.
23. Zmordowanymi jesteśmy i pragniemy.
24. Gdyżemy wczoraj w wieczór nazad przyszli, to oni już układzły się twardo spali.
25. Śnieg tą nocą wprawdzie u nas się trzymał, ale dziś z rana się roztopił.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Czy nie możecie jeszcze chwileczkę na nas czekać, wtedy z wami pójdziemy.
28. Nie godzi się wam takie dzieciństwa robić.
29. Nasze góry nie są wysokie, wasze wiele wyższe.
30. He funtów kielbasy, ile chleba wam potrzebno?
31. Nie mogę was zrozumieć, musicie trochę głośniej mówić.
32. Czy nie znaleźliście kawałek białego mydła dla mnie na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie wystawić.
34. Słowo przyszło mu z serca.
35. Dobrze tak, mój przyjacielu!
36. Coż to za ptaszki na onym murku?
37. Rolnicy pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owieczek wywiedli przed wieś ku sprzedaniu.
38. Dziś wszyscy są na polu i siekają.
39. Łdźno, pies brunatny tobie nic nie zrobi.
40. Pojechałem z ludźmi tam w tyle przez łąkę w żyto.

Frödaу, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Sławkowo, gm. Działdowo, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: W. Malonner, miejsce urodzenia: Hohenstein [Olsztynek, gm. Olsztynek, pow. olsztyński]

53 706 [f 87,1]

1. W żimie latają suche liście w powietrzu na około.
2. Przestanie zaraz kurzyć, a potem będzie znów dobra pogoda.
3. Włóż węgli w piec aby mleko wnet się gotować zaczęło.
4. Ten dobry stary chłop załamał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed cztery albo sześć tygodniami.
6. Ten Ogień był za gorący, dla tego kuchni dołem czarno spalono.
7. On pożywa jajka bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołą, i ja myślę, że je sobie odparzyłem.
9. Ja byłem u ty cobiety i powiedziałem jej, a ona mi odpowiedziała, że chce jej corce powiedzieć.
10. Ja niechcę tego już więcej czynić.
11. Ja cię raz uderzę z tą warżuchłą za uszy, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mamy iść z tobą?

13. Czasy są luche.
14. Moje miłe dziecko, zostań tu na dole stoć, te złe gęsi zażrą cię.
15. Tyś dziesiaj najwięcej się uczył i byłeś grzeczny, wolno ci prędzej iść do domu, jak tym drugim.
16. Tyś jeszcze nie dosyć duży aby flaszkę wina wypić, ty musisz jeszcze cały kawał rość i większym być.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twojej siostrze, ona ma tą oblekę dla waszej matki z szyciem dokończyć i szczotką oczyścić.
18. Żebyś ty go znał, w ten czas było by inaczej przyszło, i było by dla niego lepiej.
19. Kto zkradł mi moj kosz z miesem.
20. On tak czynił, jakoby go do młocenia obstalowali, ale oni to sami zrobili.
21. Komu opowiadał tą nową chystoryą [!]?]
22. Trzeba głośno krzyczyć, gdyż nie rozumnieję nas.
23. My gestesmy znużeni i mamy pragnienie.
24. Jak mi wczoraj wieczor na powrót przysli, leżeli ci drudzy już w łozku i mocno zasneli.
25. Śnieg dzisiejszy nocą u nas został leżyć, ale dzisiaj rano z tajał.
26. Za naszym domym stoją trzy piękne jabłoniczki z czerwonymi jabłonkami [?].
27. Nie mogli byście jeszcze chwilkę na nas czekać, a potem bym z wami posli.
28. Wam nie wolno dziecinstwa czynić.
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wysze.
30. Ile funtow worzty i wiele chleba chce cie.
31. Ja was nie zrozumnieję, wy musicie trochę głośni gadać.
32. Nie znaleźliście wy kawałek białego mydła na mojem stole dlamnie?
33. Jego brat chce sobie dwa ładne nowe domy waszym ogrodzie pobudować.
34. Te słowo poszło mu od serca.
35. To było słusznie od niech.
36. Co za ptaszki siedzą tam wysoko na murku?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krow i dwanasce owieczkow przed wies i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i koszą.
39. Idź tylko, ten pies brunatny nić ci nie robi.
40. Ja złudzami tam w tyłku przez łąkę w zboże wjechałem.

Groß Pötzdorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Pacółtowo, gm. Grunwald, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Eduard Saloga, miejsce urodzenia: Frögnau [Frygnowo, gm. Grunwald, pow. ostródzki]

53 676 [d 87,7]

1. W zime fura suche liszcę przez powietrze.

2. Wnet przestanei snieg padac i powietrze będzie lepsze.
3. Włoz węgli w piec, ze mleką sie wnet zagotuię.
4. Nogi mię bolą, że uważam, że m ie przetař.
5. On przed czteroma albo szesczoma tŷgodniami umarł.
6. Ogien był sa gorący, kuchŷ się nisko czarno opaliły.
7. On iada zawsze iaŷka bez soli i pieprzu.
8. Ten starŷ dobrŷ mąz z koniēm przez lod szę włamał i w zŷmną wodę wpadł.
9. Ja była u teŷ niewiaŷtŷ i mowiłam ieŷ to, a ona chciała to swojeŷ corce powiedzieć.
10. Ja niechce to tez więcey znow uczynec.
11. Ja cię zaraz uderze warzuchwią międzŷ uszŷ, tŷ małpo.
12. Gdzie tŷ idziesz, mamy stobą iszcz?
13. Tą są liche czasŷ!
14. Moie miłe dziecko, zostań tu nizko stoicz, te złe geŷi z kasaia ciebie do śmierci.
15. Tysz się dzisz naŷwięceŷ nauczŷła i byłaż grzeczną, wolno czy prędzey do domu iszcz, iak tym drugim.
16. Tŷż ieszcze nie doć duŷa, abŷsz iedno flaszke wina wipiła tŷ, muszŷsz ieszcze kawał rosnąc i więszą się stać.
17. Idŷ, bądź taki dobrŷ i mow twoieŷ siostrze, że ona te szatŷ dla matki do konca uszŷć i one ze szczotką obczŷŷcić miała.
18. Gdybŷ ty go znał to by było naczŷ przŷszło miałoby się lepiej zniem.
19. Kto mie moŷ kosz z mięsem ukradł?
20. On czynił tak, iakobŷ go do młocenią obŷtalowali, oni to ale sami uczŷnili.
21. Komu on to nową powieść powiedział?
22. Trzeba głoŷzno krŷŷczŷcz, bo bŷ on nam nierozumniał.
23. Mŷ iesteszmy sturbowani i mamy pragniāczke.
24. Iāk mŷ wczora na wieczor nazad przŷsli, to leŷeli inni iuŷ w łozu i bŷli fest wŷpiku.
25. Snieg teg nocy u nas leŷyc został, ale dzis rano z taiał.
26. Ia [!] naszem domem stoia trŷŷ piękne jabłonki z czerwonei jabłkami.
27. Nie możecie okamgnienia na naŷ ciekac, tedŷ puydziemy z wami.
28. Nie wolno wam takowych dziecinskiŷ ŷartow czynic.
29. Nasze gorŷ nie są barzo wŷsokie, wasze są wiele wŷszsze.
30. Wiele funtow worzŷŷ i wiele chleba chcecie miec?
31. Ja wam nie roŷumne, wŷ muszycie troche głoŷznęŷ gadacz.
32. Nie znalezliscie kawałka białego mŷdła prŷzedemnie na moiem stole?
33. Jego brat chce sobiē dwa nowe piękne domŷ na waszŷm ogrodzie z budowac.
34. Te ŷłowo wyszło onemu z serca.
35. Tą bŷłą prawiē od nich.
36. Coŷ tam za ptaszki na tem murŷŷku szędzā?
37. Gburŷ bŷli piēc wołów, dziewięć krow i dwanaŷciē owieckow przed wies przywiedli te oni chcieli przedać.
38. Ludzie są dzis wszyszŷ na dworzu w polu i ŷekā.

39. Idź tyłko, ten bronatny pies czy nic nie uczyni.

40. Ia byłem z ludzami tam wtyle przez łąki w żyto w iechał.*

Elgenau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Elgnowo, gm. Dąbrówno, pow. ostródzki

Tłumaczyli ludzie miejscowi (tu urodzeni)

Nazwisko nauczyciela: Prengel, miejsce urodzenia: Groß Jauer [Jora Wielka, gm. Mikołajki, pow. mrągowski]

56 859 [e 86,3]

1. W żyme furgaią suche lýście przeź powietrze.
2. Zaraz przestane się kursic, w tedi będzie powietrze znowu lepsze.
3. Czyń węgle wpiec, co te mleko wnet gotować się zacznie.
4. Ten dobry stary Chłop skoniem na łodzię sie zarwał i wzymó [!] Wode wleżał.
5. On przed steroma albo pred sesćzóma niedzielami umarł.
6. Ogeń buł za goronci, kuchy só na odspodtku czarno spieczóne.
7. On iye iaka zawdy bes soly i bez pieprzu.
8. Nogý boló me mocno, ia mysle, co ia ie zamocno schodzuł.
9. Ia buł użony i mowiulem iy ć ona, i ona mowyła, ona chćżała to tez swoiy corce mówycz.
10. Ia niechce to więcy czynić.
11. Ia ćze rżene zaras warżuchwio bes uśy, ty małpo!
12. Keny idesz ti, mawa mi stobo pryszć?
13. Eno só liche czasi.
14. Moie myłe dziecko, zostań tu stoić, te złe gęsi zazró (ty) dzie.
15. Tys dżysay naywięcey się nauczuł i ćzychis buł, ty możes prędy iscz do dóm iak drudzy.
16. Tys iesćże niedosć duży, iedno flaske wyna wypicz, ty musis iesćże kawał urosnoć i więkxy być.
17. Ić, bõndź taky dobry i mof twoyi szostrze ona mniała Kleidy przed waszo mattke gotowe usić, i szotko wyczyszyć.
18. Kebysty go znał, to by było ienaćy przysło, i bysię lepy znim mnało.
19. Chto my mój koś z mięsem ukrat?
20. On robiuł, tak any by go dodraszby opstalowały, ońy zrobili ale samny.
21. Kómu on to nowo powiesć powiedział?
22. On musy głośno krzyćć bo un naz nie rozumnie.
23. My iestewa zemglóne i mawa pragnióczke.
24. Iek my wćzoray na wieczór nazat przysly, tam leżely te druge iuz włošku i były twardo wespiku.
25. Ten sniek nocy unas lezyć zostal, ale dzysay reno to się stopiuł.

* Ankieta z miejscowości Marwalde, Kr. Osterode znajduje się na stronie 571.

26. Za nasiem dómem stoio trzy piękne iebłony, zczzerwonemy iepkamy.
27. Nimożeta ieszcze fiołke na nas czekacz, to pudziemy zwamy.
28. Wy niebrukuieta take dżeczynstwo prowadzycz.
29. Nasze gory nieso wysokie, wasze wysze.
30. Szyła funtow worzty i siła chleba chceta?
31. Iawam nie rozumne musicze głosny gadać.
32. Nie znaleźlista przedemnie kawałek białego mydła na moiem stole.
33. Swoy brat chce dwa nowe domy wogrodzie budoważ.
34. Te słowo mu przysło od serca.
35. Tobyło prawie odniech.
36. Čo siedzó za ptaky tam wysoko na murze?
37. Te gbury mieli piencz wołów i dziewięć krowow i dwanaszcie owieczkow przed wiosko i chćzely ie sprzedacz.
38. Ludźie so dzysay wszyscy na polu i šzeko.
39. Idź eno, ten brónatny pies czy nic nie zroby.
40. Ia iechał zludzamy tam wtyle bez łoke wżyto.

Groß Lehwalde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Lewałd Wielki, gm. Dąbrówno, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Gergolla, miejsce urodzenia: Döhlau [Dylewo, gm. Grunwald, pow. ostródzki]

56 861 [e 86,4]

1. W zime furaio suche listi wpowietrzu.
2. Żara ustanie śnieg padać, potem będzie powietrze znou lepsie.
3. Włóż węgli wpiec co sie mleko zacznie gotować.
4. Ten dobri stari mąż z koniem sie na lodzie włamał y wzmno wode wleczął.
5. On przed steri abo sesc tigodni umarł.
6. Ogień buł za gorący, Kuchi sie nisko dicht czarno spalili.
7. On iada iaika zawdi bez soli i pieprzu.
8. Nogi me bardzo bolo, uwazam ia ie przebrał.
9. Ia buł u tey kobiety y mowiulem iey to, y ona mowiła, co chce tez y iey corce to mowić.
10. Ia niechce tego więcey czynić.
11. Ia cie rzne zaraz warzuchsio bez uszi, ty małpo!
12. Keni idzies, mawa my ztobo isć?
13. Liche casy so.
14. Miłe dziecko zostań tu nisko stoicz, te złe gęsi cie zazro.
15. Tyś dzisiay naywięcy łuczul i bules stateczny, ty mozesz prędzi do dom isc iak te druge.
16. Tiś ieszcze nie duzi dosc, flaske wina wypic, ty musisz ieszcze kawałek rosnąc i wiekszi być.

17. Jdz, bądź taki dobri a mow twoiey siostrze, co oblecenie przed twoio matke usziye i szotko wyczese.
18. Kebysti go nie znał to by lepsi było, i znim by lepsi było.
19. Kto my moi Kosz z niesem ukrad?
20. On tak robiuł, iak by oni go dodraszowania opstalowali: oni ale sani to zrobili.
21. Komu on te nowo powiastkie powieđał?
22. Trzeba głośno wrzesciec, bo on nam nie rozumie.
23. My zmordowane, i mawa pragniączkie.
24. Iak my wczoray na wieczor na zad przisli, to te drugie iuz lezeli y twardo spali.
25. Snieg wte noc u nas został lezecz, ale dzisz reno zginoł.
26. Za naszym domem stoio trzi piękne iebłoneczki z czerwoneni iebłuskani.
27. Nimoglibysta ieszcze troche na nas czekać, to pudziem zwani.
28. Nie muszita takich dziecinskih rzeczy czynić.
29. Nasze gori nie są mocno wysokie, wasze są wiele wyssze.
30. Wiele Kielbasy i wiele chleba chceta wy mieć?
31. Ia wam nie rozumne, muszicie troche głośni gadać.
32. Nie nalezista wy Kawalka białego mydła dla mie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe domy wwaszem ogrodzie budowac.
34. To słowo wyszło mu z serca.
35. To było prawie od nich.
36. Co tam za ptaszki siedzo wysoko na murku?
37. Gburi pięć wołów i dziewięć krow i dwanasce owieczkow przed wies przyprowadzili i chcieli ie przedac.
38. Ludzie są dziszay wsziscy na polu i sieko.
39. Jdz eno ten bronatny czy nic nie robi.
40. Ia złudzani tam wtile bez łake wzito wiechał.

Heeselicht, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Leszcz, gm. Dąbrówno, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Lowin, miejsce urodzenia: Döhlau, Kreis Osterode [Dylewo, gm. Grunwald, pow. ostródzki]

56 862 [e 87,2]

1. Wzime furaia suche listy (liście) przez powietrze (oder wpowietrze).
2. Wnet przestanie snieg padać, tedy będzie znowu lepsze powietrze.
3. Wysp węgla wpieć, zieby się mleko wnet zaczęło gotowacz.
4. Ten dobry stary mąż (oder chłop) się zkońem na lodzie włamał i wzimną wodę wleczął.
5. On przed czteroma albo szeszczoma tygodniami umarł.
6. Ogien był za gorący, kuchy (auch bułki) są na dole cale czarną spaloną.
7. On iayka zawsze bez (oder oprocz) soli i pieprzu ie.
8. Nogi mię bolą, ia myszle (oder uwaziam), zem ie wchodzie zter.

9. Ią u tey niewiasty (auch pani) był i mowiłem iey, a ona mowiła, zie ono to chcała i iey corce mowićz.
10. Ią to też nie chce więcy czynić.
11. Ią ciebie zara warzuchwio rzne (oder uderze) bez uszy, ty małpa – ist nicht gebräuchlich.
12. Gdzie ty idziesz, mawa i my ztobą iszcz?
13. To są liche ćiasy!
14. Moię miłe (oder kochane) dziecze, zostan tu na dole stoić, te złe gęszy cie zazro.
15. Tysz się dzisz naywięcy nauczył i byłeśz stateczny (oder grzeczny) ty możesz prędy do domu iszcz niz te druge.
16. Tysz ieszcze nie dość duzi, abysz miał cało szklanke wina wypicz, ty ieszcze muszyś kawał rosnąć i większy bycz.
17. Iđź, bądź taki dobry a mow twoiey szostrze, że ma obleke (kleydy) waszy matce doszyć i szczotko wyczyścić.
18. Gdybysz ty go znał, tedyby ienaczy byłą przyśłą i byłoby lepi się znem miałą.
19. Kto mię moy kosz z mięsem ukradł?
20. O[n] tak robił, iakby go do młocenia obśtalowali, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on to historyią powiedział?
22. Trzeba (muszemy) głośno krzyczyć, boby nas nie rozumniał.
23. My zemglałe i mawa pragniączkie.
24. Iakem wcioray na wieczor nazad przyśli, to iuż czy drudzy włożku leżeli i byli fest w zasypianiu.
25. Śnieg tey nocy u nas lelicz został, ale dziś rano iuz się roztopił (stopniał).
26. Za naszym domem stoią trzy piękne iabłonki z czerwonymy iabłuszkami.
27. Nie możeta okagmienia (chwilkę) na nas zaczekaćz, tedy my poydziewa zwami.
28. Wy nie potrzebuieta (oder niemata) takich dzieczynskich żartow prowadzicz.
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Szyła (auch wielę) fuńtow worzty i wielę chleba wy chceta.
31. Ią was nie rozumnę, wy muszyta troche głośni gadacz.
32. Czyżta żadnego kawałka białego mydła przedemię na moim stole nie znaleźli?
33. Ięgo brat chce sobię dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie budowacz.
34. To słowo przyśło mu z serca.
35. To było dobrze (grzecznie) od Waszeczy.
36. Co tam za ptaszki siedzo ugory na murku.
37. Gbury pięcz wołow i dziewięcz krow i dwanaszcze owieczkow przed (za) wiesz wyprowadzili, te oni chćieli przedacz.
38. Ludzie dziszay są wszystkie na polu i szeko.
39. Iđź tylko, ten bronatny pieś czy nić nie zrobi.
40. Ią ztemi ludziami tam w tyle bez łakie w zito poiechał.

Seemen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Samin, gm. Dabrówno, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Karpa, miejsce urodzenia: Carwen, Kreis Sensburg
[Karwie, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]

56 863 [e 87,7]

1. Wzime furaia suche liście w powietrziu.
2. Przystanie zaraz się kurzyć, tedy będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włóż węglaw piecz, ze mleko prędko gotowac się pocznie.
4. Dobri stari chłop się zkóniém werwał i w zimno wodę wpadł.
5. On przed czteroma albo sześcioma niedzielami umarł.
6. Ogień buł zagorący, kuchy są nisko czale czarno spalone.
7. On ie iayka zawdy bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolą, ia myśle, ia ie przebrał.
9. Ia u kobiety buł i iey mówił, a ona mówiła, ze chcę to i swoiey corcze mowić.
10. Ia niechcę więczey tego czynić.
11. Ia uderzcie ciebie zaraz warziachwią przez uszy, ty małpo.
12. Kęni idzies, mamy my ztobą isć?
13. S'ą liche czasy.
14. Moie myłe dziecie, zostan tu nizko stoic, złe gęsi zakąszaią cie.
15. Tys dzis naywięczey nauczył się i ładnym byłeś, ty moześ prędzey do domu isć iak drudzy.
16. Tys nie iest ieszcze dosc duzy, abys sklanke wina wypił, ty musisz nayprzod kawał urosnąć i większym byc.
17. Idz, bądź taki dobry i mów twoiey siostrze, ona ma odzienie przed waio matkę uszyc i zciotko wyczyszcyc.
18. Kiebys ty iego znał, toby było inaczey przyszło i było by lepiej za niego stoić.
19. Kto mi moy koś zmieszem ukradł?
20. On tak robił, iakby go do draszowania obśtalowali, oni to ale sami zrobili.
21. Komu on to nowo historyią powiedział?
22. Muśiwa głośno wrzieszczyć, bo on nie rozumieie nama.
23. My iestawa [!] mdłe i mawa pragniączke.
24. Iak my wczoray na wieczor nazad przysli, to lezeli owte iuz włożu i mocno spali.
25. Śnieg wtą noc został u nas lezec, ale dzis reno rozpuscił.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne iabłoneczki z czerwonymy iabłuskami.
27. Nie możeta wy chiłkę na nas zaczkak, tedy pudziem zwamy.
28. Nie musita takiego dziecinstwa czynić.
29. Nasze gory nie są bardzo wyszoke, waie są wiele są chmare wyszsze.
30. Wiele fuńtów worzty i wiele chleba chceta?
31. Ia wama nie rozumieie, wy musita troske głośniey gadać.

32. Nie znalazlista wy kawałka białego mydła przedemie na stole?
33. Iego brat chcę sobie dwa piękne nowe domy w waiem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo przysło mu od serca.
35. To dobrze było od was.
36. Coz za ptaszki tam siedzą wysoko na murku?
37. Gbury mieli pięć wołów i dziewięć krowów i dwanasie owieczkow przed wieś wyprowadzonych, te chcieli oni sprzedać.
38. Ludzie są dzis wszystkie na polu i koszą.
39. Idz eno, ten bronatny pies ci nić nie robi.
40. Ią ztemy ludziamy tam wtyle przez łonkę w zyto wiechał.

Ostrowitt, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Ostrowite, gm. Dąbrówno, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Etsiella [?], miejsce urodzenia: Piassutten [Piasutno, gm. Świętajno, pow. szczycieński]

56 864 [e 87,3]

1. Wzime furaią suche liscie w powietrzu.
2. Zaraz przestanie smieg padacz, wtedy będzie zas lepsze powietrze.
3. Włos węglow w piec, zebŷ się mleko wnetki zagotowało.
4. Ten dobrŷ, stari cłowiek się skoniem na lodzie załamał i w zimno wodę wleciał.
5. On umarł przed cteri albo sescz miedziel.
6. Ogeń był zamocnŷ, kuchi się nisko popaliłi az carne.
7. On iaŷka iie zawdŷ przeš soli i pieprzu.
8. Nogi mię mocno bolo, mŷsle, zem iech poodtrzośał.
9. Ia był u zonŷ im ieŷ mowił, a ona mowiła, ze ona i swojeŷ corce powiedzic chce.
10. Ius ia tego niechce więci zrobičz.
11. Ia ciebie zaras to warzochsio miedzi usi wŷrznę, tŷ małpo!
12. Gdzie tŷ idzies, mamŷ teš stobo iscz?
13. So liche casŷ!
14. Miłe dziecko, zostań tu nisko stoiŷcz, bo cie te złę gęsi zazro.
15. Tys się dziš naŷwięci ucził i czichŷm es` był, tŷ mozes` przedzi do dom iscz iak czy drudzi.
16. Tys iesce zamałi, zebŷś szcklanke wina wŷpiuł, tŷ musiš iesce kawałek rosnoncz i więksŷm byćz.
17. Icz, bącz taki dobrŷ i mow twoieŷ siostrze, zebŷ ona wasŷ matce przŷyodziege usiła i sciotko cisto wŷciesała.
18. Kiebŷś był go znał! to bŷ się bŷło inaci stało i sniem lepi bŷło (oder wŷpadło).
19. Kto mi moŷ koš zmięsem ukrat?
20. On tak zrobił, iak bŷ oni go do drasowania obstalowali, ale oni sami to zrobili.

21. Komu on to nowo chistorio powiedział?
22. Trzeba głośno krzycz, bo on naś nierozumieie.
23. Mŷ są słabe i się nam picz chce.
24. Iak mŷ wcoraŷ we wiecor nazad przŷsli, to czy drudzi iuz w łozu lezeli i mocno zasneli.
25. Wto noć został smieg unaś leżŷcz, ale reno staiał.
26. Za nasą chałupo stoią trzi iabłonetzki z cerwonemŷ iabłuskamŷ.
27. Nimozeta na naś okamgnienie zackacz, wtedy zwamŷ puŷdziemŷ.
28. Nimata takiego głupstwa, iak małe dzieci, wŷrabiacz.
29. Nase gori są nie mocno wŷsokie, wase są wiele wŷsse.
30. Wiele funtow worzti i wiele chleba wŷ chceta?
31. Ia was nierozumne, wŷ musicie troskie głośnŷ gadacz.
32. Nieznalezliscie zadnego kawałka białego mŷdła na moiŷm stole przedemie?
33. Iego brat chce dwa piękne nowe domŷ w wasŷm ogrodzie po budowacz.
34. Te słowo przŷsło mu zserca.
35. To było recht od waszi!
36. Co tam siedzo za ptaski na tym murziku?
37. Te gburi wyprowadzili pięcz wołow i dziewięcz krow i dwanasce owiečkow przed wies, te chcieli oni sprzedacz.
38. Ludzie są dzisaŷ wsŷsci wpolu i sieko.
39. Icz tŷlko, ten bronatnŷ pies˚ tobie nič nie zrobi.
40. Ia stŷmŷ ludziamŷ tam wtŷle przes˚ łonki wzito poiachał.

Jankowitz (1938–1945 Sassendorf), Kr. Osterode,
Reg.-Bez. Königsberg

Jankowice, gm. Działdowo, pow. działdowski

Tłumaczył: durch beide [razem, tj. nauczyciel i uczniowie]

Nazwisko nauczyciela: Gustav Ullma, miejsce urodzenia Ogonken [Ogonki, gm. Węgorzewo, pow. węgorzewski]

56 865 [e 87,8]

1. W zimę furają suchię liście wpowietrziu.
2. Zaraz przestanie się kurzić, tedy będzie lepsze powietrze.
3. Włoz węglow wpieč, co się mleko wnet zagotuje.
4. Ten dobry stary chłop ż kóniem na lodzie się włamał i wto zimną wodę wpadł
5. Tak śtery abo źzeć niedziel jak on umarł.
6. Za tęgi ogień buł, kuchi się w odzpodku cale czarną spaliły
7. On jajka zawzdy oproc szoli i pieprzu jada.
8. Nogi mię mocną boli, się mi widzi, zem je przeczočał.
9. Ia u tej kobiety buł, im jej to mowił, a ona mowiła, ze to jej czorce powie.
10. Ia ci juz więćej tego niezrobie.
11. Ia ci zaraz warziąwią (korczakiem) niedżŷ ufzy dam, ty małpo!

12. Kieni ty jdziejz, cy mamy ztobą przyisć?
13. Lichie czaszy!
14. Moie miłe dziecię, ostań tutaj nisko, złe gęsi cie nie zakąszaio
15. Tyś się dzisiaj najwięcej uczył, is spokojny był, dla tego mozejz prędzěj do domu jśc niz owci.
16. Tyś jejcze za mały, co byś mog flajzkie wina wypić, jejcze musifz dorość i więkźzym być.
17. Idz, bądź taki dobry i mów siostrze twojěj, ze ma te fżaty przed wafzo matkie dosfyc i fżczotko wyczyścić.
18. Kie byś ty go znał! to by się inaczej stało, i by się mu lepiej działo.
19. Kto ni moy kofz znięfzym ukrad?
20. On tak robił, iek by go do młoczenia obfżtalowali, ale oni to fżami robili.
21. Komu on to nogine pogiedał?
22. Musifz głośno wrzejzcyc, bo nam niezrozumie
23. Umęczyliłm się i mamy pragniąckie.
24. Iakiem wczoraj gieczor nazad przyśli, to owci juz włozku lezeli i juz twardo spali.
25. Těj noćy śnieg u nas ostał lezeć, ale reno stajał.
26. Za najzym domem stoia trzy piękne jebłonki z czerwoneni iepkani.
27. Niemozeta jejcze okamgnienie na nas czekać, to pudziem zwami.
28. Nie stalujta się iek dzieci.
29. Nafze gory niezso takie wysokie, waju są wiele wyfzje.
30. Szyła fońtow worzty i szyła fońtow chleba wy chcieta?
31. Niemogię wam rozunieć, musita troskie głośniej gadać.
32. Nieznaleźlišta kawałek białego mydła dla mie na moiem stole?
33. Iego brat obie chce dwa nowe piękne budinki w waiu fżadzie zbudować.
34. Te słowo mu z serca przysło.
35. To od waiu dobrze było.
36. Co tam za ptaski wysoko na tém murzyku siedzo?
37. Gburzi pięć wołow i dzieięć krowow i dwanaście ogiecz przed wieś wypro-
wadzili, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie dziś są wfzyscy na polu i sieko.
39. Idz tylo, ten bronatny pieś ci nic niezrobi.
40. Ia złudziani tam wtyle przez łakie do zyta poiechał.

Tannenberg, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Stębark, gm. Grunwald, pow. ostródzki

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji]

56 866 [e 87,9]

1. W zime furają (fliegen) suche liście przez powietrze.
2. Wnet prześtanie śnieg padacz, tedy będzie lepsze powietrze.

3. Wsyp węgli w piec, azeby mleko się počzeło gotowacz.
4. Dobry stary mąż z koniem na łódzie się włomał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed cztery albo szesc tygodni umarł.
6. Ogien był za gorący, kuchni pod odspodkim cale spalone.
7. On pozywa jaja oproc soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, myszle, zem ich ztarł.
9. Byłem u zony i mowiłem jey, a ona mowiła, że i jej corce powie.
10. Ia już wićecey też nie uczynie.
11. Ia cie zaraz rzne warzuchszą po uszach, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy też z tobą iszcz?
13. Są biedne czaśy.
14. Miłe dziecie, zostan tu, złe gęsi cię zagriza.
15. Tyś się dzisz naywićecey nauczył i byłeś porządny. Mozesz prędy do domu jak drudzy iszcz.
16. Ieszczęś nie dość wielki, a zebyś butelkie wina wypił, muszysz jeszczę podrośnać i większy być.
17. Idź; bądź taki dobry i mow siostrze twojej, azeby odzienie waszy matce uszyła i szczotką wyczesała.
18. Gdybys go znał! tedy by się inaczy stało, i znim by się lepiej miało.
19. Kto mie moy kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, jak bym go do młoczenia najeli; oni ale to sami uczynili.
21. Kto mu to nową hiśtórią powiedział?
22. Muszy bardzo wrzesczyc, bo nas nic nie rozumie.
23. My zemdleli i mamy pragniączke.
24. Iak my wczora na wieczor się wroczyli, tedy drudzy juz w łozu lezeli i zasneli.
25. Smieg dziszy nocy ostał lezyc, ale dzisia rano ztajał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jablonki z czerwonemi jabłkami.
27. Mozecie jeszcze chwilkę z nami czekacz, tedy poydzim z wami.
28. Nie czynta takich dzieczynskich rzeczy.
29. Pagorki nasze nie tak wysokie, wasze są wiele wysze.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba chceta?
31. Ia was nie rozumie, muszyta głośno mowic.
32. Nie nalezlišta kawałek białego mydła dla mie na moim stole?
33. Iego brat żąda dwa piękne nowe budynki w waszym ogrodzie wystawic.
34. To słowo jemu z ferca pochodzi.
35. To było dobrze od nich.
36. Co to za ptaszki siedzą u gory na mureczku?
37. Gbury pięć wołów i dziewięć krow i dwanaszcze owiec przed wiesz przywiedli, te chcieli przedacz.
38. Dziś są wszyscy ludzie na polu i kośią.
39. Idz tylko, bronatny pieś ci nic nie uczyni.
40. Ia z ludzami w tyle przez łąke w zyto w jachoł.

Thurowken (1938–1945 Turauken), Kr. Osterode,
Reg.-Bez. Königsberg

Turówko, gm. Kozłowo, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Johann Radtke, miejsce urodzenia: Szczepanken
[Szczepanki, gm. Wydminy, pow. giżyckim]

56 868 [e 88,6]

1. W zimie furaió liście suche w powietrzu w około.
2. Wnetki przestanie śnieg padać, wtedy będzie powietrze lepsze.
3. Włóż węgli w piec, żeby się mleko wnetki gotowało.
4. Dobry, stary mąż werwał się z koniem przez lod i wleciał w zimno wodę.
5. On przed czteroma albo zescioma tygodnioma umarł.
6. Ogien był za tęgi, kuchi się przedto nisko popaliły.
7. On jada iayka zawżedy przez solę i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bolo, ja miemam, zem iech opczochał.
9. Jam był u niewiasty, im jeń powiedział, a ona rzekła, ja chce moiej czorce powiedzieć.
10. Ja niechce więcej tego cynić.
11. Ja uderze cię zaraz warząchwio miedzy usy, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mam mę z tobo iscz?
13. So lychę czas.
14. Moie miłe dzieczie, zostan tu nisko stoieć, złe gęsi zagrzyso cię.
15. Tyś dzisa się naleysej nauczył, byles spokojny, możeś przedze, do domu przed tamten iść.
16. Jesteś iesce nie dosyć podrosły, abyś flaskie wina wypuś, ty muśyś iesce troche podrosnąć i więksy być.
17. Jdź, bądź taka dobra a powiedz twoiej siostrze, ona miała przed wafzo matkę przyłodzienie usy i zcotka cysto oczesać.
18. Gdyz by go poznał, inacy się by było stało, i daleko lepiej by ziem stoiało.
19. Ktoz mę moj koś z mięsem ukradł?
20. On uczynił tak, jak by go do drabny opstalowali, ony ale sami to uczynili.
21. Komuz on to nowo hystorio opowiedział?
22. Musiem głośno krzycecz, bo nafs nie rozumie.
23. My so zturbowan i mam pragniącke.
24. Jak my wcora na wiecor nazad przyslim, tam lezeły drudzi w łozku i spali mocno.
25. Śnieg, dziseysej nocy, u nafs leżał, ale rano z topniał.
26. Za nafszym domem stoio trzy piękne jabłunki z czerwonymi jabkami.
27. Nie mozeta troseckie na nafs zackać, wtedy puędzy z wami.
28. Nie mufżyta takiego dziecinstwa prowadzić.
29. Nafze gory nie so bardzo wysokie, wafze so daleko wysze.
30. Syła funtow worsty i syła chleba chczecie mieć?

31. Ja wafz nie rozumie musycie troskie głosneŷ gadacz.
32. Jzaliz ta kawałek mydła dla mię na stole nie znaleźlŷ?
33. Jego brat chce dla się dwa piękne nowe budynki wafzem ogrodzie budować.
34. To słowo wysło mu z ferca.
35. To było prawie od wafz.
36. Co siedzo tam za ptasądka wysoko na murecku?
37. Gospodarze wyprowadzylŷ pięć wołow i dziewięć [!] krow i dwanasacie owieć do sprzedania.
38. Ludzie so dzisay wŷzyczŷ na polu i sieko.
39. Jdcz tylko ten burŷ piesz nić cŷ nie robi.
40. Jam dzisay z ludziamŷ tam w tyle przez łąkie w zyto w iechał.

Seythen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Sitno, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Boguschewsky, miejsce urodzenia: Kraplau [Kraplewo, gm. Ostróda, pow. ostródzki]

56 869 [e 88,9]

1. W zyme furaió suche listŷ w powŷetrzu.
2. Przestanie zaras kurzyć, powŷetrze będe lepŷe.
3. Włofz węglow w pieć, co sie mleko prędko zagotuie.
4. Dobry stary chłop s kónem bes lod sie przełamał i wzmno wode wlećał.
5. On przed jŷtery abo jŷesć niedzel umer.
6. Ogień buł zagóracy, bo kuchy so nadole wcale spalone.
7. On ie zawdŷ iayka beś śoli i pieprzu.
8. Nogi me boló, ia myŷzle com ie przebrał.
9. Ia buł u kobietŷ i móŷzuł iŷ, a óna móŷżyła, co i swoiŷ corce chce poŷzedzić.
10. Ia niechce teŷ iuŷ tego wŷŷęcŷ robŷzić.
11. Ia ćie rŷne warŷochio miedŷŷ usŷ, ty małpo.
12. Keńi tŷ idŷies, mawa my stobo isć?
13. Só liche caŷŷ.
14. Moie miłe dziećie, zostań na dole stoić, ŷle geŷŷŷ ćie zakósaíó.
15. Tys dzysaŷ się naywŷŷęcŷ naucuł, i bułeś statecnŷ, tŷ moŷes prędzŷ do domu isć, iak druge.
16. Ty iesćeś nie iest dość duŷŷ, co byś śklanke wina redzuł wypićz, ty esce muŷiś kawał rosnącŷ, i ięksŷ być.
17. Idŷ, bądź taka dobra, i mów twoiŷ jziostrze, ona ma kleydŷ przed wafzio matke ufycŷ i śćzotko wyczyszcŷć.
18. Kedŷ byś go buł snał, to bŷ bŷło ienacŷ przysło, i źniem bŷ sie lepi miało.
19. Kto mie moy kos źniesem ukrat?
20. On robiuł tak, ani bŷ go do młóćenia obstalowali, a oni to sami robili.
21. Komu on to nowo istorio powŷzedŷał?

22. Mufzŷ głoŝno krzŷyczŷć, bo on nas niezrosumie.
23. Mŷ iestewa zemdlóne i chce nam sie pŷŷyć.
24. Iak mŷ wczoraŷ na wieczór nazad przysli, to te druge iuz włoŷku lezeli i twardo spali.
25. Śniek tŷ noćŷ unas został lezić, ale dzisaŷ reno stiał.
26. Za nafem domem stoio trzŷ piękne iebłonki z ćerwonemy iebłuskamŷ.
27. Niemozeta esce okamgnienie na nas cekacŷ, to pudzem zwamŷ.
28. Wy nimata takego dziecinskiego głupstwa robŷzić.
29. Nase góri nie só take wŷsoke, wafe so chmare ŷŷększe.
30. Šŷŷła funtow worztŷ i ŷŷŷła chleba chceta mieć?
31. Ia nie rozumie was, wy mufŷita troske głoŷni gadacz.
32. Nie naleslista wŷ kawałek białego midła przedemie na moiem stole?
33. Iego brat chce sobŷŷie dwa nowe pŷŷeńkne budŷnki w waŷiem ogrodŷe pobudować.
34. To słowo mu wyŷło s zerca.
35. To było prawie od niego.
36. Co sedŷo tam za ptasećkŷ ugorŷ na murkach?
37. Gburŷ przyprowadzŷli psięć wołów i dzieięć krowow i dwanaŷcie oŷećków przed ŷies, te oni chcieli pŷzedać.
38. Ludzie so dŷŷŷ napolu i ŷzieko.
39. Iđŷ eno, bronatŷŷ psŷies czy nić nie zrobsŷŷy.
40. Ia z ludziamŷ wtył bes łake w zyto poiechał.

Januschkau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Januszkowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Lösch, miejsce urodzenia: Friedrichshoff [Rozogi, gm.

Rozogi, pow. szczycieński], Kreis Ortelsburg

56 870 [e 88,10]

1. W ŷime furaią te suche listi w powietrzu.
2. Wnetki ustanie śnieg padać, potém będzie powietrze znowuy lepe.
3. Włóŷ węglów w piec, ze sie mléko wnet zacnie gotować.
4. Ten dobri stari chłop sie s kóniém na lodzie włamał i w ŷimnó wode wleciał.
5. On przed ŷtéri abo sescz niediél umer.
6. Ogién buł za gorąci, kuchi sie na ocpódku popalili.
7. On jé jayka zawdi bez śmalcu i bez soli.
8. Nogi mie mocno bóló, ja miśle, ze ja je nakręciul.
9. Ia bułem u kobiéti im jej móŷul, a óna móŷiła, ze i swojej córce poŷié.
10. Ia tez niechce to ŷiencey cinić.
11. Ia rzne cie zaras warzuchŷiá niedzi usi, ty małpo.
12. Kéni ty idzies, mawa i my stobą iść?
13. Są liche casi.

14. Moje miłe dziecko, zostan tu na dole stoić, bo te złe gési cie zazrą.
15. Tyś dziśay sie nazyżecy naucuł, dla tégo mozes prędzey niz te druge do domu isć.
16. Tyś esce za mały abyś flaške żina wypiuł muszis esce kawał urosnąć i zięksy być.
17. Bąc taki dobri, a ić i mów twojej siostrze, óna ma kleydi przed wasą matke zrobic i je scotką wycesać.
18. Kebys go buł znał, to by było jenacey przysło, i jemu by było lepiéy.
19. Kto mý moy koś z niésém ukrad?
20. On tak robiuł ani by go do młócenia obstalowali, oni ale to sani zrobili.
21. Komu on tą nową ristorią pozędział?
22. Musi głośno do niego krzyceć, bo kedy po cichu to nam nic nie rozunieje.
23. My jestewa zemglałe i mawa pragniącke.
24. Iek my wcoray na zecór nazad przysli, to lezeli ci drudzi i mocno spali.
25. Śnieg dzisey noci u nas został leżec, ale réno sie stopiuł.
26. Za naszą chałupą stoją trzy piękne Iebłonecki s cerwónéni jebłuskańi.
27. Nie mozeta moze śulke na nas zackać, to pudzemi z wańi.
28. Wy ni mata takich dziecinskih spraw wytwarzać.
29. Nase góri nie są mocno wysokie, wase są śmat wysse.
30. Śiła fátów worśty i siła chleba chceta?
31. Ia wam nič nie rozumnie, muśita troche głośniy gadać.
32. Nie znaleźliśta na mojem stole kawałka białego mydła?
33. Iégo brat chce sobie dwa piękne nowe budinki w wasem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo mu przysło s sérca.
35. To było dobrze od nich!
36. Čoś za ptaski siedzą tam wysoko na tem murecku?
37. Gburi wyprowadzili pięć wołów i dziejęć krowów i dwanasie ożecków przed de wsią, ktore przedać chcieli.
38. Ludzie są dzisaŷ wsiscŷ na polu i sieką.
39. Idz éno, tén brónatny pieś ci nic nie robi.
40. Ia pojechał z ludziani bez tył łaki w zyto.

Waplitz, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Waplewo, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Goerke, miejsce urodzenia: Pr. Eylau [Iława]

56 871 [e 88,11]

1. W zimŷ leć suche listŷ po powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie lepie powietrze.
3. Wsŷp węglę w pieć, co młeko się wnet zagotuię.
4. Ten dobrŷ starŷ chłop koniem się włamał na łodzie, i w zimnią wodę w padł.

5. Przed czterę albo śesc niedziel umarł.
6. Ogien był za tęgi, kolace się na trza nie dicht czarno spaliło.
7. On iaika zawsze ie bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolo, uwazam, zem ich prze czochał.
9. Byłem u tież zonie i mowilem ież to, a ona mowiła, ze to corce chcę mowić.
10. Niechcę tego więciey uczynić.
11. Ja ci warzuchszą bez uszy dam, tż małpo.
12. Kędż idzieś, mamż z tobą iść?
13. Liche czasż.
14. Miłe dzieczką, zostan tu na dole, te złoszliwe gężż zazrą cię.
15. Dżiszaż eś się naylepiey uczyż i byleś cnotliwem, moześ prędziey isć do domu niż ci drudzi.
16. Tyś ieszcze za maż, flaschkę wina sam wypić, muszżś ieszcze kawał rosnąć i więksem oztać.
17. Jdz, bądź taki dobrż i mow siostrze twoiey, cobż kleidż waszeż matce uszyła, i szczotką wyczieżyła.
18. Gdżbżś go był znał, wtedż inaksze było przżyszło i lepiey mu było.
19. Kto mie moż koś z mięsem ukradł?
20. Czżnil tak, iako bż go do cepow naięli, a oni sami to zrobili.
21. Komu tę nową historie powiedział?
22. Muszicie głośno wrześcieć, tak on nie zrozumnieie.
23. Z turbowanimż i pić się nam chcę.
24. Jakeśmż się wcoraż na wieczor wrocili, iuz ci drudżż w łozku lezeły i twardo spali.
25. Śnieg u naś też noci został lezeć, ale dżiszaż rano ztopił się.
26. Za naszym domem stoiaż trżż pięknie iablonki z czerwonemi iablkami.
27. Z okamiena [?] na naś čekaż cię, tedż mż z wami pożdziemż.
28. Nie muszicie takie dziećinskie sprawż czynić.
29. Nasze gorż nie są bardzo wyżokie, wasze są daleko wyższe.
30. Wiele funtow wurstż i wiele chleba čłecie?
31. Waś nie zrozumnieie, muszżcie cokolwiek głośnż mowić.
32. Nie znależłście przed demie kawałek białego mżdla na moiem stole?
33. Jego brat chcę śobie dwa piękne nowe budinki na waszem ogrodzie budować.
34. To słowo przżyszło mu od serca.
35. To dobrze było od waszeci.
36. Co za ptaski siedzą tam na murce?
37. Gburż pięć wołow, dziewięć krow i dwanasce owiečkow za wieś wżgnali, tę čłieli przedać.
38. Ludzie dżiszaż wszżystkie na połu i śieka.
39. Jdze ieno, ten pieś brunatni ci nič nie uczynż.
40. Ja z ludziami w tżle bez łakę w zżyto w iechał.

Wittmannsdorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Witramowo, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Uczniowie mówili, nauczyciel zapisał (Die Schüler sprachen, der Lehrer schrieb)

Nazwisko nauczyciela: Gottlieb Eichler, miejsce urodzenia: Kernsdorf [Wysoka Wieś, gm. Ostróda, pow. ostródzki]

56 872 [e 89,5]

1. W zimę furaiu suche listki przez powietrze.
2. Ono przestanie się zaro kurzyć, potem będzie powietrze lepsze.
3. Wetchny węgle w pieć, co mliko się wnet pocne gotować.
4. Dobry stary chłop się ze swoim kónem w lót przełamał.
5. On przed ćteroma albo seszczoma niedzieloma umarł.
6. Ogen był za goronc'y, kuchni u dołu as c'iaro spalone.
7. On ji jaika zawdy bez soly i bez pśeprz.
8. Nogi mię moc'no bołą, ja miśle, ja ię przeleczął.
9. Ia był u kobity, i ja ji móził, i ona móżiła ze ona swoi c'orc'e chciała poziedać.
10. Ia jus to więc'y niech'e robić.
11. Ia cie zaro rznie warziuchsiu między usy, ty małpo!
12. Keny ty idzieś, mawa my stobu iść?
13. Só liche c'asy!
14. Moje miłe dziec'ko ostan tu u dołu, te złe gesi zazro c'ie.
15. Ty się dzisiaj naj zinc'y uc'ył i dobrze sie sprawował, ty mozes prędy do domu iść.
16. Tyś ieście nie dózy dość, to śklanke zina wipić, ty ieść'e muśis kawał rosnąć i zinksy być.
17. Idź bądź taki dobry i mów twoi śostrzię ona ma te oblec'éne przed wasą matko fertig usiść i z c'otko c'isto zrobić.
18. Był byś ty go poznał, to by było ienac'y przysło i on by lepszy obstał.
19. Kto ukrad moj kos niesem?
20. On zrobił tak, jek by ony go do draśowania obstalowali, ony ale sani to zrobily.
21. Komu on tó nową hystorią poziedział?
22. Musi głośno krzyć'ić, bo tak on nie rozumię.
23. My iestewa zemglałe, i nam się chće pić.
24. Iek my wc'oraj na ziec'or nazad przyśly, to jus te druge w łusku leżały i spały twardo.
25. Śnieg ostał w dzisi noc'y u naju leżyć, ale dzisiaj réno rostopił (tajał).
26. Za nasu chałupo stoią trzy piękne iebłonki z c'ierwonemi iebkami.
27. Nie mozeta wy okomgnina na nas zackać, potem pódzim zwami.
28. Nie mata dziec'inske głupstwo čynić.
29. Nase góry nie są moc'no wysokie, wase są śmat zinkse.
30. Siła funtow worštu i chleba chceta nieć?
31. Ia nie rozumię wam, wy musita troche głośni gadać.
32. Nie naleźliwyšta kawałek białego mydło [!] przedimię na moim stole?

33. Iego brat chce sobie dwa nowe piękne budinki w wasym ogrodzie budować.
34. Te słowa mu przysło s serca.
35. To było dobrze od nich.
36. Coś tam za ptasec'ki siedzą na murku?
37. Gbury przygnali pięć wołów i dzieinć krowów i dwanaśc'ie oziec'ków przed zieś, ony chc'ieli ię sprzedać.
38. Ludzie dziśay wśyscy na polu i sieku.
39. Idź eno, ten bronatny pies c'i nić nie robi.
40. Ia pojechał z ludziami tam w tile bez łonke w zyto.

Seelesen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Żelazno, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Eduard Paul, miejsce urodzenia: Lahna, Kreis Neidenburg
[Łyna, gm. Nidzica, pow. nidzicki]

56 873 [e 89,6]

1. W zimę furaią suche listy po powietrzu.
2. Wnet przestanie się kurzyć, wtedy będzie lepsze powietrze.
3. Wrzuć węgli w piec, coby się mleko prędzey zagotowało.
4. Ten dobry, stary chłop z koniem się na lodzie włamał i wleciał w zymną wodę.
5. On przed czteroma [?] albo szescioma niedzieloma umarł.
6. Ogień był za tęgi, bo się Kuchy nisko w cale spaliły.
7. On ie iayka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi me bardzo bolo, ia myśle, co to od chodu.
9. Ia u zony był i mowiłem iey, a ona mi mowiła, ze ona to też swoiey corce powie.
10. Ia nie chce tego wieycey robić.
11. Ia ciebie zaraz rzne warzuchwią w uszy, ty małpo!
12. Keni (gdzie) ty idzies, czy my tez z tobą pudziem?
13. Są liche czasy!
14. Moie miłe dziecie, zostan tu nisko stoić, bo cię te złe gęsi zazrą.
15. Tyś się dzisiay nawięcey nauczył i byłeś porządny, ty mozes prędzey do domu iść, niz ci drudzy.
16. Tyś ieszcze za mały, cobyś flaszkę wina wypił, ty, musisz iesze kawał rosnąć i większy być.
17. Idz, bądź tak dobry a mow twoiey siostrze, aby obleczenie przed twoią matkie usyła, i szczotką wyczyszczyła.
18. Kebyś (gdybyś) go był nie zaznał! toby było ienaczey się stało, i zniem by inaczey było.
19. Kto mi moy kosz z mięsem ukradł.
20. On tak zrobił, iakby go do drasowania obstalowano; oni ale sani tak zrobili.

21. Komu on to nowo powieść powiedzieli?
22. Trzeba głośno krzyczec, coby nas rozumiał.
23. My się zmordowali i chce się nam pić.
24. Iak my wcoray wieczor nazad przyšli, to owci lezeli iuż w łozu i twardo spali.
25. Śnieg tey nocy u nas leżał, ale dzisiay rano się rozpułynął.
26. Za naszym budynkiem stoią trzy piękne iebłonki zcerwonemi iebłoškami.
27. Czy wy na nas nie możeta troche zaczekać, to my też z wami poydziem.
28. Nie mata takiego głupstwa robić.
29. Nasze gory nie są takie wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtow worzsty i wiele chleba chceta wy?
31. Ia was nie rozumieie, wy musicie troche głośniey gadać.
32. Czyscie wy zadnego kawałka mydła dla mię na moiem stole nie znaleźli?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe budynki w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo wysło z serca.
35. To było dobrze od waś.
36. Co siedzo tam za ptaski wysoko na tem murku?
37. Gburey (gospodarze) pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owieckow przed wieś przyprowadzili, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie są dzisiay wszyscy na dworzu w polu i sieką.
39. Idz eno (tylko), ten bronatny pies ci nic nie zrobi.
40. Ia z ludziami tam w tyle bez łąke w żyto w iechał.

Rauschken, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Ruszkowo, gm. Działdowo, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Kościesza, miejsce urodzenia: Kanicowo, Kreis Osterode [może: Kanigowo, gm. Nidzica, pow. nidzicki]

56 914 [f 87,4]

1. W zime furaią fuche liście w powietrzu, oder: w pozietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie pozietrze lepsze oder: leipse.
3. Wysp węgla w piec, aby się mleko prędiej zagotowało.
4. Stary dobry mąż z swoim koniem pod lód w zimną wodę wleciał.
5. Ón przed czteroma albo sieścioma niedzielami umarł.
6. Ogień był albo buł zatęgi, bo kuchi się na odspotku spaliły.
7. On je jajka zawsze albo zawżze przez foli i pieprzu.
8. Nogi me albo mię bardzo mocno bołą, bo myśle, zem się za tego złatał.
9. Ia u ty niewiasty był i onym to powiedział albo poziedziął, a ona mię możyła, ze chce to i swoiey corce poziedzić albo powiedzić.
10. Ia tego więcey nie uczynie albo nie zrobie.
11. Ia cie zaraz warzuchszą między uszy uderze, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mamy i my z tobą iść?

13. Są liche ciałysy.
14. Moie miłe dziecie, zostan tu nisko stoic, bo te złe gęsi cie zasrą.
15. Tyś się dziś naylepszy uczył i byłeś cichy, moześ dla tego prędky do domu iść iak drudzy.
16. Tyś nie iest ieszczé dość duży, abyś mogł flaszkę wina wypić.
17. Idźć, bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, ona ma odzienie przed waszą matkę dosyc i fcołkę wyciefac.
18. Gdy byś ty go znał, toby inacziey przyjšło, a z niem by się lepiej miało.
19. Kto mię moy kof albo i koś z niesem albo z mięsem ukrat?
20. On czynił tak, iak by go do młocenia obśtalowali, oni to ale sani zrobili.
21. Komu on tą nową historią opowiadał?
22. Musiem głośno krzyczyć, bo on nam nie zrozumie.
23. My zemgleli i chce nam się pić.
24. Iak my wcoray na zad przyjšli, to lezeli drudzy iuz włożu i mocna zasneli.
25. Śnieg ty nocy u nas leżyć został, ale dziś reno iuz się stopił.
26. Za nafem albo naszym domem stoią trzi piękne iebłonecki z ciewro iablufkami.
27. Moglibyśta okamgnienie na nas cekać, tobym poszli z wami.
28. Nie bądźta dzieciami.
29. Nafę gory nie są bardzo wyfokie, wafę albo wasze są wiele wyfse albo wyszsie.
30. Wiele funtof worzty i wiele chleba chceta?
31. Ią wam nie rozumię, wy muśita troche głośniey gadać.
32. Czy albo czy wiśta kawałek białego mydła przedemnię na stole nieznaleśli?
33. Ięgo brat chce fobie dwa piękne budynki w wafem ogrodzie budować.
34. To słowo wyjšło mu z ferca!
35. To było dobrze od niech.
36. Co za ptafecki siędzą wyfoko na tem murecku?
37. Gospodarze pięć wołów, dziewięć krow i dwanaście ozieckow albo owiećkow za wieś wyprowadzili i chcieli ie sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyfci na polu i sieką.
39. Idź tylko, bronatny pieś ci nic nie robi.
40. Ią z ludziami w tyle przez łokę w zyto wiechał.

Theuernitz, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Turznica, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Carl Masanek, miejsce urodzenia: Neidenburg [Nidzica, gm. Nidzica, pow. nidzicki]

56 967 [c 86,8]

1. W zimie frugają suchę liście przez powietrze w około.
2. Zaroz przestanie śnieg padać, tedy będzie powietrze lepsze.

3. Włóż węgli w piec, żeby mléko w netki gotować się zaczęło.
4. Dobry, stary człowiek z koniem na łodzie się załamał i wpadł w zimną wodę.
5. On przed czteromo albo sześciomo tygodniomo zamarł.
6. Ogień boł za gorący, „kuchy” na dole się czorno spalili.
7. On je jaja zawsze bez pieprzu i soli.
8. Nogi me bardzo bołą, wierzem je oddłobił.
9. Jo byłem u kobiety i powiedziałem, ŷ i ona mówiła, że chcę swoi corce powiedzieć.
10. Jo to też więcy nie chcę zrobić.
11. Jo cię zaroz warzáchwią rznę przez uszy, ty mołpo!
12. Gdzie idziesz, czy mowa iść z tobą?
13. Są liche czosy.
14. Kochanę dziecko, zostoń tu na dole stoic, złe gesi zazrą cie.
15. Tyś sia dzisioj najwięcy uczoł i bołes grzeczny, mozesz też pędzy iść do dom jak drudzy.
16. Jeszcze nie jesteś dość duży abyś som floszkę wina wypioł, musisz jeszcze rosnąć zebyś boł więksy.
17. Bieź, bądź tak dobry i powiedz twoi siostrze zeby suknia dla waszy matki uszyła i ze szcotką wychędożyła.
18. Zebyś go boł znoł, to by to inoczy przyszło i by lepi około niego stojało.
19. Kto mi moj kosz z mięsam ukradł?
20. Robioł tak jakby go do droszowania obstalowali, ale oni to somo zrobili.
21. Komu on tą nową chystoryją powiadał?
22. Trzeba głośno krzycić, bo nos nie rozumi.
23. Jesteśwa zmęczone i mowa pragnienie.
24. Jakieśmo w czoroj z wieczora nozad przysli to już te drudzy w łózku lezeli i zpoli.
25. Śnieg tą noc u nos został leżyć ale dziś z rona się roztopioł.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jobłoneczki z czerwonymy jobłuskamy.
27. Czy nie możeto jeszcze gmienie oka na nas czekać, to z woma pujdziewa.
28. Nie musito tokich dziecinstwow robić.
29. Nasze gory nie są tok wysokie, wasze są wyższe.
30. Wielo funtow worszty i wielo chlebo chceto mieć?
31. Jo was nie rozumie, musito głośniłi godać.
32. Czy nie znoleżlista kowołek biołego mydło przedemie na moim stole leżyć?
33. Jego brot chcę sobie dwo piękne domy w waszym ogrodzie pobudować.
34. To słowo przyszło mu od sërca.
35. To było dobrze od niego.
36. Co tam siedzą za ptoszki na tem mureczku?
37. Gburey pięć wołow, dziewięć krowow i dwonoście owieczkow przed wieś przyprowadzili, one chcieli zprzedać.
38. Ludzie wszyscy są na dworzu i sieką na polu.
39. Idź tylko, bronatny pies ci nic nie robi.
40. Ja z temy ludziomy tom w tyle przez łąkie i zboze jechałem.

Röschken, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Reszki, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Bolenski, miejsce urodzenia: Pilgramsdorf [Pielgrzymowo, gm. Płoskinia, pow. braniewski]

56 968 [c 86,1]

1. W zime fiurgaią suche liscię w powietrzu około.
2. Ono ustanie zaraz kurzyć, tedy będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włóż węgli w piec, że mleko w net gotować się zacznie.
4. Ten dobry starý mąż iest z koniem przez lód werwany i wżymnó wode wleciał.
5. On przed śterý albo sześć niedziel umarł.
6. Ogen był zagorący, kuchić są odspodý dicht czarno spalone.
7. Ón ie iaýka zawdý bez solý i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołá, ia mysle, że ia ię przebrał.
9. Ia býł u teý żány i iam jeý to mowił, i ona mowiła, ona chce to też i iey córce mowić.
10. Ia nie chce tego też znowuý uczynić.
11. Ia cię uderze zaraz warzuchfią miedzi uszý tý patrzýpýsku!
12. Kieni tý idzieź, mamý mý z tobą iść?
13. Są liche czasý!
14. Moie milę dziecie, zostań tu nadole stoic, boc złe geśi cię zazró.
15. Tys się dzisiaý naýwięcý nauczył i byłeś statecznem, tý możeź prędzý do domu iść, niziely te drugie.
16. Tiś eszcznie nie dosć duży, abyś iedną flaschkie wina wýpił, ty muszýsz nawprzod ieszcznie kawał rosnąć i większem być.
17. Idz, bądź taki dobry i mow twoiey siostrze, ona mniała kleýdý dla waszý matki uszýć i szczotką oc'iesac (oćićic').
18. Gdý býs tý go býł znał! tobý to było ienaczý się stało, i zniem bý lepi było.
19. Kto mię moý koź z miesem ukradł?
20. On tak robił, iak bý oni go do draszowania obstalowały; oni to ale sami zrobily.
21. Komu on tą nową powieść powiedział?
22. Trzeba glosno krzyćcieć, bo on nas nie rozumieie.
23. Mý iestemý zemdlale i mamý pragniączkie.
24. Iak mý wczoray na wieczor nazat przýsly, tedy leziele drudzi iuz w łózku i býly w twardem spiku.
25. Smiek został w tą noc unas leżýc, ale dzisiaý reno iuz sie roztopił.
26. Za naszym domem stoia trzy piękne iebłaneczki z czerwonymý iepeczkamý.
27. Nie mozieta wý ieszcznie fiułkie na nas czekac, tak pudziemý z wamý.
28. Wý nie musita takiego głupstwa popełniac.
29. Nasze gorý nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wýzsze.
30. Wiele funtow worztý i wiele chleba chceta wý mieć?

31. Ią was nie rozumieie, wý musicie troszkie głośni gadać.
32. Nie znalezliscie wý kawałka białego mýdła na moim stole dla mie?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe domý w waszem ogrodzie pobudować.
34. To słowo przýszło mu od serca!
35. To býło dobrze od nich.
36. Co za ptaszki siedzą tam wýsoko namurku?
37. Te gospodarze przýprowadżyły przed dom pięć wołów i dziewięć krowow i dwanasie owieczkow, ktore oni przedac chciły.
38. Ludzie są dzisiaj wszýstkie nadworzu w polu i sieką.
39. Idz eno, ten bury pies tobie nic nie uczýni.
40. Ią z temý ludziamý tam w tyle przez łąkie w zýto w iechał.

Groß Nappern, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Naprom, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Ludwig Glinka, miejsce urodzenia: Friedrichshoff [Rozogi

1. gm. Rozogi, pow. szczycieński lub 2. gm. Sorkwity, pow. mrągowski]

56 969 [c 86,2]

1. Wzieme fiurgajo suche liscie w powietrzu.
2. Zarasz przestanie smieg padać, wtedy będzie żasz lepsze powietrze.
3. Wetknij węglów w pieć, że mleko się żaćnie wnet gotować.
4. Dobry starý chłop włamał się zkoniem przez lód i wleciał w zimno wode.
5. On przed sterý albo siesć niedziel zamer.
6. Ogien był zaduży kuchý się misko w cale czarno spalýłý.
7. On jie jajka beż solý i pieprzu.
8. Nogý mie mocno bóló, ja mysle zem ich przebrał.
9. Ja był u jego żóný i oneý im to mówił, a óna mówiła, że óna to i swojej córce mowieć będzie.
10. Ja tego wiąceý czynić nie będę.
11. Ja ciebie zara warząkwio beż uszy rzne, tý małpo.
12. Gdzie tý idzies, mamý mý stobó isć?
13. So lyche czasý!
14. Moje miłe dziecie zostan tu misko stojeć, bo złe geszy cię do smiercy zazro.
15. Tys dzisaj się naýlepszeý uczýł, tý mozes tý mozes prędzej dodom isć jak te drugie.
16. Tys jesce niedość duży abýs flaschke wina wýpiuł, tý mszis [!] jesce kawał większý rosnóć.
17. Ić, bądź taki dobrý i mów twojej siostrze, óna ma przýodzenie przed wają matke uszyć i scotko czysto zrobieć.
18. Gdýbýs tý go był znał, wtedy bý i naćeý przýsło a zniem bý býło lepiej stojało.
19. Ktosz mi mój kosz zmiesem ukradł?

20. On tak robił jak bŷ go do drasowania opstalowałŷ, a oni to sami czynŷli.
21. Komu ón tó nowó hystorŷjo opowiedział?
22. Mŷ musiemŷ głoŷno krycieč, bo ón nasz nierozumieje.
23. Mŷ sŷ zpracowane i pič się nam chče.
24. Ĳak mŷ wcoraŷ na wiečzór nazad przysli, leŷeli drudŷŷ w łóŷzku i spali fest.
25. Przestęj nočŷ został smieg u nasz leŷŷč, ale džŷs rano zginól.
26. Za nasem domem stójó trŷŷ piękne jabłonecki z čierwonemi jabłónkami.
27. Nie mozeta wŷ na nasz jeŷče troske čekač, wtedŷ mŷ zwami pudziemŷ.
28. Wŷ niepotrzebujeta takiego dziecŷnstwa prowadzieč.
29. Nasze góŷŷ nie só tak bardzo wysokie, wasze só wiele wyŷe.
30. Wiele fónrow worstŷ i wiele chleba chčeta wŷ mieč?
31. Ja waju nierozumieje, wŷ musŷta krusŷnke głoŷnieŷ gadač.
32. Nie znaleŷlyŷta kawałka piałego [!] mŷdła przedemie na mojem stole leŷŷč?
33. Jego brat chče sobie dwa piękne nowe budynki wwajem ogrodzie budowač.
34. Te słowo było od sierca.
35. To było prawie od niego.
36. Čo to tam za ptaski siedźó na murku?
37. Gburŷ wyprowadzili dziewięć krów, pięć wołów i dwanasć owčórow przod [!] wies, te oni chcieli przedač.
38. Ludzie sŷ džŷsaŷ wszczyŷ [?] na polu i siekó.
39. Ĳdŷ eno, brónatnŷ pieŷ čŷ nŷč nie zrobi.
40. Ja złudzamŷ wtyle przez łaki wŷŷto wjechał.

Jonasdorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Jankowiec, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczŷyli uczniowie

Nazwisko nauczŷyciela: Bachor, miejsce urodzenia: Kolodzieygruns [Kollo-dzeygrund – Kołodziejowy Grąd, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

56 970 [c 86,4]

1. Wŷimie lataiŷ suche liŷćie wpowietrzu.
2. Przestańie zaras Śnieg padač, to będzie powietrze znowu lepsze.
3. Wŷzip wpiec Wegli, co się mleko wnet zagotuie.
4. Ten dobri Ĳtari Mŷz zkońiem się przez Łod włamał i wzmno wodę wlećiał.
5. On przed czteroma albo sieŷć Niedzielami umarł.
6. Za tego bŷło napalono, bo się Kuchŷ opalił.
7. On ie Ĳayka zawsze bez Soli i Pieprzu.
8. Nogi me bardzo bołŷ, pewńiem ie za bardzo przebrał.
9. Bŷłem uŷióni imowiłem ieŷ, a ona mowiła, że ieŷ Corcze powie.
10. Tego więczyŷ nie uczŷńie.
11. Uderze čie zaras Warzŷchwiŷ miedzi Uŷŷŷ, ty Malpo!
12. Gdzie idzies, mami iŷč ztobo?

13. Liche Ćziasy.
14. Moie mńiłe dziećie, zoftań tu nisko (wdole) ftoieć, bo ćie złe Gęsi pokąfaia (zazrą).
15. Tis się dzis naŷlepiey nauczył, ibyłes ćicho, zato potrzebuieš prędzey dodom iśc iak inńi.
16. Iesczeš iest zamałi aby pełno Flaschke wina wypiuł musisz ieszcze kawał większi posdrosć.
17. Bądze taki dobri a mow twoiey Siostrze, żebi Sziaty (Obleke) dla waszey Matki poszyla i Sćziotko wyczifćila.
18. Ggy [!?] bis go znał, tobý ieną czy przysło, izniém bi sie lepiey miało.
19. Kto mi Kosz zMięszem ukradł?
20. On tak zrobiuł iak bi go do draszowania obstalowali; ale oni to fami zrobili.
21. Kto ći to nowo Historio powiedał?
22. Musi (Trzeba) glosno krziczic, bo on nie rozumie.
23. Mi zturbowane imami pragnienie (chće się nam pic).
24. Iakiem wcoray [!] wiecór nazad przyfli, to lezeli owte iuz wlozku i spali fest (twardo).
25. Snieg ztey Noczy unas został, ale dziš rano się rostopił.
26. Za naszym Budinkem ftoia trzy piękne Iebłónki zcerwonemi Iebkami.
27. Niemozeta iefcze z okamnieńie na nas začzkać, to bim posli zwami.
28. Nie potrzebuiea takich dziećinskiach gadkow czyńnić.
29. Nasze Gorý nie za bardo [!] wyfoke, wasze chmare wisze.
30. Wiele Chleba i wiele funtow Worstý chczeć?
31. Ia wasz nie rozumieie, musita troszke glosniey gadać.
32. Nie znalezlista kawalka Mýdła białego przede mie na moiem Stole?
33. Iego Brat chce dwa piękne nowe domy wwafzem domu budować.
34. To Słowo mu wysło od ferča.
35. To było od was dobrze.
36. Co tam za Ptaszki wifoko na mrku fiedza?
37. Gburi pięć Wołów, dziewieć Krow i dwanasce Owieczkow przed wies przygnali, te bi chćieli fprzedać.
38. Ludzie są wszýfćzy dzis na polu i fieką.
39. Idz, ten bronatni Pies nie robi ci nic.
40. Ia ztemi Ludziami tam wtile przez Łonke w Żyto wiechał.

Schildeck, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Szyldak, gm. Ostróda Wieś, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: August Pakusch, miejsce urodzenia: Podleiken [Podlejki, gm. Gietrzwałd, pow. olsztyński]

56 971 [c 87,6]

1. W zymę latają suchę listy w powietrzu.

2. Powietrzę będzie lepszą, bo śnieg przestawa padać.
3. Włóż węglę wpiec, co się mleko prętko zagotuię.
4. Ten dobry stary mąż włamał się z koniem przez lód i wleźiał [!]w zimną wodę.
5. Ón umarł przed cztery albo sześć niedziel.
6. Ogień był za tęgi, bo kuchy są nisko czarno napolóne.
7. On pożywa jaŷka zawdy bez soli i pieprzu.
8. Nogi me bardzo bołā, ja myślę żem ie przebrał.
9. Byłem u ty żóny i mowiłem jŷ; i óna mówiła, że chciała to też i swojŷ corce mowić.
10. ŷa nięchce też tego więceŷ czynić.
11. ŷa cię rzne warzuchśā bez uŷŷ, tŷ małpo.
12. Gdzie idżesz, mawa i mŷ z tobā iść?
13. Sā lichę czasy!
14. Moje miłe dziecie, zostan tu nisko stojeć, bo złę gęsi cie zazrā.
15. Tyś się dziś najwięczy nauczył i byłeś ŷpokojnem, tŷ możesz prędzŷ do domu iść, niŷ tę drugie.
16. Tyś ieszcze nię dość duŷŷ, abyś mógł ŷżklanke wina wypic, ty muśisz ieszcze kawal urosnąć, abys większem był.
17. Idŷ, bądź taki dobrŷ i mów twójŷ ŷiostrze, że óna miała obleke przed matke waszā uszyc, i je ŷzczotko wyciesać.
18. Kebys go buł znał, toby było jenaczŷ przyśzło i byłoby wypadło lepi przed niego.
19. Chto mŷ mój kosz z mięsem ukradł?
20. Ón czynuł tak, jakby go do draszowania obśtalowali, ale oni to sami z robili.
21. Komu ón tā nowinę powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo nam nię zrozumieje.
23. My só zmordowane i mawa pragniāczke.
24. ŷakem wczoray na wieczor nazad przŷszli, to ci drudzy juz leżeli i twardo spali.
25. Ty nocy został śnieg u nas leŷyć, ale dzisiaŷ reno stājał.
26. Za naszem domem stojā trŷ piękne jabłonki zczerwonemi jabłuszkami.
27. Nie możeta ieszcze okamgnienie na nas czekać, to pŷydziem z wami.
28. Ni mata takiech dziedzynskich ŷartów czynic.
29. Nasze góry nie są barzo wysoke, waśzē są ŷmat wyższē.
30. ŷak wielę funtów worzty i jak wielę chleba chcecie?
31. ŷa wam nie rozumieje, muśicze troche głośnieŷ gadać.
32. Nie znaleŷliście kawałka białego mydła przedemnie na mojem stole?
33. ŷego brat chcē sobie dwa piękne nowe domŷ w waszym ogrodzie budować.
34. Te słowo przŷszło mu z serca.
35. To było prawie od nich!
36. Čo za ptaszki siedzā tam wysoko na murku?
37. Gospodarze wyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczkŷ przed wieś, te óni chcieli sprzedać.

38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na dworzu i sieką na polu.

39. Idź tyłko, ten brónatny pieś ci nic nie uczyni.

40. Ią pojechał złudziamy tam wtyle przez łąki w żyto.

Reichenau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Rychnowo, gm. Grunwald, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Sowa, miejsce urodzenia: Wallendorf [Wały, gm. Nidzica, pow. nidzicki]

56 972 [c 87,7]

1. W żime furaią suche listy w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, to będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włóż węgli w piec, co mleko wnet się zagotuje.
4. Ten stary dobry chłop włamał się z koniami i w pad we wode.
5. On przed cztery albo sześć niedziel umarł.
6. Ogień buł za tęgi, kuchy sie z odspodka spaliły.
7. On ie jayka zawsze bez soli i pięprzu.
8. Nogi mie mocno bolą, ią mysle, zem ie przebrał.
9. Ią buł u tey żony i powiedziałem iey to a ono mowiła, ze to iey corcze powie.
10. Ią tego tez więcy czyniec nie będę.
11. Ią ciebie trzasne warząchwia bez uszy, tey małpo!
12. Gdzie ty idziesz, czy i my mamy stobą iść?
13. Są to liche czaszy!
14. Moie miłe dziecie, ostay tu nisko stoieć, bo te złe gęsi cie zazrą.
15. Tyś dziś naywięcy sie nauczył i byłeś baczmem to moześ pędzy do domu iść iak te druge.
16. Tys ieszcze za mały, szklanke wina wypić, ieszcze musisz troche większy rosnać.
17. Idź bądź taki dobry a mow twoyi siostrze, zeby ona obleczenie przed waszą matke usyła i ściotko wyćściła.
18. Kebys ty go bił znał, to by było ienaczy przysło, i było by z niem lepszy.
19. Kto moý kos z mięsem ukradł?
20. On tak robiuł, iek by go do draszowania obstalowały a oni to sami zrobili.
21. Komu on tą nową historyią powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo on nam nie rozumieie.
23. My są z mordowane i pragniące.
24. Iakem wczoray wieczor nazad przysly, to te druge iuz byli wszyscy w łozku i fest spaly.
25. Snieg w tą noć ostał leżeć u nas, ale dzis rano z topniał.
26. Za naszym domem stoią trzy piękne jablonki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możeta ieszcze okamgnienie na nas czekać, to pudziem z wami.
28. Nie mata takiego dziecżinstwa prowadzić.
29. Nasze gory nie są takie wysokie, wasze są wiele wyszze.

30. Sziła funtow worzty i sziła chleba chceta?
31. Ią wam nie rozumie, muśita troche głośni gadać.
32. Znależyłta kawałek białego mydła przedemie na moiem stole?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. To wysło mu z serca!
35. To było dobrze od waści!
36. Co tam za ptaski siedzą wyszoko na murku?
37. Gbury przyprowadziły pięć wołów i dziewięć krow i dwanasie owieczkow przed wieś i chcieli ie z sprzedać.
38. Ludzie są dzis wszystkie na polu i sięką.
39. Idz ieno, ten brunatny pieś ci nić nie robi.
40. Ią z temi ludziami tam w tyle przez łąkę w żyto poiechał.

Sophienthal, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Rychnowska Wola, gm. Grunwald, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Adam Widzgowski, miejsce urodzenia: Heinrichau
[Jędrychowo, gm. Kisielice, pow. iławski]

56 973 [c 87,2]

1. W zime furają suche listy przez powietrze.
2. Śnieg zaroz przestanie padać, potem będzie powietrze zaznow lepsze.
3. Włóż węglów w piec, że mleko wnetki się gotować začnie.
4. Ten dobry stary chłop z koniem się przez lód włamał i w żymno wodę wleciał.
5. On przed stery albo sześć tygodni umer.
6. Ogień buł zagorący, kuchy są na odspočku cale ciarno spalóne.
7. On jé jajka zawdy opróc soli i pieprzu.
8. Nogi me bóló, ja myśle, ja je przeciochał.
9. Ią u ty kobiety buł i onym móžuł, a ona móziła, ona chce jej corce mózić.
10. Ią niechce tego więcej czynić.
11. Ią cie uderze zaraz tó warzuchszó bez uszy, ty małpo.
12. Keni ty idzieś, mawa z tobą isć?
13. So liche czasy.
14. Moje miłe dziecko, zostań tutaj nisko stoic, te złe gęsi pokósajo cie naśnierć.
15. Tyś dzisaj najwięcej się łucił i bułeś poslušny, ty możeś prędzej do domu isć jak te drugie.
16. Tyś jeście nie dość duży, abyś sklanke wina wypsuł, ty muszyś jeszcze kawał rosnać i ziększem się stać.
17. Idź, bądź taki dobry i mów twoi siostrze, ona ma klejdy dla waszej matki uszić i je szczotkó wyczyścić.
18. Gdy byś go buł znał, toby było jenaczy przyšlo, i z zniem by lepej stojało.
19. Kto mie moj kosz z niesem ukradł?

20. On tak czynił, jakbyście go do drasiowania obstalowali; wyście ale sani uczynili.
21. Komu on to nowó Historyo poziedział?
22. Muszy głośno krzyżceć, bo nas nierozumie.
23. Jesteśmy zemdlone i mamy pragniąćkie.
24. Iakiem wczoraj na zieczór nazad przyšli, leżeli te drugie już włożku i spali.
25. Śnieg tej nocy unas został leżyć, ale dzisiaj rano z topiuł się.
26. Za naszym dómem stoją trzy piękne jabłonečki zcierwonemy jepeczkamy.
27. Niemożeta jeszcze okamgnienie na nas czekać, potem pudziem zwamy.
28. Wy nimata takie dzieciństwo prowadzić. (czynić.)
29. Nasze góry są nie bardzo wysokie, wasze są chmare ziększe.
30. Wiele funtów worzty i wiele chleba chceta?
31. Ia was nie rozumieje, wy musita troche głośni gadać.
32. Nieznależlista żadnego kawałka białego mydła dla mie na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe dómy w waszym ogrodzie pobudować.
34. To słowo przyšlo mu od serca.
35. To było dobrze od nich!
36. Co to za ptaśki siedzo wysoko na tem murku?
37. Gburi pięć wołów i dziewięć krowów i dwanasce owiećkow przed wiesz przyprowadzili, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzisaj wszystkie na polu i sieką.
39. Idź że, bronatny pies tobie nic nie uczyni.
40. Ia z temy ludziamy do tyłu przez łąke w żyto pojechał.

Gilgenau, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Elgnówko, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie, zapisał nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Hermann Iunga, miejsce urodzenia: Neuhoff, Kreis Neidenburg [może: Nowy Dwór, gm. Lidzbark, pow. działdowski]

56 974 [c 88,3]

1. w zimę furaią suchę liście w powietrzu.
2. óno ustanie zaraz śnieg padać, tedý będzie powietrzę zaznów pięknę.
3. Włóż węgli w piec, ażeby mleko się wnetki zagotowało.
4. Ten dobrý starý człek werwał się z kóniem przez lód i (wpadł) wleciał w zimnó wodę.
5. ón przed sterý albo sześć niedziel umer.
6. Ogien buł za goroncý, Kuchý są nisko cale spalónę.
7. on jie iajka zawdý bes soli i pieprzu.
8. nogý mię zawdý bołą, ia myślę, zem ię poter.
9. ia u tý zoný buł i óno ieý poziedał, a óna moziła, ze ona to i ieý córce poziedzec chciała.
10. ia tego zięć nie chcę czynić.

11. ia cię rznę zaras̃ warzóchsió bez uszŷ, tŷ małpo!
12. gdzie tŷ idziesz, mamŷ mŷ ztobą iść?
13. Óno są lichę czasŷ.
14. moię miłę dziecko, zostań tu nisko stoiec, te złę gesi ciebie zazrą.
15. Tŷs się dzisiaŷ naŷzięćŷ wŷuczł i bules statecznŷ, tŷ mozesz prędzŷ do domŷ iść iek tę drugię.
16. Tŷs ieszczę nię dość duzi, iednó flaškę zina wŷpic, tŷ musisz nawprzód ieszczę ieden kawał rość i zięksŷ bŷdz.
17. idz, bądź taki dobrŷ i počec twoieŷ siostrę, óna miała szatŷ dla waiu matki fertig uszŷć i szciotką czŷŷto zrobiec̃.
18. Kiedŷ bŷs go buł znał, tobŷ óno bŷło inaczŷ przŷŷło, i óno bŷ się z niem lepieŷ stoiało.
19. Kto mię moŷ koś z niesem ukrad?
20. ón czŷnił tak, iekbŷ buł do drasiowania obśtalowanŷ, óni to ale sani uczŷnili.
21. Komu ón tó nowó hŷstorijó poziedał?
22. musi bŷdz głośno wrześciono, bo tak ón nas nie rozunieję.
23. mŷ są ztrudzonę i chcę się nam pić.
24. iek mŷ wczoraŷ zieczór nazad przŷsli, to lezieli te innę iuz w łózu i bŷli fest we spiku.
25. śnieg w tó noc u nas leziec̃ został, ale dzisiaŷ reno ón stopniał.
26. za naszym domem stoią trzŷ piękne iebłónkowę drzewa z czerwónemŷ iebłuskóma.
27. nie możeta wŷ ieszczę okamgnienię na naiu czekać, tedŷ pudzem mŷ z wama.
28. wŷ nię muśita takich dziecinskech rzeczŷ czŷnieć.
29. naszą górŷ nię są mocno dużę, waiu są chmarę zienkszę.
30. siła funtow worztŷ i siła chleba wŷ chceta nieć?
31. ia waiu nie rozunieję, wŷ musita trochę głośni gadac̃.
32. czŷsta wŷ żadnego kawałka mŷdła białego na moiem stolę nię naleźli?
33. iego brat chcę sobie dwa piękne nowę domŷ w waiem ogrodzē budować.
34. to ŷłowo wŷŷło mu od serca.
35. to bŷło prawię od was.
36. co siedzą tam za ptaszeczki wŷsoko na mureczku?
37. gburŷ pienc wołów i dzieienć krów i dwanaście ozieczków przed zies przŷprowadzili, tę chcieli óni przedać.
38. ludzi są dzisiaŷ wszŷsćŷ na dworzu w polu i siekó.
39. idz (tŷło) éno, ten bronatnŷ pies tobie nic nie uczŷni.
40. ia z ludziani tam w tŷlę bez łonkę wzito wiechał.

Mörken [Moerken], Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Mierki, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie i nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Somplatzki, miejsce urodzenia: Röblau, Kreis Ortelsburg
[Lejkowo, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

56 975 [c 88,2]

1. W zimę furaia suche liście bez powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać a tedy będzie zaś lepsze powietrze.
3. Wrzuć węgle w piec, żeby się mleko wnet zagotowało.
4. Dobry szтары chłop załamał się z koniem na ledzie i wleciał w zimną wodę.
5. On przed śtery albo przed sześć niedziel umarł.
6. Ogeń buł za duży, bo się kołacze po podpalały.
7. On zawsze je jayka pez pieprzu i bez soli.
8. Nogi me bołā, bom je ster.
9. Ia buł i [!] tey kobiety i možułem jey a ona moziła, że to i swojey corce powie.
10. Ja tego też żęcy nie zrobie.
11. Jabym tobie zaraz warzuchsiā po łbie dał, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mawa my z tobā iść?
13. To liche czasy!
14. Moie kochane dziecko, zostań tu nisko stojeć, bo cie gesi zażrā.
15. Tyś się dzisiay nayzięcy nułuczł i spokojnys był a tak możeś prędy iść do domu, niż owci.
16. Tyś ieszcze za mały, flaškę zina wypić.
17. Bądź taki dobry, idź do twoiy siostry, a mow jey żeby armatę przed matkę zrobiła i szczotką wyciesala.
18. Kiebyś ty go znał, toby to jenaczy było a lepi by mu było.
19. Kto mie kosz z niesem ukrad?
20. On się sztalował, jakby go do draszowania wołali; oni to ale sami zrobili.
21. Komu on tą nowā istoriā poziediwał?
22. Trzeba gośno krzyczeć, boby nas nie rozumiał.
23. My wszyscy zesłabieli i chce się nam pić.
24. Iek my wcoray na wieczor nazad przyšli, to owci już w werach lezeli i usypiali.
25. Ty nocy śnieg u naś leżał, ale reno zginol.
26. Za naszym domem stoia trzy piękne jebloneczki z czerwonemi jebluskami.
27. Nie możeta wy eszcze śuleczkę na nas czekać, to potem i my pudziem z wamy.
28. Wy nie musita takiego głupstwa stroieć.
29. Nasze gory nie są takie wysokie, waju są wysze.
30. Śiła funtow worzty i siła funtow chleba chceta?
31. Ia nie rozumiecie waju, musita troche gośni gadać.
32. Czišta wy na miem [!] stole kawałka białego midła nie naleźli?

33. Jego brat chce sobie w wasem ogrodzie dwa piękne nowe budynki postać.
34. To on z całego serca mozuł.
35. To dobrze zrobili.
36. Co za ptaszki tam wysoko na muirze siedzą?
37. Gospodarze wyprowadzili za zięć pięć wołów, dziejęć Krow i dwanaście ozieckow i chcieli je predać.
38. Dzisiay są wszystkie ludzie na polu i sieką.
39. Idź eno, ten bronatny pies ci nič nie robi.
40. Ią z temy ludziamy w tyle bez łakę w żyto w jechał.

Ketzwalde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Jagodziny, gm. Dąbrówno, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Schwidder, miejsce urodzenia: Pfaffendorf
[Popowa Wola, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński]

57 014 [d 86,4]

1. W zime furaią suche liście przez powietrze.
2. Przestanie zaraż kurzeć, wtedy będzie powietrze zaznow lepsze.
3. Włóż weńgli w piec, ze mleko się gotować zacnie.
4. Dobry, stary chłop z kónim przez lód się w łamał i w zimną wodę wleciał.
5. On tak stery albo pięć niedziel iak umarł.
6. Ogień był za goróncy, kuchi są misko cale carno opalone.
7. On je jaja zawszdy bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolo, jam myśle, jam je przeleciał.
9. Iam był u zóny, im jy mowił, a ona mie mowiła, ona chce jesce swoiey córce mowić.
10. Iam tez niechce więcy zaznów cynić.
11. Iam uderze ciebie zaraż beż uszy, ty małpo.
12. Gdzie ty idzies? mamy my stobo jyść?
13. Szą liche caszy.
14. Moje miłe dziecie, żostań tu misko stojeć, złe gęsi zazrò cie.
15. Tyś dzisiał [!] nawięcy się ucył, i byłeś (cicho) spokojny, ty brukujes prendzy do domu jyść, jak drudzy.
16. Ty jesteś jesce niedość duży, ze bys butele wina wybiuł, jesce musis kawał rosniąc i więksy być.
17. Iyć bąć taki dobry i mów twojy siostrze, ona ma odzienie waszy matce gotowo usyć i scotko cysto zrobić.
18. Gdy byś ty go był znał, to by było jenacy przysło i by się lepi nim stojało.
19. Kto mi moy kos z mięsem ukratł?
20. On cynił tak, jak by go byli do drasowania obśtalowali, onić ale sami cynili.
21. Komu on tą nową historyją powiedział?
22. Musiem wrzesceć bo nierozumieje nafs.

23. My są zmęczone i mamy prągiackie.
24. Iak my wcoray w wiecor nazat przyšli, lezeli drudzy iuz włozu i byli fest przy spiku.
25. Śnieg tey nocy u nafs został leżyć, ale dzieś rano juz stajał albo się stopił.
26. Za najzem domem stoją trzy piękne jabłonki z cerwonemni jabłuskamni.
27. Ni mozeta iesce okamgnienia na nas cekać, wtedy poydziem zwamni.
28. Nie potrzebujeta takowego głupstwa cynić.
29. Nafze góry niesą bardzo wysokie, wafze są wiele wysze.
30. Wiele funtow worzty i chleba chceta mieć?
31. Iam waju nierozimnieje, muśita troskie głośni mowieć.
32. Cyś ta wy ządneho kawałka białego mydła dla mie na stole nie znaleźli?
33. Iego brat chce dwa piękne budynki na wafzem ogrodzie budować.
34. Te słowo przysło wam do serca.
35. To było prawdziwie od was.
36. Cos za ptaski siedzą tam wysoko na murku?
37. Gospodarze przyprowadzili przed wieś pieć wołów, dziewięć krów i dwa-naście owiekków i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wsiscy na dworzu na polu i siekó.
39. Ić tylko, ten brónatny pies ci nic' nie robi.
40. Iam z ludziamni w tyle przez łąkie w zyto w jechał.

Marienfelde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Glaznoty, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Boetcher, miejsce urodzenia: Friedrichshoff [Rozogi

1. gm. Rozogi, pow. szczycieński lub 2. gm. Sorkwity, pow. mrągowski]

57 015 [d 86,5]

1. W zime furaio suche liszcie przez powietrze.
2. Zaras ustanie śnieg padać, tedy będzie powietrze lepsze.
3. Włóż węglow w piecz, zeby mleko wnet sie gotowało.
4. Dobry stary mąż z koniem przez lot włamał i w zimno wode w leciał.
5. On przed czteri albo seśc niedziel umarł.
6. Ogien był za gorący, kuchi nisko cale czarno sie spalił.
7. On je jaika zawzdy bez soli i przeprzu.
8. Nogi me bardzo bolo, ia myszle, zem ie przesedł.
9. Iam był u niewiasty, im jey mowił, a ona mowiła, ze iey czorce mowić chciała.
10. Ia tez niechce to wiecez uczynić.
11. Ia cie łiszko za uszy trzasne, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mamý stobo iscz?
13. So liche czasy.
14. Moie miłe dziecie, sośtan tutaj nisko stoic, złe gęszy zazro cie.

15. Tyż dziszay naywięcey sie uczył i byłesz poszłusznem, ty możesz prędezy do domu iscz iak owci.
16. Tyż ieśce niedoszc duży, abyż faśzke wina wipił, ty muszis ieśce kawałek urość i większy być.
17. Idz, bądź taký dobry i mow twoiey sóstrze, ona miała kleydy przed waszo Matke uszyć i szotko wyćiszczyć.
18. Bylesz go znał! tedy było by ienaczey przysło, i było by lepszey o niego.
19. Kto mi moy kosz z mięsiem ukrat?
20. On czynił tak, iak by go do draszowania obstalowały; oni ale samny to zrobily.
21. Komu on to nowa historia powiedział?
22. Muśzem głośno wołać, bo nasz nie zrozumieje.
23. My śo utrudzone i chciemy pić.
24. Iak my wczoray na wieczor nazad przyšli, leżeli drudzy iuż w łożu i spaly fest.
25. Śnieg tey nocy u nasz sotał lezeć, ale dziszay rano się rostopił.
26. Za naszym domem stoio trzi piękne iabląki s cerwonemy iabląkami.
27. Nie możeta ieśce okamgnienie na nasz czekać, tedy poydziem z wamy.
28. Wy niemata takych dziecinskich rzeczy czynic.
29. Nasze gory nie są bardzo wyszokie, wasze są wiele więkse.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba chceta mieć?
31. Ią waż nie rozumieie, wy muszyta troche głośni gadać.
32. Czyśta zadnego kawałka białego mydła przed mie na moiem stole znaleźli?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe budownie i waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo mu przysło od serca.
35. To było prawie (dobrze) od wasz.
36. Co sziedzo tam za ptaszki wysoko na murku?
37. Gospodarzie pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owiecek przed wieś przyniesly, te chcieli oni sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy na dworzu na polu i sieką.
39. Idz tylko, bronatny pieś nie uczyni ci nic.
40. Ią z ludziami tam w tyle bez łonke w żyto poiechał.

Kernsdorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Wysoka Wieś, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Roschkowski, miejsce urodzenia: Waschulken, Kreis Neidenburg [Waszulki, gm. Nidzica, pow. nidzicki]

57 016 [d 86,6]

1. Wźime furgajo suche listi przes powietrze.
2. Zaras przestanie sie kurzeć, to będzie powietrze znouyć lepsze.
3. wsip węgle wpiec, co mleko sie wnet zagotuie.

4. Ten dobry stary chłop skoniem przes lod włamał i wleciał w zimno wode.
5. On umarł przed sefsćiomą niedzielamy.
6. Ogien był za gorący, bo kuchi u dołu dicht spalone so.
7. On ie iayka zawfse przes soli i pieprzu.
8. Nogi me barzo bolo, ja myślę, zem je szcochał.
9. Ja buł u żony i mówił em iy, a ona mówiła, że to iy corce mowić będzie.
10. Ja to teś więcy niechce czynieć.
11. Ja rzne cie zara kopińsio po ufsach, ty małpo!
12. Gdzie idzies', ci my też stobo mamy iść?
13. Liche czasy so.
14. Moie miłe dziecko, zostan tu na dole stoieć, bo te złe gęsy cie zazro.
15. Tyś dzisiay sie naywięcy nauc'zył i cichem es' był, dla tego prendzy pudziefs do domu jek te drugie.
16. Tyś jęscze niedość duży, abys mógł śklanke pśiwa wipic, mufsyfs jęscie kawał rosnąc i więsem być.
17. Idz, bądź taki dobri i mow twoi siostrze, że ona miała obleke dla waśi matki ufsi i sciotko wyciścieć.
18. Gdy byś ty go znała, było by sie jenaczy stało i lepsiby z niem było.
19. Kto my moy Kofs z mieśiem porwał?
20. On tak robił jak by go do draśowania obstalowały, ale ony samy to robily.
21. Komu to nowo istorio powieđał?
22. Mufsi głośno krzycic, bo tak on nie rozumie.
23. My sie smordowały i pić nam sie chce.
24. Jek my wc'zoray wiecior nazad przysly, to te druge już leżely włošku i twardo spaly.
25. Śnieg został wty nocy i nafs lefsyć, lecz reno dzisiay sginoł.
26. Za nafsym domym stojo trzy piękne jebłonki s czerwonemy jebkamy.
27. Nie możeta na nafs jęscze okamgnienia czekać, to bym zwamy pośly?
28. Nie mata tak jak dzieci czynieć.
29. Nafse gory nie so tak wysokie, wafse so wiele wyfsie.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chcżeta wy?
31. Nie rozumie was, mufsita troche głośny gadać.
32. Nie znaleźliśta dla mię kawałka mydła na mojem stole białego?
33. Jego brat chce dwa piękne budynki w wafzym ogrodzie budować.
34. Te słowo mu serca przysło.
35. to było dobrze od was.
36. Cos to tam za ptafski siedzo u gory na murku?
37. Gospodarze pięć woły, dziewięć krowy i dwanaście owieczky przes wieś i chcżely je przedać.
38. Dzisiay ludzie wfsystkie so na polu i sięko.
39. Idz, ten bronatny pieś cy nicz nie zrobi.
40. Ja złudziamy tam wtyłe przes łąke w zyto wiechał.

Froegenau [Frögenau], Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Frygnowo, gm. Grunwald, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Eduard Ennulat, miejsce urodzenia: Nosfutzen, Reg.-Bez. Gumbinnen [Nasuty, gm. Gołdap, pow. gołdapski]

57 017 [d 87,4]

1. W zŷme latają suche liscie w powietrzu.
2. Przystanie wnet śnieg padać, wtedy powietrze lepsze będzie.
3. Wsŷp węgle w piec, co mleko się wnet zagotuje.
4. Dobry starŷ Czlowiek przeŷ lod się przeŷamał i w zŷmno wodę wleciał z koniem swoim.
5. On przed 4 albo 6 niedziel umarł.
6. Ogeń był za goraczŷ, kuchi są nizko czarno spalone.
7. On je jaŷka zawsze bez sol i pieprz.
8. Nogi mi mocno bolą, ja mŷsle, ja sobie w chodzie oddłabil.
9. Iam u zianie był i jeŷ powiedział, ona i swojeŷ corce powiedziec chciała.
10. Ia to i więceŷ niechce czynić.
11. Ja cię zaraz warzacho miedzi uszŷ rzne, tŷ małpo!
12. Gdzie tŷ idzies, mamŷ z stobą iść?
13. Liche czasŷ.
14. Mile dziecie, stoŷ tu nizko, złe geŷi czę zakasają.
15. Tŷs dziŷ naywięceŷ się uczŷł, i spokojnŷs był, tŷ moŷesz dziŷ prędzeŷ do domu iść jak te druge.
16. Tŷs jeszcze nie doŷ duzi, abŷs czklankie wina wŷpił, tŷ musisz nayprzod kawał rosnać i więkŷzŷ być.
17. Idŷ, bądź taki dobrŷ i mow twojeŷ siostrze, niechbŷ odzienie przed waszą matkie uszŷła i szczotko wycesała.
18. Znał byŷ go, wtedy bŷ się zniem lepiel [!] miało i ono bŷ było jenaczeŷ przyszło.
19. Kto mi moŷ koŷ z mięsem ukrad?
20. On tak robił, jakbŷ go do cepow zawołano, wyŷcie to sami uczŷnili.
21. Komu on to nowo powieŷć powiedział?
22. Musi mocno krzŷcono być, albowiem nas nic zrozumie.
23. Mŷ jestem z pracowane i mamŷ pragniąckie.
24. Iak mŷ wcoraŷ do domu przŷšli, wtedy juŷ leŷeli te druge w loŷku i spali twardo.
25. Śnieg to noc u mas [!] leŷeć ostał, ale rano ztajał.
26. Za naszym domem stoją 3 jabłonki z czerwonymi jabłkami.
27. Nie moŷeta jeszcze okamgnienie na nas czekać, wtedy z wami poŷdziem.
28. Wy nie macię takie dziecinskie rzeczŷ prowadzić.
29. Nasze gori nie są mocno wŷsokie, wasze są wŷŷsze.
30. Jak siła funtow kiełbasow i jak siła chleba chceta?
31. Ja was nie rozumie musita troche glosnieŷ gadać.

32. Nie znalazłista kawałek białego midła dla mie na stole mojem?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo mu z serca przysło.
35. To było dobrze z was.
36. Co tam za ptaszecki wysoko siedzą na murku?
37. Gospodarze 5 woły i dziewięć krow i 12 owieć pred wieś wyprowadzili, te oni chcieli sprzedać.
38. Ludzie są wszystkie na polu i sieką.
39. Idź, ten bronałny pies ci nic nie uczyni.
40. Ja z ludziami tam w tyle przez łąkę w żyto pojechał.

Groß Kirsteinsdorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Kiersztanowo, gm. Grunwald, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gaiewski, miejsce urodzenia: Geierswalde [Gierzwałd, gm. Grunwald, pow. ostródzki]

57 018 [d 87,6]

1. Wzýmę furaia suche Listy w powietrzu d koła.
 2. Zaras przestanie śnieg padacz, dędi powietrze bindze lepsche.
 3. Čin węglie w pięć, zę te mleko potcnie warzyč.
 4. Ten dobri chłop się kónem przes lod włamał i w plad wzýmno wode.
 5. On przed sterý albą sięsz nędzel umarł.
 6. Ogen bił za goronci, tię kuchi sie zdołu czarno spalił.
 7. On jiała zawzdý iaia bęsz soli i pieprzu.
 8. Nogi mię bolo mocno, ia wierze, ia jie przeleciał.
 9. Ia bił u tý niewiaستی i ia ji mowił, i ona mowiła ona chciała i swoy corčie mowicz.
 10. Ia to niechcie więcý czynic.
 11. Ia zmie čiebie zaras warzoncio łuszkio do koła usiý, tý małpo.
 12. Gdzýe ti idzies, mani stobo ischcz?
 13. Sio liche čzasý.
 14. Moie mlię dzýecie zostan tu niską toýič [!], złe gesý čię do Schierčý zakosia.
- 15–40. [Brak tekstu.]

Dröbnitz, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Drwęck, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: H. Jatkowski, miejsce urodzenia: Ruttkowen bei K/Rischofsburg [?] [Rutkowo, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński]

57 019 [d 88,5]

1. Wzime furgaió suche listý w pozetrzu.

2. Zaraz sie przestanie kurzycz, tedŷ bendzie powietrze lepszo.
3. Włos węglow w piecz, co sie wnet mleko zagotuie.
4. Ten dobrŷ starŷ cłozek w łamał sie na lodzie i wleczał w zimno wode.
5. On umer przed szteroma abo seczczoma niedzeloma.
6. Ogen bŷł zagoroncŷ, kuchi sie nisko opalŷłŷ.
7. On ie iajka zawdŷ przez solŷ i pieprzu.
8. Nogŷ mne mocno bolo, ia mŷsle, ze ia ie za mocno złatał.
9. Ia buł u tŷ kobzetŷ, im jŷ mozuł, a łona moziła, ze swoiŷ corce poze.
10. Ia zencŷ tego iuz nie zrobze.
11. Ia cze zaraz rzne warzonchszo prześ uszŷ, tŷ małupo.
12. Kenŷ tŷ idześ czŷ mamŷ stobo iszcz?
13. So lŷche caszŷ.
14. Miłe dziece, zostan tu nisko, bo cie te złe geszŷ zazro.
15. Tŷs sie nazencŷ nałucŷła, bŷłasz porzondno, tŷ moześ dzŷszaŷ prendzŷ do domu iscz, niz cŷ drudzŷ.
16. Tŷs iezce nie dosc duzŷ, abŷs mok czklanke zina wpsicz, tŷ musisz iesce kawał rosnoncz i zenksŷ bŷc.
17. Icz, boncz takŷ dobrŷ i mow twoiŷ sostrze, ze ona niała oblecze przed waio matke usŷcz i szcotko wŷceśacz.
18. Kebŷs go buł znał, to bŷ bŷło ienaczŷ przŷsło i bŷ bŷło ienaczŷ z nem posło.
19. Chto ni ukrat moŷ kosz z nensem.
20. On tak zrobzuł, anŷ bŷ go do drasowania opstalowalŷ, ale onŷ to sanŷ zrobzŷłŷ.
21. Komu on to nowo historŷio pozedzał?
22. Muszi sie głosno w rzescecz, bo bŷ nam nierozunaŷł.
23. Som z mordowane i mamŷ pragnoncke.
24. Ękem wcoraŷ zecor nazat przŷsłŷ, to lezelŷ łowcŷ w łozu i iuz mocno zpalŷ.
25. Sznek tŷ noczŷ unasz został lezecz, a reno iuz ztopnaŷł.
26. Za naszem domem stoio trzŷ pszenkne iebłonkŷ z czerwonymŷ iepkanŷ.
27. Nie moglibŷsza na nas okamgnienie zackacz, to pudziem z wama.
28. Nie brukuiéta takego dzieczŷnstwa robzŷycz.
29. Nasié gorŷ nie zaduże, waiu so zenkse.
30. Szŷła funtow worsztŷ i szŷła chleba chczeta miecz?
31. Nierozumnie wam, muszŷta troche głosnŷ gadacz.
32. Nie znalezlŷsta kawałka białego midła przedemie na moim stole?
33. Ęgo brat chce sobie dwa nowe, pienkne domŷ w waiem ogrodzie pobudowacz.
34. Te słowo mu przŷsło z sercza.
35. To bŷło richtik od niego.
36. Ćo to szedzo za ptaszki wŷsoko na murku?
37. Te gburŷ przŷprowadzilŷ pszencz wołow i dzieiencz krowow i dwanasce owcow przed szesz, onŷ ie chczo przedacz.
38. Ludzie dziszaŷ so wszŷscŷ na polu i szeko.

39. Ічз ено, тєн брѡнатнѣ пшєшєз цѣ нїч нїєзнѡбжѣ [!].
 40. Іа там втѣлє з лудзїанѣ прєз їѡнкє в зѣто вїєчлѣ.

Ohmen, Kr. Osterode, Reg.-Bez.Königsberg

Omin, gm. Grunwald, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Schultz, miejsce urodzenia: Haasenberg, Kreis Ortelsburg
 [Labuszewo, gm. Biskupiec, pow. olsztyński]

57 020 [d 88,6]

1. Wzjęmę furaią – furgaią – suche listy w powietrzu.
2. Śnieg przesztanię zaraz padać, to powietrze będzie zaraz – znowu lepsze.
3. Włóż węgle wpieć, żeby się mleko zaraz gotować napoczeło.
4. Ten dobri stari chłop włamał się na łodzię i wleciał w zimno wodę.
5. On przed śtieroma albo sieścioma tygodniamy umarł.
6. Kuchy się nisko wcale spaliły bo ogień był za tęgę.
7. On iye iayka zawdy bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mię mocno bolo, mię się здаіє, co ia ie wykreczuł.
9. Іа буł u żѡнѣ i мозіуєм ієѣ, а она мозіла, со поіє ієѣ корчє.
10. Іа тез то вієчы нїєччє czynię.
11. Ty małpo, ia cię zaraz rznę warzochsia bez uszy.
12. Keni idziesz, mawa i my stobo iść?
13. So liche czaszy.
14. Moię miłє dziecię, zostań ty tu nisko, bo cię te złe geszi zabiją.
15. Ty mozez dzisz prędy do domu iść iek te druge dzieci, boś ty się dzisz na lepsi uczuł i bułєs posłusznem – spokoynem.
16. Tys ieszcze nie dość duzi, co byś ty flaške wina wypić mogł, musiszz ieszcze kawalek rosnąć i wiєkszem być.
17. Bądź taki dobri idz i mow twoi siostrzє, coby ona kormany – oblekę – dla waszy matki usziła i szczotką obcieszala.
18. Kebysz ty go znał, toby było ienaczы przyszło i z niem by było lepi.
19. Chto mię moy koś znieszem ukrat?
20. On robiuł tak, iek by go oni do draszowania obstalowali, ale oni to sani zrobili.
21. Komu on te nowe noziny powiedział?
22. Onemu muszy głośno krzyczeć, bo nie rozumnieę.
23. My iestewa zmordowane i mawa pragniaczkę.
24. Ієк my wcoray na wieczor nazad przyszli, to iuz byli owci w łózku i spali fest.
25. Śnieg został wto noc leżyć, ale dzysz reno zginuł.
26. Za naszym domu stoia trzy iebłaki i na niech są czerwone iebłuszka.
27. Niemozeta wy na nas troszecke čekać, to my тез zwama pudziewa.
28. Wy niemuszыta takego głupstwa czynię.
29. Nasze gory nie są take wyszoke, wasze są chmarę wysę.
30. Wiele funtow worsti i wiele chleba chceta wy?

31. Ią was nierozumieję, wy muszyta troszke głośni gadać.
32. Cisię wý kawałek białego mýdła na moiem stole dla mię nie naleźli?
33. Ięgo brat chce sobię dwa nowe budinki w waszem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo przyszło mu od serca.
35. To było dobrze od was.
36. Co siedzio tam za ptaszecki wyszoko na murku?
37. Gburi przygnali przed ziesz pięć wołów, dzieięć krowow i dwanaście owieczkow na sprzedać.
38. Wszýscy ludzię są dzisz na polu i sieką.
39. Idz eono, ten bronatny piesz ci nić niezrobi.
40. Ią iechał złudziani wtyle bez łąki w zbożę.

Mühlen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Mielno, gm. Grunwald, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Krupka, miejsce urodzenia: Jacobswalde, Kreis Orterlsburg
[Jakubowy Borek, gm. Wielbark, pow. szczycieński]

57 021 [d 88,2]

1. Wzime furaią suche lysty wpowietrzu.
2. Śnieg zaraz prziestanie padać, to znowuy będzie powietrze lepsze.
3. Włoż węgle wpieć, ze się mleko zawarzy.
4. Ten dobry stary Człek włamał się s koniem y wleciał w zimno wode.
5. On tak 4 albo 6 niedziel umarł.
6. Za tęgi ogien, kuchy się zoczpody popaliły.
7. On ię iayka bez soli y bez pieprzu.
8. Nogy mie mocno boló, zdaie mi się, zem ie wykręczył.
9. Ja był u żoný y moziutem iey, a ona moziła, ze pozie čorcze.
10. Ja tez to więcey nie uczynie.
11. Małpo, ia ci zara dam warzóch się wpyšk.
12. Gdzieś idzieś, mawa tez stobó iść?
13. So liche czaszy!
14. Moię miłe dziecie, zostan ty tu nisko, bo cie te złe gesi zazra.
15. Mozesz dzis prędy do domu iść, iek te druge dzieci, bos ty się naylepsi nauczył y bules posłusnem.
16. Tyś ieszcze nie dosć duzi, cobyś ty flaschke wina wypic mogł, musisz ieszcze rosniąc y większem byc.
17. Bądz taki dobry, idz y mow twoi siostrze, żeby kormany dla matky uśiła y szczotkó obterła.
18. Kebyś ty go znał, toby to inaczey przysto i zniem by było lepi.
19. Kto ni Kośz moy znieszem ukrat?
20. On tak robił, iek by go do draszowania obstalowały, ale oni to sani zrobili.
21. Komu on tó nowine poziedział?

22. Onemu muszy łośno krzyczeć, bo nie do łośszy.
23. My iestewa zmordowane y pic się nam chce.
24. Jak my wczoray do domu przysli, to ci drudz y uż byly włożu y spaly fest.
25. Śnieg został wtey noc y leżyc, ale reno zgynoł.
26. Za naszym domem stoia 3 piękne iabłonky, a na niech czerwone iabłuszki.
27. Niemożeta wy na nas troche pociekać, to tez zwama pudziewa.
28. Wy nie muśita take łośpstwo iak dzieci czynieć.
29. Nasze gory nie są tak wysokie, wasze są chmare wyszsię [?].
30. Wiele funtow worśly y wiele chleba chceta wy?
31. Ja was nie rozunieię, musicie troche łośni gadać.
32. Cyście wy kawalek białego mydła na moim stole dla mię nie znależy?
33. Jego brat chce sobie dwa nowe budynki w waszem ogrodzie pobudować.
34. Te słowo przysło mu od serca.
35. To było dobrze od was!
36. Czo ża ptasieczki siedzą wyszoko na murku?
37. Gburi przygnaly do wsi pięć wołów, dziesięć krow y dwanasie owczow na przedanie.
38. Wszyci ludzie są dziś na polu y siekó.
39. Jdz eno, ten bronatny pies ci nicz nie zrobi.
40. Ja iechał złudziani wtyle bez łaki w żyto.

Königlich Lichteinen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Lichtajny, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Rudolf Lonkowski, miejsce urodzenia: Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder [Lubawa, gm. Lubawa, pow. iławski]

57 022 [d 88,7]

1. W zime furaią suche listy przez poźetrze (powietrze).
2. Śnieg przestanie zaro padać, tedy będzie poźetrze znowu lepsze.
3. Čzyn węglów w psiec, że mleko wnetky gotować sie zacznie.
4. Ten dobry starý chłop (człówek) z koniem przez lód włamał sie i w zimną wodę wpad.
5. On przed szterý abo pięć týgodniów umer.
6. Ogień buł za gorący, kuchy są nisko dycht czorno zpolóne.
7. On ie ioýka zawdý bez solý i psieprzu.
8. Nogý me mocno bolą, ia zierze (mýszle) żem ie zter.
9. Iam buł u tý zioný i moziul em iey, a ona moziła, ona chce to i iey córce mozić.
10. Ia niechce tego iuż zięcy uczynić.
11. Ia ciebie zaraz rzne warzochsia bez uszy, tý małpo.
12. Gdzie (kieni) idziesz (tý), mowa my z tobą iszc?
13. Są lýche czasý.
14. Moie niłe dziecko, zostan tu ztoýić, złe gesi ciebie zagrýżą.

15. Týś dziszaŷ nayzięćŷ sie nałuczuł i sprawował eź sie dobrze, tý mżesz [!] pędzy do domu iszc iak te drudzŷ.
16. Týś ieszcie nie doszc duźŷ, abŷsz iedną szklonkie zina wŷpszuł, ty musziś ieszcie kawoł rosnąc i ziększem być.
17. Idź, bądź taki (tako) dobrŷ (dobro) i mów twoiey siostrze, ona miała oblekie przed waszą matkie koniecznie uszc i szcotołką oczyszczŷć.
18. Gdŷbysz tý go była znała (buł znał)! tedŷbŷ było ienaczŷ przyszło a onemu bŷłoby lepszy.
19. Chto mŷ moŷ kosz z niésim ukrad?
20. On tak robziuł, iakbŷ go do draszowania obsztalowali; oni ale to sani zrobilŷ.
21. Kómu on tą nową przepoziastrkie poziedział?
22. Muszŷwa głośno wrzeszc i, bo tak on nam nierozunie.
23. Mŷ iestewa mdle i mowa pragniāczkie.
24. Iakiem wczoray na zieczór nazad przŷszli, to leźeli te drudzŷ iusz w łoszku i bŷli fest przŷ spaniu.
25. Snię dzisiaŷ w nocŷ u nas został leźŷć, ale dzisiaŷ reno iuź sie ztopszuł.
26. Za naszém budŷnkiem stoia trŷŷ pszēkne iebłōnkŷ z czerwōnēŷ iebkamŷ.
27. Nie możeta eszcie okamgnienia (szuķŷ) na nas czekać, tedŷ pudziewa mŷ z wamŷ.
28. Wy nie muszŷta takiego dzieczŷństwa prowadzić.
29. Nasze gorŷ nie sā bardzo wŷsokie, wasze sā chmare wyszsie.
30. Szŷła funtów worszŷŷ i szŷła chleba chceta niēć?
31. Iā wam nie rozumnieie, wŷ muszŷta troszkie głośni godać.
32. Czŷszta wŷ kawałka białego mŷdła dla mie na moiem stole nie naleźłŷ?
33. Iego brat chce sobie dwa psiēkne nowe budŷnkŷ w waszŷm ogrodzie pobudować.
34. To słowo przŷszło mu z serca.
35. To bŷło dobrze z niech.
36. Co siedzā tam za ptaszki ugorŷ na murku?
37. Gburŷ psiēc wołów i dzieiēc krowów i dwanaście ozieczków przed ziesz przŷprowadzili, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie sā dzisz wszŷstkie na dworzu na polu i siekā.
39. Idź eno (tŷlko), ten bronatnŷ pies tobie nic nie uczŷni.
40. Iām z temŷ ludziamŷ tam tŷlēm bez łakie w ŷŷto iechał.

Paulsguth, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Pawłowo, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Johann Jehubahsa, miejsce urodzenia: Schwentainen, Kreis Ortelsburg [Świątajno, gm. Świątajno, pow. szczycieński]

57 023 [d 88,8]

1. W zime furają suche listi w pozietrze.

2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie pozietrze zaraz lepsze.
3. Włóż węgłów w piec, że się mleko wnet gotować zacznie.
4. Ten dobry, stary chłop z koniem się przez lód w łamał i w zimno wodę wpał.
5. On przed stery abo sześć niedziel umer.
6. Ogień buł za tęgi, bo kuchy są na odspodku spalone.
7. On jada zawdy bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi me mocno bołą, ja myślę, że me pościerał.
9. Ȧ u tey żony buł i moził me jey, a ona moziła, że chciała i swoyey corcę to mozieć.
10. Ȧ nie chce tego tez zięcey zrobieć.
11. Ȧ cie rzne warząchsią w łep, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, czy my mawa z tobą iść?
13. Liche czasy!
14. Miłe dziecko, stóy tu nisko, bo cie te złe gęsi zazro.
15. Tyś się dziś nazięcey wylucuł i spokojnys buł, możesz préndzey do domu iść, jek ci drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, cobyś szklankę zina wypiuł, ty musisz jeszcze kawał rosnonć i ziększy być.
17. Idz, bądź taki dobry, mów twoyey siostrze, ona niała odzienię przed waszą matkę uszić i szczotką wyczyścić.
18. Kiebyś go buł znał! toby się było jenaczey stało i niał by się buł lepiey.
19. Kto ni mój kosz z niesem ukrad?
20. On tak robiuł, jek by go oni do draszowania obstalowali, ale oni to sani zrobili.
21. Komu on tą nową powiastkę poziedał?
22. Trzeba głośno krzycheć, bo nam nie rozunieje.
23. My są uturbowanę a pić nama się chce.
24. Ękiem wczoray wieczor nazad przyšli, to leżeli ci drudzy już w łózkach i spali twardo.
25. Śnieg tey nocy u nas leżeć został, ale reno ztayał.
26. Za nasem domem stoyą trzy piękne jebłonki z czerwoneni jebłuszkani.
27. Nie możeta wy na nas okamgnienie zaczkąć, to my pudziem zwani.
28. Wy nie musita takiego dziecinstwa robić.
29. Nase gory nie są bardzo wysokie, wayu są wiele wyszsze.
30. Wiele funtów worzsty i wiele chleba chceta?
31. Ȧ wama nie rozumieje, mosita [!] troszkę głośniéy gadać.
32. Nie znaleziła kawałek białego mydła dla mię na moyem stole?
33. Ęgo brat chce sobię dwa piękne nowę domy w waszem ogrodze budować!
34. Te słowo mu z serca przyszło!
35. To było dobrze od niech.
36. Co tam za ptaszki siedzą wysoko na murku?
37. Gbure pieńć wołów, dziejęć krów i dwanaście owieczków przed zieś (wieś) przyprowadzili, te oni chcieli przedać.

38. Ludzie dzisiaj wszyscy na polu i sieką.
39. Idź tylko, ten bronatny pies ci nic nie zrobi.
40. Ią z ludzani tam wtyle przez łąkę w żyto wjechał.

Neudorf, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Nowa Wieś Ostródzka, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Carl Cybulski, miejsce urodzenia: Lissaken, Kreis Königsberg [może: Lisaki – dawniej wieś, obecnie przysiółek wsi Jakuby, gm. Biała Piska, pow. piski]

57 024 [d 88,9]

1. Wzime fąrajo suche listi prześ powietrze.
2. Przestanie zaraś padacz, potem będzie powietrze lepsē.
3. Włóż węgle w piec, ze mleko zacznie się wnetkō gotowacz.
4. Ten dobrŷ starŷ mąż iest z kąniem na lodzie włamanŷ i wzimno wode wpadnięty.
5. On jest przed czteroma lub szęścioma tygondni [!] umarty.
6. Ogięń buł za duzŷ, kuchŷ się nisko wcale czarno spaliły.
7. On ję jaika zawsze bez solŷ i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bolo, ią wierze, ze ja je przemógł.
9. Ią był u zónŷ i ja gi mówił, i ona mówiła, ona chcē tesz gi córcē mowicz.
10. Ią tez nie chcē znowu tęgō czŷniec.
11. Ią czie zarasz řżne warzuchszią bez uszi, ty małpo.
12. Gdzie tŷ idziesz, mawa mŷ ztobą iszcz?
13. Są liche czasŷ.
14. Moje miłe dziecie, zostan tu nisko stoicz, złe gęsz pokąsajo cięż na smiercz [?]
15. Tŷsz dzisz się najwięcē uczył i bylesz porządnyŷ, tŷ mozesz prędcē do dōmu iszcz, jak drudzi.
16. Tŷsz nie jest doszcz duzi, abŷ szklanke wina wŷpicz, tŷ musiszz wprzōd jescze rosnać i więksŷ bŷcz.
17. Idz, bądź takŷ dobrŷ i mów twoi siostrze, ona ma obleke przed waju matke uszcz, i szcōtką wŷczesacz.
18. Kiebysz tŷ onęgo znał, tobŷ ienaczē bŷło przŷsło, i lepiē bŷ się zniēm stało.
19. Kto mie mōi kosz zmięsem [?] ukradł?
20. On uczŷnił tak, iak óni bŷ go do draszowania obsztalowalŷ; ale óni szami to uczinilŷ.
21. Kōmu ón nowo przepowiaŷtkę powiadał?
22. Trzeba głośno krzŷczicz, bo tak nierozumieje nam.
23. Mŷ są zmordowane i mamŷ pragnącze.
24. Iak mŷ wczoraj we wieczōr nazad przŷszli, to lezeli drudzi iuz w łōzku i bŷli mocnō spiące.

25. Snieg iest tŷ nocŷ u naŝ leżączi, ale dzisz rano iest ztopianŷ.
26. Za nasēm domem stoją trzi piękne jabłōnki z czērwoŋēm i jebłuskāma.
27. Nie mozeta tez iedno chwilkę na naŝ czekacz, tedŷ mŷ pudziēm zwamŷ.
28. Wŷ nie mata takie dzieczinskie rzeczŷ prowadzicz.
29. Nasē górŷ nie sā bardzo wŷsokie, wasē sā wiele wiēksze.
30. Iak wiele funtōw worztŷ i iak wiele chleba chceta miēcŷ?
31. Iā wam nierozumie, wŷ muszita troche głoŝnī mowicz.
32. Nie znalezlisza zadnego kawałka białego mŷdła przedēmie na mojem stole?
33. Ięgo brat chcē dwa piękne nowe dōmŷ w waszēm ogrodzie budowacz.
34. Słowo przŷsło mu z sērca.
35. To bŷło dobrze od waszci.
36. Čo siedzo tam za ptaszki ugorŷ na murku.
37. Gospodarze mieli pięcz wołōw i dziewięcz krowōw i dwanaszczcie owiečkōw przed wiesz przŷprowadzič, te chcieliŷ oni przedacz.
38. Ludzie sā dzisz wszŷcŷ na dworzu na polu i szieko.
39. Idz tŷlko, brunatnŷ piesz nicz tobie nie uczŷnī.
40. Iā z ludziōma wtŷle za łāko wŷŷto wiechał.

Mispelsee, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Jemiołowo, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji]

57 025 [d 88,3]

1. Wzime powiewiaŷ ŷie te suche liŷcie wpowietrzu dokoła.
2. Wnet przestanie ŷnieg kurzic, a tedi bēdzie powietrze pogodniejsze.
3. Wszŷp wpiec azebj ŷie mleko zawarziło.
4. Ten dobrj staruszek włāmał skoniem włōd i wpadł wzimnā wodę.
5. On przed czterōma albo szesciōma tjgodniami umarł.
6. Ogien bjł za tēgi iz ŷie kołace nisko wcale carno opaliłi.
7. On jada jajka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bolā i miemam zem ie ztarł.
9. Iā bjł u tej niewiasti i powiedziałem iej, a ona mowiła ze chce iej córce oznajmič.
10. Iā iuz wiēcej tego nie uczynie!
11. Iā Ćie zaraz uderze warzāchwiā, Tej małpkā!
12. Gdziez Tej idzieŝ, mamj i mj z tobā isc?
13. Otoz liche czasi!
14. Miłe dziecie, zostań tu stoič, bo Ćie te złe gęsi zazrā.
15. Tiŝ ŷie dziŝ najwiēcej naucził i bjłeŝ przjzwoitem, mozeŝ tez prēdzej do dōmu isč, jak iñi.
16. Tiŝ ieszcze za małem flaszke wina wpič, muŝis ieszcze troche rosnać i wiēkszym bŷc.

17. Idz, bądź tak dobrjm, a powiedz twojej siostrze, ona miała klejdi dla waiu matki uszic i szotką ocześać.
18. Gdjbíš go bjł znał! tobj sie inaczej stało, a onbj lepszym bjł.
19. Którz mj moj koś zmięszem ukradł?
20. On tak czynił iakbj bjł do młóczenia stalowanj, oni iednak to sami sprawili.
21. Komu on te nowe powiesc powiedział?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć gdiz on nam nie zrozumie.
23. Mj zemdlale i pragniące.
24. Gdjm wcoraj wieczor powrocili, to iuz owi włożu lezeli i twardo zasneli.
25. Śnieg tej noci u nas leżić został, a dziś rano ztaiał.
26. Za naszym budinkiem stoją trzy piękne iablónki z cerwonemi iablkami.
27. Nie morzeta okamgnienia na nasz zaczekać, to zwami pojdziem.
28. Nie musicie takim dziecinstwem sie zatrudniać.
29. Nasze góri nie są tak wjsokie, waiu są wizszemi.
30. Wiele funtow worstow i wiele chleba chcecie miec?
31. Ią wam nie moge rozumiec, musicie troche głośni mowić.
32. Nie znaleźliście zadnego zuchelka białego mjdła dla mie na moim stole?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe domj wwaiu ogrodzie budować.
34. Te słowa mu z serca pochodzą!
35. To bjło prawie od wasci!
36. Co tam za ptaszęta siedzą wjsoko tam na murecku?
37. Te gospodarze prziwiedli pięć wołów, dziewięć krów i dwanasce owiec, które chcieli przedać.
38. Wszistke ludzie są na dworzu i wpolu koszą.
39. Idz tjłko, ten bronatni pieś tobie nič nie uczini.
40. Ią ztemi ludzmi wtile przez łake wzito wiechał.

Kunchenguth, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Kunki, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Seidler, miejsce urodzenia: Kinheim, Kreis Friedland
57 026 [d 88,10]

1. W Zime obleco suche listi beż powietrze.
2. Iek się kurżiecz przestanie, to bendzie powietrze lepie.
3. Włoż wenglow wpiec, co się mleko prentko zagotuie.
4. Dobri stari chlop werwał się s koniem na lodzie i wleczal w żimno wode.
5. On umer ius czteri albo śisz niedziel.
6. Ogien bul ża ostri, bo się kuchi nisko opalili.
7. On je jaika żawdi beż soli i beż pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolo, ja misle, żem ja je przebral.
9. Ią bul u żoni, i powiedziałem ji to, a ona mowila, żie ona i corce powie.
10. Ią tego nie chce wienci czynicz.

11. Ia cziebie rzne żaro beż glowe, tŷ glupi.
12. Gdzie tŷ pudzieś, czy i mi mawa żtobo iść?
13. Teros so liche czasŷ.
14. Moie mile dziecko, żostan tu nisko, bo bi cze gęsi żażyerli.
15. Tŷs sie dzis naiwienćy uczul i bules stateczni, możies tes teros prendzi do domu iść.
16. Ieśczes nie doścż duży, cóbis Flaske wina wipiul, muśis ieszcze troche wienksi uroszcz.
17. Bądz taki dobrŷ i powiec twoi schostrze, zie ona ma armate pred matke uśic, i szcoto wiczesacz.
18. Gdŷbiś tŷ go bul żnal, tobi inaczi bilo, i żnim bi lepie bilo.
19. Kto mie koś ż miesiem ukrad?
20. On tak czynul, jek bi go do draschowania obstalowali, ale oni śami widraśowali.
21. Komu on to nowo przepowiaſtkę powiedzał?
22. Trzeba glosno krziczecz, bo noiu nie rożumieie.
23. Mi jus żemgleli i picz się nama chce.
24. Iek mi wczorai na wieczor do domu przisli, to ius te drugie spali.
25. Snieg beż noc leżał, ale reno żginol.
26. Za naśiem budinkiem stoio trzi Ieblonki z czerwonemi jebkami.
27. Zaczkaita troche na noiu, to i mi z wama pudziem.
28. Nie musita takie fraski robic!
29. Nasie gori nie so take wisoke, woju so wiele wiśsie.
30. Wiele Funtow worsti i wiele chleba wi chceta?
31. Ia was nie rozumieie, wi muśicze głośni gadac.
32. Należlista kawalek białego midła przedemie na moiem stole?
33. Iego brat chce dwa nowe budinki w waschem ogrodzie budowacz.
34. To slowo bilo ż serca mowione.
35. To bilo dobrze od nich.
36. Co to ża ptaśki siedzo wysoko na murzie?
37. Gburi przyprowadzili piencz wolow, dewienecz krowow, dwanaścze owcow na Iermark i chczeli ie przedacz.
38. Ludzie posli wisci sec na pole.
39. Idz, brunatni pies czebie nie zakośi.
40. Ia wiechal ż ludzami stylu beż lonke wżito.

Lautens, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Łutynowo, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: D. Reiss, miejsce urodzenia: Dröbnitz [Drwęck, gm.

Olsztynek, pow. olsztyński]

57 027 [d 89,5]

1. Wzime lataio suche liście wpowietrzu.

2. Iak śnieg przestanie padac, to powietrze iest lepsze.
3. Włóż węgle wpiec, zebŷ mleko się wnet zagotowało.
4. Ten dobrŷ starŷ człowiek na koniu bez lod iechał i się włamał.
5. On umarł przed czteroma albo sześcioma niedzielami.
6. Kuchŷ są wodspodku podpalone, bo w piecu było za mocno napolono.
7. On zawdŷ ie iaŷka bez pieprzu i bez soli.
8. Nogi mie mocno bolo, bom ie przemogł.
9. Ia mowiłem zonie, a ona mowiła, ze corče powie.
10. Ia tego iuz więceŷ nie uczŷnie!
11. Ia tobie tam dam zaraz warzuchwią na łep, tŷ małpo!
12. Kieni tŷ idziesz pudziewa i mi ztobo?
13. Teraz liche czasŷ!
14. Zostan moje dziecko tu na dole, bo čie tam gęsi pokosaią.
15. Tŷ mozesz dziś prędeŷ do domu isč niz drudzi, boś się dobrze naučzył i byłeŷ czychem.
16. Tŷs iescie za małŷ cobŷsz szklanke wina wŷpił, podrośniŷ eno więceŷ.
17. Bądze taki dobrŷ a mow tŷ twoieŷ siostrze, zebŷ ona obleke dla naszey matki uszŷła i wŷčiesala.
18. Kiebŷsz go znał, to bŷ mu było lepiej.
19. Kto mie ukradł moŷ kosz z mięsem?
20. On tak robił, iakby miał przŷsć do draszowania, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on to nowo hŷstorŷio powiedział?
22. Muśiwa głośno krzŷčeč, bo on niedosłŷszy.
23. Mŷ się narobili i chče się nam pić.
24. Iak mŷ wczoraŷ przŷszli, to iuz oni mocno spali.
25. W nočŷ śnieg leżał, a dziś rano zgiñoł.
26. Za naszŷm budŷnkim stoią trzŷ iabłonki z piėknemi iabłkoma.
27. Zaczkaŷcie troszke to pudziewa z wami.
28. Lepiej bŷszta takich dziecinskih zartow nie robili.
29. Wasze gorŷ są szmat wŷzsze niz nasze.
30. Szŷła funtow worztŷ i szŷła funtow chleba wŷ chčeta?
31. Muście głośnieŷ gadač, bo ia wam nie rozumie.
32. Nie znaleŷlišta tu na moiem stole kawałka białego mŷdła?
33. Iego brat chče sobie wwaszŷm ogrodzie dwa piėkne domŷ budować.
34. To było prawdziwe słowo!
35. To od nich było dobrze.
36. Co tam za ptaszki siedzo tam wŷsoko na mureczku?
37. Gburŷ przŷprowadzili pić wołow, dziewięć krowow i dwanaście owieczkow przed wieś i chčieli ie przedacz.
38. Wszŷstkie chłopy są dziś na polu i sieko.
39. Nie boŷ się, idz, ten bronatŷ pies čie nie zakąsi.
40. Ia złudzioma bez łake wiechał wŷŷto.

Schwirgstein, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Świerkocin, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Pohl, miejsce urodzenia: Seehesten [Szeszno, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]

57 028 [d 89,8+]

1. W zime furaiã suchę listỹ w powietrzu.
2. Przestanie zaraz kurzyć, tedỹ będzie powietrze zaraz lepsze.
3. Wszyp̃ węglow w piecz, że mleko się gotować pocznie.
4. Dobrỹ starý człek z koniem się włamał i wpad w żymną wodę.
5. Przed szterý abo sześć niedziel umer.
6. Za gorąco było, bo kuchý odzpodý się mocno opaliłý.
7. Iajka ie zawdý bez soli i pieprzu.
8. Nogi me mocno bołą, peniem [!] sobie oddłabiul̃.
9. Ia byłem u těj kobietý i mojułem jěj a ona mojiła, ze i corce swojej powie.
10. Ia też tego więcej i nie uczýnie.
11. Ia ci dam zaraz łyską bez łep tý głupchi.
12. Gdzie tý idziesz, czy i mý mamý z tobą przýść?
13. Liche czasý.
14. Moje kochane dziecko zostań tutaj, bo gęszý cię tam zagrýżą.
15. Týś dzýsiaj się najwięcej uczył i býłś spokojným, możeś dla tego prędzej do domu iść, jak te drugie.
16. Týś jeszcze za małý flaszkie wina wýpić, musiś jeszcze kawałek podrosnąć.
17. Bądź taki dobrý, i idź i mów twoiej siostrze, zebý te odzienie przed waju matkie usiła i szczotką ocieszała.
18. Kiebýs tý go býł znał, býło bý to się inaczej stało i býło bý lepiěj onemu.
19. Kto mie mój kosz z nieszem ukradł?
20. On robił tak, jak bý go do drasiowania obstalowali; ale oni to sani zrobili.
21. Komu on tą nową powiastkie powiedział?
22. Trzeba głośno wrzeszczeć, bo nam niezrozumieje.
23. Mý się zmęczyli i chce się nam pić.
24. Iak mý wczoraj wieczor nazad przýśli, lezieli już owtę w łóziu i spali fest.
25. W noczy zpadł smieg, ale rano zaraz potaiał.
26. Za naszým domým stoją 3 piękne jabłoneczki z czerwonemi jabluskoma.
27. Nie możeta jeszcze troche na nas zaczekać, to bým razým pošli.
28. Takiego dzieciństwa nie czýńta.
29. Nasie górỹ nię są bardzo wýsokie, wasię sa daleko wyszsze.
30. Wiele fontow worsztý i wiele fontow chleba chciecie?
31. Ia wam niezrozumieje, musicie troche głośniěj gadać.
32. Nieznalezliście [!] żadnego kawałka białego mydła przed mie na moiem stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe budýnki w waju ogrodzie postawić.
34. Te słowo mu przýsło z serca.

35. To było dobrze zniego.
36. Co siedzą tam za ptasieczki wýsoko na murzyku?
37. Gburŷ wýgnali 5 wołów dziewięć krów i dwanaszcie owiec przed wieś,
bo ich tam chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzýsiaj wszczýstkie na polu i sieką.
39. Idz eno, ten bronatný pies ci nić nie robi.
40. – den Ausdruck: ins Korn fahren kennen die Leute hier nicht und konnte
daher derselbe auh nicht übersetzt werden

Schwedrich, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Swaderki, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczył uczeń

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Schulz, miejsce urodzenia: Buchwald, Kreis Osterode [Kajkowo, gm. Ostróda, pow. ostródzki]

57 029 [d 89,4]

1. Wżyme furaió suche lysty przez powietrze.
2. Iak przetanie padać, to požetrze bęndzie lepsze.
3. Włosz węgle wpiec, zeby sze mleko zaras gotowało.
4. Ten dobry stary chłop wleczół z koniem podłód w żymno wode.
5. On umer przes szteroma albo szesćzioma niedzieloma.
6. Ogien buł zagoróny [!], to sze kuchy na odspodku czarno popolyły.
7. On je joyka zawdy bez soly i pieprzu.
8. Nogy me boló močno, jo mysle, čo jo iech przebroł.
9. Io buł kiele kobjety im iey možuł, a on [!] możyła, że ona i swoiey corče poże.
10. Io nie bęnde ženčy teg [!] czyniuł.
11. Io cze zaras rzne warzuchszo miedzy uszy, ty małpo.
12. Kieni ty idzies, mawa i stobó isć?
13. Są lyche czasy.
14. Moje miłe dziečze, zostan tu nisko, bo te złe geszy czie zakosaió.
15. Tysz się dzys naylepszy wyuczułisz posłusnem buł, ty možeš zato do domu pręndzey isć iak czy drudzy.
16. Tysz esćie nie iest doś duży, zebysz iedno flaschke žyna wypszuł, ty muszys esćie kawał urośnać i zększy bydz.
17. Idz, a pożeć twojey siostrze ze ona przed matke ma obleke uszyć i ściotko czysto wyczesać.
18. Kiebysz ty go był znał, to by ienaczy przyśło, i zniem by ienaczy stojało.
19. Kto mie kosz z niesem ukrod?
20. On tak robiuł, iak by oni go do draszowanio obstalowali, ale oni sami to zrobili.
21. Komu on tó nowó istorijo pozędzioł?
22. Muszy głośno krzyczyć, bo on nom nierozumnieje.

23. My jestewa zmęńczone i pić sie noma chće.
 24. Iak my wczoray na żečzor nazod przyšli, to čzi drudzy już włożku lezeli i byli fest wspiku.
 25. Sniek dzyszay w nočy u nas został leżyč, ale dzys rěno to się stopiuł.
 26. Za naszym domem stojó trzy piękne jeblónečzki z c'zerwonemi jebluszkami.
 27. Niemożeta wy eście okamgnienie na nos čzekačz, tedy pudziem zwamy.
 28. Wy niebrukujeta takiego dzieczynstwa prowadzyć.
 29. Nasze gory niesą močno wysokie, wasze są chmare wyszsze.
 30. Wiele funtow woršty i wiele chleba chćeta wy?
 31. Io woma nierozumnieje, wy musita troche głošni godačz.
 32. Nienalosešly troche biołego mydła przedemnie?
 33. Ięgo brat chće dwa piękne nowe domy w jego ogrodzie budowač.
 34. To słowo mu przyšlo s serča.
 35. To było praže od woju.
 36. Co tam siedzó za ptošzki na murku u gory?
 37. Gburey pięńc wołów, dziewięńc krowów i dwanoście owiečkow kiele wszy przyprowadzyli, te oni chcieli przedačz.
 38. Ludzie są dzyszoy wszysci na polu i siekó.
 39. Idz eno, ten bronatny pies czy nić niezrobi.
 40. Ió stemy ludziamy tam wtyle za lonki wzyto wjechał.
- [Na końcu dłuższy komentarz po niemiecku.]

Groß Maransen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Maróz, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Chaborski, miejsce urodzenia: Zimnawoda [Zimnawoda, gm. Nidzica, pow. nidzicki]

57 030 [d 89,1]

1. W zime furajo suche listý w powietrzu.
2. Zarať przestańie jsneg padac', to i powietrze sie uwolný.
3. Włof węglow w piec', to się wnet napocne mleko gotowač.
4. Ten dobrý starý chłop włamał się skoniem na łodze i wlecał w to zýmno wode.
5. On umer prz [!] 4 albo 6 niedžel.
6. Ogień buł zatengý, to sie kuchý na ospotku popaliłý.
7. On jie jaýka beš solý i beš pieprzu.
8. Mnie nogý barzo nogý [!] bolo, ja mysle ja je przebrał.
9. Iam bul u tý kobietý im jý to oznaýmýł, a ona možiła, čzo on to i jý czorcze pože.
10. Ia tego nie chće zencý czýneč.
11. Ia cie zaraš to warzuchfso ržne, tý małpo.
12. Keny tý idžef, czý i mý stobo mamý isfc?

- Lindenwalde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

1. W zimę lataią suche liście bez powietrze dokola.

2. Zaraś przestanie kurzić, to będę powietrze zaś lepsze.
3. Włos węgli wpiec, co mleko wnet gotować się będzie.
4. Dobri, stari chłop, wałamał [!] się skoniem beś lod i w żimno Wode wpađł.
5. On przed czteroma albo przed seśćoma tigodnoma zdech.
6. Ogeń bił zagorąci, Kuchi, są nisko cale carno spalone.
7. On ie iaika zawdy oproč soli i pieprzu.
8. Nogi me mocno bolo, ja wierze ia iech obęmknoł.
9. Ia byłem u tey kobietŷ i iey to mowiłem, a ona mowila, ze to i swoiei corce powie.
10. Ia niechce iuś tego więcei cyńić.
11. Ia ci zaraś dam warzącho niedzy ufi, ty małpo!
12. Gdzie idzieś tŷ, mami mi stobo iść?
13. So lych casŷ!
14. Moie miłe dziecko ostań tutay nisko stoieć, te złe gęsi zazro cię.
15. Tyś się dzisai naiwięcei uczył i byłeś spokoinem, tŷ moześ wprzod do domu iść iak te druge.
16. Tiś iesce nie iest dosć duży flaske wina wipić, tŷ muśiś wprzod iesce ieden kawał urość i więksi być.
17. Bądz takŷ dobri a mow twoiei siąstrze, coby odzienie przad [!] wasfo matke usiła i szotko wiciścila.
18. Kebistigo snał, to by było inacei przisło i by lepiej zniem stoiało.
19. Kto mię ukrad koz zmiesem?
20. Oon [!] robił tak, jak bŷ go do drasowania opstalowali, ale oni samŷ to cŷnili.
21. Komu on to nowo istorio powiedzał.
22. Muśŷ głośno wrześcić tak on nam nierozumnieie.
23. Mi są zmordowane i mamy pragnąckę.
24. Iac mŷ wcorai na wieczor nazad przisli lezeli drudzi w łosku i spali fest.
25. Snieg wnocy ostał leżyć a dzisiay rana się stopuł.
26. Za nasem budinkem stoiaŷ trzy jebłonkŷ scerwoneńi iepkani.
27. Ni mozeta na nasz jedne okamgnienie zackać, to pudzem zwama.
28. Wŷ nimata takiego głupstwa robić.
29. Nasze gori nieso mocno wŷsokie, waśe są wiele wisze.
30. Sila funtow wurstŷ i śiła chleba chcecie?
31. Ia wam nie rozumnieie, muście Krusin głośnei gadać.
32. Nieznaleźlišta kawałek białego midła przedemię na moiem stole.
33. Iego brat chcę sobię dwa pienkne nowe budinky wwasem ogrodze budować.
34. Te słowo przisło mu sserca.
35. [Brak tekstu.]
36. Co za ptasecky siedzo tam wysoko na murecku?
37. Gburi przyprowadzili pięć wołów dziewięć Krowow dwanaście Owiećkow przed wieś, te chceli oni przedać.
38. Ludzie są dziśaŷ wŷsyci na polu i śieko.

39. Idz eno, ten bronatni pieś ci nić nie zroběj.
 40. Ia z ludzami tam w tilku bez łonkie w zyto poiechał.

Persing, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Brzeźno Łyńskie, gm. Nidzica, pow. nidzicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Eduard Sadowski, miejsce urodzenia: Bosemb, Kreis Sensburg [Boże, gm. Mrągowo, pow. mrągowski]

57 032 [d 89,3]

1. W zimę furaią suche listý przez powietrze.
2. Śnieg przestanie zaras padać, w tedý powietrze inacze będą.
3. Wsýp węgle w pieć, zebý mleko się prędką poczeło gotować.
4. Dobrý, starý chłop z koniem przez lot się włamał i w zimno wodę wleciał.
5. On przed steroma abo šeścioma niedziel umarł.
6. Ogien był z goracý, kuchi się podzpodka cale czarno spaliłý.
7. On jei [!] jaika zawsze bez soli i pieprziu.
8. Nogi mie mocno bolo, bo ja je obęmknoł.
9. Ja u teý kobiecie był i jeý to mowił, a ona mowiła ze to i corce powie.
10. Juz ja to wićeę nie uczýnie!
11. Ja cię zaraz warziacho miedzy usze wýpale, tý małpa!
12. Kęni idziesz, mamý z tobo iść?
13. Są liche czaszy!
14. Moie miłe dziecię, ostan tu nisko stoic, złe gęsi cię zasro.
15. Tyś dzisiaý naywićeę sie wyuczýł i nay lepiej ś bacz nożć dał, tý mosześ prędeý do domu iść.
16. Ty jesze nie duży dość zebys mogł flaśke wino wýpić, muszisz jescze kawał rosnać i więszem [!] być.
17. Bądź taki dobrý a ićz i mow twoiey siostrzię abý odzienie przed waszą matke usýła i scotko opcyściła.
18. Zebys go był lepiej znał wtedý było naczey żnim przysło i lepiej mu się działo.
19. Kto mie koś z mięsem ukradł?
20. On tak zrobił jak by go do draszowania wołali; ale oni zami to zrobili.
21. Komu on to nowo historii powiadał?
22. Muszisz głośno wołać, bo tak cię nie zrozumieje.
23. My są zemdlane i chemý [!] pić.
24. Jak mi wcoraý nazad przýšli, juz owczy na łosku lezeli i spali.
25. Śnieg w nocý zosta [!] u nas leżyć, ale rano to zginął.
26. Za naszą izbe [!] stoia trzy piękne jabłonki z czerwonemi jabkoma.
27. Nie mozeta ieszce chiłke na nasz czekać, mý bý pošli z wami.
28. Nie mata takie dziecinskie rzeczy czynić.
29. Nasze gorý nie są takie wýszokie, wasze so wýśzie.

30. Jaś [ʔ] śmat wurśtŷ i chleba żądata?
31. Ja wama nie rozumieie, musita głośnieiŷ gadać.
32. Czŷsta nie znaleśli kawałek mydła przededemie na mojem stole?
33. Jego brat chce w waszem ogrodzie sobie dwa nowe budinki postawić.
34. Te słowo mu z sera [!] wysło.
35. To było dobrze od waści!
36. Co tam za ptaski siedzo wŷsoko na murku?
37. Gburi pięć wołi, dziewięć krowi i dwanaście owiecków przed wieś przŷprowadzili i chcieli je tam sprzedać.
38. Ludzie są dzisaŷ wszystkie na polu i sieko.
39. Idz, bronatnŷ pies tobie nić nie zrobi.
40. Ja z ludziami wtŷle przez łonke w zŷto pojechał.

Kurken, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Kurki, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Goerke Adolph, miejsce urodzenia: Pr. Eylau [Ława, gm. Ława, pow. ławski]

57 033 [d 89,9+]

1. Suche listŷ furaią w zimę wpowietrzu.
2. Powietrze się polepi, gđŷ śnieg przestanie padać.
3. Aby Mleko się zawarzyło, trzeba węgle wpiec szŷpać.
4. Z kóniem załamał się dobry, stary mąż na lodzie, i wleciał zatym w zimną wodę.
5. On pomarł przed czteroma albo sześcioma tygodnami.
6. Kołacze się z odpódką opalili, dla za dużego ognia.
7. On jayka ié bez soli i bez Pieprzu.
8. Musiałem nogi leczeniem szkaléczyć, bo mi bardzo bołą.
9. Jam był u tey niewiasty, i mowiłem iey to, a ona mowiła, ze to i swoiey córce chciała powiedzieć.
10. Ja tego tez więcey nie uczynę.
11. Ja ci warzuchwią dam po uszach, ty małpą.
12. Dokąd idziesz, mamy z toba iść?
13. Lichę są czasy.
14. Zostań tu na dolę, miłę dziecie, zeby cie złe gęsi nie zakąsili.
15. Gdyześ dzisay grzecznym był i naylepieyś się uczył, przetoż tez mozesz prędzey do domu iść niz tę drugie.
16. Nie urosłeś jeszcze do wypicia flaški wina, do tego musisz dopiero drugie urość.
17. Bądz taki dobry, a idz i mów twoiey siostrze, zeby onę szatŷ dla waszeŷ matki uszyła i szcztoką wyczyściła.
18. Kiebyś go był znał, tedyby było inaczey przyszło i byłoby lepiej znim.

19. Ktoż mi kosza mego z męszem ukradł?
20. On się tak stawiał, jakby go do drażby był wzwali; oni to ale sami uczynili.
21. Komu on tą nowotną hystorię powiedział?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, bo nie zrozumiecie.
23. Uturbowaniami [?] jesteśmy i mamy pragnąskę.
24. Wczoray wieczor się wracząc, znaleźlim tych drugich już włożu, wtwardym spiku.
25. Wtey nocy został śnieg u nas leżyć, ale dzis rano ztajął.
26. Trzy piękne jabłunki stoją za naszym domem z czerwonymi jabłkami.
27. Czekaćcie troszeczkę na nas, a my poydziem z wami.
28. Nie prowadzisz takiego dzieciństwa.
29. Naszę góry nie są takie wysokie, wasze są wiele wyzszę.
30. Wiele funtow wursty i wiele chleba chcecie?
31. Ja wam nie rozumiecie, trzeba troszeczkę głośniefy gadać.
32. Jzaliście nie znaleźli kawałek białego mydła dla mie na moim stole?
33. Dwa nowę pięknę domy chcę jego brat w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo mu z serca przyszło.
35. To było dobrze z nich!
36. Coż za ptaszeczki siedzą tam na mureczku?
37. Gburey byli pięć woły i dziewięć krowy i dwanaście owce do wsi przygnali, i chcieli je przedawać.
38. Wszystkie ludzie są dzisiay na polu i sieką.
39. Jdz tylko, ten brunatny pies ci nic nie zrobi.
40. Ztemi wtyle będącemi ludzmi jechałem przez łąkę wżyto.

Dembenofen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Dąb, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Janczyk, miejsce urodzenia: Friedrichshoff [Rozogi

1. gm. Rozogi, pow. szczycieński lub 2. gm. Sorkwity, pow. mrągowski]

57 036 [d 90,4]

1. W Zime suche lisce w około przez powietrze furajo.
2. Ono zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie powietrze znowu lepsze.
3. W rzuc węgle wpieć, co się mleko wnet napocnie gotować.
4. Ten dobry mąż ze swoim koniem przed lod się w łamał i Żymno wode wpadł.
5. On przed czteroma albo sześcioma tygodniami umarł.
6. Ogien był zagorący, kuchy się odpody wcale czarno podpalone.
7. On jaŷka zawsze bez soly i pieprzu ie.
8. Nogŷ me bardzo mocno bolo, ia myśle Zem ia ie przebrał.
9. Ia u teŷ Zonŷ był i ieŷ mowił a ona mowiła, ona chce to tez ieŷ corce mowić.
10. Ja tego niechcie znowu tez wię czeŷ czynić.
11. Ja cię zaraz między uszy warzą zio rzne, ty małpa?

12. Gdzie tỳ idzies, mamỹ mỹ ztobo isc?
13. Lỳche czasỹ?
14. Moie miłe dziecie zostan tu nisko stojeć, te złe gęzỹ cie zasro.
15. Tỳ się dzyszay naywięczeỹ nauczył i grzecznỹm był, ty mozes prędzeỹ niz tamcỹ do domu iść.
16. Tỳs nieiest ieszcze dosć duzỹ butelkie wina wypić, tỳ muszỹś iescie kawał rósć i więkzỹ być?
17. Jdz, bądź taki dobrỹ i mow twoieỹ siostrze, ona ma Klejdy przed waszã matke dosỹć i zsciotko wyciesać.
18. Kiebystỹ go był znał, to bỹ się bỹło inaczeỹ stało a iemu bỹ bỹło lepszeỹ.
19. Kto mię moỹ kos z mięszem ukradł?
20. On robił tak iak bỹ oni do młoczenia obstalowalỹ, oni to ale sami zrobily.
21. Komu ón to nowo powieść powiedział?
22. Trzeba głośno krzydzieć, bo tak on nam nie rozumie.
23. Mỹ sturbowane są i się nam nić [!] chce.
24. Jak mỹ wczoraỹ w wieczor nazad przysłỹ, to iuz te drudzỹ w łosku lezelỹ i twardo spalỹ.
25. Snieg teỹ noćỹ został lezeć, ale dzyś rano rozstopniał.
26. Za naszỹm budinkiem stoio trzỹ iablonki z czerwonomi iabkami.
27. Nie mozeta wỹ o Kamgnienie na nas czekać, tedỹ mỹ z wami poydziemỹ.
28. Macie wỹ takie dziecińskie rzeczỹ prowadzỹć.
29. Wasze gorỹ są bardzo wỹsokie, ale nasze są ieszcze wỹsze.
30. Wiele funtow Wursty i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ia was nie rozumie, muszỹcie głośno gadać.
32. Znalaslista prze demię kawałek mỹdła na stole?
33. Jego brat chce sobie dwa pięknie domỹ w waszỹm ogrodzie pobudować.
34. Słowo przysło mu z serća.
35. To było prawie od was.
36. Coś za ptaki siedziã wysoko na murku?
37. Gospodarze przỹprowadzili pięć wołów dziewięć krow dwanasce owcow i chcieliẽ ie zprzedać.
38. Wszystkie ludzie są na polu i sieko.
39. Idz tỹlko, brunatnỹ pies cỹ nić nie robi.
40. Ia z temi ludzami przez łonkie w zboze poiechał.

Klein Gehlfeld, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Gil Mały, gm. Miłomłyn, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Fischor [?], miejsce urodzenia: [Brückendorf], Kreis Osterode [Mostkowo, gm. Łutka, pow ostródzki]

57 142 [b 85,8]

1. Wzime lataio sucaed [?] lifi wpowie trzu.

2. saro przestanie schmnik padac tobiendże powietrze leipsze.
3. Wrzucz wienglie wpiec, co sie mleko zagotuie wniet.
4. ten dobri stari chłop sie skoniem wcerwoł, i wode wleczal.
5. On perzed siecz niedziel umer.
6. Ogen bił za goronży, kuchy sie ocpodi opoliły.
7. On ie jaika zawdi oprocz soli i pieprzu.
8. Mie nogi mocno bolo, jo mieschle jam obschorował.
9. Jo biłem u kobiety im ieŷ mowił, a ona mowiła, ona chze to swojeŷ czorce mowiecz.
10. Ja to wiencei nie zrobie.
11. Ja rżne czebie saro warzáchwio wuczŷ, tŷ małpo.
12. Keni tŷ iŷdżesz, mowa mŷ stobo przŷsżcz?
13. So lŷche czasi.
14. Moŷe kochane dżeczko, zostan tu na dole stoicz, te złe genszŷ czebie zaro zagriżo.
15. Tysz dŷŷszaŷ sie nowienci naucził, i bŷłesz posłysznyŷ, tŷ brukuiesz prendŷŷ dodom iszcz iak te druge.
16. Tysz iest iesce nie dosz duszŷ, abisz sklanke wina wipiul, tŷ muszisz ieszcze kawał rosnoncz i dusem bicz.
17. Jcz, bioncz tako dobro, i mow twoi siostrze, ona ma chałŷ przed waszo matke uszic ie szczyotko wŷczeszeć.
18. Buł biscz tŷ go snoł, to bi biło ienaceŷ prsisło sniem, i bi biło liepchci stało sniem.
19. Kto mie moŷ koz zmiensem ukrod?
20. On czinił tak jak bi go do draszowanie obstalowali, onŷ ale sami to zrobili.
21. Komu on to nowó przepowiaстке powiedzał?
22. Muchi [?] głoszno krŷyceć, bo on nom niecz nierozumieie.
23. Mŷ iestewa zmordowane, i nom sie chce pić.
24. Jak mŷ wc'oraŷ na wieczor nazod przŷsżli leszałi te druge włoszku i spali fest.
25. Szmniek został to noć u naś lezeć, ale dŷŷszaŷ reno iest rostopioniŷ.
26. Za naszym Domem stoio trzi pienknie jebłoneczki z czerwonei iepeczkami.
27. Nie możeta wie eszczie fiuleczkie na mie czekacz, to pudzewa zwami.
28. Wi nie brukuieta dzieczinstwiem treibowaćz.
29. Nasze Gori nieso take wŷsoke, wasze so wiele wŷzsze.
30. Wielie funtof worszti i wiele chleba wie chceta mniecz?
31. Ja wam nie rozumnie, wi muszita krusinke głosny godacz.
32. C'ziwista nie nalegli kawałek białego midła przedemiene [?] na moiem stole.
33. Jego brat chce sobie dwa pienknie nowe budinki w waszem ogrodzie budowacz.
34. Te słowo prszisło mu ze serca.
35. To biło prawie od niech.
36. C'o za ptaszki szedżó wŷsoko na mureczku?

37. Gburŷ pięcz wołof, dziewięcz krowóf i dwanaszczę owieczkóf przed wiesz
przŷprowadźili, te chcżeli przedacz.
38. Ludzie so dzŷszai wszŷstke na polu i szkó.
39. Jycz eno, ten brónatný pieś nieżrobiŷ czŷ nic.
40. Jam był żludziamŷ tam wtŷle przez Łąke w Żŷto wiechał.

Bogunschewen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Boguszewo, gm. Miłomłyn, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie, zestawiał nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Johann Wilhelm Balla, miejsce urodzenia: Klein Lenck,
Kreis Neidenburg [Mały Łęck, gm. Płońnica, pow. działdowski]

57 143 [b 85,9]

1. W żyme lataią suche liście w powietrzu dokoła.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedi powietrze będzie lepsze.
3. Włosz węgli w piec, ażeby mleko się wnet zaczęło gotować.
4. Ten dobry stary mąż w łamał się z kóniem przez lód i wpadł w żymno
wode.
5. On przed cztery alb sześć niedziel umarł.
6. Ogień buł za goroncy, kuchy się odśpody cale czarno opaliły.
7. Ię iayka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie barzo bołą, wierzam żem ie przelatał (przebrał).
9. Byłem u teŷ zóny i mowiłem iey, a ona mowiła, że chce też iey córce mowić.
10. Ią też niechce więcey tego czynic (robić).
11. Ią ciebie zaraz z warzáchwią bez pysk uderze, ty małpo!
12. Gdzie jdziesz, czy mamy z tobo jszc?
13. fą liche czasy!
14. Moie miłe dziecie, zostan tu nisko stoic złe gęsi cie zazrą.
15. Tyś się dziś naywięcey nauczył i byłeś grzeczném. Ty możesz prędzey do
domu iść nizeli te drugie.
16. Ty iesteś ieszcze niedość duży, ażebyś flasie wina wypił, nayprzód muszysz
ieszcze kawałek rosnąć i wiekszem być.
17. Idź, bądź taki dobry a mów twoiey siostrze, ona by miała kledunek (odzenie)
przed waszą matkie gotowo uszyć i szczotko wyczyścić.
18. Gdybis go był znał, tedy by było cale inaczey przyszło, i było by lepiej
z niem stoiało.
19. Kto mi moy kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robił, iakby go do draszowania obstalowali; ale oni to sami zrobili.
21. Komu on to nowo Gesichte (nowine) powiedał?
22. Muszemy głośno wrzeszczeć, bo nas niezrozumieie.
23. Iesteśmy zemdleni (z wontleni) i mamy pragnienie.
24. Iakeśmi wczoray wieczor nazad przysli, to leżeli te drugie iuz w łózu (łóżku)
i twardo zasneli.

25. Tey nocy snieg unas został leżyć, ale dziś rano się rostopił.
26. Za naszym domem stoia trzy piękne iebłonki z czerwonomi iebkami.
27. Niemozeta ieszcze okagmienie na nas czekać, tedy pudziem zwami.
28. Nie róbcie takiego dzieciństwa.
29. Nasze góry nie są zawysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtow worści i wiele chleba chceta (chcecie) mieć?
31. Ia wam nierozumieie, musita troszke głośni gadać (mówić).
32. Nie znaleźlista żadnego kawałka mydła białeg [!] dla mie na moiem stole?
33. Iego Brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. Iłowo mu z serca wyszło.
35. To było słusznie od niech.
36. Čo siedzo tam za ptasiątka na mureczku u okienka?
37. Gbury przyprowadzili przed wieś: pięć wołów i dziewięć krow i dwanaście owiec, które chcieli z przedać.
38. Ludzie są dzisia y wszyscy na polu i sieką.
39. Tylko idź, brónatny pies ci nic nie uczyni (nie zrobi).
40. Ia złudziami tam w tyle bez łake w żyto wiechał.

Sallewen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Zalewo, gm. Miłomłyn, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Nagel, miejsce urodzenia: Buschowen

57 144 [b 85,3]

1. Wszime lataio suche listi wpowietrzu.
2. Jara przestanie fchniek padac, to biendże powietrze lepsze.
3. W rzrucz wienglie w piec, co sie mleko za gotuie wniet.
4. Ten dobri stari chłop sie skoniem wierwał, i wode wleczwał.
5. On przed sieśz niedziel umer.
6. Ogen bił za goronzý, kuchý się ocpodi opaliłý.
7. On ie jaika zawdi opocz soli i pieprzu.
8. Mie nogi mocno bolo, ja mieschle ja mam pempele.
9. Ia biłem u kobiety im iey mówił, a ona mowiła, ona chce to swoiey czorce mowiecz.
10. Ia to wiencei nie zrobie.
11. Ia rzne ciebie sara warzáchwio wuszy, ti Małpo.
12. Keni tý iýdziesz, mawa my stobo przýszcz?
13. Šo lýche czasi.
14. Moýe kochane dzecko zostan tu nadole stoiecz, te złe gészý ciebie zagrizo zara.
15. Tisz dzýszaý sie naiwiencei naucił i býłesz posłuszný tý brukuiesz prendzý do domu iszcz iak te druge.

16. Týsz iest iesce niedosz duszy, abisz sklanke wina wipiuł, ti musiszz iesce kawał rosnoncz i dusen [!] bicz.
17. Ieć biąć taka dobra i mow twei siostrze ona ma chały przed waszo Matke uszić i ie szcziotko wýcziszćic’.
18. Buł bisz ti go znał, to bi biło ienaćei śniem prziszło i bi biło liepchei stojało śniem.
19. Kto mie moy Kosz mięsem ukrad.
20. On czynił tak jak bi go do draszowania obstalowali, oný ale to sami zrobili.
21. Komu on to nowó przepowiaстке powiedział?
22. Muschi głośno krzyżczec, bo on nam nieć nierozumiecie.
23. Mi iestewa zmordowane i nam sie chće pić.
24. Iak mi wczorai na wieczor nazat przýszli, leszały te druge włoszku, i spali żywo.
25. Szmiiek został to noć unaś lezeć ale dziszai reno iest rostopioný.
26. Za naszym Domem stoio trzy pięknie Iełłoneczký z czerwonemi Iepeczkami.
27. Nie możeta wie eszczie fiuleczkie na mie czekacz, to pudzewa z wami.
28. Wi niebrukuieta dziecięstwem treibowacz.
29. Nasze Gori nie so take wýsoke, wase so wiele wýzsze.
30. Wiele Funtof Worsztý i wiele Chleba wi chceta miecz?
31. Ia wam nie rozumnie, wi muszita kruszinke głośnie gadacz.
32. Ci wiszta nie naleszli kawałek białego Midła prze demie na moiem Stole.
33. Iogo Brat chcie sobie dwa pienkne nowe Budinký wwaszem ogrodze budowacz.
34. To ħłowo przisło mu se serca.
35. To biło prawie odniech.
36. Co za Ptaszki szedzo wýsoko na Mureczku?
37. Gburi pięcz Wołof dziewięcz Krowof i dwanaszće Owieczkof przed Wiesz przýprowadzili, te chceli przedacz.
38. Lude są dzýszai wszýstke napolu i szekó.
39. Iýcz eno, ten bronatný Pieś niezrobiy czyń nić.
40. Iam był złudziamy tam wtýle przez Łonke w Żýto wiechał.

Bieberswalde, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Liwa, gm. Miłomłyn, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Komusin, miejsce urodzenia: Pfaffendorf [Popowa Wola, gm. Dźwierzuty, pow. szczycieński]

57 145 [b 85,6]

1. Wźime latają suche listy przez powietrze.
2. Zaraz przeftanie śnieg padac, wtedy powietrze będzie lepsze.
3. Włóż węgle w piec, żeby się mleko wnet poczeło gotować.
4. Ten dobry ftary mąż z koniem się włod włamał i w zimną wodę wpadł.

5. On przed cztery albo jżeść niedziel umarł.
6. Ogień był zagorący, kołace się odspody czarno upaliły.
7. On jayka jada zawfze bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mie mocno bolą ja myśle żem ję oddłabił.
9. Iam był u tey żony i mowiłem jey to, a ona rzekła, że ona to i swojey corce mowic będzie.
10. Ią tego też więcey nie uczynie.
11. Ią ciebie zaraz warzáchwią miedzy ufzy uderze, ty małupo!
12. Gdzie ty idziesz, czy my mamy z tobą iść?
13. Są liche czafy!
14. Moje miłe dziecie, zořtań tu miřko řtojeć, te złe gęsi cie do řmierci pokąřaję.
15. Tyř řię dziś naywiecey nauczył i byłeř grzecznem, ty możeř prędzey do dõmu iść jak te drugie.
16. Tyř jeřczce nie jest dość duży, abys flafze wina wypił, ty muřzisz jeřczce cały kawał urość i więkřzem być.
17. Iđź, bądź taki dobry i mów twojey řiořtrze, ona miała řzaty przed wafzą matke ufzyć i řzczotką oczyszczyć.
18. Gdy byř ty go był z nał, to by było jenaczey řię řtało, i lepiey by nim řtojało.
19. Kto mi moj kofz z mięřem ukradł?
20. On řię tak řtawia, jak by go do drařzowania zawořali; oni to sami z robili.
21. Kõmu on tą nową hiřtorię powiedział?
22. Muřiemy głořno wołac, bo nas nie z rozumieją.
23. My są řturbowane i mamy pragnięczke.
24. Iak my wczoraj we wieczor nazad przyřzli, to te drugie już włořu leżeli i twardo spali.
25. Řnieg tey nocy unas zořtał leżeć, ale dzisiaj rano řię řtopił.
26. Za nařzem dõmem řtoją trzy piękne jabłõeczki z czerwõnemi jabłufzkami.
27. Nie możeta jeřczce okamgnienie na nas czekać, to poydziemy z wami.
28. Nie muřcie takõwech dziecinnech spraw prowadzić.
29. Nařze gori nie są bardzo wyřokie, wafzę są wyřze.
30. Wiele funtow wurřztow i wiele chleba żądacie?
31. Ią was nie rozumieje, muřcie troche głořni mowić.
32. Nie znaleźliřta kawałek białego mydła dla mie na mojem řtole?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe dõmy w wafzem ogrodzie pobudować.
34. To řłowo przyřzło mu z řerca.
35. To było dobrze.
36. Cõ tam řiedzą za ptařzki wyřoko na tem murku?
37. Gbury pięć wołow i dziewięć krowów i dwanařcie owieczkõw za wieř wyprowadzili, te oni chcieli sprzedąć.
38. Ludzie są dzisiaj wřzyřcy na dworzu w polu i řieką.
39. Iđź tylko, ten brõnatny pies ci nic nie uczyni.
40. Ią z ludziami tam w tyle bez łake w żyto pojechał.

Thierau [Thyrau], Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Tyrowo, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Lenski, miejsce urodzenia: Grabowen, Kreis Sensburg
[Grabowo, gm. Grabowo, pow. mrągowski]

57 146 [b 86,4]

1. W zimę furgalą [!] suche listy przez powietrze.
2. Zaraz przestanie kurzyć, tedy powietrze będzie znowu lepsze.
3. Włóż węgle w piec, że mleko zaraz się zagotuje.
4. Ten dobry stary chłop z Koniem przez lod się werwał i w zimną Wodę wleciał.
5. On przed czterema albo sześcioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za duży, Kuchy toć się na dole ciarno opaliły.
7. On je iaika zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogę mnie żywo bołą, myślę, że ja ich przeleciał.
9. Byłem u tej Kobiety i jej mówiłem to, a ona mówiła, że to też ciorce swojej chcę powiedzieć.
10. To jaż więcey niechcę uczynić!
11. Ja cię zaraz uknię warzechgwią niędzy uszy, ty mało!
12. Keni idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są liche czaśy!
14. Moie miłe dziecko, zostań tu na dole, zče [!] gęsi cię zakazała [!].
15. Tyś dzisiay naywięcey się nauczył i cichoś był, możesz prędzey iść do domu, jak te drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, jedną śklanke wina wypić jeszcze musisz kawał roznąć i większem być.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twoiey siostrze, miała odzienie dla matki waszey uszyć i szcziotką czysto uczynić.
18. O gdybyś go znał! tedy by było inacey przyszło i lepiej z nim by się stało.
19. Kto mnie Koś z miężem ukradł?
20. On czynił tak, jakby go do draszowania obśtalowali; a oni to sami zrobili.
21. Komu tą nową historią powiedział?
22. Musimy głośno wołać, bo nas nie zrozumieye.
23. Myśmy są turbowane i mamy pragnąckę.
24. Jak my wcioray na wieczor się wrocili, już drudzy leżały w łosku i byli mocno w spiku.
25. Śnieg tej nocy u nas leżyć został, ale dzisiay rano jest ztopiony.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonečki z czerwonymi jabłeskami.
27. Nie możecie okamgnienie na nas zackać, tedy z wami poydzimy.
28. Nie macie takich dziecinskih Zabawkow czynić!
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze są daleko wyższe.
30. Wiele fónrow wórszty i wiele chleba chcecie mieć?

31. Was nię zrozumieye, musicie trochę głośney gadać.
32. Czy wyście żatnego kawałka białego midła dla mnie nie znaleźli na moiem stole?
33. Jego brat sobie dwa piękne nowe domy chcę budować w waszem ogrodzie.
34. Te słowo z serca mu wyszło!
35. To było dobrze od nich!
36. Co za ptaśki siedzą wysoko na murečku?
37. Gbury wyprowadzili pięć wołów i dziewięć Krow i dwanaście owiećkow przed wieś, oni te chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzisiay na polu wszysczy i sieką.
39. Idź tylko, pieś bronatny tobie nić nie zaskodzi.
40. Temi ludźmi tam w tyłę przez łąkę w żyto jechałem.

Thierberg, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Zwierzewo, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczyli ludzie miejscowi

Nazwisko nauczyciela: Hermann Zebrowski, miejsce urodzenia: Thierau, Kreis Osterode [Tyrowo, gm. Ostróda, pow. ostródzki]

57 147 [b 87,2]

1. Wzime zdorzajie zie fuche Lifzcie wpo Wietrzu furaio.
2. Iak przeştanie Szniek padać, wtedi ieşt Powietrze znouu lepfze.
3. Włofz Węgle do Pieća to fze Mleko wnet napocznie Gotowaćz.
4. Ten dobri Źtari Chłop ś Koniem bez Lott fze włomoł i wzimno Wode wleczoł.
5. Ten przed Źteroma abo fzeŹćoma Niedzieloma Umarł.
6. ten Ogen buł zagoronćy i Kołoczcie fze wodŹpoczku popoliłi ćo afz C`zórne.
7. On ge te Źaika zawdi bes Źoli i Pieprzu.
8. te Nogi me barzo bolo io miŹzle ziem ie przekfelowoł.
9. Źa u Paniow buł i onemem mowiul oni teŹz mowiłi oni chzełi teŹz i Źwoiem Čorkom mowicz.
10. Źa niechce teŹz wiencý czyniec'.
11. Źa ćzie rzne zarof tó Warzuchwio beŹ UŹŹý, ti Małpo.
12. Kieni ti i DzieŹz mowa mi teŹz Źtobo jŹŹć.
13. to Źo liche CaŹi.
14. Moýe kochane Dziecko zoŹton tu niŹko Źtoieć bo te złe Geszi cze Zazro.
15. TiŹz fze dzifzoý noýwienćý na łuczul i bułefz porządne moziefz wprzod do Dómu jŹŹć iek té Druge.
16. TiŹz jeŹŹće niedoŹŹć duzi z moý Szklanki Wino wpicz muŹŹif geŹŹće kawał Rosnoć ćo wiekŹzem BędzieŹz.
17. Bać tako dobro ićz i mow twoý SchoŹtrze ona miała te Obleke przed waŹzo Matke uŹŹiź i Źzcotko C`iŹto op CieŹaćz.
18. Buł biŹŹti go znoł to bi biło genacý przijło i biło biŹŹe oniego liepi Źtoýało.
19. Chto mie moý Kofz z MieŹem ukrot?

20. On zrobiuł tak iak bigo chto do Drafzowanio opfztalowoł wifzcie ale fom i Zrobýli.
21. Komu on to nowo liſtorio powiedzoł.
22. Eno muſzi głoſzno krzycieć bo on nom nie Rozumnieie.
23. Mý ieſtewa Umęczone i chće nom ſze pićz.
24. Iak mý wczoraý na Wieczor nazot przifli to lezeli te druge iuſz wŁoſzku i ziwo Spali.
25. ten Schniek to Noc unof lezecz zoſtoł, ale Dziſzoý Reno ſze stopiuł.
26. Za naſzem Domem ſtoio trzi pićke [!] Iabłonki ſzczierwonemi Iepeczkami.
27. Nimozeta ieſzćie iedno Okamgnienie nanof Čzekač to pudzewa z wamý.
28. Wý nie brukuieta takiego Dziecinſtwa prowadzić.
29. naſze Gori nieſo takie wiſoke tenaſze [!] ſo wiele wifzſze.
30. Iak wiele funtof Worzti i wiele Čhleba chceta wý mniećz?
31. Iſo nierozmnieie [!] wom nic wý muſzita iedno kruſzinke głoſzni godacz.
32. Nienalieziſzta wi zodnego Kawałka biołego Midła przedemnię na moiem Ĵtole.
33. Ięgo Brat chce ſobie dwa pićkne nowe Domi w waſzem ogrodze budowaćz.
34. To ſłowo przifzło mu od ſerča.
35. To biło dobrze od niech!
36. Čo ſzedzo tam za Ptoſzki wiſoko na tem Murku?
37. Te Gospodorze przy prowadzili Wołof i dziewięćz Krowow i dwanoſzce Owieczkow przed Wieſz i chćieli ie przedacz.
38. Te Ludze ſo dziſz wſzifci na dworzu na Polu i ſzeko.
39. Ić eno, ten bronatni Pieſ nie zrobý czy nic.
40. Iſo ſtemi Ludzami tam w tile beſ Łąke w Zito po iechoł.

Hirschberg, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Idzbark, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Gustav Post, miejsce urodzenia: Groß Spalienen, Kreis Ortelsburg [Spaliny Wielkie, gm. Rozogi, pow. szczytyński]

57 148 [b 87,4]

1. Wzime furajó liſti w powietrzu.
2. przestanie zaros śnieg padać, tedy będzie powietrze zaſ lepsze.
3. Włóſz węgli w piec, że mleko zaros gotować ſię zacznie.
4. Dobri stari chłop werwoł ſie z kóniem bez łód i wleciał w zimnó wode.
5. On przed ſzteri abo przed ſzeſć niedziel umer.
6. Ogień buł za gorący, kuchi só nisko dicht czarno spalóne.
7. On jada jajka zawdi bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mie mocno boló, ja myſzle, że ja je przebrał.
9. Iſa buł u kobiety i mówiułem jéj, a óna mówiła, że to ſwoi córce powie.
10. Iſa tego nie chce więcý czynić.
11. Iſa cie rzne zaros warzuchwió bez uszy, ty małpo!

12. Keni ty idziesz, mawa my z tobó iść?
13. Só liche czasy!
14. Moje miłe dziecie, zostań tu nisko stoić, te złe geszy zazró cie!
15. Tyś sie dziś najwięcy nauczuł i dobryś buł, ty możesz prędy do domu iść, jak drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, cobyś flaszkje wina wypjuł, ty muszysz eszcsze kawałek urosnąć i większy być.
17. Ić, bądź taki dobri i mów twoi siostrze, óna miała klejdi przed waszó matkje fertik uszyć, i szcztokó wycesać.
18. Kiebyś ty go znała, to by jenaczy było przyszło, a lepij by z nim było.
19. Kto my mój kosz z niesem ukrat?
20. On czynił tak, aniby go do draszowania obsztalowali, óni ale to sami zrobjili.
21. Kómu ón tó nowó istoryjó powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo nos nie zrozumnieje.
23. My sie zmordowali i mawa pragnięczkie.
24. Iak my wczoraj na wieczór nazod przyszli, to te druge leżeli w łószku i prawie zasneli.
25. Śnieg ti nocy został u nos leżyć, ale dzisiaj reno sie rostopił.
26. Za naszym dómem stojó trzy piękne jeblóneczki z czerwonymy jepeczkami.
27. Nie możeta jedny fiuleczki na nos czekać, to pudziewa z wamy.
28. Ni mata takiego dzieczyństwa robić.
29. Nasze góry nie só takie wysokie, wasze só wyszsze.
30. Szyła funtów worszty i szyła chleba chceta?
31. Ia wam nie rozumnieje, wy muszyta troszkje głoszniój gadać?
32. Nie należliszta kawałka białego mydła przedemnie na mojm stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe dómy w waszym ogrodzie budować.
34. To słowo mu przyszło z serca.
35. To było dobrze od niech.
36. Co tam siedzó za ptaszki wysoko na mureczku?
37. Gospodarze wyprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wiesz i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie só dzisz wszyscy na polu i siekó.
39. Iđż eno, ten pies brónatny ci nic nie robi.
40. Ia z temy ludziamy tam w tile bez łónkie w żyto w jechał.

Tafelbude, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Kątno, gm. Ostróda, pow. ostródzki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Samuel Budzinski, miejsce urodzenia: Pilgramsdorf, Kreis Neidenbug [Pielgrzymowo, gm. Kozłowo, pow. nidzicki] 57 149 [b 87,5]

1. W zime latają suche liście w powietrzu.

2. Zaraz ustanie śnieg padać, to będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włóż węglów w pieść, co się mleko wnet zagotuje.
4. Ten stary, dobry mąż z koniem się na lodzie włamał i w zimno wodę wleciał.
5. On przed śtery abo sześć niedziel umer.
6. Ogień był zagoroncy, kuchi się nisko w cale az carno zpałyły.
7. O[n] jie jayka zawsze bez soly i pieprzu.
8. Mie nogi mocno bołą, ja pewno je przebrał.
9. Ia u tey żony był i mówiłem jey, a ona mowiła, że ona też i swojey corce będzie mowiła.
10. Ia tez niechce więcy znowu uczyńieć.
11. Ia cie zaraz warzuchśio bez łep rzne, ty głupi.
12. Gdzie ty idzies, cy i my z tobo pudziewa?
13. Są liche czasy!
14. Kochane dziecko, ostań tu nisko stojeć, bo by cie te złe gęsy zazerły.
15. Tyś się dzyśiay naylepi nauczuł i statecnys był, ty możesz dla tego prędyz iść do domu, jak ci drudzy.
16. Tyś jest jesce nie dość duży, abyś mogł jedno flaške wina wypić, ty musisz jesce kawał rosnać i większy być.
17. Idźże i bądź taki dobry i mow twojey siostrze, ona miała kodry dla waszy matki uszyć i je szczotko wyczyścić.
18. Kebyś ty go był znał, to by jenaczy przysło, i zniem by lepi było.
19. Kto mie moj kosz z niesem ukrad?
20. On tak robił, jak by oni do draszowania obśtalowali, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on to nowo przepwiasztkę [!] powiedział?
22. Trzeba głośno krzyćieć, bo tak nam nierozuñi.
23. My zemgleli i nama się pić chce.
24. Iak my wcoray na wieczor nazad przyšli, to leżeli ci drudzy juz w łozku i fest spali.
25. Wtey nocy śnieg u nas leżyć został, ale dziś ręno, to zgynoł.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jebłonecki z czerwonymy jebłuskamy.
27. Nie możeta wy jesce śołecke na nas czekać, to pudziem z wami.
28. Wy nie musita takiego głupstwa robić.
29. Nasze gory nie są tak mocno wysokie, wasze są chmare wyższe.
30. Siła fontow worzty i siła chleba chceta wy?
31. Ia wam nie rozumieje, wy musita troche głośni gadać?
32. Czysta wy żadnego kawałka białego mydła dla mie na mojem stole nie- znaleźli?
33. Was brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie pobudować.
34. To słowo mu przysło z serca.
35. To było dobrze od was!
36. Co to za ptaszki tam siedzo wysoko na tem murku?
37. Gbury pięć wołów i dziewięć krowow i dwanaście owieckow kele wsi przyprowadzili, te chcieli oni przedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy na dworzu na polu i sieko.

39. Ić eno, ten bronatny tobie niezrobi nic.

40. Ia z ludziani tam wtyle przez łąke w żyto wjechał.

Biessellen, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Biesal, gm. Gietrzwałd, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Rudolf Friedrich Pakusch, miejsce urodzenia: Podleiken
[Podlejki, gm. Gietrzwałd, pow. olsztyński]

57 150 [b 88,1]

1. W żimę lecą suchę lŷstŷ przez powietrzę tam i jam.
2. Wnet przestanie sznieg padacz, tedŷ się powietrze lepŷze ŷtanię.
3. Wrzucz węglŷ w pieć, aby sie wnet za gotowało.
4. Ten dobry ŷtarŷ Mąs' z kąniem przez lód sie włamał i wę wżimną wodę w lecział.
5. On przed czteroma lub ŷzeŷczzoma niedzielami umarł.
6. Ogien był za goracŷ, kuchŷ sie nisko cale czarno zpalŷłŷ.
7. On ję jaŷka zawzdy opróć ŷolŷ i pieprzu.
8. nogŷ mie mocno bolą, ja mŷslę, jam ję przechodził.
9. Jam u żony był, ŷ imjeŷ mówił, a ona mówiła, że corcę swojeŷ będę mówicz.
10. Ia tego teŷs więćŷ nie uczŷnie.
11. Ia cię zaraz uderzę warzóchwŷzą bes uŷŷŷ, tŷ małpo.
12. Dokąd idzies, czylicę mamŷ naŷzladowacz?
13. Só lŷchę chiaŷŷ!
14. Kochanę dzieczię, zoŷtań tu nisko ŷtoŷcz, tę złę geŷŷŷ cie zazrą.
15. Tŷŷs się dzisz najlepŷŷ nauczŷ, i byŷeŷ ŷtatecznem, tŷ moŷesz prę do domu iszcz niŷelŷ drudzŷ.
16. jestes jeŷcŷ nie doŷcz duŷŷ, abŷŷs mógl Fłaŷzkę wina wŷpicz, muŷŷŷŷ jeŷcie kawałek roŷcz i więksiem sie ŷtacz.
17. Idz, bądź takŷ dobrŷ i mów tweŷ ŷioŷtrzę, ona miała ŷzatŷ dla waju uŷŷŷcz i ŷzcziotką wycieŷacz.
18. Gdŷbŷŷ go był poznał, tedŷ byŷo ono inacŷŷ przŷŷŷło i z niem by lepi ŷtojało.
19. Kto mie koŷ z nieŷem ukrat?
20. On tak czynił, jak by go do draŷbŷ byŷŷ obŷztalowaŷŷ, ale oni fani zrobŷili.
21. Komu on to nową nowinę powiedział?
22. Trzeba mocno wrzeŷczŷŷcz, bo inacŷŷ nie z roŷumieje.
23. Mŷ zmordowani ŷ picz nam sie chcę.
24. Iak my wczioraŷ nazad przŷŷŷłŷ, to ci drudzŷ jus włoŷku lezeŷŷ i byŷli mocno przŷ ŷpiku.
25. Snieg dziŷŷŷ nocŷ ŷoŷtaŷ lezŷcz, ale dzis rano ŷtajał.
26. za naŷzem budinkem ŷtoja trzy piękne jabłóneczki z czernonemŷ [!] jebłuŷkamŷ.
27. Nie moziecie chwileczke zaczkacz na nas, to pudziemy zwamŷ.
28. Niepotrzebujecie takie dziecinskie rzeczy cinicz.

29. najzę gorŷ nie fą za dużę, wafzę są żęksie.
30. wiele fontow worstŷ i fżyła chleba chcieczę?
31. Ią was nierozumieje, mużyćcie trofzkę głośni gadacz.
32. Čifzcie kawałek białego mydła mie na ftole znaleźły?
33. Wafz brat chcę dwa piękne nowę domŷ w wafzem ogrodzie zbudowacz.
34. To słow [!] mu z serca wŷzło.
35. To niebŷło od waf dobrze.
36. Co tam za ptafzky siedzą ugorŷ na murku?
37. Gburŷ mieliŷ pienicz wołów i dzieżęcz krowów i dwanaŷficie owieczków przed żesz zaprowadziły, oni je chczeli przedacz.
38. Ludzie fą dzisz wfzyścŷ na polu i fzeką łąkę.
39. Idz tyłko, pies bronatny ci nic nie robi.
40. jam z ludziami tam wtyle przez łąkie w żyto wjechał.

Manchengut, Kr. Osterode, Reg.-Bez. Königsberg

Mańki, gm. Olsztynek, pow. olsztyński

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Schau, miejsce urodzenia: Leip, Kreis Osterode [Lipowo, gm. Ostróda, pow. ostródzki]

57 151 [b 88,6]

1. W żime lecą fuchę lystŷ prześ powietrze tam i jam.
2. Wnet przestanie fznieg padaćz, tedy się powietrze lepŷe fkanie.
3. Wrzucz węglŷ w pieć, aby sie wnet za gotowało.
4. Ten dobrŷ ftaŷ Mąs z kąniem przez lód sie włamał i wę w żimną wodę wleczał.
5. On przed czteroma lub fżeścżóma niedzielami umarł.
6. Ogien był za gorący, kuchŷ sie nisko čale czarno zpaliły.
7. On ję jaŷka zawzdŷ opróć folŷ i pieprzu.
8. Nogŷ mie mocno bolą, ja mŷszlę, jam ję przechodził.
9. Iam u żonŷ był, ŷ imjŷ mówił, a ona mówiła, że corčę swojeŷ będzię mowicz.
10. Ią tego teŷz więcŷ nie uczŷnie.
11. Ią čię zaraf uderzę warżóchwŷzą beś ufzŷ, ty małpo.
12. Dokąd idzies, čżylicze mamŷ nafzladowacz?
13. Só lŷchę čiaŷy!
14. Kochanę dzieczię, zoŷtań tu nisko ftoŷcz, te złę gęŷŷ čie zazrą.
15. Tyfš się dzisz nailepŷŷ nauczŷ, i byłesz fstatecznem, ty moŷesz prędzęj do domu iszcz niŷelŷ drudzŷ.
16. Iestesz jeścę nie doścż duŷŷ, abyśz mógl Fłaŷkę wina wŷpicz, muŷŷŷfz jeŷcie kawałek rofzćz i więksię sie ftaćz.
17. Idz, bądź takŷ dobrŷ i mów tweŷ fioftrzę, ona miała fzaŷy dla waju ufzŷcz i fcziotką wŷcziefacz.
18. Gdŷbyś go był poznał, tedy było ono inacŷŷ przŷŷzło i z niem by lepŷ ftojało.
19. Kto mie koś z nieŷem ukrat?

20. On tak čžyńił, jak bŷ go do draŷbŷ bŷłŷ objztałowalŷ, ale oni janicz robieli.
21. Komu on to nową nowinę powiedział?
22. Trzeba mocno wrzesczŷcz, bo inacŷŷ nie z rofumieje.
23. Mŷ zmordowani ŷ picz nam sie chcę.
24. Ĳak mŷ wczioraij nazad przŷŷŷłŷ, to či drudzŷ jus włošku lezelŷ i byli mocno przŷ ŷpiku.
25. Śnieg dziŷŷŷ nocŷ foŷtaŷ lezŷŷcz, ale dziŷ rano ŷtaŷał.
26. Za naŷzem budinkem ŷtoŷą trŷŷ pięknę jabłoneczki z czerwonemŷ jebłuŷkamŷ.
27. Nie mozećie chwilke zaczkacz na naŷ, to pudziemŷ zwamŷ.
28. Nie potrzebujecie takie dziecinskie rzeczŷ cinicz.
29. Naŷę gorŷ nie ŷą za duŷę, waŷę ŷą ŷęksie.
30. Wiele fontow worŷtŷ i ŷŷŷła chleba chceczę?
31. Ĳa waŷ nierozumieje, muŷŷŷcie troŷzkę głoŷni gadač.
32. Cifzcie kawalek białego mŷdła mie na ŷtołę znaleŷłŷ?
33. Waŷz brat chcę dwa pięknę nowę domŷ w waŷzem ogrodzie zbudowacz.
34. To ŷłow [!] mu z ŷerča wŷŷło.
35. To bŷłó od waŷ dobrę.
36. Co tam za ptaŷzkŷ ŷiedŷą ugorŷ na murku?
37. Gburŷ nielŷ piencz wołów i dzieŷęcz krowów i dwanaŷŷcie owieczków przed ŷesz zaprowadziłŷ, oni je chczelŷ przedač.
38. Ludzie ŷą dziŷz wŷŷŷŷŷ na polu i ŷzeką łakę.
39. Ĳdz tylko, pieŷ bronatnŷ či nič nie zrobi.
40. Ĳam z ludziami tam wtŷle przeŷ łakie w ŷŷto wjechał.

Kreis Löbau (powiat lubawski)

Schwarzenau, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Szwarcenowo, gm. Biskupiec, pow. nowomiejski (Nowe Miasto Lubawskie)

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: I. Kaszubowski, miejsce urodzenia: Waldau, Marienwerder, Kreis Flatow [Wałdowo, gm. Pruszcz, pow. ŷwiecki]

53 670 [d 83,5]

1. W zimie fiurgają suche liŷcie w powietrzu.
2. Zaraz przestanie ŷnieg padać, to teŷ będzie pogoda lepsza.
3. Włóŷ węgli w piec, co ŷię mlęko wnet przewaŷy.
4. Dobry stary człowiek z koniem na lodzie ŷię załamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed czteroma lub ŷeŷcioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy ŷię na tronie zupełnie spaliły.
7. On je jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie żywo bołā, myŷle, ŷem je sobie oczochał.
9. Byłem u pani i powiedziałem ję, a ona mówiła, ŷe chce ŷwęj corce powiedzieć.
10. Ĳa teŷ tego więczęj nie chcę czynić.

11. Uderzę cię warząchwją w twarz, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mamy z tobą iść?
13. Teraz są liche czasy.
14. Kochane dziecię, stoi na dole, złe gęsi by cie pozarły.
15. Tyś się dziś najwięcej nauczył i byłeś grzecznym, możesz przędzj jak ci drudzy do domu iść.
16. Nie jesteś jeszcze dosyć duży, abyś flaszkę wina wpił, musisz kawał urosnąć i większym być.
17. Idź, bądź tak dobry i powiedz twój siostrze, ona ma suknią dla swój matki uszyć i z szcztoką wyczyścić.
18. Gdybyś ty go znał, toby inaczej było się stało, z nim by też lepiej stało.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, jak by go do młocenia obstalowali; oni to ale sami zrobili.
21. Komu on powiedział nową historiją?
22. Musisz głośniej krzyczyć, bo on nam nie rozumnie.
23. Iešteśmy zmęczeni i mamy pragnienie.
24. Gdyśmy wczoraj powrócili, to ci drudzy juz w łózkach leżeli i mocno spali.
25. Śnieg został u nas tej nocy leżyć, dziś rano juz roztopiał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłkami.
27. Nie możecie chwili na nas czekać, to pojdziemy z wami.
28. Niemusicie takiego dzieciństwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są wysokie, wasze są daleko wyższe.
30. Wiele funtów kielbasy i wiele chleba chcecie mieć?
31. Nie rozumie wam, musicie cokolwiek głośniej mówić.
32. Czyscie kawęlek [!] białego mydła dla mie na mojem stole nie znaleźli?
33. Brat jego chce sobie dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie postawić.
34. To słowa pochodzą od serca.
35. To było szłusnie od was.
36. Co to za ptaszki siedzą u góry na murku?
37. Gospodarze przypędzili przed wieś pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiec, te chcieli oni sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy na polu i sięką.
39. Idź tylko, brunatny pies nic złego ci nie robi.
40. Pojechałem z ludźmy w tyłach przez łąkę w zboże.

Wonno, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Wonna, gm. Biskupiec, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Martin Winowicz, miejsce urodzenia: Pogorzela, Posen
[Pogorzela, pow. gostyński]

53 671 [d 83,7]

1. W zimie latają suche liścia po powietrzu.

2. Zaraz przestanie śnieg padać, będzie też powietrze piękniejsze.
3. Włóż w piec węgli, coby się mléko prędko zagotowało.
4. Ten stary dobry chłop załamał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. Umarł przed czwórma lub sześcioma tygodniami.
6. Za wiele było gorączki, placki się podpałyły.
7. On je jaja zawsze bez soli i bez pieprzu.
8. Mnie nogi bolą, ja myślę żem je przebrał.
9. Byłem u téj kobiety i powiedziałem jój to, a ona mówiła, że i córce swojej to powie.
10. Ja już tego więcej nie zrobię.
11. Zaraz dostaniesz warząchwia po pysku, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy iść z tobą?
13. Liche czasy!
14. Moje kochane dziecko, zostań tu na dole, te złe gęsi by cię zażarły.
15. Tyś się dzisiaj najwięcej nauczył i byłeś grzeczny, pójdiesz też prędziej jak oni do domu.
16. Tyś jeszcze za maluśki do butelki wina, musisz jeszcze trochę rosnąć i być większym.
17. Idź, bądź tak dobry i powiedz twojej siostrze, że ma dla waszej matki suknie uszyć i szcztoką je wychędożyć.
18. Żebyś ty go był znał, toby inaczej było wypadło i byłoby dla niego lepiej.
19. Kto mi ukradł mój koszyk z mięsem?
20. Tak udawał, jakby go do młocki zamówili, aleć sami zrobili.
21. Komu opowiedział tę nową historyję?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo jnaczej nas nie zrozumie.
23. Zmęczeni jesteśmy i chce nam się pić.
24. Jak ześmy wczoraj na wieczór powrócili, to już ci drudzy spali i twardo zasypiali.
25. Śnieg przez tę noc przeleżał, ale dziś rano ztajał.
26. Za naszą chałupą stoją trzy śliczne jabłónecki z czerwónemi jabłuszkami.
27. Nie możecie wy chwileczki za nami zaczekać, to my potem pójdziemy z wami.
28. Nie powinniście takiego dzieciństwa robić.
29. Nasze góry nie są takie wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Ile funtów kiełbasy a ile chleba chcecie?
31. Ja was nie rozumiem, musicie trochę głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście kawałeczka białego mydła dla mnie na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa nowe domy w waszym ogrodzie pobudować.
34. To słowo wypadło mu z serca.
35. To słusznie było od was.
36. Co to tam za ptaszki u góry na murku siedzą?
37. Pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiec przyprowadzili chłopci do wsi i chcieli je sprzedać.
38. Wszyscy ludzie są dzisiaj na polu i sieką.

39. Jdź jeno, burek ci nic nie zrobi.

40. Ja z tymi ludźmi tam w tyłach przez łąkę w żyto wjechałem.

Radomno, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Radomno, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Narcis v. Gołaszewski, miejsce urodzenia: Neumark
[Nowe Miasto Lubawskie]

53 672 [d 84,2]

1. W zime latają suche liście w powietrzu.
2. Śnieg przestanie zaraz padać, potem będzie powietrze znów lepsze.
3. Włóż węgli w piec, aby się mleko niedługo zagotowało.
4. Dobry starzec zarwał (auch: załamał) się z koniem na lodzie i w zimną wodę wpadł.
5. On przed cztero lub sześć tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący (?), placki u dołu się zupełnie podpaliły.
7. On jé jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołą; zdaje się, żem je starł.
9. Byłem u kobiety i powiedziałem jéj, a ona mówiła, że to i swój corce powie.
10. Ią téż już więcej tego czynić nie chcę!
11. Ią ci tu dam zaraz warząchwią po uszach, ty małpo!
12. Dokąd idziesz, mamy iść z tobą?
13. Liche czasy!
14. Moje kochane dziecię, zostań (oder: postój) tu u dołu, te złe gęsi cię na śmierć pogryzą.
15. Tyś się dziś najwięcej nauczył i byłeś grzeczném, możesz wcześniej iść do domu niż inne (dzieci).
16. Tyś jeszcze nie dość duży, abyś butelkę wina wypił, musisz jeszcze kawał podrosnąć i być większym.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twój siostrze, aby odzież (ubranie) dla waszój matki uszyła i szczotką ochędożyła.
18. Obyś go był znał! a byłoby inaczej i rzecz by się z nim lepijéj miała.
19. Kto mi ukradł kosz z mięsem?
20. On tak udawał, jakoby go do młócenia zawezwano; lecz oni to sami zrobili.
21. Komu tę nową hystoryą opowiedział?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo nas nie rozumie.
23. Zmęczeni jesteśmy i mamy pragnienie.
24. Gdyśmy wczoraj wieczorem wrócili, leżeli inni już w łóżku i twardo spali.
25. Śnieg téj nocy został u nas leżyć, lecz dziś rano ztajał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuczkami.
27. Nie moglibyście jeszcze momencik za nami zaczekać, wtenczas pójdziemy z wami.

28. Nie macie takich dzieciąt w [!] robić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. He funtów kielbasy (kiszki) i ile chleba chcecie?
31. Nie rozumię was, musicie trochę głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście żadnego kawałka białego mydła dla mnie na mym stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie pobudować.
34. Słowo wyszło mu od serca!
35. To było słucznie od was!
36. Cóż tam siedzą za ptaszki u góry na murku?
37. Gburzy wyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek
za wieś, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy na polu i koszą.
39. Idźno, brunatny pies nic ci nie zrobi.
40. Iam z ludźmi tam w tyle przez łąkę w żyto wjechał.

Zielkau, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Zielkowo, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Theodor Witomski, miejsce urodzenia: Löbau [Lubawa]
53 673 [d 85,8]

1. W żymie latają suche liście po powietrzu.
2. Przestanie zaras śnieg padać, w tedy powietrze będzie lepsze.
3. Włóż węgle w piec, ażeby mleko zaczęło wnet gotować.
4. Ten dobry stary człowiek z koniem na lodzie się załamał i w zimną wodę wpadł.
5. On przed cztery albo sześć tygodni umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy są na dole czarno spalone.
7. On je jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, ja wierzę, że ja je przeleciał.
9. Ja u téj niewiasty był i jój to mówił, a ona mówiła, że chciała to swój córce powiedzieć.
10. Ja to nie chce już więcej czynić.
11. Ja cię rznę warzuchwią po uszach, ty małpą!
12. Dokąd idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecię, zostań tu na dole stoic, złe gęsi cię zagryzą.
15. Tyś dzisiaj najwięcej się nauczył, i byłeś grzecznym, możesz prędziej do domu iść niżeli tamte.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, abyś flaszkę wina wypił, ty muszy wprzód kawał urosnąć i większem bydz.
17. Jdź, bądź tak dobry tak dobry i powiedz twojej siostrze, żeby suknie dla waszej matki uszyła i szczotką wyczyściła.
18. Żebyś go znał, toby było inaczej przyszło, i lepiej by z nim stało.

19. Kto my mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, jakby oni go do draszowania obstalowali; oni tol ale sami uczynili.
21. Komu on tą nową chystoryą powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo on nas nie zrozumni?
23. My jesteśmy zemglone i mamy pragnienie.
24. Gdy my wczoraj na wieczór powrócili, leżeli drudzy już w łóżku i mocno byli w śpiku.
25. Śnieg tej nocy u nas został leżeć, a dzisiaj rano on roztopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłunki z czerwonymy jabłuszkamy.
27. Nie możecie jeszcze momeńczyk na nas czekać, tedy pojdzem z wamy.
28. Nie muszycie takie dzieciństwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtów worszty i wiele chleba chcecie?
31. Ja was nie rozumnie, wy muszycie cokolwiek głośnieij mówić.
32. Nie macie kawałek białego mydła dla mnie na stole znalezionejo?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym sadzie budować.
34. Słowo mu przyszło od serca!
35. To było prawie od was!
36. Čo tam siedzą za ptaszki u góry na tym mureczku?
37. Gburzy mieli pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wioskę przyprowadzone, te oni chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszystkie na dworzu na polu i koszą.
39. Jdź tylko, ten brunatny pies czy nic nie robi.
40. Ja z ludziamy tam w tyle przez łąkę w żyto pojechał.

Grabau, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Grabowo, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Sal. [?] Rostkowski, miejsce urodzenia: Thorn [Toruń]
53 674 [d 85,9]

1. W czasie zimy furgają suche liście po powietrzu.
2. Wnet przestanie śnieg padać, to będzie znow lepsze powietrze.
3. Włóż węgli w piec, aby się mleko wnet zagotowało.
4. Ten dobry stary człowiek wruz z koniem przez lud się załamał i w padł w zimną wodę.
5. On przed czteroma lub sześcioma tygodniamy umarł.
6. Ogień był za ostry, i kuchy się od dołu spaliły.
7. On jé jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie mocno bołą, ja uważam, iż je sobie obczochałem (z szczochałem).
9. ła byłem u niewiasty i jój powiedziałem, a ona mi powiedziała, że i córce to powiedzieć chciała.

10. Ią niechce już więcej tego uczynić.
11. Bo cię zaraz uderze warzochwią między uszy, ty małpo!
12. Dokąd ty idziesz, czy my mamy z tobą iść?
13. Liche czasy!
14. Moje kochane dziecię, zostań tu nadole stoić, bo te złe gęsi cię zagryzą.
15. Ty się dziś najwięcej nauczyłeś i byłeś grzeczny, za to możesz iść prędzej do domu jak ci zdzudy.
16. Ty jeszcze jesteś zamały, abyś flaszkę wina wypił, ty musisz w przód urosnąć kawał i większym być.
17. Bądź tak dobry, idź i powiedz twojej siostrze, żeby ona obleczenie waszej matki szyć ukończyła i wyszczotkowała.
18. Żebyś ty go był znał! to by się było inaczej stało (wypadło) i to skorzyścią dla niego.
19. Kto my koszyk z mięsem ukradł?
20. On udawał jakoby go do młócenia upewniły; ale sami to zrobili.
21. Komu on te nową hystorią opowiadał?
22. Musi głośno krzyczyć, bo inaczej on nam nierozumni.
23. My są zemdlone i mamy pragnienie.
24. Gdyśmi wczoraj na wieczór nazad powrócili, to ci drudzy już w łóżku leżeli i twardo zasneli.
25. Snieg dzisiejszy nocy u nas leżyć został, lecz dziś rano już z topniał.
26. Za naszym domem stoją trzy ładne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkamý.
27. Gdy byście mogli chwileczkę za nami zaczekać, to tedy idziemi z wamý.
28. Wy nie macie się dziecinśkiemy rzeczamy bawić.
29. Nasze góry nie są mocno wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Hle funtów worszty i ile chleba wy żądacie?
31. Ią waś nie rozumnie, wy musicie troszkie głośniój mówić.
32. Nie znaleźliście wy kawałek białego mydła dla mnie na stole?
33. Jego brat chce sobie dwa ładne nowe budynki w waszym ogrodzie postawić.
34. Te słowo wyszło mu (od) z serca!
35. To było dobrze od waś!
36. Co to tam za ptaszki siedzą na tym murku?
37. Gburzy mieli pięć wołów dziewięć krów i 12ście owieczkow przy wsi, które sprzedać (zamierzali) chcieli.
38. Ludzie wszyscy znajdują się dzisiaj na polu przy koszeniu.
39. Idź tylko, ten brunatny pies nic ci nie zrobi!
40. Ią z ludźmy tam w tyle przez łąkę w zborze wjechał.

Waldeck (1865–1939 Waldek, 1939–1945 Waldeck),
Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Wałdyki, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Jaskulski, miejsce urodzenia: Zakrzewke, Kreis Flatow
[Zakrzewek, gm. Więcbork, pow. sępoleński]

53 675 [d 86,7]

1. W zimie lata suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, w tedy będzie powietrze zaś lepsze.
3. Włóż węgli w piec, żeby mléko zaczęło się wnet gotować.
4. Ten stary dobry chłop zarwał się z kónem na lodzie i wpadł w zimno wodę.
5. On przed cztermi albo szóściu niedzielami umarł.
6. Ogień był za ostry, kuchy się z spotku spaliły.
7. On jé jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą ja myślę, ze się żem za bardzo schodził.
9. Ja byłem u zóny i mówiłem jéj i ona mówiła, że chciała téż swojej córce powiedzieć.
10. Ja niechcę tego już więcy czynić.
11. Ja rznę ciebie zaraz z warząchwą między uszy, ty małpo!
12. Dokąd ty idziesz, czy mamy iść z tobą?
13. Są liche czasy!
14. Moje kochane dziecko, zostan tu na dole stojąc, te złe gęsi cię zagryzą.
15. Ty ześ się dzisaj najwięcy nauczył i byłeś grzecznym, ty możesz prędy iść do domu jak té drugie.
16. Tyś jest jeszcze nie dosyć duży, abyś wypił flaszke wina, ty musisz jeszcze kawał urość i większy być.
17. Idź i bądź taki dobry i powiedz (mów) twojéj siostrze, ona miała suknie dla swojej matki uszyć i szczotką oczyścić.
18. Gdy byś ty go był znał, to by było inaczej przyszło, i dla niego by było lepiej.
19. Kto mnie mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak czynił, jak by go oni wzięli do draszowania, ale oni to sami uczynili.
21. Kómu on tę nową hystoryą powiedział.
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo on nam nierozumie.
23. My są znuzóne i mamy pragnienie.
24. Jak my wczoraj wieczór się wrócili, już drudzy się w łózko położyli i mocno zasnęli.
25. Za naszą chałupą stoją trzy pękne jabłoneczki z piękemi [!] jabłuszkami.
26. Śniej téj nocy został leżąc, ale dzisaj rano stopniał.
27. Nie mogliście jedno mgnienie oka czekać, wtedy pójdziem z wamy.
28. Nie musicie takie dziecinstwo prowadzić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Ja Wam niezrozumię, musicie trochę głośny mówić.

31. Wiele fónków wurszty (kielbasy) i wiele chleba chcecie wy mieć.
32. Czy żeście zadnego kawałka białego mydła na mojem stole nieznaleźli.
33. Jego brat chce sobie dwa pękne dómy w waszym sadzie budować.
34. Te słowa przyszły mu od serca.
35. To było dobrze od was.
36. Jakie ptaszki tam śędzą u góry na murku?
37. Gburey przyprowadzili pięć wołów i pięć krowów i dziewięć owieczków przed wieś, te chcieli oni sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i kosą.
39. Idz (Pódz) tylko, ten bury pies tobie nic nie uczyni.
40. Ja z ludzmi tam w tyle wjechał przez łąkę w zboże.

Skarlin, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Skarlin, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Korzeniewski, miejsce urodzenia: Peterswalde, Kreis Stuhm [Pietrzwałd, gm. Sztum, pow. sztumski]

53 679 [e 83,4]

1. W zimie fiurgają suche liście w powietrzu.
2. Wnet przestanie śnieg padać, to będzie lepij.
3. Włóż w piec węgli żeby się mleko prędzej zagotowało.
4. Ten stary dobry człowiek załamał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On tak przed cztery albo sześć tygodniami umarł.
6. Ogień był za ostry, bo ciastka się pod spodem zupełnie podpaliły.
7. On zawsze jaja jada bez pieprzu i soli.
8. Nogi mię mocno bołą, pewniem ich sobie odparzył.
9. Ia u téj kobiety byłem i mówiłem jój to, a ona mówiła, że ona swojej córce téż to opowieć.
10. Ia téż tego już więcej nie będę robić.
11. Bo jak ja ciebie tutaj ty mało bez uszy tą łyżką uderzę!
12. Gdzie ty idziesz, czy my mamy z tobą iść?
13. Są liche czasy!
14. Zostań ty tu moje dziecko u góry, bo te gęsi to cię mogą tu na śmierć pogryść.
15. Tyś się dziś naj więcej nauczył, i byłeś grzecznym, za to téż możesz prędzej iść do domu niż inni.
16. Tyś jeszcze nie dosyć duży, żebyś ty mógł butelkę wina wypić, ty jeszcze musisz sporo urosnąć.
17. Żebyś ty była taka dobra i poszła do swojej siostry i powiedziała jój że ona ma te rzeczy dla waszej matki uszyć i szcztoką oczyścić.
18. Gdy byś ty go był znał, to by było inaczej przyszło, toby z nim lepiej stało.
19. Kto mnie mój kosz z mięsem ukradł?

20. On tak czynił, jakby go do młocenia stałował, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on tą nową historię powiedział?
22. Musi się głośno do niego krzyczyć, bo on nie dosłyszysz.
23. Myśmy są znużeni, i pić nam się chce.
24. Iakżeśmy wczoraj powrócili, to już ci inni w łózkach leżąc twardo spali.
25. Śnieg przez noc został leżyć, ale dziś rano stają.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możecie wy jeszcze momentik zaczekać, to pójdziemy z wami.
28. Wy nie potrzebujecie takich dziecinnych spraw czynić.
29. Nasze góry nie są tak wysokie, wasze są o wiele wyższe.
30. Wiele funtów kiełbasy i wiele chleba chcecie mieć?
31. Ja wam nie rozumię, mówcie trochę głośniej.
32. Nie znaleźliście wy dla mnie żadnego kawałka mydła na stole?
33. Jego brat chce na waszym ogrodzie dwa piękne budynki postawić.
34. Te słowo mu przyszło od serca!
35. To od was dobrze było.
36. Cóż tam za ptaszki siedzą na murku?
37. Gburzy pięć wołów, dziewięć krów, i dwanaście owieczek do wsi przyprawdzili i te chcieli sprzedać.
38. Ludzie wszyscy są dziś na polu i siekają.
39. Idź tylko, ten brunatny pies tobie nic nie zrobi.
40. Ja z owymi ludźmi w tyle bez łąkę w zboże wjechałem.

Chrośle, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Chrośle, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie i nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Pokora, miejsce urodzenia: Koronowo, Kr. Bromberg
[Koronowo, gm. Koronowo, pow. bydgoski]

53 680 [e 84,4]

1. W zimie leżą suche liście w powietrzu.
2. Wnet przestanie śnieg padać, wtenczas będzie powietrze znów lepsze.
3. Włóż węgli w piec, co mleko niedługo gotować się zacznie.
4. Dobry ubogi człowiek załamał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed czterema lub szeszciami tygodniami.
6. Ogień był za gorący, a placki się nadolę czarno spaliły.
7. On je jaja bez pieprzu i soli.
8. Nogi bołą mnie bardzo, myślę, ja ich przeleciał.
9. Ja u tej pani był i jęj powiedziałem, ona mi mówiła, że chcę swęj córce też to powiedzieć.
10. Ja nie chcę tego więcj czynić!
11. Ja rznę cie warzáchwję po uszach, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mamy mi stobą iść.

13. Są złe czasy.
14. Moje dobre dziecię, zostań tu nadole stoić, te złe gęsi cię zagryzą.
15. Tyś się dzisiaj najwięcej uczył i byłeś grzecznym, ty możesz prędzej do domu iść jak ci drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, żeby flaszkę wina wypić, ty musisz jeszcze kawał rosnąć i większym być.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twój siostrze, ona ma rzeczy dla waszój matki uszyć i szczotką czysto zrobić.
18. Żebyś ty go poznał! wtenczas by inaczej poszło i lepiej z nim stało.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. On robił, jakby go oni do młócenia zamówili; lecz oni sami to zrobili.
21. Komu ón tą nową chistorię opowiadał?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo nas nie zrozumie.
23. My jesteśmy zmęczeni, i mamy pragnienie.
24. Jak mi wczoraj wieczorem nazad przyślim, to leżeli już drudzy włożku i spali mocno.
25. Śnieg został tą noc unas leżeć, lecz dzisiaj rano on się ztopił.
26. Za naszém domem stoją trzy jabłonki z czerwonymi jabłeczkami.
27. Niemożecie wy jeszcze okagmienie na nas czekać, wtenczas z wami pojdziem.
28. Wy nie macie takie dziecinstwa czynić.
29. Naszę góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższę.
30. Ile funtów kielbasy i ile chleba chcecie wy mieć.
31. Ia was nie zrozumiém, wy musicie trochę głośniej mówić.
32. Czyście wy zadnego kawałka mydła dla mnie na mém stole znaleźli?
33. Iego brat chcę sobie dwa piękne nowe dómý w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo przyszło mu od serca!
35. To było pięknie od nich!
36. Co to siedzą za ptaszeczki tam ugóry na mureczku?
37. Gburzy przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wieś i chcieli ich sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i koszą.
39. Idź tylko, ten brunatny pies ci nic nie robi.
40. Ia z ludźmi przez łąkę tam w tyle po żyto jechałem.

Brattian, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Bratian, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Carl Krebs, miejsce urodzenia: Röschen, Königsberg
[Reszki, gm. Ostróda, pow. ostródzki]

53 681 [e 84,5]

1. W zime fiurgają suche liście w powietrzu.
2. Zarsz przestanie śnieg padać, wtedy będzie lepsze powietrze.

3. W rzuc węgły w piec, co się mleko zapocznie wkrótce gotować.
4. Stary dobry człowiek zarwał się wraz z koniem i wpadł w zimną wodę.
5. Umarł przed czterema albo sieszczoma niedzielamy.
6. Ogień był za gorący, kuchni z dołu dicht czarno się z pałyły.
7. Ie jajka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogy mie bardzo bołą, myśle, że się z leczałem.
9. Byłem u kobiety i jój to powiedziałem, i ona mowiła, że powie to także swojej córce.
10. Ia także tego niechce więcej razy robić.
11. Palne cię zaraś waruchwią miedzy uszy, małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy z tobą iszc?
13. Są liche czasy!
14. Moje kochane dziecie, zostań tu na dole stoić, złe gęsi zażrą cię.
15. Dzisiaj najwięcej się nauczyłeś i byłeś grzeczny, możesz przediś do domu iść jak inni.
16. Ty nie jesteś jeszcze dosyć duży, abyś flaszkę wina wypić, muszysz wprzód jeszcze kawał urosnąć i większy być.
17. Idz, bądź tak dobry i mów twojej siostrze, miała chały dla waszej matki uszyć i szciotko wyczyścić.
18. Żeby go znalazz! wtedy innacziś by przyszło i lepiej by z nim stojała.
19. Kto ukradł mi kosz z miesem.
20. Tak robił, jak by go do młócenia obsztalowali; sami jednakowoż to z robili.
21. Komu opowiadał to nową historiją?
22. Trzeba głośno krzycić, innaczej nas nie rozumni.
23. Iestemy z męczeni i mamy pragnienie.
24. Gdyśmy wczoraj wieczorem powrócili, leżeli inni w łóżku i mocno spali.
25. Śnieg tej nocy u nas został leżyć, lecz dzisiaj rano z topniał.
26. Za naszym domem stoją trzy jabłonie z cerwonemy jabłkami.
27. Nie możecie jeszcze chwilkę na nas poczekać, wtedy z wamy pójdziemy.
28. Nie powinniście takiego dziedinstwa robić.
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyszšie.
30. Ile funtów worszty i ile chleba chcecie mieć?
31. Nie rozumiem was, musicie troche głośniś mówić.
32. Nie znalazłeś kawałek mydła dla mie na mojem stole?
33. Jego brat chce dwa piękne nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo wyszło mu od serca.
35. To było dobrze od was.
36. Čo za ptaszki siedzo u gory na murku.
37. Gburzy przyprowadzili pięć wołów dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wieś, te chcieli przedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i sieką.
39. Idz tylko, pstry pies nic czy nie zrobi.
40. Pojechałem tam wtyle z ludziami przez łąkę w zboże.

Neumark, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Nowe Miasto Lubawskie, siedziba pow. nowomiejskiego

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Joh. Kadlubowski, miejsce urodzenia: Löbau [Lubawa]
53 682 [e 84,2]

1. W zimę krążą suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie lepsze powietrze.
3. Wsyp węgli w piec, aby się mléko wnet zagotowało.
4. Dobry, stary człowiek załamał z koniem lód i wpadł w zimną wodę.
5. Umarł przed czwórma czy sześcioma tygodniami.
6. Ogień był za gorący, kuchni na spodzie zupełnie czarno się popaliły.
7. Jada (jé) jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, zdaje mi się, żem ich przebiegał.
9. Byłem u niewiasty i powiedziałem jej, a ona mówiła, że i swojej córce powie.
10. Ja też tego więcej nie uczynie.
11. Ja cię zaraz warzochwią po pysku wybije, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są kiepskie czasy.
14. Moje kochane dziecię, zostań tu na dole stoić, złośliwe gęsi pogryzą cię bardzo.
15. Dziś najwięcej się nauczyłeś i byłeś grzecznym, możesz prędzej iść do domu niż ci drudzy.
16. Jeszcze nie jesteś dosyć duży, abyś butelkę wina wypił, musisz jeszcze kawał urosnąć i większym zostać.
17. Idź, bądź tak dobry i powiedz twojej siostrze, ona ma suknie dla waszej matki ukończyć szyć i szcnotką wychędożyć.
18. Gdybyś go był znał, byłoby się inaczej stało, i byłoby znim lepiej stało.
19. Kto mi moj kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robi, jakby go do drażby zawołali; oni ale sami to zrobili.
21. Komu on to nową historię powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo nas niezrozumie.
23. Jesteśmy zemdleni i mamy pragnienie.
24. Jakieśmy wczoraj wieczorem powrócili, leżeli ci drudzy już w łozku i twardo spali.
25. Śnieg dzisiejszej nocy unas leżyć został, dziś rano ale stopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy ładne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Niemożecie momeńczyk na nas czekać, wtedy pojdziemy z wami.
28. Niemacie dzieczynstwa wyrabiać.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są daleko wyższe.
30. Ile funtów kiełbasy i ile chleba chcecie?
31. Nierozumię was, musicie cokolwiek głośniej mówić.

32. Nieznaleźliście na moim stoliku dla mnie kawałka białego mydła?
33. Jego brat chce sobie w waszym ogrodzie dwa piękne nowe domy wybudować.
34. To słowo wyszło mu ze serca.
35. To było dobrze od pana.
36. Co za ptaszęta siedzą na murku?
37. Przyprowadzili gburzy pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wieś i chcieli je posprzedawać.
38. Dzisiaj są wszyscy ludzie na polu i koszą.
39. Idz-no, ten brunatny pies nić ci niezrobi.
40. Pojechałem z ludźmi tam w tyle przez łąkę w żyto.

Tyllitz, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Tylice, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Neumann, miejsce urodzenia: Neumark [Nowe Miasto Lubawskie]

53 683 [e 84,11]

1. W zimie latają suche liście po powietrzu naokoło.
2. Przestanie zaraz śnieg padać, tedy będzie powietrze znowu lepsze.
3. Dosyp węgla w piec, aby mleko niedługo gotować się zaczęło.
4. Ten dobry stary człowiek załamał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed czterema albo sześcioma tygodniami.
6. Ogień był za tęgi, dla tego się ciasta u dołu spaliły.
7. On je jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołą, myślę, żem je przebrał.
9. Byłem u tej kobiety i powiedziałem jej to, a ona mówiła, że to córce swęj powie.
10. Iła to też więcej uczynić nie chcę.
11. Iła Cię uderzę zaraz warzęchwią za uszy, Ty gapiu!
12. Gdzie Ty idziesz, mamy z Tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecię zaczekaj tu na dole, te złe gęsi zagryzą Cię.
15. Tyś się dzisiaj najwięcej nauczył, byłeś grzecznym, Ty możesz prędzej do domu iść, jak drudzy.
16. Ieszcze nie dosyć duży, abyś mogł butelkę wina wypić, Ty musisz wpierw urosnąć, byś był większym.
17. Idź, bądź tak dobrym i powiedz Twojej siostrze, aby dla matki suknie poszyła i szcztoką wyczyściła.
18. Gdybyś go był znał! tedy byłoby to inaczej, i znim się by lepiej stało.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. On udawał, jakoby oni go do młócenia zamówili, lecz oni to sami uczynili.

21. Komu on opowiedział tę nową historiją?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo on naś nie rozumi.
23. Myśmy są znużeni i mamy pragnienie.
24. Gdyśmy wczoraj wieczór napowrót przyśli, leżeli drudzy już w łóżku i twardo spali.
25. Śnieg tej nocy u nas leżeć pozostał, ale zrana stają.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki ze złotemi jabłuszkami.
27. Czy nie możecie chwileczkę na nas czekać, tedy pójdziemi z wami.
28. Wyście nie powinni takiego dzieciństwa robić.
29. Nasze góry nie są tak bardzo wysokie, wasze są daleko wyższe.
30. Ile funtów kielbasy i ile chleba chcecie?
31. Nie rozumię was, wy musicie trochę głośniej mówić.
32. Czyście nie znaleźli dla mię na mojem stole kawałek mydła białego?
33. Jego brat chcę sobie dwa piękne nowe domy we waszym ogrodzie pobudować.
34. Słowo przyszło ze serca.
35. To było dobrze od was.
36. Co za ptaszki siedzą u góry na mureczku?
37. Gospodarze przyprowadzili przed wieś pięć wołów i dziewięć krów i dwa-
naście owieczek, które sprzedać chcieli.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i sieką.
39. Idź tylko, ten brunatny pies nic Ci nie zrobi.
40. Łechałem z ludźmi w tyle przez łąki w zboże.

Targowisko [Tergewisch], Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Targowisko Górne, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Michael Cywinski, miejsce urodzenia: Dembno,
Reg.-Bez. Bromberg

53 684 [e 85,7+]

1. W zimie fiurgają suche liście w powietrzu.
2. Tera przestanie padać i będzie powietrze ciepłe.
3. Lege Kohlen in den Ofen, damit die Milch kocht.
4. Der gute alte Mann ist mit dem Pferde durch das Eis in das Wasser reingefallen.
5. On przed cztery albo sześć tygodni umarł.
6. Das Feuer ist zu heiß gewesen und die Kuchen sind darum schwarz gebrant.
7. On je jaja zawsze przez soli i przez pieprzu.
8. Mir thunn sehr die Füße weh, ich glaube, daß ich zu weit gelaufen bin.
9. Ich bin gewesen bei der Frau, und sagte es ihr, und sie sagte, daß sie es ihrer Tochter sagen wird.
10. Ich werde das nicht mehr machen.

11. Ich haue dir mit dem Kochlöffen eins in die Fresse, du Aff!
12. Gdzie ty idziesz, mamy my z tobą też iść?
13. Tera są liche casy.
14. Liebes Kind, bleibe hier unten stehen, denn die bösen Gänse werden dich todt beißen.
15. Du hast heute besser gelernt, als die andern, darum kannst du früher nach Hause gehen.
16. Du bist noch zu klein, um eine Flasche Wein auszutrinken, du mußst noch erst größer wachsen.
17. Geh sag deiner Schwester, daß sie die Kleider der Mutter fertig näht und sie abbürstet.
18. Wenn du ihn gekannt hast, dann wäre es anders gekommen, und es würde besser mit ihm sein.
19. Wer hat meinen Korb gestohlen mit Fleisch?
20. Er machte so, als ob sie ihn zum dreschen bestellt haben, sie machtenss aber allein.
21. Kómu on nowe chistoryję opowiadał?
22. Musisz głośno krzyczeć, bo on cię nie rozumie.
23. My są zmęczone i mamy pragnienie.
24. Als wir gestern Abends zurück kamen, da lagen die andere schon im Bett und schliefen fest.
25. Der Schnee lag diese Nacht noch, heute früh war er schon verschmolzen.
26. Za naszą chałupą stoją trzy jabłonki z czerwonemi jabłuszkami.
27. Wartet doch auf uns, dann gehen wir alle zusammen.
28. Macht doch nicht solchen Unsinn.
29. Nasze gory nie są tak wysokie, wasze są wiele wiźsze.
30. Wie viel Pfund Wurst und Brod wollt ihr.
31. Ich kann euch nicht verstehen, ihr müßt bischen lauter sprechen.
32. Habt ihr nicht ein Stückchen weiße Seif auf dem Tische gesehen?
33. Jego brat chce sobie dwa nowe chałupy w waszym ogrodzie budowac.
34. Das Wort war vom Herzen gesagt.
35. Er hat ganz gut gemacht [?].
36. Was sind das sor [?] Vögel da oben auf der Mauer?
37. Die Bauern hatten fünf Ochsen, neun Kühe und 12 Schafe ins Dorf gebracht, um sie zu verkaufen.
38. Die Leute sind alle auf dem Felde und mähen.
39. Gehe man[?], der Hund wird dir nichts machen.
40. Ich bin mit den Leuten hinter die Wiese ins Korn gefahren.

Montowo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Montowo, gm. Grodziczno, pow. nowomiejski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Johann Kowalski, miejsce urodzenia: Sławianowo
[Sławianowo, gm. Złotów, pow. złotowski]

53 685 [e 85,6]

1. W zimie lata suche liście po powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie znów dobra pogoda.
3. Włóż w pieć węgli, żeby się mleko wnet przegotowało.
4. Ten stary dobry chłop zerwał się z koniem na lodzie i wleciał w tę zimną wodę.
5. On przed czterema czy sześć tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy się na dole dycht spaliły.
7. On zawsze żre jaja bez soli i bez pieprzu.
8. Mnie bardzo nogi bołą, myślę, że je przeleciałem.
9. Byłem u téj kobiety i jéj mówiłam, a ona mi mówiła, że swojej córce chce też powiedzieć.
10. Ja już więcej tego niezrobię.
11. Ty małpo, ja cię zaraz tą warząchwą za uszy trzasnę.
12. Gdzie idziesz, mamy iść z tobą?!
13. Liche czasy!
14. Moje kochane dziecko, stój tu na dole, bo te złe gęsi cię zażrą.
15. Tyś się dziś najwięcej nauczył i żeś był grzeczny, to też za to prędzej możesz iść do dom jak ci drudzy.
16. Tyś jeszcze za smarkaty, żebyś flachę wina wypił, ty musisz jeszcze kawał rosnąć i większy być.
17. Bądź tak dobry i idź i powiedz twojej siostrze, że ona miała suknie dla mojej matki uszyć i wyszczotkować.
18. Zebyś ty go znał, toby inaczej było przyszło i byłoby lepiej z nim stojało.
19. Kto mi mój kosz z mięsem porwał?
20. On tak robił, jakby oni go do draszowania obsztalowali, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on tę nową hystoryą powiadał?
22. Człowiek musi głośno wrzeszczeć, bo tak to on nas nierozumie.
23. My żem są zmęczeni i chce nam się pić.
24. Jak my wczoraj na wieczór nazad przyśli, to ci drudzy już spali i chrapieli.
25. W téj nocy został śnieg u nas leżeć, ale dziś rano to roztajał.
26. Za naszą chałupą stoją trzy ładne jabłunki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Niemożecie wy jeszcze ździebko na nas czekać, tedy pójdziem z wami.
28. Wy niemacie być takie dziecinne.
29. Nasze góry nie są za wysokie, te wasze to są wiele wyższe.
30. Wiele funtów wórszty i wiele bochenków chleba chcecie?
31. Ja was nierozumiem, wy musicie trochę głośni gadać.

32. Nieznaleźliście dla mnie kawałek białego mydła na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy pobudować we waszym ogrodzie.
34. To słowo przyszło mu ze serca.
35. To było od nich pięknie.
36. Jakie to ptaszki siedzą na tym murze?
37. Gbury przyprowadzili przed wieś pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy na polu i koszą.
39. Jdź jeno, ten bury pies ci nic niezrobi.
40. Ja wjechałem z ludźmi tam w tyle przez łąkę w zboże.

Pronikau, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Prątnica, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Franz Fietzek, miejsce urodzenia: Rossberg bei Beuthen
O/S [dzielnica Bytomia]

53 686 [e 85,5]

1. W zimę latają suche liście w powietrzu.
2. Przystanie zaraz śnieg padać, w tedy powietrze z nów się polepszy.
3. Przyłóż węgli w piec, żeby mleko się wnet zagotowało.
4. Dobry stary człowiek z koniem na lodzie się zarwał i w zimną wodę w padł.
5. Przed czterma lub sześcioma niedzielami zmarł.
6. Ogień był za gorący, kołaczce téż u dołu na czarno się spaliły.
7. Jé jajka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołą, zdaje mi się, żem je odparzył.
9. Byłem u niewiasty i powiedziałem jéj, a ona mówiła, że chce jéj córce téż powiedzieć.
10. Nie chcę téż tego więcej uczynić.
11. Zaraz ci dam warzóchwią po uszach, ty małpo!
12. Dokąd idziesz, mamy z tobą iść?
13. Liche to czasy!
14. Kochane dziecię, zostaj tu na dole stać, bo by cię złe gęsi zagryzły.
15. Tyś dzisiaj najwięcej się nauczył i byłeś grzecznym, możesz więc prędjéj do domu iść niż drudzy.
16. Jeszcze nie jesteś dosyć duży, aby butelkę wina wypić, musisz jeszcze kawałek podrość i większym się stać.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twój siostrze, że ma suknie dla waszjéj matki dokończyć i szcztoką wyczyścić.
18. Gdybyś go był znał! tedy inaczej by się było stało i lepiej by z nim było.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. Czynił tak, jak gdyby go do młócenia wołano, lecz oni sami z robili.

21. Komu nową historią opowiadał?
22. Trzeba głośno krzyczeć, inaczej nas nie zrozumieć.
23. Sąśmy z męczeni i pić nam się chce.
24. Gdyśmy wczoraj wieczorem powrócili, leżeli już drudzy w łóżku i mocno spali.
25. Śnieg dzisiejszej nocy został leżeć, lecz dzisiaj z rana stopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możecie jeszcze okamgnienie na nas zaczekać, w tedy pójdziemy z wami.
28. Nie musicie takich dziecinności sprawiać.
29. Nasze góry nie bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. He fontów kiełbasy i wiele chleba chcecie?
31. Nie rozumię was, musicie trochę głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście na moim stole żadnego kawałeczka białego mydła dla mnie?
33. Brat jego chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie budować.
34. Słowo wyszło mu z serca!
35. To było dobrze od nich!
36. Co tam za ptaszki u góry na murku siedzą?
37. Gburzy wyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wieś, chcąc je sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i koszą.
39. Idź tylko, ten bury pies ci nic nie zrobi.
40. Pojechałem z ludźmi w tyle przez łąkę w żyto.

Londzyn, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Łązyn, gm. Lubawa, pow. ławski

Tłumaczył nauczyciel i przy pomocy uczniów

Nazwisko nauczyciela: Joseph Tarnowski, miejsce urodzenia: Camin W/Pr.
[może: Cammin in Pommern – Kamień Pomorski]

53 687 [e 86,10]

1. W zimie fiurają suche liście w powietrzu.
2. Wnet przestanie śnieg kurzyć i będzie lepsza pogoda.
3. Nakładź węgle wpiec, co się mleko zagotuje.
4. Ten dobry stary człowiek załómał się z koniem na lodzie i w padł we wodę.
5. Umarł przed cztery lub sześć tygodniami.
6. Był za wielki ogień, bo kuch na spódzku się spalił.
7. On zje jaja bez soli i piepszu.
8. Nogi mnie bołą, ja myśla, że sobie nogi obtarłem.
9. Byłem u kobiety, i mówiłem ji, a ona mówiła, że chciała swojej córce to mówić.
10. Ja też tego więcy niechcę zrobić.
11. Ja cię tu zaraz rznie łyżko w łeb, ty małpo!

12. Gdzie ty idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecko, zostań tu stoć, bo te złe gęsi cię pokąsają.
15. Tyś się dziś najwięcej nauczył i byłeś grzeczny, możesz zato prędy iść do domu jak drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, abyś butelkę wina wypić, musisz jeszcze kawał urosnąć, co będziesz większym.
17. Bądź tak dobry, ić i mów twojej siostrze, ona miała suknię dla wasi matki doszyć i ze szcnotką wyprać.
18. Żebyś ty go był znał! toby było inaczej się stało i byłoby z nim lepi.
19. Kto mnie mój kosz z mięsem ukradł?
20. Tak robił, jakoby go do młócenia obsztalowali; oni to ale sami zrobili.
21. Komu to nową chystoryę powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo nam nie rozómi.
23. Jesteśmy zmęczeni i pić nam się chce.
24. Gdyśmy wczoraj we wieczór do domu przyšli, już wszyscy w łózkę leżały i mocno spali.
25. Śnieg dzisiajso noc został leżyć, ale dziś rano z tajał.
26. Za naszém dómem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwónemy jabłkami.
27. Niemożecie chwileczkę na nas czekać, to pójdziem zwamy.
28. Nie róbcie głupstwa.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Hle funtów worszty i ile chlebów chcecie?
31. Nie rozumię, muszycie głośni mówić.
32. Nie znaleźliście żadnego kawałka białego mydła na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa ładne budynki we waszém ogrodzie budować.
34. Te słowa przyšli mu ze serca.
35. To było dobrze od was.
36. Co tam u góry na murku za ptaszki siedzą?
37. Gburzy wyprowadzili przed wieś pięć wołów i dziewięć krowów i dwanaście owiec, aby je sprzedać?
38. Ludzie dzisiaj wszystkie są na polu i sieką.
39. Ić, ić, ten brunatny pies tobie nic nie robi.
40. Jechałem z tamtamy ludziamy przez łąkę w zboże.

Zwiniarz (Zwinarz, Swiner), Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Zwiniarz, gm. Grodziczno, pow. nowomiejski

Tłumaczył Theils [?] durch die Schüler, theils [?] durch den Sajwer [? L-, Z-]

Nazwisko nauczyciela: Alexander Stephan v. Dziegielewski, miejsce urodzenia: Lalkau, Czerwinsk

53 688 [e 86,9]

1. W zimie latają suche liście w powietrzu.

2. Wnet przestanie śnieg padać, wtenczas będzie lepsze powietrze.
3. Wźuć w piec węgla, aby się mleko prędzej uważało.
4. Ten stary dobry człowiek zarwał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On zmarł przed czteroma albo sześcioma tygodniami.
6. Było za wiele ognia, placki są z dolnej strony zupełnie czarne.
7. On je zawsze jaja bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie mocno bołą, myślę, że za wjelem chodził.
9. Byłem u tej niewjasty i powiedziałem jej, a ona odpowiedziała, że chce to swęj córce opowiedzić.
10. Niechcę więcej tego czynić.
11. Ci dam łyżką w pysk, ty małpo. / Zaraz cię żnę łyżką za uszy, ty gałganie.
12. Gdzie pojedziesz? czy mam stobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecię, zostań tu na dole, bo by cię te złe gęsi zadziobały.
15. Tyś się dziś najwięcej uczył i byłeś grzecznym, a więc mozesz prędzej do domu iść jak wszyscy inni.
16. Niejesteś jeszcze dość dużym, abyś wypił szklanę /: kieliszek:/ wina, musisz podrosnąć abyś był większy.
17. Jdź i bądź że tak dobry, a powiedz siostrze aby ubranie dla waszej matki zrobiła, i szczotką wychędożyła.
18. Gdy byś go był znał, było by się inaczej stało, lepiej by mu było.
19. Kto skradł my kosz z mięsem?
20. On tak zrobił, jako by go kto do młocenia wołał, tymczasowo sami wymłócili.
21. Komu on opowjadał tę nowinę?
22. Musiemy głośno mówić, bo nas nie usłyszysz i niezrozumi.
23. Jesteśmy zmęczeni i chce nam się pić.
24. Gdym wczoraj na powrót przyśli, leżeli drudzy w łóżku i w twardem śpiku.
25. Śnieg został tej nocy leżeć, ale rano stajął.
26. Za naszém domem stoją dwa śliczne jabłunki z czerwonymy jabłuszkamy.
27. Niemożecie chwili zacząć, a pojedziem z wamy.
28. Niemusicie z takiemy dzićniństwamy się bawić.
29. Nasze góry nie są wysokie, wasze są wjele wyższe.
30. Jle funtow kiełbasy i chleba chcecie? /:żądacie:/.
31. Nierozumię was, musicie trochy głośniej mówić.
32. Nieznależliście na mojem stoliku kawałka mydła dla mie?
33. Jego brat chce cobie dwa piękne nowe budynki w waszém ogrodzie postawić.
34. To słowo poszło mu z serca!
35. To było dobrze od was.
36. Jakież ptaszki siedzą tam na tém murku?
37. Gospodarze przygnali pięć Wołów, dziewięć Krów i dwanasie owieczek przed wjeś, i chcieli je sprzedać.
38. Wszyscy ludzie są dziś na polu i koszą.

39. Jdź tylko ten szary pies nić ci niezrobi.
40. Pojachałem z ludźmy w tyły przez łąkę w zboże.

Stephansdorf, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Szczepankowo, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Oskar Busch, miejsce urodzenia: Myślencinek bei Bromberg [Myśłęcinek – osiedle w Bydgoszczy]

53 689 [e 86,1]

1. W zimę latają suche liście w powietrzu.
2. Przystanie zaraz śnieg padać, w tedy powietrze z nów się polepszy.
3. Przyłóż węgli w piec, żeby mleko się wnet zagotowało.
4. Dobry stary człowiek z koniem na lodzie się zarwał i w zimną wodę w padł.
5. Przed czterma lub sześcioma niedzielami zamarł.
6. Ogień był za gorący, kołacze też u dołu na czarne się spaliły.
7. Jé jajka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołą, zdaje mi się, żem je odparzył.
9. Byłem u niewiasty i powiedziałem jój, a ona mowiła, że chce jój córce też powiedzieć.
10. Niechcę też tego więcej uczynić!
11. Zaraz ci dam warzóchwią po uszach, ty mało!
12. Dokąd idziesz, mamy z tobą iść?
13. Liche to czasy!
14. Kochane dziecię, zostaj tu na dole stać, bo by cię złe gęsi zagryzły.
15. Tyś dzisiaj najwięcej się nauczył i byleś grzecznym, możesz więc prędy do domu iść niż drudzy.
16. Jeszcze nie jesteś dosyć duży, aby butelkę wina wypić, musisz jeszcze kawałek podrość i większym się stać.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twój siostrze, że ma suknie dla waszjej matki dokonczyć i szcnotką wyczyścić.
18. Gdybyś go był znał, tedy inaczej by się było stało i lepiej by z nim było.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. Czynił tak, jak gdyby go do młócenia wołano; lecz oni sami z robili.
21. Komu nową historiją opowiadał?
22. Trzeba głośno krzyczeć, inaczej nas nie zrozumieć.
23. Sąśmy z męczeni i pić nam się chce.
24. Gdyśmy wczoraj wieczorem powrócili, leżeli już drudzy w łóżku i mocno spali.
25. Śnieg dzisiajszej nocy został leżeć, lecz dzisiaj z rana stopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwónemi jabłuszkami.
27. Nie możecie jeszcze okamnienie na nas zaczekać, wtedy pójdziemy z wami.
28. Nie musicie takich dziecinnosci sprawiać.
29. Nasze góry nie bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.

30. He fóntów kielbasy i wiele chleba chcecie?
31. Nie rozumię was, musicie trochę głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście na moim stole żadnego kawałeczka białego mydła dla mnie?
33. Brat jego chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie budować.
34. Słowo wyszło mu z serca!
35. To było dobrze od nich!
36. Co tam za ptaszki u góry na murku siedzą?
37. Gbury wyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wieś, chcąc je sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i koszą.
39. Idź tylko, ten bury pies ci nic nie zrobi.
40. Pojechałem z ludźmi w tyle przez łąkę w żyto.

Marwalde, Kr. Osterode, Reg.-Bez.Königsberg

Marwałd, gm. Dąbrówno, pow. ostródzki

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Straszewski, miejsce urodzenia: Osterode [Ostróda]

53 690 [e 86,2]

1. W zime furaią suche liście przez powietrze.
2. Ono przestanie zaraz śnieg padać, tedy będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włóż węgli wpiec, żeby się mleko wnet gotować zaczęło.
4. Dobry stary mąż zkonieć się przez lód przełamał i w zimno wodę wleczął.
5. On przed cztery albo sześć tygodni umarł.
6. Ogień był za goróncy, kołacze są na dole wcale czarno spalone.
7. On pożywa jaja zawždy króm soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołą, ia wierze, ze mię przeleczął.
9. Ia był u niewiasty i iey to mówił, a ona mówiła, że chciała tożez [!?] i swey corce mówić.
10. Ia tego też niechće więcey czynić.
11. Ia cię uderze zaraz warzuchwią koło usz, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mamy my z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje miłę dziecie, zostań tu na dolę stoic, tę złe geści cię do śmierci zazrą.
15. Tyż dzisia naywięcey się uczył i byłeś grzecznym, ty możesz prędzey do domu iść niz drudzy.
16. Tyś ieszcze nie dość duży abyś flasze wina wypić, ty muszyś wprzód kawał rosnąć i większym bydz.
17. Idź, bądź taki dobry a mów twoiey siostrze, ona ma odzież dla waszey matki gotowo uszyć i z szczotką czysto zrobicz.
18. Gdybyś ty go znał! tedyby inaczey przyszło i lepiejby sie zniem miało.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?

20. Ón tak czynił, iaby [!] go do drażby obstalowali; oni to ale sami z robili.
21. Komu on tę nową hystoryą powiedział?
22. Trzeba mocno krzyczeć, bo nam nie zrozumieję.
23. My iesteśmy z strudzone i mamy pragniączkę.
24. Iak mi wczorai wieczór wzad przyszli, tedy leżeli ci drudzy iuż w łożu i byli w tęgiem spiku.
25. Śnieg dzisiej noncy u nas został leżeć, alę dziś rano z topniał.
26. Za naszym dómem stoią trzy piękne iabłonki z czerwonemi iabłkami.
27. Nie możecie ieszcze okamgnienie na nas czekać, tedy poidziem z wami.
28. Nie godzi się takiego dzieczyństwa broić.
29. Nasze góry nie są tak wysokie, waszę są wyższe.
30. Iak wiele kiełbasy i iak wiele chleba chcecie mieć?
31. Ia was nie z rozumne, muszycie głośniey mówić.
32. Nie znaleźliszta żadnego kawałka białego mydła dla mię na moim stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne nowe dómy w waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo wyszło mu z serca.
35. To było prawie od niech.
36. Cóż tam za ptaszątka siedzą wysoko na murku?
37. Gbury pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wieś przywiedli, którą chcieli przedać’.
38. Ludzie dziś wszyscy są na polu i sieką.
39. Idź tylko, brunatny pies nie uczyni ci nic.
40. Iam złudziami tam w tyle przez łąkie w żyto w iachał.

Truszczyn, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Truszczyny, gm. Rybno, pow. działdowski

Tłumaczyli częściowo uczniowie, częściowo nauczyciel [Theils durch Schüler, theils durch Lehrer]

Nazwisko nauczyciela: Grabowski, miejsce urodzenia: Mewel, Marienwerder 53 691 [e 86,11]

1. W zimnie latają suche liście przez powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać to będzie powietrze lepsze.
3. Nakładz węgly w piec aby mleko się zagotowało.
4. Ten dobry Człowiek został z koniem w łodzi załomanem.
5. Jak śnieg przestanie padać, to będzie powietrze lepsze.
6. On zmarł przed 4 lub 6 tygodni.
7. Ten Ogień jest zamocny bo się placki podpaliły.
8. Nogi mnie bardzo bóla, ja myślę że ja je odparzył.
9. Ja był u kobiety i żem jej mowieł aby ona i swojej Córce takze to samo opowiedziała.
10. Ja tez juz więcej tego czynić niebędę.
11. Ja uderzę ciebie zaraz z warząchwie o uszy, Ty maupo.

12. Gdzie Ty gidzies, mamŷ my stobą bieżyć?
13. To są lyche czasŷ.
14. Kochane dziecię zostań tu u dołu stojc, bo te złe gęsi Cię zagryzą.
15. Tyś się dzis naywięcej nauczył, i byłeś bardzo grzecznŷ, Ty mozesz prendzŷ do domu iść jak ci drudzi.
16. Ty jezdeś jescze nie dość duży abys jedną flaszkę wina mógł wypić. Ty muszysz jescze kawał rosnać.
17. Jdź i bądź tak dobra i mow twojej siostrze, ona ma ten ubiór dla waszej Matkŷ uszyć i ze szczotką wychandożyć.
18. Zebyś Ty go znał! to byłoby jnaczej przyszło, i oñemu byłoby lepiej.
19. Kto mŷ moj kosz z mięsem ukradł?
20. On się tak okazuje jak by był do młócanie zawołany; oni alle samnj to zrobili.
21. Komu on te nowę Chistoryje opowiedział?
22. Musiemŷ głośno wołać bo on naz niezrozumŷ.
23. My są zmęczeni i mamy pragnienie.
24. Jak żeś mŷ wczoraj wieczórem nazad powrócelŷ, to ci drudzŷ juz były w Łozkach i spaly.
25. Śnig dzisiejszej nocy spadł, i został leżyć ale dziś raño stopiał.
26. Zanaszym domem stoj Iabłonka z czerwonymŷ Iabkemŷ.
27. Niemożecie wy jescze chwiele na nasz czekać, to podziemŷ z wemŷ [!].
28. Wŷ niepowinniście takego dziecieństwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są tak wysokie, jak te wasze, bo onne są wyśze.
30. Jle funtow kiszki i sieła chleba chcecie wŷ mieć.
31. Ia was nie mogę zrozumieć, muszycie wyraźnej mowieć.
32. Nie znaleźliście wy na mojem stole kawałek mydła dla mnie?
33. Jego brat zamierza dwie ładne budynki w Waszym ogrodzie pobudować.
34. To słowo pochodzi z gego serca.
35. To było sprawiedlywie od nich.
36. Co zaptaszeł siedzi tam u góry na tem murku?
37. Gburzy przygnaly przed naszą wieś, 5 wołow i dziewienć krów i dwanasćie owieć, aby takowe sprzedaly.
38. Te ludzie są dzis wszyści na polu i sieką zboże.
39. Chodź tylko, ten szary pies nic ci niezrobi.
40. Ja żem z temy ludzmy ten wtyłach prosto przez łake w zboże wiachał.

Rumian, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Rumian, gm. Rybno, pow. działdowski

Tłumaczył durch die Frägarandne [?] v. Zawadzki

Nazwisko nauczyciela: Anton Malinowski, miejsce urodzenia: Neumark, Reg.-Bez. Marienwerder [Nowe Miasto Lubawskie]

53 692 [e 86,7]

1. W zimie suche liście w powietrzu frugają.

2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie powietrze lepsze.
3. Włóż węgli w piec, co się młéko zacznie gotować.
4. Ten dobry stary człowiek zarwał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed cztery albo sześć tygodni.
6. Ogień był zagorący i kuchy się dycht spaliły.
7. On je jajka zawsze bez soli i piepszu.
8. Nogi me bardzo bołą, zdaje mý się, iżem ich przeleciał.
9. Ia byłem u tej niewiasty i mówiłem jej, i ona mowiła, iż chce to też swojej corce powiedzieć.
10. Ia już to więcej nieuczynie.
11. Ia Cie zaraz rzne łyżką przez uszy, Ty małpo!
12. Gdzie Ty idziesz, mamy i my ztobą iść?
13. Są liche czasy!
14. Moje kochane dziecko, zostan tu nadole stojć, te złe gęsi Cie zażrą.
15. Tyś się dziś nawięcej uczył i byłeś grzeczny. Ty możesz prędzej iść do domu jak te drugie.
16. Tyś jeszcze nie dosyć duży, abyś wypił szklanke wina; Ty musisz jeszcze kawał rosnać i większy być.
17. Idź, bądź tak dobry i mów Twojej siostrze, ona miała obleczenie dla waszej Matki uszyć i szczotką wyczyścić.
18. Żebyś Ty go był znał! tedy by było jenaczej znim przyszło, i lepiej by znim stojało.
19. Kto mie moj kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robił, jak gdyby go do młócenia obstalowali; oni to ale sami uczynili.
21. Komu on tą nową chystoryją powiedział?
22. Musim głośno krzyczyć, iż on nas tak nierozumi.
23. Myśmy już zemgleli i mamy pragniączke.
24. Iakieśmy wczoraj na wieczór nazad przyśli, to już wszyscy leżeli w łóżku i twardo spali.
25. Śnieg został to noc u nas leżyc, ale dzisiaj rano się rostopił.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymy jabłeczkamy.
27. Czy niemożecie jeszcze chwjołkie na nasz czekać, tedy pojdzien z wamy.
28. Wy niemacie takiego dzieciństwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyszsze.
30. Ile funtów kizski i ile chleba chcecie mieć?
31. Ia waś nierozumie, musicie trochę głośniej mówic.
32. Czyście kawałek białego mydła dla mie na moim stole nieznaeźli?
33. Iego brat chce sobie dwie nowe budynki w waszym ogrodzie budować.
34. Te słowo mu przyszło od serca!
35. To było dobrze od niego.
36. Co tam za ptaszki siedzą ugory na murku?
37. Gozpodarze przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wieś, które chcieli przedać.
38. Ludzie są dzisiaj na polu i sieką.

39. Idz tylko, ten brunatny pies Ci nic nie zrobi.
 40. Ia stemi ludziami tam wtyle przez łąkie w zboże wiechał.

Deutsch Brzozie, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Brzozie Lubawskie, gm. Kurzętnik, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Ioseph Kopraszynski, miejsce urodzenia: Klein Mendromierz, Kreis Tuchel [Mały Mędromierz, gm. Tuchola, pow. tucholski] 53 696 [f 84,4]

1. W Zimnie krążą Liście w powietrzu.
2. Wnet przestanie śnieg padać, potem będzie lepsze powietrze.
3. Włóż węgli w piec, aby się mléko wnet gotować zaczęło.
4. Dobry, stary człowiek załamał się z koniem na lodzie i wpadł w wodę.
5. On przed czterema albo sześcioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za duży, i kuchy się podspodkiem spaliły.
7. On jada zawsze jaja bez sóli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, uważam że m je za bardzo pościerał.
9. Byłem u téj Niewiasty i jój powiedziałem, a ona mówiła, że ma to swojój córce też powiedzieć.
10. Tego więcej czynić niechcę!
11. Uderzę cię warząchwą przez uszy, ty małpo!
12. Dokąd idziesz, czy mamy z tobą iść?
13. Są lyche czasy!
14. Kochane dziecię zostań tu na dole, złe gęsi cię zagryzą.
15. Tyś się dziś najlepiej nauczył i byłeś grzecznym, masz też prędzej iść do domu niż drudzy.
16. Tyś jeszcze zamały, żebyś skłankę Wina wypił, musisz jeszcze długo rosnąć i większym się stać.
17. Idź, bądź tak dobry i powiedz twojój siostrze, aby dla waszój matki suknie uszyła i je szczotką oczyściła.
18. Zebyś go był znał, toby było jénaczej przyszło, tobyś był za nim lepiej trzymał.
19. Kto mój Kosz z mięsem ukradł?
20. On czynił, jakoby go do młócenia najęli, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on tę nową chystoryę opowiadał?
22. Musimy głośno mówić, bo jénaczej by nam nierozumiał.
23. Jesteśmy zmęczeni i mamy pragnienie.
24. Gdyśmy wczoraj na wieczor powrocili, to już drudzy byli w łóżku i twardo spali.
25. Śnieg téj nocy został leżyć, ale dzisaj zrana ztopniał.
26. Za naszym dómem stoją trzy piękne jabłónki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możecie jedno Okamgnienie na nas czekać, potem pojdziemy zwami.

28. Nie macie takich dziecińskich rzeczy czynić.
29. Nasze góry nie są tak wysokie, wasze są daleko wyższe.
30. Ile funtów Kiełbasy i ile chleba chcecie?
31. Nie rozumię was, musicie trochę głośniej mówić.
32. Czyście żadnego kawałka białego mydła dla mnie na mojem stole nieznaleźli?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie pobudować.
34. To słowo wyszło mu z serca!
35. To było dobrze od nich!
36. Jakie ptaszki siedzą tam u góry na tym małym murze?
37. Gbuży przyprowadzili pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście Owieczków przed wieś, oni chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i sieką.
39. Idź, ten bury pies tobie nic nie robi.
40. Jechałem z Ludzmy tam w tyle przez Łakę w z boże.

Nelberg, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Nielbark, gm. Kurzętnik, pow. nowomiejski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Joseph Krause, miejsce urodzenia: Czartowitz, Kreis Neustadt, Ober Schlesien [Czartowice, gm. Biała, pow. prudnicki]

53 697 [f 84,5+]

1. Wzmie latają liście w powietrzu.
2. Jak śnieg padać przestanie, wtenczas bywa powietrze lepsze.
3. Włóż węgle w piec, żeby się mleko zagotowało.
4. Dobry stary człowiek się s koniem przez lód przełamał i wpadł w zimną wodę.
5. Przed cztermi albo sześciu tygodniami zamerł.
6. Ogień był za ostry, bo się kołacz od spodu zupełnie spalił.
7. On pożywa jaja bez soli i pieprzu.
8. Ponieważ mię nogi mocno bołą, uważam że mi je skaleczył.
9. Ja byłem u tej niewiasty i powiedziałem jej, i ona mi obiecała że córce na odwrot powie.
10. Ja też już tego nieuczynię.
11. Zaraz cię uderzę warząchwą przez uszy, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, czy można iść z tobą?
13. Są liche czasy.
14. Kochane dziecko zostań u dołu stoć, bo by cię gęsi pokasały.
15. Dzisiaj się najwięcej nauczyłeś byłeś grzeczny, dla tego możesz prędkiej do domu iść możesz od tych drugich.
16. Jeszcze nie jesteś wielki dosyć zóbyś flaszkę wina wypił, ty jeszcze kawałek rosnąć musisz i większym być.

17. Idz bądź tak dobry i mow twojój siostrze, żeby suknię matki uszyła i szczotką wyczyszcła.
18. Żebyś go ty znał! toby z nim lepiej wypadło i lepiej by około niego było.
19. Kto mi kosz z mięsem ukradł!
20. Tak czynił, jak by go do młócenia wołano, lecz nikt tego nieuczynił.
21. Komu tę nową rzecz opowiadał?
22. Mocno trzeba krzyczeć, bo nas nie zrozumi.
23. My zemdleli i pić nam się chce.
24. Iak my się wczoraj wieczor powrocili, to juz drudzy włożku lezeli i mocno zasnęli.
25. Śnieg wczorajszy nocy został unas leżeć, ale dzisiaj rano ztają.
26. Za naszym domem stoją trzy jabłonki z czerwonymi jabłkami.
27. Czy jeszcze chwilę za na mi zaczekacie, to pojdziemy zwami.
28. Nieśmiecie taki dzieciństwa czynic.
29. Nasze gory niesą za wysokie, wasze znać wyższe.
30. He funtow kiszek i ile chleba chcecie?
31. Nierozumię was, musicie głośni mowić.
32. Czyście kawałek mydła białego dla mnie na moim stole nieznaleźli?
33. Jego brat chce sobie dwa no wydomy w waszem ogrodzie postawić.
34. Słowo wyszło zserca.
35. To było dobrze od niego.
36. Co tam siedzą za ptaszki na tem murku?
37. Gburzi mieli pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiec przed wies przy prowadzili i chcieli je zprzedać.
38. Ludzie dzisiaj wszyscy na polu sieczą.
39. Chodź, brunatny pies ci nic niezrobi.
40. Zludźmi poszedłym z tyłu przez łąkę wżyto.

Kauernick, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Kurzętnik, gm. Kurzętnik, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Wilhelm Weyrich, miejsce urodzenia: Deutsch Krawarn am Mährisch, Oppeln [Kravaře, pow. Opawa, Czechy]

53 698 [f 84,6+]

1. Im Winter fliegen die Schneeflocken in der Luft herum.
2. Kiedy śnieg przestaje padacz, to jest zaraz lepsze powietrze.
3. Mach starkes Feuer im Ofen, daß die Milch kocht.
4. Der alte gute Mann ist übers Wasser gegangen und ins Eis eingebrochen.
5. On umarł przed 4 lub 6 tygodniamy.
6. Der Ofen war zu heiß, des wegen sind die Kuchen verbrannt.
7. On ji zawsze bez soli i bez pieprzu jajka.
8. Die Füße schmerzen mir von vielem Gehen.

9. Ja byłem u Pani i powiedziałem i to, a ona mówiła, że to chce ji córce powiedzieć.
10. Ja niechce tego więcej robić.
11. Ich schlage dich gleich mit dem Kochlöffel an die Ohren, du Affe!
12. Gdzie ty idziesz, czy wolno z tobą iść?
13. To są liche czasy.
14. Mein liebes Kind, geh von dieser Stelle fort, sonst beißen dich die Gänse todt.
15. Weil du fleißiger als die Andern warst, darfst du früher nach Hause gehn.
16. Tyś niejest tak wielki, abys flaszkę wina wypił, musisz jeszcze kawał urosnąć i większym bić.
17. Sei so gut und sage deiner Schwester, sie soll die Kleider für eure Mutter fertig machen und reinigen.
18. Wann du ihn eher gekannt hättest, denn wäre es ihm besser und er würde glücklicher sein.
19. Kto mie kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robi, jakbym go za draszka mieli, aleć oni to sami zrobili.
21. Komu on tu hystorię opowiadał?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo nas niezrozumi.
23. Wir sind müde und durstik.
24. Als wir gestern Abend zurück kamen, da schlief schon Alles fest.
25. Smieg został został tej nocy u nas leżeć, ale dziś rano ztopniał.
26. Hinter unserm Hause stehen drei schöne Apfelbäumchen welche schöne rote Äpfel tragen.
27. Niemożecie troszke za nami czekać, potem pujdziem z wami.
28. Wy niemacie się tak jak dzieci bawić.
29. Nasze góry niesą mocno wysokie, wasze są wiele większe.
30. Wiele fońtów worsztów i wiele chleba chcecie?
31. Ja nierozumie nic, musicie głośni gadać.
32. Nieznależlisście na moim stole kawałek białego mydła?
33. Sein Bruder will sich in eurem Garten zwei schöne Häuser bauen.
34. To słowo przyszło mu ze serca.
35. Sie haben recht getan.
36. Co tam siedzą za ptaszki u góry na murze.
37. Gozpodarze prowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczeków za wieś, aby je zprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj na polu wszyscy, aby różnili zbożę.
39. Idź eno, ten burý pies ci nic niezmroby.
40. Ja z ludziami tam przez tylną łakę w żyto jechał.

Krzemieniewo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Krzemieniewo, gm. Kurzętnik, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie: Valentin Lisinski, Marta Raszkowski

Nazwisko nauczyciela: Georg Adalbert Pankan, miejsce urodzenia: Damerau, Kreis Flatow, Reg.-Bez. Marienwerder

53 699 [f 84,7+]

1. Wzmie fiurgają te suche liście w powietrzu.
2. Zaraz skonczy śnieg padać, potem nastąpi lepsze powietrze.
3. Kładź węgle w piec' co się mléko będzie gotować.
4. Dobry stary chłop z końem załamał się na lodzie i w Żimną wodę wpadł.
5. On przed czterema albo przed sześćoma niedzelamy umarł.
6. Ogeń był za duży, Kuchy na ospódku dycht się spaliły.
7. On jię jaia przez soly i pieprzu.
8. Nogi mię robią duży ból, miślię zé ich przelecciałem.
9. Ia byłem u téj niewiasty, i jéj mówiłem, i ona mówiła, że swojej córki to powie.
10. Ia już więcé tego nie zrobię.
11. Ia cię zaraz wybiję wazuchwią po uszach, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz mami też ztobą iść?
13. Lyche są czasy.
14. Moje kochané dziecko zostań na dole, bo te złe gęsi zagryły by cie.
15. Tyś się dziś najlepej uczył, tedy możeś iść pręndzy do domu jak drudzy.
16. Tyś jeszcze za mały, abyś całą flaszkę wina wypił, jeszcze musisz trochę rosnąć.
17. Idź bądź tak dobry i mów twojéj siostrzój co ma waszój matce oblecienie uszyc, i jenaczcie szczotką wyciszczic.
18. Żebyś ty go znał to by było jenaczcie poszło i dla niego był by lepej.
19. Kto my kosz zmięsem pórwał?
20. On tak zrobił, jakby go do draszowania najęły, ale ony to samey zrobiły.
21. Komu on tą historyą opowiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo on nie rozumie.
23. My zemglały i pragnienie mamy.
24. Jak my wczoraj na wieczór się wrocili, ci drudzy juz były w łózku i močno spały.
25. W téj nocy śnieg u naś został leżyć, ale dziś rano zginył.
26. Za naszym domu stoją trzy piękne jabłóńka z czerwonymy jabłkami.
27. Czy nie możecie jeszcze chwilę na nas czekać, my z wami pójdziemy.
28. Nie wolno wam, takie dziecinskie rzeczy czynić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysoko, wasze są wiele wyższe.
30. Ile funtów worzty i ile chléb chcecie.
31. Ja waś nie rozumnię muszycie trochu głośniéj mówić.
32. Nie znaleślyście białego mydła dla mnie na mojm stolie?
33. Jego brat chce sobie dwa pięknie nowe dómy w waszem ogrodzie postawić.
34. Te słowo mu przyszło od serca.

35. To dobrze czynili.
36. Jakie tam siedzą ptaszki na murze?
37. Gospodarze pięć wołów dziewięć krów i dwanaście owieczki przed wioskę przyprowadzili i chcieli ich sprzedać.
38. Ludzie dzisiaj wszyscy na polu i śieką.
39. Idź ten brunatny pies tobie nic nie robi.
40. Ja z ludziami w tyłu przez łąką po zbożą jechałem.

Gwiździn, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Gwiździny, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski

Tłumaczył Gwiździn, den 26 Juni 1880

Nazwisko nauczyciela: Fiscoeder [?], miejsce urodzenia: [brak informacji]

53 700 [f 84,8+]

1. W zimę frugają suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, będzie lepsza pogoda.
3. Włóż węgla w piec, aby mleko się wnet zagotowało.
4. Dobry stary człowiek zarwał się z koniem na lodzie i wpadł w zimno wodę.
5. Umarł przed czterema lub sześcioma tygodniami.
6. Było za wiele ognia, kuchy ze spodka się zupełnie spaliły.
7. Ié jajka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Bolą mnie bardzo nogi, myślę, że je starł.
9. Byłem u niewiasty i powiedziałem jój, mowiła, że powi swojej córce.
10. Nie zrobię więcej tego.
11. Dam ci warzochnię w plapę, ty gapiu! mało!
12. Dokąd idziesz, czy mamy z tobą iść.
13. Są liche czasy.
14. Moje dziecko kochane, zostań tu na dole stoic, złe gęsi zagryzły by cię na śmierć.
15. Dziś nauczyłeś się najwięcej, i byłeś grzecznym, możesz do domu prędej iść jak drudzy.
16. Nie jesteś jeszcze dość dużym, abyś wypił flaszkę wina, musisz jeszcze kawał urosnąć, abyś wypił wina flaszkę.
17. Idź, bądź tak łaskaw i powiedz siostrze twojej, miała suknie dla matki waszój uszyć i wyściotkować.
18. Gdy byś go był znał! byłoby inaczej przyszło, i lepiej by z nim stało.
19. Kto mi ukradł mój kosz z mięsem?
20. Robił tak, jakby go do młocenia byli obstalowali (najeli), zrobili zaś sami.
21. Komu powiedział nową historiją.
22. Trzeba głośno krzyć, bo nas nie rozumni.
23. Jesteśmy zmęczeni i pić nam się chce.
24. Przyszedłszy wczoraj na wieczór na powrót leżeli drudzy już w łóżku i mocno spali.

25. Śnieg dzisiejszej nocy został leżyć u nas, ale dziś rano ztopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie moglibyście jeszcze na nasz okagmienie zaczekać, tedy pojdzien z wami.
28. Nie musicie się takimi dzieciństwami zajmować / trudnić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są daleko wyższe.
30. Wiele funtów worszty i chleba chcecie?
31. Nie rozumnię waś, musicie cokolwiek głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście kawałek białego mydła dla mnie na stole.
33. Jego brat chce sobie pobudować dwa nowe piękne domy w waszym ogrodzie.
34. To było serdeczne słowo
35. To było dobrze od waś.
36. Čo siedzą tam za ptaszki u góry na murku?
37. Gbure – gospodarze przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wioskę, te sprzedać chcieli.
38. Ludzie są dzisiaj wszystkie w polu i sieką.
39. Idź tylko, brunatny pies nic ci nie robi.
40. Pojechałem z ludzmi tam w tyle przez łąkę w zboże.

Mroczo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Mroczo, gm. Grodziczno, pow. nowomiejski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Eduard v. Biezieki [?], miejsce urodzenia: Miechnan [?], Kreis Carthaus

53 701 [f 85,7+]

1. W zimie suche liście w powietrzu latają.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, potem będzie powietrze pogodniejsze.
3. Rzuć węgle w piec, aby się mleko wnet zagotowało.
4. Ten dobry starzec na lodzie z koniem się załamał i w zimną wodę wpadł.
5. Umarł cztery albo sześć tygodni temu.
6. Ogień był za gorący, ciasto pod spodem zupełnie spalone.
7. Jaja zawsze bez soli i pieprzu jada.
8. Nogi mię bardzo bołą, zdaje mi się, że je sobie odparzył.
9. Byłem u tej niewiasty i powiedziałem jej to, ona zaś mówiła, że i córce to powie.
10. Już też więcej tego nie zrobię!
11. Zaraz ci dam warząchwą po uszach, ty mało!
12. Dokąd idziesz, mamyż ztobą iść?
13. Kiepskie są czasy!
14. Moje kochane dziecko, zostań tu na dole, złe gęsi cię zagryzą.
15. Dzisiaj najwięcej się nauczyłeś i byłeś grzecznym, możesz rychlej iść do domu, a niżeli drudzy.

16. Jeszcze nie dosyć duży jesteś, aby butelkę wina wypić, wprzód jeszcze kawalek urosnąć i większym być musisz.
17. Jdź, bądź tak dobry i powiedz siostrze, żeby suknie dla matki waszej dokończyła i szcztoką wyczyściła.
18. Gdybyś go był znał! w ten czas inaczejby się było stało i z nim by lepiej było.
19. Któż mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. Udawał, jakoby go byli do młocenia zamowili; jednakże sami to uczynili.
21. Komuż tę nową powieść opowiadał?
22. Trzeba głośno krzyczeć, inaczej nas nie zrozumie.
23. Jesteśmy z męczeni i mamy pragnienie.
24. Gdyśmy wczoraj wieczor wrocili, drudzy już w łózkach leżeli i mocno spali.
25. Śnieg tej nocy pozostał, ale dziś rano stopniał.
26. Za domem naszym stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możecie chwileczki na nas zaczekać, wtedy zwami pojedziemy.
28. Nie powinniście się w takie dzieciństwa bawić.
29. Góry nasze nie są bardzo wysokie, wasze są o wiele wyższe.
30. Jle funtów kielbasy i ile chleba chcecie?
31. Nie rozumiem waś, musicie trochę głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście kawałka mydła białego dla mnie na moim stole?
33. Brat jego chce sobie dwa nowe piękne domy w ogrodzie waszym budować.
34. To słowo od serca przyszło!
35. To było dobrze od nich!
36. Jakież tam ptaszki siedzą na murku?
37. Gburzy pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wieś byli wyprowadzili, chcieli je sprzedać.
38. Ludzie dziś wszyscy na polu i koszą.
39. Jdź tylko, ten bury pieś ci nic nie zrobi.
40. Pojechałem z ludźmi tyłami przez łąkę w zboże.

Mroczenko, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Mroczenko, gm. Grodziczno, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Hermann Kant, miejsce urodzenia: Bogumilken, Kreis Strasburg W/P. [Bogumiłki, gm. Bobrowo, pow. brodnicki]

53 702 [f 85,8+]

1. W zimę fiurgają suchę Liscie w powietrzu w około.
2. Ono zaraz przestanie śnieżyć, w ten czas powietrze się polepszy.
3. W czyn (wysp) węgli w piec, aby się mleko wnet gotować zaczęło.
4. Dobry, stary mężczyzna z koniem lód przełamawszy, w zimną wodę wpadł.
5. On przed czteroma czyli sześcioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, Kuchy (Ciasto) udołu zupełnie czarno opolone.
7. On jé Jaja zawsze bez soli i pieprzu.

8. Nogi mnie bardzo bolą, mniemam, żem się za nadto zleciał.
9. Ja byłem u téj pani i jej powiedziałem, lecz ona mówiła, że swojej Córce takozę powie.
10. Ja też już więcej tego niechce czynić.
11. Ja zaraz cię uderzę warzochwią po zauszkę, ty Małpo!
12. Dokąd ty idziesz, mamy i my z tobą iść?
13. Są to lichę czasy!
14. Moję kochanę dziecię, zostań tu udołu stoć, te złe gęsi cię zażró.
15. Tyś się dziś najwięcej nauczył i byłeś grzecznym, możesz więc wcześniej (prędzej) do domu iść niżeli drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dosyć duży, aby jedną butelkę wypić, ty musisz jeszcze kawał urosnąć i większem być (zostać).
17. Idź, bądź tak dobry i powiedz twojej siostrze, ona miała suknie dla waszej Matki zupełnie odszyć (uszyć) i szczotką wyczyścić.
18. Gdy byś ty go był zaznał! w tyn (natyn) czas byłoby inaczej przyszło (wypadło) i byłoby skuteczniej o niego stoć.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak udawał, jak gdyby go do młocenia zapozwali, oni ale sami to uczynili.
21. Komu on tą nową (nawotną) Hystorią opowiedział?
22. Trzeba głośno krzyczeć, boć on nas nie zrozumie.
23. Myśmy zemglonę i mamy pragnienie.
24. Gdyśmy wczoraj w wieczor zpowrotem przybyli, leżeli drudzy w łóżku i byli twardo w zaśnięciu (wspiku).
25. Śnieg tej nocy u nas leżeć został, lecz dziś rano roztopniał (się rozpuścił).
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możecie jeszcze jedno okamgnienie na nas zaczekać, w tyn czas idziemy z wami.
28. Wy nie musicie takie dziecięstwa prowadzi [!] (pędzić).
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, te wasze są wiele (daleko) wyższe.
30. Ile (wiele) funtów kielbasy i ileśz chleba chcecie mieć?
31. Ja was nie rozumię, musicie trochę (cokolwiek) głośniej mówić.
32. Czyście wy żadnego kawałeczka białego mydła dla mnie na moim stole nie znaleźli?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie budować (wystawić).
34. To słowo przyszło mu od serca.
35. To było rzetelnie (słusznie) od was.
36. Cóż tam siedzą za ptaszki ugóry na tym mureczku?
37. Gburey mieli pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wioską wyprowadzonę, to oni chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszystkie na dworze na tem polu i sieką.
39. Idź tylko, ten brunatny pies nić ci nie uczyni (zrobi).
40. Ja z ludzmy (zludziamy) tam po zatyle przez łąkę w zborze wjechałem (zjechałem).

Grodziczno, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Grodziczno, gm. Grodziczno, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Leo Bronk, miejsce urodzenia: Grabau, Kreis Pr. Stargard
[może: Grabowo, gm. Bobowo, pow. starogardzki]

53 703 [f 85,9+]

1. W zimie lata suche liście na okoł przes powietrze.
2. Zaraz oprzestanie [?] śnieg padać, w tedy będzie powietrze lepsze.
3. Włóż węgli w pieć aby mleko zaraz sie gotować zaczęło.
4. Stary dobry człowiek załamał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed czteréma albo sześcioma tygodniami.
6. Ogień był za gorący, ciasta zupełnie pod spody czarno przypaliły się.
7. On je zawsze jaja bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, ja myślę, ja je zbiegał.
9. Ja byłem u pani i powiedziałem jej, i ona mówiela, że chce i swojej córce powiedzieć.
10. Niechcę więcej nigdy tego czynić.
11. Ja ciebie uderzę natychmiast warzochwią, ty małpo.
12. Dokąd idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecię, zostań tu na dole stoić, te złe gęsi by cię zagrizły.
15. Ty dziś najwięcej się nauczył i byłeś grzecznym, ty możesz prędzěj do dom iść jak ci drudzy.
16. Tyś nie jest jeszcze dość wielki, aby butelkę wino wypić, ty musisz jeszcze kawał urosnąć i większym bydź.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twojój siostrze, ona miała szaty dla waszej matki uszyć i szczotką czysto zrobić.
18. Gdybyś go znał! więc by inaczej było stało, i mogłoby rzeczywiście lepiej około niego stoić.
19. Kto mi moj kosz z mięsem ukradł?
20. On czynił tak, jak by go do młocenia zamówili; oni jednakowoż sami uczynili.
21. Komu on tę nową hystoryję powiedział?
22. Trzeba głośno wrzeszczeć, inaczej nierozumi on naś.
23. My żeśmi są z męczeni i mamy pragnienie.
24. Skoro żeśmi wczoraj wieczór wrocili, lezeli ci drudzy już w łóżku i mocno spali.
25. Śnieg u naś téj nocy został leżyć, ale dziś z rana już stopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy ładne jabłoneczki z czerwonemi jabłuszkami.
27. Niemożecie wy naś jeszcze chwilki czekać, w tedy idziem z wami.
28. Niemacie takich dziecinnych spraw prowadzić.
29. Nasze góry niesą bardzo wysokie, te wasze są daleko wyższe.
30. Wiele funtow kielbasy i wiele funtow chleba chcecie mieć?
31. Nierozumiem waś, musicie cokolwiek głośniěj mowić.

32. Czyście dla mnie nieznaleźli kawałka mydła na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa ładne nowe domy we waszym ogrodzie budować.
34. Te słowo wyszło ze serca!
35. To było słusznie od nich!
36. Co za ptaszki siedzą tam u gory na murku?
37. Gospodarze przyprowadzili przed wieś pięć wołów i dziewięć krów i dwa-
naście owieczek, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszystkie na polu i sieką.
39. Idź tylko, ten brunatny pies nieuczyni tobie nić.
40. Ja z ludzmi po zatyłach pojechałem przez łąki w zboże.

Kielpin, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Kielpiny, gm. Lidzbark, pow. działdowski

Tłumaczyli uczniowie z pomocą krewnych [mit Hilfe ihrer Angehörigen]

Nazwisko nauczyciela: Johann Nepomuk Pokora, miejsce urodzenia: Białosłiwe,
jetzt Weissenhöf, Bromberg [Białosłiwie, gm. Białosłiwie, pow. piski]

53 704 [f 85,5]

1. Wzmę furgają (latają) suche liście w powietrzu dokoła.
2. Wnet przestanie śnieg kurzyć, to powietrze będzie lepsze.
3. Włóż węgli w pieć, co się młoko w net zagotuje.
4. Ów stary dobry człowiek zarwał się z koniem na lodzie i wpadł do zimnej wody.
5. On przed czteroma lub sześcioma tygodniami zamerł (umerł).
6. Ogień był za mocny, bo się placki (kołaczki) ze spodu całkiem opaliły.
7. On ję jaja bez pieprzu i soli.
8. Nogi mię bardzo bołą, mnie się zdaje, iżem je poodtłaczał.
9. Ią był u tej kobiety (niewiasty) i powiedziałem ję, a ona mi mówiła, iż to
i swojej córce powie.
10. Ią niechcę już więcej razy to robić!
11. Ią ci tu mało dam tą warząchwą parę za uszy!
12. Gdzie ty idziesz, czy mamy iść z tobą?
13. Są bardzo złe czasy!
14. Moje kochane dziecię, pozostań tu na dole, bo cię tam te złe gęsi zazrą.
15. Tyś dziś najwięcej się nauczył i byłeś grzeczny, dla tego pojedziesz od
wszystkich najprędzej do domu.
16. Ty żeś jeszcze nie dość duży (wielki), a żebyś mógł szklankę wina wypić,
musisz jeszcze kawał podrosnąć i większy być.
17. Idź i bądź tak dobry powiedzieć swojej siostrze, ażeby te suknie ukończyła
szyć dla matki i szciotką je wyczyściła.
18. Żebyś ty go był poznał, wcale by inaczej się stało a z nim by było lepiej!
19. Kto mi moj kosz z mięsem porwał (ukradł)?
20. On tak czynił, jakby go oni do draszowania (młócenia) obstalowali;
jednakowoż oni sami sobie to zrobili.

21. Komu on tę nową powiastkę (hystoryę) opowiadał?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo inaczej nasz niezrozumie.
23. My są ztrudzeni i mamy pragnie nie.
24. Gdy my się wczoraj powrócili, leżeli już drudzy w łóżku mocno pozasipiani.
25. U nasz upadł téj nocy śnieg, lecz rano zaraz ztajął.
26. Po za naszym domem stoją trzy jabłónki z czerwonomi jabłuczkami.
27. My pójdziem z wami, lecz czy byście nie mogli na nasz trocha zaczekać?
28. To czale wam nieprzystoj, takie dziecinności czynić.
29. Nasze góry nie są wysokie, wasze są wiele wyszsze.
30. He funtów kielbasy (kiszki) i ile chleba chcecie mieć?
31. Wcale waś nierozumię, musicie troche głośniej mówić.
32. Czy na mojem stole nie znaleźliście dla mnie kawałka białego mydła?
33. W waszym ogrodzie chce jego brat dwa piękne nowe domy wystawić.
34. To słowo pochodziło mu ze serca!
35. To było dobrze od nich!
36. Co to za ptaszki siedzą ot na tym małym murze?
37. Włóścianie (gburzy) przyprowadzili za wieś pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owieczek, aby je sprzedać.
38. Wszyscy ludzie są dziś na polu i żniwują (koszą).
39. Idź tylko, ten brunatny pieś ci nić niezrobi.
40. I z tymi ludźmi po za tą łąką po zboże pojechał.

Hartowitz, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Hartowiec, gm. Rybno, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Franz Talaśka, miejsce urodzenia: Poln. Cekcyn [Cekcyn, gm. Cekcyn, pow. tucholski]

53 705 [f 86,1]

1. W zimie lecą suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtenczas będzie piękna pogoda.
3. Włóż węgli w piec, aby mleko się wnet gotować zaczęło.
4. Dobry stary chłop zarwał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed czterema lub szesćciama niedzielamy.
6. Ogień był za gorący, placki się pod spodkiem zupełnie przypaliły.
7. On jé jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bołą, ja myślę, ja sobie je przebiegałem.
9. Ja byłem u niewiasty i jej to powiedziałem, ona mówiła, ona powie to także córce swojej.
10. Ja chcę tego więcej nieczynić!
11. Ja ci dam zaraz łyżką za uchu, ty małpo!
12. Gdzie Ty idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są liche czasy!

14. Moje miłe dziecko, zostań tu na dole stojąc, te złe gęsi zagryzą Cię.
15. Ty się najwięcej dziś nauczyłeś i byłeś skromny, Ty możesz wcześniej do domu iść, jak ci drudzy.
16. Nie jesteś jeszcze dorosły do wypicia flaszki wina, musisz wprzód kawał rość i większy zostać.
17. Idź, bądź tak dobry i mów Twojej siostrze, ona ma te rzeczy dla waszej matki uszyć i szcnotką wyczyszczyć.
18. Gdybyś go był znał, natenczas by to inaczej przyszło i lepij by na niego było.
19. Kto mi kosz z mięsem ukradł?
20. On czynił tak, jakoby go do młócenia postanowili; oni ale to sami zrobili.
21. Komu on tę nową chystoryją opowiedział?
22. Musi się głośno krzyżeć, innaczej nierozumie nam.
23. Sąśmy ztrudzeni i mamy pragniączkę.
24. Gdyśmy wczoraj na wieczor do domu przybyli, legli ci drudzy już w łóżku i byli mocno uspieni.
25. U nas został przez noc śnieg leżyć, ale dziś rano ztopniał.
26. Poza naszym domem stoją trzy piękne drzewka jabłkowe z czerwonymi jabłeczkami.
27. Gdybyście nas momencik zaczekać mogli, natenczas idziemy z wamy.
28. Niepowinniście się takim dziecinnościami oddawać.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Ile funtów worszty i ile chleba chcecie mieć?
31. Nierozumię was, musicie troszkę głośni mówić.
32. Nieznalezlicie dla mnie żadnego kawałka białego mydła na moim stole?
33. Jego brat chce dwa nowe piękne domy we waszym ogrodzie budować.
34. To słowo pochodziło jemu z serca.
35. To było prawie od was!
36. Co za ptaszki siedzą tam ugóry na tym murku?
37. Gburzy przygnali pięć wołów, dziewięć krów i dwanasć owieczek przed wioskę, aby takowe sprzedać.
38. Dzisiaj są wszyscy ludzie na polu i koszą.
39. Idź tylko, ten kawiasty pies ci nic nieuczyni.
40. Ja wiechałem z temy ludzmy tam tyłem przez łąkę w zboże.

Bielitz, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Bielice, gm. Biskupiec, pow. nowomiejski

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Walentin Schweitzer, miejsce urodzenia: Pempowo, Kreis Kroebe, Reg.-Bez. Posen [Pępowo, gm. Pępowo, pow. gostyński]

56 849 [e 83,3]

1. W zimie fjugają suche liście w powietrzu.
2. Przestanie zara śmnieć padać, wtedy będzie powietrze lepsze.

3. Włóż węgle w piec, co się mleko zara zagotuje.
4. Tén dobry stary chłop się z kóniem na lodzie załómał i w zimnó wodę wpad.
5. Ón umar przed cztóryma abo przed széściu niedzielami.
6. Ogień buł za gorący, kuchy pod spódźkiem się dycht czarno spalili.
7. Ón jé jaja zawsze przez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bóló, ja myślé, że je oddłabiółem.
9. Bółem u kobiety, i mówiłem źi, a óna mówiła, że óna swoi córce też chce powiedzieć.
10. Ja nie chce tego więcéj robić.
11. Ja cié zara rzne z warzuchwió bez uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, czy my mawa z tobó iść?
13. Só złe czasy!
14. Moje kochane dziecko, zostań tu na dole stoić, złe gési zazró cié!
15. Ty się dżiszaj najlepi uczułeś i bułeś grzeczny, ty mozesz prędy iść do domu, jak te drugie.
16. Ty nie jesteś jeszcze dość duży, cobyś flaszkę wina móg wypić, musisz jeszcze kawałek urosnąć i być większy.
17. Idź, bądź taki dobry i mów Twoi siostrze, ona ma suknie waszy matce uszyć i czysto oszczotkować.
18. Żebyś ty go poznał, toby było inaczy przyszło i lepi by z nim było.
19. Kto mnie mój kosz z mięsem ukrad?
20. Ón tak robił, jakby óni go do draszowania obsztalowali; ale óni to sobie sami zrobili.
21. Kómu ón tó nowó historye opowiedział?
22. Trzeba mocno krzyczyć, bo niaczy [!] nas nie zrozumieć.
23. My jestéma zmordowani i pić nóś się chce.
24. Jakmy wczoraj na wieczór nazad przyszli, to już leżeli te drugie w łózkú i mocno spali.
25. Śmniég u nas bez ajwtó noc został leżyć, ale dżiszaj réno roztajał.
26. Za naszym dómem stoju trzy ładne jabłónki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Niemożeta na nas jeszcze troché poczekać, to pódziéma z wami.
28. Niémata takiego dżecinstwa robić.
29. Nasze góry nie só bardzo wysokie, wasze só wiele wyższe.
30. Wiele fóntów worszty i wiele chleba chcecie?
31. Ja was nie rozumié, musicie troche głośni gadać.
32. Nie naleźlišta dla mnie kawałka białego mydła na moiém stole?
33. Jého brat chce sobie dwa ładne nowe dómy we waszym ogrodzie budować.
34. Te słowo przyszło mu ze serca.
35. To było dobrze od nich.
36. Co tam za ptaszki szedzó u góry na mureczku?
37. Gburi przyprowadzili pieńć wołów i dziewięć krowów i dwanaście owieczków przed wiesz, oni chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dżiszaj wszystkie na polu i sziekó.

39. Idź tylko, ten brónatny pies czy nić nie zrobi.
 40. Jechałem z ludźmi tam w tyle bez łąke we zboże.

Lekarth (Lekartk), Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Lekarty, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: I. Wolski, miejsce urodzenia: Tuchel [Tuchola]

56 850 [e 83,2]

1. W zimie fiurgają suche listy w powietrzu.
2. Wnet śnieg przestanie padać, to będzie wtedy ładna pogoda.
3. Włóż węgla w piec, to się mléko wnet przeważy.
4. Ten dobry stary człowiek się zarwał z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On przed szterema czy też przed szościoma tygodniami zamarł.
6. Ognia było za wiele, kuchy się od trzonu na dycht spaliły.
7. On je jaja zawsze przez soli i przez pieprzu.
8. Nogi mi bołą, myśle żeś je sobie przeczołał.
9. Ja był u kobiety i powiedziałem j, i ona mówiła, ona też chciała jej córce mówić.
10. Ja też niechcę tego więcej robić.
11. Ja cię wnet wypalę wlep tą wazachwią, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mawa my też iść z tobą?
13. Są lichy czasy.
14. Moje kochane dziecko, zostań tu na dole stoic, złe gęsi zażrą cię.
15. Tyś się dziś najwięcej nauczył, byłeś grzeczny, ty możesz prędzij iść do domu, jak te drugie.
16. Ty nie jesteś jeszcze dość duży, abyś jedną flaszkę wina wypić, ty jeszcze musisz kawał urosnąć i większy być.
17. Idź i bęc tak dobry i mów twojej siostrze, ona ma suknie dla waszej matki uszyć i z szczotką wyczyścić.
18. Zebyś ty go znał, toby inaczej przyszło i z nim by lepiej było.
19. Chto mie mój kosz z mięsem ukrat?
20. On tak robił, jak by on był do draszowania obsztalowany, oni ale to sami zrobili.
21. Komu on te nową historiją powiadał?
22. Musi się głośno krzyczyć, bo on nas nierozumieie.
23. My są zmenczeni i nom chce się pić.
24. Łak my wczoraj na wieczór nazad przyśli, to trugie [!] leżeli w łóżka i twardo już spali.
25. Śnieg został przez noc u nas leżyć, ale dzisiaj rano on stajał.
26. Za naszą chałupą stoją ładne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możecie zanami jeszcze chwilkę zacząć, to my też z wami pojdzem.

28. Niepotrzebujecie takie dziecinstwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele większe.
30. Wiele fuńtow worszty i wiele chleba chcecie mieć.
31. Ia nie rozumnie wam, musicie trochej głośni gadać.
32. Nie znaleźliście zadnego kawęłka [!] białego mydła dla mie na stole.
33. Iego brat chce sobie dwa ładne nowe chałupy w naszym ogrodzie pobudować.
34. To słowo przyszło z serca.
35. To było dobrze od nich.
36. Co tam siedzią za ptaszki u góry na murku?
37. Te gbury przyprowadzili pięć wołów, dziewięć krowów i dwanasie owiec przed wieś i chcieli je sprzedać.
38. Te ludzie sa wszystkie na polu i siekają.
39. Idź jeno, ten brunatny pies ci nic nie robi.
40. Ia z ludziami tam wtył przez łąkę w żyto pojechałem.

Nikolaiken, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Mikołajki, gm. Kurzętnik, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Szydzik, miejsce urodzenia: Kamionken, Marienwerder
56 851 [e 84,3]

1. W zimie frugają suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie powietrze znów lepsze.
3. W syp węgla w piec', aby mleko się wnet zagotowało.
4. Ten stary dobry człowiek załamał się na lodzie z koniem w pad w zimną wodę.
5. On przed cztery lub sześć tygodni już umar.
6. Ogień był zagorący, placki u spodu dycht czarno spalone.
7. On zawsze je jaja bez pieprzu i bez soli.
8. Nogi mnie bardzo bołą, ja myślę, że m ich przechodził.
9. Byłem u ty kobiety i mówiłem i i ona mówiła, że swoi córce to powie.
10. Tego ja wiency nie zrobie.
11. Ja cie zaraz warzochwio na łep rzne, ty małpo!
12. Do kąd idziesz, mómy z tobo iść?
13. To liche czasy.
14. Moje dziecko zostón tu, bo gési cie zazró.
15. Tyś dziszaj dobry bół i najwięcy się nałuciółeś, to możeś przód do domu iść, jak drudzy.
16. Ty nie jesteś dość duży, ty niemożesz eście szklónki wina wypić, ty eście musiszz kawał urosnąć.
17. Bądź tak dobry i mów twoi siostrze, ona ma choły przed waszó matkie fertych zrobić i z szczotkowacz.
18. Kiebysz go znał, toby boło jenaczy i lepi by z niem ztojało.

19. Kto mi ukradł moj kosz z mięsem?
20. On tak robiół, jakby go do draszowania obsztalowali, ale oni to same zrobili.
21. Komu on te nowe chrystorye powiedział?
22. Trzeba głośno krzycić, bo naś niezrozumi.
23. My jesteśmy z mordowane, i momi pragnienie.
24. Jak żem wczoraj wrocili, to oni już spali w łóżku.
25. W nocy śmiek został leżyć, ale dziś rano z topniał.
26. Za noszem domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi jabkami.
27. Niemożeta na nas eście moment czekać, tedy podzem z wami.
28. Niemuszyta być tak dzieczynne.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wyższe.
30. Wiele fontów salcesonu i wiele chleba chceta?
31. Ja waś niezrozumie, wy muszyta głośni gadać.
32. Czyśta na stole kawałek mydła dla mnie nieznażli?
33. Jego brat chcę sobie we waszem ogrodzie dwa nowe chałupy budować.
34. To słowo przyszło mu ze serca.
35. To było szłusne od waś.
36. C'ò tam za ptaszki siedzo na tém murku ugory?
37. Gbury pięć wołów, dziewięć krowów i dwanaszcie owiec' przed wiesz przygnali i chcieli ich zprzedać.
38. Ludzie są dzisz na polu i sieką.
39. Ić jeno, ten bronatny pieś ci nic niezrobi.
40. Ja z ludziamy tam w tyle przez łąkie w żyto w jechałem.

Nawra, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Nawra, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Anton Gruning, miejsce urodzenia: Lautenburg [Lidzbark, gm. Lidzbark, pow. działdowski]

56 852 [e 84,9]

1. W zimie fiurgają suchę liście w powietrzu.
2. Przestanie zaraz śnieg padać, w ten czas będzie powietrze lepsze.
3. Wrzuć węgle w pieć, że się mleko zacznie gotować.
4. Dobry stary mąż wpad z koniem pod lod i w zimną wodę.
5. On przed czteroma albo szeciom tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy są na odcpodku zupełnie spalone.
7. On je jajka zawsze przez soli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bolo, mi się zdaje zem je starł.
9. Ja byłem ukobiety i mowiłem jėj, a ona mowiła ze chce swėj córcę powiedzić.
10. Ja nie chcę tego więćej czynić.
11. Ja cię zaraz warzuchwią przez łep znę, ty małpo!

12. Gdzie ty idziesz, mawa z tobą isdz?
13. Są lichę czasy.
14. Moje kochane dziecko zostaj tu stoic, złe gęsi cię zazrą.
15. Tyś się dzisiaj najwięcej nauczył i byłś grzeczny, mozesz prędzej do domu isdz, jak inne.
16. Ty jeszcze nie jesteś dość duży, abys flaszkę wina wypił, ty muszys jeszcze kawał większy urosnąć.
17. Idz, bądź tak dobry i powiedz twojej siostrze, on [!] ma suknie dla waszej matki uszyć i szczotką czystą zrobić.
18. Zebyś ty go znał! to by jenaczy przyszło i lepiej by z nim stało.
19. Kto mię mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robił, jak by go do drażby obstalowali; ale oni sami to zrobili.
21. Komu on nową chystorią powiedział?
22. Trzeba głośno krzycić, bo nas nie zrozumia.
23. My jestesmi zmęczeni i mawa pragnienie.
24. Gdy m wczoraj na wieczór przysli, lezeli inni w łozku i usypiali.
25. Śnieg to noc unas został leżyc, ale dziś roztopniał.
26. Za naszym domem stoia trzy piękne jabłoneczki z czerwonemi jabłuskami.
27. Nie mozeta jeszcze chwilkę zaczekać, a podziewa z wamy.
28. Wy nie macie takich dziecinności czynić (robić).
29. Naszę gory nie są bardzo wysokę, waszę są wiele wyszę.
30. Ile funtów worszty i chleba chceta?
31. Ja wam nie rozumie, muszicie trochę głośniój mowić.
32. Nie znaleźliście kawałek białego mydła dla mię na mojem stole?
33. Jego brat chcę sobie dwa nowę pięknę domy w waszem ogrodzie zbudować.
34. Słowo wyszło mu z serca.
35. To było dobrze od niego.
36. Co to za ptaszki siedzą wysoko na murku?
37. Gbure mieli pięć wołów i dziewięć krowów i dwanasie [!] owieczków przed wioską, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie sa dzisaj wszyscy na polu i szeką.
39. Idź tylko, bronaty pies nic ci robi.
40. Ja z ludzmi z tyłu przez łakę w zyto wiechałem.

Paceltowo [Petzelsdorf], Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Pacółtowo, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Ferdinand Tempski, miejsce urodzenia: Großendorf bei Danzig [może: Władysławowo, gm. Władysławowo, pow. pucki]

56 853 [e 84,10]

1. W zimie latają suche liście w powietrzu.
2. Eiwto w net oprzestanie śnieg padać, wtedy powietrze zaś będzie lepsze.

3. Włósz węglów w piec, aby mleko się wnet zagotowało.
4. Dobry stary mąż załamał w lodzie i w zimną wodę wpadł.
5. Eiften przed czteramy albo szczęściu tygodniamy zamér.
6. Eiften ogien był za gorący, kuchy są przeciesz na dole zupeł nie spalony.
7. Eiften jé jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, wierzę, że je sobie oszorował.
9. Byłem u pani i je to powiedziałem i ona powiedziała, że chciała eifto swójój córce powiedzieć.
10. Niechcę eifto zaś zrobić.
11. Dam ci zaraz z łyżką za uszy, ty małpo!
12. Eiwo idziesz, mamy z tobą iść?
13. Eifto liche czasy!
14. Moje lube dziecię, zostan tu na dole stoć, złe gęsi zagryzą cię.
15. Tyś dziś najwięcej się nauczył i byłeś grzeczny, mozesz prędić do domu iść jak drudzy.
16. Nie jesteś jeszcze dosyć duży, a byś butelkę wina wypił, musisz najpierw jeszcze cokolwiek rość i większym być.
17. Idź, bądź tak dobry i powiedz twojój siostrze, aby rzeczy dla waszój matki uszyła i z szczotką oczyściła.
18. Gdy byś go był znał! ponieważ było by eifto innaczéj przyszło i eifto by lepiéj o koło niego stoiało.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. Eiften uczynił tak, jak gdyby go do młocenia obstalowano, oni ale eifto sami zrobili.
21. Komu on tę nową historyję opowiedział?
22. Trzeba głośnie wrześć, boć tak nie zrozumi nas.
23. My jesteśmy zmęczonemy i mamy pragnienie.
24. Jak my wczoraj napowrót przybyli, eiwo leżely drudzy już w łózku i mocno zasnęli.
25. Śnieg téj nocy u nas został leżyć, ale dziś rano się już roztopił.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi jabełkami.
27. Czy niemożecie jeszcze momencyk zaczekać, wtedy z wamy pójdziemy.
28. Nie wolno wam takiego dzieciństwa prowadzić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są daleko wyszsze.
30. Hle funtów wurszty i ile chleba chcecie mieć?
31. Ja nierozumniem was, musicie cokolwiek głośnieć mowić.
32. Czy żeście dla mnie na stole kawałek białego mydła nie znaleźli?
33. Jego brat chce sobie we waszym ogrodzie dwa nowe budynki wybudować.
34. Eifto słowo przyszło jemu od serca.
35. Eifto było od nich słusznie.
36. Co tam eiwo za ptaszki siedzą na murku?
37. Gbury przed wieś pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiec na sprzedanie przyprowadzili.
38. Ludzie są dziś wszyscy na polu i sieczą.

39. Idź tylko, brunatny pies ci nic nie zrobi.

40. I ja z ludźmi eifto wtył przez łąki w zboże pojechałem.

Samplawa, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Samplawa, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Wardecki, miejsce urodzenia: Pullkowitz, Kreis Sthum
56 854 [e 85,3]

1. Wźymię furgaią suche liscze przez powietrze na około.
2. Niedługo przestanie sniek padac, tedy napowrod powietrze będzie lepszą.
3. Wrzięc wtym Piécu wegle, aby to mleko wczesnie gotowac się zaczyło.
4. Ten stary dobry człowiek wraz skoniem zarwał się przez lót i wpadł wzymno wodę.
5. On przed czteroma czyli sześcuma tygodniami umarł.
6. Ogeń był za goronci, bo czastka od dołu czałkiem czarno spolone czyli spłomion [?].
7. On pozywa zawsze jaika bes sóli i pieprzu.
8. Nogi mię bardzo bolo, ja wierze iż ja one przebiegał.
9. Ja byłem u tej niewiasty, i onej mowiłem, a ona mowiła ze ona chcę i swojej corce mowic.
10. Ja więcej także tego napowrod niechce czynic.
11. Ja ciebie zaraz uderze, złyszko odgotowania pozausku, ty małpo.
12. Dokond bieyiz, mamy my stobo biezyć?
13. Tera są liche czasy!
14. Moje kochane dziecko pozostan tu nadole, stoic, bo te złoszliwe gęszy zagryzo cię nasmierc.
15. Tisz się dzyszaj najwięcej nauczył, i byleśz grzecznym, Ty mozesz wczesniej do domu biezyt nizeli czy drudzy.
16. Ty jestesz niedosyc duzy, abysz jedno butelkie wina wypięł, ty muszysz najpierw kawałek podrośc i większym bydz.
17. Jdz i bądź tak dobry i mow twojej siostrze ona ma obleczenie dla waszej matki gotowo uszyc i ze szczotko czysto zrobic.
18. Gdybysz ty onego znał! toby było jenacej nastompieło i starannosc gorliwsza o onego by się stala.
19. Kto mię mój kosz i mięso skradł?
20. On tak czyńi, jak by wy onego do młocenia wzywali, wy samni dlatego działali.
21. Komu on to nowo chystorie opowiedział?
22. Trzeba glosno krzyczyc, gdysz on nas nic nierozumi.
23. My jestesmy z nuzeni i mamy pragnienie.
24. Jakezmy dnia wczorajszego wieczorem powroczeni, to lezeli czy drudzy już włoszku (wpozczeli) i byli mocno wspaniu.

25. Sniek dzyszejszei nocy lezyc się pozostał u naś, a le dzyszejszego poranku się roztopił.
26. Po zatyłku naszego domu stoią trzy piękne jabłonkowe drzewa szczerwonemi japkami.
27. Niemożcę wy okamgnienia za namy poczekac, tedy my zwamy puidziemy.
28. Ja niepotrzebuie wcale takiej dzeczynnoszczy wypełniac.
29. Nasze góry niesą bardzo wysokie, te waszę to są wiele wysze.
30. Jek wiele funtow salcesonu i wiele chleba chcę wy mięć?
31. Ja was nierozumniem, wy muszycie cokolwiek głośni mowic.
32. Ci nie macię kawałek białego mydła przedemię na moiem stole znalezonego?
33. Jego Brat chce dwa piękne nowe domy we waszēm sadzie budowac.
34. To słowo przyżło mu od serca!
35. To było rzetelnie od niego.
36. Co tam siędzą za ptaszki ugóry na murkach?
37. Cy gospodarze mieli pięć wołów i dziewięć Krow i dwanaszcię owiec przed wiosko sprowadzonych, ktore oni chcieli sprzedac.
38. Tę ludzie są dzyszaj wszystkie na dworzu i na polu szęko czyli Koszą.
39. Biesz tylko, ten brunatny pies tobie nic nieuczyni.
40. Ja stemy ludzmi tam pozatyłku przez łąkie w żyto wiechałem.

Wulka, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Wielka Wólka, gm. Biskupiec, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Gottlieb Beijer, miejsce urodzenia: Pehsken, Kreis und Reg.-Bez. Marienwerder [Piaseczno, gm. Gniew, pow. tczewski]

56 855 [e 85,4]

1. W zimie fiurgają suche listy bez powietrze.
2. Zaraz śnieg przestanie kużyć, wtedy pogoda znów będzie lepsza.
3. Wrzuć węgli w piec, co się mleko zacznie warzyć.
4. Ten dobry stary człowiek z koniem się zarwał i we wodę wpad.
5. On przed cztery albo sześć niedziel zamarł.
6. Ogień był za duży, kuchni się popalili.
7. On je jajka bez soli i bez pięprzu.
8. Nogi mę mocno bołą, myśle żem je odłabił.
9. Ja to powiedała ty kobiecie a ona mowiła, że to swej córce powie.
10. Ja tego nie chcę więcej robić.
11. Ja cię zaraz warzóchwią w łeb żnę, ty małpo!
12. Keni ty idiesz, mawa z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecko zostań tu stoic, te złe gęsi cię zarzrą.
15. Tyś się dziś najwięcej uczył i byłeś grzeczny, zato możeś prędzej do domu iść jak te drugie.

16. Tyś jeszcze za mały, cobyś flaszkę wina wypił, jeszcze musisz kawał urość.
17. Idź mów twój siostrze, że ma keckę matce uszyć i wyszczotkować.
18. Żebyś ty go znał, toby z nim lepi szło.
19. Kto mie mój kosz z mięsem ukrad.
20. On tak robił, jak by go do draszowania najęli, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on powiedział tę nową chrystoryę?
22. Musisz głośno gadać, po on nie rozumi.
23. My zemgleli i nom się chce pić.
24. Jak my wczoraj nazat przyšli, to tamte już w łóżku leżeli i spali.
25. Śmieg w nocy u nas został leżyć, ale dziś rano stopniał.
26. Za naszą chałupą stoją trzy jabłonki z czerwonymy jabkami.
27. Nie możeta nasz trochę zaczkać, to my z wamy pudziewa.
28. Nie musisz się tak pieścić (Nie musicie być dziecinni).
29. Nasze gory nie takie duże jak wasze, wasze są większe.
30. Wiele fuńtów woszty a wiele chleba chceta mieć?
31. Ja was nie rozumię, wy musita głośni gadać.
32. Czyśta dla mie na stole nie naleźli kawalka białego mydła?
33. Jego brat chce sobie we waszym ogrodzie dwa nowe chałupy pobudować.
34. Te słowo mu przyszło ze serca.
35. To było dobrze od waś.
36. Jakie tam za ptaszki siedzą na murku?
37. Gbury mieli pięć wołów, dziewięć krowów i dwanaście owieczków przed wsią na sprzedanie.
38. Dziś są wszystkie ludzie na polu i sieką.
39. Jdź jeno, ten bury pies ci nic nie robi.
40. Ja z ludziamy w tyle przez łąkę w zborze wjechał.

Swiniarc, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Świniarc, gm. Grodziczno, pow. nowomiejski

Tłumaczyli miejscowi przy pomocy nauczyciela [durch Eingeborne mit Hilfe des Lehrers]

Nazwisko nauczyciela: Halicki, miejsce urodzenia: Salno, Kreis Bromberg [Salno, gm. Koronowo, pow. bydgoski]

56 856 [e 86,9a]

1. W zimie frugają suche liście w powietrzu.
2. Śmieg przestanie wnet padać, to będzie powietrze ładniejsze.
3. Włóż węgli w piec, co mléko się wnet zagotuje.
4. Ten stary dobry człowiek zarwał się z koniem na lodzie i wpad w zimną wodę.
5. On zamer przed czteroma abo széścióma tygodniamy.
6. Ogien buł za gorący, kuchy są pod spodkiem dycht spalone.
7. On jé jaja zawsze bez (auch przez) soli i bez pieprzu.

8. Nogi mnie bardzo bołą, ja myślę, co się zabardzo nachodziłem.
9. Bułem u kobiety i powiedziałem ji to, a ona mówiła, co to swoji córce téż powie.
10. Ja już tego więcy nie zrobię.
11. Ja ci tu dom zaraz warząchią bez pysk, ty ścierwie (selten małpo)!
12. Gdzie ty jidiesz, mawa jiść z tobą?
13. Liche czasy.
14. Moje kochane dziecko, ostoń tu na dole, te niegodne gęsi zatłukły by cię.
15. Tyżes się najwięcej nauczuł i bułeś grzeczny, możesz jiść prędy do domu, jak ci drudzy (hast gelernt bei wiebliche und häflichen [?] Personen – żeś się nauczyła – nauczyło.).
16. Tyś jeszcze nie dość duży, cobyś sobie flaszkę wina móg wypić, ty musisz jeszcze trochę rość i większy bydz.
17. Jidź i bądź tak dobry i powiedz twoji siostrze, co suknie waszy matce uszyje i je szczotką oczyści.
18. Gdybyś ty go buł znał (a – e) ! toby się jénaczy było stało i jemu byłoby lepij.
19. Kto my mój kosz z mięsem ukrad?
20. On udawał, jakby oni go do draszowania zaferbétowali; ale oni to sami zrobili.
21. Komu on to nową chistoriją opowiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo nas nie będzie rozumiał.
23. My jestewa zmęczone i chce nam się pić.
24. Jak my wczoraj na wieczór nazad przyšli, to drudzy już leżeli w łóżku i twardo spali.
25. Śmiég ty nocy leżał u nas, ale reno zginął (öfters przepad).
26. Za naszą chałupą (poprawione na: chałupo) stojo trzy ładne jabłonki z czerwonymy jabkami.
27. Nie moglibyśta za namy chwili czekać, to pudziewa z wamy.
28. Nie róbtą takiego dzieciństwa.
29. Nasze góry nie są takie wysokie, wasze są wyższe.
30. Siła fońtów worszty chceta, a siła chleba?
31. Ja was nie rozumię, musita trochę głośni gadać.
32. Nie znaleźliśta kawałek mydła dla mnie na mojim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa ładne budynki we waszym ogrodzie budować.
34. Ta mowa była od serca.
35. To było pięknie od nich!
36. Co za ptaszki siedzą tam u góry na murze?
37. Gospodarze zagnali pięć wołów, dziewięć krowów i dwanaście owiec za wieś i chcieli je sprzedać.
38. Wszyści ludzie są dzisiaj na polu i sieką.
39. Jić jeno, ten bury pies ci nic nie robi.
40. Ja wjechałem z ludźmi tam wtéle przez łąkę w żyto.

Omulle, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Omulle, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Jacob Jankowski, miejsce urodzenia: Brattiań, Kreis Schwetz [Bratian, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski]

56 857 [e 86,6]

1. W żyme lecą suche liście przez powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtenczas będzie powietrze znowu lepi.
3. Włóż węgle w piec, aby się mleko wnet zagotowało.
4. Dobry mąs z koniem w padł przez lód w wodę i w padł w zymną wodę.
5. On umarł pred cztery albo sieć tygodni.
6. Ogien był za gorący, i kuchi śa cała u dołu czarno upalone.
7. On iada jaja zawsze bez soli i piepszu.
8. Nogi mie mocno bolą, i myślę ją ję przeterłem.
9. Ja byłem utej niewiasti. i mowiełem jēj, ona chcała to tes swojej corce powiedzieć.
10. Ja to niechce jescie więcej czynic.
11. Ja cię zaraz zne wazuchwią za uszy, ty mało!
12. Gdzie idzies, mami stobą isc?
13. Są lichę czasi.
14. Moje kochane dziecko zostan tu u dołu stojc, bo złe gęsi zazrą cię.
15. Tyś dzisiaj naj więci się nauciel i byłeś grzecnem, ty moześ prędziej do domu isc nis drudzy.
16. Tyś jescie nie dość duzy, abyś flaskę wina wypiel, ty muszys jescie koniec rosnąć i większem być.
17. Idź, bąc tak dobry i mow twojej siostsze, ona miała ubranie dla waszej matki gotowe uścić, i scotką wyciscić.
18. Gdy byś ty go znał! tedy by przysło inaczi, i było by lepiej oniego stojeć.
19. Kto mie moj koś z mięsem ukradł.
20. On tak czyniel jak by go do draszowania obstalował, ale oni samni to czyniely.
21. Komu on nową chistorio opowiadał?
22. Trzeba głośno krzyć bo on nam nie rozumny.
23. My jestewa zę mgłane i mawa pragniączkę.
24. Gdy my w czoraj na wieczór nazad przysli, to jus drudzy lezeli w łosku i były spiące.
25. Śniej [!] to noc u nas leżyć został, ale dziś rano się rostopił.
26. Za naszym domem stoją trzy ładne Jabłonki z czierwonemy jabłuszkamy.
27. Niemozeta jescie chwoileczke na nas ciekać, to pudziewa zwamy.
28. Wy niemuszta się stakiemy dziecinstamy zatrudniać.
29. Naszę gory są wysokie, waszę są bardzo wyżsiei.
30. Wiele funtow worsty i wiele chleba wy chceta?
31. Ja wom nierozumnie, wy muszyta głośny mowic.

32. Čzysta nienależli kawałek mydła na moiem stole dla mie.
33. Jego brat chce sobie dwa ładne nowe domy w waszem sadzie budowacz.
34. Te słowa wysli jemu od serca.
35. To było prawie od niego.
36. Co za ptaski siedzą tam na tem mureczku.
37. Gospodarze mieli pięć wołów i dziewięć krowow dwanaście owcow pred wioske przynieść i chceli je przedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy napolu i szieką.
39. Idz jeno, ty bronatny pies tobie nić niezrobi.
40. Ja z ludziami tam wtyle przez łąki w zyto pojechał.

Rommen, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Rumienica, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczyli uczniowie i nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: August Bachinski, miejsce urodzenia: Camin [może: Cammin in Pommern – Kamień Pomorski]

56 858 [e 86,7a]

1. W zimie frugają suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie lepsza pogoda.
3. Włóż węgle wpiec, co się mleko wnet zagotuje.
4. Dobry stary człowiek przełamał się na lodzie i wleciał w zimną wodę.
5. On umarł przed cztery albo sześć niedziel.
6. Ogień był za ciepły, kuchni się na spodku całkiem spaliły.
7. On jé jaja bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mi bardzo bołą, ja myślę, żem je przebrał.
9. Byłem u kobiety i jéj to powiedziałem, a ona mówiła, że to chciała powiedzieć córcę.
10. Ia to też więcéj niechcę zrobić.
11. Dostaniesz wnet warzuchwą z uszy, ty małpo!
12. Gdzie (Dokąd?) ty idziesz, mawa i mi z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecko, stoj tu, złe gęsi Cie zakąszą.
15. Ty się dziś najwięcéj nauczyłeś i byłeś grzeczny, możesz iść prędzéj do domu jak drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, abyś redził wypić flaszkę wina, jeszcze musisz kawał większy urosnąć.
17. idź, bądź tak dobry i powiedz twojej siostrze, aby uszyła suknie waszég nanuli i je wyszczotkowała.
18. Zebyś go znał, było by lepiej dla niego.
19. Kto mnie moj kosz z mięsem porwał?
20. Tak robił jakby go kto do młócenia obsztolował; ale oni to sami zrobili.
21. Komu on nową historią powiedział?

22. Trzeba mocno krzyczeć, bo on num nie rozumi.
23. Mi są umęczoni i chcę nóm się pić.
24. Jak mi wczoraj wieczor wrócili, już drudzy byli w łozku i mocno spali.
25. Snieg dzisiejszej nocy został leżeć, dziś rano rozpuścił.
26. Za naszą chałupą stoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi jabluszkami.
27. Nie możeta jeszcze chwileczkę na nas zaczekać, pojdziewa z wami.
28. Nie musita takie figle stwarzać.
29. Nasze góry nie są duże, wasze są większe.
30. Wiele funtow worszty i wiele funtow chleba chceta?
31. Ią nie rozumiem was, musita trochę mocni gadać.
32. Nie znaleśliśta kawałek białego mydła na mojem stole?
33. Jego brat chcę sobie postawić dwa nowe piękne domy w waszem ogrodzie.
34. Te słowa pochodzą mu ze serca.
35. To było pięknie od was.
36. Co tam siedzą za ptaszki u góry na murze?
37. Gospodarze pięć woły i dziewięć krowów i dwanaście owieczkow przed wieś przygnali, te oni chcieli sprzedać.
38. Ludzie dziś wszysztkie są na polu i koszą.
39. Jdź jeno, ten pies brunatny nić ci nie robi.
40. Jechałem z ludzmi przez łąkę w zboże tylną drogą.

Naguszewo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Naguszewo, gm. Rybno, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel i uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Julius Nehring, miejsce urodzenia: Lessen [może: Groß-Lessen – Leśniów Wielki, gm. Czerwieńsk, pow. zielonogórski]

56 860 [e 86,8]

1. W zime suche liście w powietrzu fiurgajo.
2. Zara przestanie śmieć padać, wtedy bedzie lepsze powietrze.
3. Włóż węgli w piec, żeby sie mléko wnet zaczeno gotować.
4. Dobry, stary chłop załomał sie zkoniem na lodzie i wleńciał w zimne wode.
5. On przed sztéry abo sześć niedziel zamer.
6. Ogień bół za duży, kuchni na dole so całkiem czarno opalone.
7. On zawdy jajka przez soli i pieprzu jé.
8. Nogi mnie mocno bolo, pewniem ich oddłabiół.
9. Ja bół u kobiety, i mówiółem i, a ona mówiła, że téż i swoi córce powie.
10. Ja téż już tego więcy niechce zrobić.
11. Ja tobie zara dóm z ważóchwio po łuszach, ty małpo!
12. Kieny ty idziesz, czy mawa stobo iść?
13. Só liche casy.
14. Moje kochane dziecko zostoń tutaj na dole stoić, bo te złe gesi cie zazro.

15. Tyś sie dzisiaj najlepi uczół i bołęś grzeczny, możesz do domu prędy iść, jak drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, abyś mógł szklonke wina wypić, musisz jeszcze kawał większy urosnąć.
17. Idź, bądź taki dobry, i mów twoi siostrze, że mniała dla waszy matki chały uszyć i szczotko wycić.
18. Żebyś go bół znał, to by bóło jenaczy przyszło i lepi by zniem stało.
19. Kto mnie mój kosz z miesém porwał?
20. On tak robiół, jakby go do młócenia obsztalowali, ale oni to samni zrobili.
21. Komu on te nowe chystoryje powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo on nas nierozumni.
23. My so zmordowane i chce nóm sie pić.
24. Jakiem wczoraj na wieczor nazad przyšli, to już drudzy w łózkú leżeli i fest spali.
25. Śmieg w hajwty nocy u nas został leżyć, ale dzisiaj reno stają.
26. Za naszo chałupo stoją trzy jabłonki z czerwonymy jabkami.
27. Czy wy nimożeta na nas troszkie zacząć, to pudziewa zwami.
28. Niemuzita takiego głupstwa robić.
29. Nasze góry nie so mocno wysokie, wasze wiele wyszsze.
30. Wiele funtów worszty i wiele chleba chceta?
31. Ja was nierozumnie, musita troche głośni gadać.
32. Czyśta na mojem stole nie znaleźli kawałek białego mydła dla mnie?
33. Jego brat sobie chce na waszem ogrodzie dwa ładne nowe chałupy postawić.
34. Te słowo mu ze zérca przyszło.
35. To od was dobrze było.
36. Co to tamój za ptaki na murku siedzo.
37. Gbury przyprowadzili przed wieś pięć wołów, dziewięć krowów i dwanaście owców i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie dzisiaj wszyści so na polu i sieko.
39. Idź jeno, bronatny pies ci nic nie zrobi.
40. Ja z ludziami tam wtele przez łąkie w żyto wjechał.

Czychen, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Ciche, gm. Zbiczno, pow. brodnicki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Majewski, miejsce urodzenia: Stuhm [Sztum]

56 909 [f 83,4]

1. Wzime fiurgajo suche liscie w powietrzu.
2. Śnieg przestaje padać, a powietrze będzie lepsze.
3. Włóś węgli w piec, abý się mleko gotowało.
4. Dobry starý człowiek zarwał się z koniem na lodzie i wpadł w zimne wodę.
5. On przed czteroma lub sześć tygodni zamer.

6. Ogień był zagorący, kuchi sie naspodku dicht spaleły.
7. On je jaja bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bolu, bo ja zabardzo leciał.
9. Ia był u kobiety i mowilem ji, i ona mowiła, ona chciała też swoji corce mowić.
10. Ia niechce więćy czyni.
11. Ia cie uderze zaraz łiszko od gotowania, tŷ Małpo.
12. Gdzie tŷ idziesz mamŷ mŷ stobą też izdz?
13. To są liche czasŷ!
14. Moje kochane dziecię zostań tu nadole stojeć, te złe gęsi zażro cie.
15. Tŷs się dzisaj najwięćy nauczył, tŷ możesz prędsi do domu izdz niż drudzy.
16. Tŷs jeszcze nie dość durzŷ, abŷs flaszke wina wŷpił, tŷ musisz jeszcze rosnąc, abŷs wiekszŷ być.
17. Iidz, a bądź tak dobrŷ, i mów twoji siostrze, ona ma rzeci dla twoji Matki uszŷc i z szczotko wŷczyścić.
18. Zebŷs tŷ go znał, to bŷ bŷło inacŷy przŷszło.
19. Kto mŷ moj kosz z mięsem ukradł?
20. On czyni tak, jak bŷ on do draszowania obstalował, ale oni sami uczŷnieli.
21. Komu on te nowe historŷje opowiadał.
22. Mŷ musiem głośno mówic tak nierosumi on nam nic.
23. Mŷ są zmęczone i mami pragniączke.
24. Gdŷ mŷ wczoraj na wieczor nasad przŷsli, to już drudzi włoŷku leżeli i spali.
25. Snieg leżał to noć a dzisaj reno już ztopniał.
26. Wszcicie naszego domu stojo trzŷ piękne jabłonki z czerwonomŷ jabłkamŷ.
27. Niemożeta wŷ jeszcze troszke za namŷ zaczkać, tomŷ też zaras jidziem.
28. Wŷ nie mata takego dzieczŷnstwa prowadzić.
29. Nasze gorŷ nie są tak wysokie, wasze są wiele wŷszsze.
30. Wiele funtow worsztŷ i wiele chleba chceta mieć.
31. Ia wam nič nierozumię, wŷ musita troszke głośni mówić.
32. Czŷsta wŷ kawałka białego mŷdła na mojem stole nie z nalaŷli?
33. Ięgo brat chce sobie dwa piękne nowe domi wewaszŷm ogrodzie budować.
34. Słowo przŷszło mu zeserca!
35. To bŷła prawda od niech.
36. Co za ptaszki siędzo na Murku?
37. Gburŷ przŷprowadzieli pięć wołów, dziewięć krowów i dwanasie owieczków przed wioske i chcieli jich przedać.
38. Ludzie są dzisaj wszŷści na dworze na polu i sieko.
39. Iidz, ten bury pies niezrobi ci nič.
40. Ia jechał z ludzami tam wtŷle przez łąke ze zbożem.

Terreszewo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Terreszewo, gm. Kurzętnik, pow. nowomiejski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Sedlaczek, miejsce urodzenia: Ditmerau, Oppeln in Schlesien [Dzieńmarów, gm. Baborów, pow. głubczycki]

56 910 [f 83,5]

1. Wzmie latają suche liście w powietrzu.
2. Wnet przestanie śnieg padać, potem będzie znów lepsze powietrze.
3. Włóż węgle w piec, aby się mleko wnet zagotowało.
4. Ten dobry stary człowiek się zkonie na lodzie zarwał i wzmną wodę wpadł.
5. On umarł przed cztery albo sześć tygodniami.
6. Ogień był za gorący, bo kuchy są na spodku dicht czarno spalone.
7. On zawsze jé jaja bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie mocno bolą, a mnie się zdaje, że je sobie oddłabieł.
9. Byłam u pani i powiedziałam jój, a ona mówiła, że to chciała téż swojej córce powiedzieć.
10. Ja już tego więcej nie chcę czynić.
11. Ja ciebie tu zaraz warząchwą po uszach wytrzepię, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy ztobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecko, zostań tu na dole stoć, aby złe gęsi nie zagryzłe.
15. Tyś się dzisaj najlepiej nauczył i byłeś grzeczny, dla tego pujdziesz prędzej do domu niż ci drudzy.
16. Jeszcze nie jesteś dosyć wielki, aby flaszkę wina wypić, wprzód musisz jeszcze kawał urosnąć i większym być.
17. Idz, bądź tak dobra i powiedz twojej siostrze, żeby dla waszej matki suknie uszyła i szcztoką wyczyściła.
18. Gdybyś go był znał! w ten czas było by inaczej przyszło, i on by się lepi stojał.
19. Kto mnie mój kosz z mięsém ukradł?
20. On tak robił, jak gdyby go oni byli do draszowania obsztalowali; oni to ale sami zrobili.
21. Komu tę nową hystoryą opowiadał?
22. Muśmy głośno krzyczeć, bo by nas niezrozumiał.
23. Myśmy zemgleli i mamy pragnączkę.
24. Gdyśmy wczoraj wieczór powrócili, to ci drudzy już włożku leżeli i twardo spali.
25. Śnieg tej nocy został unas leżeć, lecz dzisaj rano roztajał.
26. Za naszym domém stoją trzy piękne jabłonki zczzerwonemi jabłuszkami.
27. Ieżeli możecie na nas kruszynkę czekać, pujdziemy zwami.
28. Niewolno wam tak dziecinnych rzeczy robić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wyższe.

30. Wiele chcecie fuńtów worszty i wiele chleba?
31. Ią wam nierozumiem, musicie trochę głośni gadać.
32. Czyście żadnego kawałka białego mydła dla mnie na moim stole nie znaleźli?
33. Jego brat chce sobie w waszym ogrodzie dwa piękne nowe domy pobudować.
34. To słowo wyszło ze serca.
35. To było dobrze od nich.
36. Co tam za ptaszki ugóry na murku siedzą?
37. Gburzi przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiec przed wioskę, które chcieli sprzedać.
38. Dzisaj są wszyscy ludzie na polu i sieką.
39. Idź jeno, ten brunatny pies nic ci nie robi.
40. Ią złudźmi tam wtyle przez łąkę wżyto wjechali.

Sugainko, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Sugajenko, gm. Kurzętnik, pow. nowomiejski

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Lanhard Wierzba, miejsce urodzenia: [brak informacji],

Kr. Berent [Kościerzyna]

56 911 [f 84,3]

1. W zimie fiurgają suche listy w powietszu.
2. Zaraz oprzestanie śnieg padać, tedy bendzie lepsze powietrze.
3. Nakłać wengłów w piec, aby sie mleko wnet zagotowało.
4. Ten dobry stary chłop zarwał sie z koniem na lodzie i wpad w ta zimna woda.
5. On zamer przed sztery abo sześć niedzielamy.
6. Było zawiele ognia, kuchy sie pod spody przy czerniły.
7. On je jaja przez soli i piepszu.
8. Nogi mie bardzo bołą, pewnie się przetały.
9. Ią byłem u ty kobiety i powiedziałem ji to, a ona mówiła, że córce to powie.
10. Ią też tego wiency nie zrobie.
11. Ią ci dom wnet ważonchwio bez łep, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, momy stobo też iść?
13. So liche czasy!
14. Moje dziecko, zostań tu wdołku, te złe gensi by ciebie zakonsały.
15. Ty dziś najwiency umniałeś i byłeś grzeczny, możesz iść prendzy do domu jak ci drudzy.
16. Ty jeszcze niejezdeś dość duży, cobyś flaszka wina wypił, musisz jeszcze kawalczak urość.
17. Bońc tak dobry i powiedz siostrze, żeby ona dla twoi matki suknia doszyła i ją wyszczotkowała.
18. Żebyś ty go znał, toby to inaczy przyszło i onoby nim inaczy stojało.
19. Kto ukrad mój kosz z miensem.
20. On tak robił jak by go do draszowania zamowieli, ale oni sami to zrobili.

21. Komu on ta nowa bajka powiedział?
22. Trzeba głośno gadać, bo on nas niezrozumi.
23. My jestewa zmenczone, nom sie chce pić.
24. Iak my wczora we wieczor do domu przysli, to już ci drudzy leżeli w łóżku i mocno spali.
25. Śnieg bez noc został leżyć, ale zrana rostają.
26. Z tyłu naszy chałupy stojo trzy jabłunki z czerwonymy jabkami.
27. Nimożeta troszke za namy zaczkać, tedy podziiewa zwamy.
28. Niepotrzebowalista by takich figlów stroić.
29. Nasze góry nie so tak wysokie, wasze so wyższe.
30. Iak wiele forszty i jak wiele chleba chceta.
31. Ia was nierozumie, musita głośni mówić.
32. Nieznalezlišta białego kawałek mydła na moim stole?
33. Iego brat chce we waszym ogrodzie dwa nowa ładne budynki dla siebie pobudować.
34. To słowo mu przyszło ze serca!
35. To było richtig od was.
36. Co tam siedzą za ptaszki u góry na murze.
37. Gospodarze przypędzieli pienć wołów i dziewięć krowów i dwanaście owieczków przed wieś, te chcieli sprzedać.
38. Wszystkie ludzie so dziś na polu i sieko.
39. Idź no, ten brunasty pies tobie nic niezrobi.
40. Ia z ludziami tam byłem przez łonki w żyto wjechałem.

Jeglia, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Jeglia, gm. Rybno, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Liedkiewicz, miejsce urodzenia: Londzyn, Marienwerder
[Łążyn, gm. Lubawa, pow. iławski]

56 912 [f 86,5]

1. W zimie fiurgajo suche liście bez wiatr.
2. Zara przesta śnieg padać, potem będzie pogoda.
3. Włóż węgli w pieć, aby się mleko prędko przegotowało.
4. Dobry stary człowiek zarwał się z koniem na lodzie i wpadł w zimno wodę.
5. Umarł przed cztery abo sześć niedziel.
6. Ogień był za duży, kuchy się podpaliły.
7. On je jaja bez soli i bez piepszu.
8. Nogi mie mocno bolo, myśle, żem ich przebrał.
9. Byłem u kobiety, mówiołem ij, a ona mowiła, że chce też swoją córcę powiedzieć.
10. Ja też niechce więcej uczynić.
11. Ja cie chlapnę kopiścio bez uszy, ty małpo.

12. Gdzie ty idziesz, mawa my stobo iść.
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecko zostań na dole stoić, złę gęsi zazro cie na śmierć.
15. Tyś dzisiaj się najwięcy nauczył i byłes dobry; masz prędy do domu iść jak drudzy.
16. Tyś jeszcze za mały do flaszki wina abyś (cobiś) wypił, ty musisz drugie tyle jeszcze urosnąć.
17. Idź i bądź tak dobry i mów twojój siostrze, ona miała dla waszy matki sukno uszyć i szczotko wyszczotkować.
18. Żebyś go znał, toby było inaczy i lepi by się miało.
19. Kto mnie ukradł kosz z miesem.
20. On tak robił, jak by go do draszowania obstalowali, oni ale sami to zrobili.
21. Komu powiadał nowo historie.
22. Musiwa głośno krzyć, bo on nom nierozumi.
23. My są zmęczone i mawa pragniączke.
24. Jakiem wczoraj na wieczor nazat przyšli, to leżeli drudzy już włożku i zasipiali.
25. Dzisiaj wnocy śnieg unas' został leżyć, ale dziś rano przed padł [!] (zginął).
26. Za naszą chałupo stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymy jabkami.
27. Niemożeta na nas chwiołke zacząć, to pódziewa zwamy.
28. Wy nie mata dziecinnemy być.
29. Nasze góry nie są takie duże, wasze są wysze.
30. Wiele funtów worsty i wiele chleba chcecie mieć.
31. Ja was nie rozumie, musicie troche głośni mówić.
32. Nieznaleźliście wy kawałka białego mydła na moim stole.
33. Wasz brat chce sobie dna [!] szykowne chałupy we waszem ogrodzie budować.
34. Te słowo przyszło mu od serca.
35. To było dobrze od was.
36. Co za ptaszki siedzo ugory na murku.
37. Gbury przygnali pięć wołów i dziewięć krowów i dwanaście owieczków do wsi i chcieli ich sprzedać.
38. Ludzie są wszyści na polu dziś i sięko.
39. Jdz eno, ten brunatny pieś ci nič nie robi.
40. Ja z ludziami w tyle bez łakę w żyto wiechał.

Rybno, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Rybno, gm. Rybno, pow. działdowski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: August Dobrzynski, miejsce urodzenia: Fiedlitz, Marienwerder [Widlice, gm. Gniew, pow. tczewski]

56 913 [f 86,6]

1. W zimę leci suchy list po powietrzu.
2. Śmieć zara przestanie kurzyć, a potem będzie powietrze lepsze.

3. Wsyp węglów w piec, żeby się mleko wnet zgotowało.
4. Ten dobry człowiek z koniem się na lodzie zarwał i wpadł w zimną wodę.
5. On przed szterema abo sześcioma niedzielami umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchni się od spodka spaliły na węgiel.
7. On jada jajka zawsze bez soli i bez pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, mnie się zdaje, że je sobie pościarał.
9. Ja był u ty kobiety i powiedziałem i to, a ona mówiła, że chciała to swoje corce powiedzieć.
10. Ja tego też więc nie zrobię.
11. Ja cię zaraz trzasnę kopyścią za uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, czy my z tobą iść mawa.
13. Są to liche czasy.
14. Moje kochane dziecię, zostań tu na dole stoć, te złe gęsi cię zagryzą.
15. Ty się dziś najwięcej nauczołeś i bołeś grzeczny, ty możesz prędy do domu iść, jak drudzy.
16. Ty jeszcze nie jesteś dość duży, żebyś flaszkę wina wypioł, ty musisz wprzód jeszcze cały kawał urosnąć i większym być.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twoi siostrze, ona ma obleczenie dla waszej matki uszyć i szczotkę wyszczotkować.
18. Żebyś ty go ból znał, to by się było inaczej zrobiło, a było by z nim lepi.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł.
20. On tak robił, jak by go do młocenia obsztalowali, oni ale to sami zrobili.
21. Komu on tę nową hystoryję opowiedział.
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo on nom nie rozumie.
23. Jestewa zmęczone i chce nom się pić.
24. Jak my wczoraj na wieczór nazad przyśli, to ci drudzy już leżeli w łóżku i spali twardo.
25. Śmieć przez tę noc u nas leżał, ale dziś rano stopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możeta wy troszkę na nas czekać, toć my pudziem z wamy.
28. Wy nie musita takich dziecinności robić.
29. Nasze gory nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Siła worszty i siła chleba chceta wy?
31. Ja wam nie rozumię, wy musita troszkę głośni mówić.
32. Czyśta wy kawałka białego mydła dla mnie na moim stole nie znaleźli.
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe budynki we waszym ogrodzie pobudować.
34. To słowo przyszło mu ze serca.
35. To było dobrze od was.
36. Co tam siedzą za ptaszki na murku.
37. Gospodarze przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krowów i dwanaście owieczków przed wieś i chcieli je sprzedać.
38. Wszystkie ludzie są dziś na polu i sieką.

39. Idź jeno, ten brunatny pies nie zrobi ci nic.

40. Ja z ludziami tam w tyle przez łąkę w zboże pojechałem (wjechałem).

Jamielnik, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Jamielnik, gm. Nowe Miasto Lubawskie, pow. nowomiejski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Gustav Alar [?], miejsce urodzenia: Allenstein [Olsztyn]
57 008 [d 84,4]

1. Wzیمę frugają suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, to będzie powietrze lepsze.
3. Zrób węgle wpiecu, co się mleko będzie zaraz gotować.
4. Ten dobry stary chłop zarwał się z koniem na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. On przed czterema lub sześć tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy się od spodu zupełnie czarno spaliły.
7. On je jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, ja myślę ze sobie ztarłem.
9. Ia byłem u kobiety i mówiłem jej, ona mówiła, że chce swej córce powiedzieć.
10. Ia już więcej tego nie uczynię.
11. Ia uderzę cię zaraz warząchwia przez uszy, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są liche czasy!
14. Moje kochane dziecko zostan na dole stać, te złe gęsi zażrą Cię.
15. Ty dziś się najwięcej uczyła i byłaś grzeczną. Tobie wolno iść prędzej do domu jak tym drugim.
16. Ty jeszcze nie dosyć duży, abyś flaszkę wina wypić. Ty musisz jeszcze kawałek urosnąć to większy będziesz.
17. Idź bądź tak dobry mów twej siostrze. Ona ma twój matce suknią dokończyć i szczotką wyczyścić.
18. Gdy byś ty go znał, to by było i naczéj, to by z niem i naczéj stało.
19. Kto mnie ukradł mój kosz z mnięsem.
20. On tak zrobił, jak by waś do draszowania zamówił, ale oni sami zrobili.
21. Komu on te nową Chistorjā opowiedział?
22. Trzeba głośno kryczeć, bo tak on naś niezrozumi.
23. Myś my z męczone i mamy pragnienie.
24. Iak ześmy wczoraj wieczorem do domu przyšli, to leżeli ci drudzy już w łóżku i twardo spali.
25. Śnieg dzisiejszój nocy u naś spadł, lecz dziś rano już stopniał.
26. Wtyle za naszym domem stoją trzy jabłonki mają czerwone jabłka.
27. Nie możecie jeszcze chwile za namy czekać, to pojdziemy z wamy.
28. Nie trzeba bydz takim dziecinem.
29. Nasze góry nie są tak bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtów worszy i wiele chleba chcecie?

31. Ia nie rozumnie waś nic, wy musicie trochę głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście kawałek białego mydła dla mnie na mem stole?
33. Jego brat chce dwa ładne nowe domy w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo pochodzi z serca.
35. To było dobrze od waś.
36. Co siedzą tam za ptaszki, u góry na murku?
37. Ci gburzy przyprowadzili przed wieś pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiec i chcą sprzedac.
38. Ludzie są wszyscy dziś na polu i sieczą.
39. Idź tylko, ten brunatny pies Ci nic nie zrobi.
40. Ia z ludźmy tam wtyle przez łąkę w zboże wjechał.

Kazanitz, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Kazanice, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Eduard Gahbler, miejsce urodzenia: Allenstein [Olsztyn]
57 009 [d 85,1]

1. Wzime fiurgają suche liście przez powietrze na około.
2. Śmieć zaraz przestanie padać, to będzie powietrze znów lepsze.
3. Włóż węgli w pieć, aby mleko się wnet zagotowało.
4. Dobry stary chłop na koniu włamał się na lodzie i wzmógł wodę wlećiał.
5. On przed czteroma albo sześć'ioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za gorący, kuchy na dole się zupełnie czarno spaliły.
7. On jaja zawsze jé beż soli i pieprzu.
8. Nogi me bardzo bołą, ja myślę, że ich przelecział.
9. Ja u tej kobiety byłem i mowiłem jej, i ona mówiła, że chce i swojej corce powiedzieć.
10. Ja tego też więcej niechce czynić.
11. Ja cię rznęć zaraz warząchwą między uszy, ty małopo!
12. Gdzie ty idziesz, mamy my stobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dzieć'ie zostań tu udołu stoić, tę złe gęsi za żrą c'ię.
15. Tyś się dzis najwięcej nauczył i byłś grzecznym, możesz tesz prędzěj do domu iść jak ci drudzy.
16. Ty jesteś jeszcze niedość duży, aby flaszkie wina wypić, musisz jeszcze kawał podrosnąć.
17. Idź, bądź taki dobry i mów twojej siostrze, ona ma suknie dla waszej matki uszyć i szczotką wyczyszczyć.
18. Byłbyś ty go znał! to by było inaczej przyszło, i lepiej by z nim stało.
19. Kto my moj kosz z miejscem ukrat?
20. On tak czynił, jak by go byli do draszowania obsztalowali; ale oni to sami zrobili.
21. Komu on tą nową hystorią powiedział?

22. Trzeba głośno krzyczyc, bo nam nierozumi.
23. My są zmęczone i mamy pragnienie.
24. Gdy wczoraj wieczorem powróczyli, to czy drudzy już leżeli w łóżku i mocno spali.
25. Śmieg dzisiejszej nocy u nas został leżeć, ale dziś rano stopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłunki z czerwonym jabłuszkamy.
27. Niemożecie jeszcze cokolwiek na nas czekać, to pojedziem z wamy.
28. Niemaćcie być takiemy dziećinnemy.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyszsze.
30. Wiele fuńtow worzty i wiele chleba chcecie wy?
31. Ja wam nierozumie musicie cokolwiek głośny mowić.
32. Nieznaleźliście wy żadnego kawałka białego mydła dla mie na moim stole leżyć?
33. Jego brat chce sobie dwa nowe domy na waszym ogrodzie pobudować.
34. Słowo to wyszło ze serca.
35. To było dobrze od was (Pana).
36. Co tam siedzą za ptaszki u góry na mureczku?
37. Gburzy pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieć przed wioske przyprowadzili, te chc'ieli sprzedać.
38. Ludzie dżyś są wszyscy w polu i szeką.
39. Idź tylko, ten brunatny pies tobie nić nieźrobi.
40. Ja z ludziamy tam w tyle przez łąki w żyto jechałem.

Bischwalde, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Byszwald, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Anton Lugowski, miejsce urodzenia: Mortung [Mortąg, gm. Stary Dzierzgoń, pow. sztumski]

57 010 [d 85,5]

1. W zimę latają suche liście przez powietrze.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, w tedy będzie powietrze znów lepsze.
3. Włóż węgli w piec, co mleko niedługo się zacznie gotować.
4. Dobry stary chłop zarwał się z koniem i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed czteroma albo przed sieścioma niedzielami.
6. Ogień był za gorący, kuchni się na dole dycht spaliły.
7. On je jaja zawdy bez soli i pieprzu.
8. Nogi mę bardzo bołą, ja myślę, że m je przebrał.
9. Ja byłem u pani i powiedziałem jój to, a ona mówiła, że ona to swojej córce powie.
10. Ja tego téż nie chcę robić.
11. Ja ci zaraz dam warzuchwią po uszach, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, czy mawa z tobą iść?

13. To są złe czasy!
14. Moje kochane dziecko, zostań tu na dole, te złe gięsi cię zagryzą.
15. Tyś się dzisiaj najwięcej nauczył, i byłeś grzeczny, ty możesz prędkiej do domu iść jak drudzy.
16. Tyś jeszcze nie jest dość duży, abys flaszkę wina wypił, ty muszyś kawał rosnąć i być większy.
17. Idź, bądź taki dobry i powiedz twojej siostrze, ona miała suknie dla waszej matki uszyć i szczotką wyczyścić.
18. Żebyś ty go był znał! to by było lepiej przyszło, i by lepiej z nim stało.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robił, ja [!] by go do draszowania obsztalowali; ale oni to sami zrobili.
21. Komu on tą nową chystoryją powiedział?
22. Trzeba głośno krzycić, bo on nam nierozumi.
23. My zemgleli i mawa pragnienie.
24. Ęakiem my wczoraj na wieczór nazad przyšli, to ci drudzy już w łozku leżeli i dycht spali.
25. Tój nocy został śnieg u nas leżyć, ale dzisiaj rano się roztopił.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonemi jabłuszkami.
27. Nie możeta jeszcze chwilkę za nami zaczczać, to pudziem z wami.
28. Wy nie muszyta takich dzieciństwów prowadzić.
29. Nasze góry nie są mocno wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtow worzty i wiele chleba chceta?
31. Ęa wam nie rozumie, wy muszyta trochę głośni gadać.
32. Nie znaleźlišta kawałek białego mydła dla mie na stole?
33. Ęego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym sadzie wybudować.
34. To słowo mu przyšlo od serca.
35. To było dobrze od nich.
36. Co to za ptaszki siedzą tam u góry na murku?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krowów i dwanaście owieczków przed wioskę, chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i sieką.
39. Idź eno, ten brónatny pies ci nic nie robi.
40. Ęa pojechał z ludziami tam w tyle przez łąke w żyto.

Loebau, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Lubawa, miasto, pow. ławski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Laupichler, Santor, miejsce urodzenia: Riesenburg, Marienwerder [Prabuty, pow. kwidzyński]

57 011 [d 85,6]

1. W zimie fiurgają suche liście w powietrzu.
2. Będzie pogoda, śmieg zara przestanie kurzyć.

3. Wsyp węgli w pieć, cobŷ się mleko przegotowało.
4. Dobrŷ starŷ człowiek zarwał się z koniem i wleciał w zimną wodę.
5. On umer przed czterŷ albo sześć niedziele.
6. Ogień był za gorący, kuchŷ są pod spódŷ dycht czarne.
7. On jé jajka sawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bolą mocno, może żem je odpaczył (albo pościerał).
9. Ȧa byłem u tŷ kobietŷ i powiedział i to, i ona mówiła ze ona to swoi córce powie.
10. Ȧa nie będę tego więcy robił.
11. Ȧa ci zara dom warzáchwią po pysku, ty małpo!
12. Keni idziesz, czŷ mi mawa z tobą iść?
13. Liche czasŷ!
14. Moje kochane dziecko, ostań tu na dóle, te złe gęsi cię zagryzą.
15. Tys się dziś najłepi uczył i byłeś grzecznŷ; możesz prędy iść do domu, niŷ te drugie.
16. Tys nie jest jeszcze dość duŷ co byś flaszkę wina wypił, ty muśisz jeszcze kawał rosnać i więkŷ być.
17. Bądz taki dobrŷ, idź i powiedć twoi siostrze, ona ma te suknie dla waszŷ matki do konca szyć i ze szczotką wyczyścić.
18. Żebyś go znał, to bŷ było inacŷ przyszło, łepi dla niego.
19. Kto mi mój kosz z mięsem porwał (ukrad)?
20. On tak robił, jak bŷ on tam draszować miał, ale oni to sami zrobili.
21. Komu on tą nową Przepowiastkę powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo on nam nierozumiał.
23. Mŷ jestewa zemglone i pić nom się chce.
24. Ȧak mi wczorai na wieczór nazad przyšli, to te drugie już w łózku leżeli i spali.
25. Dziś w nocy został śnieg u nas leŷŷ, ale rano rostopniał.
26. Za naszą chalupą stoją trzy ładne jabłonki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Czŷ wŷ nie możeta jeszcze chwiołeczkę na nas czekać, tobŷ mi z wami pošli.
28. Wŷ nie mata się tak dziećinnie stawiać.
29. Nasze góry nie są takie wŷsokie, wasze są wiele wysze.
30. Wiele funtów worsztŷ i chleba chceta?
31. Ȧa wom nierozumie, wŷ muśita trochę głośni gadać.
32. Czŷ wyśta nie naleŷli kawałek białego mŷdła dla mie na moim stole?
33. Ȧego brat chce sobie dwa piękne nowe domi we waszym ogrodzie budować.
34. To słowo przyszło mu od serca.
35. To było dobrze od was.
36. Ȧakie tam ptaszki siedzą na tem murze?
37. Gburŷ przyprowadzili przed wioskę pięć wołów, dziewięć krowów i dwnaście owieczków i chcieli je przedac.
38. Ludzie są dziś wszystkie na polu i śieką.
39. Ȧdz jeno, ten brunatnŷ pies nic ci nie robi.
40. Ȧa z ludziami tam w tyle przez łakę w zboŷe pojechałem.

Złottowo, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Złottowo, gm. Lubawa, pow. ławski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Felix Pierzynski, miejsce urodzenia: Bergthal, Bromberg
57 012 [d 85,7]

1. W zimie furgają suchę liście w powietrzu.
2. Zaras przestanie śnieg padać a potem będzie lepsze powietrze.
3. Wrzuć węgla w piec, co się mleko wnet nagotuje.
4. Dobry i stary chłop zarwał się z koniem na lodzie i w zimną wodę wpadł.
5. On zamer przed szteroma abo szessczoma niedzielami.
6. Ogień boł zagorący, kuchi są nadole dycht czarne.
7. On ję jajka zawsze bes soli i bes pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, ja myśle, że ja za mocno leczył.
9. Ia boł u kobiety i ja ji powiedział, a ona mówiła, że ona chce swoi córce téż powiedzieć.
10. Ia już niechcę więcej tego zrobić.
11. Ia cie zara warzochwio w pisk zpale, małpo!
12. Keni idzieś ci mawa z tobo iść?
13. So tera liche czasy.
14. Kochane dziecko, sostań na dole stoić, bo cie złe geszy na śmierć pokąsają.
15. Tyś dzisiaj naj więcej umiał i byłeś grzeczny, to możeś prędy do domu iść niż ci drudzy.
16. Ty jesteś jeśdzie nie dość durzy jedne butelkę wina wypić, ty muśyś jeśdzie kawał roznoć i większy być.
17. Idz, bądź taky dobry i mów twojej sóstrze, ona ma suknie naszej matce uszyć i sćotką wyćyszć.
18. Żeby tyś go był znał, toby było jenadzej szło i o niego lepiej stojało.
19. Kto mnie mój koś z miesem ukrat.
20. On tak robjył jak by oni go do draszowania obstalowały; oni ale to samy z robjily.
21. Komu on to nową chystoriją opowiadał.
22. Musiemy głośno kżyczyc bo nas nie rosumno.
23. My są smienczienny i mawa pragnienie.
24. Jak my wczoraj na wieczor nasat przyśli, to drudzy już były w łoszku i mocno spały.
25. Dzyszaj w nocy sostał szniek unas leycz, ale dzyszał rano topnieje.
26. Za naszo chałupo stojo trzy pieńknie jabłonky szcerwoniemy jabłkami.
27. Możecie jeszcze chwjukie na nas czekacz, to potem pudziem swamy.
28. Nie muszycie takiego dzieczyństwa prowadzyc.
29. Nasię gory nie są wysokie, wasze są wyszsie.
30. Wiele Pfuntow Worszty i wiele chleba chcecze mieć.
31. Ja wam nierozumie, wy muszycze głośny gadać.
32. Nie znaleźliszcie kawałka białego mydła dla mie na mojen [!] stole?

33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe chałupi w naszym ogrodzie budować.
34. Te słowo przyszło mu od serca!
35. To było od niech!
36. Jakie ptaki siedzo ugóry na murze?
37. Gospodarze przygnały pięć wołów i dziewięć krowow i dwanaszcze łowcow
przet wioskie, te chcieli oni sprzedac.
38. Ludże są dżysz wszywszy na polu i sieko.
39. Icz ten brunatny pies czy nic niezrobi.
40. Ja pojechał z ludżamy w tyle przez łąke w zboże.

Rosenthal, Kr. Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder

Rożental, gm. Lubawa, pow. iławski

Tłumaczył [brak informacji]

Nazwisko nauczyciela: Wisninski, miejsce urodzenia: Sabartowo, Kreis Strassburg [Zabartowo, gm. Więcbork, pow. sępoleński]

57 013 [d 85,2]

1. W zime frugają suche liście w powietrzu.
2. Śnieg zaroz przestanie podać i będzie ładno pogoda.
3. Nałóż węgla w piec aby się mléko zagotowało.
4. Dobry stary chłopina zarwoł się z koniem na lodzie i wpod w zimno wodę.
5. Zamer przed pięć abo sześć tygodniami.
6. Za gorący był ogień, kuch się od spódy dycht czarno przypolił.
7. On jojka zowsze jé bez soli i pieprzu.
8. Kosiory me bardzo bóló, zdoje mi się, żem ich narwoł.
9. Bólem u kobiety i mowiołem jy, a ona mówiła, że i córce powie.
10. Już tego nie zrobie wiency!
11. Jok cie polne warzuchwio (kopyścio) w łep, ty mołpo!
12. Gdzie idziesz, mawa z tobą iść?
13. Liche czosy!
14. Dziecko kochane, zostoń tu nadole stoic, bo by cię gési zakąsały.
15. Dzisiaj dobrześ się uczół i cichoś ból, zato prędy do chołupy pudziesz jak
drudzy.
16. Jeszcześ nie dość duży, abyś szklonke wina wychłół, musisz jeszcze z kawoł
urosnąć.
17. Bądźże tak dobry biesz i mów siostrze, żeby suknie dla nanki uszyła
i wyszczotkowała.
18. Żebyś go ból znał, toby było inaczy przyszło i lepi by mu było.
19. Kto mi kosz z mięsem porwoł?
20. Tak robioł jakby go chto do draszowania obstalował; oni sami tak zrobili.
21. Komu tą nowó chystoryją powiedzioł?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo nie rozumi nas.
23. Zmęczelim sie i pić nóm sie chce.

24. Jakem wczoraj na wieczór do domu przysli, to już leżeli wszyscy we wérach i mocno usnéli.
25. Ty nocy został śmiég leżyć, ale dzisiaj reno stopniał.
26. Za naszą chałupą stoi ładna jabłónka z czerwonemi jabkami.
27. Ni możeta chwiółke na nas czekać, to potem pudziem z wami.
28. Nie róbtą takich dzieciństw.
29. Nasze góry są bardzo wysokie, ale wasze jeszcze wyższe.
30. Wiele fońtow worszty i wiele chleba chceta?
31. Nie rozumie was, musita głośni mówić.
32. Nieznależlišta kawółka biołego mydła na mojem stole?
33. Jego brat chce sobie dwa ładne nowe chałupy na waszem ogrodzie budować.
34. To mu ze sérca wyszło!
35. To béło dobrze!
36. Czému siedzó te ptoszki u góry na murku?
37. Gbury przyprowadziéli pięć wołów i dziewięć krowów i dwanaście owców przed wieś i chcieli jéch sprzedać.
38. Dzisiaj są wszystkie ludzie na polu i sieką.
39. Biesz jeno, ten bury piec [!] ci nic nie zrobi.
40. Pojechałem z temi ludziami tam przez łąkę w téle w żyto.

Kreis Strasburg in Westpreußen (powiat brodnicki)

Pokrzidowo, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Pokrzydowo, gm. Zbiczno, pow. brodnicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Anton Dyllick, miejsce urodzenia: Jasdrow, Marienwerder
[Jastrowie, gm. Jastrowie, pow. złotowski]

53 708 [g 83,3]

1. Wzimie latają suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy powietrze będzie lepsze.
3. Włóż węgle w pieć, aby mleko wnet zaczęło się gotować.
4. Ten dobry starý człowiek załamał się z koniem na lodzie i w padł w zimną wodę.
5. On umarł przed sztery albo sześć tygodniami.
6. Ogień był za wielki, kuchy pod spodkiem są spalone.
7. On je jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi bardzo mnie bołą, mnie się zdaje, że je sobie odparzył.
9. Byłem u tej kobiety i powiedziałem jej to a ona mówiła, że to chce i swojej córce powiedzieć.
10. Ja to téż nie chce więcej uczynić.
11. Ja ci dam wnet ważąchwia za uszy ty głupi.

12. Gdzie ty idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są kiepskie czasy.
14. Moje kochane dziecko, zostań tu na dole, te złe gęsi cię zażrą.
15. Tyś się dzisiaj najwięcej nauczył i byłeś grzecznym, możesz prędzej iść do domu, jak drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dość duży, aby flaszkę wina wypić, ty jeszcze musisz kawał urosnąć i większym zostać.
17. Jdź bądź tak dobry i powiedz twojej siostrze, ona miała suknie dla waszej matki uszyć i szczotką ją wyczyścić.
18. Gdybyś go był poznał, wtedy byłoby się inaczej stało a byłoby lepiej z niem.
19. Kto mi ukradł mój kosz z mięsem.
20. On tak robił, jak żeby go do młócenia obstalowali, lecz oni to sami uczynili.
21. Komu te nową chystoryją powiedział.
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo on nas nie roumnie.
23. Jesteśmy zmęczeni i mamy pragnienia.
24. Jakieśmy w czoraj na wieczór nazad przyszli, to ci drudzy już leżeli w łósku i twardo spali.
25. Śnieg w tej nocy u nas został leżyć, ale dzisiaj rano roztopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy ładne jabłoneczki z czerwonymy jabłuszkami.
27. Nie możecie jeszcze chwileczkę na nasz czekać, w tedy pudziemy z wamy.
28. Nie musicie takie dzieciństwo robić.
29. Nasze góry niesą bardzo wysokie, wasze wiele wyszsze.
30. Wiele funtów worszty i wiele chleba chcecie?
31. Nie rozumnie waś, musicie troszkę głośniej mówić.
32. Czyście wy kawałeczek białego mydła dla mnie na moim stole znaleźli?
33. Jego brat chce sobie dwa ładne nowe domy we waszym ogrodzie budować.
34. To słowo przyszło mu ze serca!
35. To było dobrze od waś!
36. Co tam siedzą za ptaszki u góry na murku?
37. Gburzy przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krowów i dwanaście owiec przed wieś, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie dzisiaj są wszyscy na dworzu na polu i sieką.
39. Jdź tylko, bury pies ci nic nie robi.
40. Ja z ludźmy tam w tyle przez łąkę w zboże jechałem.

Polnisch Brzozie, Kr. Strasburg, Reg.-Bez. Marienwerder

Brzozie, gm. Brzozie, pow. brodnicki

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Leo v. Tyczynski, miejsce urodzenia: Groß Jesewitz, Marienwerder [Jaźwiska, gm. Gniew, pow. tczewski]

53 709 [g 84,3]

1. W zimę frugają suche liście w powietrzu.

2. Śnieg zaraz przestanie padać, tedy będzie ładne powietrze.
3. Dołosz węgli w piec, aby się mléko wnet zwarzyło.
4. Stary nieborak się z koniem na lodzie załamał i wpadł w zimną wodę.
5. On przed cztery albo sieć tygodni umarł.
6. Kuchy mieli za wiele ognia, bo się nadole dycht spalili.
7. On jaja je zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie mocno bołą, niezawodnie je sobie odparzyłem.
9. Ja byłem u téj kobiety i jój to powiedziałem, a ona mówiła, że chciała to i swej córce powiedzieć.
10. Ja też tego więcej nie zrobie.
11. Zaraz cię palnę warzuchwią, ty – (małpa = Affe bedeutet als Schimpfwort „Hure”).
12. Dokąd idziesz, mamy z tobą przyjść?
13. Liche czasy!
14. Zostań nadole kochane dziecko, bo cię gęsi zazrą.
15. Tyś był dziś najpilniejszy i grzeczny, moześ prędzej iść do domu jak drudzy.
16. Jesteś jeszcze za mały do faszki wina, (musisz jeszcze kawał uro) musisz jeszcze kawał urosnąć.
17. Bądź tak dobra, idź i powiedz twój siostrze, aby suknię dla waszej matki uszyła i wyszczotkowała.
18. Gdybyś go był znał, to by się było inaczej stało i z niem byłoby lepij.
19. Kto mi ukradł Kosz z miesem?
20. O[n] udawał, jakby go do młócenia obstalowali, ale oni sami wymłócili.
21. Komu on tę nowinę powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczeć, bo nas nie rozumi.
23. Jesteśmi zmęczeni i chce nam się pić.
24. Gdy wczoraj wieczorem wrócilismi, byli już drudzy włożku i spali.
25. Téj nocy śnieg u nas został leżyć, ale dziś rano zginął [!].
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możecie momencik zaczekać, to byśmi z wami pošli.
28. Nie musicie takie dziecinstwa robic.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wysze.
30. He fuńtow kiełbasy i chleba chciecie?
31. Nie rozumiem was, musicie troche głośniej mówić.
32. Nie znaleźliście na mojem stole kawałek białego mydła dla mnie?
33. Jego brat chce sobie w waszym sadzie dwa piękne domy postawić.
34. Te słowo poszło mu od serca.
35. To od was dobrze było.
36. Co za ptaszki tam ugóri na murku siedzą?
37. Gburzy pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wioskę zaprowadzili i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy na polu i sieką.
39. Jenó idź, ten brunatni pieś ci nic nie zrobi.
40. Pojechałem z ludzmi przez łąki po zboże.

**Bolleszyn, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder**

Bolleszyn, gm. Grodziczno, pow. nowomiejski

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Arnold Reiske, miejsce urodzenia: [brak informacji]

53 710 [g 85,2+]

1. W zimę latają suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, tedy będzie lepsze powietrze.
3. Przyłóż węgli w piec, żeby mleko wnet się zagotowało.
4. Dobry stary człowiek z koniem załamał się na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. Przed czteroma lub sześć tygodniami umarł.
6. Ogień był zagoroncy, placki podspódy zupełnie czarno spalone.
7. On jaja zawsze bez soli i pieprzu je.
8. Nogi mę bardzo bołą, uważam, żem sobie ich oparzył.
9. Byłem u tej kobiety i powiedziałem jej, a ona mówiła, że córce swej powie.
10. Już więcej tego nie uczynię.
11. Dam ci zaraz warząchwia w pysk, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy iść z tobą?
13. Są to liche czasy!
14. Moje kochane dziecko, postój tu nadole, te złe gęsi by cię zagryzły.
15. Ty najwięcej dziś się nauczyłeś i byłeś grzecznym, możesz prędzej do domu iść jak drudzy.
16. Jeszcze niejesteś dość duży, aby butelkę wina wypić, musisz wprzód jeszcze kawał urosnąć i większym być.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twojej siostrze, żeby suknie dla waszej matki uszyła i szczołką obczyściła.
18. Żebyś ty go był znał, to by było inaczej przyszło, i lepiej by nim teraz stało.
19. Kto mi kosz z mięsem ukradł?
20. Tak czynił, jakoby go do młócenia zamówiono, lecz oni sami to uczynili.
21. Komu opowiadał nową historią?
22. Trzeba głośno krzyczeć, inaczej nas niezrozumie.
23. Jesteśmy zmęczeni i mamy pragnienie.
24. Gdyśmy wczoraj wieczorem wrócili, drudzy już leżeli w łóżku i mocno spali.
25. Śnieg tej nocy został u nas leżyć, ale dziś zrana roztopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuzkami.
27. Niemożecie chwileczki na nas poczekać, pojdziemy w ten czas z wamy.
28. Niemusicie takiego dzieciństwa płatać.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są daleko wyższe.
30. Wiele funtów kiełbasy i wiele chleba chcecie mieć?
31. Nierozumiem was, musicie cokolwiek głośniejsze mówić.
32. Znaleźliście dla mnie kawałek białego mydła ma mojem stole?
33. Brat jego chce dwa piękne domy w waszem ogrodzie budować.

34. To słowo mu od serca wyszło.
35. To od was dobrze było.
36. Co tam za ptaszki siedzą ugóry na murku?
37. Gburzy przyprowadziły pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wieś i chcieli je sprzedać.
38. Wszyscy ludzie są dziś na polu i sieką.
39. Idź tylko, brunatny pies ci nic nie zrobi.
40. Iechałem z ludziami wtyle przez łąkę w zboże.

Lautenburg, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Lidzbark (Lidzbark Welski), gm. Lidzbark, pow. działdowski
Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Friedrich Meyer, miejsce urodzenia: Salmor Glashütte [?]
53 711 [g 85,3+]

1. Wzmie latają suche liście w powietrzu.
2. Natychmiast przestanie śnieg padać, a lepsza pogoda będzie.
3. Włóż węgle w piec, ażeby mléko prędszej gotowało.
4. Ten dobry stary człowiek załamał z koniem lód, i w padł w zimną wodę.
5. Umarł przed czterema lub sześć tygodniami.
6. Ogień był za gorący, kuchy są u dołu zupełnie zpalone.
7. Ié jajka zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mie bardzo bołą, zdaje mi się że mam odciski.
9. Byłem u pani i mówiła, że jej córce to powie, o czym ja do niej mówił.
10. Już więcej tego nie uczynię!
11. Dam ci warzachwią w uszy, ty mało!
12. Gdzie idziesz, czy mamy z tobą iść?
13. Liche czasy są.
14. Moje kochane dziecię, zostań tu na dole, te złe gęsi by cię zagryzły.
15. Najwięcej żeś się dziś nauczył, i byleś grzeczny, wcześniej téż do domu pojdiesz niż drudzy.
16. Ty jeszcze nie dość duży, ażebyś sam butelkę wina wypił, potrzeba żebyś jeszcze kawałeczek roś i większy był.
17. Idź, bądź tak dobry i mów twój siostrze, ażeby dla waszej Matki ubrania doszyła i szcnotką wyczyszczyła.
18. Żebyś go był znał! inaczej by się było stało, i lepiej by jemu było.
19. Kto mnie mój kosz z mięsem ukradł?
20. Tak wykazywał, jakoby go do młócenia obstalowali, ale sami to zrobili.
21. Komu nową historiją powiadał?
22. Potrzeba głośno krzyczyć, bo nierozumnie nas.
23. Zmęczeni jesteśmy, i mamy pragniączkę.
24. Wczora wieczorem wracając, leżeli drudzy w łóżku, mocno śpiąc.

25. Śnieg został tę noc u nas leżąc, ale dziś zrana roztopił się.
26. Za naszym domem stoją ładne trzy jabłkowe drzewka, z czerwonymi jabłkami.
27. Niemożecie jeszcze chwilkę na nas czekać, to pójdźmy z wami.
28. Nie wolno wam takich dzieciństw sprawiać.
29. Nasze góry nie bardzo wysokie, wasze daleko wyższe.
30. He funtów wórszty, a ile chleba chcecie?
31. Nerozumiem, mówcie cokolwiek głośniej.
32. Czy nie znaleźliście na moim stole kawałeczek białego mydła dla mnie?
33. Brat jego chce sobie dwa piękne domy we waszym ogrodzie pobudować.
34. Słowo z serca jemu wyszło.
35. Słusznie było od pana!
36. Jakie ptaszki siedzą tam u góry na murku?
37. Gburzy przyprowadzili pięć wołów, i dziewięć krów i dwanaście jagniąt przed wieś, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie wszyscy są dziś na dworze w polu i siekają.
39. Idź tylko, ten brunatny pies nic ci nie zrobi.
40. Iechałem z temi ludziami tam wtyle przez łąkę w zboże.

Wompersk, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Wompersk, gm. Lidzbark, pow. działdowski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Johann Schneider, miejsce urodzenia: Wompersk
53 712 [g 86,5]

1. W zimie leżą suche liście w powietrzu.
2. Skoro przestanie śnieg padać, wtedy będzie powietrze lepsze.
3. Włóż węgli w piec, aby się mleko zagotowało.
4. Ten dobry stary człowiek z koniem załamał się na lodzie i wpadł w zimną wodę.
5. Przed czterema lub sześcioma tygodniami umarł.
6. Ogień był za duży, placki spodem są zupełnie spalone.
7. Zawsze jada jaja bez soli i pieprzu.
8. Nogi bardzo mię bołą, zdaje mi się że ich nadwerżył.
9. Byłem u Pani i powiedziałem jej, ona zaś mówiła iż chceta także swej córce powiedzieć.
10. Niechcę także tego więcej czynić!
11. Uderzę cię zaraz warząchwą za uszy, ty małpo!
12. Dokąd jdziesz, pojedziemy z tobą?
13. Są biedne czasy!
14. Moje kochane dziecię, zostan tu stoć, złośliwe gęsi zażarłyby cię.
15. Dziś najwięcej nauczyłeś się i byłeś grzecznym, możesz prędzej iść do domu jak drudzy.

16. Zamłody jesteś butelkę wina wypić, musisz jeszcze rosnąć abyś większym był.
17. Jdź, bądź tak dobry i mow twej siostrze, aby suknie waszej matki doszyła i szczotką wyczyszczyła.
18. Gdybyś był go znał, byłoby inaczej przyszło, a lepiejby stał.
19. Kto mi ukradł kosz z mięsem?
20. Czynił tak jakby go do młocenia zamowiono, lecz sami to zrobili.
21. Komu tę nową chistoryę opowiedzioł?
22. Trzeba mu głośno mówić, inaczej niezrozumi nas.
23. Jesteśmy znużeni i mamy pragnienie.
24. Wrociwszy wczoraj wieczorem, byli drudzy w łózkach w najlepszym śpiku.
25. Śnieg tej nocy spadł, a dziś rano ztopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Nie możecie jeszcze momencik na nas zaczekać, tedy pojdziemy razem.
28. Niepowinniście takie dzieciństwa czynić.
29. Nasze góry nie są tak wysokie, wasze są wiele większe.
30. Ile funtow salcesona i ile chleba chcecie?
31. Nie rozumiem was, musicie cokolwiek głośniej mówić.
32. Nieznaleźliście kawałek białego mydła dla mię na mojm stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie zbudować.
34. To słowo wyszło mu z serca!
35. To było słusznie od nich!
36. Co za ptaszki siedzą tam u góry na mureczku?
37. Gburzy przyprowadzili pięć wołów, dziewięć krow i dwanaście owieczek przed wieś, i chcieli one sprzedać.
38. Ludzie są dziś na polu i koszą.
39. Idź tylko, bury pies nic ci niezrobi.
40. Z ludzmi przejechałem w tyle przez łąkę wżyto.

Jellen, Kr. Strasburg in Westpreußen, Reg.-Bez. Marienwerder

Jeleń, gm. Lidzbark, pow. działdowski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Zakrzewski, miejsce urodzenia: Wrotzje [?], Kreis Strasburg

53 713 [g 86,6]

1. W zimę frugają suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie lepsze powietrze.
3. Wrzuć węgli w piec, żeby mleko się wnet zagotowało.
4. Ten stary dobry człowiek zarwał się z koniem na lodzie i wpad w zimną wodę.
5. On umarł przed czterema albo sześciu tygodniami.
6. Ogień był za gorący, kuchy są na dole dycht czarno spalone.

7. On jé jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, myślę, że je przeszedłem.
9. Byłem u tój niewiasty i powiedziałem jèj, a ona mówiła, że swej corce powie.
10. Ia tęż tego więcj nieuczynie.
11. Ia ci dam warzáchwiu pomiędzy uszy, ty małpo.
12. Gdzie idziesz, mamy z tobą iść.
13. Są liche czasy.
14. Moje kochane dziecko, zostań tu na dole stoic, te złe gęsi zagryzą [cię].
15. Ty się najwięcej dziś uczyłeś, byłeś grzeczny, możesz prędj do domu iść jak drudzy.
16. Ieszcze nie jesteś dosyć duży, flaszkie wina wipić, ty musisz jeszcze rosnać i większym być.
17. Idź, bądź tak dobry i powiedz twój siostrze, ona mniała dla waszój matki ubranie szyć i je szczotką wyczyścić.
18. Zebyś ty go znał, to by było inaczej i by z niem lepiej stojało.
19. Kty mi ukradł mój kosz z mięsem?
20. On czynił tak, jakby go kto do draszowania obstalował, oni ale to sami zrobili.
21. Komu on tę nową chistoryję opowiedział.
22. Trzeba głośno krzyczeć, inaczej o nas niezrozumie.
23. Mi jesteśmy zmeczenie i jesteśmy pragniące.
24. Gdyśmi wczoraj wieczorem przyšli, leżeli drudzy w łózk i spali w najlepsze.
25. Śnieg został tój nocy u nas leżeć, ale dziś rano ztopniał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z pięknymi jabłószkami.
27. Niemożecie jeszcze kilka minut za nami zaczkać, pójdziemi z wami.
28. Niemacie takich dziecinności czynić.
29. Nasze góry nie są takie wysokie, wasze są wyższe.
30. Ile funtów worszty i wiele chleba chcecie.
31. Nie zrozumieć was musicie trochę głośniej mówić.
32. Nie znaleźlicie żadnego kawałka mydla dla mnie na stole?
33. Iego brat chce sobie dwa piękne domy w waszym orgrodzie [!] budować.
34. To słowo przyszło mu z serca.
35. To było dobrze od waś.
36. Co tam za ptaszki siedzą u góry na móreczku?
37. Gburzy przypędzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owiec przed wioskę i chcieli je przedać.
38. Ludzie są wszystkie na polu i sieką.
39. Idź tylko, ten brunatny pieś tobie nič nie zrobi.
40. Ia z temi ludźmy przejechałem tam w tyle przez łąkę w zboże.

Ciborz, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Cibórz, gm. Lidzbark, pow. działdowski

Tłumaczyli uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Widera Karl, miejsce urodzenia: Zawada, Oberschlesien, Reg.-Bez. Oppeln [Zawada 1. gm. Turawa, pow. opolski lub 2. gm. Głogówek, pow. prudnicki]

53 714 [g 86,7+]

1. W zimnie lecą suchę listki w powietrzu.
2. Przestaje padać, a powietrze będzie zaraz lepsze.
3. Dołosz węgli do pieca, aby się mlekko zagotowało.
4. Stary dobry człowiek załamał się z końiem na lodzie i wpadł w tą zimną wodę.
5. On umarł przed czterema lub szeszczioma tygodniami.
6. Ogień był za gorący, ze kuchi się zupełnie opaliły.
7. On ją zawsze jajka beż soli i piepszu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, zdaje mi się zem je nadwerezzył.
9. Byłem u téj kobiety powiedziałwszy jej to, mówiła ze córce opowie.
10. Niechcę więcej tego czynić.
11. Ty małpo, dostaniesz wnet kopiscią w łep.
12. Gdzie idziesz, mami z Tobą iść.
13. Są lichę czasy.
14. Kochane dziecko, zostań tu stojeć, gęsi by Cię zazarły.
15. Tyś się lepiej nauczył i byłeś grzeczny, więc pojdziesz prędzej do domu jak drudzy.
16. Jeszcześ za młody butelkę wina wypić, musisz jeszcze kawał rosnąć, abyś większy był.
17. Bądź tak dobry i mow twojej siostrze, ona ma suknie waszej matce szyć i szczotką obczyszcć.
18. Zebyś był go znał, było by jenaczej przyszło, i lepiej by się stojał.
19. Kto mi ukradł kosz z miesem.
20. Czynił, tak jak by Go do młocenia zamowiono, lecz sami to zrobili.
21. Komu to nowę historię opowiadał?
22. Trzeba głośno mowić, bo nas nie rozumni.
23. Jesteśmi zmęczeni i mami pragnienie.
24. Wczoraj wieczorem przyszedłszy do domu, byli drudzy w łózkach w naj-lepszem spiku.
25. Śnieg w nocy spadł a rano stajał.
26. Za waszem domem stoją trzy piękne jabłonki z czerwonemi jabluskami.
27. Niemożecie okamgnienie zacząć, to pójdziemi razem.
28. Niemacie takiego dzieciństwa czynić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyzsze.
30. Ile funtów salcesonu i chlebá chcecie?

31. Nierozumnie was, musicie głosić mówić.
32. Nieznalezliście kawałek białego mydła dla mnie na moim stole.
33. Jego brat chce dwa ładne budinki w waszem ogrodzie budować.
34. To słowo przyszło mi od serca.
35. To było dobrze o was.
36. Co za ptaszki siedzą u góry na daszku.
37. Gburzy przyprowadzili pięć wołów dziewięć krow i dwanaście owieczek
przed wieś i chcieli je sprzedać.
38. Ludzie są dziś wszyscy na polu i siekają.
39. Idź pies buri Ci nic nie zrobi.
40. Z ludźmi przyjechałem przez łąki w żyto.

Jastrzembie, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Jastrzębie, gm. Bartniczka, pow. brodnicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Czarnowski, miejsce urodzenia: Strasburg [Brodnica]
53 716 [h 84,6+]

1. W zimnie frugają suche liście wokoło wpowietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, i nastąpi powietrze lepsze.
3. Włóż węgli wpieć, żeby się mleko prętko zagotowało.
4. Ten dobry stary mąż zarwał się na lodzie zkoniem i wpadł w zimną wodę.
5. On przet czteremi lub sześciu tygodniami umarł.
6. Ognia było zawiele, dlatego ciasta uspodu są zupełnie obronaczone.
7. On jada jaja zawsze bez soli i pieprzu.
8. Nogi mnie bardzo bołą, uważam iż ich nadwyrężyłem.
9. Byłem upani i powiedziałem jej, a ona mówiła, że chciała też swojej córce powiedzieć.
10. Ja tego więc nigdy nieuczynię!
11. Zaraz dostaniesz kopyścią pouszacz, ty małpo!
12. Gdzie ty idziesz, możemy z tobą iść?
13. Są liche czasy!
14. Moje kochane dziecko, zostań tu nadole stość, bo cię te złe gęsi na śmierć pogryzo.
15. Tyś się dziś najwięcej nauczył i byłeś grzeczny, więc pojedziesz prędzi do domu jak drudzi.
16. Tyś jest jeszcze zamały, abyś butelkę wina wypił, jeszcze musisz cokolwiek rosnąć abyś większy był.
17. Jdź, bądź tak dobry i mów twojej siostrze, ona miała suknie dla waszej matki uszyć i szczotką wyczyszczyć.
18. Żebyś go znał. byłoby inaczej wyszło i byłoby dlanego lepi.
19. Kto mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak uczynił, jak gdyby go do młócenia najeni; lecz oni samni zfobili.

21. Komu on to nową historiją powiadał?
22. Trzeba głośno wrzeszczyć, boby nas nierozumiał.
23. My jezdem i zemdleni i mamy pragnienie.
24. Jak my wczoraj nawieczor nazat przybyli, już ci drudzy leżeli włożku i twardo spali.
25. Śnieg tej nocy unas został leżyć, lecz dziś rano rostopniał zupełnie.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Mozecie jeszcze okamgnienie na nas zaczekać, wtenczas pojdziemi zwamy.
28. Niepowninniscie takiego dzieciństwa prowadziś.
29. Nasze góry niesą bardzo wysokie, wasze są wiele wyszsze.
30. Wiele funtów salcesona i wiele chleba żądacie?
31. Ja was nierozumniem, musicie cokolwiek głośni mowić.
32. Czyście zadnego kawałeczka białego mydła na moim stole [!] nieznależli?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie budować.
34. To słowo wyzzło mu ze serca.
35. To było szłusnie od pana!
36. Co tam zaptaszki siedzą ugory namureczku?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wieś, które chcieli sprzedać.
38. Ludzie są wszyscy na dwożu na polu i sieką.
39. Jdź, ten brunatny pieś nic ci niezrobi.
40. Ja złudźmi tam w tyle przez łąkę w zboże wiechałem.

Górzno, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Górzno, gm. Górzno, pow. brodnicki

Tłumaczył uczeń

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]
53 717 / 53 718 [h 84,2]

Zapisane są paralelnie dwa teksty na kartach 53 717 / 53 118

1. W zimę letą suche liście przez powietrze na obkoło.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, wtedy będzie powietrze znowu lepsze.
3. Włóż węgli w piec, co mléko się zacznie gotować.
4. Dobry stary człowiek z koniem na łodzie się załamał i w zimną wodę wpadł.
5. On umarł przed czteroma albo sześcioma tygodniami.
6. Ogień był za gorący, ciasta są na dole dycht, czarno spalone.
7. On jé jaja zawsze przez soli i pieprza.
8. Nogi mnie bardzo bołą, ja wierzę, że je przebiegał.
9. Ja byłem u niewiasty i powiedziałem jój to; i ona mówiła, że chciała téż jój córce powiedzieć.

10. Ȧa nie chcę téż tego nie czynić.
11. Ȧa ciebie zazaz [!] wybiję z warzáchwią na obkoło uszów, ty małpo!
12. Gdzie idziesz, mamy my z tobą iść?
13. Są liche czasy.
14. Moje miłe dziecko, zostań tu na dole stoić, złe gęsi zagryzą cię na śmierć.
15. Ty dzisiaj najwięcej się nauczyłeś i byłeś grzeczny. Ty możesz prędjéj do domu iść, jak inni.
16. Tyś jeszcze nie jest dosyć duży, abyś flaszkę wina wypić. Ty musisz jeszcze coś rosnąć i większy być.
17. Idź, bądź tak dobry i powiedz twojéj siostrze, ona miała suknie dla waszég matki uszyć do końca i szczotką wyczyścić.
18. Żebyś ty go poznał, tedy byłoby inaczej przyszło i byłoby mu lepiej poszło.
19. Kto mi ukradł mój kosz z mięsem?
20. On tak czynił, jakby oni go do młócenia najęli, oni ale sami zrobili.
21. Komu nową historiją powiedział?
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo on nic nie rozumie nas.
23. My zemdleli i mama pragnienie.
24. Ȧak my, wczoraj na wieczor nazad przyszli, tedy inni na łózkú już leżeli i spali twardo.
25. Śnieg téj nocy u nas został leżyć, ale dzisiaj ranno roztopił.
26. Za naszym do mem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonemi jabłuskami.
27. Nie możecież wy jeszcze oka mgnienia na nas czekać, tedy idziemy z wami.
28. Wy nie macież takim dziecinstwem się bawić.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtów wurszty i wiele chleba chcecie?
31. Ȧa nie rozumiem was, musicie trochę głośniéj mówić.
32. Nie znaleśliście kawałek białego mydła dla mnie na moim stole?
33. Jego brat chce sobie dwa piękne nowe domy w waszym ogrodzie postawić.
34. Słowo przyszło mu z serca.
35. To było od nich słusznie.
36. Cóż siedzą tam za ptaszki wgórze na mureczku?
37. Gburzy pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczków przed wieś przegnali, te chcieli sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i tną.
39. Ȧdź tylko, brunatny pies nic ci nie uczyni.
40. Ȧa z ludziami jechałem tam przez łakę w żyto.

Górzno, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Górzno, gm. Górzno, pow. brodnicki

Tłumaczył uczeń

Nazwisko nauczyciela: [brak informacji], miejsce urodzenia: [brak informacji]
53 717 / 53 718 [h 84,2]

Zapisane są paralelnie dwa teksty na kartach 53 717, 53 118

1. Wzmie latają w około w powietrzu suche liście.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, w ten czas znowu lepsze będzie powietrze.
3. Włóż węgli w piec, ażeby się wnet zawarzyło mleko.
4. Dobry starzec przełamał koniem lód i wpadł w zimną wodę.
5. Kusticz.
6. Ogień był za gorący, ciasta są u dołu zupełnie czarno spalone.
7. On je jaja zawsze bez soli i pieprza.
8. Mnie nogi bardzo bołą, wierzę, mam je przebiegane.
9. Byłem u pani, i to jej powiedziałem, i odpowiedziała, że to także jej córce chciała powiedzieć.
10. Nie chcę tego więcej czynić.
11. Zaraz cię rznę warząchwią w łeb, ty małpo!
12. Dokąd idziesz, mamy z tobą iść?
13. Kusticz.
14. Moje miłe dziecię, zostań tu na dole stać, złe gęsi pogryzą cię na śmierć.
15. Najwięcej się dziś nauczyłeś, i grzeczny byłeś. Możesz w cześniejsz iść do domu aniżeli drudzy.
16. Jesteś jeszcze nie dosyć dorosły, abyś flaszkę wina wypił, musisz jeszcze kawał rosnąć i stać się większym.
17. Idź, bądź tak dobrym, idź i powiedz twojej siostrze, ona miała suknie dla waszej matki uszyć i wyszczotkować (szczotką wyczyścić).
18. Gdybyś go znał, stało by się inaczej. i czyniłoby się lepiej dla niego.
19. Kusticz.
20. On tak czynił, jak gdyby go do młócenia zwołali, lecz to sami uczynili.
21. Kusticz.
22. Trzeba głośno krzyczyć, bo nas inaczej nie rozumi.
23. Zemdleliśmy i mamy pragnienie.
24. Gdy wczorajszego wieczora powróciliśmy, zastaliśmy innych w łóżu twardo śpiących.
25. Tej nocy śnieg u nas leżyc został, lecz dzisiajszego rana z stopniał.
26. Kusticz.
27. Nie możecież wy jeszcze oka mgnienia na nas czekać, w ten czas z wami pojdziemy.
28. Takim dziecinstwem nie macieź się bawić.
29. Nasze góry nie bardzo wysokie, wasze są daleko wyższe.

30. Wiele funtów kieszki i wiele chleba chcecie.
31. Was nie rozumiem, musicie co kolwiek głośniej mówić.
32. Nie znaleśliście na mo dno stole dla mnie ani kawałka białego mydła?
33. Brat jego w waszym ogrodzie chce sobie wystawić dwa piękne, nowe domy.
34. Słowo to wyszło mu z serca.
35. Kusticz.
36. Cóż tam za ptaszki siedzą w zgórze na mureczku?
37. Pięć wołów, dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wieś przyprowadzili gburzy na przedanie.
38. Wszyscy ludzie są dzisiaj na polu i koszą.
39. Kusticz.
40. Iechałem z ludźmi tam w tyle przez łąkę w żyto.

Schwarz Brinsk, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Czarny Bryńsk, gm. Górzno, pow. brodnicki

Tłumaczył nauczyciel

Nazwisko nauczyciela: Balachowski, miejsce urodzenia: Wyshin bei Berent, Reg.-Bez. Danzig [Wysin, gm. Liniewo, pow. kościerski]

53 719 [h 85,1]

1. W zimie oblatują suche liście przez powietrze.
2. Zaraz oprzestanie śnieg padać, tedy będzie znow lepsa pogoda.
3. Włóż węgli w pieć, zeby mleko wnet się zaczęło gotować.
4. Ten dobry stary męszczyna załamał się z koniem przez lót i wpadł wtę zimną wodę.
5. On przed cztery, lub sześciu tygodniamy umarł.
6. Ogien był zagorący, te ciastka się podspody czarno przypaliły.
7. On jada jajka zawsze bez šoli i pieprza.
8. Nogi mię bardzo bołą ja wierzę, żem je przebrał.
9. Jabyłem u tej pani i powiedziałem jej i ona mowiła: chciała to jej corče powiedziec.
10. Ja niechcę tego więćej czynić (wieder znow).
11. Ja rżnę cię zaraz z tą warzáchfią przez uszy – ty małpo.
12. Gdzie ty jdiesz, mamy mý ztobą iść?
13. To są liche czasy.

Dalej daje informację, że język polski jest zróżnicowany dialektalnie i przytacza kilka przykładów gwarowych:

zamiast: mamy, damy

mówi się: mawa, dawa

zamiast: My dawamy Cesarzowi połuszeństwo.

mówi się: My dawawa Cesarzowi posłuszeństwo

zamiast: My mamy dużą biedę

mówi się: My mawę dużą biedę.

Neuwelt, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Nowy Świat, gm. Górzno, pow. brodnicki

Tłumaczyli przeważnie uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Tr. Bartkiewicz [?], miejsce urodzenia: Schoensee, Marienwerder [Kowalewo Pomorskie, pow. golubsko-dobrzyński]

53 721 [i 85,1]

1. W zimnie latają suche liście w powietrzu.
2. Zaraz przestanie śnieg padać, potem będzie powietrze zaraz piękne.
3. Włóż węgli w piec, aby mleko zaczęło się zaraz gotować.
4. Ten dobry stary człowiek załamam się zkoniem przez lud i wpadł w zimną wodę.
5. On umarł przed czterema lub sześcioma tygodniami.
6. Ogień był za ciepły, kuchni spaliły się czarno na dole.
7. On i je jaja bez pieprzu i bez soli zawsze.
8. Nogi bolą mnie bardzo mocno, ja misle, że je przebiegł.
9. Byłem u niewiasty i jęj powiedziałem i ona mówiła, że ona też swojej córce powie.
10. Ia też niechce więcęć czynić!
11. Ia cię uderzę zaraz warząchwą pomiędzy uszy, ty małpo!
12. Dokąd idziesz, mamy z tobą iść?
13. Są liche czasy!
14. Moje Kochane dziecko, zostoń na dole stoić, te złe gęsi zagryzą cię.
15. Tyś się dzisiaj najwięcej nauczył i byłeś grzeczny, możesz prędzej do domu iść jak drudzy.
16. Tyś jeszcze nie dosyć duży, abyś flaszkę wina wypił, ty musisz dopiero jeszcze kawał urosnąć i większym być.
17. Idz, bądź tak dobry i powiedz twojej siostrze, aby suknie dla waszjej matki uszyła i ze szczotką wyczyścić.
18. Gdybyś go był znał, wtenczas by się innaczej stało, i by mu lepiej poszło.
19. Kto mi mój kosz z mięsem ukradł?
20. On tak robił, jakoby go do draszowania najeli, oni ale sami zrobili.
21. Komu on tą nową hystoryą opowiadał?
22. Trzeba głośno krzyczyć, gdyż on nas nierozumni.
23. Myśmy się zmęczyli i mamy pragnienie.
24. Gdyśmy wczoraj na wieczór nazad przyšli, leżeli ci drudzy już w łóżku i mocno spali.
25. Śnieg został tej nocy u nas leżyć, ale dziś rano roztajał.
26. Za naszym domem stoją trzy piękne jabłoneczki z czerwonymi jabłeczkami.
27. Niemożecie jeszcze jedną chwiółeczkę na nas czekać, tedy pojdziemy z wami.
28. Wy niemacie takie dziecinstwa pędzić.
29. Nasze góry nie są mocno wysokie, wasze są wiele wyższe.

30. Wiele funtów worszty i wiele chleba chcecie mieć.
31. Ia was nierozumnie, musicie cokolwiek głośniej mówić.
32. Czyście kawałek białego mydła dla mnie na moim stole nienależli?
33. Iego brat chce sobie dwa nowe domy w waszym ogrodzie budować.
34. To słowo poszło mu z serca.
35. To było słusznie od niego.
36. Co za ptaszki siedzą tam u góry na mureczku?
37. Gbury przyprowadzili pięć wołów i dziewięć krów i dwanaście owieczek przed wieś, te chcą oni sprzedać.
38. Ludzie są dzisiaj wszyscy na polu i rzną.
39. Idz tylko, ten brunatny pies ci nic nieźrobi.
40. Ia pojechałem z ludźmi do tyłu przez łąkę w zborze.

Lezno, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Wielkie Leźno, gm. Brzozie, pow. brodnicki

Tłumaczył nauczyciel i uczniowie

Nazwisko nauczyciela: Gamalski, miejsce urodzenia: Schwarzenau, Kreis Löbau, Reg.-Bez. Marienwerder [Szwarcenowo, gm. Biskupiec, pow. nowomiejski]
56 946 [g 85,1]

1. W zime frugajo suche liście w powietrzu.
2. Zara przestanie śmieg padacz, to powietrze bęǳie lepsze.
3. Nakładz węglów w piec, żeby sie mleko zaczeno gotowacz.
4. Ten dobry, stary chłop zarwał sie z koniem i w pat w zimno wodę.
5. On zamer przed szeszcz tygodniami.
6. Ogień bół zagorony j y kuchni sie z dołu całkiem czarno spałęły.
7. On je jaja bez (przez) soli j bez pieprzu.
8. Nogi me bardzo bolo, ja myślę, żem ich sobie przebrał.
9. Ia bółem u kobiety j y powiedziałem, a ona chce swojy córce powiedzicz.
10. Ja już wiency tego nie zrobie!
11. Ja czy tu zara warzuchfjo dom za ucho, ty małpo!
12. Gdzie ty jydziesz, mawa z tobo jyszcz?
13. Są liche czasy!
14. Moje kochane dziecko, zostoń tu na dole stojycz, te złe gęsi ciebie zazro.
15. Tysz sie dzisiaj najwiency nałuczół i bółesz grzeczny, ty możesz prendzy jyszcz do domu jak te drugie.
16. Ty jeszcze nie jesteś doszcz duży flaszke wina wypjycz, ty musisz jeszcze kawał rosnąć i większy bycz.
17. Jycz i bończ tak dobry i powiedz twojy siostrze ona miała jejy matce suknie uszycz j ze szczotko wyczyszczycz.
18. Żebysz ty go bół znał, toby beło jynaczy przyszło j dla niego beło by lejpy.
19. Chto ukrat mi mój kosz z mięsem?

20. On tak robjół, jakby go do draszowania obsztalowali, lecz oni to sami zrobili.
21. Komu on powiedział to nowo chistoryje?
22. Trzeba głośno krzyczycz, bo jynaczy on nas nie zrozumni.
23. My jestewa zmęczone j mawa pragnienie.
24. Jak my wczoraj na wieczór wrócili, to te drudzy już beli w łozku j mocno we szpyku.
25. Śmieg w ty nocy został u nas leżycz, ale dzisz reno stają.
26. Za naszym domem stojo trzy piękne jabłonki z czerwonymi jabłuszkami.
27. Ni moglibyszta na nas chwjołeczke zaczkacz, to pudziem a wami.
28. Wy nie muszyta robjycz takiego dzieczyństwa.
29. Nasze góry nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wyższe.
30. Wiele funtów worzty i chleba wy chceta?
31. Ja was nie rozumnie, wy muszyta troszke głośni mówjycz.
32. Nie znaleźliszta dla mnie na moym stole żadnego kawałka białego mydła?
33. Jego brat chce we waszem ogrodzie dwa piękne domy wybudowacz.
34. To słowo wyszło mu ze serca!
35. To było od was dobrze!
36. Co szedzo tam za ptaszki u góry na mureczku?
37. Gospodarze przyprowadzieli pięcz wołów j dziewjęcz krowów j dwanaszcze owców przed wioske j chczeli ich sprzedacz.
38. Ludzie dzisz sa wszyszczy na polu i szeko.
39. Jycz eno, ten bronatny pies czy nic nie robi.
40. Ja z ludziami tam w tyle przez łąkę w zboże pojechałem.

Neuhoff, Kr. Strasburg in Westpreußen,
Reg.-Bez. Marienwerder

Nowy Dwór, gm. Lidzbark, pow. działdowski

Tłumaczył uczeń

Nazwisko nauczyciela: Seeger, miejsce urodzenia: Groß Jenznick, Kreis Schlochau
[Jęczniki Wielkie, gm. Człuchów, pow. człuchowski]

56 958 [h 86,3]

1. Wzime latajo suche liście w powietrzu.
2. Zaras wiency Sniegu niepadać, to będzie powietrze znowu lepsze.
3. Sypać węgle w piec, co te mleko zaraz zacznie się gotować.
4. Dobry stary chłop jest skoniem na lodzie zarwany i wzymno wode wleciał.
5. On jest od stereich albo szesściu niedziel umerły.
6. Ogien był za gorący, kuchy są od dołu dicht czarno spalone.
7. Ony są te jajko zawsze przez soly i pieprzu.
8. Te nogi robio mie bardzo skode, ja wierze, ja onom przez mo przeleście.
9. Ja byłem kiele żony i miała wam powidzić i ono mowi, ona chce też waszy corce powiedzić.
10. Ia tego nie będzie wiency uczynić.

11. Ia bije cie zaraz z to kopýcio i za uszy, ty małpo.
12. Gdzie ty idziesz, mawa my ztobo tez iść?
13. Są lyche casy!
14. Moje miłe dziecko, zostan tutaj mnizko toić, te złe gęsi zagryzo.
15. Ty masz dzisiaj najwięcy się nauczyć i spokojnie, ty możez prędy do domu iść jak te drudzy.
16. Ty jesteś jescie nie duży dosc, moi flascki wina wypic, ty musis przod jescie rosnać i więcy być.
17. Idz i bądź tak dobry i mow twój siostrze, ona ma obleczenie dla swoj matki fertich udziać i scotko cysto zrobic.
18. Miałas ty znimy znac bys inacy przysło! i inacy za nim stojał.
19. Kto mnie moj kosz z miesem ukrasć.
20. On zrobił tak, on miał do młocnia obstalować, on ale sam zrobił.
21. Komu ma to nowo historio opowiedzić.
22. Musis głośno krzycyc, bo on nas nie rozumne.
23. My zemgłelym i mawa pragnienie.
24. Ia my wćoraj na wieczór nazat przysly, te drudzi leżeli juz w łosku i byli juz we spiku.
25. Smieg ostał to ty nocy kiele nas lezyć, ale dzisiaj rano juz ztopiony.
26. Wtyle nasego domu stojo trzy piękne jabłonecki z czerwono japkamy.
27. Nimozece trosecke na nas zackac, to my z wamy pudiem.
28. Wy nie potraficie takie dzieciństwo prowadzic.
29. Nase gory nie są bardzo wysokie, wasze są wiele wysze.
30. Wiele funtów wursty i wiele chleba chcecie wy mieć.
31. Ia nie rozumnie was nic, wy musicie jedno troseckie głośni gadać.
32. Nieznalezlyście zadnego kawałek białego midła dla mnie na stole?
33. Was brat chce dla siebie dwa piękne budinki nowe na swoim ogrodzie budować.
34. Te słowo przysło jemu od serca.
35. To by ła prawda od niego.
36. C`o siedzo ptaszki u gory na murku.
37. Gospodarz miał pięć wołów i dziewięć krów i dwanasce owiec do wsi przydostał i chce przedac.
38. Ludzie są wszyscy na dworzu i na polu i pracują.
39. Idz tylko, ten bury pieś niezrobi tobie nic.
40. Ia stemy ludzie tam wtyle przez łąki i przez zboze przejechałem.

SPIS ILUSTRACJI

Fot. 1.	Fragment mapy sporządzonej przez G. Wenkera do <i>Niemieckiego atlasu językowego</i> z punktami według wprowadzonego układu współrzędnych (współrzędne naniesione przez D.R. i J.S.), Mitzka & Schmitt, 1980.	22
Fot. 2.	Początek ankiety ze wsi Jerutki, Wenkerbogen-App, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2066	23
Fot. 3.	Przykład transliteracji polskiej ankiety do <i>Niemieckiego atlasu językowego</i> ze wsi Jerutki, sporządzonej w Forschungszentrum Deutscher Sprachatlas w Marburgu, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2066	23
Fot. 4.	Zapis <i>ć</i> i <i>ś</i> z Pogobia Średniego, zdanie 15, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2112	24
Fot. 5.	Zapisy <i>ś</i> z Pogobia Średniego, zdanie 16, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2112	24
Fot. 6.	Zapisy <i>ć</i> z Pogobia Średniego, zdanie 17, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2112	25
Fot. 7.	Zapisy <i>ć</i> z Pogobia Średniego, zdanie 37, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/transliteration/2112	25
Fot. 8.	Zapis <i>ś</i> ze wsi Pilchy, zdanie 15, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57184	25
Fot. 9.	Zapisy <i>ć</i> ze wsi Pilchy, zdanie 37, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57184	25
Fot. 10.	Zapisy <i>ś</i> , <i>ć</i> ze wsi Szymanki, zdania 12, 15, 16, 37, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/56888	25
Fot. 11.	Zapisy <i>ś</i> z Łysej Góry, zdanie 15, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57109	25
Fot. 12.	Zapis <i>ć</i> z Linowa, zdanie 28, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/56987	26
Fot. 13.	Zapis <i>ś</i> z miękkością ze wsi Lipińskie, zdanie 25, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57243	26
Fot. 14.	Zapis <i>c</i> ze wsi Karwie, zdania 13, 26, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57109	26
Fot. 15.	Zapis <i>z</i> ze wsi Jemiołowo, zdania 9–14, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57025	26
Fot. 16.	Zapisy <i>sch</i> ze wsi Stare Kiejkuty, zdania 5, 25, 32, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/56992	28
Fot. 17.	Pierwsza strona ankiety do <i>Niemieckiego atlasu językowego</i> ze wsi Carwen (Karwie) ze zbiorów Forschungszentrum Deutscher Sprachatlas w Marburgu, https://wenker.online.uni-marburg.de/wenker/bogennummer/57109	37

Tom 49 serii „Język na Pograniczach”

**Dziewiętnastowieczne materiały gwarowe z obszaru Warmii, Mazur
i terenów sąsiednich. Cz. 1**

Autorzy

prof. dr hab. Dorota Krystyna Rembiszewska
Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, Polska
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0339-0879>
E-mail: dorota.rembiszewska@ispan.edu.pl

prof. dr hab. Janusz Siatkowski, emeritus
Uniwersytet Warszawski, Warszawa, Polska
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4362-9426>
E-mail: janusz.siatkowski@wp.pl

Autorzy w równym stopniu brali udział w opracowaniu koncepcji,
analizie danych i tworzeniu tekstu.
Autorzy deklarują brak konfliktu interesów.

Abstrakt

Publikacja jest pierwszą częścią dwutomowego opracowania dotyczącego dziewiętnastowiecznych gwar z obszaru Warmii, Mazur i terenów sąsiednich, to znaczy: ziemi chełmińskiej oraz ziemi lubawskiej. W części pierwszej znajdują się materiały zebrane do *Niemieckiego atlasu językowego* z wymienionych obszarów, według podziałów administracyjnych ówczesnie obowiązujących; z powiatu węgorzewskiego – 1, giżyckiego – 27, mrągowskiego – 35 ankiet, piskiego – 41, szczycieńskiego – 106, nidzickiego – 54, reszelskiego – 10, olsztyńskiego – 50, ostródzkiego – 60, lubawskiego – 52, działdowskiego – 7, brodnickiego – 13; w sumie **456** ankiet.

Każda ankieta zawiera tłumaczenia 40 niemieckich zdań (ułożonych przez bibliotekarza z Marburga Georga Wenkera) na miejscową gwarę. Prezentowane teksty stanowią unikatowe źródło do opracowań gwar polskich w XIX wieku. Są jedynym tego typu świadectwem istnienia gwar polskich rozwijających się w otoczeniu języka niemieckiego. Należy zaznaczyć, co uwzględniono w komentarzach do tych ankiet, że polszczyzna była językiem dominującym lub wyłącznym w wielu badanych wsiach.

Materiały utrwalone przez nauczycieli mają różną wartość, bo oddają w sposób nieprofesjonalny specyfikę gwar, bez stosowania zapisu fonetycznego. Z tego powodu niektóre cechy fonetyczne trudno ustalić, natomiast dużą przydatność mają formy morfologiczne, których interpretacja nie budzi wątpliwości. Uwagę zwraca bogactwo zachowania archaicznej leksyki gwarowej.

Słowa kluczowe: teksty gwarowe; gwary polskie w XIX wieku; gwary Warmii i Mazur; gwary północnopolskie

Volume 49 of the series *Język na Pograniczach*
[Borderland Languages]

**Nineteenth-Century Dialectal Materials from Warmia, Mazuria
and Neighbouring Areas. Part 1**

Authors of the volume:

prof. dr hab. Dorota Krystyna Rembiszewska
Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk
[Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences, Warsaw, Poland]
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0339-0879>
E-mail: dorota.rembiszewska@ispan.waw.pl

prof. dr hab. Janusz Siatkowski, emeritus
Uniwersytet Warszawski, Warszawa, Polska [University of Warsaw, Warsaw, Poland]
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4362-9426>
E-mail: janusz.siatkowski@wp.pl

Both authors participated in creating the conception, data analysis
and writing the manuscript to the same extent.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Abstract

This publication is the first part of a two-volume edition of materials concerning nineteenth-century dialects in Warmia, Mazuria and neighbouring areas, i.e. the Chełmno Land (Pol. ziemia chełmińska, Ger. Kulmer Land) and the Lubawa Land (Pol. ziemia lubawska, Ger. Löbauer Land). Part One contains material from **456** questionnaires collected for the German Linguistic Atlas (*Deutscher Sprachatlas*) in the following historical administrative districts: Węgorzewo (Argenburg: 1 questionnaire), Giżycko (Lötzten: 27 questionnaires), Mrągowo (Sensburg: 35), Pisz (Johannisburg: 41), Szczytno (Ortelsburg: 106), Nidzica (Neidenburg: 54), Reszel (Rößel: 10), Olsztyn (Allenstein: 50), Ostróda (Osterode: 60), Lubawa (Löbau: 52), Działdowo (Soldau: 7), Brodnica (Strasburg an der Drewenz: 13).

Each questionnaire contains translations of forty German sentences (formulated by Georg Wenker, a librarian working in Marburg) into a given local dialect. The texts presented are a unique source for the study of Polish dialects in the nineteenth century. They are the only testimony of this kind showing the existence of Polish local dialects developing in the environment of the German language. It should be noted that, as specified in comments to the questionnaires, Polish was the dominant or the only language used in many surveyed villages.

The material was recorded by local teachers and its value varies between different questionnaires. Considering that the specificity of particular local dialects was conveyed in an unprofessional way, without using phonetic notation, some phonetic features are difficult to determine. On the other hand, the interpretation of morphological forms is quite clear and they are certainly very useful for linguistic studies. It is particularly worth noting the richness of archaic dialectal lexis and the level of its preservation.

Keywords: dialectal texts; Polish dialects in the 19th century; dialects of Warmia and Mazuria; northern dialects of Polish

Jest to znakomita książka o charakterze dokumentacyjnym, doskonałe źródło do badań dialektologicznych i diachronicznych, ważna pozycja, która może służyć w szczególności polskiej dialektologii i historii języka polskiego. Niewątpliwie dla wszystkich zainteresowanych gwarami Warmii, Mazur, ziemi lubawskiej i chełmińskiej, nie tylko dla badaczy, lecz także miłośników tych gwar, miłośników regionów, dla których omawiane gwary stanowią jeden z podstawowych elementów tożsamości regionalnej, będzie to cenne źródło wiedzy o nich. Uważam, że publikacja recenzowanej książki stanie się ważnym wydarzeniem dla polskiej nauki.

Z recenzji Haliny Karaś

Autorzy [...] dokonali wspaniałego dzieła, niezwykle ważnego i pożytecznego do dalszych badań dialektologicznych. Odczytanie tych materiałów wymagało ogromnej pracy, niezwykle żmudnej i czasochłonnej. Fachowe, niezwykle precyzyjne oddanie zapisów, często niewyraźnych, budzących wątpliwości, należy ocenić bardzo wysoko. Środowisko językoznawcze, w tym zwłaszcza dialektologiczne, powita z radością i uznaniem ten wartościowy zbiór materiału gwarowego z końca XIX wieku.

Z recenzji Jerzego Reichana